

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
revidering av konkurslagstiftningen**

PROPOSITIONENS HUVUD SAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att en ny konkurslag skall stiftas. Genom denna lag upphävs konkursstadgan från 1868. Den nya lagen är en omfattande allmän lag av exekutionsrättslig karaktär. Lagförslaget innehåller bestämmelser bl.a. om förutsättningarna för att en konkurs skall börja, om konkursgäldenärens ställning, konkursförfarandets olika skeden, konkursfordringarna, konkursförvaltningen samt om vård och försäljning av den egendom som ingår i konkursboet. Den föreslagna lagen medför inga avsevärda förändringar i konkursförfarandet eller borgenärernas eller gäldenärens ställning. Som ett alternativ till att en konkurs förfaller föreslås

offentlig utredning, vilket innebär att förvaltningen av konkursboet överförs från borgenärerna till en offentlig utredare som konkursombudsmannen utser.

I förslaget har de talrika ändringar beaktats som under 1900-talet har gjorts i konkursstadgan. Förslaget motsvarar till sitt innehåll lagstiftningen i de övriga nordiska länderna bl.a. när det gäller förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs.

Till följd av den nya konkurslagen föreslås också vissa ändringar i ett flertal andra lagar.

Lagarna avses träda i kraft inom några månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	6
1. Inledning.....	6
1.1. Allmänt.....	6
1.2. Insolvenslagstiftningens betydelse	6
2. Den finländska insolvenslagstiftningen.....	7
2.1. Lagstiftningens utveckling	7
2.2. Den gällande konkurslagstiftningen.....	8
Konkursstadgan såsom en del av insolvenslagstiftningen.....	8
Konkursstadgans innehåll.....	9
3. Den internationella insolvensrätten.....	13
4. Uppgifter om konkurser.....	14
4.1. Statistikcentralens statistik	14
4.2. Redogörelse för konkursbon som har avslutats under år 2000.....	15
5. Vissa internationella jämförelser.....	15
6. Bedömning av nuläget och reformens målsättningar	16
7. De viktigaste förslagen.....	17
7.1. Reformens omfattning och tillämpningsområde	17
7.2. Att försätta en gäldenär i konkurs	18
7.3. Konkursens förlopp	19
7.4. När konkursen förfaller samt övergång till offentlig utredning.....	20
7.5. När konkursen läggs ned samt förlikning.....	21
7.6. Gäldenärens ställning.....	22
7.7. Konkursförvaltningen och borgenärernas ställning.....	23
7.8. Bevakningen och utredningen av fordringarna	25
7.9. Realiseringen av konkursboets egendom.....	25
7.10. Pantborgenärernas ställning.....	26
7.11. Vissa särfrågor.....	28
8. Propositionens verkningar	29
8.1. Ekonomiska verkningar.....	29
Allmänt.....	29
Inverkan på domstolarna.....	29
Inverkan på boförvaltningskostnaderna	29
Inverkan på borgenärernas ställning.....	30
De övriga förslagens inverkan på statens ekonomi.....	30
8.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	31
9. Beredningen av propositionen.....	31
10. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll.....	32
Revisionen av preskriptionslagstiftningen och utsökningslagen.....	32
Revisionen av ärvdabalkens regler om skuldansvar.....	32
Konkurs- och företagssaneringsregistret.....	33

DETALJMOTIVERING.....	33
1. Lagförslagen	33
1.1. Konkurslagen.....	33
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	33
2 kap. Förutsättningarna för försättande i konkurs.....	38
3 kap. Rättsverkningarna av att konkursen börjar	49
4 kap. Gälldenärens ställning.....	61
5 kap. Egendom som ingår i konkursboet.....	73
6 kap. Kvittning i konkurs.....	82
7 kap. Förfarandet i domstol	87
8 kap. Boförvaltare	97
9 kap. Utredningen av konkursboet och gälldenärens bokföring.....	106
10 kap. När konkursen förfaller.....	110
11 kap. Offentlig utredning.....	114
12 kap. Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar	117
13 kap. Utdelningsförteckningen och fastsällande av förteckningen.....	132
14 kap. Konkursboets förvaltning	139
15 kap. Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt	148
16 kap. Konkursboets bokföring och skulder	158
17 kap. Vård och försäljning av konkursboets egendom samt bestämmelser om pantborgenärer.....	160
18 kap. Betalning av utdelning.....	177
19 kap. Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand.....	183
20 kap. Skadeståndsskyldighet	188
21 kap. Förlikning.....	193
22 kap. Kungörelser och meddelanden samt konkursregistret	196
23 kap. Särskilda bestämmelser	200
24 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.....	201
1.2. Lagen om återvinning till konkursbo	203
1.3. Lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning.....	204
1.4. Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon.....	204
1.5. Lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn 7.11.1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs.....	206
1.6. Utsökningslagen.....	206
1.7. Passlagen.....	206
1.8. Handelsbalken	207
10 kap. Om pant.....	207
1.9. Lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område	207
1.10. Lagen om borgen och tredjemanspant	207
1.11. Lagen om inteckning i bil	207
1.12. Lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har avhämtats. 207	
1.13. Handelsregisterlagen.....	207
1.14. Lagen om hypoteksbanker.....	207
1.15. Lagen om företagssanering	208

1.16.	Lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem.....	208
1.17.	Lönegarantilagen.....	208
1.18.	Lagen om lönegaranti för sjömän.....	208
2.	Närmare bestämmelser.....	209
3.	Ikraftträdande	209
4.	Lagstiftningsordning.....	209
LAGFÖRSLAGEN		216
	Konkurslag	216
	om ändring av lagen om återvinning till konkursbo.....	262
	om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning.....	263
	om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	264
	om upphävande av 3 § lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn den 7 november 1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs.....	266
	om ändring av utsökningslagen.....	266
	om ändring av 9 och 16 § passlagen.....	267
	om ändring av 10 kap. 2 § handelsbalken	267
	om ändring av 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område	268
	om ändring av 17 § lagen om borgen och tredjemanspant	268
	om ändring av 15 § lagen om inteckning i bil	269
	om ändring av 1 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats	269
	om ändring av 19 § handelsregisterlagen.....	270
	om ändring av 17 § lagen om hypoteksbanker.....	270
	om ändring av 8 § lagen om företagssanering	271
	om ändring av 3 § lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem	272
	om ändring av 7 och 11 § lönegarantilagen	272
	om ändring av 6 § lagen om lönegaranti för sjömän	274
BILAGA		275
PARALLELLTEXTER		275
	om ändring av lagen om återvinning till konkursbo.....	275
	om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning.....	277
	om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	278
	om upphävande av 3 § lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn den 7 november 1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs.....	282
	om ändring av utsökningslagen.....	283
	om ändring av 9 och 16 § passlagen.....	284
	om ändring av 10 kap. 2 § handelsbalken	285
	om ändring av 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område	286
	om ändring av 17 § lagen om borgen och tredjemanspant	287

om ändring av 15 § lagen om inteckning i bil	288
om ändring av 1 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats	289
om ändring av 19 § handelsregisterlagen.....	290
om ändring av 17 § lagen om hypoteksbanker.....	291
om ändring av 8 § lagen om företagssanering	292
om ändring av 3 § lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem	293
om ändring av 7 och 11 § lönegarantilagen	294
om ändring av 6 § lagen om lönegaranti för sjömän	296
INNEHÅLLET I FÖRSLAGET TILL KONKURSLAG	297

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

1.1. Allmänt

Som juridiskt och ekonomiskt förfarande är konkurs en gammal företeelse och i de flesta länder har konkurslagstiftningen en lång historia. Numera är konkursen en ouplöslig del av marknadsekonomin. Inom marknadsekonomin uppstår det ständigt nya företag, samtidigt som andra företag lämnar marknaden. En del av dessa företag försvinner från marknaden därför att de till följd av olönsam verksamhet eller av någon annan orsak har blivit oförmögna att klara sina ekonomiska förpliktelser. I marknadsekonomin är konkursen ett nödvändigt juridiskt förfarande för att dessa icke-livsdukliga gäldenärsföretags insolvenssituationer på ett organiserat sätt skall kunna redas upp i samråd mellan samtliga borgenärer. Konkursförfarandet kan anlitats för alla slags gäldenärer, även privatpersoner, men företagen är den huvudsakliga målgruppen.

Konkurs är ett s.k. likvidationsförfarande. Avsikten med förfarandet är att gäldenärens förmögenhet skall realiseras och medlen fördelas mellan borgenärerna. Likvidationen leder i allmänhet till att gäldenärens ekonomiska verksamhet upphör. Till sin grundläggande struktur är likvidationskonkursen tämligen likadan i samtliga länder.

Vid sidan av likvidationsbetonad konkurs har man i flera länder tagit i bruk ett saneringsbetonat insolvensförfarande. Avsikten med ett sådant förfarande är att ge gäldenären möjlighet att klara av sina ekonomiska problem och fortsätta sin ekonomiska verksamhet. Saneringen kan t.ex. förutsätta byte av företagets ledning, omläggning av affärsverksamheten eller sanering av företagets skulder. Saneringsmöjligheten beror ofta på ett antagande om att företagets goodwillvärden och know-how kan utnyttjas effektivare genom sanering än genom likvidation. En sådan lösning är också ägnad att ge borgenärerna en bättre utdelning. Saneringen kan dessutom betjäna allmänna samhällsintressen, t.ex. bibehållande av sysselsättningen.

Under de senaste årtiondena har man fäst allt större uppmärksamhet vid hantering av vanliga konsumenters insolvens. När kreditgivningen till konsumenter har ökat, har det visat sig att ett likvidationsförfarande som tar sikte på realisering av egendomen inte allmänt taget är ett lämpligt sätt att lösa privatpersoners skuldproblem. Nya insolvensförfaranden har gjort det möjligt för konsumenter att under vissa förutsättningar bli fria från ett skuldansvar som överstiger deras betalningsförmåga.

I vissa staters rättssystem finns det bara en enda insolvenslag eller ett för alla situationer likadant insolvensförfarande. Flera rättssystem, såsom vårt eget, har i princip självständiga och separata förfaranden för likvidation och sanering. Även i dessa fall bestämmer lagstiftningen förhållandet mellan de bägge förfarandena. Det är t.ex. vanligt att ett likvidationsbetonat förfarande inte kan inledas medan ett saneringsbetonat förfarande pågår.

1.2. Insolvenslagstiftningens betydelse

Insolvenslagstiftningen är en ouplöslig del av den lagstiftning som reglerar ekonomisk verksamhet. Den har på många sätt anknytning till andra rättsområden samt det juridiska och ekonomiska systemets strukturer. Insolvenslagstiftningen i vid bemärkelse reglerar också på ett centralt sätt de juridiska och ekonomiska risker som en parts insolvens kan vålla övriga ekonomiska aktörer, varför de måste beaktas i nästan allt ekonomiskt beslutsfattande. Avsevärda ekonomiska värden är alltid förknippade med insolvensförfaranden. Även med tanke på den nationella ekonomin är det viktigt att insolvenssituationer sköts effektivt och med goda resultat samt så, att de ekonomiska värden som är förknippade med dem i mån av möjlighet bevaras.

Flera faktorer, i synnerhet den ökade internationella handeln och konkurrensen, den ekonomiska integrationen, globaliseringen av ekonomin samt de rörliga kapitalströmmarna har ytterligare understrukt den nationella insolvenslagstiftningens betydelse, eftersom även den beaktas i gränsöver-

skridande ekonomiska funktioner. De osäkerhetsfaktorer som är förknippade med nationell lagstiftning eller nationella system är ägande att t.ex. försvaga möjligheterna att locka utländska placerare och även försvaga företagets verksamhetsutsikter i den internationella konkurrensen. Under de senaste åren har man också fäst särskild internationell uppmärksamhet vid att de nationella insolvenslagarna borde utvecklas. Detta har påpekats bl.a. inom Internationella valutaorganisationen (IMF) och Förenta Nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL). Inom UNCITRAL inleddes 1999 ett projekt som syftar till att skapa enhetliga principer till grund för beredningen av nationella insolvenslagar.

2. Den finländska insolvenslagstiftningen

2.1. Lagstiftningens utveckling

Vår konkursstadga, som reglerar likvidationsbetonad konkurs, är från år 1868. Förebilden är Sveriges gamla konkurslag, som upphävdes redan på 1920-talet. Trots talrika ändringar är konkursstadgan fortfarande till stor del i kraft med oförändrat innehåll.

Före 1990-talet gjordes ganska få ändringar i de konkrätsrättsliga bestämmelserna. Bland de mest betydande kan nämnas ackordlagstiftningen, som på 1930-talet ursprungligen stiftades som interimistisk lagstiftning. Dess giltighetstid förlängdes sedan i intervaller fram till utgången av år 1992, då den nya saneringslagstiftningen trädde i kraft. Vidare kan nämnas den delreform av återvinningslagstiftningen som också genomfördes på 1930-talet. Till övriga delar var reformerna främst enskilda justeringar som berodde på annan lagstiftning. Förordningen om förmånsrätt, som trädde i kraft samtidigt som konkursstadgan, ändrades däremot flera gånger under sin giltighetstid. I allmänhet var det frågan om att någon ny grupp av fordringar gavs förmånsrätt. Förordningen upphävdes från ingången av år 1993, när lagen om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning trädde i kraft.

Arbetet på en mera omfattande reform av konkursrätten inleddes mot slutet av 1980-

talet. Detta reformarbete ledde under det följande årtiondet till flera omfattande och betydelsefulla reformer. Återvinningsbestämmelserna i konkursstadgan reviderades och ersattes från början av år 1992 med en ny lag om återvinning till konkursbo. Reformen ökade konkursboets möjligheter att yrka att rättshandlingar som gäller gäldenärens egendom och kränker borgenärernas rättigheter skall återgå.

År 1993 genomfördes tre separata, men med varandra nära förknippade reformer; den nya lagstiftningen om förmånsrättssystemet, dvs. om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (som trädde i kraft den 1 januari 1993), lagen om skuldsanering för privatpersoner (som trädde i kraft den 8 februari 1993) samt lagstiftningen om företagssanering (som trädde i kraft den 8 februari 1993). Reformerna var de uppenbart mest grundläggande reformerna av den finländska insolvenslagstiftningen under hela 1900-talet. Ikraftträdelsestidpunkten hade anknytning till den djupa ekonomiska lågkonjunktur som landet upplevde i början av 1990-talet.

Reformen av förmånsrättssystemet ändrade väsentligt den ordning i vilken konkursgäldenärens tillgångar i en konkurs delas mellan borgenärerna. Borgenärerna blev mera jämställda genom att förmånsrätter för olika grupper av fordringar slopades. Med undantag av vissa underhållsbidragsfordringar och övergångsarrangemang bibehöll endast pantfordringarna sin särskilda förmånsrätt till gäldenärens egendom. I övrigt bestäms borgenärens förmånsrätt till gäldenärens tillgångar enligt den andel som borgenärens fordran proportionellt utgör av andra fordringar i motsvarande ställning.

Att lagen om skuldsanering för privatpersoner samt lagen om företagssanering stiftades innebar att helt nya förfaranden togs i bruk för att sköta privatpersoners och företags insolvensproblem. En likvidationskonkurs, som syftade till att omvandla gäldenärens tillgångar till pengar och fördela tillgångarna erbjöd inte möjligheter att lösa medellösa eller ringa bemedlade privatpersoners skuldproblem. Därför skapade man ett system genom vilket en gäldenär kunde bli fri från en skuldbörda som översteg hans eller hennes betalningsförmåga genom att förbin-

da sig att följa ett fler-, i allmänhet femårigt betalningsprogram och under den tiden använda den betalningsmån som gäldenärens inkomster medgav till betalning av skulderna.

På motsvarande sätt gav lagen om företagsanering företag som hade ekonomiska svårigheter men som dock var livsdugliga möjligheter till sanering. Saneringen blev följaktligen ett verkligt alternativ till konkurs, medan ackordförfarandet, som hade baserat sig på tidigare lagstiftning, i praktiken hade förblivit betydelselöst. I saneringsförfarandet får företaget i allmänhet ett flerårigt saneringsprogram. I programmet finns bestämmelser om sanering av skulderna och om andra saneringsåtgärder. Efter slutfört saneringsprogram blir företaget fritt från de saneringskulder som inte måste betalas enligt bestämmelserna i saneringsprogrammet. Utgångspunkten var att saneringen också för borgenärerna bör vara ett fördelaktigare alternativ än konkurs.

Såväl lagen om skuldsanering för privatpersoner som lagen om företagssanering har tämligen utförliga och detaljerade bestämmelser, som särskilt anger förutsättningarna för att förfarandet skall få inledas samt de juridiska konsekvenserna av att förfarandet inleds, dess förlopp, borgenärernas ställning och hur de skall höras, under vilka förutsättningar ändringar av skuldförhållandena (skuldregleringar) samt ett betalningsprogram eller saneringsprogram får godkännas samt när förfarandet förfaller.

Vissa ändringar har gjorts i ovan nämnda lagar. En betydande ändring var den omfattande justeringen av lagen om skuldsanering för privatpersoner, som genomfördes år 1997. Lagen justerades även genom en ändring som trädde i kraft vid ingången av år 2003 (1273/2003).

Även konkursstadgan ändrades flera gånger under 1990-talet. En del av ändringarna var t.o.m. avsevärda. Samtidigt med underlätsreformen trädde också en reform av domstolsförfarandet i konkurs i kraft, dvs. den 1 december 1993. Förfarandet för bevakning och utredning av konkursfordringar reviderades och uppgifter som tidigare hade varit domstolarnas överfördes på boförvaltarna, vilkas betydelse på detta sätt förstärks

tes. År 1995 trädde en lag om övervakningen av förvaltningen av konkursbon i kraft. I lagen föreskrevs att en särskild myndighet, konkursombudsmannen, skall övervaka att konkursbonas verksamhet är korrekt samt utveckla god boförvaltningssed. Samtidigt ändrades också bestämmelserna om hur en interimistisk boförvaltare utses, i synnerhet för att minska konkursgäldenärens inflytande. I början av december år 1994 tog man i bruk ett nytt konkurs- och företagssaneringsregister, som bättre tillgodoser i synnerhet företagens behov av kreditövervakning. Dessutom inrättades en delegation för konkursärenden, vars viktiga uppgift är att ge rekommendationer om god boförvaltningssed.

En mera omfattande reform av de kriterier som tillämpas när boförvaltare utses och det förfarande genom vilket de utses genomfördes genom en genomgripande ändring av konkursstadgan, som trädde i kraft år 1997. Samtidigt upphävdes de bestämmelser i lagen som i strid med grundläggande rättigheter begränsade gäldenärens rörelsefrihet. Bestämmelserna ersattes med moderna bestämmelser om säkringsåtgärder vid konkurs. En lagändring år 1998 omdefinierade också ställningen för skulder som uppkommer i anslutning till ett företagssaneringsförfarande, om saneringen sedan misslyckas och företaget försätts i konkurs.

2.2. Den gällande konkurslagstiftningen

Konkursstadgan såsom en del av insolvenslagstiftningen

Den finländska insolvenslagstiftningen består av flera olika lagar. Det finns tre separata insolvensförfaranden, som regleras av tre allmänna lagar, dvs. konkursstadgan (1868), lagen om företagssanering (1993) och lagen om skuldsanering för privatpersoner (1993). Materialrättsliga frågor med anknytning till insolvens regleras i lagen om återvinning till konkursbo (1991) och lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1992), vilka bägge tillämpas i samband med dessa tre förfaranden och dessutom vid utsökning. Lagen om övervakningen av förvaltningen av konkursbon (1995) reglerar konkursombudsmannens uppgifter och befogenheter så

som övervakare av förvaltningen av konkursbon och av utredarens verksamhet vid företagssanering.

Med insolvensförfarande förstås allmänt en generalexekution som beror på gäldenärens insolvens och som samtidigt omfattar gäldenärens samtliga skulder och borgenärer. Utsökningslagen (1895), som reglerar special-exekution, och den övriga utsökningslagstiftningen hänförs därför egentligen inte till insolvenslagstiftningen. Av många orsaker råder det dock ett nära samband mellan generalexekution och utsökning samt de lagbestämmelser som reglerar dessa förfaranden. I vardera typen av förfarande är det djupast sett frågan om att åtgärder vidtas för att gäldenären inte betalar sin skuld. Ofta kan gäldenären först bli föremål för den ena formen av exekution och sedan den andra, eller i vissa fall samtidigt bli föremål för såväl generalexekution som special-exekution. I vardera typen av förfarande tillämpas väsentligt likadana juridiska principer i flera frågor.

Om konkursstadgan undantas, är vår insolvenslagstiftning en mycket ny lagstiftning. Även konkursstadgan har till stor del reviderats, men en avsevärd del av stadgans nu drygt hundra paragrafer är fortfarande i kraft i oförändrad lydelse. Vår konkursrätt har också utformats genom en långvarig och omfattande rättspraxis, vars betydelse har ökat under åren. Konkursombudsmannens verksamhet och rekommendationerna av delegationen för konkursärenden, som biträder konkursombudsmannen, har också på ett betydelsefullt sätt utvecklat och förenhetligt vår konkurspraxis.

Konkursstadgans innehåll

Konkursstadgans tillämpningsområde. Konkursstadgan har ett allmänt tillämpningsområde. Lagen tillämpas på alla slags gäldenärer oberoende av om gäldenären är en fysisk eller juridisk person, en privatperson eller ett företag. Gäldenärens bolagsform och verksamhetsområde har inte heller betydelse. Det finns även få specialbestämmelser som gäller bara vissa grupper av gäldenärer. Främst kan nämnas bestämmelserna om dödsbos konkurs.

Försättande i konkurs. Beslutet att försätta

en gäldenär i konkurs fattas av domstol. I Finland finns det inte specialdomstolar för konkursärenden, varför tingsrätterna är behöriga. Bestämmelserna om forum i konkursmål reviderades genom en lag som trädde i kraft år 1993. När gäldenären är en juridisk person, är den tingsrätt behörig inom vars domkrets gäldenärens förvaltning huvudsakligen sköts.

Ansökan om konkurs kan göras antingen av gäldenären eller borgenären. När en gäldenär ansöker om att bli försatt i konkurs, ställs inga villkor beträffande gäldenärens ekonomiska situation. En gäldenär får alltid sig själv försatt i konkurs om han eller hon så önskar.

När en borgenär ansöker om att en gäldenär skall försättas i konkurs, måste borgenären visa att han eller hon har en klar och ostridig fordran på gäldenären samt att det finns en lagstadgad grund att försätta gäldenären i konkurs. Grunderna för att försätta en gäldenär i konkurs finns uppräknade i lagen i en förteckning som till stor del är den ursprungliga och också mycket detaljerad. De i praktiken oftast anlitade grunderna är att ett resultatöst utmätningförsök har gjorts hos gäldenären eller att gäldenären har underlåtit att inom utsatt tid iakttä en anmaning att betala en fordran vid äventyr att han eller hon annars försätts i konkurs. År 1993 kompletterades denna förteckning med ytterligare en grund, nämligen att gäldenären är insolvent, vilket är ett uttryck för gäldenärens allmänna ekonomiska situation.

Konkursärenden behandlas i den ordning som föreskrivs för som ansökningsärenden. Ett beslut om att försätta någon i konkurs iakttas i allmänhet trots ändringssökande.

Rättsverkningarna av att en konkurs inleds. Att en konkurs inleds medför att bestämmanderätten över egendomen övergår från gäldenären till borgenärerna (till konkursboet). Med vissa undantag kan gäldenärens egendom inte längre utmätas och om utmätningståtgärder har inletts, förfaller dessa.

Olika avtalsförhållanden och förmögenhetsrättigheter påverkas i allmänhet avsevärt av en konkurs. Att bli försatt i konkurs innebär oförmåga att svara för förpliktelser, och därför är det väsentligt vad som händer med avtalsförhållandet efter konkursen och vilken

av parterna i olika relationer som gäller om-sättning av egendom som bär den ekonomiska risken för konkurs. Konkursstadgans bestämmelser om konkurs reglerar konkursen främst som ett exekutivt förfarande, varför bestämmelserna bär stämpeln av procedurrätt. De civilrättsliga verkningarna av konkurs har därför reglerats främst av annan lagstiftning samt delvis också av rättspraxis och rättsdoktrinen.

Konkursförfarandets förlopp. Domstolen utser alltid en interimistisk boförvaltare, som tar gäldenärens egendom i sin besittning och gör en förteckning över boets tillgångar och skulder samt dessutom en gäldenärsutredning över gäldenären och gäldenärens verksamhet före konkursen. Inom ca en månad efter konkursbeslutet håller domstolen ett borgenärsförhör, till vilket de största borgenärerna kallas. Vid detta förhör bestyrker gäldenären boförteckningen.

Om det vid borgenärsförhöret visar sig att konkursboets medel inte förslår till ett fortsatt konkursförfarande, beslutar domstolen att konkursen skall förfalla. I så fall upphör konkursförfarandet och gäldenären får igen rätt att råda över boets tillgångar. En borgenär kan hindra att konkursen förfaller genom att överta ansvaret för de kostnader som konkursförfarandet medför. Under vissa förutsättningar kan vid borgenärsförhöret också beslutas att konkursen återkallas.

Om domstolen inte bestämmer att konkursen skall förfalla eller återkallas, fortsätter den. Domstolen utser en god man, som träder i stället för den interimistiska boförvaltaren. Domstolen sätter också ut en bestämd dag för bevakningen av fordringarna och publicerar i officiella tidningen en kungörelse om konkursen. Den första konkursanteckningen i det offentliga konkurs- och företagssaneringsregistret görs redan när en konkursansökan har gjorts.

Domstolens uppgifter i konkursförfarandet avslutas genom konkursdomen, som domstolen i allmänhet meddelar ca ett halvår efter att konkursen har inletts. I konkursdomen fastställer domstolen vilka av de bevakade fordringarna som ger rätt till utdelning av konkursboets medel och vilka fordringar som skall betalas före de övriga fordringarna, dvs. vilka fordringar som har förmånsrätt. Efter

konkursdomen meddelar domstolen ytterligare ett avgörande om de konkursfordringar som har bestridits.

Konkursboets verksamhet fortsätter ofta länge efter att konkursdomen har meddelats. Konkursen avslutas först när boet är utrett, tillgångarna är sålda samt rättegångar och andra utredningsåtgärder har avslutats och medlen har delats ut till borgenärerna. Under vissa förutsättningar kan till borgenärerna betalas utdelning i förskott redan innan konkursen har avslutats.

Konkursfordringarna. En fordran kan bevakas i en konkurs om dess rättsgrund har uppstått före konkursen. Borgenären skall bevaka sin konkursfordran före en bestämd dag. En borgenär som försenar sig mister sin rätt att få betalning. I vissa fall har borgenärer dock möjlighet till efterbevakning. En borgenär som tar betalning för sin fordran endast ur en pant som gäldenären har ställt för denna fordran eller som endast använder sin rätt till kvittning är dock inte skyldig att bevaka sin fordran. Det finns också andra, av praktiska skäl motiverade undantag från borgenärens skyldighet att bevaka sin fordran.

Boförvaltaren gör upp en förteckning över de bevakningar som han eller hon har mottagit. I förteckningen antecknar boförvaltaren också sina egna anmärkningar och bestridanden. Förteckningen över bevakningarna lämnas till domstolen, som använder den som grund för konkursdomen.

Bevakade konkursfordringar kan bestridas av boförvaltaren, en gäldenär eller en annan borgenär. Bestridandet prövas av domstol. En fordran som inte bestridits inom utsatt tid anses godkänd.

Konkursförvaltningen. Den högsta beslutanderätten i konkursen har borgenärerna. Denna beslutanderätt utövar de vid borgenärssammanträdet. Borgenärernas rösträtt bestäms enligt storleken av deras fordringar. Borgenärssammanträdets beslut kan klandras vid domstol på de grunder som bestäms i lagen.

En central ställning i konkursförvaltningen har boförvaltaren. I praktiken är boförvaltarna nästan alltid advokater eller andra jurister som utövar sakförarverksamhet. Förfarandet och grunderna för val av boförvaltare har nyligen reviderats. Valet av boförvaltare över-

gick i sin helhet från borgenärerna till domstolen. Bestämmelser infördes om förvaltarens behörighet och jäv i förhållande till gäldenären och borgenärerna samt om de grunder på vilka en boförvaltare kan skiljas från sitt uppdrag.

Boförvaltaren skall sköta konkursboets löpande förvaltning, göra upp en förteckning över boets tillgångar och skulder, göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen samt sköta vissa uppgifter som gäller mottagning och utredning av bevakningarna, vården och försäljningen av egendomen samt redovisningen av medel. Boförvaltaren bereder borgenärssammanträdets beslut och verkställer dem. Vissa lagstadgade uppgifter sköter boförvaltaren självständigt utan någon styrning från borgenärernas sida. Även annars är boförvaltarens befattningsbeskrivning sådan att han eller hon är ganska självständig. Boförvaltarens arvode betalas ur konkursboets medel. Arvodet bestäms av borgenärerna, eller, om konkursen förfaller i brist på medel, av domstolen. När det gäller att fastställa arvoden iakttas numera ganska allmänt den rekommendation som delegationen för konkursärenden utfärdade år 1997.

Konkursförvaltningens verksamhet övervakas av konkursombudsmannen, som biträds av en byrå. Konkursombudsmannen har med stöd av lagen en omfattande rätt att få upplysningar, att utföra och låta utföra granskningar samt att yrka att en domstol skall skilja en boförvaltare från dennes uppdrag. Till konkursombudsmannens viktigaste uppgifter hör informell rådgivning samt olika åtgärder i syfte att skapa god boförvaltnings- sed.

Borgenärernas ställning. Konkursborgenärerna har rätt att få betalning för sina fordringar i enlighet med vad som föreskrivs om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning, samt rätt att delta i förvaltningen av konkursboet. För att få konkursborgenärs ställning måste borgenären med ovan nämnda undantag bevaka sin konkursfordran.

Endast få fordringar har numera förmånsrätt till betalning. Förmånsrätt har förutom pantfordringar främst bara fordringar som har uppstått i anslutning till ett saneringsförfarande som har slutat med konkurs, fordr-

ingar som grundar sig på underhållsbidrag till barn samt, till utgången av år 2010, vissa fordringar som baserar sig på tilläggs pensionssystem. Fordringar som saknar förmånsrätt får utdelning i proportion till fordrans storlek. Den slutliga utdelningen kan betalas ut när boet är utrett, dvs. ofta först flera år efter konkursens början. Under vissa förutsättningar kan till borgenärerna redan före slutredovisningen betalas förskott på utdelningen.

Att delta i förvaltningen av konkursboet innebär framför allt utövning av beslutanderätten vid borgenärssammanträdet. Borgenärerna har också vissa andra rättigheter, såsom rätt att bestrida andra borgenärs fordringar, som de anser obefogade, samt rätt att få uppgifter om konkursboet av gäldenären och boförvaltaren.

I Finland är pantborgenärens ställning stark i en konkurs. En borgenär som har gäldenären tillhörig egendom såsom säkerhet för sin fordran, har rätt att få betalning ur pantens värde före andra borgenärer. Pantborgenären är en s.k. separatist, vilket innebär att pantborgenären trots konkursen kan ta sin fordran ur den pantsatta egendomen. Såsom tidigare har konstaterats, kan en borgenär som är separatist utöva de rättigheter som denna ställning ger borgenären utan att behöva bevaka sin fordran. En pantborgenär som har bevakat sin fordran har efter bevakningen rätt att med hela beloppet av sin bevakade fordran delta i förvaltningen av konkursboet.

En borgenär som till säkerhet för sin fordran har företagsinteckning i gäldenären tillhörig egendom, har inte ställning av separatist. Borgenären skall bevaka sin fordran och dess förmånsrätt i konkursen. Företagsinteckningen ger dock borgenären den särställningen, att han eller hon för sin fordran har i lag föreskriven förmånsrätt till betalning ur den egendom som företagsinteckningen omfattar. Enligt lagen betalas hälften av egendomens värde till de borgenärer som har företagsinteckning i egendomen, sedan fordringar med bättre förmånsrätt först har betalats, varefter den andra hälften delas mellan de borgenärer som saknar förmånsrätt för sina fordringar.

Konkursboets egendom. Till konkursboet hör all den egendom som gäldenären har när

konkursen inleds. Enligt lagen hör till konkursboet också egendom som återvinns till boet med stöd av återvinningsbestämmelserna. De gällande bestämmelserna om återvinning ger boet stora möjligheter att yrka återvinning, varför den egendom som på detta sätt kommer att hör till boet t.o.m. kan representera en avsevärd del av boets tillgångar. Till konkursboets tillgångar hänförs också den avkastning som boet får genom att idka affärsverks amhet.

Enligt lagen hör till konkursboet också den egendom som gäldenären förvärvar under konkursen, tills konkursdomen avkunnas. Bestämmelsen har praktisk betydelse endast i fråga om fysiska personer.

Konkursboets egendom skall vårdas med omsorg. Närmare bestämmelser om vården av boet finns främst bara i fråga om depenering av penningmedel. Om försäljning av egendom finns inte heller några detaljerade bestämmelser, utan konkursboet har en tämligen omfattande prövningsrätt i fråga om när och hur egendomen säljs, bara försäljningen av boets egendom ger ett så gott resultat som möjligt. Detta är också en central princip i konkursen. Ofta är det förmånligast för boet att sälja hela boets egendom eller en del av den såsom en affärsekonomisk helhet. Det är också möjligt att sälja rörelsen till gäldenären, varvid konkursen kan få drag av sanering. För en sådan situation har konkursstadsplan ett särskilt beslutsförfarande, genom vilket man försöker hindra att egendomen säljs till underpris till kretsar som står gäldenären eller någon borgenär nära.

Försäljningen av egendomen påverkas i väsentlig utsträckning av om någon borgenär har egendomen såsom pant eller inte. I dessa fall är utgångspunkten den att pantborgenären har rätt att realisera egendomen. Med pantborgenärens samtycke kan konkursboet dock sälja egendomen också genom frivillig överlåtelse. Av hävd har borgenärens ställning i sammanhanget och det sätt på vilket realiseringen verkställs varierat mycket beroende på om panten är lös eller fast egendom. Konkursboet måste vårda den pantsatta egendomen på samma sätt som annan egendom i boet. Boet har rätt att av försäljningspriset för den pantsatta egendomen först innehålla ett belopp som motsvarar de kostna-

der som vården och försäljningen av egendomen har förorsakat. Om pantens värde är högre än pantborgenärens fordran, fördelas överskottet mellan de övriga borgenärerna.

Gäldenärens ställning. Att en gäldenär försätts i konkurs medför att gäldenären inte längre har rätt att bestämma om sin egendom. Gäldenären kan inte heller annars utnyttja egendomen. Om konkursgäldenären är en fysisk person, får denne dock samma rätt att avskilja en del av egendomen som en gäldenär har vid utmätning. Om gäldenärens utkomst inte annars är tryggad, skall konkursboet enligt lagen betala bidrag till gäldenären. För en fysisk person medför en konkurs även andra begränsningar, som grundar sig på lag. Medan konkursen pågår får gäldenären t.ex. inte vara stiftare eller styrelsemedlem i ett bolag och får med vissa undantag inte idka näring.

Konkurs medför inte befrielse från skulderna. Enligt lagen svarar gäldenären för konkursfordringarna också med sådan egendom som gäldenären får eller förvärvar senare. Inte heller denna bestämmelse har saklig betydelse för andra än fysiska personer. När boförteckningen i konkursen har fastställts, kan gäldenären ansöka om skuldsanering och följaktligen genom ett betalningsprogram bli fri från sitt skuldproblem.

Lagen förpliktar gäldenären att medverka till utredningen av konkursboet. Gäldenären skall ge boförvaltaren behövliga uppgifter, särskilt för boförteckningen, men också andra uppgifter som behövs för utredningen av boet. Gäldenären skall också inför domstol med ed bestyrka att boförteckningen är riktig. En gäldenär som försummar sin skyldighet att medverka kan häktas för en tid av högst två månader och följaktligen tvingas att fullgöra sin skyldighet. En tredskande gäldenär kan också åläggas förbud att resa ur landet. Lagen innehåller detaljerade bestämmelser om vilka företrädare för gäldenären som kan åläggas dessa skyldigheter när gäldenären är en juridisk person.

Gällande lag saknar helt bestämmelser om hörande av gäldenären och gäldenärens rätt att få upplysningar. Gäldenären har dock rätt att delta i borgenärssammanträdet och yttra sig vid det samt har också rätt att klandra borgenärssammanträdets beslut. I allmänhet

får gäldenären redan av denna anledning samma material av boförvaltaren som borgenärerna får. Gäldenären har också möjlighet att vid behov vända sig till konkursombudsmannen, om gäldenären t.ex. misstänker missbruk i boet.

Försäkringsanstalter och kreditinstitut. Det allmänna har genom lag givits möjlighet att gripa in om försäkringsanstalter och kreditinstitut har ekonomiska svårigheter. Detta beror på den centrala ställning som dessa inrättningar har för samhällets ekonomiska funktioner och sina kunder. Det finns dock relativt få specialbestämmelser om konkurs. Särskilt kan nämnas bestämmelserna i 15 kap. lagen om försäkringsbolag, som föreskriver att de tillgångar som täcker ansvarsskulden i ett försäkringsbolag som befinner sig i likvidation eller konkurs hör till ett särskilt administrationsbo, som i princip administreras separat från konkursboets egendom. De specialbestämmelser som gäller kreditinstitut har reviderats i sin helhet genom en lagstiftning som trädde i kraft den 1 februari 2002.

3. Den internationella insolvensrätten

Allmänt. Den internationella insolvensrätten reglerar de situationer i vilka insolvensförfarandet har anknytning till andra stater, t.ex. när gäldenären har eller har haft egendom eller verksamhet i flera stater. Alla dessa situationer kan inte på ett effektivt sätt regleras genom nationell lag, utan det krävs internationell reglering. Sådana regler finns i den nordiska konkurskonventionen och de gemenskapsrättsliga bestämmelserna för Europeiska unionen.

Nordiska konkurskonventionen. De nordiska länderna slöt redan år 1933 den s.k. nordiska konkurskonventionen (en konvention angående konkurs, som slöts mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige). Med stöd av denna konvention utfärdades dessutom en nationell kompletterande lag, genom vilken konventionens bestämmelser sattes i kraft (lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn 7.11.1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs).

Den ledande principen i konventionen är att en konkurs som har inletts i en av konventionsstaterna omfattar också egendom som gäldenären har i andra konventionsstater. Konventionen innehåller bestämmelser om vilken lag som skall tillämpas på vissa frågor som aktualiseras vid konkurs samt om domstolens och konkursförvaltningens uppgifter när konkursboet omfattar egendom i en annan konventionsstat. Om gäldenären när konkursen börjar inte har sin hemort i den stat i vilken beslutet att försätta gäldenären i konkurs fattas, tillämpas konventionen inte.

Europeiska gemenskapens förordning om insolvensförfaranden. Europeiska gemenskapens förordning om insolvensförfaranden trädde i kraft den 31 maj 2002. Förordningen innehåller de internationellt privaträttsliga bestämmelser om insolvensförfaranden vilkas tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Förordningen tillämpas dock inte på Danmark, eftersom Danmark har ställt sig utanför det civilrättsliga samarbete som grundar sig på Amsterdamfördraget.

Förordningen tillämpas på en gäldenärs insolvensförfaranden, när förfarandet omfattar gäldenärens samtliga borgenärer och innebär att gäldenären helt eller delvis berövas rådgivningen över sina tillgångar och att en förvaltare utses. De förfaranden på vilka förordningen tillämpas nämns i en uttömmande bilaga till förordningen. Förfarandena kan ha karaktär av likvidation eller sanering. För Finlands vidkommande tillämpas förordningen enligt bilagan på konkurs och företagssanering. Om gäldenären är ett kreditinstitut, ett försäkringsföretag eller ett investmentföretag (värdepappersföretag), tillämpas förordningen inte.

I förordningen finns bestämmelser om domstolarnas internationella behörighet, vilken lag som skall tillämpas på insolvensförfarandet och frågor som blir aktuella under det, samt bestämmelser om förfarandet för erkännande och verkställighet av beslut om att inleda ett förfarande och av andra beslut som meddelats i anslutning till förfarandet. I förordningen finns dessutom bestämmelser om samarbete mellan boförvaltare som är bosatta i olika medlemsstater, offentliggörande av beslut om att inleda insolvensförfarande, bevakning av fordringar samt på vilket språk

handlingarna skall vara skrivna.

Förordningen bygger på universalprincipen. När ett insolvensförfarande har inletts i en medlemsstat där gäldenären huvudsakliga intressen finns, omfattar förfarandet även den egendom som gäldenären har i andra medlemsstater. Detta huvudförfarande erkänns även utan några särskilda åtgärder i alla övriga medlemsstater. Universalprincipen begränsas dock genom möjligheten att inleda ett territoriellt förfarande i någon annan medlemsstat där gäldenären har ett driftsställe. Ett sådant territoriellt förfarande omfattar endast egendom som gäldenären har i den medlemsstaten. Det territoriella förfarandet kan påbörjas före huvudförfarandet eller efter att huvudförfarandet har inletts, varvid det kallas sekundärförfarande. I sistnämnda fall kan det bara bli frågan om ett förfarande som har karaktär av likvidation. Eftersom en gäldenär kan ha flera driftsställen, innebär detta att samma gäldenär parallellt med ett huvudförfarande eller utan något huvudförfarande kan ha flera territoriella sekundärförfaranden anhängiga. Alla borgenärer med hemvist eller säte i någon av gemenskapens medlemsstater har rätt att anmäla sina fordringar i huvudförfarandet och vilket som helst territoriellt förfarande.

Enligt förordningen är huvudregeln den att i insolvensförfarandet tillämpas lagen i den stat i vilken förfarandet har inletts. Detta gäller särskilt förutsättningarna för att inleda förfarandet, förfarandets förlopp, bevakningen och handläggningen av fordringar, fördelningen av medel samt den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning. Från denna huvudregel gör förordningen flera undantag, vilka bl.a. gäller sakrätter, kvittning, arbetsavtal och återvinning samt betalningssystem.

Förordningen har från och med den 31 maj 2002 varit direkt tillämplig i Finland och är därför utan ändringar en del av vår insolvensrätt. Förordningen reglerar endast gemenskapsinterna frågor. Den tillämpas inte när platsen för en gäldenärs huvudsakliga intressen är belägen utanför EU.

Gemenskapen har också utfärdat bestämmelser om kreditinstituts och försäkringsföretags insolvensförfarande, eftersom förordningen inte gäller dessa företag. Ett direktiv om rekonstruktion och likvidation

av försäkringsföretag utfärdades den 19 mars 2001 (2001/17/EG) och motsvarande direktiv om kreditinstitut den 4 april 2001 (2001/24/EG). Tiden för verkställande av försäkringsföretagsdirektivet gick ut den 20 april 2003. Kreditinstitutsdirektivet skall verkställas senast den 5 maj 2004.

Modellag för gränsöverskridande insolvensförfaranden. Förenta Nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL) presenterade år 1997 en modellag om gränsöverskridande insolvensförfaranden ("Model Law on Cross-Border Insolvency"). Modellagen har tagit intryck av ovan nämnda EG-förordning, men bestämmelserna är inte lika täckande. Modellagen är avsedd att vara till hjälp för lagstiftare i olika stater när de bereder nationell lagstiftning om gränsöverskridande insolvensförfaranden. Modellagen är ägnad att förenhetliga de nationella lagarna och därigenom också underlätta det praktiska samarbetet på området. Modellagen behandlar särskilt det gränsöverskridande samarbetet mellan domstolar och boförvaltare samt erkännande av verkningarna av ett insolvensförfarande som har inletts i en annan stat.

4. Uppgifter om konkurser

4.1. Statistikcentralens statistik

I Finland står främst Statistikcentralen till tjänst med statistik om konkurser. Den viktigaste statistiska uppgiften är hur många konkursansökningar som årligen görs till domstolarna. Denna siffra återspeglar direkt förändringarna i det ekonomiska läget. Följaktligen var siffran för anhängiggjorda konkursansökningar högst under lågkonjunkturen år 1992, varefter antalet stadigt har minskat. De senaste åren har domstolarna årligen mottagit ca 3 000 konkursansökningar. En ganska stor del av konkursansökningarna återtas, och även av de påbörjade konkurserna förfaller i allmänhet t.o.m. mera än hälften till följd av brist på medel. Härav kan man dra den slutsatsen att drygt 1 000 konkursansökningar årligen resulterar i ett fullständigt konkursförfarande.

Samma sjunkande trend kan man iaktta i fråga om företagens saneringsansökningar.

Under de senaste åren har 200–300 sådana ansökningar gjorts per år. Saneringsansökningarnas relativa andel av konkursansökningarna har hållits ganska konstant, dvs. varit ca 7–9 procent. Ansökningarna om skuldsanering för privatpersoner är i majoritet, men även antalet sådana ansökningar har sjunkit till ca 3 000 ansökningar per år.

Bland gäldenärerna har aktiebolagens och kommanditbolagens andel varit avsevärd; åren 1995 till 2002 varierade denna andel mellan 67 och 78 procent. De enskilda näringsidkarnas andel har under motsvarande tid varierat mellan 12 och 15 procent och gruppen ”övriga” (t.ex. dödsbon) har utgjort 16–20 procent. Sammanfattningsvis kan man dra den slutsatsen att företagen är i tydlig majoritet bland konkursgäldenärerna; årligen är 90 procent av konkursgäldenärerna företag.

När det gäller beloppet tillgångar och skulder i olika konkursbon, förs statistik om de konkursbon som under året har avslutats genom en konkursdom. Uppgifterna hämtas ur boförteckningarna, som dock inte ger upplysningar om det slutliga beloppet tillgångar i boet. Inte heller pantsatt egendom har alltid beaktats. Enligt denna statistik uppgick konkursbonas skulder åren 1995–2002 som högst till 3,3 miljarder euro och som lägst till 350 miljoner euro och konkursbonas tillgångar som högst till 2,2 miljarder euro och som lägst till 217 miljoner euro.

4.2. Redogörelse för konkursbon som har avslutats under år 2000

Särskilda utredningar om konkursbon har gjorts för olika ändamål. I detta sammanhang är det särskilt skäl att nämna den utredning som konkursombudsmannens byrå år 2001 gjorde över alla konkursbon som avslutades under år 2000. Utredningen baserade sig på de slutredovisningskalkyler som byrån mottagit. Materialet omfattade sammanlagt 900 konkursbon.

En konkurs varade i medeltal 43 månader. Av konkurserna varade 43,7 procent kortare tid än två år och 77,6 procent kortare tid än fem år. Längre än 10 år varade 0,8 procent av konkurserna.

Konkurserna inbringade sammanlagt ca 185 miljoner euro. I denna siffra ingår dock

inte all pantsatt egendom. Borgenärerna fick utdelning i 459 konkursbon (52,5 %). I de konkursbon där medlen förslög till utdelning var den sammanlagda utdelningen i medeltal 57 500 euro. Medianen var 15 400 euro. I sammanlagt 656 konkurser (75 %) betalades utdelningar som sammanlagt understeg 16 800 euro. I 93,6 procent av konkurserna betalades utdelningar som sammanlagt understeg 83 300 euro. För borgenärer som saknade förmånsrätt var utdelningsprocenterna låga. I 75 procent av konkursboet var utdelningsprocenten lägre än fem procent. Den genomsnittliga utdelningsprocenten var 5,3. I några fall fick borgenärerna full betalning.

Det kan antas att om motsvarande uppgifter skulle samlas in för flera år, skulle avvikelserna inte vara stora. Forskningsrönen visar alltså mycket tydligt att i största delen av fallen har den utdelning som konkursen ger borgenärer utan förmånsrätt ingen eller ringa ekonomisk betydelse för dem.

5. Vissa internationella jämförelser

Allmänt. Under de senaste tjugofem åren har många stater helt eller till avsevärda delar reviderat sin insolvenslagstiftning. I flera fall har detta skett särskilt av den anledningen att man har önskat ta i bruk ett särskilt saneringsförfarande vid sidan av det traditionella likvidationsförfarandet. Skillnaderna kan yttra sig i att antingen det ena eller det andra förfarandet prioriteras, eller också kan lagstiftningen gynna antingen gäldenären mera än borgenärerna eller tvärtom. De olika förfarandena kan också i lagstiftningshänseende vara kopplade till varandra på olika sätt. Dessutom kan utgångspunkten för förfarandena vara olika så, att förfarandet antingen kan inledas mot vilken gäldenär som helst eller bara mot företag och företagare.

I vissa stater har domstolen en mycket stark ställning. I vissa andra stater har de administrativa myndigheterna givits omfattande fullmakter och uppgifter att övervaka eller administrera konkursen. I stället för domstolsförfaranden anlitas frivilliga förfaranden, som inte äger rum i domstolarna. Särskilt stora är skillnaderna när det gäller i

vilken mån fordringar har förmånsrätt och vilka fordringar som beviljas förmånsrätt. I vissa stater grundar sig lagstiftningen på att borgenärerna är jämställda, i vissa andra stater har flera grupper av fordringar förmånsrätt, såsom skatter och andra offentligrättsliga fordringar. Det är också av avsevärd betydelse vilken ställning pantborgenärerna har vid konkurs och i andra insolvensförfaranden. Det är särskilt frågan om huruvida pantborgenärerna kan utöva sina rättigheter oberoende av insolvensförfarandet eller delta i insolvensförfarandet.

Ett förfarande som har karaktär av likvidation omfattar i allmänhet samma grundläggande faser. Sådana är främst gäldenärens eller borgenärens ansökan till domstolen eller något annat behörigt organ om att förfarandet skall inledas, domstolens eller något annat organs beslut om att ett likvidationsförfarande skall inledas, att en utomstående person förordnas att sköta "likvidationen", att gäldenärens ekonomiska verksamhet avslutas samt att gäldenärens egendom säljs och medlen fördelas mellan borgenärerna.

De nordiska länderna. I de övriga nordiska länderna har konkurslagstiftningen i sin helhet reviderats på 1970- eller 1980-talet. I Danmark trädde en ny konkurslag i kraft 1978, i Sverige år 1988 — efter separata delreformer — samt i Norge år 1986. I Sverige trädde en lag om sanering av företag i kraft år 1996.

Det är skäl att observera att det intensiva samnordiska lagberedningsarbetet som idkades främst på 1960-talet sedermera ledde till en lagstiftning med ett på flera punkter nästan identiskt materiellt innehåll. Det gemensamma beredningsarbetet gällde förutsättningarna för konkurs, gäldenärens förlust av bestämmanderätt, återvinning samt bestämmelser om solidariska skuldförhållanden. Även Finland deltog i beredningsarbetet och den återvinningslagstiftning som 1992 trädde i kraft i Finland grundar sig på detta samarbete.

Den samnordiska beredningen har däremot inte sträckt sig till konkursförfarandet eller frågor som gäller konkursförvaltningen. Bestämmelserna i den danska och norska lagen är i hög grad samstämmiga. Den svenska lagen avviker från de övriga nordiska lagarna

särskilt på den punkten att förvaltarens ställning är central, eftersom borgenärerna inte har beslutanderätt i konkursförvaltningen. Å andra sidan övervakar kronofogden i egen skap av myndighet samtliga förvaltares verksamhet.

6. Bedömning av nuläget och reformens målsättningar

Allmänt. Lagarna om företagssanering och skuldsanering för privatpersoner, som trädde i kraft år 1993, har givit oss alternativa förfaranden för olika insolvenssituationer och gäldenärsggrupper. Dessa nya förfaranden har allmänt taget visat sig fungera och gäldenärerna har på ett ändamålsenligt sätt kommit att omfattas av de olika förfarandena. De missförhållanden som har observerats i förfarandena har man försökt rätta till så snabbt som möjligt, varför den lagstiftning som reglerar dessa förfaranden motsvarar den rådande situationen.

Den finländska konkursstadgan är däremot redan mycket gammal. De många ursprungliga eller annars gamla bestämmelserna i lagen motsvarar inte till innehåll eller språkdräkt nutidens behov. En del av dem har också förlorat sin materiella betydelse. Lagens struktur, som hållits ursprunglig, samt de talrika tillägg och strykningar som har gjorts i lagen har gjort den svårbegriplig. Bestämmelser saknas helt om många viktiga frågor. Detta har inneburit att konkursrätten t.o.m. i alltför stor utsträckning har blivit beroende enbart av hur praxis har utvecklats. Konkursombudsmannens ställningstaganden och de rekommendationer som delegationen för konkursärenden har utfärdat har visserligen svarat på de behov som har uppstått för att lagstiftningen har varit föråldrad och bristfällig, men det är klart att de viktigaste principerna om individernas rättigheter och skyldigheter tydligt skall framgå av lagen. Detta är viktigt även i konkursrätten, eftersom en konkurs på ett avsevärt sätt påverkar särskilt konkursgäldenärens, men också borgenärernas ställning. Även annars är det av allmänna skäl nödvändigt att vår konkurslagstiftning motsvarar de krav som ställs på nutida lagstiftning. Kravet på tydlig lagstiftning accentueras också av internationaliseringen. Enligt

EG:s insolvensförordning sträcker sig verkingarna av en i Finland inledd konkurs också till andra medlemsstater. Också av denna anledning är det viktigt att vi har en modern lagstiftning.

Å andra sidan gäller det att ta hänsyn till att man genom reformerna på 1990-talet har kunnat minska eller avlägsna flera med konkurserna förknippade missförhållanden och lagens innehåll har också annars moderniserats. Man kan också förmoda att tillvägagångssätten vid konkurs till alla delar har förbättrats och effektiviserats genom att god boförvaltningssed har skapats och tillsynen över konkursbona har blivit bättre. Man har inte heller kunnat påvisa något klart behov att avsevärt ändra kompetensfördelningen mellan de olika aktörerna, dvs. borgenärerna, boförvaltaren, konkursombudsmannen och domstolen.

Konkursbonas ringa tillgångar medför ofta att konkurserna förfaller eller ger bara ringa utdelning åt borgenärerna. Denna omständighet kan dock bara i liten utsträckning påverkas genom konkurslagstiftning. Det kräver inte mycket kapital att grunda ett företag. Konkursgäldenärerna är allt oftare serviceföretag, vilkas verksamhet är sådan att de inte har produktionsmedel med förmögenhetsvärde eller lager i samma bemärkelse som traditionella industriföretag. Konkursgäldenären verkar ofta i hyrda lokaler och hyr också ofta sina anläggningstillgångar. Om gäldenären har egendom, är den ofta pantsatt, varför de borgenärer som har fordringar utan förmånsrätt inte nödvändigtvis får någon utdelning. Av orsaker som har samband med möjligheterna att få finansiering, finansieringskostnaderna och konkurrensförmågan har det dock inte ansetts möjligt att försvaga pantborgenärernas ställning för att öka de tillgångar i boet som kommer de icke-förmånsberättigade borgenärerna till godo.

Man har inte heller funnit något särskilt sätt att minska de nuvarande konkurskostnaderna. Den största kostnadsposten är i allmänhet boförvaltarens arvode, varför åtgärderna borde rikta sig till att minska denna kostnad. Under beredningen av lagförslaget har man dryftat bl.a. möjligheten att till en del överföra boförvaltarens uppgifter på utökningsorganisationen. Ätminstone under

nuvarande förhållanden är en sådan lösning av många orsaker ogenomförbar. Däremot har det ansetts att en konkurs oftare än förr bör förfalla om boets tillgångar endast med ett anspråkslöst belopp överskrider de uppskattade konkurskostnaderna. Konkursförfarande viktiga uppgifter kunde då bli att åstadkomma boförteckningen och utredningen om gäldenären och gäldenärens verksamhet före konkursen, vilket skulle bidra till att förebygga konkursmissbruk. Tillvägagångssättet kunde innebära att allt fler gäldenärer skulle fortsätta att vara kunder hos utökningsmyndigheterna eller skulle bli kunder där. Utökningsorganisationen kunde också i större utsträckning än nu användas som försäljningskanal för boets egendom.

Målsättningar. Det allmänna målet för lagreformen är att skapa en tydlig och förutsägbar konkurslag. Lagstiftningen skall vara smidig, så att olika gäldenärs- och olika stora konkursbons särbehov i tillräcklig mån kan beaktas. Konkursförandet skall vara så effektivt, resultatbringande och genomskingligt som möjligt. Lagstiftningen bör bidra till ett fungerande finansierings- och säkerhetssystem. Även gäldenärens fördelar och rättigheter skall beaktas på vederbörligt sätt. Möjligheterna att göra utredningar om samt övervaka gäldenären och konkursförvaltningen skall förbättras.

7. De viktigaste förslagen

7.1. Reformens omfattning och tillämpningsområde

Propositionens syfte är att ersätta den gällande konkursstadgan med en ny konkurslag. Reformen innebär att endast bestämmelserna om det likvidationsbetonade förfarandet revideras.

Genom den nya lagstiftningen skapas alltså inte en enhetlig lagstiftning om insolvensförfaranden. Ett sådant sammanförande av bestämmelser kan inte i detta läge anses motiverat, eftersom lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om företagssanering har varit i kraft i över 10 års tid och kändomen om deras innehåll och tillämpningspraxis har stabiliserats. Dessutom finns det inte något starkt samband mellan skuldsane-

ring för privatpersoner och konkursförfarandet, eftersom skuldsaneringen i allmänhet inte är något alternativ till konkurs utan främst ett alternativ till utsökning. Att sammanföra bestämmelserna om företagssanering med bestämmelserna om konkursförfarande skulle inte heller medföra några avsevärda fördelar. Bestämmelserna om dessa förfaranden är också så olika att lagstiftningen skulle bli ganska invecklad. Koordineringen av de olika förfarandena kan vid behov förbättras även med olika lagar som grund.

Förmånsberättigade borgenärer är numera främst pantborgenärerna. Följaktligen delas realisationsresultatet jämbördigt mellan alla andra borgenärer, enligt storleken av deras fordringar. De anspråkslösa tillgångarna i boet och det proportionella fördelningssättet leder dock till att utdelningen i allmänhet blir ganska liten. Därför har det ekonomiska intresse som för borgenärernas vidkommande är förknippat med konkurser och deras intresse för konkurser allmänt taget förblivit tämligen litet. Jämlikheten mellan borgenärerna — att varje borgenär får betalt i förhållande till den ekonomiska insats som borgenären har gjort för gäldenären — är dock fortfarande en godtagbar och rättvis utgångspunkt, och ingen ändring föreslås i denna fördelningsprincip. Dock har man i reformen på olika sätt försökt ta hänsyn till nuläget, dvs. det faktum att om konkursen överhuvudtaget ger borgenärerna utdelning, får alla borgenärer visserligen utdelning, men utdelningsbeloppen är ofta låga. I propositionen föreslås bl.a. att små utdelningsbelopp skall få betalas så snart som möjligt efter att konkursen har börjat, varefter konkursen kan fortsätta med endast de borgenärer som har ett större ekonomiskt intresse.

Konkurslagen föreslås ha ett allmänt tillämpningsområde. Lagen skall gälla alla slags borgenärer, såväl fysiska som juridiska personer. Detta grundar sig på lagstiftningens utgångspunkt, nämligen att konkurslagstiftningen är en del av den allmänna civilrättsliga exekutionslagstiftningen, som vanligtvis följer samma juridiska principer oberoende av vem som är gäldenär eller borgenär. Även om det finns skuldsanering och utsökningen har blivit effektivare, förekommer det fortfa-

rande också behov att försätta privatpersoner i konkurs. Detta är fallet särskilt när gäldenären har större förmögenhet än vanliga konsumenter och när en utredning av förmögenhet och ansvar förutsätter att en utomstående boförvaltare tillsätts.

Lagen skall tillämpas också på dödsbon. Reformen av ärvdabalkens bestämmelser om skuldansvar och dödsbon kommer, om den genomförs på planerat sätt, att minska antalet konkurser i dödsbon.

I propositionen föreslås alltså att lagen skall tillämpas både på företag och juridiska personer oberoende av bolags- eller organisationsform, verksamhetsområde och storlek. Ett undantag föreslås dock för offentligrättsliga juridiska personer, som enligt en uttrycklig bestämmelse inte skall få försättas i konkurs. Ett sådant förtydligande undantag är behövligt med tanke på dessa offentliga samfunds statsförfattningsrättsliga ställning och offentliga uppdrag. Bestämmelser som kompletterar konkurslagen finns särskilt för försäkringsanstalter och kredit institut.

7.2. Att försätta en gäldenär i konkurs

Vår lagstiftning har stabiliserat sig på den punkten att insolvens hos gäldenären är en allmän förutsättning för att ett insolvensförfarande skall få inledas. De grunder för att försätta en gäldenär i konkurs som uppräknas också i konkursstadgan anses återspegla just insolvens och år 1993 fogades insolvens till förteckningen över konkursgrunder. Även när det gäller skuldsanering för privatpersoner och företagssanering är insolvens hos gäldenären en allmän förutsättning för att förfarandet skall få inledas.

Enligt förslaget till konkurslag skall insolvens hos gäldenären också vara en allmän grund för att en konkurs skall få inledas. Insolvensförutsättningen kompletteras i lagförslaget av presumtionsbestämmelser om när en gäldenär typiskt skall anses vara insolvent. Om presumtionsbestämmelsens rekvisit uppfylls, kan gäldenären hindra konkursen genom att bevisa att han eller hon ändå inte är insolvent. Skyldigheten att visa att insolvens föreligger eller inte föreligger fördelar sig alltså mellan gäldenären och borgenärerna på ett sätt som motsvarar de praktiska be-

hoven. Presumptionsbestämmelserna motsvarar också mycket långt de mest anlitade konkursgrundarna i den gällande lagen. Därför medför lagförslaget inte någon särskilt stor saklig ändring av nuläget. Bestämmelserna i propositionen motsvarar också lagstiftningen i de övriga nordiska länderna.

Enligt lagförslaget skall det fortfarande vara gäldenären själv och borgenärerna som skall ha rätt att ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. Borgenärernas behov kräver att en borgenär har möjlighet att ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs också när borgenären inte har någon dom eller annan exekutionsgrund för sin fordran, och att vid behov göra konkursansökan t.o.m. med stöd av en fordran som inte ännu har förfallit till betalning. Å andra sidan kräver gäldenärens intressen att han eller hon inte kan försättas i konkurs på basis av en fordran som han eller hon med fog bestrider. För att dessa divergerande intressen hos borgenären och gäldenären skall kunna sammanjämkas, måste domstolen ha prövningsrätt, så att den kan avgöra när borgenärens fordran kan anses tillräckligt klar. I förslaget föreslås därför en bestämmelse om saken, som rätt långt motsvarar det rådande rättsläget.

Med beaktande av konkursförfarandets rättsverkningar och kostnader kan det inte anses rätt att konkurs används för inkassering av små fordringar. Vid beredningen av propositionen övervägdes möjligheten att en fast lägre gräns skulle sättas för värdet på den fordran som en borgenär måste ha för att få ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. Detta har man dock avstått från att göra, eftersom orsaken till en konkursansökan inte behöver vara viljan att driva in en fordran, utan i stället strävan att hindra gäldenären att skuldsätta sig ytterligare. I dessa fall har storleken av konkursborgenärens fordran inte samma betydelse som annars. Dessutom är det svårt att bestämma ett enda värde som passar in på olika slags gäldenärer. Därför har man i propositionen stannat för att föreslå en bestämmelse av mycket allmän karaktär, som ger domstolen prövningsrätt och genom vilken man försöker hindra att konkurs söks med stöd av en ringa fordran, om borgenärens förfarande kan anses ha karaktär av chikan eller stå i strid med

god indrivningssed.

7.3. Konkursens förlopp

Lagförslagets bestämmelser om de olika skedena av konkursförfarandet och domstolens uppgifter följer i stort sett bestämmelserna i den gällande lagen. Domstolen föreslås närmast ha rätt att bestämma om en konkurs skall inledas samt om konkursen skall förfalla eller annars upphöra i förtid, samt att fastställa utdelningsförteckningen för konkursfordringarna och avgöra bestridanden. Domstolen skall också utse boförvaltaren. I övrigt skall konkursboet i huvudsak själv besluta om sin verksamhet.

Huvudregeln föreslås vara att den boförvaltare som utses i början av konkursen sköter detta uppdrag tills konkursen avslutas. Det nuvarande tvåstegsförfarandet medför ingen särskild nytta och i praktiken utses den interimistiska boförvaltaren vanligtvis till god man.

Förfarandet när en gäldenär försätts i konkurs föreslås vara huvudsakligen detsamma som enligt gällande lag. En konkursansökan behandlas såsom ett ansökningsärende. Om borgenär en och gäldenären är oense om saken, kan de vanliga processuella bestämmelserna för tvistemål iakttas. Även ärendets brådsakande karaktär skall beaktas. En kungörelse om att gäldenären har försatts i konkurs skall i motsats till gällande lag utfärdas i samtliga fall omedelbart efter att konkursen har inletts och oberoende av om den förfaller eller inte. Förslaget ökar alltså konkursärendenas offentlighet.

Domstolen skall fatta beslut om det fortsatta förfarandet endast när den har fått en fränställning om att konkursen skall förfalla. Borgenärsförhör skall inte längre ordnas i domstolen. Förfarandet skall till denna del bli mera skriftligt. På detta sätt eftersträvas kostnadsinbesparingar. I lagförslaget föreslås också att det inte längre skall vara obligatoriskt att boförteckningen bestyrks inför domstol. Ett sådant förfarande skall iakttas bara när boförvaltaren uttryckligen kräver det.

Enligt lagförslaget skall boförvaltaren, inte domstolen, bestämma hur konkursbevakningen skall ske. Konkursbevakningarna skall enligt lagförslaget tas emot endast av

boförvaltaren. De bevakade fordringarna och fordringar som annars skall beaktas skall boförvaltaren anteckna i ett förslag till utdelningsförteckning, som domstolen fastställer. Under beredningsarbetet har också ett sådant alternativ diskuterats att boförvaltaren skulle sättas upp en utdelningsförteckning som vore avsedd att vara slutlig, men som kunde klandras vid domstol. Särskilda rättsskyddshänsyn har dock medfört att det har ansetts viktigt att den förteckning som boförvaltaren gör upp alltid granskas av domstol. Domstolen skall dock enbart kontrollera att boförteckningen har satts upp på rätt sätt och att den upptar alla behövliga uppgifter.

7.4. När konkursen förfaller samt övergång till offentlig utredning

En stor del av konkurserna förfaller därför att konkursboets tillgångar inte förslår till en fortsatt konkurs. När en konkurs förfaller, får borgenärerna ingen betalning för sina fordringar, dvs. konkursen har varit helt gagnlös för borgenärerna. I flera fall är det redan när konkursansökan görs klart att konkursen kommer att förfalla. Såsom ovan konstaterades, motiveras borgenärernas, såsom beskattnings- och försäkringsbolagens konkursansökningar ofta av andra skäl än indrivning, särskilt av att borgenärerna önskar förhindra att gäldenären skuldsätter sig ytterligare på ett sätt som inte med andra medel kan förhindras (t.ex. när det är frågan om skatteskulder och lagstadgade försäkringspremier). Även om konkursen förfaller, har gäldenärsföretaget i allmänhet inte längre verksamhetsbetingelser och ett aktiebolag skall enligt lagen avföras ur handelsregistret.

Även när konkursen inte förfaller till följd av brist på medel, kan realisationsresultatet visa sig mycket anspråkslöst, varvid konkursen inte heller har varit till någon nytta för borgenärerna. Under beredningen av propositionen har man därför också diskuterat huruvida konkursförfarandet överhuvudtaget är ett ändamålsenligt förfarande för sådana ringa bemedlade gäldenärer som avses ovan. Det vore ju möjligt att i lagen förutsätta att domstolen t.ex. redan i samband med behandlingen av en konkursansökan skulle ta reda på om tillgångarna är tillräckliga och

om ett konkursförfarande är ändamålsenligt.

För möjligheten att anlita ett konkursförfarande talar snarare allmänna intressen att få en fordran utredd och bevakad än omedelbara indrivningsintressen. I samband med konkursen utreds alltid gäldenärens ansvar och tillgångar, orsakerna till konkursen, huruvida bokföringen är i ordning, om åtgärder som kränker borgenärerna har vidtagits samt om missbruk eventuellt har förekommit. Denna utredning kan avslöja rättshandlingar som kränker gäldenärens borgenärer och som kan återvinnas till förmån för borgenärerna. Utredningsarbetet är viktigt också av förebyggande skäl. Vetskapen om att vissa omständigheter alltid undersöks i samband med en konkurs och att observerade missbruk medför påföljder är ägnad att förebygga oändamålsenliga tillvägagångssätt och ekonomiska missbruk.

I detta sammanhang föreslås därför inte några begränsningar som skulle basera sig på att förfarandet skall ge resultat, detta därför att det i samband med konkursförfarandet skall vara möjligt att åtminstone vidta åtgärder för att klargöra gäldenärens situation. Om kostnaderna inte kan betalas med konkursboets medel, borde också det allmänna delta i kostnaderna. Detta är motiverat av den anledningen att utredningsåtgärderna i första hand betjänar allmän fördel. I propositionen föreslås därför att boförvaltaren skall få en del av sitt arvode av statens medel, om boets medel inte räcker till för att betala det. Av ovan nämnda skäl har inte heller ansetts rätt att föreslå att en borgenär som har gjort konkursansökan skulle bli sekundärt ansvarig för konkurskostnaderna.

Enligt lagförslaget skall en konkurs dock förordnas att förfalla oftare än vad som nu är fallet, dvs. också när avkastningen till borgenärerna uppskattas bli liten. I dessa fall kan det inte anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen, eftersom alla medel i praktiken kommer att gå till exekutionskostnaderna. Borgenärerna har ju fortfarande möjlighet att ty sig till utsökning.

Å andra sidan skall en konkurs fortfarande kunna fortsätta också genom att en borgenär förbinder sig att svara för de kostnader som konkursförfarandet medför. I lagförslaget föreslås uttryckliga bestämmelser om ett sådant

åtagande. Till skillnad från tidigare praxis skall konkursborgenären ha möjlighet att begränsa sin förbindelse så, att han endast svarar för de kostnader som vissa utredningsåtgärder medför, inte för alla de kostnader som konkursförfarandet medför.

När konkursen förfaller, återfår gäldenären rådigheten över egendomen. Härefter kan gäldenären eller hans verksamhet inte längre bli föremål för sådana utredningsåtgärder som var möjliga under konkursen. När konkursen förfaller, blir den tid som står till förfogande för utredningsarbetet ofta kort och det är möjligt att utredningsåtgärderna blir bristfälliga. Det borde finnas ett alternativ till att konkursen förfaller och även om tillgångar saknas borde det vara möjligt att fortsätta konkursen, om det visar sig finnas särskilda skäl därtill, särskilt för att det finns behov att utreda omständigheter som gäller gäldenären och hans verksamhet. Av kostnadsskäl är det dock inte förnuftigt att utsträcka utredningsåtgärderna till varje konkursbo, och detta vore inte heller annars motiverat, eftersom t.ex. misstankar om missbruk inte förekommer i alla konkursbon. Det är motiverat att lägga ansvaret för dessa fortsatta åtgärder på konkursombudsmannen, till vars viktigaste uppgifter redan nu hör att övervaka mindre bemedlade konkursbon och att bl.a. se till att gäldenärens bokföring och verksamhet granskas på behovligt sätt. Av dessa orsaker föreslås ett helt nytt alternativ till att konkursen förfaller, nämligen offentlig utredning.

Vid offentlig utredning upphör konkursadministrationen och konkursförfarandet fortsätter utan avbrott så att bestämmanderätten övergår till konkursombudsmannen. Förvaltningen av boet sköts av en offentlig utredare som konkursombudsmannen utser. Utredaren kan vara t.ex. en advokat, eller en tjänsteman vid konkursombudsmannens byrå. Beslutet att fortsätta konkursen som offentlig utredning skall i samtliga fall fattas av domstolen.

Offentlig utredning skall få anlitas främst när det är skäl att fortsätta konkursutredningsåtgärderna fastän boets egna tillgångar inte förslår för ändamålet. Det är ändamålsenligt att de behövliga åtgärderna vidtas såsom en del av konkursen, eftersom de olika parternas ställning på detta sätt kommer att

basera sig på tydliga konkursbestämmelser. Vid offentlig utredning är borgenärernas ekonomiska intresse inte längre tillräckligt, eftersom utredningen är ett alternativ till att konkursen förfaller. Därför är det motiverat att borgenärernas bestämmanderätt upphör. Om boet får medel, kan förvaltningen av boet återlämnas till borgenärerna och även ett eventuellt överskott delas ut till dem. Offentlig utredning skall vara möjlig också i vissa specialfall, när konkursadministrationen har visat sig icke-funktionsduglig t.ex. till följd av inbördes meningsskiljaktigheter mellan borgenärerna eller boförvaltarna, eller därför att det förekommer misstankar om missbruk.

Enligt statsminister Anneli Jäätteenmäkis regeringsprogram skall konkursombudsmannens tillsyn över konkursbon ökas och effektivteras. Lagstiftningen utvecklas också i syfte att förebygga ekonomisk brottlighet och den gråa ekonomin. Med den offentliga förvaltningen genomförs regeringsprogrammet till denna del.

7.5. När konkursen läggs ned samt förlikning

Enligt gällande lag kan konkursen i samband med borgenärsförhøret återkallas om gäldenären föreslår det och ingen av borgenärerna motsätter sig förslaget. Det är skäl att bibehålla möjligheten att lägga ned en konkurs, främst med tanke på de fall i vilka beslutet att försätta gäldenären i konkurs inte motsvarar avsikten hos den borgenär eller gäldenär som har ansökt om konkursen eller ett misstag eller någon annan motsvarande orsak har lett till att en konkursansökan har gjorts eller inte blivit återtagen. Enligt lagförslaget skall en ansökan om nedläggning av konkurs dock göras tidigare än hittills, dvs. inom åtta dagar efter att konkursen började.

Bestämmelserna om tvångsackord upphävdes när lagen om skuldsanering för privatpersoner och lagen om företagssanering trädde i kraft år 1993, eftersom tvångsackordbestämmelserna ansågs överflödiga. Konkursstadgans bestämmelser om behandling av gäldenärens förslag om förlikning och ackord (71 § 1 mom. konkursstadgan) bibehölls dock. För att ett sådant förslag skall bli godkänt, måste borgenärerna

enhålligt omfatta förslaget. Eftersom en överenskommelse om villkoren för ett skuldförhållande är en fråga som omfattas av avtalsfriheten, borde en sådan överenskommelse vara möjlig också i samband med ett konkursförfarande. Även i lagförslaget i denna proposition föreslås därför att gäldenären och borgenärerna skall ha möjlighet att ingå ett avtal om betalning av skulderna samt om hur gäldenärens egendom skall användas för betalningen. Förslaget utgår från tanken att ett sådant avtal skall vara möjligt endast om alla är ense. Undantag från enhållighetskravet föreslås dock vara möjliga i fråga om de borgenärer som har de minsta fordringarna, om förlikningsförslaget omfattas av gäldenären och de borgenärer som representerar en avsevärd majoritet av fordringarna (80 %) samt dessutom av de borgenärer vilka har en fordran som utgör minst fem procent av fordringarna. I ett sådant läge skall de borgenärer som har en fordran som understiger denna andel alltså inte ha möjlighet att förhindra en överenskommelse, förutsatt att de garanteras minst samma betalning för sina fordringar som de skulle ha fått i konkursen. Avsikten med detta är att hindra att borgenärer med låga fordringar kan hindra en överenskommelse som inte kränker deras rättigheter.

För vissa borgenärs vidkommande blir det alltså frågan om ett slags tvångsackord och samtidigt också om ytterligare ett alternativt sätt att hantera en insolvenssituation. Det är dock skäl att förmoda att möjligheten till förlikning sällan kommer att anlitas, eftersom den gällande lagstiftningen erbjuder effektivare medel att reglera skulderna när en gäldenär är insolvent.

7.6. Gäldenärens ställning

Flera principiellt viktiga frågor är förknippade med regleringen av gäldenärens ställning under konkursen; vilka tillgångar hör till konkursboet och vilka tillgångar får gäldenären hålla själv, på vilket sätt är gäldenären skyldig att medverka till utredningen av boet, hur begränsas konkursen den personliga friheten, hur skall gäldenären bemötas samt vilket ansvar har gäldenären för skulderna samt hur begränsas konkursen i övrigt enligt lagen gäldenärens behörighet? Betydelsen av

dessas frågor växlar väsentligen beroende på om gäldenären är en fysisk eller juridisk person.

Gäldenärens rätt att avskilja egendom för eget bruk regleras i lagförslaget enligt samma principer som reglerar gäldenärens motsvarande rätt vid utsökning. Detta innebär att en fysisk persons ställning blir densamma oberoende av vilket slag av exekution det är frågan om. Jämfört med konkursstadgan föreslås dock en principiell förändring, nämligen att inkomst eller annan motsvarande förmån som en fysisk person förvärvar efter att konkursen har inletts inte skall höra till konkursboet. Eftersom denna inkomst enligt bestämmelserna i utsökningslagen kan mätas ut för betalning av vilken som helst skuld hos gäldenären, innebär förslaget inte nödvändigtvis att gäldenärsskyddet ökar. Företagarnas ställning förbättras i viss mån av att det enligt förslaget är möjligt att betala bidrag ur konkursboet till en företagare och hans familj även när företagsverksamheten har bedrivits i ett bolag.

Reformen vill särskilt betona vikten av att gäldenären bemöts på rätt sätt under konkursförfarandet. Med hänsyn till sakens principiella och praktiska betydelse föreslås en allmän bestämmelse som förpliktar boförvaltningen att behandla gäldenären sakligt under konkursen och beakta hans intressen på behörigt sätt. Dessa allmänna bestämmelser kompletteras av bestämmelser om hur gäldenären skall höras samt om gäldenärens rätt att få upplysningar om konkursboet samt om de rättsskyddsmedel som står till gäldenärens förfogande. Konkursombudsmannen skall för sitt vidkommande se till att konkursbona i sin förvaltning iakttar dessa bestämmelser, som förtydligar innebörden av god boförvaltningssed.

I sitt svar på regeringens proposition med förslag till lag om skuldsanering för privatpersoner (RP 183/1992 rd) förutsatte riksdagen att "det vid den fortsatta beredningen av en revidering av konkurslagstiftningen utan dröjsmål reds ut hur gäldenärens bostad skyddas även i samband med konkursförfarande, enligt de principer som har omfattats i regeringens proposition." Riksdagens uttalande hade anknytning till de bestämmelser i lagen om skuldsanering för privatpersoner

som ger gäldenären möjlighet att få ett betalningsprogram fastställt för sig för att kunna behålla sin bostad.

Det anses dock inte särskilt motiverat att utsträcka bestämmelserna om betalningsprogram i skuldsanering till att också gälla konkurs. Gäldenären skyddas tillräckligt genom att han eller hon har möjlighet att ansöka om skuldsanering ännu i det skedet när en borgenärs konkursansökan delges gäldenären. Redan en ansökan om skuldsanering hindrar domstolen att försätta gäldenären i konkurs. Att koppla ett betalningsprogram till konkursförfarandet skulle också väcka många principiellt eller praktiskt svårlösta frågor, såsom frågan om gäldenären skall uppfylla förutsättningarna för skuldsanering för att få ett betalningsprogram fastställt för sig under konkursen.

Det har inte i praktiken framkommit något särskilt behov att ta in bestämmelser om fastställande av betalningsprogram i konkurslagen. Av remissinstanserna var det bara Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenterna (MTK) rf. och Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund som föreslog att det borde vara möjligt att avskilja bostadsbyggnaderna på ett gårdsbruk från konkursboet och inleda ett separat skuldsaneringsförfarande för dessa byggnader. Om det är möjligt att på ett förnuftigt sätt skilja åt byggnaderna och det därtill anslutna markområdet på en gårdsbrukslägenhet som ägs av gäldenären, kan skuldsaneringsförfarandet också enligt gällande lag genomföras så att det i betalningsprogrammet bestäms att en del av fastigheten skall säljas och en del skall förbli i gäldenärens ägo som hans eller hennes ägarbostad. För att gäldenären skall få behålla sin ägarbostad, måste han eller hon dock alltid kunna betala åtminstone en så stor del av den skuld för vilken fastigheten utgör säkerhet att betalningen täcker värdet på bostaden och det till bostaden anslutna markområdet. Någon koppling till konkurslagstiftningen behövs därför inte heller i detta avseende, eftersom gäldenären kan avvärja en konkursansökan genom att ansöka om skuldsanering. Ansökan om skuldsanering hindras inte av att gäldenären fortfarande idkar näringsverksamhet. Om verksamheten är olönsam, vilket konkursansökan kan vara ett tecken på, blir

man tvungen att avsluta den i samband med skuldsaneringsförfarandet. I skuldsaneringsförfarandet avgörs frågan om gäldenären kan behålla sin ägarbostad enligt samma grunder som tillämpas när gäldenärens näringsverksamhet inte har slutat med konkurs. Med tanke på att överskuldsatta privatpersoner skall behandlas lika är det viktigt att en gäldenär inte till följd av att han eller hon har försatts i konkurs får en annan, eventuellt t.o.m. bättre ställning än om gäldenärens verksamhet har upphört på något annat sätt.

Någon ändring av det rådande rättsläget föreslås inte heller på den punkten att en gäldenär enligt lagförslaget inte blir fri från sina skulder genom konkursförfarandet. Detta har praktisk betydelse främst för fysiska personer, eftersom en juridisk persons konkurs i allmänhet leder till att den juridiska personen upplöses och att skuldansvaret inte kan realiserar. Gäldenären skall följaktligen fortfarande ha personligt ansvar för de skulder som inte kan täckas med konkursboets egendom. Privatpersoners skuldproblem har man försökt lösa genom lagen om skuldsanering för privatpersoner, som även har tillämpats flitigt. Genom en lag om ändring av lagen om skuldsanering för privatpersoner, som trädde i kraft den 1 januari 2003, har lagen ändrats så, att skuldsanering kan beviljas oftare än hittills. Enligt en proposition med förslag till lag ändring av utskökningslagen (RP 216/2001 rd), som har godkänts av riksdagen, skall indrivning av fordringar genom utskökning vara möjlig bara en bestämd tid, vilket i praktiken också hindrar ett livslångt skuldansvar.

Enligt statsminister Anneli Jäätteenmäkis regeringsprogram utreds frågan om personlig konkurs och möjligheterna att få den egna bostaden att omfattas av det s.k. skyddade beloppet. Den utredningen kommer att göras senare och ger inte anledning till att skjuta upp helhetsreformen av konkurslagstiftningen.

7.7. Konkursförvaltningen och borgenärernas ställning

Förvaltningen av ett konkursbo grundar sig på tanken att konkurs är privaträttslig exekution och sker för borgenärernas räkning.

Borgenärerna får också det ekonomiska resultatet av konkursen sig till godo. Därför har det ansetts motiverat att ansvaret för konkursen som exekutionsförfarande skall vara borgenärernas, inte myndigheternas.

Enligt konkursstadgan baserar sig förvaltningen av ett konkursbo på den omständigheten att borgenärerna har den högsta beslutanderätten i alla konkursförvaltningens ärenden. Så är det t.ex. inte i Sverige. Boförvaltarnas nya uppgifter och praktiska behov har dock ökat boförvaltarens självständighet i förhållande till borgenärerna och även annars accentuerat boförvaltarens ställning. Även de ändrade bestämmelserna om hur och enligt vilka kriterier en boförvaltare utses har ändrat boförvaltarens ställning.

Den gällande fördelningen av behörighet mellan borgenärerna och boförvaltningen kan anses motsvara praktiska behov och vara ändamålsenligt. Principiella ändringar av denna fördelning behövs inte och lagförslaget innebär närmast ett förtydligande av den. Lagförslaget anger främst boförvaltarens uppgifter och i vilka fall boförvaltaren kan utöva den beslutanderätt som annars utövas av borgenärerna.

Bestämmelserna om boförvaltarens behörighet reviderades år 1995. Bestämmelserna har visat sig fungera väl. Boförvaltarna har i praktiken främst varit advokater, även om domstolen till boförvaltare kan utse vem som helst som uppfyller behörighetskraven. Något behov att ändra behörighetskraven har inte förekommit.

Boförvaltarnas verksamhet övervakas av flera olika instanser. För det första övervakas verksamheten av konkursboets borgenärer, vilka bl.a. har möjlighet att yrka att boförvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag. Såsom ovan har konstaterats, är boförvaltarna dock i allmänhet advokater, varför den allmänna tillsynen över deras verksamhet utövas av Finlands Advokatförbund. Framför allt övervakas boförvaltarnas verksamhet av konkursombudsmannen. En sådan myndighetsövervakning behövs fortfarande. Övervakningen har bidragit till att missbruk har kommit i dagen och därför även förebyggt missbruk. Även i övrigt har konkursombudsmannasystemet visat sig behövligt och erfarenheterna har varit positiva. I konkurs-

ombudsmannens uppgifter och befogenheter föreslås inga andra förändringar än att offentlig utredning införs. Dock föreslås vissa justeringar i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon. Ändringarna motiveras av lagförslaget i propositionen eller av praktiska behov.

Den högsta bestämmanderätten i konkursboet skall såsom hittills utövas av borgenärerna. Deras rösträtt bestäms enligt lagförslaget fortfarande enligt storleken av borgenärens fordran, dvs. enligt det ekonomiska intresse som borgenären företräder ("en euro—en röst"), utan begränsning av rösträtten eller andra motsvarande begränsningar. Däremot föreslås nya bestämmelser om borgenärsjämv. En borgenär skall enligt lagförslaget inte få rösta i ett ärende som nära berör honom själv. Dessutom föreslås vissa innehållsrelaterade begränsningar av beslutanderätten.

Borgenärssammanträdet förblir det viktigaste beslutande organet. Sammanträdena kan enligt förslaget hållas också på distans, med hjälp av tekniska hjälpmedel. Borgenärssammanträdet kompletteras med en möjlighet att använda ett nytt beslutsförfarande, som innebär att borgenärerna skriftligt eller elektroniskt tar ställning till frågor som boförvaltaren förelägger dem för avgörande. Genom dessa reformer vill man framför allt ge borgenärerna bättre möjligheter att delta i förfarandet samt också spara kostnader.

Förslaget syftar likaså till en enklare konkursadministration, när det föreslås att utdelningen till de minsta konkursfordringarna skall få betalas i ett så tidigt skede av konkursen som möjligt med ett engångsbelopp som uppskattas motsvara utdelningen till dessa borgenärer. På detta sätt minskar antalet borgenärer som deltar i administrationen av konkursboet och i fordringarnas utredningsskede, vilket bidrar till att göra utredningen effektivare. Eftersom de utdelade beloppen är låga, äventyras inte jämställdheten mellan parterna av att den på basis av en uppskattning utbetalda utdelningen kanske inte helt motsvarar utdelningen enligt slutredovisningen.

I lagen föreslås också bestämmelser om en borgenärsdelegation, som främst är ett organ för kontakten mellan boförvaltaren och borgenärerna. Borgenärerna skall i allmänhet få

bestämma om en borgenärsdelegation skall tillsättas. Bara i stora konkursbon skall en sådan i allmänhet vara obligatorisk.

7.8. Bevakningen och utredningen av fordringarna

Under beredningen av propositionen har man övervägt att avstå från det nuvarande bevakningsförfarandet för fordringar och övergå till ett förfarande som skulle innebära att boförvaltaren utreder de existerande fordringarna med hjälp av bokföringen. Att göra så motsvarar i stora drag förfarandet vid företagsanering. Ändamålsenlighetsskäl talar dock för att det rådande anmälningförfarandet skall bibehållas. Konkursgäldenärens bokföring är nämligen långtifrån alltid uppdaterad och kan därför inte läggas till grund för förteckningen över gäldenärens fordringar. Det är inte något stort besvär för gäldenärerna att anmäla sina fordringar, eftersom dagens metoder gör det möjligt att lätt och snabbt få reda på beloppet av en fordran.

Det gällande förfarandet för bevakning av fordringar är mycket klart och praktiskt. Lagförslaget grundar sig därför på detta förfarande. En anmälan av borgenären behövs dock inte alltid, om boförvaltaren anser fordran vara klar. I dessa fall skall boförvaltaren bara underrätta borgenären om fordrans belopp, så att denne vid behov kan anmäla till boförvaltaren vilken han eller hon själv anser sin fordran vara. Ett sådant tillvägagångssätt gör bevakningen smidigare, utan att äventyra någons rättigheter.

Om borgenären lämnar sin bevakningsskrift för sent, mister han enligt gällande lag helt sin rätt till betalning. I lagförslaget föreslås en lindring av denna stränga påföljd. Att bevakningsfristen överskrids skall inte medföra rättsförlust, utan en borgenär skall ha möjlighet att bevaka sin fordran också efter bevakningsdagen (efterbevakning). Borgenären skall dock till konkursboet betala en slags förseningsavgift, som skall utgöra en procent av fordringsbeloppet, dock minst 600 euro och högst 6 000 euro. Avgiften är avsedd att få borgenärerna att iaktta bevakningstiden, men också att täcka kostnaderna för det tillägsarbete som en försenad bevakning medför för konkursboet. En motsvarande av-

gift föreslås också för vissa försummelser från en pantborgenärs sida. Enligt lagförslaget skall avgiften inte uppbäras om borgenären inte har underrättats om bevakningen, haft laga förfall eller annars av en orsak som inte beror på borgenären inte har kunnat bevaka sin fordran i tid. När bevakning har försummats, skall efterbevakning inte längre vara möjlig efter att utdelningsförteckningen har fastställts.

I lagförslaget föreslås också bestämmelser om vilket belopp borgenären skall få bevaka såsom sin konkursfordran när inte bara gäldenären utan också en borgensman svarar för huvudförbindelsen, dvs. skulden. Enligt bestämmelsen skall borgenären i dessa fall bevaka sin fordran till det belopp som den hade när konkursen började, utan att beakta de avbetalningar som borgensmannen efter konkursens början har gjort på huvudförbindelsen. En borgensman får utdelning först när borgenären har fått betalning för hela den huvudförbindelse för vilken borgensmannen svarar. Förslaget motiveras särskilt av ändamålsenlighetsorsaker, eftersom man på detta sätt kan hindra att samma penningbelopp måste överföras mellan borgenären och borgensmannen. Det återspeglar också principen att borgensmannen i sista hand bär risken för gäldenärens betalningsförmåga. Enligt lagförslaget skall bestämmelsen tillämpas även på gäldenärens medgäldenärer samt på den som har givit borgenären en tredjemanspant.

Alla de övriga nordiska länderna har till innehålllet samstämmiga bestämmelser om solidariska skuldförhållanden av ovan nämnd art. Bestämmelserna baserar sig på samnordisk lagberedning och ger borgenären ett mera vittgående skydd än det som föreslås i denna proposition. De nordiska reglerna är dock mycket svårfattliga och motsvarar inte till sina målsättningar kraven i vår lagstiftning, i synnerhet inte de reformer av borgensmannens ställning som har genomförts i finländsk lagstiftning. Därför följer förslaget inte på denna punkt lagstiftningen i de övriga nordiska länderna.

7.9. Realiseringen av konkursboets egendom

I en konkurs är målet att konkursboets

egendom, av vilket slag den än är, skall realiserar så att försäljningsresultatet blir så gott som möjligt. Målsättningen är till nytta inte bara för borgenärerna, utan också för konkursgäldenären, eftersom ett gott realisationsresultat minskar det återstående skuldbeloppet. Den främjar också allmänna syften, bl.a. av den anledningen att en försäljning av konkursboets egendom till underpris är önskad att vålla störningar på marknaden.

Det är en allmän princip i lagförslaget att egendomen skall säljas så att försäljningsresultatet blir så gott som möjligt. Principen kan inte iakttas om lagen utgår från att särskilda bestämmelser skall gälla försäljningen av egendomen. Därför måste konkursboet få välja försäljningssättet. Hur gott resultatet av försäljningen blir beror i varje händelse i hög grad på boförvaltarens yrkesskicklighet och handlingskraft samt borgenärernas intresse för saken.

En försäljning av tillgångarna till gäldenären eller personer som står gäldenären nära skall inte heller hindras, sedan övriga försäljningsalternativ i tillräcklig utsträckning har utretts och det har visat sig att en sådan försäljning ger det bästa resultatet. Eftersom en försäljning av tillgångarna till en person som står gäldenären nära typiskt medför en risk för underpris, föreslås i lagförslaget att försäljningsbeslutet i dessa fall fortfarande skall fattas i kvalificerad beslutsordning.

7.10. Pantborgenärernas ställning

Ofta är konkursborgenärens samtliga pantsättningsdugliga tillgångar pantsatta hos borgenärerna. Detta gäller särskilt fastigheter och värdepapper. Företagsinteckning kan också ha fastställts i lös egendom som hör till gäldenärens näringsverksamhet. En avsevärd del av konkursgäldenärens förmögenhet kan alltså vara pantsatt. Pantfordringarna utgör också ofta en avsevärd del av samtliga konkursfordringar. En revidering av konkurslagstiftningen aktualiserar därför många frågor som berör fordringar som säkras av panträtt samt pantborgenärernas ställning. Frågorna gäller i synnerhet vilken förmånsrätt en panträtt skall medföra, pantborgenärens ställning som separatist samt också i övrigt pantborgenärens processuella särställning i

konkurs. Det är klart att dessa omständigheter även i vidare bemärkelse är viktiga för finansierings- och säkerhetssystemet. Lagstiftningsåtgärder som försvagar säkerheternas värde vid konkurs ökar kreditgivarnas risker, varför de är ägnade att höja priset på krediter eller annars försvaga möjligheterna att få kredit. Därför måste sådana åtgärder övervägas särskilt noga.

I detta sammanhang är det skäl att nämna, att enligt EG:s insolvensförordning är de pantsatta tillgångarnas ställning i ett insolvensförfarande olika beroende på om panten när förfarandet börjar är belägen i den stat där förfarandet har påbörjats eller i någon annan medlemsstat. Om panten är belägen i någon annan medlemsstat, påverkas enligt förordningens artikel 5 sakrättsinnehavarnas, dvs. särskilt pantborgenärernas rätt inte av att insolvensförfarande inleds. Rätten avser särskilt rätt att omvandla tillgångarna i pengar samt att få betalning ur tillgångarna eller deras avkastning. Det ovan sagda innebär alltså att de föreslagna begränsningarna i pantborgenärens rättigheter och hur de får utövas inte gäller pantsatta tillgångar som är belägna i en annan stat.

I propositionen föreslås ingen ändring av pantfordringars förmånsrätt och överhuvudtaget inga ändringar i den ordning i vilken borgenärer skall få betalning. Bestämmelserna om i vilken utsträckning pantsatt egendom svarar för konkursboets kostnader motsvarar också de gällande bestämmelserna. Nuläget förtydligas dock i fråga om boförvaltarens arvode. Köpeskillingen för en pant skall följaktligen fortfarande få användas för betalningen av de direkta kostnader som konkursboet har haft för vård och försäljning av panten, dvs. kostnader som har kommit också pantborgenären till godo. Till dessa kostnader skall också hänföras boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen. På motsvarande sätt skall arvodet inräknas i försäljningskostnaderna när en fastighetsförmedlare eller någon annan sköter försäljningen. Pantborgenären kan följaktligen inte komma i en bättre ställning när försäljningen sköts av boförvaltaren än när försäljningen uppdras åt någon annan. Försäljningspriset minskas med försäljningskostnaderna också när försäljningen verkställs i den

ordning som föreskrivs i utsökningslagen.

Genomgripande ändringar föreslås inte heller i pantborgenärernas separatistställning, dvs. deras rätt att omvandla den pantsatta egendomen i pengar. En pantborgenärs rätt att oberoende av konkursen ta betalning för sin fordran ur panten kan dock i vissa fall äventyra konkursboets möjligheter att få ett så gott realisationsresultat som möjligt. Detta är fallet särskilt när det är ändamålsenligt att konkursboets egendom säljs såsom en enda, fungerande helhet. Vid en sådan försäljning medför boets åtgärder att försäljningspriset för den pantsatta egendomen blir högre än om pantborgenären själv sköter försäljningen. En större frihet i fråga om försäljningen kan gagna konkursboet genom att värdet på den övriga egendomen stiger eller genom att försäljningen av den pantsatta egendomen ger ett överskott, som tillfaller boet. Det är självfallet klart att det ligger även i pantborgenärernas intresse att få ett så gott realisationsresultat som möjligt.

Lagen skall därför ge konkursboet tillräckliga möjligheter att trygga också icke-förmånsberättigade borgenärs intressen vid försäljning av pantsatt egendom. Enligt lagförslaget skall konkursboet för det första få en allmän rätt att för en viss tid, högst två månader, ensidigt förbjuda att den pantsatta egendomen säljs, om förbudet är nödvändigt för att trygga konkursboets intressen. Ett sådant förbud skall få utfärdas också när boet har behov att klarlägga panträtten eller den fordran som panträtten säkrar. Under vissa förutsättningar skall konkursboet också med domstolens tillstånd ha rätt att sälja den pantsatta egendomen till ett pris som överstiger auktionspriset och det försäljningsresultat som skulle uppnås vid en alternativ försäljning som pantborgenärens eventuellt har föreslagit.

Konkursboets ställning förbättras också av ett förslag om att boet i ett visst skede skall få göra sig av med pantsatt egendom som boet inte har någon nytta av eller som rentav utgör en extra belastning för boet. Det kan t.ex. vara frågan om en fastighet som konkursgäldenären äger och som är in-tecknad till ett belopp som överstiger fastighetens värde, men för vilken boet måste betala t.ex. fastighetsskatt eller andra kostnader. När tre år har

gått sedan konkursen inleddes, skall boet enligt lagförslaget få ansöka om att sådan egendom skall få säljas i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen. Förslaget utgår från tanken att tre år är en tillräckligt lång tid för en pantborgenär att själv sköta realisationen. Vid den exekutiva auktion som följer säljs egendomen utan att den s.k. principen om det lägsta godtagbara anbudet iaktas. Följaktligen kan inte ens borgenärer som har sämre förmånsrätt och som blir utan full betalning hindra försäljningen till nackdel för boet. För att skydda pantborgenärerna föreslås dock, att när pantborgenärernas väsentliga intressen kräver det skall domstolen ha rätt att förbjuda att egendomen säljs i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen.

Konkurs är generalexekution, som omfattar gäldenärens samtliga skulder och tillgångar. Därför är det motiverat att panträtter och fordringar som säkras av en pant i princip klarläggs i samma omfattning som andra fordringar för vilka gäldenären svarar. Att en del fordringar säkras av panträtt motiverar följaktligen inte att dessa ges en annan ställning än andra fordringar. Enligt lagförslaget skall en borgenär som har panträtt därför meddela boförvaltaren sina panträtter och de fordringar som säkras av panträtter i princip på samma sätt som också annars föreskrivs för bevakning av fordringar. En försumad eller försummad anmälan skall dock inte påverka panträttens innehåll, utan påföljden skall vara en likadan dröjsmålsavgift som den som föreskrivs för försummad bevakning.

Pantborgenärens ställning i konkursförvaltningen har varit föremål för livlig diskussion under beredningen av propositionen. Det finns två huvudsakliga alternativ: Det ena är att den nuvarande modellen bibehålls, vilket innebär att pantborgenärerna får delta i förvaltningen av konkursboet med hela beloppet av sin fordran, det andra är en modell som anlitas i vissa andra stater och som innebär att pantborgenärerna får delta i förvaltningen av konkursboet endast med den del av sin fordran som panten inte täcker. Det senare alternativet baserar sig på tanken att pantborgenärerna inte har något ekonomiskt intresse att delta i konkursförvaltningen med det belopp av sin fordran som panten täcker, efter-

som deras rätt till betalning redan är säkrad till denna del. Alternativet innebär att man omfattar principen att konkursförvaltningen finns till bara för att driva de borgenärens intressen som saknar förmånsrätt för sina fordringar. I utlåtandena framfördes mycket divergerande uppfattningar om denna sak. T.ex. arbetsministeriet, skattestyrelsen och Finska Försäkringsbolagens Centralförbund motsatte sig tanken att pantborgenärerna skulle ha rätt att delta i beslutsfattandet med hela beloppet av sin fordran, medan däremot kreditinstitutens representanter understödde tanken.

I denna proposition har man stannat för att föreslå att det nuvarande systemet skall bibehållas. Av borgenärerna är det i allmänhet pantborgenärerna som mest deltar i konkursadministrationen, vilket gagnar också de övriga borgenärerna. Ett särskilt problem i konkurser anses nämligen vara att borgenärerna inte visar något intresse och endast i ringa utsträckning deltar i administrationen av boet. Det finns ingen orsak att förmoda att en begränsning av pantborgenärernas rättigheter att dela i konkursförvaltningen nödvändigtvis skulle leda till ökat intresse hos andra borgenärer, varför den totala borgenärsaktiviteten skulle minska. De åtgärder som konkursförvaltningen vidtar i fråga om användningen och värden av den pantsatta egendomen berör särskilt pantborgenärernas intressen. Även med hänsyn till denna omständighet kan det därför anses motiverat att pantborgenärerna ges full rösträtt. I praktiken kunde det också i flera fall medföra extra besvär och kostnader att bestämma pantens värde för kalkylering av pantborgenärens rösträtt. En begränsning av pantborgenärens rösträtt kunde också i vissa fall leda till en synnerligen oönskad situation, t.ex. när pantens värde helt eller till stor del täcker pantskulden, varför beslutanderätten i boet skulle komma att utövas av en borgenär som bara har en enda, mycket liten fordran, eller av en minoritet bland borgenärerna, som dessutom kunde vara gäldenärens närstående.

7.11. Vissa särfrågor

När det gäller det rådande rättsläget, kan det inte anses tillfredsställande att den skriv-

na lagen inte alls ger något svar på frågan om ett ägarförbehåll är bindande i en konkurs, trots att ägarförbehåll är en form av säkerhet som flitigt används i finansieringsbranschen. Svaret är helt beroende av rättspraxis. Därför föreslås i lagförslaget bestämmelser om saken. Bestämmelserna motsvarar till väsentliga delar gällande rättspraxis. Konkursboets ställning blir också klarare genom att det föreslås att konkursboet skall ha rätt att i gäldenärens ställe tillträda ett överlåtelseavtal och följaktligen behålla den egendom som avtalet gäller i konkursboets besittning.

I lagförslaget föreslås också att den övriga lagstiftningen skall kompletteras med en bestämmelse om att konkursboet skall kunna förbinda sig att iakttä ett avtal som gäldenären har ingått. Gäldenärens avtalspart får i så fall inte häva avtalet, om konkursboet ställer en godtagbar säkerhet. Förslaget motsvarar till denna del principerna i 63 § köplagen (355/1987). Eftersom omständigheter som är förknippade med avtalspartens person kan ha betydelse särskilt när det gäller utförandet av vissa tjänster, måste gäldenärens avtalspart dock ha rätt att häva avtalet, om det inte skäligt kan förutsättas att avtalsparten fortsätter avtalsförhållandet med konkursboet.

I lagförslaget föreslås att kreditinstitutens kvittningsrätt skall begränsas så, att instituten inte längre skall ha rätt att kvitta sina fordringar mot sådana medel på gäldenärens konto som är avsedda för skötseln av gäldenärens betalningsrörelse. Bankkontoavtal är nödvändiga för privata hushåll och i näringslivet. Eftersom bankerna har en faktisk ensamrätt när det gäller förmedlingen av betalningar, innebär den nuvarande, obegränsade kvittningsrätten att bankerna får en fördel framom andra borgenärer och denna rätt medför att de dispositionsmedel som finns på gäldenärens konto inte kommer konkursboet till godo.

Såsom ovan konstateras, införs genom EG:s insolvensförordning klara regler om behandlingen av konkurser med internationell anknytning. I samband med beredningen av detta lagförslag övervägde man möjligheten att införa bestämmelser i dessa frågor också angående stater som inte är medlemmar av Europeiska unionen. Slutresultatet blev dock att dessa frågor skall utredas sepa-

rat. Hänsyn skall också tas till möjligheten att EU börjar bereda egen lagstiftning om saken.

8. Propositionens verkningar

8.1. Ekonomiska verkningar

Allmänt

Propositionen syftar till att konkursstadgan från år 1868 skall ersättas med en modern konkurslag. Propositionen gör lagstiftningen tydligare och mera förutsägbar även när det gäller gränsoverskridande funktioner. Följaktligen förbättrar den de finländska företagens ställning på marknaden och i den internationella handeln.

Lagförslaget förmodas nästan inte alls att påverka antalet konkursansökningar eller det antal konkurser som påbörjas. Däremot kan en konkurs komma att förfalla oftare än förr. Det är möjligt att utsökning något oftare än tidigare kommer att sökas i stället för konkurs. Förslaget påverkar inte heller fördelningen av gäldenärens tillgångar mellan borgenärerna.

Inverkan på domstolarna

Lagen påverkar på det hela taget inte nämnvärt domstolarnas arbetsmängd. Domstolarnas arbetsbörda minskas i någon mån av att borgenärsförhållandet slopas och vissa uppgifter som gäller utredningen av fordringar som bestridits överförs från domstolen till boförvaltaren, samt att skyldigheten att granska bevakningarna minskar. Å andra sidan skall domstolen fortfarande besluta om en konkurs skall förfalla och om konkursen skall övergå till offentlig utredning, som är ett nytt förfarande. Dessutom skall en domstol enligt lagförslagets 17 kap. behandla ansökningar om att förbjuda försäljning eller bevilja tillstånd till försäljning av pantsatt egendom, men antalet sådana ansökningar väntas bli lågt.

I propositionen föreslås att lagen om återvinning till konkursbo skall ändras så, att en återvinningstalan kan behandlas både av den domstol som är allmänt forum för svaranden och, alternativt, av konkursdomstolen. Lagändringen torde innebära att antalet återvin-

ningsmål kommer att öka i de små underrätterna och på motsvarande sätt minska i de stora, särskilt i Helsingfors tingsrätt. Detta beror på att svarandena i återvinningsmål vanligtvis är skatteverk, försäkringsbolag, kreditinstitut och andra stora bolag, vilkas allmänna forum är Helsingfors.

Inverkan på boförvaltningskostnaderna

Förslaget innehåller flera ändringar i bestämmelserna om hur fordringar skall anmälas och utredas. Dessa ändringar kan i viss mån påverka boförvaltarens arbetsbörda och även öka boförvaltningskostnaderna. För det första föreslås att fordringar som framgår av bokföringen skall få beaktas utan bevakning. Detta ökar inte i allmänhet boförvaltarens arbete. För det andra skall boförvaltaren begära ett yttrande om ett bestridande och vid behov också ett yttrande av den borgenär som har bestridit fordran, vilket i vissa konkurser något ökar boförvaltarens arbete, men å andra sidan minskar antalet rättegångar som gäller bestridande av fordran. I de flesta konkurser förekommer dock inte alls några bestridanden eller högst ett par sådana. För det tredje skall boförvaltaren besluta om konkursbevakningen och göra upp utdelningsförteckningen. Att bestämma bevakningsdagen och se till att kungörelsen utfärdas är inte någon arbetskrävande uppgift. Utdelningsförteckningen görs upp på basis av ett förslag till utdelningsförteckning, som motsvarar den förteckning som avses i 24 a § konkursstadgan. För det fjärde föreslås större möjligheter till efterbevakning än tidigare. En efterbevakning förutsätter dock att borgenären betalar en avgift på minst 600 euro, om borgenären vill göra efterbevakningen i en situation där det inte är möjligt enligt gällande lag, varför man kan förmoda att efterbevakningarna inte kommer att öka väsentligt i antal. Därför torde boförvaltarens arbete och följaktligen konkursbonas förvaltningskostnader inte komma att öka särskilt mycket.

Förslaget innebär också att boförvaltarens arbete underlättas och boförvaltningskostnaderna minskar. I stället för att delta i beslutsfattandet vid ett borgenärssammanträde, har borgenärerna möjlighet att delta i beslutsprocessen genom ett annat förfarande och bor-

genärer med små fordringar kan få utdelning på förhand, enligt uppskattning av utdelningsbeloppet.

Förslaget innehåller också ett stort antal andra nya bestämmelser om boförvaltarens uppgifter och skyldigheter. Bestämmelserna ändrar dock inte avsevärt det rådande rättsläget. Huvudsakligen motsvarar de konkurspraxis och bl.a. de rekommendationer om god boförvaltningssed som delegationen för konkursärenden har utfärdat.

Inverkan på borgenärernas ställning

Förslaget medför vissa ändringar av pantborgenärernas ställning. Genom ändringarna försöker man se till att den pantsatta egendomen ger ett så gott realisationsresultat som möjligt. Ändringarna är till karaktär sådana som har anknytning till verkställighetsförfarandet och påverkar inte själva innehållet i panträtten.

Enligt lagförslaget skall ett kreditinstitut inte få kvitta en fordran mot medel som gäldenären när konkursen börjar har på ett konto i ett kreditinstitut, om kontot är avsett för skötseln av gäldenärens betalningsrörelse. Eftersom de flesta konkursbona har kreditinstitut som borgenärer, ökar ändringen de tillgångar som konkursboet förfogar över. Kreditinstitutens ställning som borgenärer i en konkurs försämrats i viss mån och de övriga borgenärernas utdelning ökar i motsvarande mån. Vid beredningen av propositionen har beredarna inte haft tillgång till sådana statistiska uppgifter som skulle göra det möjligt att på ett tillförlitligt sätt bedöma bestämmelsens ekonomiska betydelse för kreditinstituten. Såsom en allmän iakttagelse kan man dock konstatera att konkursgäldenärerna har mycket anspråkslösa belopp på sina bruksräkningar, oftast bara några hundra eller tusen euro, varför ändringen har en mycket anspråkslös total inverkan på kreditinstitutens ställning.

Förslaget ger också plats för vissa alternativa och flexibla tillvägagångssätt, som kan minska borgenärernas arbete och kostnader.

De övriga förslagens inverkan på statens ekonomi

Enligt lagförslagens 11 kap. kan en domstol på framställning av konkursombudsmannen bestämma att en konkurs skall fortsätta som offentlig utredning. Avsikten är att den offentliga utredaren i allmänhet skall vara en advokat. Också en tjänsteman vid konkursombudsmannens byrå skall kunna vara offentlig utredare. Kostnaderna för den offentliga utredningen skall betalas av statens medel till den del som konkursboets medel inte räcker till. De kostnader som offentlig utredning kan medföra för staten kan inte uppskattas på något tillförlitligt sätt. Summan kommer att bli beroende både på behovet av offentlig utredning och bl.a. arbetsbördan vid konkursombudsmannens byrå samt tillgängliga resurser. Det gäller också att märka att konkursombudsmannen även hittills har kunnat låta verkställa en särskild granskning. Granskningen betalas av statens medel och har samma syfte som den offentliga utredning som föreslås i lagförslaget. Även om de förutsättningar som lagen föreskriver skulle föreligga, är det enligt lagförslaget inte obligatoriskt att konkursen fortsätter som offentlig utredning, utan beslutet skall alltid baseras på konkursombudsmannens prövning av saken. Vid denna prövning skall också beaktas vilka medel som står till förfogande för den offentliga utredningen.

I propositionen föreslås att konkurslagen skall träda i kraft ca sex månader efter att den har antagits och stadfästs. Offentlig utredning kan följaktligen tas i bruk sommaren 2004. I budgetförslaget för år 2004 kommer att föreslås ett anslag på 35 000 euro till konkursombudsmannens byrå, för avlönande av en person för beredningsuppgifter som gäller offentlig utredning. Under de påföljande åren strävar man efter att förstärka konkursombudsmannens resurser inom de årliga budgetramarna, utgående från erfarenheter av offentlig utredning.

Om en konkurs förfaller, skall enligt lagförslaget till boförvaltaren i arvode och kostnadsersättning för uppgörandet av boförteckningen och gäld enärsutredningen av statens medel betalas högst 500 euro, om konkursboets tillgångar understiger detta belopp. År 2000 förföll 1 029 konkurser i brist på medel (sammanlagt 3 302 ärenden). Den omständigheten att kreditinstituten enligt lagförsla-

get inte längre skall ha rätt att kvitta sina fordringar mot medlen på ett konto som är avsett för gäldenärens betalningsrörelse, kommer i en del fall att i någon mån öka tillgångarna i konkursboet. I allmänhet har konkursbon för vilka konkursen förfaller också annars vissa medel, varför boförvaltarnas arvoden endast i en del av fallen skall betalas av statens medel. I budgetförslaget för år 2004 föreslås ett anslag på sammanlagt 150 000 euro för de offentliga utredarnas och boförvaltarnas arvoden.

Det är meningen att offentlig utredning under de första verksamhetsåren skall tas i bruk i sådan omfattning att den utgift som sådana utredningar förorsakar på momentet 25.30.50 (Ersättningar till privata rättsbiträden) kommer att vara högst 500 000 euro per år, vilken kan åtgärdas inom ramen för det nuvarande anslaget på detta moment och utgiftsramen för justitieministeriets förvaltningsområde. Beloppet av de arvoden som kommer att betalas till boförvaltare i konkursbon där konkursen förfaller bedöms uppgå till högst 250 000 euro per år. Denna utgift kan likaså täckas inom ramen för anslaget på moment 25.30.50 och utgiftsramen för nämnda förvaltningsområde.

Enligt förslaget skall domstolen utfärda en kungörelse både om att konkursen börjar och om att den läggs ned och om upphävande av beslutet om försättande i konkurs. Detta ökar domstolarnas kostnader något. Kostnaderna kan dock täckas genom en justering av avgifterna för behandling av konkursärenden, vilket innebär att konkursboet får stå för kostnaderna. Konkursboets kostnader ökar också genom bestämmelsen att en särskild kungörelse skall utfärdas om bevakningen.

8.2. Verknningar i fråga om organisation och personal

I propositionen föreslås även vissa andra nya uppgifter för konkursombudsmannens byrå än de som gäller offentlig utredning. Uppgifterna har samband med utredning i efterhand av konkursboet. Vissa åtgärder som då ännu är behövliga för utredning av konkursboet skall enligt förslaget utföras av konkursombudsmannen eller någon som denne förordnar för uppgiften.

Avsikten är att personalen vid konkursombudsmannens byrå skall öka med en person för att offentlig utredning skall kunna tas i bruk. Därför föreslås i budgetförslaget för år 2004 ett ovan (i avsnitt 8.1.) nämnt anslag på 35 000 euro (på årsnivå 70 000 euro).

9. Beredningen av propositionen

En totalreform av konkursstadgan har varit aktuell mycket länge. Det första uppdraget att revidera konkursstadgan gavs redan i slutet av 1890-talet. År 1957 tillsattes en kommitté som skulle bereda ett förslag till ny konkurslag och delta i nordiskt lagstiftningssamarbete. Kommittén drogs in år 1968 utan att den hade avlåtit något betänkande. År 1974 tillsatte statsrådet en kommitté för utveckling av konkursrätten. Kommittén skulle bereda ett förslag till allmänna riktlinjer och principer för revidering av konkursordningen. Kommitténs digra principbetänkande blev klart år 1978. År 1982 tillsatte justitieministeriet en tjänstemannaarbetsgrupp som fick i uppdrag att bereda en totalrevision av konkurslagstiftningen utgående från detta principbetänkande och de utlåtanden som givits om det. Andra omfattande lagreformer gjorde att arbetet kom i gång först senare. Övan nämnda omfattande partiella reformer är ett resultat av detta arbete.

Riksdagen har ofta påskyndat en totalreform av konkurslagstiftningen.

En tjänstemannaarbetsgrupp vid justitieministeriet presenterade i januari 2002 ett förslag till revidering av konkurslagstiftningen (justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2/2002). I betänkandet föreslogs att konkursstadgan skulle ersättas av en ny konkurslag. Till betänkandet anslöt sig också förslag om ändring av 18 andra lagar. Arbetsgruppens förslag har behandlats i en sakkunnigarbetsgrupp med bred representation. Under arbetet har flera olika grupper blivit hörda om förslaget, särskilt representanter för de viktigaste borgenärsgруппerna.

Justitieministeriet har mottagit 63 utlåtanden om arbetsgruppens förslag och utarbetat ett sammandrag av förslagen.

De som gav utlåtanden ställde sig positiva till förslaget och förslaget ansågs allmänt behövt, motiverat och klart. Förslagen om

offentlig utredning och informationssystem understöddes enhälligt. En del av dem som gav utlåtanden ansåg att förslaget kunde medföra att den tid som det tar att få en gäldenär försatt i konkurs kunde komma att förlängas om gäldenären ges möjlighet att anföra motbevisning. I så fall kan gäldenären under förfarandets gång skuldsätta sig ytterligare. En del av dem som gav utlåtanden ville skärpa bestämmelserna om gäldenärens ställning. Bestämmelserna bedömdes också vara ägnade att öka gäldenärernas klagomål mot boförvaltarna. Bankföreningen i Finland rf och Finansbolagens förening i Finland rf motsatte sig kraftigt förslaget att ett kreditinstitut inte längre skulle få använda medlen på gäldenärens brukskonto för kvittning. Många andra borgenärer ansåg bestämmelsen vara nödvändig. Finlands Advokatförbund ansåg att förslaget ökade boförvaltarnas uppgifter och kostnader. Särskilt de som gav utlåtanden för skatteförvaltningens, arbetskraftsmyndigheternas och försäkringsbranschens räkning motsatte sig kraftigt förslaget att pantborgenärerna skulle få delta i konkursboets beslutsfattande också med den del av sin fordran som täcks av pantens värde.

Propositionen baserar sig på ett arbetsgruppsförslag. I propositionen har gjorts flera justeringar till följd av de synpunkter som har framförts i utlåtandena.

I propositionen ingår dock inte några sådana bestämmelser om informationssystem som arbetsgruppen föreslog. För att effektivisera konkursombudsmannens byrås verksamhet har man i detta skede börjat utarbeta ett informationssystem för byrån. Detta har framför allt ekonomiskt ansetts bättre underbyggt än ett mera omfattande informationssystem som skulle betjäna skötseln av konkursärenden. Avsikten är dock att det system som skapas för konkursombudsmannen vid behov senare skall kunna användas även i större utsträckning.

I arbetsgruppens förslag ingick förslag till ändring av 28 § upphovsrättslagen, 26 § lagen om nyttighetsmodellrätt och 27 § mönsterrättslagen. Genom dessa förslag eftersträvas en möjlighet att i konkursen realisera en upphovsrätt eller nyttjanderätten till en nyttighetsmodellrätt eller en mönsterrätt på ett sätt som bättre skulle betjäna borgenärer-

nas intressen. Förslaget förordades av Finska Centralförbundet för telekommunikation och informationsteknik, FiCom rf och Finska föreningen för industriellt rättsskydd rf. Undervisningsministeriet och Finlands Tonsättares Internationella Upphovsrättsbyrå TEOSTO motsatte sig däremot förslaget. Vid beredningen av propositionen har man gjort den bedömningen att det finns behov att noggrannare reda ut hur de immateriella rättigheterna i en konkurssituation skall regleras och att det är ändamålsenligt att göra detta genom en separat, senare reform och inte isamband med denna totalreform.

Justitieministeriet tillsatte den 11 juni år 2002 en arbetsgrupp för att utreda de ekonomiska och organisatoriska verkningarna av offentlig utredning. Arbetsgruppens betänkande blev klart i december 2002 (justitieministeriets utlåtanden och utredningar 2002:25).

10. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Revisionen av preskriptionslagstiftningen och utsökningsslagen

Riksdagen har den 10 februari 2003 godkänt en lag om preskription av skulder (RP 187/2002 rd) och den 17 februari 2003 en lag om ändring av utsökningsslagen (RP 216/2001 rd). I förslaget till konkurslag och i motiveringen till lagförslaget hänvisas på flera punkter till dessa lagar. Riksdagens svar hade dock den 3 juni 2003 fortfarande inte anlänt till justitieministeriet. När lagarna blivit stadfästa, skall förslaget till konkurslag justeras under riksdagsbehandlingen.

Revisionen av ärvdabalkens regler om skuldansvar

Justitieministeriet färdigställde i december 2001 ett förslag till proposition om revidering av ärvdabalkens bestämmelser om skuldansvar samt vissa lagar som har samband med den. Ett sammandrag har utarbetats över de utlåtanden som ministeriet har mottagit om förslaget. Avsikten är att propositionen skall avlåtas till riksdagen hösten

2003. I propositionen föreslås att konkursstadgan skall ändras i syfte att begränsa möjligheterna att använda konkurs för att utreda överskuldssatta dödsbon. Enligt lagförslaget skall ett dödsbo få försättas i konkurs endast om boets omfattning, realiseringen av egendomen eller något annat särskilt skäl gör konkursförfarandet till ett ändamålsenligare alternativ än boutredningsmannaförvaltning, när tillgångarna i boet skall användas för betalning av boets och den avlidnas samtliga skulder. Behovet att försätta dödsbon i konkurs skall minskas genom att boförvaltaren enligt den föreslagna lagen ges behörighet att dela ut överskuldssatta dödsbons tillgångar till borgenärerna också när borgenärerna inte

samtycker till delningen. Den ändring som föreslås i konkursstadgan kan tas in i konkurslagförslaget 2 kap. 5 §.

Konkurs- och företagssaneringsregistret

Justitieministeriet bereder som bäst en proposition med förslag till lag om konkurs- och företagssaneringsregistret. Avsikten är att lagen skall ersätta den gällande förordningen om konkurs- och företagssaneringsregistret (958/1994), i vilken bestämmelserna om registret för närvarande ingår. Lagen har samband med verkställigheten av konkurslagen och avsikten är att propositionen skall avlätas i början av hösten 2003.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Konkurslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

I kapitlet finns vissa med tanke på konkurslagen allmänna och viktiga bestämmelser.

1 §. *Konkurs*. Paragrafen anger i allmänna ordalag de viktigaste kännetecknen på en konkurs.

Enligt 1 mom. kan en gäldenär försättas i konkurs om han eller hon inte kan svara för sina skulder. Formuleringen hänvisar till den allmänna förutsättningen för att försätta en gäldenär i konkurs, nämligen insolvens, som regleras i 2 kap.

Med hänvisning till konkursens rättsverkningar och det allmänna intresse som är förknippat med en konkurs föreslås att den åtgärd genom vilken en gäldenär försätts i konkurs skall vidtas av en myndighet. Beslutet att försätta en gäldenär i konkurs skall alltid fattas av domstol.

Konkurs är generalexekution; förfarandet omfattar gäldenärens samtliga skulder och tillgångar. Avsikten med konkursen är att gäldenärens egendom, eller, exaktare ut-

tryckt, de medel som realiseringen av egendomen ger skall användas för betalning av gäldenärens skulder, dvs. konkursfordringarna. I likhet med gällande lag bygger också lagförslaget på principen att när konkursen börjar förlorar gäldenären bestämmanderätten över sin egendom till borgenärerna. Vården och försäljningen av gäldenärens egendom samt den övriga administrationen av konkursboet sköts dock i praktiken av en boförvaltare som domstolen utser. Dessa omständigheter framgår av 2 mom.

I lagförslaget och den konkursrättsliga begreppsapparaten används allmänt termen "konkursboet". Konkursboet kan karakteriseras som en förmögenhetsmassa som utgörs av gäldenärens egendom. Konkursboet har en egen förvaltningsapparat och kan förvärva rättigheter och skyldigheter samt bl.a. föra talan i rättegångar. I lagförslaget avses med konkursbo antingen förmögenhetsmassan eller konkursförvaltningen, beroende på samsammanhanget. Konkursboregreppet är mycket väl inarbetat i vår konkursrätt, men kan inte förklaras på ett entydigt sätt. Därför har det inte ansetts befogat att definiera begreppet i lagförslaget.

Företagssanering enligt lagen om företagsanering (47/1993) och skuldsanering för

privatpersoner enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) är generalexekution, liksom en konkurs är det. Saneringsförfarandena omfattar gäldenärens samtliga skulder, men deras huvudsakliga syfte är att korrigera gäldenärens ekonomiska situation, särskilt genom att gäldenärens betalningsskyldighet anpassas till att motsvara betalningsförmågan. Utsökning enligt utsökningslagen (37/1895) är igen specialexekution; utsökningen omfattar i princip bara de borgenärer som har ansökt om utsökning samt de enskilda förmögenhetsrättigheter hos gäldenären som utsökningen gäller, inte gäldenärens samtliga tillgångar.

2 §. *Lagens tillämpning.* Enligt 1 mom. skall lagen vara en allmän lag om konkurs. Lagen skall tillämpas om inte något annat bestäms någon annanstans i lag eller om inte något annat har överenskommit med en främmande stat.

Lagstiftningen i Finland har många specialbestämmelser om konkurs. För det första finns det specialbestämmelser om vissa företags, såsom försäkringsbolags och kreditinstituts konkurser eller annan betalningsoförmåga hos dessa företag. Bestämmelserna försöker beakta de exceptionella och vittgående verkningar som ett kreditinstitut eller försäkringsbolags konkurs har för samhället. Lagstiftningen om kreditinstitut reviderades vid ingången av år 2002 och den nya lagstiftningen innehåller bestämmelser som ger det allmänna större möjligheter än tidigare att påverka insolvensförfarandet. Även i lagstiftningen om försäkringsbolag bereds under år 2003 ändringar som gäller konkurs.

Specialregleringen håller på att öka, särskilt när det gäller bestämmelserna om finansmarknaden. Undantagsbestämmelser som tillämpas vid konkurs ingår t.ex. i lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem (1084/1999). Undantagsbestämmelser kommer också att ingå i den lag om finansiella säkerheter som bereds av justitieministeriet. Genom specialbestämmelser försöker man bl.a. se till att ett enda företags konkurs skall påverka finansmarknadens verksamhet så litet som möjligt samt försöker trygga de internationella finansiella instrumentens ställning i nationella insolvensförfaranden.

Vår lagstiftning innehåller talrika enskilda bestämmelser om konkursens inverkan på rättsförhållanden eller funktioner som regleras i lagen. Typiska exempel är bestämmelserna om avtalsparternas ställning när den ena parten eller någon av parterna försätts i konkurs samt de näringsrättsliga bestämmelserna om hur en affärsrörelse kan fortsättas vid konkurs. Eftersom lagförslaget i propositionen främst reglerar konkursförfarandet och konkursförvaltningen, överlappar det inte i särskilt stor utsträckning de specialbestämmelser som kan finnas på ett bestämt område. Dessutom är bestämmelserna i lagförslaget subsidiära till sin karaktär, dvs. de tillämpas i den mån som inte något annat bestäms någon annanstans i lag.

I 1 mom. hänvisas också till överenskomelser med andra stater. Med överenskomelse avses här främst den konvention som den 7 november 1933 slöts mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige angående konkurs (FördrS 35/1933), nedan den nordiska konkurskonventionen, som har införts genom en särskilt dag (333/1934). Konventionen ändrades delvis år 1983 (FördrS 22/1983). Den grundläggande principen i konventionen är att en konkurs som har påbörjats i en fördragsslutande stat också omfattar gäldenärens egendom i en annan fördragsslutande stat. Dessutom innehåller konventionen bestämmelser bl.a. om rättsverkningarna av en konkurs som har inletts i en annan fördragsslutande stat, val av tillämplig lag samt handräckning mellan myndigheterna. Europeiska gemenskapens insolvensförordning ersätter den nordiska konkurskonventionens bestämmelser i förhållandet mellan Finland och Sverige. I förhållande till övriga fördragsslutande stater förblir konventionen däremot i kraft.

I 2 mom. hänvisas uttryckligen till insolvensförordningen. Förordningen tillämpas på konkurs- och andra insolvensförfaranden, när sätet för gäldenärens huvudsakliga intressen finns i en medlemsstat, med undantag för Danmark. Förordningen är direkt tillämplig rätt i Finland. Den innehåller främst internationellt privaträttsliga bestämmelser som skall tillämpas när en konkurs har anknytning till andra medlemsstater. Bestämmelserna gäller främst domstolarnas behörighet, er-

kännande av domar och tillämplig lag.

I 3 mom. hänvisas för det första till två viktiga konkursrättsliga lagar: lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/1992) och lagen om återvinning till konkursbo (758/1991). Förstnämnda lag bestämmelser i vilken ordning gäldenärens tillgångar skall användas till betalning av skulder och sistnämnda lag hur rättshandlingar som kränker borgenärerna kan förordnas att återgå genom återvinning till konkursboet. Dessa lagar och principerna i dem tillämpas också vid företagssanering, skuldsanering för privatpersoner och utsökning. I momentet hänvisas dessutom till lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995), till vilken för tydlighetens skull hänvisas ännu i lagförslagets 14 kap. 4 §.

3 §. *Vem som kan försättas i konkurs.* I paragrafen föreslås bestämmelser om vilka gäldenärer som överhuvudtaget kan försättas i konkurs. I den gällande konkursstadgan finns ingen motsvarande bestämmelse.

I 1 mom. anges vilka gäldenärer som kan försättas i konkurs. Utgångspunkten är rättskapacitet och separat förmögenhetsmassa. Med rättskapacitet avses förmåga att i eget namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt också att kära och svara inför domstol och andra myndigheter. Hänvisningen till separat förmögenhet syftar på förekomsten av tillgångar och skulder som är avskilda från ägarnas, medlemmarnas eller förmåns-tagarnas tillgångar och skulder. I 2 mom. nämns vissa offentliga samfund och offentligrättsliga juridiska personer som undantagsvis inte skall kunna försättas i konkurs.

Enligt 1 mom. kan en fysisk person försättas i konkurs. Ålder, nationalitet eller eventuell omyndighet har ingen betydelse i detta sammanhang. Såväl en privatperson som en enskild näringsidkare kan försättas i konkurs.

Också en sammanslutning eller stiftelse kan försättas i konkurs. De viktigaste sammanslutningarna är öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag, föreningar och andelslag. Bolag är också de bolag som regleras av speciallagstiftning, såsom bostadsaktiebolag samt försäkrings- och kreditinstitut. Även stats- eller kommunägda bolag kan försättas i konkurs, trots att de ägs av staten eller kommunen. Dessutom finns det sammanslutning-

ar som genom lag eller förordning har inrättats för ett bestämt syfte, såsom flottningssjöföreningar och bolag för vattenreglering enligt vattenlagen (264/1961), delägarlag för samfälliga skogar enligt lagen om samfälliga skogar (37/1991), delägarlag enligt lagen om samfälligheter (758/1989) samt väglag enligt 7 kap. lagen om enskilda vägar (358/1962).

Rättskapacitet, vilken är en förutsättning för att en sammanslutning eller stiftelse skall kunna försättas i konkurs, uppnår olika sammanslutningar och stiftelser vid olika tidpunkter. Ett öppet bolag och kommanditbolag uppstår redan genom avtal mellan bolagsmännen och har därefter rättskapacitet och kan därför också försättas i konkurs. Aktiebolag, föreningar, andelslag och stiftelser får däremot rättskapacitet och kan försättas i konkurs först efter att de har registrerats. Om rättskapacitet för sammanslutningar som genom lag eller förordning har inrättats för ett särskilt syfte gäller vad som föreskrivs i ifrågavarande specialbestämmelse.

Den juridiska indelningen i sammanslutningar och stiftelser skall inte vara avgörande, utan också en annan juridisk person än en sammanslutning eller stiftelse kan försättas i konkurs. I konkurs kan därför enligt förslaget försättas alla sådana juridiska enheter vilka har separat förmögenhet och vilkas rättskapacitet rättsordningen erkänner. I lagstiftningen finns exempel även på sådana former av ekonomisk verksamhet som inte anses ha självständig rättskapacitet och som därför inte heller kan försättas i konkurs. Sådana är t.ex. oregistrerade föreningar, som regleras i 10 kap. föreningslagen (503/1989) samt s.k. civilbolag, som omfattas av lagen om vissa samäganderättsförhållanden (180/1958). Ett civilbolag har inte rättskapacitet och i dess namn kan inte företas rättshandlingar. Det utgör inte heller en från samägarnas förmögenhet avskild förmögenhet. Enbart den omständigheten att en enhet är skattskyldig eller har någon annan lagstadgad skyldighet bevisar inte heller nödvändigtvis att enheten kan försättas i konkurs. En beskattningssammanslutning som avses i inkomstskattelagen (1535/1992) kan t.ex. inte försättas i konkurs.

I 1 mom. föreslås för tydlighetens skull att det skall nämnas att en juridisk person kan

försätts i konkurs även om den redan har strukits ur ifrågavarande register. Förslaget kan anses motsvara det rådande rättsläget. För aktiebolag regleras frågan uttryckligen i 13 kap. 18 b § 1 mom. lagen om aktiebolag, när det särskilt konstateras att representanter för ett avregistrerat eller upplöst aktiebolag kan ansöka om att bolaget skall försätts i konkurs. Detta har motiverats med att ett avregistrerat och upplöst bolag kan ha förmögenhet och även skulder, också om det inte längre kan förvärva rättigheter eller ingå förbindelser.

Av 1 mom. framgår att också ett dödsbo eller konkursbo kan försätts i konkurs. Att ett dödsbo kan försätts i konkurs framgår redan nu av arvsrättsliga bestämmelser. Att ett konkursbo kan försätts i konkurs är igen en omständighet som redan länge har accepterats i rättspraxis och möjligheten är motiverad av den anledningen att också ett konkursbo kan förvärva rättigheter och ingå förbindelser. Ett konkursbo kan följaktligen försätts i konkurs på basis av sina egna skulder.

I konkurs kan inte försätts de offentlig-rättsliga samfund som särskilt nämns i 2 mom. För det första kan inte staten eller landskapet Åland försätts i konkurs. Redan författningsrättsliga principer talar för att dessa offentligrättsliga samfund inte kan försätts i konkurs. Det är en omöjlig tanke att staten eller ett landskap kunde försätts i konkurs.

Inte heller en kommun kan försätts i konkurs. Detta kan motiveras redan med den omständigheten att en kommun är ett offentligt samfund, som enligt 121 § Finlands grundlag (731/1999) garanteras självstyrelse och en självständig beskattningsrätt. I den juridiska litteraturen har man visserligen ibland ställt inför frågan huruvida kommuner kan försätts i konkurs, för det har förekommit att enskilda kommuner har drabbats av t.o.m. avsevärda ekonomiska problem. Kommuner-na har dock hanterat sina ekonomiska svårigheter med andra medel. Nu föreslås en uttrycklig lagregel om att kommuner inte skall kunna försätts i konkurs. Detsamma skall gälla samkommuner och andra offentlig-rättsliga samarbetsorgan för kommunerna, statens affärsverk och självständiga offentligrättsliga

inrättningar. Dessa kan inte betraktas som helt självständiga i förhållande till staten eller kommunen, och de verkar i allmänhet på statens eller kommunens ansvar och sköts av dessa.

Med samkommuner avses såväl frivilliga samkommuner som samkommuner med lagstadgat, obligatoriskt medlemskap. Med andra offentligrättsliga samarbetsorgan avses i detta sammanhang andra självständiga offentligrättsliga juridiska personer, som utan att vara samkommuner sköter flera kommuners gemensamma funktioner. Såsom ett exempel kan nämnas huvudstadsregionens samarbetsdelegation (YTV), som regleras av en särskild lag (1269/1996).

I 2 mom. nämns uttryckligen att statens affärsverk inte kan försätts i konkurs. I motsats till statliga ämbetsverk och inrättningar, som finns med i statsbudgeten, finansierar statens affärsverk sina utgifter också med intäkter av egen verksamhet och med lån, som de kan uppta enligt vad som särskilt föreskrivs. Finansieringen av statens affärsverk kan dock basera sig också på anslag i statsbudgeten. De kan inte betraktas som juridiska personer som är helt självständiga i förhållande till staten. Staten har också i sista hand ansvar för de statliga affärsverkens upplåning, enligt vad som föreskrivs i 6 § lagen om statens affärsverk (1185/2002).

I samma syfte nämns också självständiga offentligrättsliga inrättningar. Med självständiga offentligrättsliga inrättningar avses juridiska personer, vilkas organisationsform, organ och uppgifter regleras av särskilda bestämmelser. Självständiga offentligrättsliga inrättningar är t.ex. Finlands Bank, Folkpensionsanstalten och Kommunernas garanticentral.

Sist i 2 mom. bestäms att inte heller den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller dess församlingar eller kyrkliga samfälligheter kan försätts i konkurs. Regeln att dessa kyrkor, församlingar och kyrkliga samfälligheter inte kan försätts i konkurs kan baseras på deras offentligrättsliga ställning och uppgift, på samma sätt som när det gäller staten, landskapet Åland och kommunerna. I fråga om vissa offentligrättsliga sammanslutningar kan det förekomma gränsdragningsproblem när det gäller att avgöra om sam-

manslutningarna är offentligrättsliga inrättningar. Med hänsyn till sakens anspråkslösa praktiska betydelse och art har någon mera detaljerad reglering av frågan inte i detta avseende ansetts behövlig.

4 §. *När konkursen börjar.* Den tidpunkt när konkursen börjar är förenad med vittgående rättsverkningar, varför denna tidpunkt anges redan i de allmänna bestämmelserna. En konkurs skall anses ha börjat när gäldenären genom domstolsbeslut försätts i konkurs. Förslaget motsvarar 9 § konkursstadgan. Ansökningsdagen har inte betydelse för när konkursen börjar, inte heller dagen när beslutet om att försätta gäldenären i konkurs vinner laga kraft. Däremot kan ansökningsdagen bestämma den fristdag som avses i lagen om återvinning till konkursbo.

Hur sökande av ändring inverkar på frågan om rättsverkningarna av att konkursen börjar förblir i kraft bestämt i 3 kap. 11 §.

5 §. *Konkursfordringar.* I paragrafen definieras vad som avses med konkursfordran. Med konkursfordringar avses samtliga sådana fordringar på gäldenären för vilka förbindelsen eller någon annan rättsgrund har uppstått innan konkursen började. Förslaget motsvarar 25 § konkursstadgan.

Det avgörande är alltså att fordringens rättsgrund har uppstått innan konkursen började. Om fordran har förfallit före konkursen har alltså inte betydelse. En konkursfordran kan basera sig på vilken omständighet som helst som skapar ett giltigt skuldförhållande, såsom t.ex. en förbindelse av gäldenären, skadeståndsskyldighet eller på lag baserad betalningsskyldighet. Om utsökningsgrunden för borgenärens fordran dock inte längre är verkställbar enligt vad som bestäms i 2 kap. 24—26 § utsökningslagen, har borgenären inte konkursborgenärs ställning (12 kap. 1 § 3 mom.) och därför inte heller rätt att få betalning i konkursen. Gäldenären kan inte heller försättas i konkurs med stöd av en sådan fordran (2 kap. 2 § 3 mom.).

För tydlighetens skull framgår av paragrafen att till konkursfordringar också hänförs pantfordringar och fordringar vilkas grunder eller belopp är förenade med villkor eller stridiga eller oklara av någon annan orsak. Även en villkorlig eller oklar fordran är således en konkursfordran, men utdelning på en

sådan fordran betalas först när villkoret är uppfyllt eller fordrans belopp har klarnat.

Av paragrafen framgår också att det i fortlöpande skuldförhållanden är avgörande om gäldenärens betalningsskyldighet gäller tiden innan konkursen började. I hyresförhållanden är t.ex. obetalda hyror konkursfordringar om de hänförs till tiden före konkursen. Om konkursen börjar mitt under en månad eller annan hyresbetalningsperiod, är konkursfordran den del av hyran för hela hyresbetalningsperioden som proportionellt motsvarar hyran för tiden innan konkursen började. Fordringar som baserar sig på ett anställningsförhållande är konkursfordringar om de har intjänats före konkursen eller annars är fordringar som arbetsgivaren med anledning av anställningsförhållandet är skyldig att betala för tiden före konkursen.

Räntan på en konkursfordran är också den en konkursfordran även om den hänförs till tiden efter konkursen. Räntor eller andra påföljder av betalningsdröjsmål som bestäms enligt dröjsmålets varaktighet är dock efterställda fordringar i konkurs (6 § 1 mom. 1 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning). Räntan på en fordran som omfattas av förmånsrätt är dock inte en efterställd fordran.

Nya skulder, som har uppstått efter att gäldenären har försatts i konkurs är inte konkursfordringar. För dessa fordringar svarar gäldenären med sina andra tillgångar, inte med dem som hör till konkursboet. I en bestämd situation som avses i lagförslagets 3 kap. 2 § betraktas dock som konkursfordringar även fordringar som grundar sig på en rättshandling som har vidtagits efter att konkursen började. Detta kan vara fallet t.ex. om en avtalspart som har varit omedveten om gäldenärens konkurs efter att konkursen har börjat har sålt någonting till gäldenären. I så fall kan denna person bevaka sin köpeskilningsfordran i konkursen, om köpet enligt 3 kap. 2 § är bindande för konkursboet.

Konkursboets skulder, dvs. massaskulder, är inte konkursfordringar. Bestämmelser om massaskulder finns i lagförslagets 16 kap. 2 §.

En konkursfordran är inte heller det sakrättsliga ansvar som existerar när en borgenär har gäldenären tillhörig egendom såsom pant

för sin fordran på tredje man, utan att gäldenären är personligt ansvarig för skulden. Företagsinteckning, som inte medför separatist-rättigheter för inteckningshavaren, befinner sig dock i en särställning. Eftersom en borgenär vars fordran säkras av företagsinteckning blir tvungen att delta i konkursförfarandet också när borgenären inte har någon personlig fordran på gäldenären, dvs. när gäldenären har ställt företagsinteckning som tredjemanspant, är enligt lagförslagets 12 kap. 11 § ett ansvar som uteslutande beror på företagsinteckning jämställs med en konkursfordran.

När gäldenären har ställt tredjemanspant, har borgenären inte någon konkursfordran på gäldenären, utan gäldenärens egendom är pant för en tredje persons skuld. Enligt lagförslaget skall borgenären dock på yrkande av boförvaltaren ge uppgifter om denna pantsättning (12 kap. 10 §). I motsats till vad som gäller vid företagsinteckning, har innehavaren av en tredjemanspant inte rösträtt i konkursen (15 kap. 1 §) och kan därför inte heller delta i förvaltningen av konkursboet.

6 §. *Skuldansvaret efter konkurs.* Paragrafen ger uttryck för principen att en gäldenär inte blir fri från sitt skuldansvar efter att konkursen har avslutats. För de konkursfordringar som inte får full utdelning i konkursen svarar gäldenären även med egendom som han eller hon senare blir ägare till. Även under konkursen kan konkursfordringar drivas in ur sådan ny egendom som gäldenären blir ägare till. I praktiken kommer detta i fråga endast när gäldenären är en fysisk person. Den fastställda utdelningsförteckningen (som avses i 13 kap. 14 § och i konkursstadgan motsvaras av konkursdomen) kan dock inte i dessa fall användas som verkställighetsgrund. Gäldenären och borgenärerna kan naturligtvis avtala om skuldansvaret.

I sak motsvarar bestämmelsen vad som bestäms i 85 § konkursstadgan (1027/1993). Principen förklaras närmare i den allmänna motiveringen.

2 kap. Förutsättningarna för försättande i konkurs

I kapitlet finns bestämmelser om de materiella förutsättningarna för att försätta en gäl-

denär i konkurs. Kapitlets 1, 3 och 5 § behandlar gäldenärens allmänna ekonomiska situation som konkursförsättning, 2 § anger de villkor som borgenärens fordran skall uppfylla för att betraktas som en konkursfordran och 4 § gäller särskilda hinder för att försätta en gäldenär i konkurs. Bestämmelserna i kapitlet baserar sig i stor utsträckning på den samnordiska lagberedning som skedde på 1960-talet. De övriga nordiska länderna har alltså motsvarande bestämmelser med nästan samstämmigt innehåll. Ett undantag är bestämmelserna i lagförslagets 2 § 2 och 3 mom. om borgenärens rätt att yrka att gäldenären försätts i konkurs. Dessa bestämmelser följer helt av nationell beredning.

1 §. *Insolvens som konkursförsättning.* Enligt lagförslaget skall insolvens vara en allmän förutsättning för försättande av en gäldenär i konkurs.

Konkursstadgans 6 § 1 mom. innehåller en detaljerad förteckning över omständigheter med stöd av vilka en borgenär kan yrka att en gäldenär skall försättas i konkurs och som anses visa att gäldenären är insolvent. Insolvens som en självständig konkursgrund fogades år 1993 till konkursstadgan och togs då in i 6 § 1 mom. f punkten (1585/1992). Enligt detta lagrum kan en borgenär ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs om gäldenären annat än tillfälligt är oförmögen att betala sina skulder. Lagändringen hade anknytning till lagen om företagssanering, som stiftades då, samt till behovet att sammanjämka målen och förutsättningarna för å ena sidan konkurs och å andra sidan företagssanering.

De i praktiken mest återopade konkursgrunderna har varit resultatlöst utmätningssök, som avses i 6 § 1 mom. c punkten konkursstadgan och resultatlös uppmaning till en näringsidkare att inom åtta dagar betala sin skuld, som avses i d punkten i samma lagrum. Den allmänna insolvensgrunden har anlitats främst som stöd för en konkursansökan som en borgenär har gjort på någon annan grund. Med hänvisning till insolvens kan konkurs sökas också när borgenärens fordran inte har förfallit till betalning eller annars kan drivas in. I dessa fall kan borgenären inte återropa förekomsten av någon särskilt konkursgrund.

I propositionen föreslås att insolvens hos gäldenären skall vara en allmän konkursförsättning både när konkursansökan görs av en borgenär och när den görs av gäldenären. Bestämmelsen ingår i 1 mom. Att en gäldenär är insolvent kan i allmänhet i praktiken visas med hjälp av de presumtioner om insolvens som ingår i lagförslaget 3 §. Att bedöma om gäldenären är insolvent är därför behövligt främst när en borgenär inte till stöd för sin konkursansökan kan åberopa någon presumtion eller när gäldenären påstår att han är solvent trots att insolvenspresumtionen föreligger.

Trots att gäldenären är insolvent, kan konkurs förhindras under de villkor som bestäms i 4 § om borgenären får eller erbjuds en säkerhet. Det kan konstateras att om ett huvudförfarande (artikel 27 i EG:s insolvensförordning) har inletts mot gäldenären i någon annan medlemsstat, kan en finsk domstol enligt EG:s insolvensförordning inte längre pröva om gäldenären är insolvent när ett sekundärförfarande inleds i Finland.

Enligt 2 mom. avses med insolvens att gäldenären annars än tillfälligt är oförmögen att betala sina skulder när de förfaller till betalning. Detta är den allmänna definitionen av insolvens, som också används bl.a. i 4 § lagen om återvinning till konkursbo. Begreppet behandlas även närmare i motiveringen till nämnda lag (RP 102/1990 rd). Insolvensen kan vara tillfällig t.ex. när gäldenären genom att realisera egendom får tillräckliga medel för att betala sin skuld, men först efter en tid.

Vid bedömningen av en gäldenärs insolvens skall hänsyn tas till gäldenärens betalningsförmåga både vid bedömningstidpunkten och därefter. Bedömningen av betalningsförmågan är således delvis av prognostisk karaktär. Gäldenärens inkomster och tillgångar skall jämföras med skulder som redan har förfallit eller senare kommer att förfalla till betalning. Det avgörande är om gäldenären har inkomster och tillgångar att betala sina skulder allteftersom de förfaller.

Om gäldenärens tillgångar är minst lika stora som hans eller hennes skulder, kan gäldenären betala sina skulder genom att realisera egendomen allteftersom skulderna förfaller till betalning. I så fall är gäldenären i allmänhet inte insolvent. Gäldenären kan dock

vara insolvent, om tillgångarna inte kan användas till betalning av skulderna därför att egendomen inte är likvid, dvs. lätt kan omvandlas i pengar så att gäldenären i tid kan se till sina förpliktelser. I praktiken är det ofta av avgörande betydelse om gäldenären får kredit eller annan finansiering för att fortsätta sin verksamhet. När det gäller att få finansiering kan den omständigheten att gäldenärens tillgångar överstiger hans eller hennes skulder vara avgörande trots gäldenärens likviditetsproblem. Å andra sidan kan gäldenären vara solvent även om tillgångarna skulle understiga skulderna, men dock förslår till att betala de skulder som har förfallit till betalning och förväntade inkomster kan anses öka gäldenärens tillgångar tillräckligt för att han eller hon skall kunna betala de skulder som förfaller senare. Med tillgångarnas värde avses naturligtvis deras verkliga värde, inte bokföringsvärde.

Vid bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga är det väsentliga just de inkomster och tillgångar som gäldenären har och förväntas få samt gäldenärens möjligheter att få kredit. Även möjligheten att ändra skuldernas betalningsvillkor, t.ex. att ändra en kortfristig kredit till en långfristig, kan påverka bedömningen av gäldenärens betalningsförmåga.

Enligt lagförslaget kan en gäldenär inte försättas i konkurs om betalningsförmågan är tillfällig. Med tillfällig insolvens (illikviditet) avses att gäldenären inte omedelbart förfogar över tillgångar som motsvarar hans eller hennes aktuella behov av sådana, men att gäldenärens kan förutses få tillgångar. Insolvensen vara tillfällig bl.a. av den anledningen att gäldenären kan realisera sin egendom för betalning av sina skulder först när skulderna redan en tid har varit förfallna till betalning. Tillfällig insolvens kan också bero på att gäldenärens verksamhet är säsongbetonad så, att han eller hon får inkomster eller tillgångar först någon tid efter att skulderna har förfallit till betalning.

Huruvida gäldenärens insolvens skall anses vara tillfällig är en fråga som måste övervägas från fall till fall. Bedömningen kan påverkas bl.a. av den bransch i vilken gäldenären är verksam samt möjligheterna att realisera egendom och den tid som realiseringen

kräver. Uppmärksamhet skall också fästas vid hur länge fordran har varit obetald. När gäldenären är ett företag, anses med tillfällig insolvens bara en relativt kort tid, eftersom företagsverksamhet kan anses förutsätta att betalningsförpliktelser sköts punktligt. Att t.ex. lagstadgade löpande avgifter, såsom skatter och arbetspensionsavgifter, förblir obetalda för flera månader är ett starkt indicium för att insolvensen inte kan anses tillfällig. Särdrag i företagsverksamheten kan dock medföra att insolvensen kan anses tillfällig även när den inte är helt kortvarig, om näringsverksamheten är av sådan art att inkomsterna flyter in först långt efteråt. T.ex. de bidrag som jordbrukarna får betalas i efterskott. Om en företagare kan betala sina förfallna skulder med dessa inkomster, kan insolvensen vara tillfällig fastän den inte är helt kortvarig.

2 §. *En borgenärs rätt att yrka att gäldenären försätts i konkurs.* I paragrafen föreslås bestämmelser om hurudan en borgenärs fordran skall vara för att borgenären skall kunna ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. Borgenärens fordran kan också vara en fordran som inte ännu har förfallit till betalning. Även gällande lag utgår från denna princip. Också en borgenär vars fordran inte har förfallit till betalning kan ha behov att ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs, tex. för att hindra att gäldenärens tillgångar skingras. Behovet kan också basera sig på att de övriga borgenärerna kan ansöka om utsökning för att få en exekutionsgrund, med stöd av vilken de kan få betalning för sina förfallna fordringar. En sådan specialexekution försämrar de borgenärers ställning som inte har motsvarande möjligheter. Att en gäldenär söks i konkurs innebär i en sådan situation att gäldenärens tillgångar görs åtkomliga för samtliga gäldenärer. Vissa presumptionsbestämmelser i 3 § 2 mom. förutsätter dock en förfallen fordran.

Enligt 6 § konkursstadgan skall en borgenär som gör en konkursansökan visa att han har en klar och ostridig fordran. I paragrafens 1 mom. föreslås att den visserligen hävdvunna, men i viss mån vilseledande formuleringen "ostridig" inte längre skall användas, eftersom formuleringen låter förstå att gäldenären skulle ha medgivit sin fordran eller att

fordran inte är föremål för tvist. Rättspraxis har dock inte förstått saken på detta sätt. Förslaget innebär ingen ändring av borgenärens ställning, eftersom en borgenär fortfarande skall ha rätt att begära att gäldenären skall försättas i konkurs om borgenärens fordran är en fordran som i rättspraxis har betraktats som "klar och ostridig".

Förfarandet utgår från att en konkursansökan till följd av konkursförfarandets summariska karaktär skall behandlas snabbt och att domstolen inte i samband med ansökan prövar om borgenärens fordran är riktig. Grunderna för en konkursansökan skall vara tillräckligt klara och huvudsakligen framgå av handlingarna. Å andra sidan förutsätter gäldenärens rättsskydd att han eller hon inte försätts i konkurs med stöd av en ogrundad, oklar eller tvistig fordran. Tvistiga fordringar skall prövas separat.

Enligt gällande rättspraxis anses en fordran vara klar och ostridig om verkställighet för indrivning av den är möjlig (fordran är exigibel). I överensstämmelse med detta föreslås i 1 punkten att en borgenär skall ha rätt att yrka att gäldenären skall försättas i konkurs om borgenärens fordran baserar sig på en dom eller beslut som har vunnit laga kraft eller ett avgörande eller någon annan verkställighetsgrund som kan verkställas på samma sätt som en lagakraftvunnen dom. Förutom att det finns betalningsförpliktelser som grundar sig på en lagakraftvunnen dom eller ett lagakraftvunnet avgörande, finns det också vissa andra betalningsförpliktelser som kan verkställas såsom laga kraft vunnen dom. Till de senare hör bl.a. avtal om underhållsbidrag för barn som socialnämnden har fastställt med stöd av 8 § lagen om underhåll för barn (704/1975) samt tredskodomar. Även en uppgörelse som en utmättningsman har gjort med stöd av 16 § lagen om avbetalningsköp (91/1966) kan verkställas innan den har vunnit laga kraft. Fastän utmätning kan verkställas med stöd av ett sådant beslut eller en sådan dom av en underrätt som ännu inte har vunnit laga kraft, kan domen eller beslutet inte verkställas på samma sätt som en lagakraftvunnen dom (3 kap. 7 § utsökningslagen), och kan därför inte åberopas som stöd för ett yrkande om att gäldenären skall försättas i konkurs.

Fordringar som avses i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/1961) kan också verkställas fastän de inte grundar sig på dom eller beslut. I rättspraxis har en skattefordran ansetts vara klar och ostridig fastän den har varit föremål för besvär som inte har avgjorts genom ett avgörande som har vunnit laga kraft. Om en myndighet vid behandlingen av ordinarie besvär, grundbesvär eller rättelseyrkande har förbjudit utsökning av en fordran eller har avbrutit utsökningen, kan fordran inte anses klar och ostridig och gäldenären kan inte försättas i konkurs enbart med stöd av en sådan fordran (9 § 1 mom. lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg). Om gäldenären har ansökt om att utsökningen skall förbjudas eller avbrytas, kan den domstol som behandlar konkursansökan skjuta upp behandlingen av ärendet tills gäldenärens ansökan har behandlats. Om detta uppskov äventyrar borgenärens ställning, kan borgenären ansöka om säkringsåtgärd enligt lagförslaget 4 kap. 8 §.

Enligt 2 punkten skall en borgenär få ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs också när borgenärens fordran baserar sig på en förbindelse som gäldenären har undertecknat och inte på uppenbara grunder bestrider. Inte heller detta förslag innebär någon ändring av det rådande rättsläget, för i rättspraxis har en fordran ansetts vara klar och ostridig också när den grundar sig på en handling som utgör ett fullt bevis för den. Sådana handlingar är bl.a. skuldsedlar, växlar och checker samt köpe- och hyreskontrakt samt andra kontrakt genom vilka gäldenären har förbundit sig att betala en viss fordran. Om gäldenären dock bestrider fordran på uppenbart befogade grunder, dvs. t.ex. åberopar omständigheter som ger anledning att betvivla om fordran är indicerad, kan gäldenären inte försättas i konkurs med stöd av denna tvistiga fordran. När det inte är frågan om en förbindelse som gäldenären har undertecknat någon förbindelse, t.ex. en fakturerad fordran, avgörs borgenärens rätt att yrka på konkurs enligt 3 punkten.

Enligt 3 punkten skall en borgenär ha rätt att yrka att en gäldenär skall försättas i konkurs också när borgenärens fordran annars kan anses så klar att det inte finns grund att

betvivla dess riktighet. En fordran skall anses vara klar åtminstone när gäldenären i sitt bemötande har erkänt fordran eller medgivit konkursansökan. Även den omständigheten att gäldenären i samband med delgivningen av en betalningsuppsmaning som avses i 3 § 1 mom. 3 punkten skriftligen har erkänt fordran och inte bestrider den i domstolen kan vara en tillräcklig grund för att betrakta den som en klar fordran. Detta förutsätter dock att det inte finns anledning att betvivla erkännandets riktighet eller att anta att gäldenären har betalt borgenärens fordran efter att ha delgivit betalningsuppsmaningen. Likaså skall borgenären kunna begära att gäldenären försätts i konkurs när det objektivt sett inte kan finnas någon befogad anledning att betvivla grunden för borgenärens fordran fastän gäldenären bestrider fordran och domstolsbehandlingen av saken ännu pågår eller inte ens har inletts. Det gäller att observera att borgenären i dessa fall i allmänhet har möjlighet att ansöka om säkringsåtgärder enligt bestämmelserna i 7 kap. rättegångsbalken eller skingringsförbud eller kvarstad enligt bestämmelserna i 3 kap. tvångsmedelslagen.

Gäldenären skall, såsom enligt gällande lag, ha möjlighet att avvärja konkursen genom att betala sökandens fordran. I så fall har borgenären inte längre något tillräckligt behov av rättsskydd för att yrka att gäldenären skall försättas i konkurs. Om en säkerhet som hinder för konkurs bestäms i 4 §.

Konkurs är inte ett ändamålsenligt förfarande när man vill driva in små fordringar. Det är generalexekution som oundvikligen förorsakar kostnader. Dessutom medför en konkurs avsevärda förändringar i gäldenärens ställning, varför man har rätt att förutsätta att det inte skall få tillgripas för att tillgodose obetydliga intressen. Borgenären har ju ändå möjlighet att använda sig av utsökning. Enligt 2 mom. skall borgenärens konkursansökan därför avvisas om fordran är obetydlig och det måste anses uppenbart oändamålsenligt eller klart i strid med god indrivningssed att gäldenären försätts i konkurs, med hänsyn till kostnaderna och nyttan av ett konkursförfarande.

Paragrafen anger inte exakt hur stor borgenärens fordran minst måste vara, utan detta måste avgöras från fall till fall. Utgångspunkt-

ten är, att om borgenärens fordran uppgår till bara några hundra euro, skall borgenären i allmänhet inte ha rätt att ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. Det belopp som gör en fordran obetydlig är nödvändigtvis inte detsamma för alla, utan i någon mån kan betydelse också tillmätas gäldenärens ekonomiska ställning. Det är klart att borgenärens ekonomiska ställning inte har betydelse när det gäller att bedöma om fordran är obetydlig. Dessutom förutsätts att en konkurs måste anses oändamålsenlig med hänsyn till den nytta som ett sådant förfarande skulle medföra.

I vissa fall kan konkursförfarandet dock anses ändamålsenligt trots att fordran är obetydlig, t.ex. när borgenären inte på något annat sätt kan förhindra överskuldsättning hos gäldenären. En sådan situation uppstår t.ex. när gäldenärens har en utsökningsgill skatte- eller försäkringspremiefordran som visserligen till sitt belopp är obetydlig, men det är alldeles uppenbart att gäldenären inte heller senare kommer att kunna betala skatter eller försäkringspremier som då förfaller till betalning. I en sådan situation ansöker en borgenär ofta om konkurs uttryckligen i syfte att hindra gäldenären att skuldsätta sig ytterligare. Likaså kan ett konkursförfarande vara ändamålsenligt när den borgenär som ansöker om konkurs har en obetydlig fordran, men gäldenärens samtliga skulder är små till beloppet, men desto flere.

Bestämmelsen om god indrivningssed innebär en hänvisning till lagen om indrivning av fordringar (513/1999). Enligt lagens 4 § får vid indrivning inte användas ett förfarande som strider mot god indrivningssed eller som annars är otillbörligt mot gäldenären. Det kan t.ex. anses strida mot god indrivningssed att ansöka om konkurs med hänvisning till en fordran som enbart omfattar dröjsmålsräntor och anspråkslösa indrivningskostnader. Enligt anvisningarna för god indrivningssed vid indrivning av konsumentskulder skall gäldenären t.ex. ges en skälig tid på tio dagar att betala sin skuld och framställa anmärkningar. En underlåtelse att iaktta denna frist kan därför medföra att ansökan avvisas, om fordran är obetydlig.

Avsikten är att en konkursansökan skall få avvisas utan prövning på den grunden att

fordran är obetydlig endast om gäldenären gör en invändning om saken. Domstolen kan också göra parterna uppmärksamma på detta och i helt klara fall skall det också vara möjligt för domstolen att avvisa ansökan utan att ens begära något svar av gäldenären.

Enligt 3 mom. skall en gäldenär inte få sökas i konkurs med stöd av en fordran för vilken utsökningsgrunden har upphört att vara verkställbar enligt 2 kap. 24—26 § utsökningslagen. Bestämmelsen motsvarar den ändring av 6 § 3 mom. konkursstadgan som träder i kraft den 1 mars 2004. I 12 kap. 1 § 3 mom. i detta lagförslag finns andra bestämmelser om borgenärens ställning när utsökningsgrunden för hans fordran redan före konkursens början har upphört att vara verkställbar. I dessa fall kan borgenären inte bevaka sin fordran och den beaktas inte heller annars i utdelningsförslaget. Borgenären får inte heller utöva andra borgenärsrättigheter.

3 §. *Presumption om insolvens.* I paragrafen finns en förteckning över presumptioner som i allmänhet kan anses visa att gäldenären är insolvent. Gäldenären kan undgå att bli försatt i konkurs om han förmår bestrida riktigheten av en presumption som borgenären åberopar. Det nya i sammanhanget är att gäldenären i samtliga fall kan motsätta sig konkursansökan genom att hävda att han eller hon inte är insolvent. För att ansökan skall förkastas räcker det dock inte med att gäldenären motsätter sig den, utan gäldenären måste lägga fram utredning över sin betalningsförmåga. Vissa av de föreslagna presumptionerna motsvarar konkursstadgans konkursgrunder, dock så att de gällande bestämmelserna inte ger samma möjlighet till motbevisning som bestämmelserna i lagförslaget.

Enligt 1 mom. kan en gäldenär anses vara insolvent om gäldenären själv uppger sig vara det och det inte finns särskilda skäl att inte godta gäldenärens anmälan. Avsikten med bestämmelsen är för det första att göra det lättare att visa att gäldenären är insolvent när konkursansökan görs av en borgenär. För gäldenären kan den nya bestämmelsen däremot innebära att gäldenärens ansökan, i motsats till vad som nu är fallet, inte utan vidare medför att han eller hon försätts i konkurs. Gäldenären kan i allmänhet själv anses vara bäst underrättad om sin ekonomiska si-

tuation, varför gäldenärens egen anmälan vanligtvis skall anses räcka som grund för att anse att gäldenären är insolvent. Anmälan har samma betydelse också när gäldenären försätts i konkurs på borgenärens ansökan. När en borgenär ansöker om att en gäldenär skall försättas i konkurs, kan gäldenären medge sig vara insolvent och denna anmälan är tillräcklig för att insolvensvillkoret skall vara uppfyllt, om det inte finns särskilda skäl att bedöma frågan om insolvens annorlunda.

En domstol kan alltså i allmänhet godta gäldenärens meddelande om insolvens. Domstolen skall alltså inte ha någon allmän skyldighet att pröva om gäldenärens anmälan är med sanningen överensstämmande. Bara om det visar sig finnas särskilda motstånd, skall domstolen inte utan vidare godkänna gäldenärens anmälan. Detta kan vara fallet t.ex. när det finns befogad anledning att misstänka att gäldenären har misstagit sig beträffande sin ekonomiska situation. När gäldenären är en sammanslutning, kan de som utövar bestämmanderätten för sammanslutningens räkning vara av olika åsikt om gäldenärens insolvens och om konkurs skall sökas. Konkurshotet kan t.o.m. användas såsom en metod att lösa interna tvister hos en juridisk person. I ett personbolag hindrar visserligen olika meningar hos bolagsmännen domstolen att godkänna en konkursansökan, för även om en av bolagsmännen kan företräda bolaget utåt enligt 3 kap. 1 § lagen om öppna bolag och kommanditbolag (389/1988), gäller detta endast ärenden som hör till bolagets verksamhetsområde. Det har inte ansetts innebära att en enda bolagsman kunde ansöka om att bolaget skall försättas i konkurs utan de andra bolagsmännens samtycke. Allmän praxis är att domstolen kontrollerar att bolagsmännen enhälligt omfattar konkursansökan.

Kravet på enhällighet i personbolag gäller inte andra juridiska personer. Ett aktiebolag kan t.ex. sökas i konkurs enbart med stöd av ett beslut som bolagets styrelse har fattat med enkel majoritet, dock förutsatt att samtliga styrelseledamöter i mån av möjlighet har givits tillfälle att delta i ärendets handläggning (8 kap. 9 § lagen om aktiebolag). I praktiken har det förutsatts att samtliga ledamöter av styrelsen ställer sig bakom konkursansökan

eller åtminstone är medvetna om sammanträdet och vad som har avhandlas på det.

Det är dock tänkbart att det i vissa situationer kan finnas orsak att med anledning av ett aktiebolags konkursansökan höra de ledamöter av styrelsen som har stannat i minoritet på sammanträdet eller t.o.m. aktieägarna. Detta kan vara fallet t.ex. när det finns anledning att misstänka att en formellt beslutfört organ utnyttjas för att söka en gäldenär i konkurs t.ex. av beskattnings- eller konkurrensorsaker, i chikansyfte eller något annat motsvarande skäl, fastän gäldenären inte alls är insolvent. Det är t.o.m. möjligt att gäldenären är erkänt solvent och att konkursansökan är förknippad med övertagning av bolaget och försök att på ett konstlat sätt få bolaget att upphöra, vilket skulle radera de förmögenhetsvärden som minoritetsaktionärerna har till följd av att de är delägare i bolaget. Om det finns särskild anledning att misstänka att gäldenärens anmälan inte håller streck, skall domstolen t.ex. genom att begära tilläggsutredning försöka undersöka hur det förhåller sig. Det är dock inte meningen att bestämmelsen skall leda till att konkursansökningarnas handläggningstider onödigtvis förlängs eller handläggningen annars försvåras.

Presumptionerna i de olika punkterna i 2 mom. gäller typiska omständigheter som visar att gäldenären är insolvent: Betalningar ställs in, utmätning ger inte resultat och en gäldenär som är rörelseidkare betalar inte trots betalningsuppsmaning. Avsikten med dessa presumtioner är att lätta bevisbördan för en borgenär som ansöker om att en gäldenär skall försättas i konkurs. Att borgenären kan bevisa att presumtionsvillkoren är uppfyllda är i allmänhet ett tillräckligt bevis för att gäldenären är insolvent. Enligt momentet skall gäldenären anses vara insolvent särskilt i de situationer som avses i 1-3 punkten. Det är också möjligt att försätta en gäldenär i konkurs om borgenären lägger fram andra tillräckliga bevis om att gäldenären är insolvent, dvs. på motsvarande sätt som enligt gällande 6 § 1 mom. d punkten.

När en borgenär åberopar den omständigheten att gäldenären har ställt in sina betalningar eller att utsökningsåtgärder inte har givit resultat, behöver borgenärens egen fordran inte vara föremål för dessa inställda be-

talningar eller för utsökning; den behöver inte ens ha förfallit till betalning. Åberopar borgenären däremot en betalningsuppmaning som avses i 3 punkten, måste uppmeningen ha gällt uttryckligen borgenärens egen fordran, vilket innebär att denna fordran måste ha förfallit till betalning. Gälldenären kan i sin tur både bestrida att presumtionsvillkoren är uppfyllda och försöka visa att han eller hon ändå inte är insolvent eller att insolvensen bara är tillfällig. För att en gälldenär skall kunna omkullkasta insolvenspresumtionen, borde gälldenären i allmänhet kunna visa att han eller hon inom den närmaste framtiden kommer att få medel som gör honom eller henne solvent. För att detta skall vara möjligt, måste gälldenärens affärsverksamhet vara framgångsrik och skulderna vara möjliga att sköta med de inkomster som den ger. Om domstolen anser att gälldenären endast är tillfälligt insolvent, kan sökanden förutsätta att gälldenären betalar sin förfallna fordran mycket snart därefter, i allmänhet redan inom några dagar. I praktiken kommer ansökan att skjutas upp med stöd av 7 kap. 8 §, om gälldenären eller borgenären begär det. Om ansökan däremot avslås och borgenären senare förnyar sin konkursansökan, räcker den omständigheten att skulden ännu är obetald i allmänhet som bevis för att insolvensen inte är tillfällig. Såsom av motiveringen till 1 § framgår, kan dock t.ex. verksamhetens säsongartade karaktär eller någon annan sådan omständighet medföra att insolvensen kan anses tillfällig också när gälldenären inte inom en kort tid förmår betala sin fordran.

Om gälldenären inte har tagit ställning till borgenär ens ansökan, skall domstolen endast pröva villkoren för den presumption som borgenären åberopar. Om gälldenären medger att den presumption som borgenären åberopar är riktig, skall domstolen inte vara skyldig att pröva riktigheten av den. Gälldenären kan dock påstå att han trots detta är solvent, varvid domstolen skall pröva riktigheten av det påståendet.

En borgenär kan ansöka om konkurs också utan att åberopa någon presumption, t.ex. när borgenärens egen fordran inte har förfallit till betalning och borgenären därför inte har kunnat inleda egna indrivningsåtgärder. I så fall måste borgenären annars kunna visa att

gälldenären är insolvent.

Enligt 2 mom. 1 punkten presumeras en gälldenär vara insolvent för det första om gälldenären har ställt in sina betalningar. Att en gälldenär har ställt in sina betalningar finns inte med bland konkursgrunderna i den gällande konkursstadgans förteckning över konkursgrunder. Inställda betalningar är emellertid en allmänt förekommande särskild förfallgrund i företags och sammanslutningars standardvillkor. I praktiken åberopas den dock sällan.

Inställning av betalningar skall vara en grund på vilken främst företagare och näringsidkare kan försättas i konkurs, men få åberopas också av andra gälldenärer som har löpande betalningar. När man talar om att gälldenären ställer in sina betalningar, menar man att gälldenären allmänt upphör att sköta sina betalningar. Att en eller några betalningar försummas innebär ännu inte att betalningarna ställs in. Inställelsen skall på ett allmännare sätt vara förknippad med betalningsproblem hos gälldenären, inte med att fordringar bestrids. Att en gälldenär har ställt in sina betalningar kan visas med ett uttryckligt meddelande till borgenärerna. Ett uttryckligt meddelande är dock inte nödvändigt, utan det avgörande är att betalningarna ställs in på ett sätt som kan iakttas av utomstående. Att betalningarna ställs in kan yttras sig t.ex. så, att verksamheten har upphört i gälldenärens försäljningslokal.

Enligt 2 mom. 2 punkten kan en gälldenär anses insolvent också på den grunden att utsökning under de senaste sex månaderna före konkursen har verkställts hos gälldenären, men utsökningen inte har givit medel som skulle räcka till att helt betala en fordran. I 6 § 1 mom. c punkten konkursstadgan finns en mycket likartad bestämmelse som föreskriver att en gälldenär kan försättas i konkurs om utmätning har verkställts hos gälldenären och det inte har funnits medel till betalning av fordran. Resultatlös utmätning är i praktiken en av de flitigast anlitade konkursgrunderna.

Bestämmelsen i 2 mom. 2 punkten i lagförslaget skiljer sig dock i vissa avseenden från bestämmelsen i 6 § 1 mom. c punkten konkursstadgan. I förslaget hänvisas inte till utmätning, utan allmännare till utsökning. Den

verksamhet genom vilken en utmätningsman utmäter gäldenären tillhörig egendom hemma hos gäldenären har med tiden förlorat i betydelse. Ordalydelsen i lagförslaget är därför avsedd att beakta att ett utsökningsförfarande kan ge medel också på annat sätt än genom utmätning.

Enligt förslaget skall utsökningen ha visat att borgenären inte får full betalning på sin fordran. Bestämmelsen gäller såväl ett helt resultatöst utmätningsförsök som att borgenären bara får en delbetalning. I samband med en konkursansökan kan presumptionen bevisas med ett hinderintyg från utsökning. När ett sådant intyg utfärdas, upphör utsökningsärendet att vara anhängigt.

Enligt 3 kap. 95 § utsökningslagen skall en utmätningsman kunna utfärda ett hinderintyg om medel till full betalning av fordran inte har influerat genom utsökning (medellöshets-hinder). Om gäldenären inte har påträffats och det inte har klarlagts var gäldenären vistas, skall utmätningsmannen utfärda ett hinderintyg om att gäldenären är medellös och okänd (oanträffbarhets- och medellöshets-hinderintyg). Annat medellöshetsintyg kan enligt lagförslaget i propositionen utfärdas åt en borgenär som gör sannolikt att han har en fordran på gäldenären och gäldenären enligt en utsökningsutredning som har gjorts under de sex månader som närmast föregick begäran har visat sig vara medellös och att utmätning inte har förrättats därefter (3 kap. 96 § utsökningslagen). Med sistnämnda intyg kan borgenären bevisa en insolvenspresumption som avses i 2 mom. 2 punkten. Intyget kan borgenären få även om hans fordran inte har förfallit till betalning. Enligt 2 punkten är det också möjligt att på annat sätt bevisa att full betalning för fordran in kan fås av gäldenären.

Konkursstadgan föreskriver ingen bestämd frist inom vilken resultatlös utmätning kan åberopas. I praktiken har man ansett att borgenären skall åberopa denna konkursgrund inom en skälig tid. I lagförslaget föreslås en bestämd frist, eftersom en resultatlös utmätnings värde såsom bevis på gäldenärens ekonomiska situation minskar med tiden. Enligt lagförslaget skall en borgenär kunna åberopa denna grund som stöd för sin ansökan, om en utsökning under de senaste sex månaderna

före konkursen har visat att gäldenären saknar tillgångar för full betalning av en fordran. Fristen skall enligt förslaget räknas från den dag då hinderintyget, utsökningsutredningen eller utmätningsmannens utlåtande är daterat.

Enligt 2 mom. 3 punkten kan en gäldenär som är bokföringsskyldig för sin affärsverksamhet även betraktas som insolvent om han eller hon inte har betalt en klar skuld till den borgenär som ansöker om konkurs och skulden har förfallit till betalning. Förslaget motsvarar nästan helt bestämmelsen i 6 § 1 mom. d punkten konkursstadgan om en gäldenär som är köpman och som genom notarius publicus eller i vittnens närvaro har uppmanats att betala en ostridig och förfallen skuld. En sådan gäldenär kan enligt bestämmelsen i konkursstadgan försättas i konkurs om han åtta dagar eller längre tid efter att ha fått betalningsuppmaningen har underlåtit att "förförja borgenären". Detta lagrum är den i praktiken vanligaste konkursgrunden.

Bestämmelsen i 2 mom. 3 punkten skall endast gälla en gäldenär som är bokföringsskyldig för sin affärsverksamhet enligt bokföringslagen (1336/1997). Förslaget ändrar inte nuläget, eftersom 109 § konkursstadgan föreskriver att såsom "köpman" enligt konkursstadgan (6 § 1 mom. d punkten) betraktas var och en som enligt bokföringslagen är skyldig att föra bok över sin affärsverksamhet. Att tillämpningsområdet för bestämmelsen begränsas till att endast gälla dem som är bokföringsskyldiga för sin affärsverksamhet beror på att företagen har en accentuerad skyldighet att punktligt sköta sina betalningar. Största delen av konkursgäldenärerna är också bokföringsskyldiga på detta sätt. En gäldenär som är bokföringsskyldig för sin affärsverksamhet kan dock enligt lagförslaget få en uppmaning av betala också sådana skulder som inte gäller affärsverksamheten, vilket även motsvarar nuläget. En ändring av nuläget innebär däremot förslaget att presumptionen skall gälla inte bara gäldenärer som är bokföringsskyldiga för sin affärsverksamhet när konkursansökan görs, utan också gäldenärer som har varit bokföringsskyldiga för affärsverksamhet under det år som närmast har föregått konkursansökan.

För att få åberopa presumptionen i 2 mom. 3 punkten måste borgenären ha iakttagit de

villkor som bestämmelsen föreskriver i fråga om betalningsupppmaningens innehåll och tidsfristen. Det är viktigt att gäldenären nog vet vilken skuld det är frågan om, hur stor den är, samt inom vilken tid skulden senast måste betalas för att konkurs skall undvikas. Gäldenären måste också förstå att underlåtelse att betala inom utsatt tid kan leda till en konkursansökan. Av betalningsupppmaningen skall därför framgå fordrans grund och belopp samt att borgenären kan yrka att gäldenären försätts i konkurs, om skulden inte betalas inom en vecka efter betalningsupppmaningen. Betalningsupppmaningen kan såsom hittills vara muntlig eller skriftlig. För att det skall kunna bevisas att betalningsupppmaning har givits ges upppmaningen i regel skriftligt.

Betalningsupppmaningen skall delges borgenären bevisligen eller genom mellanhandsdelgivning, om det finns förutsättningar för mellanhandsdelgivning enligt 11 kap. 7 § rättegångsbalken. Betalningsupppmaningen skall anses ha blivit delgiv en bevisligen om en stämningsman delger gäldenären upppmaningen i den ordning som föreskrivs för delgivning av stämning, eller annars bevisligen. Även delgivning som verkställs av någon annan än en stämningsman eller en ojävig person som har rätt att delge stämning är i allmänhet tillräcklig för att göra delgivningen bevislig. Bestämmelsen i 11 kap. 7 § rättegångsbalken gäller gäldenärer som håller sig undan delgivning. Mellanhandsdelgivning behandlas närmare i motiveringen till 7 kap. 8 §.

En borgenär skall få ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs om gäldenären inte har betalt sin skuld inom en vecka efter att ha mottagit betalningsupppmaningen. Konkursansökan skall enligt 3 mom. dock göras senast tre månader efter att denna betalningsfrist har gått ut, om skulden då fortfarande är obetald. Enligt 6 § 1 mom. d punkten konkursstadgan kan en borgenär ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs om skulden inte betalas inom åtta dagar efter att gäldenären har fått del av betalningsupppmaningen. Delgivningsdagen inräknas i fristen. Eftersom den betalningstid på en vecka som föreslås i lagförslaget innebär att gäldenären skall betala borgenärens fordran senast på motsvarande veckodag veckan efter

att betalningsupppmaningen har mottagits, förblir fristen i sakligt hänseende oförändrad.

Konkursstadgan begränsar inte den tid inom vilken en borgenär får åberopa en betalningsupppmaning och ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. I den svenska och den norska konkurslagen föreskrivs mycket korta tider för en sådan konkursansökan. I Sverige skall borgenären göra konkursansökan mot gäldenären inom tre veckor efter att den betalningstid på en vecka som avses i betalningsupppmaningen har gått ut. I Norge kan borgenären delge en betalningsupppmaning när det har gått fyra veckor sedan skulden förföll till betalning. Har gäldenären inte betalt sin skuld inom den tvåveckorstid som avses i betalningsupppmaningen, kan borgenären göra konkursansökan mot gäldenären inom två veckor efter att betalningsfristen har gått ut. Även hos oss har man i praktiken förutsatt att borgenären skall göra sin konkursansökan inom en skälig tid efter betalningsupppmaningen. Det vore oskäligt för gäldenären om borgenären hade rätt att åberopa en betalningsupppmaning som delgivits för länge sedan. Å andra sidan måste fristen vara tillräckligt lång, så att borgenären kan ge gäldenären betalningstid och onödiga konkurser kan undvikas. I affärslivet kan man dock förutsätta att en gäldenär inom en relativt kort tid skall kunna sköta sina förfallna förpliktelser. Därför har en frist på tre månader ansetts tillräcklig i lagförslaget. Samma betalningsupppmaning skall endast en gång få åberopas såsom grund för ansökan, vilket också nu är fallet. Däremot kan borgenären med hot om konkurs delge gäldenären en ny betalningsupppmaning för samma fordran t.ex. när gäldenären inte har iakttagit en ny betalningstidtabell som borgenären och gäldenären har kommit överens om efter att den första betalningsupppmaningen delgavs gäldenären.

4 §. *Säkerhet som hinder för försättande i konkurs.* Paragrafen gäller situationer i vilka en säkerhet hindrar att gäldenären försätts i konkurs på ansökan av en borgenär. Även denna paragraf i lagförslaget baserar sig på samnordisk beredning. Paragrafen ger uttryck för den allmänna principen att en borgenär som ansöker om konkurs skall vara i behov av rättsskydd. En borgenär som re-

dan har eller erbjuds en säkerhet som tryggar betalningen av borgenärens fordran, har inget juridiskt behov att få gäldenären försatt i konkurs, eftersom borgenären kan få betalt ur säkerheten.

Enligt 6 § 2 mom. konkursstadgan, som fortfarande har sin ursprungliga ordalydelse, kan en gäldenär hindra en konkurs genom att ställa säkerhet; gäldenärens egendom skall avträdas till konkurs om gäldenären "ej genast gitter visa att han sökanden förnöja kan eller ej ställer antaglig borgen eller annan säkerhet för dess fordran". Bestämmelsen i lagförslaget innebär alltså inte i grunden någon ändring av nuläget, utan närmast en klarläggning.

Bestämmelsen i 1 mom. anger de situationer i vilka ställande av säkerhet hindrar konkurs. Enligt momentets 1 punkt skall en gäldenär inte få försättas i konkurs på ansökan av en borgenär om borgenären har betryggande panträtt eller därmed jämförbar säkerhet i egendom som tillhör gäldenären. Det är alltså frågan om en situation i vilken borgenären redan har gäldenären tillhörig egendom som säkerhet. Säkerheten kan bestå av vilket slags egendom som helst som tillhör gäldenären, dvs. såväl lös som fast, materiell som immateriell egendom. Med panträtt avses vilken som helst av rättordningen känd panträtt. Bestämmelsen omfattar också företagsinteckning. En annan säkerhet som kan jämföras med panträtt är åtminstone retentionsrätt.

Säkerheten måste vara betryggande. Detta innebär för det första att säkerheten måste ha ett värde som helt täcker borgenärens fordran, dvs. fordrans kapital, räntor, dröjsmålsräntor och omkostnader. Även en företagsinteckningssäkerhet kan vara betryggande, men det kan vara svårt att bedöma dess säkerhetsvärde. Det avgörande är om den del av den intecknade egendomen till vilken fordran har förmånsrätt förslår till full betalning av fordran, om betalningsförsummelsen fortsätter. Särskilt när det gäller att bedöma om en företagsinteckning är betryggande, skall hänsyn också i allmänhet tas till eventuella ändringar i säkerhetsvärdet, om ändringen kan förutses. Gäldenären har bevisbördan för att säkerheten helt och hållet täcker borgenärens fordran.

Med att säkerheten skall vara betryggande avses dessutom att säkerheten måste kunna användas till betalning av borgenärens fordran. Borgenären skall inte vara utsatt för någon risk att säkerheten kan återvinnas till konkursboet. Enligt 14 § lagen om återvinning till konkursbo kan en säkerhet som gäldenären har ställt för sin skuld senare än tre månader före fristdagen gå åter, om inte sådan säkerhet var betingad vid skuldens tillkomst eller om inte besittningen av panten överlämnats eller andra för säkerhetsrättens uppkomst nödvändiga åtgärder har skett utan ogrundat dröjsmål efter skuldens tillkomst. Bestämmelsen ger uttryck för det faktum att en konkursgäldenär sällan har möjlighet att en kort tid före konkursansökan säkra en existerande skuld med en säkerhet som vore skyddad mot återvinning.

Enligt 1 mom. 2 punkten skall det inte heller vara möjligt att på ansökan av en borgenär försätta en gäldenär i konkurs när borgenären för sin förfallna fordran har en betryggande säkerhet som ställts av tredje man och konkursansökan strider mot de villkor som borgenären skall anses ha godkänt när säkerheten ställdes. Bestämmelsen gäller situationer i vilka borgenären redan från förr har en tredjemanspant. Borgenären kan då i princip välja om han först söker betalning direkt av gäldenären eller ur panten. En tredjemanspant hindrar därför inte i sig en borgenär att ansöka om att gäldenären skall försättas i konkurs. Läget är dock ett annat när en utomstående, i praktiken i allmänhet en person som står gäldenären nära, har ställt säkerhet för gäldenärens skuld på det villkoret att borgenären i stället för att ansöka om konkurs i första hand skall försöka få betalning för sin fordran ur säkerheten och borgenären kan anses ha godtagit detta villkor. Parterna kan uttryckligen ha avtalat om de villkor som avses i paragrafen, men detta är inte nödvändigt om det med stöd av omständigheterna eller annars är klart att parterna har haft en sådan avsikt. Att säkerheten skall vara betryggande innebär detsamma som enligt 1 punkten. Skillnaden är dock den, att en säkerhet som har ställts av tredje man inte hotas av återvinning om gäldenären senare försätts i konkurs. Borgenärens position kan bli riskabel närmast bara i det fallet att den tredje man

som har ställt säkerheten försätts i konkurs.

I 1 mom. 3 punkten föreskrivs att en säkerhet hindrar att gäldenären försätts i konkurs om borgenärens fordran inte har förfallit till betalning. Såsom tidigare konstaterades, har en borgenär rätt att ansöka om att en gäldenär skall försättas i konkurs fastän hans fordran inte har förfallit till betalning. En borgenär vars fordran ännu inte har förfallit till betalning, är dock såsom sökande i en sämre ställning än en borgenär med en förfallen fordran i den bemärkelsen, att borgenären inte kan fordra omedelbar betalning för sin fordran. Därför kan man anse att en borgenär som har en fordran som inte har förfallit till betalning är skyldig att nöja sig med en betryggande säkerhet som tredje man ställer eller erbjuder sig att ställa för betalning av skulden.

I 2 mom. bestäms att med säkerhet som ställs eller erbjuds av tredje man också avses borgen. En borgen som ställs av tredje man måste vara betryggande. Borgensmannen måste alltså kunna betala gäldenärens skuld till fullt belopp. Vilken som helst borgen av en erkänt solvent sammanslutning kan godkännas som betryggande säkerhet. I praktiken är bankgaranti en typisk borgen.

I motsats till vad som är fallet enligt gällande lag, innehåller lagförslaget inga bestämmelser om betalning som hinder för konkurs. Utgångspunkten är dock att en borgenär som ansöker om konkurs är skyldig att acceptera en betalning som gäldenären eller tredje man erbjuder borgenären. Detta gäller särskilt när borgenärens fordran inte har förfallit till betalning, men även om den har gjort det, bör gäldenären ha rätt att avvärja konkursen genom att betala sin fordran. Detta skall vara möjligt oberoende av att den betalning som borgenären mottar kan bli föremål för återvinning om gäldenären senare försätts i konkurs. Att gäldenärens rättsskydd ställs framom borgenärens baserar sig på att en senare konkurs och en återvinning som eventuellt blir aktuell i samband med den är osäkerhetsfaktorer som gäller framtiden. Även om gäldenären senare skulle bli försatt i konkurs, drabbar inga andra påföljder borgenären än att denne blir skyldig att återbära betalningen till konkursboet. Att borgenären då blir tvungen att nöja sig med den utdel-

ning som konkursen ger honom eller henne innebär däremot inte nödvändigtvis att borgenären av denna orsak skulle befinna sig i en sämre ställning än om gäldenären på borgenärens egen ansökan redan tidigare hade blivit försatt i konkurs.

5 §. *Överskultsättning som förutsättning för konkurs.* I paragrafen föreslås att en gäldenär som är i likvidation samt ett dödsbo och ett konkursbo skall få försättas i konkurs också på den grunden att de är överskultsatta. Bestämmelser om hur en gäldenär som är i likvidation kan försättas i konkurs finns också i bestämmelser för olika sammanslutningar. I t.ex. 13 kap. 11 a § lagen om aktieförhållanden föreskrivs att om bolagets tillgångar inte förslår till betalning av skulderna, skall likvidatorerna avträda bolagets egendom till konkurs. En gäldenär som är i likvidation kan dock försättas i konkurs också till följd av insolvens.

Enligt 21 kap. 1 § ärvdabalken svarar också delägarna i ett dödsbo för skulder som de var medvetna om vid bouppteckningen, om inte dödsboet överläts till förvaltning av en boutredningsman eller inom en bestämd frist avträds till konkurs. För att undvika detta skuldansvar söks överskultsatta dödsbon i konkurs.

Justitieministeriet bereder för närvarande en reform av ärvdabalkens regler om skuldansvar. Avsikten är att i samband med reformen i ärvdabalken ta in bestämmelser som ger en boutredningsman större rättigheter att fördela ett överskultsatt dödsbos tillgångar till borgenärerna också när någon av borgenärerna inte samtycker till samskifte eller inte kan nås. Att boet förvaltas av en boutredningsman är ett enklare och billigare förfarande än konkursboförvaltning. Efter reformen kommer det i allmänhet inte längre att vara behövligt att ansöka om att ett dödsbo skall försättas i konkurs, men borgenärernas intresse kräver dock att möjligheten att försätta ett dödsbo i konkurs bibehålls. I förslaget till reform av ärvdabalken försöker man styra valet av tillvägagångssätt så, att konkurs anlitas endast när ett särskilt behov kräver att boet reds ut och förvaltas av borgenärerna, t.ex. för att boet har stora skulder och tillgångar som skall realiseras, den avlidne var näringsidkare eller en borgenär vill

försäkra sig om möjligheten att föra en återvinningstalan. Enligt lagförslaget skall en ändamålsenlighetsprövning göras mellan alternativet att boet förvaltas av en boutredningsman och att det försätts i konkurs. En precisering av den föreslagna konkurslagen till denna del blir aktuell i samband med reformen av ärvdabalken.

3 kap. Rättsverkningarna av att konkursen börjar

Bestämmelserna om rättsverkningarna av att en konkurs börjar ingår huvudsakligen i detta kapitel. I 1 § ingår en allmän bestämmelse om gäldenärens förlust av sin bestämmanderätt. Konkursens förmögenhetsrättsliga rättsverkningar regleras i 2 § samt 7–10 § och dess processuella rättsverkningar i 3–6 §. I kapitlet föreskrivs också hur länge konkursens rättsverkningar varar (10 §) samt hur den omständigheten att rättsverkningarna upphör påverkar bestämmanderätten till egendomen och besittningen av den (12 §). Om vissa personliga rättsverkningar av konkurs bestäms i 4 kap.

1 §. *Gäldenären förlorar sin bestämmanderätt.* Den viktigaste rättsverkningen av att en konkurs börjar är att rätten att råda över gäldenärens egendom övergår på borgenärerna och att gäldenären följaktligen inte längre har rätt att bestämma över de tillgångar som hör till konkursboet. Denna, med konkursen intimt förknippade princip har gällt sedan gammalt och framgår av det uttryck som används i lagen, nämligen att "gäldenärens tillgångar avträds till konkurs". Nu föreslås uttryckliga bestämmelser om denna sak i förslaget till konkurslag.

Gäldenärens förlust av sin bestämmanderätt omfattar all den egendom som hör till konkursboet och alla sätt att förfoga över egendomen. Gäldenären kan t.ex. inte överlåta eller pantsätta egendomen. Gäldenären förlorar också sin nyttjande- och besittningsrätt till egendomen. Gäldenären har inte heller rätt att ta emot betalningar eller andra prestationer som tillkommer konkursboet, inte heller uppsägningsmeddelanden eller andra meddelanden som riktar sig till boet. Gäldenären har inte heller rätt att öka konkursboets förpliktelser t.ex. genom att vidta rättshand-

lingar som ger motparten rätt att framställa yrkanden mot konkursboet. Förlusten av bestämmanderätten innebär dock inte att gäldenären skulle förlora äganderätten till den egendom som hör till konkursboet.

Trots att gäldenären förlorar bestämmanderätten, skall han fortfarande utan någon uttrycklig bestämmelse ha rätt att vidta rättshandlingar som behövs för att skydda egendomen för skada.

Konkursboet utövar också rätten att föra talan såsom part i rättegångar och andra motsvarande förfaranden som berör gäldenärens konkursbotillgångar. Enligt 23 § 1 mom. lagen om återvinning till konkursbo kan en borgenär som har bevakat sin fordran i konkurs dock självständigt yrka återvinning på konkursboets vägnar. Enligt 39 kap. 9 § strafflagen är enskilda borgenärer målsägande vid gäldenärsbrott och de har rätt att självständigt föra talan för sin egen räkning.

Trots att bestämmanderätten övergår till konkursboet, har gäldenären i vissa fall rätt att föra talan som part (saklegitimation) i angelägenheter som gäller rättigheter och skyldigheter som har uppstått innan han eller hon försattes i konkurs. Om dem bestäms i kapitlets 3 och 4 §.

2 §. *Godtrosskydd.* Den nu gällande huvudregeln är att rättshandlingar som gäldenären efter konkursens början företar i fråga om boets egendom inte binder konkursboet, även om den andra parten är i god tro. Förutom rättshandlingar gäller regeln också andra åtgärder som avser gäldenärens tillgångar. En betalningsskyldig som inte är medveten om konkursen blir i allmänhet inte fri från sin skuld om han betalar den till gäldenären efter att konkursen har inletts. Enligt 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929) är en rättshandling inte bindande för ett konkursbo om den har företagits av ett ombud efter att fullmaktsgivarens tillgångar har avträtts till konkurs. Ett undantag görs i lagens 24 §, som föreskriver att ombudet har rätt att vidta rättshandlingar som är nödvändiga för att skydda fullmaktsgivaren eller konkursboet mot förlust.

Omsättningens intressen har dock medfört att vissa undantag har föreskrivits från ovan nämnda huvudregel (14 § lagen om skuldebrev och 27 § lagen om värdeandelskonton,

827/1991), avvecklingssystemet (3 § lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem) samt offentliga registers trovärdighet (3 kap. 10 § och 17 kap. 12 § jordabalken, 540/1995). Bestämmelser om godtrosskydd vid gränsöverskridande konkurser ingår i EG:s insolvensförordning.

I de övriga nordiska ländernas konkurslagstiftning skyddas motpartens goda tro i vissa situationer. Enligt svensk lag skyddas motpartens goda tro om rättshandlingen är företagen senast dagen efter att kungörelsen publicerades. Därefter skyddas motpartens goda tro om motparten efter att konkursen har inletts infriar sin förpliktelse hos gäldenären eller lämnar eller mottar ett meddelande om uppsägning eller ett motsvarande meddelande. Även den norska konkurslagen skyddar motpartens goda tro i fråga om sådana åtgärder.

Den gällande huvudregeln betonar konkursboets och konkursborgenärernas intressen och systemet är entydigt, varför det också är klart. Å andra sidan är regeln samtidigt sträng mot en motpart som har befunnit sig i motiverad god tro. Särskilt oskälig är regeln när konkurskungörelsen inte ännu har utfärdats och den andra parten inte ens har haft någon faktisk möjlighet att vara medveten om konkursen. Av denna orsak föreslås i 1 mom. att nuläget skall ändras så, att en motpart som är i god tro skall få återropa en rättshandling som han eller hon har företagit med gäldenären innan det kungjordes att konkursen hade börjat. Med rättshandling avses i paragrafen även åtgärder som till sina verkningar kan jämföras med rättshandlingar, t.ex. mottagning av uppsägning och betalning av skuld. Eftersom en konkurs enligt lagförslaget skall kungöras omedelbart efter att gäldenären har försatts i konkurs, blir tiden mellan dessa två tidpunkter kort. Skyddet utsträcks alltså inte till att gälla rättshandlingar som har företagits efter kungörelsen, med de undantag som föreskrivs i 2 och 3 mom. Om konkursboet vore bundet också av rättshandlingar som gäldenären har företagit efter kungörelsen, kunde konkursens syfte äventyras i alltför hög grad. Dessutom skall reglerna om godtrosskydd vara så entydiga som möjligt.

Den som inte är medveten om att gäldenären är försatt i konkurs skall skyddas endast om han är i motiverad god tro i denna fråga. Det är alltså inte nog att en part de facto inte är medveten om konkursen, utan det krävs att parten inte heller borde ha varit medveten om den. Omsorgsplikten får anses vara strängare t.ex. för ett kreditinstitut eller en annan professionell borgenär än för en privatperson, och professionella borgenärer kan inför viktigare avtal förutsättas kontrollera sina klients kreditupplysningar, som både upplyser om huruvida gäldenären är försatt i konkurs och om anhängiga konkursansökningar.

I de situationer som avses i 1 mom. följer av godtrosskyddet i allmänhet att den andra parten kommer i samma ställning som om rättshandlingen hade företagits före konkursen. Om gäldenären t.ex. har sålt konkursboet tillhörig egendom till någon, binder affären konkursboet under samma förutsättningar som om den hade företagits före konkursen. Om försäljningen binder konkursboet, får köparen behålla den egendom som han eller hon har mottagit, men köpeskillingen tillhör konkursboet. På denna punkt finns det en specialbestämmelse i 2 § 1 mom., sista meningen, som föreskriver att konkursboet har rätt att yrka att egendomen skall återlämnas till konkursboet mot att boet ersätter köparen för betalt vederlag och nödvändiga kostnader.

Det är skäl att märka, att om gäldenären har företagit rättshandlingen efter att konkursen har börjat, tillämpas också bestämmelserna om återvinning till konkursbo. Konkursboet kan därför yrka att t.ex. en överlåtelse av gåvonatur skall återgå, även om överlåtelsen annars skulle binda konkursboet.

Även om en rättshandling genom vilken gäldenären har överlåtit egendom binder konkursboet därför att den andra parten är i god tro, skall boet enligt 1 mom. ha rätt att yrka att den egendom som gäldenären har överlåtit skall återlämnas till boet. Om egendomen inte har överlämnats i mottagarens besittning, men avtalet är bindande för konkursboet, skall boet dock enligt denna bestämmelse ha rätt att vägra lämna ut egendomen. I så fall skall konkursboet ersätta gäldenärens avtalspart för det vederlag som parten har betalt samt för de kostnader som

denne har haft för att ingå och fullfölja avtalet. Bestämmelsen behövs framför allt med tanke på situationer i vilka realisationen av boets egendom eller skötseln av boet i övrigt försvåras om den överlåtna egendomen inte finns kvar i konkursboet. Egendomen kan vara nödvändig t.ex. för att boet skall kunna fortsätta gäldenärens affärsverksamhet.

Förslaget gäller också rättshandlingar i vilka gäldenären representeras av ett ombud. I propositionen ingår därför också ett förslag till ändring av 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929).

I 2 mom. bestäms om när ett uppsägningsmeddelande är bindande om det företas av eller mot gäldenären efter att gäldenären har försatts i konkurs. Det kan inte förutsättas att gäldenärens avtalspart när han eller hon gör eller mottar ett meddelande om uppsägning skall utreda om gäldenären är försatt i konkurs på samma sätt som om avtalsparten t.ex. skulle ingå ett kreditavtal med gäldenären. Om skyddet för god tro inte sträcker sig längre än till kungörelsen, kan situationen bli oskälig för den andra avtalsparten. Därför kan skyddet för god tro sträcka sig längre fram i tiden. Enligt lagförslaget skall avtalsparten få skydd för sin goda tro även om meddelandet har lämnats först efter kungörelsen, men avtalsparten kan visa att han har varit i god tro. Det är alltså avtalsparten som har bevisbördan för att god tro föreligger. När det gäller rättshandlingar som har företagits efter kungörelsen, förutsätts dessutom att det måste anses uppenbart oskäligt att inte låta rättshandlingen binda konkursboet. De åtgärder som avses i lagrummet är förutom uppsägningsmeddelande t.ex. avbrytande av preskription samt reklamation. Oskälighet kan det vara frågan om t.ex. när avtalsparten, som är gäldenärens hyresvärd, har sagt upp gäldenären och hyrt ut lägenheten till någon annan eller när avtalsparten, som är gäldenärens hyresgäst, i förlitan på uppsägningsmeddelandet har flyttat ut ur lägenheten. Om gäldenären säger upp sin arbetstagares arbetsförhållande eller en arbetstagare lämnar ett uppsägningsmeddelande till gäldenären efter att konkursen har börjat, kan en arbetstagare som är i god tro åberopa uppsägningen. Konkursboet skall dock oberoende av detta ha rätt att åberopa uppsägningsgrunder-

na i 7 kap. 8 § arbetsavtalslagen (55/2001).

I 3 mom. föreslås bestämmelser om betalningsskydd för en avtalspart som inte är medveten om konkursen. Bestämmelsen avgör om en betalning som motparten felaktigt har gjort till gäldenären gäller mot konkursboet och om betalaren blir fri från sin betalningsskyldighet fastän betalning borde ha skett till konkursboet. Enligt bestämmelsen i lagförslaget är en betalning som görs till gäldenären efter att konkursen har börjat giltig, utom när betalaren visste eller borde ha varit medveten om att gäldenären har försatts i konkurs. I detta avseende hänvisas till vad som ovan har sagts om godtrosskydd i fråga om uppsägningsmeddelande och andra motsvarande åtgärder. När någon betalar en avtalsbaserad avgift, har han eller hon i allmänhet inte på samma sätt som den som vidtar en egentlig rättshandling orsak att ta reda på om betalningsmottagaren är försatt i konkurs. Numera sköts betalningar dessutom oftast elektroniskt. Dessutom kan betalningen de facto ske betydligt senare än när den betalningsskyldige verkligen företog handlingen, t.ex. om betalningen sker genom bankens förmedling eller per post. Skulle den andra parten dock få kännedom om betalningsmottagarens konkurs innan medlen har överförts från betalarens bestämmandesfär, får betalaren inget godtrosskydd. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar artikel 24 i EG:s insolvensförordning, som gäller situationer i vilka någon har fullgjort en skyldighet till en gäldenär som är föremål för ett förfarande som har inletts i en annan medlemsstat. Bestämmelsen i insolvensförordningen förutsätter dock inte motiverad god tro.

3 §. *Rättegångar som gäller egendom som ingår i konkursboet.* Paragrafen föreskriver hur en rättegång eller ett förfarande som gäller tillgångarna i konkursboet påverkas av att en konkurs inleds. Bestämmelserna baserar sig på gällande principer och rättspraxis. För tydlighetens skull föreslås att i konkurslagen skall ingå uttryckliga bestämmelser om vem som har saklegitimation när boet inte inleder process eller fortsätter en process.

Rättegången gäller konkursboets egendom när det är frågan om huruvida en bestämd förmögenhetsrättighet tillhör konkursgäldenären.

nären. Tvisten kan gälla äganderätten, men också frågan om huruvida en viss förmån med förmögenhetsvärde, såsom en nyttjanderätt, tillhör konkursgäldenären. Eftersom det under konkursen är konkursboet som har saklegitimation i dessa ärenden, är huvudregeln den att gäldenären inte har rätt att självständigt föra talan. Av olika skäl kan det dock vara viktigt för gäldenären att väcka talan eller fortsätta att föra en anhängig talan, fastän konkursboet inte har intresse att göra det. Om rättegången slutar så, att domstolen anser att en viss egendom inte har tillhör gäldenären, kan gäldenären nämligen inte med framgång vid en ny rättegång efter konkursen yrka rätt till samma egendom. Vilka tillgångar som hör till konkursboet bestämmer dessutom storleken av borgenärernas utdelning och i sista hand också i vilken mån det efter konkursen återstår skulder för vilka gäldenären kommer att svara av den anledningen att konkursen inte har givit full betalning för dem eller, om boets medel exceptionellt nog förslår till betalning av alla skulder, hur stort överskott gäldenären får.

Bestämmelsen i 1 *mom.* gäller situationer i vilka en rättegång är anhängig mellan gäldenären och tredje man när konkursen börjar. Såsom ovan har framgått, övergår rätten att utöva partstalan i ett sådant mål redan med stöd av den allmänna bestämmelsen på konkursboet när konkursen börjar. För att åstadkomma detta, föreskrivs i lagrummet uttryckligen att konkursboet skall ges möjlighet att fortsätta rättegången. Domstolen skall följaktligen underrätta konkursboet om rätt e-gången. Om konkursboet vill använda sig av möjligheten att fortsätta rättegången, fortsätter den eller det andra förfarandet mellan konkursboet och tredje man. I så fall kan gäldenären delta i rättegången endast som intervenient enligt 18 kap. rättegångsbalken. Det är dock nödvändigtvis inte förenligt med boets intressen att fortsätta rättegången, t.ex. om den förorsakar kostnader och medför risk för rättegångskostnader. Enligt 1 *mom.* skall gäldenären ha rätt att fortsätta en anhängig rättegång om boet uttryckligen avstår från den eller förhåller sig passivt. Boförvaltaren skall naturligtvis meddela gäldenären om boet har för avsikt att fortsätta rättegången.

Konkursboet borde inte få bli skyldigt att

svara för omkostnader som har berott på åtgärder som gäldenären själv har vidtagit. Av dessa orsaker är det befogat att boet kan förpliktas att ersätta mottagaren endast de rätt e-gångskostnader som den andra parten har förorsakats genom att boet har utövat rätten att föra talan. Den andra partens rättegångskostnader skall vara konkursfordringar endast till den del som de baserar sig på åtgärder som gäldenären har vidtagit innan konkursen har börjat. När domstolen avgör målet skall den också ta ställning till frågan till vilken del konkursboet svarar för motpartens rättegångskostnader. Om gäldenären deltar i rättegången som intervenient, bestäms gäldenärens skyldighet att ersätta rättegångskostnader som motparten har förorsakats efter att konkursen har börjat enligt bestämmelserna i 21 kap. 12 § rättegångsbalken.

Enligt 2 *mom.* skall gäldenären ha rätt att efter konkursens början anhängiggöra en rättegång eller ett annat förfarande som gäller konkursboets egendom under förutsättning att konkursboet inte väcker talan. Förslaget motsvarar det gällande rättsläget.

I 3 *mom.* bestäms hur gäldenärens ställning påverkas av att konkursboet vill ingå förlikning med motparten i en rättegång. Bestämmelsen tillämpas för det första när konkursboet vill ingå förlikning med motparten i en rättegång som är anhängig när konkursen börjar eller som konkursboet har anhängiggjort efter att konkursen har börjat. Dessutom blir bestämmelsen tillämplig när konkursboet i stället för att anhängiggöra rättegång vill ingå förlikning med motparten. Enligt förslaget skall gäldenären ha rätt att fortsätta rätt e-gången eller väcka talan, om gäldenären inte nöjer sig med den förlikning som konkursboet föreslår. Dock skall gäldenären ställa säkerhet hos konkursboet för det som motparten har erbjudit såsom förlikningsvederlag. Säkerheten garanterar att gäldenären inte kan kränka borgenärernas intressen genom att vägra acceptera en förlikning. Bestämmelsen motsvarar 71 § 5 *mom.* konkursstadgan.

I 4 *mom.* finns dessutom bestämmelser om vem den vinst eller nytta skall tillhöra som gäldenären vinner i en rättegång eller ett annat förfarande som avses i denna bestämmelse. Alternativen är att vinsten kan tillhöra antingen gäldenären själv eller konkursboet.

För det föregående alternativet talar att konkursboet har avstått från sin rätt till föremålet för rättegången och därför kan det anses att grund saknas för att det som vinnas genom gäldenärens åtgärder skall överföras från tredje man till boet, som får bestämmanderätten över det. Å andra sidan kan gäldenären också på nytt försättas i konkurs, varvid den egendom som är föremålet för rättegången i allmänhet används för betalning av samma skulder som i den anhängiga konkursen. Av dessa skäl har man stannat för att anse att tillgångarna skall tillhöra konkursboet. Detta gäller dock inte rätten till rättegångskostnader som motparten har dömts att betala. Det är skäligt att den som har lagt ner kostnader på rättegången får denna ersättning för rätt e gångskostnaderna.

4 §. *Rättegång eller annat förfarande som gäller en konkursfordran.* I lagförslaget för eslås att i paragrafen skall ingå bestämmelser om rättegångar som gäller konkursfordringar samt gäldenärens rätt att föra talan i sådana rättegångar. Bestämmelserna motsvarar gällande lag.

Konkursfordringar prövas och fastställs under konkursförfarandet, varför det inte då finns behov att särskilt anhängiggöra tvistemål som gäller dessa fordringar. Därför för eslås i 1 mom. att sedan konkursen har börjat skall det inte vara tillåtet att väcka talan eller inleda något annat förfarande som syftar till att ge en borgenär en verkställighetsgrund mot konkursboet för sin konkursfordran. Bestämmelsen hindrar dock inte en pantborgenär att väcka talan för att driva in sin fordran ur panten. Detta gör det möjligt för pantborgenären att utanför konkursförfarandet fortfarande utöva sina rättigheter att med stöd av panträkten realisera panten. Bestämmelsen hindrar inte heller en borgenär att i ett annat förfarande anhängiggöra ett ärende som gäller en konkursfordran. Följaktligen kan en borgenär t.ex. med stöd av ett skiljeavtal som har ingåtts före konkursen anhängiggöra ärendet i ett skiljeförfarande. Att detta är möjligt beror på att riktigheten av en fordran som bestridits inte kan prövas i ett konkursförfarande om en allmän domstol inte är behörig att pröva fordran.

Bestämmelserna i 2 mom. gäller rättegångar som är anhängiga när konkursen börjar

och som gäller konkursfordringar. Bestämmelsen motsvarar gällande rätt (12 § konkursstadgan). Om ett anhängigt tvistemål skulle avskrivas till följd av konkursen, skulle parterna vållas extra rättegångskostnader, eftersom domstolen i allmänhet skulle bli tvungen att behandla samma ärende såsom bestridande av fordran. Därför kan käranden fortsätta en rättegång som gäller konkursfordran. Om rättegången fortsätts, skall enligt lagförslagets 13 kap. 9 § 2 mom. utdelningen till denna fordran i konkursförfarandet bestämmas på basis av det belopp som fordran bestäms till i rättegången eller förfarandet. Konkursboet skall ges tillfälle att fortsätta rättegången. På samma sätt som i fråga om de rättegångar om egendom som hör till konkursboet som avses i 3 § 1 mom. skall det inte vara möjligt att förplikta konkursboet att svara för andra rättegångskostnader än dem som den andra parten har förorsakats genom att konkursboet har fört talan. Rättegångskostnader som den andra parten har förorsakats före konkursens skall även i dessa fall ha konkursfordringars ställning.

En gäldenär skall ha rätt att fortsätta rättegången om konkursboet inte fortsätter den. Även om käranden skulle avgränsa rättegången till att endast gälla egendom som hör till konkursboet, måste gäldenären ha rätt att föra talan, eftersom gäldenären i samband med konkursförfarandet har rätt att bestrida fordringar. Om vare sig konkursboet eller gäldenären fortsätter rättegången, skall käranden ha rätt att fortsätta rättegången och få ärendet avgjort genom tredskodom eller dom.

Om konkursboet fortsätter rättegången, kan gäldenären delta i rättegången även såsom intervenient.

Enligt 3 mom. påförs skatt, offentlig avgift och annan därmed jämförbar fordran oberoende av att konkursen har börjat så som särskilt bestäms om dem. En allmän domstol är inte behörig att behandla dessa frågor.

5 §. *Inledande av separat verkställighet.* I paragrafen bestäms hur den omständigheten att en konkurs börjar påverkar borgenärens rätt att rikta utsöknings- och säkringsåtgärder mot egendom som hör till konkursboet.

Bestämmelsen i 1 mom., som motsvarar 10 § 2 mom. konkursstadgan, utgår från att

sedan konkursen har inletts får utsökningsåtgärder i syfte att driva in en fordran inte längre riktas mot gäldenärens egendom. Konkursen som generalexekution skulle äventyras om enskilda borgenärer gavs rätt att separat rikta verkställighetsåtgärder mot gäldenärens egendom. Utmätning som verkställts i strid med förbudet saknar verkan mot konkursboet.

I en undantagssituation befinner sig en pantborgenär, som även enligt gällande lag har separatistställning och därför får vidta verkställighetsåtgärder oberoende av konkurs (10 § 2 mom. konkursstadgan). Pantborgenärens ställning regleras närmare i lagförslaget 17 kap.

När gäldenären är en fysisk person, hindrar konkursen inte utmätning av egendom som gäldenären förvärvar efter att konkursen har börjat, eftersom denna egendom enligt 5 § 1 mom. 1 punkten i detta kapitel inte skall höra till konkursboet. Även konkursfordringar kan under konkursen drivas in ur denna egendom.

Om tillgångar som har mätts ut före konkursen bestäms i 6 §.

Enligt 2 mom. skall de principer som gäller utmätning också gälla säkringsåtgärder som har vidtas för att driva in en fordran. De allmänna bestämmelserna om sådana säkringsåtgärder finns i 7 kap. 1 § rättegångsbalken.

6 §. *Rätt att fortsätta separat verkställighet.* I paragrafen bestäms vilka rättsverkningar det har att en konkurs inleds när gäldenärens tillgångar redan är utmätta. Enligt 10 § 2 mom. konkursstadgan är huvudregeln den att om tillgångar har mätts ut före konkursen, upphör utmätningensmannens åtgärder beträffande dessa. Att verkställigheten upphör skall vara huvudregeln även enligt 1 mom. i denna paragraf. Utmätningensmannen skall då överlämna den utmätta egendomen samt de penningmedel som verkställigheten eventuellt har avkastat till konkursboet. Detsamma gäller naturligtvis också egendom som har belagts med kvarstad för trygghet av att en fordran kan drivas in hos gäldenären samt en säkerhet som gäldenären före konkursens början med anledning av ändringssökande har ställt för att avbryta utmätning eller annan verkställighet. Har säkerheten ställts av

en utomstående person, skall utmätningensmannen återlämna säkerheten till denne.

Det kan dock vara ändamålsenligt för konkursboet att utsökningen fortsätter och enligt 17 kap. 3 § i lagförslaget skall egendom som hör till konkursboet på ansökan av konkursboet få säljas också i den ordning som förskrivs i utsökningslagen. Därför tillåter bestämmelsen att verkställigheten fortsätter för konkursboets räkning. Verkställigheten fortsätter om konkursboet begär det. Efter att konkursen har börjat skall utmätningensmannen fråga boförvaltaren om boet yrkar att verkställigheten skall fortsätta. Om boet inte inom en skälig tid framställer något sådant yrkande, skall utmätningensmannen överlämna egendomen till boet.

De allmänna bestämmelserna om försäljning av tillgångar som hör till konkursboet finns i 17 kap. Enligt kapitlets 16 § förfaller en utmätning när egendomen säljs.

Om verkställigheten redan har fortskridit till det skedet att kungörelse om exekutiv auktion har utfärdats, är det i allmänhet inte ändamålsenligt att avbryta verkställigheten. I en sådan situation kan verkställigheten även i allmänhet fortsätta. Verkställigheten skall få avbrytas trots att en offentlig kungörelse redan har utfärdats bara om konkursboet framställer en begäran om detta till utmätningensmannen. För konkursboet kan det vara fördelaktigare att sälja den egendom som är föremål för verkställigheten på ett annat sätt eller tillsammans med annan egendom.

Om verkställigheten fortsätts för konkursboets räkning, svarar konkursboet alltid för verkställighetskostnaderna. Avbryts verkställigheten, svarar konkursboet för kostnaderna endast om kungörelsen om den exekutiva auktionen har utfärdats före avbrottet. Om boet inte svarar för kostnaderna och har den som ansöker om utmätning redan innan gäldenären försattes i konkurs betalt förskott på verkställighetskostnaderna, skall dessa kostnader ha ställning av konkursfordringar och utmätningensborgenären skall få bevaka dem i konkursen.

En pantborgenär skall oberoende av konkursen med stöd av sin ställning som separatist få utöva sina på panträtten baserade rättigheter att realisera egendomen enligt 17 kap. 11 § 1 mom. Beträffande denna

egendom hänvisas i 2 mom. till 17 kap., som innehåller detaljerade bestämmelser om när verkställighet som riktar sig mot pantsatt egendom får förbjudas.

Pantsatt egendom får mätas ut även för annan än pantborgenärens fordran. Har sådan egendom mätts ut före konkursen början, skall konkursboets rätt att bestämma om verkställigheten bestämmas enligt 1 mom. Enligt huvudregeln skall verkställigheten avbrytas. Har pantegendomen mätts ut även för pantborgenärens fordran, bestäms konkursboets rätt att avbryta verkställigheten enligt bestämmelserna i 17 kap. När det gäller egendom som är föremål för företagsinteckning, skall 1 mom. iaktas beträffande fortsatt verkställighet. Huvudregeln är således att verkställigheten avbryts.

Om verkställigheten fortsätts i fråga om den pantsatta egendomen, bör utmätningsmannen redovisa medlen med stöd av bestämmelserna i utsökningslagen. Medlen redovisas till konkursboet till den del som de överstiger verkställighetskostnaderna samt det belopp för vilket egendomen svarar som pant.

Underhållsbidrag till barn betalas enligt den förmånsrätt som föreskrivs i 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning. Enligt 10 § 4 mom. konkursstadgan kan utan hinder av konkurs för indrivning av ett underhållsbidrag till ett barn verkställas utmätning av lön, pension och inkomst av näringsverksamhet. För att syftet med bestämmelsen i 10 § 4 mom. konkursstadgan skall förverkligas, nämligen att ett barn trots konkursen skall få sitt underhållsbidrag utan avbrott, skall enligt 3 mom. medel som har mätts ut för underhållsbidrag till ett barn trots konkursen redovisas till sökanden. Den underhållsbidragsfordran som ackumuleras efter att konkursen börjat kan inte mätas ut ur annan egendom som hör till konkursboet. Däremot kan underhållsbidrag mätas ut av inkomst som gäldenären tjänar in efter konkursen eller egendom som gäldenären får efter konkursen, eftersom denna inkomst eller egendom enligt lagförslagets 5 kap. 1 § inte hör till konkursboet.

7 §. *Konkursboets ställning vid utsökningsbesvär och tvist om verkställighet.* I paragrafen bestäms om konkursboets rätt att i stället

för borgenären träda in som part i en vid konkursens början anhängig verkställighetstvist mellan en utsökningsborgenär och en utomstående. Sådana tvister är käromål som avses i 4 kap. 10 § 1 mom. och 9 kap. 6 § 1 mom. 3 punkten utsökningslagen. Tvisterna kan ha anhängiggjorts efter anvisning av utsökningsmannen eller domstolen, eller utan anvisning. Konkursboets intresse baserar sig på att rättegången kan gälla frågan om den egendom som tvisten gäller hör till boet eller inte.

Eftersom verkställighet som en borgenär har ansökt om enligt 6 § på yrkande av konkursboet kan fortsättas för konkursboets räkning, kunde konkursboet enbart på denna grund anses inträda i borgenärens ställe även i en verkställighetstvist som är anhängig när konkursen börjar. För att ingen oklarhet skall råda om saken, föreslås en uttrycklig bestämmelse om saken.

Det kan konstateras att gäldenären enligt 9 kap. 8 § 2 mom. utsökningslagen är part i en tvist som gäller verkställigheten. Enligt 3 § övergår rätten att utöva gäldenärens talan på konkursboet. I praktiken understöder gäldenären ofta en utomstående persons påstående om äganderätt till egendomen.

Frågan om en utmätt egendom hör till konkursboet eller inte kan vara föremål för en tvist också när en utomstående, borgenären eller gäldenären har överklagat utmätningen med stöd av 10 kap. 1 § utsökningslagen. Därför hänvisas i paragrafen också till utsökningsbesvär.

8 §. *Konkursboets rätt att tillträda gäldenärens avtal.* I paragrafen bestäms vilka rättsverkningar det har för ett avtal som gäldenären inte har fullföljt att gäldenären försätts i konkurs. Paragrafen är avsedd att vara en allmän bestämmelse, som skall tillämpas om inte något annat bestäms någon annanstans i lag. Bestämmelsen skall vara tvingande rätt och gäldenären eller hans avtalspart skall inte ha rätt att avvika från den till nackdel för konkursboet.

Denna allmänna bestämmelse är ny. Konkursstadgan innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Däremot har flera speciallagar bestämmelser om hur konkurs påverkar gäldenärens avtalsförhållanden. I 63 § 1 mom. köplagen (355/1987) bestäms om konkursbo-

ets rätt att förbinda sig till ett avtal när gäldenären inte har fullgjort sin del av avtalet när konkursen inleddes. I så fall skall motparten yrka att få ett meddelande av konkursboet om boet önskar förbinda sig till köpet. Om konkursboet inom skälig tid meddelar att det vill tillträda köpet och ställer en godtagbar säkerhet för att avtalet fullgörs, får motparten inte häva köpet. Bestämmelsen tillämpas, såsom köplagen överhuvudtaget tillämpas, på köp av lös egendom och i tillämpliga delar på byte, dock inte på byggnad eller fast anläggning eller konstruktion på annans grund, om nyttjanderätten till grunden överläts samtidigt. Bestämmelsen tillämpas inte heller på bygg- service- eller beställningsavtal. Förutom att köplagen innehåller bestämmelser om hur konkurs inverkar på gäldenärens avtalsförhållanden, finns det även annanstans i lagen bestämmelser bl.a. om konkursens inverkan på hyres- och arbetsavtal.

Om lagen inte har någon specialbestämmelse för ett bestämt fall, har de principer som framgår av 63 § 1 mom. köplagen i rättspraxis tillämpats när gäldenären har varit köpare i det avtal som saken gäller. I så fall har konkursboet under de förutsättningar som framgår av bestämmelsen rätt att tillträda avtalet och motparten har inte rätt att häva det. Har gäldenären varit tjänsteproducent, har konkursboet inte i samtliga fall ansetts ha denna rätt, utan det avgörande har varit avtalets art samt å ena sidan om boet har förutsättningar att fullfölja avtalet och å andra sidan om avtalsparten kan förutsättas nöja sig med konkursboets prestation i stället för gäldenärens. Förslaget utgår från att det inte finns orsak att frånga dessa, i rättspraxis tämligen hävdvunna principer.

Enligt de principer som har refererats ovan uttrycker *1 mom.* huvudregeln om den andra avtalspartens rätt att häva avtalet om gäldenären har försatts i konkurs innan han eller hon har hunnit fullgöra sin del av avtalet. Huruvida den andra avtalsparten själv har hunnit fullgöra sina avtalsenliga skyldigheter saknar betydelse.

När gäldenären har försatts i konkurs, bör avtalsparten begära besked av konkursboet om konkursboet vill tillträda avtalet. Om boet inom skälig tid meddelar att det vill tillträda avtalet och ställer en godtagbar säker-

het för att avtalet fullgörs, har avtalsparten inte rätt att häva avtalet. Meddelar konkursboet däremot att det inte tillträder avtalet eller tar boet inte inom skälig tid ställning till förfrågan, får avtalet hävas. Detsamma gäller när konkursboet meddelar att det vill tillträda avtalet, men inte ställer godtagbar säkerhet för fullgörelsen. Konkursboet har naturligtvis också i dessa fall rätt att tillträda avtalet om avtalsparten avstår från att yrka att säkerhet skall ställas.

Bestämmelsen innebär att konkursboet kan träda i gäldenärens ställe såsom avtalspart när den andra avtalsparten skulle ha rätt att häva avtalet i förhållande till gäldenären. Detta hindrar naturligtvis inte att andra hävningsgrunder kan åberopas. Dessutom innebär bestämmelsen att avtalsparten bör ge konkursboet möjlighet att tillträda avtalet. Huvudregeln är alltså att konkursboet har rätt att välja vilka avtal den vill hålla i kraft. Innehavaren av ett distributionsnät har t.ex. inte rätt att häva ett avtal enbart på den grunden att den som har anslutit sig till avtalet har försatts i konkurs, utan konkursboet har rätt att tillträda avtalet.

I avtal som konkursboet vill hålla i kraft efterträder konkursboet gäldenären som avtalspart. Av lagförslaget framgår lika litet som av 63 § köplagen, som reglerar motsvarande fråga, i vilken mån konkursboet har massansvar för prestationer som avtalsparten eller gäldenären har gjort före konkursens början. Bestämmelsen kan gälla sinsemellan mycket olika avtal, i vilka innehållet av avtalspartens prestationsskyldighet och det sätt på vilket prestationen skall fullgöras kan variera t.o.m. väldigt mycket. Därför är det svårt att dra en entydig gräns som anger till vilken del avtalspartens fordran är en konkursfordran och till vilken del den är en massaskuld. Det är naturligt att man i denna fråga i första hand iakttar samma principer som vid tolkningen av 63 § köplagen. Därför skall vikt framför allt läggas vid om avtalsparten har fullgjort sin egen prestationsskyldighet och huruvida prestationsskyldigheten betraktas som en helhet eller anses bestå av flera, på varandra följande prestationer. Om avtalsparten t.ex. inte har slutfört sitt arbete och resultatet inte har överlämnats till gäldenären före konkursen, torde det inte vara möjligt att förplikta

avtalsparten att fortsätta avtalet utan full prestationsskyldighet. Har avtalspartens arbetsprestation däremot nått ett självständigt skede och har resultatet överlämnats till gäldenären före konkursen, skall boet endast svara för betalningen av den prestation som inte ännu är fullgjord. Motsvarande principer iakttas när det enligt avtalet är gäldenären som skulle utföra en arbetsprestation och boet förbinder sig att fortsätta arbetet. Det är klart att i kontinuerliga skuldförhållanden, såsom i fråga om avtal som gäller hyra av en telefonanslutning eller lösöre, är hyrorna och bruksavgifterna massaskulder för konkursboet endast till den del som dessa gäller tiden efter att konkursen har inletts. Dessa kontinuerliga förpliktelser kan således jämföras med delprestationer.

Det gäller att märka att paragrafen är tvingande till skydd för konkursboet, varför avtal som till nackdel för konkursboet avviker från denna bestämmelse inte kan ingås före konkursen.

En avtalspart kan häva avtal som konkursboet inte tillträder. Avtalspartens fordringar med stöd av avtalet har då ställning av konkursfordringar. Skulle konkursboet dock t.ex. använda det föremål som hyresavtalet avser, svarar boet under denna tid för att de skyldigheter som avtalet medför även fullgörs.

Konkursboet skall besvara avtalspartens förfrågan inom en skälig tid. Vid bedömningen av vad som är en skälig tid har bl.a. avtalsobjektet betydelse, likaså om det är frågan om ett stort avtal. Särskilt betydelsefull är frågan vilken skada avtalsparten kan vållas om väntetiden blir lång. Är avtalet enkelt och värdet lågt, kan konkursboet förutsättas ge ett snabbt svar. Är det däremot frågan om ett ekonomiskt värdefullt avtal som kräver avsevärda insatser, skall konkursboet beredas längre tid att överväga om boet vill tillträda avtalet samt att ordna säkerhet. Föremålet för avtalet kan vara sådant att konkursboet kan förutsättas svara tämligen snabbt på förfrågan, även om det vore frågan om ett obetydligt avtal. Eftersom boet när det beslutar om uppsägning av personer som har varit anställda av gäldenären eller om att ett arbetsförhållande skall fortsätta i praktiken blir tvunget att ta ställning till i vilken omfattning boet fortsätter affärsverksamheten,

kan det inte nödvändigtvis vara oskäligt av den andra parten att kräva svar inom en kort tid. I t.ex. entreprenadavtal förutsätter byggherrens intresse att boet i allmänhet redan inom några dagar besvarar byggherrens förfrågan.

I 2 mom. görs undantag från huvudregeln i 1 mom. Lagrummet ger avtalsparterna möjlighet att häva avtalet för det första när avtalets personliga karaktär föranleder hävning. Främst avses avtal i vilka fullgörandet av förpliktelsen väsentligen baserar sig på gäldenärens personliga insats, kunskaper och skicklighet. Typiska sådana avtal är serviceavtal i vilka avtalsparten har förutsatt att gäldenären själv fullgör avtalet. I dessa fall kan avtalsparten inte förutsättas nöja sig med att konkursboet tillträder avtalet i gäldenärens ställe, utan avtalsparten måste ha möjlighet att bli fri från avtalet.

Bestämmelsen i 2 mom. tillåter också att avtalet hävs av något annat sådant särskilt skäl, som innebär att parten inte kan förutsättas fortsätta avtalsförhållandet med boet. Bestämmelsen är främst avsedd att komplettera det undantag som gäller avtalets personliga karaktär. Det kan t.ex. vara frågan om ett sådant mycket intimt avtalsförhållande, t.ex. ett franchiseavtal, i vilket den andra avtalsparten inte kan förutsättas fortsätta avtalsförhållandet med konkursboet. Även verksamhetsområdet har betydelse vid bedömningen av avtalspartens rätt att häva avtalet. I synnerhet i en servicebransch kan avtalsparten nämligen vållas särskild olägenhet om parten blir tvungen att fortsätta avtalsförhållandet med konkursboet, varför avtalsparten måste ha rätt att häva avtalet. En sådan situation uppstår t.ex. när avtalet gäller en märkesvara och varumärkets värde kan påverkas negativt av att avtalsparten måste fortsätta avtalsförhållandet med konkursboet, vilket kan vålla avtalsparten medelbar ekonomisk skada.

Ett sådant särskilt skäl som avses i lagrummet kan också gälla t.ex. omständigheter som ger avtalsparten starka skäl att misstänka att konkursboet inte har faktiska möjligheter att fullfölja avtalet. Har gäldenären varit entreprenör i ett byggnadsentreprenadavtal, skall uppmärksamhet fästas bl.a. vid vilket skede entreprenaden har nått när gäldenären försätts i konkurs. Är entreprenaden redan i

slutskedet, kan det i allmänhet inte uppstå något befogat tvivel om att boet inte skulle fullgöra avtalet. Annars kan byggherren förutsätta att konkursboet lämnar byggherren en redogörelse om hur boet har för avsikt att klara av sina avtalsförpliktelser. Åtminstone när mycket ännu återstår av entreprenaden, torde konkursboet i allmänhet dra sig ur avtalet redan på grund av ansvaret för massaskulder.

Den risk som avtalsparten löper till följd av att konkursboet eventuellt inte ekonomiskt förmår fullfölja avtalet ger nödvändigtvis inte avtalsparten någon omedelbar rätt att häva avtalet, eftersom denna risk i allmänhet kan beaktas vid värderingen av vad som är godtagbar säkerhet.

Bestämmelsen i lagförslagets 1 kap. 2 § 1 mom. medför redan i sig att bestämmelserna i denna paragraf blir tillämpliga endast om inte något annat bestäms någon annanstans i lag. I andra lagar finns många sådana specialbestämmelser. Vid konkurs är de i praktiken viktigaste bestämmelserna de som gäller hyra av affärslokaler (39 § lagen om hyra av affärslokal (482/1995), arbetsavtal (7 kap. 8 § arbetsavtalslagen (55/2001) samt den lag som gäller köp av lös egendom (63 § köplagen (355/1987)). Om sådana specialbestämmelser saknas, avgör den allmänna bestämmelsen i lagförslaget hur ett avtalsförhållande rättsligt påverkas av att konkurs inleds.

9 §. *När en fordran anses förfallen till betalning.* Enligt 1 mom. skall också en fordran som inte har förfallit till betalning direkt med stöd av lagen vid konkurs betraktas som en förfallen fordran. Ett undantag utgör dock villkorliga fordringar samt skadeståndsskulder och andra motsvarande skulder, vilkas belopp eller grund måste utredas särskilt. Bestämmelsen gäller inte heller fordringar som förutsätter motprestation av borgenären.

Enligt gällande rätt förfaller en fordran inte för att gäldenären försätts i konkurs. Detta framgår indirekt av bl.a. 34 § konkursstadgan, som föreskriver att en fordran som inte har förfallit till betalning kan bevakas eller användas för kvittning, samt av 104 § konkursstadgan, som föreskriver att också en fordran som inte har förfallit till betalning skall få utdelning.

För alternativet att en fordran skall anses

förfalla vid konkurs talar särskilt den omständigheten, att i en konkurs klarläggs gäldenärens samtliga fordringar och ett yrkande på betalning av en fordran är inte för tidigt väckt även om fordran inte ännu har förfallit till betalning. Framför allt är det lättare att klarlägga fordringarna om de anses ha förfallit till betalning. När en gäldenär försätts i konkurs, blir han oförmögen att betala alla sina skulder, vilket innebär att det i varje händelse finns grund att yrka att skulderna skall förfalla till betalning. Att en fordran direkt med stöd av lagen anses förfalla till betalning om gäldenären försätts i konkurs ändrar inte heller avsevärt den faktiska situationen. I kreditpraxis är det vanligt med villkor som föreskriver att borgenären har rätt att anse att krediten i förtid har förfallit till betalning om gäldenären inte betalar i tid eller annars bryter mot avtalet. Vid företagskrediter är det vanligt med ett villkor om att just gäldenärens konkurs ger borgenären rätt att anse att krediten har förfallit till betalning. Om borgenärens fordran saknar förmånsrätt till betalning, har det i praktiken ingen väsentlig betydelse för borgenären om räntan på skulden är den löpande räntan eller en dröjsmålsränta, eftersom räntan för denna tid i varje händelse är efterställd och i praktiken inte får utdelning i konkursen (6 § 1 mom. 1 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning). En pantborgenär har i sin tur enligt lagförslagets 17 kap. 10 § rätt att med anledning av att borgenärens fordran i förtid har förfallit till betalning ur pantens värde ta ut det belopp som gäldenären vore skyldig att betala om borgenären hade sagt upp skulden till betalning på grund av avtalsbrott från gäldenärens sida.

Enligt paragrafen skall en fordran anses förfalla till betalning när konkursen börjar. Bestämmelsen skall gälla gäldenärens samtliga skulder. Därför skall också en pantfordran som inte har förfallit till betalning anses ha förfallit till betalning när konkursen börjar. Paragrafen förutsätter alltså inga åtgärder mot gäldenären för att skulden skall förfalla till betalning. Om den omständigheten att skulden till följd av konkursen förfaller till betalning i förtid vållar borgenären skada, kan borgenären bevaka sin förlust som en skadeståndsfordran.

Med stöd av bestämmelsen kan sådana fordringar anses förfallna till betalning för vilka betalningsdagen inte ännu är inne därför att betalningstid ännu återstår för gäldenären. Däremot skall fordran inte anses förfallen till betalning med stöd av denna bestämmelse om gäldenären av någon annan orsak inte är betalningsskyldig. Detta gäller t.ex. villkorliga fordringar. En borgensmans regressfordran kan t.ex. inte förfalla till betalning förrän borgensmannen har betalt huvudgälden. Skulle igen fordrans grund eller belopp förutsätta särskild utredning, kan skulden förfalla till betalning först när en sådan utredning har lagts fram. Är utredningen otillräcklig till den del som den gäller fordrans belopp, anses fordran förfallen till den del som ingen oklarhet råder om den. I detta avseende motsvarar bestämmelsen det som 7 § räntelagen föreskriver om när en skadeståndsskuld förfaller till betalning. I motsats till vad som gäller enligt räntelagen skall dock en skadeståndsskuld i en konkurs förfalla till betalning när något sådant hinder för uppkomsten av betalningsskyldighet som avses i bestämmelsen inte föreligger och inte först 30 dagar efter nämnda tidpunkt. Också ett suspensivt villkor i ett avtal kan medföra att fordran inte anses ha förfallit till betalning.

Bestämmelsen gäller inte heller en fordran som förutsätter motprestation av borgenären. I detta kapitel 8 § finns bestämmelser om s.k. icke-fullgjorda avtal. Om borgenärens egen prestation till någon del inte är fullgjord, kan konkursboet ha rätt att förbinda sig att fullgöra avtalet. Enligt denna bestämmelse förfaller borgenärens fordran då inte till betalning, för konkursboet kan genom att förbinda sig att fullgöra avtalet bli ansvarig för avtalsförpliktelseerna som för massaskulder. De fordringar för vilka boet kan bli ansvarigt som för massaskulder förfaller i så fall till betalning först när boet meddelar att det inte förbinder sig att fullgöra avtalet.

Bestämmelsens betydelse kan främst beskrivas som kalkylteknisk. Den påverkar nämligen inte t.ex. konkursboets avtalsenliga rättigheter och skyldigheter. Om konkursboet med stöd av 8 § i detta kapitel eller 5 kap. 8 § förbinder sig att fullgöra ett avtal som gäldenären har ingått och avtalet fortsätter att vara

i kraft, förfaller de förpliktelser som avtalet medför enligt vad som bestäms i avtalsvillkoren. Att en fordran med stöd av denna bestämmelse skall anses som en förfallen fordran skall inte ha betydelse för bedömningen av om fordrans rättsgrund har uppstått innan konkursen började och vilken fordran som följaktligen är en konkursfordran och vilken som är massaskuld för boet. Att fordran förfaller till betalning skall inte heller påverka konkursboets rättigheter och skyldigheter enligt någon annan lag. Har t.ex. arbetsförhållandet för en arbetstagare som har varit anställd hos gäldenären sagts upp före konkursen, har konkursboet trots att lönen för uppsägningstiden har förfallit till betalning ändå rätt att med stöd av 7 kap. 8 § arbetsavtalslagen på nytt säga upp anställningsförhållandet, om en sådan uppsägning ger en kortare uppsägningstid. Att en fordran förfaller till följd av konkurs skall inte heller påverka en utomståendes ställning eller annars ha någon inverkan utanför konkursförfarandet. Följaktligen måste borgenären trots denna bestämmelse säga upp skulden till betalning i förhållande till andra betalningsansvariga. Att gäldenären försätts i konkurs innebär inte att huvudgälden förfaller till betalning t.ex. i förhållande till en borgensman. Innehåller avtalet mellan borgenären och gäldenären däremot ett villkor om att skulden förfaller till betalning när en konkurs inleds, skall den omständigheten att skulden på detta sätt med stöd av avtalet förfaller till betalning naturligtvis ha verkningar också utanför konkursen.

Bestämmelsen skall inte tillämpas om något annat föreskrivs i någon annan lag. I t.ex. 17 § 1 mom. lagen om hypoteksbanker (1240/1999) föreskrivs att masskuldebrev med säkerheter i fastigheter och i offentliga samfund som en hypoteksbank har emitterat förfaller till betalning enligt sina ursprungliga avtalsvillkor även om hypoteksbanken försätts i konkurs eller likvidation. Innehavaren av masskuldebrevslånet har därför rätt att på de ursprungligen avtalade förfallodagarna få ränta och återbetalning av kapitalet enligt vad som föreskrivs i de ursprungliga avtalsvillkoren.

Såsom ovan konstateras, har den omständigheten att en fordran förfaller till betalning

med stöd av denna bestämmelse inga verkningar utanför konkursen. Sakens principiella och praktiska betydelse har motiverat att i 2 mom. föreslås en uttrycklig bestämmelse om att fordran inte anses ha förfallit till betalning när konkursen upphör därför att den återgår (7 kap. 13 §) eller en högre domstol upphäver beslutet om att försätta gäldenären i konkurs. Om konkursen förfaller, skall fordringarna däremot anses förfallna i förhållandet mellan gäldenären och borgenären.

10 §. *Preskription*. Paragrafen hänvisar till vad som särskilt föreskrivs om konkursens verkningar på preskriptionen av en konkursfordran. Sådana bestämmelser ingår i den lag om preskription av skulder som skall utfärdas. Dessutom finns det specialbestämmelser om preskription, exempelvis när det gäller försäkringsrättsliga och arbetsrättsliga fordringar. I lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningssväg finns det bestämmelser om indrivningstiden för skatter och offentligsrättsliga avgifter. Den allmänna preskriptionslagen gäller inte preskription av skatter.

Enligt lagen om preskription av skulder är den allmänna preskriptionstiden för en skuld tre år. Preskriptionstiden börjar löpa när skulden förfaller till betalning enligt avtalet eller när borgenären annars framställer en betalningsuppmaning. Preskriptionen kan avbrytas i samband med ett myndighetsförfarande och dessutom inofficiellt antingen genom ett erkännande av eller en påminnelse om skulden. Efter att en betalningsdom erhållits skall preskriptionen avbrytas vart femte år.

I lagens 11 § ingår bestämmelser om preskription av skulder vid konkurs. Preskriptionen avbryts när borgenären anmäler sin fordran eller den annars beaktas i konkursen. Om borgenären återkallar sin ansökan eller behandlingen av konkursärendet upphör av någon annan orsak utan att en delgivning av borgenärens krav eller något annat i lag avsett meddelande har tillställts gäldenären, anses preskriptionstiden inte ha avbrutits. Härvid preskriberas dock skulden tidigast ett år efter att förfarandet avslutades.

Enligt den föreslagna lagen kan konkursen förordnas att förfalla även efter bevakningsdagen. Om borgenären har bevakat sin fordran

hos boförvaltaren, kan preskriptionstiden anses ha avbrutits. Detsamma gäller också fordringar som boförvaltaren på eget initiativ antecknat i förslaget till utdelningsförteckning. Gäldenären har ju inte befogenhet att ta emot meddelanden som gäller fordringar eftersom behörigheten har övergått på boförvaltaren.

I lagen om preskription av skulder finns en bestämmelse (17 § 1 mom.) enligt vilken en fordran som beaktats i konkursdomen kan betalas med egendom som hör till boet fastän preskriptionen inte har avbrutits.

11 §. *Rättsverkningarnas giltighetstid*. Av paragrafens 1 mom. framgår huvudregeln att sökande av ändring inte skjuter upp rättsverkningarna av att en konkurs börjar, utan dessa träder i kraft oberoende av att ändring söks i beslutet. Rättsverkningarna upphör om fullföljdsdomstolen upphäver beslutet att försätta gäldenären i konkurs. Den hovrätt som har upphävt beslutet att försätta gäldenären i konkurs kan dock bestämma att rättsverkningarna av att konkursen har börjat skall upphöra först när hovrättens beslut har vunnit laga kraft eller annat bestäms i saken.

I 2 mom. bestäms vid vilken tidpunkt rättsverkningarna upphör när en konkurs upphör innan slutredovisningen har godkänts därför att konkursen återgår eller förfaller eller konkursen upphör av någon annan orsak, t.ex. förlikning. Även i dessa fall skall rättsverkningarna av att konkursen börjar enligt den princip som framgår av 1 mom. i regel upphöra redan när domstolen meddelar sitt beslut om att konkursen förfaller eller återgår eller förlikningen fastställs, även om ändring skulle sökas i beslutet.

Att rättsverkningarna upphör är den entydiga huvudregeln såväl i de situationer som avses i 1 mom. som de situationer som avses i 2 mom., för gäldenärens rättigheter bör inte onödigtvis begränsas. I vissa situationer kan det dock finnas orsak och vara motiverat att hålla rättsverkningarna i kraft. Därför föreslås att domstolen av särskilda skäl skall få bestämma att rättsverkningarna skall förbli i kraft tills beslutet har vunnit laga kraft eller något annat bestäms i saken. Det särskilda skälet kan t.ex. ha samband med att frågan om konkursens upphörande har varit stridig eller oklar.

12 §. *Skyldighet att ge tillfälle till utmätning.* I paragrafen föreslås, att om en utmättningsansökan är anhängig när rättsverkningarna av konkursen upphör, skall boförvaltaren ge utmättningsmannen tillfälle att mäta ut egendomen innan den återlämnas till gäldenären. Boförvaltaren skall informera utmättningsmannen om att konkursens rättsverkningar upphört. Egendomen skall alltså inte omedelbart få återlämnas till gäldenären med anledning av att rättsverkningarna har upphört, utan målet är att verkställigheten skall få fortsätta med stöd av en utsökningsansökan som är anhängig vid nämnda tidpunkt. Boförvaltaren skall dock genast få återlämna egendomen till gäldenären om det är obehövt att ge tillfälle till utmätning därför att tillgångarna är anspråkslösa eller av någon annan orsak. En annan orsak kan anses föreligga åtminstone när boförvaltaren vet att inga utsökningsansökningar var anhängiga när konkursen började. Av paragrafen framgår att boförvaltaren inte skall överlämna tillgångar till utmättningsmannen till den del som tillgångarna behövs för betalningen av konkurskostnaderna och konkursboets övriga skulder.

Boförvaltaren skall ge utmättningsmannen en skälig tid att verkställa utmätning. Det är klart att denna tid bör vara relativt kort och att gäldenären inte onödigtvis får undanhållas bestämmanderätten till sin egendom.

Avsikten med förslaget är både att klarlägga nuläget och även förbättra borgenärernas ställning. Efter att rättsverkningarna har upphört, skall gäldenären inte få förskingra sin egendom till nackdel för en borgenär som har ansökt om utmätning, för enligt förslaget skall egendomen inte lämnas i gäldenärens besittning förrän utmättningsmannen har haft möjlighet att förrätta utmätning. Därför föreslås att det till utsökningslagen fogas en bestämmelse, enligt vilken ett utsökningsärende förblir anhängigt i sex månaders tid trots att konkurs inleds.

4 kap. **Gäldenärens ställning**

I kapitlet finns bestämmelser om gäldenärens rättigheter och skyldigheter under konkurs samt om tvångsmedel som kan anlitas mot gäldenären. Dessutom föreslås bestäm-

melser om säkringsåtgärder som kan vidtas innan gäldenären försätts i konkurs.

1 §. *Hur gäldenären skall bemötas.* I paragrafen föreslås en allmän bestämmelse om hur konkursgäldenären skall bemötas. Konkursstadgan har ingen liknande bestämmelse, men redan den goda boförvaltningssed som lagen förutsätter kräver att gäldenären behandlas korrekt. En förhållningsregel om detta har också delegationen för konkursärenden tagit in i sin rekommendation "Konkursgäldenärens rättigheter och skyldigheter" (11/8.10.1999).

Med sakligt bemötande avses framför allt ett gott och besinningsfullt uppträdande mot gäldenären vid utredningen och skötseln av boet. Bestämmelsen förpliktar konkursförvaltningen, m.a.o. boförvaltaren, hans biträden och borgenärerna. Med ordet gäldenär avses i bestämmelsen fysiska personer som är konkursgäldenärer samt, när konkursgäldenären är en sammanslutning eller stiftelse, dess i lag bestämda företrädare samt andra personer som avses i kapitlets 12 § 1 mom. Sakligt bemötande är en allmän regel och den gäller överhuvudtaget alla som har gäldenärs ställning.

Kravet på sakligt bemötande gäller alla kontakter mellan boförvaltningen och gäldenären. Att gäldenären skall bemötas sakligt förutsätter bl.a. att gäldenär inte utsätts för krav att fullgöra sin skyldighet att medverka på ett sätt som måste anses oskäligt. Om gäldenären t.ex. har ett förvärvsarbete, skall konkursen inte heller avsevärt försvåra gäldenärens möjligheter att sköta sitt arbete.

Enligt bestämmelsen skall också gäldenärens intressen på behörigt sätt beaktas vid utredningen och skötseln av boet. Det kan ligga i gäldenärens intresse att få avskilja sådan egendom från boet som inte hör till det, att få behövliga upplysningar eller handlingar av boet eller att få använda egendom i boet. Gäldenären kan t.ex. behöva handlingar som hör till boet eller sina egna handlingar som finns i konkursboets besittning för att använda dem i en rättegång eller av någon annan orsak, t.ex. av orsaker som har samband med beskattning eller ansökan om någon förmån. Boförvaltaren skall se till att gäldenären i sin besittning får handlingar som denne behöver, eller får kopior av dem. I 2 § föreslås också

en uttrycklig bestämmelse om gäldenärens rätt att få upplysningar.

Ett behörigt beaktande av gäldenärens intressen kan förutsätta att gäldenären ges möjlighet att åtminstone under någon tid använda egendom i boet, om avtal nås om en tillbörlig ersättning och användningen inte försvårar boutredningen. Boförvaltaren skall för sitt vidkommande se till att till gäldenären överlämnas den egendom som tillhör honom eller henne. Gäldenären bör också vid behov få information av boförvaltaren om sina rättigheter och skyldigheter i samband med konkursen samt om konkursförbundets allmänna förlopp.

2 §. *Gäldenärens rätt att få uppgifter samt hörande av gäldenären.* I paragrafen föreslås bestämmelser om gäldenärens rätt att få upplysningar om konkursboet samt att delta i borgenärssammanträdet eller att annars få uppgifter om de angelägenheter som borgenärerna skall besluta om. Enligt 1 mom. är utgångspunkten samma rätt till upplysningar som borgenärerna har. Att gäldenären får uppgifterna tryggas i första hand genom att gäldenären får årsredogörelsen och övrigt material som boförvaltaren på eget initiativ ger gäldenären. Gäldenären har också rätt att på samma sätt som borgenärerna få även andra upplysningar om boet och dess förvaltning. Gäldenärens rätt att få upplysningar skall alltså vara allmän. Boförvaltaren kan dock begränsa den av orsaker som nämns i 2 mom. I detta avseende skiljer sig gäldenärens rätt att få upplysningar från borgenärernas.

Gäldenärens rätt att få upplysningar gäller uppgifter som berör konkursboet eller dess skötsel. Till konkursboets handlingar hänförs gäldenärens handlingar, som har övergått i konkursboets besittning, samt det material om förvaltningen av boet som har uppstått efter konkursen. Boförvaltaren skall på eget initiativ vara skyldig att tillställa gäldenären t.ex. boförteckningen (9 kap. 1 § 4 mom.), gäldenärsutredningen (9 kap. 2 § 3 mom.) samt förslaget till utdelningsförteckning (13 kap. 2 § 2 mom.). Besluten om hur egendomen i boet skall realiseras fattas vanligtvis vid ett borgenärssammanträde som regleras i 15 kap. eller i ett annat beslutsförfarande, varför gäldenären i allmänhet får de hand-

lingar som gäller realiseringen i sin besittning redan före beslutet. Enligt 2 mom. kan boförvaltaren begränsa gäldenärens rätt att få uppgifter och delta i sammanträdet eller annat beslutsförfarande, men även i dessa fall får gäldenären i efterskott del av t.ex. de överlåtelsehandlingar som gäller egendomen.

Inga bestämmelser föreslås om hur uppgifterna skall lämnas, utan boförvaltaren skall få gå till väga på det sätt som är lämpligt i varje enskilt fall. Om gäldenären har flera representanter, kan boförvaltaren komma överens med dem om vem av dem som skall få uppgifterna. Om ett sådant avtal inte kan nås, kan boförvaltaren ge uppgifterna åtminstone åt den person som har rätt att ta emot delgivningar för bolagets räkning. Är handlingarna digra, kan boförvaltaren låta gäldenären ta del av handlingarna i boförvaltarens lokaler eller på någon annan plats där handlingarna förvaras. När gäldenären tar del av handlingarna, har han naturligtvis rätt att anlita ett biträde och kan också befullmäktiga ett ombud för uppdraget.

I paragrafen finns också bestämmelser om gäldenärens rätt att delta i borgenärssammanträden. Enligt gällande lag har gäldenären rätt att delta i borgenärssammanträdena. Denna rätt skall gäldenären ha också enligt lagförslaget, men boförvaltaren skall under vissa förutsättningar få begränsa gäldenärens deltagande i vissa fall. Rätten att delta innebär rätt att vara närvarande vid sammanträdet och säga sin åsikt om de ärenden som behandlas vid sammanträdet. Rösträtt skall gäldenären dock fortfarande inte ha. När borgenärssammanträdet hålls t.ex. per telefon, skall också gäldenären ha rätt att delta i denna kontakt mellan borgenärerna.

Hur gäldenären skall kallas till ett borgenärssammanträde bestäms i 15 kap. 8 §, som också i övrigt reglerar kallelsen till ett borgenärssammanträde. Det gäller att observera att gäldenären inte har rätt att få ett borgenärssammanträde sammankallat. Gäldenären kan dock till boförvaltaren och t.ex. de största borgenärerna framföra sin önskan om att ett sådant skall sammankallas.

Enligt lagförslaget skall boförvaltaren tillställa gäldenären uppgifter om de ärenden som behandlas vid borgenärssammanträdet eller i ett annat beslutsförfarande. För borge-

närssammanträden innebär detta att gäldenären i samband med sammanträdeskallelsen skall informeras om vilka ärenden som behandlas vid sammanträdet. Gäldenären har rätt att vid ett borgenärssammanträde säga sin åsikt i en fråga som behandlas vid sammanträdet (15 kap. 4 § 1 mom.). Bestämmelser om ett annat beslutsförfarande för borgenärer ingår i 15 kap. 2 § 2 mom. Enligt denna bestämmelse kan ett ärende som avgörs av borgenärerna behandlas utan att något sammanträde hålls, så att borgenärerna informerar boförvaltaren om sin åsikt i en bestämd fråga. Enligt lagförslaget skall även gäldenären ges möjlighet att meddela sin åsikt i en fråga som behandlas i ett sådant annat beslutsförfarande. Gäldenären skall i efterskott informeras om beslutets innehåll och tidpunkten för beslutet.

Enligt 2 mom. kan boförvaltaren begränsa gäldenärens rätt att få upplysningar och delta i beslutsfattandet, om begränsningen kan anses nödvändig för att trygga konkursboets eller en utomståendes rättigheter eller av något annat särskilt skäl. En sådan situation kan föreligga särskilt när boet eller en utomståendes intressen kan skadas om uppgifterna lämnas. Detta kan vara fallet t.ex. när det är frågan om att fatta beslut om återvinningstalan mot en person som står gäldenären nära. Ibland kan det också vara motiverat att begränsa gäldenärens rätt att få upplysningar om åtgärder som gäller försäljningen av boets egendom. Försäljningen är dock viktig även för gäldenären och boet och gäldenären har sällan så motsatta intressen att gäldenären borde undanhållas uppgifter om försäljningen. Medan försäljningsförhandlingarna pågår, skall boförvaltaren dock inte vara skyldig att lämna uppgifter till gäldenären om köpeanbud på egendom i boet, om den som har givit anbudet har förutsatt detta eller om det finns risk för att gäldenären yppar informationen för utomstående eller någon annan som deltar i anbudstävlan eller annars äventyrar försäljningsförhandlingarna. När försäljningen av egendomen eller andra frågor behandlas av borgenärssammanträdet, skall boförvaltaren enligt lagförslaget ha rätt att neka gäldenären att närvara vid behandlingen av ett ärende som gäldenären enligt vad som sägs ovan inte har rätt att ta del av. På mot-

svarande sätt kan gäldenärens rätt att få upplysningar begränsas i andra beslutsförfaranden.

Det kan anses klart att gäldenären inte har rätt att av boförvaltaren få ofullständiga handlingar som boförvaltaren eller boförvaltarens biträde har satt upp i samband med utredningen av boet.

Enligt lagförslaget skall gäldenären i efterhand få upplysningar om angelägenheter som boförvaltaren har begränsat hans rätt att få upplysningar om. Sedan köpet har avslutats, skall gäldenären därför åtminstone få veta till vilket pris egendomen i konkursboet har sålts.

3 §. *Gäldenärens rätt till bidrag.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om gäldenärens rätt att få bidrag till sin försörjning av konkursboets medel. Bestämmelsen föreslås gälla en fysisk person och dem som för sin försörjning är beroende av gäldenären, i allmänhet gäldenärens minderåriga barn. Bestämmelsen motsvarar i sak 39 § 1 mom. konkursstadgan, men en utvidgning av tillämpningsområdet föreslås.

Bestämmelsens syfte har varit att trygga försörjningen för gäldenärer vars omedelbara utkomstmöjligheter försvåras till följd av konkursen. I praktiken har det dock inte särskilt stor betydelse att gäldenärens utkomst kan tryggas med konkursboets medel. Det gällande utkomststödssystemet och sociala förmåner tryggar numera i allmänhet gäldenärens och hans familjs omedelbara utkomst när gäldenären inte har förvärvsinkomster. Behovet av försörjning minskas också av att de inkomster som gäldenären förvärvar under konkursförfarandet enligt förslaget inte längre till någon del skall höra till konkursboet (5 kap. 1 § 1 mom.) I vissa fall kan det dock fortfarande finnas behov att trygga gäldenärens utkomst med boets medel, särskilt när gäldenären blir tvungen att vänta på att få förvärvsinkomster eller utkomststöd utbetalda till sig.

Enligt bestämmelsen i 1 mom. skall bidrag beviljas så, att hänsyn också tas till gäldenärens förvärvsmöjligheter. Såsom hittills skall hänsyn också tas till gäldenärens verksamhet för utredningen av boet samt till konkursboets möjligheter att betala bidrag. Bidraget skall i samtliga fall beviljas enligt prövning

från fall till fall.

Som en naturlig utgångspunkt för stödet kan betraktas det penningbelopp som i utkomststöd betalas till en person som befinner sig i samma omständigheter som gäldenären (lagen om utkomststöd 1412/1997), då bestämmelsen uttryckligen syftar till att trygga gäldenärens nödvändiga utkomst. Ibland kan det dock finnas situationer i vilka gäldenären behöver mera medel t.ex. för hälso- eller sjukvårdsutgifter, och i dessa fall skall boförvaltaren ge gäldenären de medel som denne behöver. På motsvarande sätt kan gäldenären också inom ramen för systemet med utkomststöd enligt prövning få utkomststöd för sina särskilda utgifter.

I den proposition som gällde 39 § konkursstadgan (RP 49/1997 rd) konstaterades, att konkursgäldenären och hans familj kan ha behov att bo kvar i en bostad som konkursboet besitter. Med stöd av den bestämmelse som föreslås skall det fortfarande vara möjligt att bevilja gäldenären en interimistisk rätt att bo i en bostad som hör till konkursboet. Detta kan vara motiverat också med hänsyn till vården av bostaden.

Enligt lagförslaget skall gäldenären kunna få bidrag högst under de närmaste sex månaderna efter att konkursen har börjat. Enligt den gällande bestämmelsen kan bidrag ges under konkursförfarandet, dvs. mellan beslutet att försätta gäldenären i konkurs och konkursdomen. Beroende på fallet är denna tid något längre än den föreslagna sexmånadertiden. Det är dock tydligare att ha en tid som alltid är densamma än en tid som är kopplad till de olika skedena av förfarandet och konkursboets storlek. Sex månader kan också anses vara en tillräckligt lång tid för att man skäligen skall kunna förutsätta att gäldenären under denna tid finner ett sätt att trygga sin utkomst med andra medel än boets.

Om det uppstår meningsskiljaktigheter mellan gäldenären och boförvaltningen om bidraget, kan saken föras till domstol för avgörande. Konkursdomstolen är behörig att behandla ärendet (7 kap. 3 §).

Enligt konkursstadgan kan bidrag beviljas bara när konkursgäldenären är en fysisk person. I 2 mom. föreslås att kretsen av möjliga bidragstagare skall vidgas så, att bidrag kan beviljas också åt den som helt eller delvis har

fått sin försörjning som ansvarig bolagsman i ett personbolag eller som har varit aktieägare i ledningen för ett aktiebolag som har försatts i konkurs. En företagare skall alltså ha samma rätt till försörjning av konkursboets medel oberoende av i vilken bolagsform företaget har bedrivit sin verksamhet.

4 §. *Brev och andra försändelser till gäldenären.* I paragrafen föreslås bestämmelser om boförvaltarens rätt i fråga om brev och andra försändelser som har adresserats till gäldenären.

Enligt 1 mom. skall boförvaltaren ha rätt att omhänderta och öppna brev försändelser, övriga meddelanden och postpaket som är adresserade till gäldenären. Detta skall kunna ske utan gäldenärens samtycke. Brev försändelser och postpaket definieras i lagen om posttjänster (313/2001). Övriga meddelanden är elektroniska meddelanden och andra meddelanden som sänds med en elektronisk datöverföringsmetod.

Gäldenärens post kommer inte alltid till gäldenärens affärslokal och konkursboet har inte nödvändigtvis tillgång till affärslokalen särskilt länge. Boförvaltarens rätt att omhänderta meddelanden begränsas inte utifrån vilket ställe gäldenärens post levereras till. I 23 kap. 3 § i den föreslagna lagen finns en bestämmelse enligt vilken postföretaget skall överlämna gäldenärens post till boförvaltaren eller leverera den till en adress som boförvaltaren uppger.

Boförvaltaren skall dock inte ha rätt att omhänderta och öppna gäldenärens post, om det finns skäl att anta att försändelsen inte gäller gäldenärens ekonomiska verksamhet eller utredningen av konkursboet. Bestämmelsen gäller således inte personliga brev eller andra personliga meddelanden, oberoende av om de är avsedda för gäldenären själv, gäldenärens företrädare, gäldenärens arbetstagare eller någon annan person.

Den post som anländer till gäldenärens affärslokal är i allmänhet post som gäller dennes affärs- eller yrkesverksamhet. Den personliga posten går vanligen till gäldenärens hemadress. Om avsändaren skickar sådan post till företagets adress, kan den i allmänhet skiljas från övrig post, exempel affärsbrev, med ledning av avsändarens namn eller någon annan omständighet. Försändelsen kan

till och med ha en uttrycklig anteckning om att den är personlig. Om det i samband med att en försändelse öppnas framgår att meddelandet är personligt, skall boförvaltaren naturligtvis avbryta läsningen och tillställa mottagaren meddelandet. Ibland kan det dock förekomma gränsdragningsproblem mellan affärskorrespondens och personliga försändelser. Problem kan uppstå närmast i fråga om elektronisk post. Det kan vara svårt att veta vilka av de elektroniska meddelandena som är personliga, om företaget inte förutsätter att det anges om ett elektroniskt meddelande är personligt eller inte.

I oklara fall kan boförvaltaren begära hjälp av gäldenären för att utreda saken och gäldenären är inom ramen för sin samarbets skyldighet enligt 5 § förpliktad att hörsamma boförvaltarens begäran. Gäldenären har dock inte rätt att granska innehållet i en arbetstagares post.

När det gäller brev och andra postförsändelser till en arbetstagare kan boförvaltaren gå till väga på samma sätt som man annars skall göra när en försändelse anländer till fel adress. Boförvaltaren kan sända försändelsen till den som den är avsedd för eller, om det är lämpligare, returnera den till avsändaren. Om försändelsen inte kan vidarebefordras eller returneras till avsändaren, eller om mottagaren eller avsändaren inte framgår, kan boförvaltaren sända försändelsen till ett postföretag. I lagen om posttjänster finns bestämmelser om hur postföretag skall förfara med försändelser som inte kan tillställas mottagaren.

Till boförvaltarens boutredningsåtgärder hör att arbetstagarna vid behov ges möjlighet att meddela sina kontakter att deras e-postadress har ändrats eller att adressen inte längre är i kraft. Arbetstagarna bör också ha möjlighet att från apparaterna avlägsna data som de själva har förfogat över, såsom t.ex. personliga adressböcker. På motsvarande sätt kan boförvaltaren gå till väga när det gäller att avbryta gäldenärens egna förbindelser. Om det är behövt kan boförvaltaren förut-sätta att uppgifterna ändras och avlägsnas under övervakning av boförvaltaren eller ett av honom utsett biträde. På detta sätt kan boförvaltaren se till att gäldenären inte samtidigt avlägsnar också uppgifter som t.ex. be-hövs för boutredningen.

I den arbetsgrupp som arbetsministeriet har tillsatt för att bereda en komplettering av dataskyddslagstiftningen håller man på att utar-beta förslag till bestämmelser om bland annat arbetsgivarens rätt att övervaka arbetstaga-rens användning av elektronisk post. Re-gleringen kommer att gälla förhållandet mel-lan konkursboet och arbetstagare, eftersom ett konkursbo jämställs med arbetsgivaren och är skyldigt att iakttä allmänna arbetsrättsliga bestämmelser, om något annat inte föreskrivs med tanke på konkurs.

I paragrafens 2 mom. finns en bestämmelse som förpliktar postföretagen och enligt vilken boförvaltaren kan omhänderta brevför-sändelser och paket som levererats per post. I lagen om posttjänster ingår inte någon sådan bestämmelse.

På begäran av boförvaltaren skall försän-delser som tillställts posten överlämnas till boförvaltaren och inte till gäldenären. Detta gäller även försändelser som skickats till gäl-denärens postbox. Postföretaget skall på be-gäran av boförvaltaren leverera gäldenärens post till en adress som boförvaltaren uppgett, exempelvis till boförvaltningens eller boför-valtarens kontor. Ett sådant förfarande är av nöden i synnerhet om gäldenärens affärslokal inte är i boets användning.

Det föreslagna 1 mom. tryggar hemligheten i fråga om konfidentiella meddelanden ge-nom att den förbjuder boförvaltaren att öppna sådana meddelanden som inte gäller gäl-denärens ekonomiska verksamhet eller utredning-en av konkursboet. Genom att överlämna posten till boförvaltaren enligt 2 mom. även-tyrar postföretaget således inte den hemlighet i fråga om förtroliga meddelanden som de enligt 15 § lagen om posttjänster skall trygga.

5 §. *Gäldenärens skyldighet att medverka och att lämna uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om gäldenärens skyldigheter vid konkurs. I början av paragrafen finns en bestämmelse om gäldenärens allmänna skyl-dighet att medverka och lämna upplysningar. Dessutom anges närmare vad skyldigheten särskilt omfattar. I paragrafen bestäms också att gäldenären är skyldig att stå till boförval-tarens förfogande. De gällande bestämmel-serna om gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter ingår i 15 och 82 § konkursstadgan. Skyldigheten att lämna upplysningar är om-

fattande och gäller inte bara det uppgifter som skall antecknas i boförteckningen, utan också alla sådana uppgifter som boförvaltaren eller borgenärerna begär att få och som gäldenären kan ge.

Enligt den allmänna bestämmelsen i början av 1 mom. skall gäldenären medverka till att boförvaltaren kan fullgöra sina uppgifter och att konkursförfarandet kan slutföras på behörigt sätt. Till boförvaltarens uppgifter i konkursens begynnelsekedet hör uppgifter som gäller utredningen av boets tillgångar och skulder. Boförvaltaren skall alltid göra upp en förteckning över boets tillgångar och skulder. Det är i allmänhet nödvändigt att gäldenären medverkar till utredningen av boets ekonomiska situation.

Gäldenärens skyldighet att medverka varar i allmänhet tills konkursen avslutas, dvs. till slutredovisningen har godkänts samt vid behov också längre, om konkursen exceptionellt fortsätter som offentlig utredning. I praktiken har skyldigheten att medverka dock sin största betydelse i början av förfarandet.

Till god boförvaltningssed hör att boförvaltaren åtminstone på gäldenärens begäran meddelar gäldenären när denne inte längre oavbrutet behöver vara anträffbar för boförvaltaren.

De åtgärder som är förknippade med utredningen av boet och fastställandet av boförteckningen är åtgärder som skall vidtas dels av boförvaltaren, dels av domstolen. Gäldenärens skyldighet att medverka gäller också domstolsförfarandet och bidrar till att trygga en effektiv och snabb skötsel av konkursärendena. Om tvångsmedel mot en tredskande gäldenär bestäms i kapitlets 11 §.

Enligt förteckningen i 2 mom. 1 punkten skall gäldenären se till att konkursboets egendom och gäldenärens lokaliteter övergår i boförvaltarens besittning. Gäldenären skall också se till att boförvaltaren får tillgång till gäldenärens dataregister. Gäldenären skall ge boförvaltaren de lösenord som används i gäldenärens verksamhet samt se till att boförvaltaren får de uppgifter som denne behöver för att använda dataregistren.

Om gäldenären har egendom på annan ort, skall gäldenären informera boförvaltaren om var den finns och lämna andra uppgifter som

boförvaltaren behöver för att kunna ta egendomen i sin besittning. Gäldenären skall se till att boförvaltaren i sin besittning får sådan boet tillhörig egendom som befinner sig t.ex. i gäldenärens hem. Om annan medverkan från gäldenärens sida behövs t.ex. för överföring av egendom som befinner sig i utlandet eller för att det annars skall vara möjligt att förfoga över sådan egendom, är gäldenären skyldig att medverka även till detta. Skyldigheten att lämna uppgifter förpliktar också gäldenären att ge boförvaltaren andra upplysningar om egendomen, om boförvaltaren anser att uppgifterna behövs. Sådana uppgifter är åtminstone uppgifter om egendomens värde samt pantsättningsuppgifter.

Bestämmelsen i 2 mom. 2 punkten gäller gäldenärens skyldighet att lämna uppgifter för uppgörandet av boförteckningen. För att boförvaltaren skall kunna sätta upp boförteckningen måste gäldenären ge boförvaltaren sitt bokföringsmaterial och sina övriga handlingar. De övriga handlingarna kan bl.a. vara handlingar som berör gäldenärens affärs- eller näringsverksamhet. Gäldenären skall ge boförvaltaren även sådana uppgifter som kompletterar bristfälliga handlingar och som bidrar till att boförteckningen kommer att återspegla den faktiska situationen i boet.

Gäldenären skall ge behövliga uppgifter också om konkursfordringarna. Fordringarna framgår inte nödvändigtvis tillräckligt tydligt av bokföringsmaterialet och vid behov skall gäldenären ge boförvaltaren behövliga tilläggsuppgifter särskilt för utredning av fordringarnas riktighet och belopp. Även uppgifter om pantsättningar kan behövas.

Enligt 2 mom. 3 punkten skall gäldenären vara skyldig att ge boförvaltaren andra sådana uppgifter som är nödvändiga för att boförvaltaren skall kunna fullgöra sitt uppdrag. Skyldigheten att lämna uppgifter begränsas inte till uppgifter som boförvaltaren begär att få. Gäldenären skall också på eget initiativ uppges omständigheter som gäldenären vet att boförvaltaren kan behöva för att kunna sköta sina uppgifter. Gäldenären skall även utan någon förfrågan från boförvaltaren meddela denne t.ex. vilka handlingar som saknas i bokföringen. Gäldenären skall också svara på frågor som boförvaltaren ställer för att individualisera materialet, t.ex. frågor som gäller

materialets innehåll, omfattning samt hur materialet har ordnats.

Enligt 3 mom. skall gäldenären lämna boförvaltaren uppgifter om hur gäldenären kan kontaktas samt vid behov vara anträffbar för boförvaltaren. Även ändringar i dessa uppgifter skall alltså anmälas till boförvaltaren. Bestämmelsen motsvarar i detta avseende gällande lag (37 § konkursstadgan, 1218/1997). Dessutom sägs i 3 mom. uttryckligen att gäldenären på boförvaltarens begäran skall infinna sig i boförvaltarens eller gäldenärens lokaler för att fullgöra sin skyldighet att medverka enligt denna paragraf. Ersättning för att gäldenären på detta sätt finner sig kan enligt 7 § betalas av boets medel.

6 §. *Skyldighet att bestyrka boförteckningen och lämna uppgifter.* Enligt 1 mom. skall gäldenären vara skyldig att med sin underskrift bestyrka boförteckningen. Att gäldenären styrker boförteckningen innebär att gäldenären försäkrar att förteckningen över tillgångar och skulder enligt vad gäldenären vet är riktig. Om något med gäldenärens vetskap saknas i boförteckningen eller om gäldenären misstänker att uppgifter kan saknas i förteckningen eller gäldenären av någon annan orsak inte kan vara säker på att boförteckningen är riktig, kan gäldenären göra ett förbehåll om saken. I lagförslaget föreslås en uttrycklig bestämmelse om detta. I den gällande lagen finns ingen bestämmelse om ett sådant förbehåll, men i praktiken har sådana förbehåll tillåtits. Förbehållet skall individualiseras och motiveras. I ett dödsbos konkurs kan gäldenären på motsvarande sätt komplettera och rätta uppgifterna i en bouppteckning. Vilken betydelse gäldenärens förbehåll kan tillmätas kan senare komma till bedömning i en eventuell brottmålsrättegång.

Enligt gällande lag skall gäldenären alltid med ed eller försäkran styrka att boförteckningen är riktig (15 § konkursstadgan). I lagförslaget föreslås däremot att huvudregeln skall vara att det räcker att gäldenären bestyrker förteckningen med sin underskrift. Enligt 2 mom. kan gäldenären dock gäldenären på yrkande av boförvaltaren förpliktas att, i stället för att underteckna boförteckningen, med ed eller försäkran styrka boförteckningen inför konkursdomstolen eller att

lämna andra uppgifter för boförteckningen. Så kan man gå till väga om boförvaltaren har orsak att misstänka att gäldenären har lämnat felaktiga uppgifter eller hemlighållit uppgifter. Boförvaltaren skall dock inte vara skyldig att meddela domstolen orsaken till att ett sådant yrkande framställs.

Om gäldenären inte med sin underskrift styrkt boförteckningens riktighet, skall det vara möjligt att lägga gäldenären att göra detta vid domstol också efter att konkursen redan har upphört. Ett behov att i efterskott bestyrka boförteckningen förekommer främst när gäldenären inte har varit anträffbar under konkursförfarandet.

I ett dödsbos konkurs ersätter bouppteckningen boförteckningen (9 kap. 1 § 3 mom.) och gäldenären kan på ovan nämnt sätt förpliktas att på motsvarande sätt bestyrka bouppteckningen eller lämna uppgifter om dödsboet.

Att bestyrka en felaktig eller vilseledande boförteckning eller att lämna felaktiga uppgifter kan vara gäldenärsbedrägeri, som är straffbart enligt 39 kap. 2 och 3 § strafflagen. Bedrägeriet kan begås bl.a. genom att gäldenären hemlighåller tillgångar eller annars under konkursförfarandet ger felaktiga eller vilseledande upplysningar om omständigheter som är av betydelse för borgenärerna. Om gäldenären med sin underskrift bestyrker att en boförteckning med felaktigt innehåll är riktig, uppfyller gärningen i allmänhet rekvisitet för gäldenärsbedrägeri. Rekvisitet för grovt bedrägeri uppfylls bl.a. om gäldenären inför domstol bestyrker att en felaktig eller vilseledande uppgift är riktig eller om gäldenärsbedrägeriet har begåtts så att avsevärd vinning har eftersträfvats och gäldenärsbedrägeriet även bedömt som en helhet är grovt. Även om gäldenären inte skulle ha bestyrkt förteckningen inför domstol, kan rekvisitet för grovt gäldenärsbedrägeri alltså fortfarande bli uppfyllt. Om å andra sidan gäldenären bestyrker en felaktig boförteckning inför domstol kan det vara fråga om grovt gäldenärsbedrägeri, om gärningen som kan anses som grov vid en helhetsbedömning.

I 3 mom. bestäms för tydlighetens skull att konkursen kan fortsätta fastän gäldenären t.ex. till följd av frånvaro inte har bestyrkt att boförteckningen är riktig.

7 §. *Gäldenärens rätt till ersättning för kostnader.* Gäldenären kan ha kostnader när han eller hon fullgör skyldigheter som är förknippade med utredningen av boet. Enligt lagförslaget skall gäldenären av boets medel få skälig ersättning för behövliga kostnader som gäldenären har haft för resor och uppehälle. Med resekostnader avses behövliga utgifter som resan har medfört och med kostnader för uppehållet de kostnader som gäldenären har haft för mat och inkvartering. Bestämmelsen motsvarar 39 § 2 mom. (1218/1997) konkursstadgan.

Rätten att få kostnadsersättning skall gälla alla de personer på vilka bestämmelserna om gäldenär skall tillämpas enligt 12 §. Om det råder meningsskiljaktigheter om de kostnader som skall betalas ur konkursboets medel, avgörs saken av domstol.

8 §. *Beslut om säkringsåtgärder innan en gäldenär försätts i konkurs.* I paragrafen föreslås att en domstol som behandlar en konkursansökan skall ha möjlighet att före den avgör ansökan bestämma att brådskan åtgärder skall vidtas för tryggnad av boutredningen. Bestämmelsen i 1 mom. gäller kvarstad och andra säkringsåtgärder som avses i 7 kap. 1 § rättegångsbalken (1 mom. 1 punkten), kvarstad på bokföringsböcker och bokföringsmaterial samt andra säkringsåtgärder (1 mom. 2 punkten) samt utreseförbud för gäldenären (1 mom. 3 punkten). Bestämmelserna har samma innehåll som 6 a och 36 § (1218/1997) konkursstadgan. De allmänna bestämmelserna om säkringsåtgärder finns i 7 kap. rättegångsbalken. I kapitlets 1 och 2 § bestäms om kvarstad och i dess 3 § om andra åtgärder för att trygga sökandens rättigheter. Som en grund för kvarstad och andra säkringsåtgärder föreslås dock på motsvarande sätt som i 7 kap. 1 § rättegångsbalken att gäldenären "gör något annat som kan äventyra sökandens rätt".

Säkringsåtgärder skall få vidtas endast om det finns grunder att enligt 2 kap. godkänna konkursansökan. När en gäldenär har försatts i konkurs, finns det inte längre behov att vidta säkringsåtgärder beträffande egendomen, eftersom konkursen gör att gäldenären förlorar rätten att förfoga över sin egendom. Enligt kapitlets 9 § kan utreseförbud meddelas även efter att konkursen har inletts.

Enligt 2 mom. skall angående de säkringsåtgärder som avses i 1 och 2 punkten dessutom i tillämpliga delar gälla vad som bestäms i 7 kap. 5 § 1 mom. och 10—13 §. Även till denna del motsvarar förslaget 6 a § konkursstadgan. De bestämmelser som blir tillämpliga är följaktligen rättegångsbalkens bestämmelser om ansökans form (5 § 1 mom.) samt verkställighetskostnader (10 §), ersättning av motpartens skada och kostnader (11 §) samt väckande av talan om sådan ersättning (12 §). Enligt 7 kap. 13 § rättegångsbalken är det utmättningsmannen som verkställer säkringsåtgärderna och bestämmelser om saken finns i 7 kap. utsökningslagen. Hänvisningen i 2 mom. innebär att bestämmelserna tillämpas också på säkringsåtgärder som domstolen har bestämt att skall vidtas i ett konkursärende.

Enligt 3 mom. kan utreseförbudet gälla högst tills gäldenären har bestyrkt boförteckningen. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Enligt gällande lag skall en gäldenär alltid bestyrka boförteckningen inför domstol, men enligt lagförslaget skall gäldenären kunna bestyrka boförteckningen med sin underskrift och bara när så särskilt yrkas bli skyldig att bestyrka förteckningen inför domstol. Enligt 9 § 2 mom. skall domstolen när konkursen har börjat ha möjlighet att fatta ett särskilt beslut om utreseförbud tills gäldenären inför domstolen har bestyrkt att boförteckningen är riktig.

Av 3 mom. framgår att utreseförbudet såsom hittills alltid innebär att något pass inte får utfärdas för den som har meddelats resförbud. Om gäldenären har fått ett pass innan förbudet har utfärdats, skall han överlämna det till polisen för den tid som förbudet är i kraft.

9 §. *Utreseförbud efter att konkursen börjat.* Enligt 1 mom. skall det vara möjligt för domstolen att under de förutsättningar som bestäms i 8 § 1 mom. 3 punkten meddela en gäldenär utreseförbud också efter att konkursen har börjat. Behovet av ett sådant förbud kan ibland komma upp först när boförvaltaren inleder sitt utredningsarbete. Ett förbud som på detta sätt har meddelats efter att konkursen har börjat skall på samma sätt som ett förbud som har meddelats före konkursen gälla högst till dess att boförteckningen har

bestyrkts av gäldenären. Förbudet skall upphöra när gäldenären har bestyrkt boförteckningen, om inte domstolen med stöd av 2 mom. utfärdar ett nytt förbud medan det tidigare förbudet ännu är i kraft.

I 2 mom. bestäms att domstolen skall få meddela utreseförbud när yrkande framställs om att gäldenären skall bestyrka boförteckningen inför domstol. Behovet att meddela utreseförbud kan aktualiseras när det visar sig att gäldenären inte har uppgett omständigheter som bör antecknas i boförteckningen och det finns risk för att gäldenären lämnar landet för att undgå sina skyldigheter. Förbudet är i kraft tills gäldenären har fullgjort sina skyldigheter.

10 §. *Behandlingen av ärenden som gäller säkringsåtgärder.* Paragrafen gäller domstolsförfarandet i fråga om säkringsåtgärder. Bestämmelserna motsvarar gällande lag. Enligt 1 mom. skall ett yrkande om en säkringsåtgärd som avses i 8 eller 9 § få framställas av en borgenär som har gjort konkursansökan eller av någon annan borgenär. Yrkandet skall få framställas i anslutning till ett konkursärende, oberoende av om det är gäldenären eller en borgenär som har anhängiggjort konkursärendet. Även boförvaltaren skall få framställa ett sådant yrkande, om utreseförbud yrkas efter att konkursen har börjat. Om saken är brådskande, skall domstolen få avgöra yrkandet utan att ge gäldenären möjlighet att bli hörd.

Ett beslut om en säkringsåtgärd eller ett utreseförbud skall upphävas genast när det inte längre finns orsak att hålla det i kraft. Domstolen skall på tjänstens vägnar eller på yrkande av gäldenären, boförvaltaren eller borgenären få bestämma om förbudet skall upphävas. Den som har meddelats utreseförbud skall alltså ha möjlighet att få ärendet omprövat av domstol.

Om konkursansökan förkastas, avvisas eller avskrivs, skall domstolens beslut om säkringsåtgärder förfalla. Detsamma gäller när konkursen återgår.

När en gäldenär försätts i konkurs, skall domstolen bestämma om ett utreseförbud som har meddelats med stöd av 8 § skall förbli i kraft. När övriga säkringsåtgärder (7 § 1 och 2 punkten) förlorar sin betydelse till följd av att gäldenären försätts i konkurs, be-

hövs inget särskilt beslut om att dessa säkringsåtgärder upphör att gälla.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller utreseförbud. Ett utreseförbud träder i kraft genast när det meddelas. Gäldenären får genom domstolens åtgärder del av förbudet och skyldigheten att överlämna passet till polisen. Gäldenären skall också informeras om utreseförbudet hävs eller förfaller.

Domstolen skall också utan dröjsmål underrätta polisen om ett beslut genom vilket domstolen har utfärdat utreseförbud, så att uppgifterna om förbudet kan registreras i polisens dataregister. Dessa uppgifter skall polisen utplåna ur registret omedelbart efter att förbudet har förfallit eller upphävts. Gränsbevaknings- och tullmyndigheterna har rätt att genom en teknisk anslutning få uppgifter ur polisens dataregister, bl.a. för att kunna övervaka utresor ur landet.

Enligt 3 mom. får ett beslut om säkringsåtgärder eller utreseförbud inte överklagas. Gäldenären skall dock ha rätt att utan tidsbegränsning anföra klagan mot beslutet. Klagan skall behandlas i brådskande ordning.

11 §. *Tvångsmedel mot gäldenären.* I paragrafen föreslås bestämmelser om tvångsmedel som kan riktas mot gäldenären. Enligt gällande lag kan en tredskande gäldenär inte bli föremål för andra tvångsmedel än s.k. påtryckningshåkte (18 och 82 § konkursstadgan). Gäldenären kan också dömas till fängelsestraff för konkursgäldenärs tredska om han inte fullgör sina skyldigheter sedan han under två månaders tid varit häktad av den anledningen. I propositionen föreslås inte längre någon bestämmelse om straff för en tredskande gäldenär, men däremot fortfarande bestämmelser om påtryckningshåkte. Även användning av vite föreslås bli möjligt.

I propositionen föreslås att domstolen skall kunna sätta gäldenären i påtryckningshåkte för en tid av högst sex månader. Syftet med en sådan form av håkte och andra tvångsmedel är detsamma som när man försöker få ett tredskande vittne att fullgöra sin lagstadgade skyldighet. Därför föreslås att de tvångsmedel som får anlitas mot en konkursgäldenär skall vara desamma som de som får anlitas mot vittnen. Även den tid som en gäldenär får hållas i påtryckningshåkte får vara densamma som ett vittne enligt rättegångsbalken

får hållas i fängelse (17 kap. 37 § rättegångsbalken).

Enligt förslaget skall det alltid vara domstolen som på boförvaltarens framställning beslutar om tvångsmedel. Tvångsmedel kan komma i fråga om gäldenären försummar sin skyldighet enligt 5 § att medverka och lämna uppgifter så att boförvaltaren till följd av gäldenärens försummelse inte kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt, eller om gäldenären vägrar att bestyrka boförteckningen eller att med stöd av 6 § lämna uppgifter för boförteckningen. Tvångsmedel skall inte få anlitas med anledning av vilken som helst försummelse från gäldenärens sida, utan det förutsätts att försummelsen hindrar boförvaltaren att fullgöra sina skyldigheter. En grund som ger rätt att anlita tvångsmedel kan t.ex. vara att gäldenären vägrar lämna uppgifter som behövs för att boförvaltaren skall kunna göra upp boförteckningen eller att gäldenären försummar sin skyldighet att medverka på ett sätt som hindrar boförvaltaren att få besittningen till egendom som hör till konkursboet. Tvångsmedel får anlitas endast när gäldenären har en faktisk möjlighet att medverka till att boförvaltaren får egendomen i sin besittning. Gäldenären förfogar t.ex. inte nödvändigtvis över medel som gör det möjligt för honom att ta hem egendom från utlandet. Tvångsmedel skall få anlitas om gäldenären vägrar att med sin underskrift bestyrka boförteckningen eller, när så har yrkats, bestyrka den med ed eller försäkran inför domstol. Enligt 6 § kan gäldenären också förpliktas att inför domstol lämna uppgifter till boförteckningen och tredska vid fullgörandet av denna skyldighet kan leda till att tvångsmedel anlitas. Gäldenärens skyldighet att handla skall alltid individualiseras så, att gäldenären vet vad som fordras av honom eller henne för att skyldigheten att medverka skall fullgöras på behörigt sätt.

Bland tvångsmedlen kommer i allmänhet föreläggande av vite först i fråga. Bestämmelserna om detta finns i 1 mom. Vite föreläggs enligt 32 kap. 1 § rättegångsbalken till ett visst belopp, med beaktande av den bifälldes betalningsförmåga. Om gäldenären inte utan dröjsmål fullgör sin skyldighet, kan vitet dömas ut. Enligt ovan nämnda bestämmelse i rättegångsbalken kan vite av särskil-

da skäl dömas ut till ett lägre belopp än vad som har satts ut.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller påtryckningshåkte. Enligt bestämmelsen skall domstolen på yrkande av boförvaltaren få bestämma att en gäldenär skall hållas häktad, om gäldenären trots att ett vite enligt 1 mom. har förelagts ändå inte fullgör sina skyldigheter. Dock skall det inte vara nödvändigt att gäldenären i samtliga fall föreläggs vite. Enligt förslaget kan domstolen bestämma att gäldenären skall hållas häktas också utan att något vite föreläggs eller ett förelagt vite döms ut, om det är uppenbart att gäldenären kommer att tredska trots vitet. En sådan situation kan uppstå t.ex. om gäldenären uppträder så, att det är uppenbart att han eller hon inte kommer att fullgöra sina skyldigheter trots att vite har satts ut. Vitets effekt kan i konkursärenden vara svagare än vanligt, eftersom gäldenären eller gäldenärens lagliga företrädare sällan har möjligheter att klara av den ekonomiska förpliktelse som vitet innebär.

Enligt lagförslaget skall en gäldenär inte få hållas häktad längre än sex månader. Om gäldenären under denna tid upphör med sin tredska, skall domstolen omedelbart underlättas. Gäldenären skall ha möjlighet att själv göra denna anmälan eller underrätta fängelsedirektören. Med anledning av underrättelsen skall ärendet tas upp till ny behandling av domstolen och domstolen skall fortsätta behandlingen av ärendet utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter att gäldenären har meddelat att han eller hon upphör med sin tredska. Till den del som det är frågan om tiden för ny behandling av ärendet, motsvarar förslaget en ny bestämmelse i 22 § tvångsmedelslagen som riksdagen antog den 17 februari 2003 (RP 52/2002 rd) och som gäller ny behandling av ett häktningsärende på den häktades begäran. Tiden skall räknas uttryckligen från den tidpunkt när gäldenären lämnade sitt meddelande, även när meddelandet har lämnats till fängelsedirektören. I 7 kap. 3 § 3 mom. finns en bestämmelse om att behandlingen av ett ärende som gäller en häktad gäldenär kan fortsättas i den jourhavande tingsrätten, om den sista dagen av tiden infaller under en helg.

När gäldenären meddelar att han eller hon

upphör med sin tredska, kan gäldenären fullgöra sin skyldighet inför domstolen, t.ex. genom att med ed bestyrka boförteckningen. Härefter skall gäldenären omedelbart frigges ur häktet. Gäldenären kan också ha fullgjort sin skyldighet redan under tiden i häktet, t.ex. genom att ge boförvaltaren de uppgifter som denne behöver. I så fall bör domstolen besluta frige gäldenären redan när den har mottagit underrättelsen om att tredskan har upphört, om det inte finns någon särskild orsak att betvivla underrättelsens trovärdighet. Gäldenären behöver inte höras i saken. Däremot kan det vara behövt att höra boförvaltaren. Eftersom saken är brådskande kan hörandet lämpligen ske per telefon.

Enligt 3 mom. skall gäldenären ges tillfälle att bli hörd med anledning av boförvaltarens yrkande om tvångsåtgärder. Om saken är brådskande och gäldenären inte är anträffbar, skall vite få föreläggas och häktningsyrkandet behandlas trots att gäldenären inte har givits möjlighet att bli hörd. Häktningsorder på gäldenären skall få utfärdas om gäldenären utan laga hinder har uteblivit från behandlingen av häktningsyrkandet. Domstolen skall se till att gäldenären omedelbart underrättas om att vitet har förelagts. Även detta meddelande kan anförtros boförvaltaren att vidarebefordras till gäldenären och underrättelsen kan ske på ändamålsenligt sätt, dvs. också per telefon.

Enligt 4 mom. skall en polisman som griper en gäldenär som har förordnats att häktas informera gäldenären om att behandlingen av ärendet fortsätter om gäldenären upphör att tredskas.

Ändring i ett beslut som gäller tvångsmedel skall inte få sökas genom besvär. Klagan skall dock vara tillåten och skall behandlas i brådskande ordning. Klagan motsvarar i sak sökande av ändring. Bestämmelserna om klagan finns i 5 mom. Förslaget motsvarar annars gällande lag (18 § 2 mom. konkursstadgan), men enligt förslaget skall inte bara gäldenären, utan dessutom boförvaltaren och borgenären ha rätt att anföra klagan.

Enligt 6 mom. föreskrivs genom förordning av justitieministeriet om tillställande av handlingar i en häktads ärende. För att behandlingen av ärendet vid behov skall kunna fortsätta i den jourhavande tingsrätten, skall

den tingsrätt som fattat häktningsbeslutet tillställa polisen handlingarna. Meningen är att handlingarna tillställs Centralkriminalpolisens kommunikationscentral som har jour dygnet runt.

12 §. *Gäldenären.* I 1 mom. finns bestämmelser om vem som bestämmelserna i 5—7 §, 8—10 §, till den del de gäller utreseförbud, och 11 § gäller när konkursgäldenären är en sammanslutning, stiftelse eller annan juridisk person. Bestämmelserna motsvarar till sitt innehåll 17 § 1 mom. (1218/1997) konkursstadgan. De bolagsrättsliga bestämmelserna om vem som företräder ett aktiebolag i konkurs (13 kap. 19 § 1 mom. lagen om aktiebolag) tillämpas alltså inte till denna del. De bestämmelser som det hänvisas till i momentet gäller gäldenärens skyldighet att medverka och lämna uppgifter (5 §), skyldighet att bestyrka boförteckningen och lämna uppgifter (6 §), rätt att få kostnader ersatta (7 §), utreseförbud och andra säkringsåtgärder innan gäldenären försätts i konkurs (8 §), utreseförbud sedan konkursen har börjat (9 §), behandling av ärenden som gäller säkringsåtgärder och utreseförbud (10 §) samt tvångsmedel mot tredskande gäldenär (11 §). Förslaget motsvarar till sitt materiella innehåll 17 § 2 mom. (1218/1997) konkursstadgan.

Vid tillämpningen av bestämmelserna om gäldenärens rättigheter och skyldigheter, skall såsom gäldenär för det första betraktas den som är personligen ansvarig för sammanslutningens förpliktelser, sammanslutningens, stiftelsens eller en annan juridisk persons verkställande direktör eller styrels medlem, likvidator eller en person som kan jämföras med dessa samt den som under det år som närmast har föregått konkursansökan har haft en sådan ställning i sammanslutningen, stiftelsen eller en annan juridisk person. Personligt ansvar för sammanslutningens förpliktelser har främst ansvariga bolagsmän i öppna bolag och kommanditbolag. På dessa skall tillämpas bestämmelserna om gäldenärer. Bestämmelserna skall enligt förslaget inte tillämpas på medlemmarna i andelslagens när medlemmarna enligt andelslagets stadgar kan bli tillskottspliktiga mot andelslagets borgenärer.

Enligt 2 mom. skall vid ett konkursbos

konkurs boförvaltaren betraktas som gäldenär. Vid ett dödsbos konkurs skall enligt 3 mom. som gäldenär betraktas den delägare i dödsboet som haft dödsboets egendom i sin vård.

I 4 mom. föreslås att domstolen skall ha möjlighet att besluta att bestämmelsernas tillämpningsområde skall utvidgas. I vissa fall är det behövt att även de som tidigare än under det år som närmast har föregått konkursansökan har verkat i ledande uppgifter hos konkursgäldenären förpliktas att delta i utredningen av boet, vilket man kan göra med stöd av 1 punkten i momentet. Detta är fallet särskilt när en juridisk person inte under de senaste åren har haft någon styrelse eller verkställande direktör. Om t.ex. en samslutnings hela styrelse har bytts ut, kan det vara viktigt att gäldenärens skyldighet att medverka vid behov kan utsträckas till att gälla också tidigare styrelsemedlemmar. Detsamma gäller personer som saknar en formell ställning i förvaltningen, t.ex. bolagets huvudaktionärer. Dessa personer kan till följd av sin ställning i gäldenärsbolaget ha sådana uppgifter om boet som ingen annan har.

När gäldenären är en fysisk person, skall bestämmelserna i 1 mom. med stöd av ett domstolsbeslut enligt 2 punkten få tillämpas även på en person som faktiskt har lett gäldenärens näringsverksamhet. Gäldenärens skyldigheter skall därför gälla också den som utan någon formell ställning har skött gäldenärens angelägenheter. Detsamma skall gälla personer som har skött gäldenärens egendom t.ex. i egenskap av intressebevakare, medan gäldenären har varit bosatt utomlands, eller som annars har skött den på uppdrag av gäldenären.

Med stöd av ett domstolsbeslut skall enligt 3 punkten bestämmelserna i 1 mom. dessutom vid ett dödsbos konkurs tillämpas på andra delägare eller på den som har haft botes egendom i sin vård eller besittning.

Ett yrkande om att bestämmelserna skall utsträckas till att gälla en vidare personkrets skall såsom hittills få framställas av boförvaltaren eller en borgenär. Detta föreskrivs i 5 mom. Domstolen skall ge den som yrkandet gäller möjlighet att bli hörd. Ett beslut genom vilket domstolen har bestämt att bestämmelserna skall tillämpas får inte överklagas.

Klagan över beslutet skall dock få anföras utan tidsbegränsning och ärendet skall behandlas i brädslande ordning.

13 §. *Begränsningar av gäldenärens behörighet.* I olika lagar finns ett stort antal bestämmelser som begränsar en konkursgäldenärs behörighet att handha olika i lagen reglerade uppgifter. Begränsningarna gäller främst fysiska personer som gäldenärer. Begränsningen uttrycks vanligtvis med orden "den som är försatt i konkurs kan inte vara" eller "den som inte är försatt i konkurs". Enligt lagen kan t.ex. i en förenings eller stiftelses styrelse inte väljas in en person som är försatt i konkurs. Den som är försatt i konkurs kan inte heller vara stiftare, styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett aktiebolag. Rätten för den som är försatt i konkurs att idka näringsverksamhet är begränsad bl.a. så, att en sådan person i allmänhet inte är behörig att bedriva vare sig tillståndspliktig näring eller näring som får utövas efter anmälan. Motsvarande begränsningar finns också bl.a. i flera bestämmelser om domstolsledamöter och rättegångsbiträden. Enligt 98 § 1 mom. konkursstidpunkten skall en konkurs anses avslutad när underrättens dom (konkursdomen) har meddelats. Denna tidpunkt bestämmer alltså för närvarande hur länge begränsningarna är i kraft. Konkursdomen meddelas i allmänhet när ca sex månader har förflutit efter att konkursdomen meddelades. Om boförteckningen inte blir klar eller gäldenären vägra styrka att den är riktig, blir tiden längre.

Enligt lagförslaget skall konkursen anses avslutad först när slutredovisningen är godkänd (19 kap. 7 §). För att den föreslagna avslutningstidpunkten inte skall förlänga den tid som gäldenärens behörighet är begränsad, föreslås i paragrafen en allmän bestämmelse om hur länge gäldenären med anledning av konkursen skall sakna behörighet för befattningar och uppgifter som avses någon annanstans i lagen. Enligt lagförslaget skall konkursen begränsa gäldenärens behörighet från det att konkursen börjar till dess att gäldenären har bestyrkt boförteckningen. Ibland kan det ta tid innan boförteckningen blir klar och därför föreslås begränsningen vara i kraft högst en viss tid, nämligen fyra månader. Tiden är kortare än den tid som begränsningar-

na enligt de gällande bestämmelserna i allmänhet innebär. Bestämmelsen skall vara subsidiär så, att om den lag som reglerar befattningen eller uppgiften har en specialbestämmelse om saken, skall denna iakttas om den skiljer sig från den nya konkurslagens bestämmelser. Att bestämmelsen är subsidiär framgår uttryckligen av den.

En del av dem som gav utlåtande om lagförslaget ansåg att det vore motiverat att behörighetsbegränsningarna alltid skulle vara i kraft tills gäldenären har fastställt boförteckningen. Förslaget motiverades med att begränsningarna annars upphör att gälla också när gäldenären har tredskats och inte fullgjort sina lagstadgade skyldigheter, t.ex. inte har bestyrkt boförteckningen. Om boförteckningen blir klar eller inte beror dock inte alltid på gäldenären. Det kan också finnas godtagbara skäl för gäldenären att inte bestyrka boförteckningen. Gäldenären kan på eget initiativ försöka inhämta olika slags utredningar för uppgörandet av boförteckningen eller för att kunna göra förbehåll. Det gäller också att observera att lagstiftaren genom bestämmelserna om de grundläggande rättigheterna har försökt stärka vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring (18 § grundlagen). Även av denna orsak är det motiverat att begränsningarna av gäldenärens behörighet är i kraft endast en sådan bestämd, relativt kort tid som kan anses tillräcklig för utredningen av konkursboet. För en entydig tidsgräns talar också behovet av ett tydligt system samt praktiska orsaker, för annars kan det ofta vara besvärligt att visa att behörighetsbegränsningarna har upphört.

I paragrafens rubrik används uttrycket "behörighetsbegränsning", för att ange skillnaden mellan denna begränsning och begränsning av handlingsbehörigheten enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

5 kap. **Egendom som ingår i konkursboet**

Bestämmelserna i kapitlet anger vilken egendom som hör till ett konkursbo (1—5 § och 10 §). Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om egendom som tillhör en utomstående samt om avtal som inte är fullföljda när konkursen börjar (6—9 §).

1 §. *Allmänna bestämmelser om egendom som ingår i konkursboet.* Enligt 1 mom. skall till konkursboet såsom enligt gällande rätt höra all egendom som gäldenären hade när konkursen började. Under vilka förutsättningar egendomen anses vara gäldenärens bestäms enligt materiella civilrättsliga bestämmelser. Med egendom som tillhör gäldenären avses alla rättigheter med förmögensvärde, således också t.ex. fordringsrättigheter och immateriella rättigheter, begränsade sakrättigheter, såsom hyres-, nyttjande- och panträttigheter. Även handlingar samt olika slags register och datafiler är egendom, även om de inte har något omsättningsvärde. Den allmänna bestämmelsen tillämpas inte om något annat bestäms någon annanstans i lag.

Enligt gällande lag omfattar konkursboet också den egendom som gäldenären förvärvat innan konkursen avslutas. Enligt 98 § 1 mom. (110/1995) konkursstadgan avslutas en konkurs när underrätten meddelar konkursdomen. För juridiska personer gäller lagförslaget fortfarande i kraft principen att egendom som gäldenären får efter konkursens början också hör till konkursboet. Rättsläget ändras enligt lagförslaget så, att till konkursboet skall höra också den egendom som gäldenären får efter att den utdelningsförteckning som motsvarar konkursdomen har fastställts. Enligt 19 kap. 7 § avslutas nämligen konkursen först när slutredovisningen har godkänts. I praktiken torde ändringen inte vara särskilt stor, för juridiska personer förvärvat egentligen inte någon ny egendom efter att konkursen har börjat.

När det gäller fysiska personer, föreslås däremot en sådan ändring av lagen, att till konkursboet inte längre skall höra egendom eller inkomster som konkursgäldenären får efter att konkursen har börjat. Bestämmelsen förverkligar bättre än den gällande bestämmelsen konkursens syfte, som i första hand är att realisera gäldenärens egendom och fördela den mellan borgenärerna, inte i lika hög grad att utnyttja gäldenärens förvärvsförmåga. Eftersom den tid som förflyter mellan konkursens början och konkursdomen i allmänhet är bara ca sex månader lång, kan den utdelning som gäldenärens inkomster för denna tid ger borgenärerna i allmänhet inte

ens bli betydande. Egendom och inkomster som gäldenären förvärvar efter att konkursen har börjat skall dock fortfarande vara utmättningsbar på samma sätt som före konkursen.

Vid bedömningen av när gäldenären har förtjänat inkomsten är det avgörande när grunden för inkomsten har uppstått. Utgångspunkten är att det som gäldenären förtjänar genom arbete som han utför efter att konkursen har börjat inte hör till konkursboet. Har t.ex. ett skadefall som utgör grund för utbetalning av försäkringsersättning inträffat innan konkursen började, hör ersättningen till konkursboet. Däremot hör t.ex. skatteåterbäring på förskottsskatter som har betalats för året när konkursen började inte till konkursboet, eftersom grunden för denna fordran uppstår först vid skatteårets utgång.

När en rättshandling går åter med stöd av lagen om återvinning till konkursbo, skall den egendom som skall återbäras, själva föremålet eller värdeersättningen, hör till konkursboet, såsom enligt gällande lag. En bestämmelse om detta föreslås i den allmänna bestämmelsens 2 mom. I samma sammanhang föreskrivs för tydlighetens skull att även egendom som återgår på andra ogiltighetsgrunder, t.ex. enligt lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område, skall hör till konkursboet.

Enligt den allmänna bestämmelsens 3 mom. skall också egendom som har kommit i stället för egendom som hör till konkursboet samt egendomens avkastning hör till konkursboet. Sådan har regeln varit även hittills, även om det inte har funnits några skrivna lagregler om saken.

2 §. *Utländsk egendom som del av konkursboet i vissa fall.* Gäldenärens egendom skall hör till konkursboet även när den är belägen utomlands. Att använda egendom som är belägen utomlands för betalning av borgenärs fordringar kan försvåras om ett verkställighetsförfarande beträffande gäldenärens egendom är anhängigt i en främmande stat. Att ta hem egendom från utlandet eller att på åtgärd av ett finskt konkursbo sälja egendomen i utlandet kan också visa sig svårt eller omöjligt. Till följd av sakens natur är det nästan inte alls möjligt att påverka saken genom nationell lagstiftning, utan det krävs internationellt samarbete mellan stater-

na. När det gäller EU:s medlemsländer, har EG:s insolvensförordning medfört en avgörande förbättring.

Om sätet för konkursgäldenärens huvudsakliga intressen är beläget i Finland, erkänns ett förfarande som har inletts i Finland såsom ett s.k. huvudförfarande på Europeiska gemenskapens område. I så fall omfattar huvudförfarandet även gäldenärens egendom i övriga medlemsstater. I den händelse att ett territoriellt förfarande för gäldenären pågår i någon annan medlemsstat på vilken förordningen tillämpas, hör egendomen i den staten inte till det finländska konkursboet till den del som egendomen behövs för att förnöja de borgenärer som deltar i det territoriella förfarandet. Om sätet för gäldenärens huvudsakliga intressen är beläget i någon annan medlemsstat än Finland och ett territoriellt förfarande har inletts i Finland, omfattar konkursboet i Finland enligt artikel 3.2 i insolvensförordningen på motsvarande sätt bara den egendom som gäldenären har i Finland.

När en konkurs har inletts i Finland och gäldenären har sin hemort i Finland blir den konkurskonvention tillämplig som Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige ingick i Köpenhamn den 7 november 1933, dock endast i förhållande till Danmark, Island och Norge. Enligt konventionens första artikel omfattar en konkurs som har inletts i någon av konventionsstaterna även egendom som gäldenären har i andra konventionsstater. Om gäldenären i en konkurs i Finland har egendom t.ex. i Norge, är utgångspunkten därför att även denna egendom hör till det finländska konkursboet. Vilket slags egendom som hör till konkursboet avgörs enligt lagen i den stat där konkursen inleddes. Egendom som enligt lagen på den ort där den är belägen överhuvudtaget inte kan bli föremål för tvångsexekution, hör däremot inte till konkursboet.

I paragrafen bestäms under vilka förutsättningar egendom som gäldenären har i utlandet skall anses hör till gäldenärens konkursbo, när sätet för gäldenärens huvudsakliga intressen inte är beläget i Finland eller någon annan stat som är bunden av EG:s insolvensförordning. Bestämmelsen anknyter till bestämmelsen i lagförslaget 7 kap. 1 § 2 mom., som föreskriver att en finsk domstol

i detta fall är behörig om gäldenären har ett driftsställe i Finland eller sådan egendom i Finland att det kan anses ändamålsenligt att inleda ett konkursförfarande i Finland. Paragrafen blir tillämplig genast när EG:s insolvensförordning eller ovan nämnda konkurskonvention mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige inte tillämpas. Förslaget utgår från att egendomens tillhörighet till konkursboet även i dessa fall skall avgöras enligt samma princip som den som tillämpas enligt EG:s insolvensförordning. Till konkursboet hör alltså bara den egendom som gäldenären har i Finland. När egendomen skall anses vara belägen i Finland bestäms enligt internationellt privaträttsliga bestämmelser och principer.

3 §. *Egendom som omfattas av en utmätning- eller överlåtelsebegränsning.* Enligt huvudregeln kan till ett konkursbo bara höra utmättningsbar egendom, vilket uttryckligen framgår av 45 § 1 mom. (110/1995) konkursstadgan. Lagförslaget utgår från samma princip, vilket också framgår av 1 mom. De orsaker som annars hindrar att separata verkställighetsåtgärder vidtas för att viss egendom skall få användas till betalning av borgenärens fordran är lika motiverade vid konkurs som vid separat verkställighet. På detta sätt skyddas särskilt egendom som är så viktig för gäldenärens dagliga utkomst att det inte är skäligt att egendomen används till att förnöja hans borgenärer.

I 4 kap. 5 § utsökningslagen finns bestämmelser om s.k. undantag från utmätning. Bestämmelserna gäller för det första gäldenärens och hans eller hennes familjemedlemmars personliga tillhörigheter, såsom sedvanligt hemlösöre, men också egendom som gäldenären behöver för att kunna utöva sitt yrke eller sin näring, t.ex. arbetsredskap, samt föremål som har ett särskilt affektionsvärde för gäldenären. Bestämmelserna i 4 kap. 6, 6 a-c, 7, 7 a, 8 och 8 a § utsökningslagen begränsar också utmätning av lön och med lön jämställbara prestationer samt personskadeersättningar. I annan lagstiftning finns bestämmelser som särskilt förbjuder utmätning av sociala förmåner. Barnbidrag, bostadsbidrag, studiestöd eller förmåner som betalas ut med stöd av folkpensionslagen (347/1956) kan t.ex. inte utmätas.

Vilken egendom som hör till konkursboet påverkas också av den omständigheten att det enligt 4 kap. 9 § 2 mom. inte är möjligt att utmäta annan egendom än sådan som kan överlåtas. Rätten att överlåta egendomen kan vara begränsad enligt lag eller enligt ett avtal. Lagen tillåter t.ex. begränsningar när det gäller överlåtelse av nyttjanderätt till fast egendom, avtal om hyra av bostads- och affärlägenheter samt nyttjanderätt med stöd av testamente. Även i lagstiftningen om immateriella rättigheter finns bestämmelser som begränsar rätten att överlåta nyttjanderätter, t.ex. i 43 § patentlagen (550/1967), 28 § upphovsrättslagen (404/1961), 27 § lagen om nyttighetsmodeller (800/1991), 26 § mönsterrettslagen (221/1971) och 23 § lagen om växtförädlarrätt (789/1992). Begränsningarna grundar sig i allmänhet på att rättsinnehavarens intresse förutsätter ett förtroendefullt förhållande mellan parterna samt en möjlighet att övervaka att rätten utövas på överenskommet sätt.

Lagförslaget utgår från att samma skäl som annars motiverar att begränsningar av rätten att överlåta nyttjanderättigheter är bindande även för andra än avtalsparterna i allmänhet är motiverade också vid konkurs. Att bestämmanderätten över gäldenärens tillgångar till följd av konkursen övergår på borgenärerna är inte en överlåtelse som avses i 4 kap. 9 § 2 mom. Också när nyttjanderätten till egendomen inte kan överlåtas och därför inte vid konkurs kan omvandlas till pengar, kan konkursboet ha rätt att använda egendomen under konkursen. För att egendomen skall få användas kan det vara nödvändigt att konkursboet förbinder sig till avtalet såsom förskrivs i 3 kap. 8 §. Den omständigheten att konkursboet inte kan överlåta egendomen vidare medför alltså inte något förbud att använda den t.ex. i produktionsverksamhet som konkursboet utövar. En nyttjanderätt som inte kan överlåtas kan dock inte genom vidareöverlåtelse omvandlas till pengar under konkursen.

Enligt 2 mom. 1 punkten skall till konkursboet även höra egendom som enligt 4 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten utsökningslagen inte kan överlåtas. Bestämmelsen i utsökningslagen gäller oberoende av värdet egendom med vars hjälp gäldenären kan skaffa sig en ut-

mättningsbar inkomst som är tillräcklig för betalning av sökandens fordran. Sådan egendom kan undantas vid utmätning, om undantaget inte kan anses strida mot sökandens intresse eller om sökanden samtycker till undantaget. Förmånen att på detta sätt undanta egendom motiveras med att det vore oskäligt och oändamålsenligt att gäldenären skulle hindras att fortsätta en ekonomiskt lönsam näring. Särskilda krav ställs i fråga om att verksamheten skall vara lönsam, eftersom undantag inte är möjliga utan sökandens samtycke, om de inkomster som gäldenären förvärvar med hjälp av egendomen inte räcker till för att betala ens sökandeborgenärens fordran.

Det föreslagna undantaget grundar sig på skillnaden mellan allmän exekution och specialexekution. Att lämna värdefull egendom i närings- eller affärsverksamheten utanför konkursboet skulle strida mot syftet med en konkurs, eftersom en konkurs är avsedd att förneja samtliga borgenärer, vilket inte gäller utmätning. För att detta skall vara möjligt är det av avgörande betydelse att bestämmanderätten till egendomen övergår på borgenärerna. På dessa grunder föreslås i lagförslaget för tydlighetens skull att egendom som avses i 4 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten utsökningslagen skall höras till konkursboet fastän den kunde undantas vid utmätning.

I andra lagar finns vissa undantagsbestämmelser, med stöd av vilka t.ex. egendom som inte kan utmätas hör till gäldenärens konkursbo. I 2 mom. 2 punkten föreslås för tydlighetens skull en uttrycklig bestämmelse om att denna egendom skall höras till konkursboet, även om detta följer redan av bestämmelsen i lagförslagets 1 kap. 2 § 1 mom., som reglerar lagens tillämpningsområde. Med stöd av en sådan specialbestämmelse kan viss egendom alltså höras till konkursboet även om t.ex. några av förutsättningarna för att egendomen skall höras till konkursboet inte vore uppfyllda. Med stöd av sådana specialbestämmelser hör till konkursboet t.ex. varumärkesrätt (5 § kap. 35 § varumärkeslagen), teckning av garantiandel som avses i 2 kap. 12 § lagen om försäkringsföreningar (1250/1987) och i 2 kap. 22 § lagen om försäkringskassor (1164/1992) samt rätt på basis av aktieteckning enligt 2 kap. 11 § lagen om

aktiebolag. Enligt 17 § firmalagen (128/1978) hör en enskild näringsidkares, ett öppet bolags eller ett kommanditbolags firma till konkursboet, om gäldenärens eller bolagsmannens efternamn inte ingår i firmamamnet.

I 3 mom. föreskrivs, att om det i samband med överlåtelse av äganderätten till egendom har gjorts ett villkor som förbjuder vidareöverlåtelse av egendomen eller annars begränsar rätten till vidareöverlåtelse, skall villkoret sakna verkan mot konkursboet. I gällande lag finns bestämmelser om sådana villkors bindande verkan endast i fråga om fast egendom. Enligt 2 kap. 11 § jordabalken är ett villkor vid fastighetsköp ogiltigt om det begränsar köparens rätt att överlåta fastigheten vidare, pantsätta fastigheten, avtala om upplåtelse av legorätt eller någon annan särskild rättighet i den eller att annars i rättsligt hänseende förfoga över fastigheten på något därmed jämförbart sätt. Enligt 4 kap. 2 § 1 mom. jordabalken skall lagrummet också tillämpas på gåva. När det gäller lös egendom, har ett testaments- eller gåvovillkor som begränsar vidareöverlåtelse ansetts binda också personer som inte är parter i avtalet, t.ex. utmätnings- och konkursborgenärer.

När det gäller överlåtelse mot vederlag, kan man entydigt utgå från att ett överlåtelsevillkor som begränsar ägarens rätt till vidareöverlåtelse inte binder konkursboet. I dessa fall har i samband med överlåtelsen från gäldenärens egendomssfär i allmänhet överförts tillgångar som köpeskilling och villkoret skulle kränka mottagarens borgenärer. Att villkoret saknar verkan i förhållande till konkursboet torde också motsvara det rådande rättsläget.

När det gäller vederlagsfria överlåtelser, talar viktiga synpunkter för att ett villkor som begränsar vidareöverlåtelse skall vara bindande för konkursborgenärerna, men det finns också viktiga synpunkter som talar mot en sådan ståndpunkt. För den omständigheten att villkoret skall vara bindande talar villkorets eventuella avsikt att skydda överlåtarens intressen. Överlåtare kan ha bestämt att egendomen skall användas t.ex. för ett ändamål som gagnar honom själv eller tredje man. När det är frågan om vederlagsfria överlåtelser, är det i allmänhet inte oskäligt

att dessa villkor är bindande mot borgenärerna, eftersom någon egendom inte har lämnat gäldenärens förmögenhetssfär, vilket är fallet om egendomen har förvärvats mot vederlag. Å andra sidan har man i lagstiftningen överhuvudtaget i allmänhet ställt sig negativ till överlåtelsevillkor som hindrar eller begränsar rättigheter som vanligen tillkommer ägaren och skulle gälla i förhållande till tredje man. Genom bestämmelser om att överlåtelsebegränsningarna saknar verkan bör man framför försöka hindra att sådana begränsningar används i syfte att undanta egendom när mottagaren blir föremål för tvångsexekution. Överlåtelsebegränsningarna motiveras sällan av skäl som kunde anses godtagbara ur borgenärens synpunkt. Att begränsande villkor är förbjudna enligt jordabalken har man motiverat med att dessa villkor kan inverka skadligt såväl på markdispositionen som på omsättningen av fastigheter. Motsvarande skäl talar för att dessa begränsningar skall vara ogiltiga också när lös egendom har överlåtits i gäldenärens ägo. Att överlåtelsebegränsningarna är ogiltiga i förhållande till konkursborgenärerna begränsar inte oskäligt överlåtarens möjligheter att uppställa begränsningar för hur mottagaren får använda egendomen t.ex. i allmännyttigt syfte, eftersom villkoren för vidareöverlåtelse skall binda konkursboet om överlåtelsen gäller en begränsad sakrätt, t.ex. en nyttjanderätt. Dessutom gäller det att beakta att med stöd av 4 kap. 5 § 1 mom. 2 punkten utsökningslagen får gäldenären behålla föremål som har ett särskilt stort affektionsvärde för gäldenären eller gäldenärens familj. Den förmån som denna rätt att avskilja egendom innebär kan därför åstadkomma det att föremålet inte i strid med gåvogivarens eller testatorns avsikt kommer i en främmande persons ägo. Föremålet får dock inte ha något högt ekonomiskt värde.

Av dessa orsaker har man i förslaget stannat för att regeln skall gälla också lös egendom och oberoende av om överlåtelsen sker mot vederlag eller är vederlagsfri. Det saknar också betydelse om förbudet mot vidareöverlåtelse eller begränsningen av vidareöverlåtelserätten har tagits in på överlåtarens önskan eller för att tillgodose överlåtarens fördel eller av något annat skäl. Regeln gäller inte

bara avtal, utan också andra rättshandlingar. Begränsar ett testamente testamentstagarens rätt att överlåta den testamenterade egendomen, är villkoret inte bindande för konkursboet. Den som överlåter en begränsad sakrätt, t.ex. en lego- eller nyttjanderätt, kan däremot fortfarande förbjuda att rätten överläts eller begränsa rätten till överlåtelse på ett sätt som binder rättighetshavarens borgenärer.

Om återtagningsvillkors bindande verkan bestäms i kapitlets 7 §.

4 §. *Bokföringsmaterialet.* Enligt bestämmelsen i lagförslaget hör det bokföringsmaterial som gäller gäldenärens rörelse eller yrke till konkursboet. Bokföringsmaterialet kan anses höra till konkursboet redan med stöd av en allmän regel, men för att saken är viktig och skall vara klar föreslås en uttrycklig bestämmelse om saken. Det har ingen betydelse vem som har materialet i sin besittning. I lagförslagets 9 kap. 3 § 2 mom. bestäms att även annat bokföringsmaterial än sådant som är i gäldenärens besittning skall överlämnas till konkursboet.

5 §. *Rätt till arv eller testamente.* I paragrafen finns bestämmelser om när gäldenärens avstående från arv är bindande i förhållande till gäldenärens konkursborgenärer. En bestämmelse om saken ingår i gällande 45 a § (759/1991) konkursstadgan. I den bestämmelsens innehåll föreslås inga ändringar. Den omständigheten att egendom som en gäldenär, som är en fysisk person, får efter konkursen inte hör till konkursboet enligt 1 § 1 mom., minskar bestämmelsens betydelse. Den skall endast gälla situationer i vilka arvsfallet har inträffat innan konkursen började.

Utgångspunkten är att gäldenärens rätt till arv och testamente skall höra till konkursboet. Under de förutsättningar som föreskrivs i paragrafen skall gäldenären dock, såsom hittills, kunna avstå från sitt rätt med bindande verkan mot borgenärerna. I bestämmelsen förutsätts för det första att gäldenären har avstått från sin rätt i enlighet med bestämmelserna i 17 kap. 2 a § ärvdabalken. Enligt denna bestämmelse har inte en arvinge eller testamentstagare rätt att avstå från sin rätt, om han eller hon har vidtagit sådana åtgärder att de kan anses ha tagit emot arvet. Dessutom skall avståendet ske skriftligen. Om av-

ståendet har skett på detta sätt före konkursen, binder det konkursborgenärerna oberoende av när gäldenären fick kännedom om sin rätt till arv. Avståendet kan inte heller återvinnas till konkursboet. Ett avstående som har skett efter att konkursen började binder borgenärerna, om det har skett inom tre månader efter att gäldenären fick kännedom om arvlåtarens död och sin rätt till arv eller testamente. Har det när konkursen börjar gått tre månader efter att gäldenären fick kännedom om arvlåtarens död och sin rätt till arv eller testamente, kan gäldenären inte längre på ett för konkursborgenärerna bindande sätt avstå från sin rätt.

Konkursgäldenären eller en arvinge som träder i hans ställe skall vid behov visa att gäldenären har avstått från sin rätt på det sätt som föreskrivs i 17 kap. 2 a § ärvdabalken.

Enligt 7 kap. 11 § och 14 kap. 6 § ärvdabalken övergår gäldenärens rätt att yrka på laglott och klandra ett testamente inte på gäldenärens borgenärer.

6 §. *Egendom som tillhör en utomstående.* Enligt paragrafen skall egendom som tillhör tredje man, men som är i gäldenärens besittning, inte hör till konkursboet om den kan avskiljas från gäldenärens egendom. Egendomen skall överlåtas till ägaren eller till någon annan som ägaren bestämmer.

Bestämmelsen i lagförslaget motsvarar gällande lag och återspeglar allmänna sakrättsliga principer. Om tillgångar som dels tillhör gäldenären och dels en utomstående har sammanblandats, kan de inte längre individualiseras. Sammanblandningen kan ske på många olika sätt. Det kan hända att egendom som tillhör en utomstående har fogats till gäldenärens egendom, såsom en del av den, eller också kan det vara frågan om ett föremål som inte kan skiljas från gäldenären tillhörig egendom av samma slag. I synnerhet när det är frågan om penningmedel, kan frågan huruvida egendomen kan individualiseras ha praktisk betydelse. Om gäldenären inte har hållit de främmande medlen åtskilda från andra medel, kan medlen i allmänhet inte skiljas från gäldenärens övriga medel. I vissa fall kan t.ex. medel som en utomstående betalar in på gäldenärens bankkonto dock individualiseras.

Ett konkursbo behöver naturligtvis inte

lämna ut egendom åt en utomstående om denne t.ex. enligt bestämmelserna om omställningsskydd inte kan återropa överlåtelsen därför att han eller hon inte har fått egendomen i sin besittning innan konkursen började. Om egendomen t.ex. består av värdepapper, förutsätts det att köparen har fått värdepappren i sin besittning före konkursen.

Konkursboet skall se till att den utomståendes egendom hålls åtskild från gäldenärens. Om konkursboet försummar detta, kan det bli skadeståndsskyldigt mot den utomstående. En särskild bestämmelse om saken finns i 54 § konkursstadgan, men någon motsvarande bestämmelse behövs inte i den nya lagen, eftersom det även annars är boförvaltarens skyldighet att hindra sammanblandning av gäldenärens och en utomståendes egendom.

Konkursboet har samma rätt som gäldenären skulle ha haft att yrka att den utomstående uppfyller sin prestationsskyldighet innan egendomen överlämnas till honom eller henne. Om en utomstående har köpt ett bestämt föremål av gäldenären före konkursen, har konkursboet vanligtvis rätt att yrka att köparen skall betala köpeskillingen innan egendomen lämnas ut till köparen. Konkursboet är inte heller skyldigt att lämna ut egendomen förrän den utomstående betalar fordringar för vilkas betalning konkursboet enligt 12 kap. 12 § handelsbalken har retentionsrätt i egendomen. Om ett köp som gäller lös egendom har hävts, har konkursboet i allmänhet rätt att yrka att redan betald köpeskillning återbärs innan boet återlämnar egendomen till säljaren. Enligt 14 kap. 5 § i lagförslaget är det boförvaltarens skyldighet att klarlägga överlåtelsevillkoren.

Om den utomståendes egendom inte kan avskiljas från gäldenärens, får denne i allmänhet lov att nöja sig med en utdelning som räknas på basis av egendomens värde.

Om undantag angående lös egendom till vilken överlåtaren har återtagningsrätt eller ägarförbehåll, bestäms i 7 §.

7 §. *Ägarförbehåll och återtagningsrätt.* I paragrafen föreskrivs vilken verkan ett villkor om ägarförbehåll eller återtagningsrätt skall ha i konkurs. Med ägarförbehåll avses ett villkor i ett överlåtelseavtal som föreskriver att äganderätten övergår på mottagaren

först när ett bestämt avtalsvillkor är uppfyllt. Återtagningsvillkor är det frågan om när det i avtalet föreskrivs att äganderätten, som redan har övergått på mottagaren, under vissa villkor skall återgå på överlåtaren. Villkor om ägarförbehåll kallas ofta uppskjutande (suspensivt) villkor, medan ett återtagningsvillkor kallas upplösande (resolutivt) villkor. I vartdera fallet ställs villkoret i allmänhet i syfte att säkra betalningen av köpeskillingen, varför avtal som innehåller sådana villkor i allmänhet kallas kreditköpsavtal. I denna proposition kallades dessa rättshandlingar också villkorliga överlåtelser.

Bestämmelsen i 1 mom. utgår från att den egendom i vilken överlåtaren har en rätt som grundar sig på ett villkor om ägarförbehåll eller återtagningsrätt är egendom som på det sätt som avses i kapitlets 6 § befinner sig i gäldenärens besittning, men som tillhör en utomstående. Villkoret skall vara bindande oberoende av om det är ett ägarförbehålls- eller återtagningsvillkor. Detta innebär en förändring av det rådande rättsläget. Om bindande verkan av ägarförbehåll vid utmätning bestäms uttryckligen i 18 § 1 mom. lagen om avbetalningsköp (91/1966). Ett villkor om ägarförbehåll har ansetts binda borgenärerna också annars än vid avbetalningsköp. Däremot har man i rättspraxis ansett att ett återtagningsvillkor är bindande endast i förhållandet mellan parterna. Det finns dock ingen grund att göra en sådan skillnad. Vartdera villkoret har samma syfte, att trygga överlåtarens fordran. Huruvida villkoret är bindande mot tredje man har dessutom ofta kommit att bestämmas med ledning av ordalydelsen i avtalet, som kan vara slumpmässigt vald, varvid också slutresultatet kan ha blivit slumpmässigt och stridande mot avtalsparternas avsikt. Efter att jordabalken infördes saknar också skillnaden mellan uppskjutande och upplösande villkor betydelse vid fastighetsköp (2 kap. 2 § jordabalken).

I 2 mom. bestäms om de förutsättningar under vilka ett villkor om ägarförbehåll eller återtagningsrätt binder dödsboet. När det gäller ägarförbehåll kan bestämmelsen anses motsvara det rådande rättsläget. Enligt förslaget är villkoret bindande förutsatt att säljaren och gäldenären har avtalat om ägarförbehållet eller återtagningsrätten innan gäldenä-

ren har fått föremålet i sin besittning. Om parterna har avtalat om ägar- eller återtagningsförbehåll först efter att besittningen redan har övergått till gäldenären, är villkoret inte bindande för konkursboet. Inte heller binder ägar- eller återtagningsförbehållet köparens konkursbo om köparen enligt avtalet har rätt att utan överlåtarens samtycke överlåta egendomen vidare eller foga den till sin övriga egendom så, att objekten blir beståndsdelar eller tillbehör till varandra. Även någon annan juridiskt betydelsefull, för äganderätten typisk bestämmanderätt till den med ägar- eller återtagningsförbehåll överlåtna egendomen medför att villkoret saknar verkan mot konkursboet. Någon annan bestämmanderätt är det t.ex. frågan om när en panträtt eller annan begränsad sakrätt har stiftats i egendomen. I dessa fall har säljaren i den mån avstått från sina rättigheter som ägare att det inte är motiverat att utsträcka villkorets bindande verkan till andra än avtalsparterna. Det saknar betydelse om köparen har utövat sin bestämmanderätt före konkursen, för den omständigheten att köparen under kredittiden har rätt att överlåta egendomen, foga den till annan egendom eller att annars rättsligt förfoga över egendomen räcker för att göra villkoret överksamt annars än i förhållandet mellan parterna.

8 §. *När konkursboet i någon annans ställe tillträder ett överlåtelseavtal som är förenat med villkor.* I paragrafen bestäms om konkursboets rätt att tillträda ett överlåtelseavtal som är förenat med ett villkor så som avses i kapitlets 7 §. Paragrafen gäller endast överlåtelse av lösöre och tillämpas i stället för den allmänna bestämmelsen i 63 § 1 mom. köplagen på avtal som är förenade med villkor. För fast egendom bestäms konkursboets ställning enligt 2 kap. 29 § jordabalken.

Enligt gällande rätt ger ett ägarförbehåll säljaren s.k. separatistställning i köparens konkurs. Utgångspunkten är att säljaren har rätt att få tillbaka egendomen. För kreditavtal som avses i lagen om avbetalningsköp och 7 kap. konsumentskyddslagen (38/1978) finns särskilda regler om uppgörelse i rättsförhållandet mellan säljaren och konkursboet. Däremot har lagen inga bestämmelser om uppgörelse vid andra kreditköp.

Det är vanligt att en gäldenär när konkur-

sen börjar har obetald köpeskillning som har förfallit till betalning, varvid säljaren skulle ha rätt att häva avtalet. Om inte annat följer av avtalet, medför en hävning i allmänhet att vardera avtalsparten återbär vad de har mottagit. För konkursboet kan det dock vara viktigt att i sin besittning få den egendom som kreditköpet har gällt, t.ex. för att kunna fortsätta en affärsverksamhet eller för att ifrågasvara egendom är en väsentlig del av den ekonomiska helhet som är avsedd att säljas. Att regler om uppgörelse vid kreditköp saknas kan i enskilda fall även leda till att säljaren får hela den sålda egendomen tillbaka, även om dess värde vore högre än den obetalda delen av köpeskillningen. Detta strider i sin tur mot det faktum att ägar- och återtagningsförbehåll i allmänhet används endast i säkerhetssyfte. Säljarens intresse gäller inte själva egendomen, utan bara säkerhetsvärdet.

Enligt förslaget kan konkursboet förbinda sig att iakttäta det avtal som gäldenären har ingått. I motsats till vad som gäller enligt 63 § 1 mom. köplagen skall gäldenärens avtalspart inte ha rätt att yrka att konkursboet ställer säkerhet för att avtalet fullgörs. Detta beror på att vid ett kreditavtal har säljaren redan en säkerhet, genom det ägar- eller återtagningsförbehåll som finns i avtalet. Bestämmelserna om rätt att tillträda avtalet skall endast gälla situationer i vilka ägar- eller återtagningsvillkoret har tagits in i avtalet i säkerhetssyfte, dvs. i syfte att trygga säljarens köpeskillningsfordran. Om avtalet är utformat så, att det inte är betalningen av köpeskillningen som avgör om villkoret gäller, blir bestämmelsen inte tillämplig. Betydelsen av sådana villkor avgörs fortfarande av rättspraxis och eventuella specialbestämmelser.

För att ett konkursbo på ett giltigt sätt skall kunna tillträda avtalet, förutsätts dock enligt 1 mom. att boet betalar den förfallna köpeskillningsskulden jämte dröjsmålsräntor och informerar säljaren om att boet förbinder sig att iakttäta de skyldigheter som föreskrivs i överlåtelseavtalet. För att konkursboet skall kunna tillträda avtalet och hålla det i sin besittning, räcker det att boet betalar den del av köpeskillningen som har förfallit till betalning, enligt den tidtabell som säljaren och gäldenären har kommit överens om. Att köpeskillningen förfaller enligt betalningstidtabellen

innebär att säljaren inte kan hindra boet att tillträda avtalet genom att åberopa ett förfallo- eller uppsägningsvillkor om att köpeskillningen i sin helhet förfaller till betalning. Inte heller bestämmelsen i lagförslagets 3 kap. 9 § ger säljaren rätt att yrka att hela fordran skall betalas.

I bestämmelsen förutsätts också uttryckligen att boet förbinder sig att fullgöra överlåtelseavtalet. För säljaren är det viktigt att få veta att den betalning som han mottar uttryckligen är avsedd att hålla överlåtelseavtalet i kraft. Om inget meddelande om att konkursboet tillträder avtalet har gjorts, kan säljaren naturligtvis fråga boförvaltaren om saken, men enligt bestämmelsen har säljaren ingen skyldighet att göra det. Om boet meddelar säljaren att det inte kommer att utöva sin rätt att tillträda avtalet, har säljaren rätt att åberopa ägar- eller återtagningsvillkoret redan på basis av ett sådant meddelande. Lika så har säljaren rätt att utöva sina rättigheter med stöd av ägar- eller återvinningsförbehållet, om konkursboets betalning är bristfällig, t.ex. försenad eller inte helt täcker fordran. Att konkursboet träder i gäldenärens ställe innebär att säljaren har rätt att åberopa ägarförbehållet mot konkursboet, om boet efter att ha tillträtt avtalet försummar senare betalningar enligt betalningstidtabellen.

Huruvida konkursboet tillträder avtalet eller inte skall klarläggas relativt snabbt, för att ägar- och återtagningsförbehållens praktiska effekt som säkerheter inte skall försvagas. Boet skall betala säljarens förfallna fordran och meddela om sitt tillträde inom en skälig tid efter att säljaren har begärt besked eller från den tidpunkt när säljaren yrkade att få egendomen återlämnad. Det är klart att boet även på eget initiativ kan meddela säljaren om saken innan säljaren begär eller yrkar något. Vid bedömningen av vad som skall betraktas som en skälig tid skall hänsyn fästas å ena sidan vid säljarens behov att så snabbt som möjligt få boets ståndpunkt klar för sig och å andra sidan vid egendomens art och betydelse i just detta konkursbo samt vid boets omfattning och det arbete som skötseln av boet som helhet kräver. Dock kan högst några veckor i allmänhet betraktas såsom en skälig tid för boet att överväga frågan och meddela säljaren, och om det inte finns särskilda

skäl skall det inte få ta längre än en månad förrän saken är avgjord.

Om boet gör vad som föreskrivs i 1 mom. skall säljaren inte ha rätt att yrka att återfå egendom med anledning av att gäldenären har brutit mot avtalet. Att boet tillträder avtalet skall alltså frånta säljaren rätten att återta egendomen, även om gäldenären har gjort sig skyldig till ett avtalsbrott som annars ger rätt att kräva att egendomen återlämnas. Under den tid som boet har att ta ställning till om det vill tillträda avtalet skall säljaren inte heller ha rätt att åberopa gäldenärens avtalsbrott. Å andra sidan gäller bestämmelsen bara situationer i vilka avtalet mellan säljaren och gäldenären fortfarande är i kraft när konkursen börjar. Om köpet har hävts innan konkursen började, skall köparens konkurs inte frånta säljaren rätten att ta tillbaka egendomen. Även i dessa situationer skall det givetvis vara tillåtet för säljaren och konkursboet att komma överens om att boet tillträder avtalet.

För att konkursboet inte skall bli tvunget att förbinda sig till ett avtalsförhållande som kan bli långt och som kan försvåra och fördröja realiseringen av boets egendom, föreslås i 2 mom. en bestämmelse om att konkursboet skall kunna utöva sin rätt att tillträda avtalet också genom att genast lösa in egendomen till boet. Boet kan genast när det anmäler att det tillträder avtalet eller när som helst därefter betala hela den obetalda köpeskillingsskulden jämte dröjsmålsränta. Om kredittid återstår när boet betalar fordran, skall fordran minskas med räntor och övriga kreditkostnader som hänför sig till kredittiden.

Att konkursboet har rätt att tillträda avtalet innebär inte att säljarens eventuella skadestånds- eller avtalsvitesfordran eller motsvarande, på avtalsbrott baserade fordran blir en skuld för konkursboet. En bestämmelse om saken föreslås i paragrafens 3 mom. Skulder som beror på gäldenärens avtalsbrott är inte i allmänhet annars heller massaskulder för konkursboet. Borgenärernas jämlikhet skulle också kränkas om konkursboet genom att tillträda avtalet också skulle bli ansvarigt för dessa skulder. Dessutom kunde ett massaskuldansvar för dessa betalningar medföra att det inte vore ändamålsenligt för boet att tillträda avtalet, även om det annars vore lön-

samt för boet att göra det. Säljaren skall därför bara ha möjlighet att bevaka dessa fordringar och en normal utdelning skall räknas på dem. Dröjsmålsräntan skall dock alltid ingå i boets förbindelse och att den betalas skall enligt 1 mom. vara ett villkor för att boet skall få tillträda avtalet.

9 §. *Särskilda bestämmelser om återtagande och uppgörelse.* Vad lagen om avbetalningsköp och konsumentskyddslagen föreskriver om uppgörelse skall tillämpas även vid konkurs, om bestämmelserna skulle ha tillämpats på avtalet mellan säljaren och gäldenären. Vid avbetalningsköp och konsumentköp är säljarens återtagningsrätt begränsad så som föreskrivs i 2 § 1 mom. lagen om avbetalningsköp och 7 kap. 16 § konsumentskyddslagen. Om konkursboet inte tillträder avtalet, ligger det i allmänhet i såväl säljarens som konkursboets intresse att egendomen så snart som möjligt återställs till säljaren. Enligt lagförslaget skall därför säljaren i köparens konkurs ha rätt att yrka på uppgörelse, även om förutsättningarna för uppgörelse och återtagning inte vore uppfyllda enligt lagen om avbetalningsköp eller konsumentskyddslagen. Säljaren skall alltså ha rätt att yrka att få ta tillbaka egendomen samt att uppgörelse skall verkställas, om det finns förutsättningar för detta enligt avtalet och konkursboet inte har tillträtt avtalet enligt 8 §. En ändring av nuläget följer också av bestämmelsen att även konkursboet skall ha rätt att kräva uppgörelse. Enligt gällande lag har endast säljaren rätt att initiera en sådan. De undantag från bestämmelserna i lagen om avbetalningsköp och konsumentskyddslagen som föreslås i lagförslaget skall bli tillämpliga också när konkursboet har tillträtt avtalet, men säljaren till följd av konkursboets betalningsdröjsmål eller något annat avtalsbrott får rätt att yrka uppgörelse eller återtagning. De orsaker som har motiverat att lagstiftaren genom bestämmelserna i lagen om avbetalningsköp och konsumentskyddslagen har försökt skydda köparens rättigheter existerar inte längre efter att köparen egendom har avträtts till konkurs.

10 §. *Finansbolags och andra förvärvares ställning.* Med ägar- och återtagningsförbehåll förenade avtal om överlåtelse av lös egendom transporterats i allmänhet i enlighet

med avtalet på ett finansbolag. I lagförslaget föreskrivs för tydligheten skull att bestämmelserna om säljare i 7—9 § även skall tillämpas på finansbolag. Detsamma gäller andra sammanslutningar eller personer på vilka säljarens avtalsenliga rättigheter eller skyldigheter har överförts.

11 §. *Åsidosättande av ett konstgjort förmögenhetsarrangemang.* Bestämmelsen gäller konstgjorda förmögenhetsarrangemangs ställning i konkurs. Sakligt motsvarar bestämmelsen 4 kap. 9 § 4 mom. utsökningslagen (481/1999), som trädde i kraft den 1 juni 1999.

Beredningen av 4 kap. 9 § 4 mom. utsökningslagen utgick från att principerna i nämnda lagrum skall tillämpas också vid konkurs och att en utomstående inte heller vid konkurs skall kunna åberopa ett konstgjort arrangemang som saknar verkan vid utökning. Bestämmelsen motsvarar utsökningslagens bestämmelser till den del som det är frågan om innehållet i en bestämd rättshandling eller ett annat arrangemang samt om den juridiska bedömningen av rättshandlingen eller arrangemanget. Förfarandet är dock ett annat, eftersom det föreslås att saken skall avgöras såsom ett tvistemål mellan parterna, utan utmätningssmannens medverkan. Konkursboet skall alltså inte med stöd av bestämmelsen ha möjlighet att vända sig till utmätningssmannen och begära utmätning av egendom som befinner sig i en utomstående persons besittning. Detta har inte ansetts behövt, eftersom en rättegång mellan boet och den påstådda, utomstående ägaren torde bli nödvändig i tvistiga fall. Därför har det inte heller ansetts vara nödvändigt att hänvisa till 4 kap. 9 § 5 mom. utsökningslagen. Bestämmelsen gäller förutsättningarna för utmätning, vilka prövas vid ett summariskt förfarande i samband med utökning. Konkursboets ställning tryggas genom möjligheten att i brådska fall ansöka om sakersåtgärder enligt 7 kap. rättegångsbalken.

Enligt 1 mom. skall egendom som påstås tillhöra en utomstående höra till boet, om den påstådda ägarens ställning baserar sig på ett arrangemang vars rättsliga form inte motsvarar arrangemangets verkliga innehåll eller syftemål. Om omständigheter som skall beaktas vid bedömningen av arrangemangets

innehåll eller syfte bestäms i 2 mom. Dessutom förutsätts att det juridiska arrangemanget används för att undvika verkställighet eller undanhålla borgenärerna egendom. Att detta har varit syftet kan framgå t.ex. av att arrangemanget har tillgripits när skuldsättning eller överskuldsättning har hotat gäldenären.

Att undersöka konstgjorda arrangemang är i en konkurs en del av utredningen av boet samt vilka tillgångar som hör till boet. Boförvaltaren är ansvarig för denna utredning. Förutom att boförvaltaren skall väcka återvinningstalan och använda sig av andra rättsliga medel, skall boförvaltaren också undersöka om ett bestämt förmögenhetsarrangemang kan åsidosättas som konstgjort. Enligt 6 § skall boförvaltaren lämna ut egendom som tillhör en utomstående om dennes rätt är ostridig. Om så inte är fallet, kan den utomstående bli tvungen att väcka talan för att få egendomen utlämnad till sig. Befinner sig egendomen i stället i den utomståendes besittning, kan boförvaltaren väcka fastställsetalan för att förmögenhetsarrangemanget skall åsidosättas.

Momentet gäller också inkomst som gäldenären i uppenbar avsikt att undgå utökning dirigerar till ett ovan nämnt arrangemang. Även denna bestämmelse motsvarar bestämmelsen i 4 kap. 9 § 4 mom. utsökningslagen.

Enligt 2 mom. skall vid bedömningen av arrangemangets faktiska innehåll eller syfte beaktas om gäldenären har motsvarande bestämmanderätt som en ägare eller kan vidta motsvarande åtgärder som en ägare samt de fördelar gäldenären har fått av arrangemanget och motsvarande omständigheter. En bestämmelse med samma innehåll finns i 4 kap. 9 § 4 mom. utsökningslagen, men i denna paragraf har bestämmelsen för tydlighetens skull avskiljts till ett särskilt moment. När det gäller bestämmelsens innehåll hänvisas till förarbetena till lagen om ändring av utsökningslagen (RP 275/1998 rd, LaUB 29/1998 rd).

6 kap. Kvitning i konkurs

I kapitlet finns bestämmelser om en borgenärs rätt att använda sin fordran till att kvitta en skuld som borgenären har till gäldenären

när konkursen börjar. Kvittningsbestämmelser finns också i EG:s insolvensförordning (artikel 4 punkt d och artikel 6.1). I lagförslaget 12 kap. 12 § finns bestämmelser om borgenärens skyldighet att utreda sin fordran när han eller hon yrkar på kvittning.

1 §. *Allmänna bestämmelser om en borgenärs rätt till kvittning.* I paragrafen bestäms om konkursborgenärs rätt till kvittning. Enligt 1 mom. skall borgenären ha rätt att använda sin fordran till kvittning av en skuld som han hade till gäldenären när konkursen började, om inte kvittningsrätten begränsas genom bestämmelser i konkurslagen eller någon annan lag.

Bestämmelserna om borgenärs kvittningsrätt reviderades genom en lag som trädde i kraft från början av år 1992 (759/1991). Enligt lagförslaget skall borgenärer i allmänhet ha motsvarande rätt som enligt gällande lag att kvitta sina fordringar på gäldenären mot skulder som borgenärerna hade till gäldenären när konkursen började. En borgenär behöver alltså inte nöja sig med utdelning i konkursen till den del som borgenärens fordran täcks genom kvittning.

För att kvittning skall vara tillåten skall borgenären och gäldenären ha motsatta fordringar när konkursen inleds; fordringar som uppstår eller transporteras efter att konkursen har börjat ger inte rätt till kvittning. Följaktligen skall borgenärens egen fordran vara en sådan konkursfordran som avses i 1 kap. 5 § och borgenären har inte rätt att kvitta den mot en fordran som konkursboet har på borgenären och som har uppstått efter att konkursen har börjat. Om förutsättningarna för kvittning är uppfyllda, har konkursboet rätt till kvittning även utan någon uttrycklig bestämmelse om saken.

Konkurslagens allmänna förutsättningar för kvittning skall vara subsidiära till specialbestämmelser om kvittningsrätt och förpliktelser som får kvittas. Specialbestämmelser av stor betydelse ingår i lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem. Avsikten är att säkerställa att sedvanliga avtalsvillkor vid värdepappers- och valutahandel realiserar oberoende av allmänna bestämmelser om kvittningsrätt och bl.a. återvinning. Den rätt till kvittning som avses i lagen om vissa villkor vid värdepap-

pers- och valutahandel samt avvecklingssystem, dvs. att netta förpliktelser, skall fortfarande bestämmas enligt vad som föreskrivs i nämnda lag. Även när det gäller kvittning av aktieägares skuld som grundar sig på aktieteckning finns begränsningar (2 kap. 11 § och 4 kap. 6 och 12 § lagen om aktiebolag).

Ofta måste också annars andra bestämmelser än konkurslagens tillämpas för att utreda om en konkursborgenär har kvittningsrätt, ibland t.o.m. allmänna civilrättsliga principer. Hur preskription av en fordran påverkar kvittningsrätten avgörs t.ex. enligt bestämmelserna om preskription av förpliktelser.

Enligt 34 § konkursstadgan kan borgenären till kvittning använda också en fordran som inte ännu har förfallit till betalning. En bestämmelse med detta innehåll behövs inte längre, för enligt lagförslaget 3 kap. 9 § betraktas en borgenärs fordran som ännu inte har förfallit till betalning vid konkurs som en förfallen fordran i förhållandet mellan borgenären och gäldenären. Vissa fordringar är dock undantagna. Däremot svarar skriften lag för närvarande inte på frågan om borgenärens egen skuld skall ha förfallit till betalning för att ge kvittningsrätt i konkurs. Rättspraxis eller den juridiska litteraturen har inte heller någon säker åsikt om saken. I den juridiska litteraturen har framförts åsikten att så länge som ingen specialbestämmelse finns, är ståndpunkten den, att om borgenärens skuld inte ännu har förfallit till betalning, är kvittning i konkurs inte möjlig. Dock finns det ingen motiverad anledning till att en konkursborgenär borde vänta på att hans egen skuld skall förfalla till betalning för att han skall kunna utöva sin rätt till kvittning. Att tillåta kvittning främjar en effektiv utredning av fordringsförhållandena. Enligt bestämmelsen i lagförslaget skall borgenären ha kvittningsrätt även om hans egen skuld ännu inte har förfallit till betalning när kvittningsmeddelandet görs.

Även utan någon uttrycklig bestämmelse har det ansetts att en fordran som är förenad med ett uppskjutande villkor kan användas till kvittning i konkurs, om villkoret uppfylls innan konkursen avslutas. Inte heller på denna punkt föreslås någon lagändring. Lagförslaget medför dock en ändring genom att det föreslås att en konkurs skall vara avslutad

först när slutredovisningen är godkänd.

Vissa begränsningar av kvittningsrätten föreskrivs i kapitlets 2 och 5 §.

Enligt EG:s insolvensförordning skall föresättningsarna för kvittning bestämmas enligt lagen i den stat där förfarandet har inletts. Enligt artikel 6.1 påverkar denna lag dock inte en borgenärs rätt att kvitta sin fordran mot en fordran som gäldenären har mot honom, om sådan kvittning är tillåten enligt det lands lag som är tillämplig på den insolvente gäldenärens fordran. Vad lagen i den stat där förfarandet äger rum föreskriver om rättshandlingars nullitet, ogiltighet eller återgång får dock återopas, så som det andra stycket i samma artikel föreskriver.

I 2 mom. hänvisas till lagförslagens 12 kap. 12 §, som bestämmer borgenärens skyldighet att lämna uppgifter om en fordran som han vill använda till kvittning.

2 §. *Begränsningar i borgenärens rätt till kvittning.* I paragrafen bestäms på vilket sätt kvittning är begränsad vid konkurs. I 2 och 3 mom. föreskrivs om kvittningsförbud på motsvarande sätt som i bestämmelserna i konkursstadgans 33 § 2 och 3 mom. (759/1991), vilka trädde i kraft år 1992. Paragrafens 1 mom. är däremot nytt.

I 1 mom. bestäms att till kvittning inte får användas en fordran som inte medför rätt till betalning i konkursen eller en fordran som är efterställd enligt 6 § 1 mom. 3—5 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning. Även i den norska och den danska lagstiftningen finns bestämmelser som förbjuder kvittning av efterställda fordringar. Den svenska lagstiftningen har däremot inte någon motsvarande uttrycklig bestämmelse om saken.

Fordringar som inte medför rätt för en borgenär att få betalning ur konkursboet är t.ex. fordringar som avses i lagförslagens 12 kap. 4 § 1 mom. Enligt bestämmelsen skall en borgenär inte ha rätt att få betalning för en konkursfordran som gäller lön, arvode eller någon därmed jämförbar förmån till den del som fordringen står i ett uppenbart missförhållande till vad som kan anses skäligt med hänsyn till det arbete som har utförts och omständigheterna i övrigt, om fordringen bestrids på denna grund. Ett kvittningsförbud med samma innehåll ingår i 26 § konkurs-

stadgan.

För kvittning skall inte heller få användas en fordran som strider mot lag eller god sed, t.ex. en skuld som grundar sig på hasardspel.

Enligt 6 § 3—5 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning är efterställda fordringar sådana fordringar som grundar sig på ett av gäldenären emitterat masskuldebrevslån, om fordran enligt lånevillkoren har sämre förmånsrätt än emitentens övriga förbindelser samt fordringar som jämföras med eget kapital, dvs. s.k. kapitallån, samt fordringar som baserar sig på lagen om gåvoutfästelser.

Att kvittningsförbud föreslås för dessa fordringar, beror särskilt på att kvittningen skulle innebära att det inte längre skulle ha någon betydelse att fordran är efterställd. Lagens avsikt har varit att vissa fordringar skall ha den sämsta förmånsrätten oberoende av om parterna i skuldförhållandet har motsatta fordringar eller inte. Detta syfte nås inte om efterställda fordringar kan användas till kvittning. Den omständigheten att en fordran är efterställd kunde kringgå genom att ordna möjlighet till kvittning för just innehavaren av denna fordran.

Särskilt när det gäller s.k. kapitallån strider kvittning mot rättsförhållandets syfte, eftersom långivaren genom att bevilja lånet har förbundit sig att bära en större risk för gäldenärens insolvens än de borgenärer som har finansierat gäldenärens verksamhet på sådana sedvanliga villkor att deras lån skall betraktas såsom främmande kapital. I en konkurs skall ett kvittningsförbud tillgodose samma syften som de bestämmelser i lagen om aktiebolag som föreskriver att ett aktiebolag som har tagit ett s.k. kapitallån eller en sammanslutning inom samma koncern som aktiebolaget inte får ställa säkerhet för betalningen av lånets kapital, ränta eller annan gottgörelse (5 kap. 1 § 2 mom. lagen om aktiebolag). Kvittningsförbudet skall hindra att förbudet mot att ställa säkerhet kringgå genom att man skapar en konstgjord kvittningssituation.

Enligt lagförslaget omfattar kvittningsförbudet däremot inte de efterställda fordringar som avses i 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning. Sådana fordringar är ränta och påföljd av ett betalningsdröjsmål som be-

stäms enligt dröjsmålets varaktighet och som inte omfattas av någon förmånsrätt och som gäller tiden efter att konkursen har börjat samt vissa offentligt rättsliga fordringar. Dessa fordringar har främst av praktiska skäl ställts utanför kvittningsförbudet, eftersom kvittningsförbudet i vissa fall på ett oskäligt sätt kunde försvåra utredningen av fordringarna.

I 2 mom. föreslås ett kvittningsförbud som motsvarar förbudet i 33 § 2 mom. konkursstadgan. Bestämmelsen hindrar åtgärder som syftar till att skapa möjlighet till kvittning genom överföring av fordringar. Förbudet gäller situationer i vilka tredje man överlåter sin fordran på konkursgäldenären till en person som själv står i skuld till konkursgäldenären. I 2 mom. finns också en bestämmelse som förbjuder kvittning när en fordran genom överlåtelse har förvärvats från tredje man tre månader före fristdagen eller tidigare, om borgenären när överlåtelsen skedde hade motiverad anledning att förmoda att gäldenären var insolvent.

I detta sammanhang hänvisas till förarbetena till lagen om ändring av konkursstadgan (759/1991, RP 102/1990 rd), till den del som de berör detaljmotiveringen till 33 § 2 mom. konkursstadgan.

Kvittningsförbudet i 3 mom. gäller situationer i vilka en borgenär som redan har en fordran på konkursgäldenären själv skuldsätter sig hos gäldenären för att på detta sätt få möjlighet till kvittning. Enligt momentet har en borgenär som har åtagit sig en betalningsförpliktelse mot gäldenären under sådana omständigheter att förfarandet kan jämföras med att gäldenären betalar en skuld, ingen kvittningsrätt till den del som en motsvarande betalning hade kunnat återvinnas till konkursboet. En typisk situation är att borgenären har köpt något av gäldenären på kredit och sedan försöker kvitta skulden med sin motfordran. Enligt bestämmelsen i 3 mom. är kvittning inte tillåten om överlåtelsen av egendomen har skett under sådana förhållanden att den kan jämföras med att gäldenären betalar en skuld och betalningen kunde återvinnas enligt bestämmelserna om återvinning till konkursbo.

Enligt bestämmelsen har en konkursborgenär alltså i allmänhet inte någon kvittningsrätt om borgenären under återvinningstiden

för betalningar har förbundit sig till en prestation till gäldenären under sådana förhållanden, att om gäldenären i stället för att arrangera kvittningssituationen hade erlagt betalningen, hade denna enligt 10 § lagen om återvinning till konkursbo betraktas såsom en betalning som har skett med ovanliga betalningsmedel, i förtid eller med ett belopp som med hänsyn till boets tillgångar skall anses vara avsevärt. Om betalningen av skulden dock måste anses sedvanlig, skall även kvittning vara möjlig. Hänvisningen till återvinningssituationen avser dock inte bara situationer i vilka betalningen kan gå åter med stöd av 10 § lagen om återvinning till konkursbo. Enligt momentet skall kvittning inte heller vara tillåten om en betalning som gäldenären kunde ha gjort i stället för att arrangera kvittningssituationen hade kunnat gå åter med stöd av den allmänna återvinningsbestämmelsen i 5 § lagen om återvinning till konkursbo.

3 §. *Uppkomsten av en regressfordran.* I paragrafen ingår en bestämmelse som till sitt materiella innehåll motsvarar konkursstadgans 33 a § 1 mom. (759/1991) och som bestämmer vid vilken tidpunkt en regressfordran anses ha uppstått när det gäller att tillämpa kvittningsbestämmelserna. En regressrätt som uppstår till följd av en betalning som har skett med stöd av borgen anses förvärdad när borgensförpliktelsen uppstod. Detsamma gäller andra situationer i vilka tredje man med anledning av en förpliktelse har blivit tvungen att betala konkursgäldenärens skuld. Bestämmelsen tillämpas därför också vid medgäldenärskap och tredjemanspant. I dessa fall anses regressfordran förvärdad när det gemensamma skuldansvaret eller det sakrättsligt ansvaret med stöd av pantsättningen uppstod på ett sådant sätt att den som gav förbindelsen blev bunden av den. Den exakta tidpunkten när förpliktelsen uppstod bestäms enligt de regler som gäller uttryckligen den förpliktelsen.

Enligt bestämmelsen kan en borgensman, en pantsättare som ställer tredjemanspant eller en solidariskt ansvarig medgäldenär använda sin regressfordran till att kvitta sin skuld mot gäldenären, även om han eller hon har fullgjort sin förpliktelse först efter att konkursen har börjat. Är det däremot frågan

enbart om betalningsintervention, varvid tredje man betalar konkursgäldenärens skuld utan att vara skyldig att göra det, uppstår rätten till ersättning först när betalningen sker.

4 §. *Ersättning för överlåtelse av en fordran.* Med stöd av sin bestämmanderätt över gäldenärens tillgångar har konkursboet bl.a. möjlighet att överlåta gäldenärens fordringsrättigheter. Överlåtelsen av en fordran kan medföra att en konkursborgenär förlorar sin rätt till kvittning.

I paragrafen föreskrivs på samma sätt som i 33 a § 2 mom. konkursstadgan att konkursboet i dessa fall skall ersätta den skada som överlåtelsen har vållat borgenären.

5 §. *Särskild bestämmelse om kreditinstitut.* Bestämmelsen är en specialbestämmelse som begränsar kreditinstituts kvittningsrätt. Syftet med bestämmelsen är att borgenärerna skall bli jämbördigare. Personkunders och företags betalningsrörelse sköts huvudsakligen över ett bankkonto i ett kreditinstitut. Eftersom medlen på en gäldenärs bankkonto är gäldenärens fordringar på kreditinstitutet, har kreditinstitutet i allmänhet möjlighet till kvittning i kontoinnehavarens konkurs, om kreditinstitutet har en fordran på kontoinnehavaren. Det är allmänt taget inte möjligt att krediten har beviljats med stöd av dispositionsmedlen på gäldenärens konto. Medlen på kontot kan i sakligt hänseende främst jämföras med gäldenärens kassamedel. Genom bestämmelsen försöker lagstiftaren därför mot kvittning skydda de dispositionsmedel som gäldenären behöver för sin sedvanliga verksamhet. Eftersom t.o.m. alldeles sedvanlig skötsel av ekonomin i ett privat hushåll eller i näringslivet nödvändigtvis förutsätter ett bankkontouttal och eftersom bankerna har faktisk ensamrätt till betalningsförmedlingsverksamhet, innebär en obegränsad kvittningsrätt att kreditinstitutet får en fördel i förhållande till andra borgenärer. Fördelen är visserligen inte nödvändigtvis särskilt betydelsefull, för i allmänhet har en insolvent gäldenär inte särskilt mycket medel när konkursen börjar.

Bestämmelsen begränsar alltså kvittningsrätten för kreditinstitut som verkställer betalningsöverföringar i kontoinnehavarens konkurs. Med kreditinstitut avses de institut som regleras i 1 kap. 2 § kreditinstitutslagen (1607/1993). Bestämmelsen föreskriver att

ett kreditinstitut inte får kvitta sin fordran med medel som gäldenären har på ett konto i kreditinstitutet när konkursen börjar, om gäldenären enligt kontovillkoren kan använda kontot till att sköta sin betalningsrörelse.

I betalningsöverföringssystemet finns ständigt medel som är avsedda att överföras på kontoinnehavarnas konton i kreditinstitut, men för vilkas vidkommande överföringen till kontot eller betalningsuppdraget inte ännu har slutförts. För att även dessa medels kvittningsrättsliga ställning skall vara klar, föreslås i lagförslaget att kreditinstitutet inte skall ha rätt att till kvittning använda medel som när konkursen började fanns hos kreditinstitutet för överföring till ett konto på vilket medlen inte får användas för kvittning. Medlen skall anses finnas hos kreditinstitutet för överföring till gäldenärens konto senast när förutsättningarna för att en betalningsöverföring skall gälla mot utomstående är uppfyllda enligt 17 § lagen om betalningsöverföringar (821/1999).

Kvittningsförbudet gäller konton som enligt kontovillkoren får användas för skötsel av betalningsrörelsen. Det saknar betydelse att kontot kanske i verkligheten inte har använts för detta ändamål. Följaktligen är det möjligt att redan med hjälp av kontoavtalsvillkoren visa vilka konton som omfattas av kvittningsförbud. Om kvittningsförbudet t.ex. skulle gälla enbart under förutsättning att kontot faktiskt används i betalningsrörelsen, skulle man bli tvungen att ta ställning till kvittningsförutsättningarna särskilt för vart och ett av kontona. I så fall skulle oklarhet uppstå om hur omfattande bruk av kontot som förutsätts och vilken tidpunkt som skall anses avgörande. Att binda kvittningsförbudet till entydiga grunder som kan iakttas av utomstående främjar också rättssäkerheten i förhållandet mellan kreditinstitutet och kontoinnehavarna. Kreditinstitut har alltså rätt att kvitta sina fordringar mot medel som när konkursen började finns på ett konto som inte kan användas för skötseln av den sedvanliga betalningsrörelsen. Medel som finns på ett placeringskonto när konkursen börjar är t.ex. medel som kreditinstitutet kan använda för kvittning.

Även om kvittningsförbudet är beroende av kontovillkoren, har kreditinstitutet i vissa fall

ingen kvittningsrätt även om kontot enligt kontovillkoren inte kan användas för skötsel av betalningsrörelsen. Avtalsvillkor som avfattas med tanke på risken för konkurs binder nämligen inte ens i allmänhet konkursboet. Om kontot trots förbudet regelbundet har använts för skötseln av betalningsrörelsen, kan villkoret anses sakna verkan mot konkursboet, om man av förhållandena kan sluta sig till att villkoret har avfattats med tanke på risken för konkurs. Enbart den omständigheten att medlen har använts i strid med kontovillkoren skall dock inte räcka som orsak för att neka kvittningsrätt.

Bestämmelsen hindrar inte ett kreditinstitut att till betalning av sin fordran använda medel som finns på ett konto som är belagt med kvittningsförbud, om medlen på kontot är pantsatta till kreditinstitutet. Även i dessa fall skall de allmänna förutsättningarna för pantsättning vara uppfyllda, även de som förutsätter att gäldenärens rätt att använda medlen skall vara begränsad på behörigt sätt. Om man av förhållandena kan sluta sig till att pantsättningen inte är giltig, eller om ett pantsättningsvillkor har avfattats i syfte att kringgå kvittningsförbudet, kan avtalet anses ogiltigt i förhållande till konkursboet.

De kvittningsförbud som gäller i konkurs skall också ha betydelse för om en kvittning kan gå åter enligt 13 § lagen om återvinning till konkursbo. Av bestämmelsen följer därför också, att om kvittningen har gjorts från kontot under den återvinningstid som avses i nämnda paragraf, kan kvittningen bestämmas att gå åter, om villkoren för att en betalning skall gå åter är uppfyllda enligt 10 § lagen om återvinning till konkursbo. Situationen kan jämföras med betalning av skuld. Följaktligen skall kvittningen gå åter t.ex. när den har skett i förtid eller gäller ett med hänsyn till boets medel avsevärt belopp och den inte kan anses sedvanlig med hänsyn till förhållandena.

7 kap. Förfarandet i domstol

I kapitlet har sammanförts de viktigaste bestämmelserna om domstolsförfarandet. Bestämmelserna gäller bl.a. domstolens behörighet (1—3 §), behandlingsordningen i domstol (4 §), behandlingen av en konkurs-

ansökan (5—9 §), kostnaderna för deltagande i konkursförfarandet (14 §) samt dessutom vissa särfrågor. I förslaget till konkurslag finns också andra bestämmelser om domstolsförfarandet, som har placerats i det kapitel som behandlar den fråga som bestämmelserna avser. Sådana bestämmelser finns bl.a. i 4 kap. (säkringsåtgärder och tvångsmedel som riktar sig mot gäldenären), 8 kap. (boförvaltare), 10 kap. (när konkursen förfaller samt offentlig utredning) samt 13 kap. (uppgörande av ett förslag till utdelningsförteckning och fastställandet av förteckningen). Lagförslagets procedurbestämmelser motsvarar till stor del bestämmelserna i gällande lag.

1 §. *Internationell domstolsbehörighet.* I vår lag har inte tidigare funnits några bestämmelser om när en konkursansökan kan tas till prövning i en finsk domstol eller när en konkurs överhuvudtaget kan inledas i Finland. Det är en tämligen hävdvunnen uppfattning att en finsk domstols internationella behörighet, dvs. allmänna behörighet i denna fråga bestäms enligt samma regler som domstolens nationella, territoriella behörighet. Om en bestämd tingsrätt har varit territoriellt behörig enligt forumreglerna, har den också en finländsk domstol ansetts territoriellt behörig att behandla saken.

Situationen har förändrats efter att EG:s insolvensförordning har trätt i kraft, för i den finns bestämmelser om hur den allmänna behörigheten i insolvensärenden fördelar sig mellan de olika medlemsstaternas domstolar. Förordningen tillämpas när det säte för gäldenärens huvudsakliga intressen som avses i förordningen är beläget i någon av EU:s medlemsstater. I annat fall bestäms domstolens internationella behörighet oberoende av förordningens bestämmelser enligt de privaträttsliga regler och principer som skall iakttas i varje medlemsstat.

Behörig att besluta om ett insolvensförfarande skall inledas är enligt artikel 3.1 alltså domstolen i den medlemsstat i vilken "gäldenärens huvudsakliga intressen finns". Om platsen för dessa intressen finns i Finland, är den finländska domstolen behörig att pröva konkursansökan och besluta om konkurs skall inledas. Beslutet att försätta gäldenären i konkurs erkänns i så fall utan vidare åtgärder i EU:s övriga medlemsstater (artikel 16).

Ett sådant "huvudförfarande", som har inletts i Finland, omfattar med vissa undantag även gäldenärens egendom i andra medlemsstater. Behörig domstol är domstolen på "platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns" (eng. "The centre of the main interests"), en plats som inte exakt definieras i någon av förordningens artiklar. Enligt punkt 13 i ingressen till förordningen skall "platsen där de huvudsakliga intressena finns motsvara den plats där gäldenären vanligtvis förvaltar sina intressen och därför är fastställbar för tredje man". I artikel 3.1 finns dessutom en presumtion som underlättar tolkningen. Om gäldenären är ett bolag eller en annan juridisk person, presumeras platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen vara gäldenärens stadgeenliga hemort, dvs. platsen där den juridiska personen är registrerad, om inte något annat visas. I de flesta fall torde platsen för de huvudsakliga intressena vara belägen i den stat där gäldenären huvudsakligen sköter sin förvaltning.

Huvudförfarandets omfattning begränsas av att förordningen tillåter att ett territoriellt förfarande inleds i en annan medlemsstat. Det territoriella förfarandet omfattar bara den egendom som gäldenären har i den staten. Ett territoriellt förfarande kan inledas innan huvudförfarandet har inletts eller efter att huvudförfarandet har inletts, varvid det territoriella förfarandet kallas sekundärförfarande. I sistnämnda fall prövar den domstol som beslutar om sekundärförfarandet inte längre insolvensförutsättningen. Frågan har behandlats också i motiven för 2 kap. 1 §.

För att ett territoriellt förfarande skall få inledas, förutsätts det att gäldenären har ett driftsställe i staten. Med driftsställe avses enligt förordningen "varje verksamhetsplats där gäldenären annat än tillfälligt idkar ekonomisk verksamhet med personella och materiella resurser" (artikel 2 punkt h). Begreppet driftsställe har i förordningen en något vidare innebörd än begreppet har i vår interna lagstiftning. Enligt förordningen kan gäldenären ha ett driftsställe i Finland utan att ha något fast verksamhetsställe, om gäldenären dock mer än sporadiskt idkar ekonomisk verksamhet i Finland. Enbart den omständigheten att gäldenären har tillgångar i Finland, t.ex. ett konto i en finsk kreditinrättning, innebär

dock ännu inte att gäldenären skulle ha ett driftsställe här.

Inom EU kan följaktligen ett huvudförfarande som har inletts i en medlemsstat vara anhängigt samtidigt som ett eller flera territoriella förfaranden som har inletts i andra medlemsstater.

En finsk domstols behörighet i konkursärenden bestäms direkt med stöd av EG:s insolvensförordning när förordningen blir tillämplig, dvs. när platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns i Finland eller någon annan medlemsstat. Till den del som förordningen blir tillämplig är det inte ens möjligt att genom nationell lag reglera en finsk domstols internationella behörighet. I 1 mom. hänvisas dock för tydlighetens skull till förordningen.

I 2 mom. finns bestämmelser om finska domstolars behörighet när platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen inte är belägen i en medlemsstat inom EU. Det är alltså frågan om huruvida och under vilka förutsättningar ett konkursförfarande kan inledas i Finland, när gäldenären både sköter sin förvaltning och har sina ekonomiska intressen huvudsakligen utanför EU:s område. Lagförslaget har i denna fråga stannat för alternativet att en finsk domstols behörighet skall bestämmas enligt samma grunder som behörigheten bestäms enligt EG:s insolvensförordning. Detta innebär att när platsen för gäldenärens huvudsakliga intressen finns utanför EU, skall en finsk domstol vara behörig om gäldenären har ett driftsställe i Finland. Det är ändamålsenligt att begreppet driftsställe i detta sammanhang uppfattas på samma sätt som i EG:s insolvensförordning, dvs. i rätt vid bemärkelse. Regleringen motsvarar också den modellag som UNCITRAL 1999 antog om gränsöverskridande insolvensförfaranden (UNCITRAL Model Law on Cross-border Insolvency).

Enligt lagförslaget skall en finsk domstol dessutom vara behörig om gäldenären har egendom i Finland och det kan anses ändamålsenligt att ett konkursförfarande inleds i Finland. I praktiken torde denna behörighetsgrund ha ringa självständig betydelse. Ändamålsenlighetskravet innebär framför allt att ett förfarande som inleds i Finland bör gagna borgenärerna, dvs. att gäldenärens egendom

skall ge borgenärerna utdelning. Om gäldenären t.ex. har egendom i Finland, men egendomen är av sådan art att realisering av den i ett konkursförfarande i Finland vore uppenbart resultatlöst, är det i allmänhet onödigt att inleda en konkurs i Finland. Vid ändamålsenlighetsprövningen kan uppmärksamhet också fästas vid om borgenärernas rättigheter kan tryggas genom utsökning.

Den nordiska konkurskonventionen från år 1933 bygger på principen att en konkurs som har inletts i något nordiskt land omfattar också egendom som gäldenären har i andra nordiska länder. Konventionens bestämmelser tillämpas när gäldenären har sin hemort i den stat där konkursen har inletts. I konventionen finns dock inga s.k. direkta behörighetsbestämmelser, dvs. konventionen anger inte när en domstol i en konventionsstat är behörig i ett konkursärende. Har konkurs däremot inletts i Island, Norge eller Danmark, som inte omfattas av EG:s insolvensförordning, och har gäldenären sin hemort i någon av dessa stater, skall konkurs inte få inledas i Finland med stöd av 2 mom., eftersom detta skulle strida mot den grundläggande principen i nämnda konvention. Dock hindrar inget att konkursen inleds i Finland, om någon konkurs inte ännu har inletts i det nordiska land där gäldenären har sin hemort.

En konkurs som har inletts med stöd av 2 mom. omfattar bara egendom som gäldenären har i Finland. Detta bestäms i 5 kap. 2 §.

2 §. *Behörig domstol i ett ärende som gäller försättande i konkurs.* Paragrafen reglerar den nationella behörigheten, dvs. vilken domstol (tingsrätt) som är regionalt behörig att behandla en konkursansökan. Paragrafen bestämmer behörigheten i ett ärende som gäller försättande i konkurs och i 3 § bestäms vilka med konkursförfarandet förknippade angelägenheter som behörigheten omfattar.

Paragrafen motsvarar till sitt materiella innehåll behörighetsbestämmelserna i gällande lag. Dessa reviderades år 1993 (1027/1993). Genom reformen strävade man efter att styra konkursärendena till den domstol i vilken det kan anses ändamålsenligt att de behandlas. Nu föreslås enbart ändrade koncernbestämmelser. Dessa finns i 2 mom.

Paragrafens 1 mom. har samma innehåll som 1 a § 1 mom. konkursstadgan. Huvudre-

geln är att i ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs är den domstol behörig inom vars domkrets gäldenären har sitt allmänna forum. Med gäldenärens allmänna forum avses den domstol vid vilken ett fordringsmål mot gäldenären eller ett annat tvistemål mot gäldenären skall anhängiggöras, om inte något annat särskilt föreskrivs för något fall. Vilken domstol som är allmänt forum framgår närmare av bestämmelserna i 10 kap. rättegångsbalken. Ett ärende som gäller en sammanslutning eller en stiftelse skall dock behandlas av den domstol inom vars domkrets sammanslutningens eller stiftelsens förvaltning huvudsakligen sköts. Om denna regel inte anger någon laga domstol, skall den domstol vara behörig inom vars domkrets gäldenären huvudsakligen har bedrivit sin verksamhet eller där gäldenären har egendom eller där det med hänsyn till förhållandena annars är ändamålsenligt att ärendet behandlas. Angående 1 mom. kan hänvisas till förarbetena till reformen år 1993 (RP 216/1993 rd och LaUB 19/1993 rd).

En av målsättningarna för reformen år 1993 var att konkursärenden som gäller för e-tag i samma koncern skall få koncentreras till samma domstol. Detta ansågs motiverat av den anledningen att företagen i samma koncern ofta sköter både sin förvaltning och sin bokföring centraliserat och att dessa företag i allmänhet också har ansvar som de gemensamt svarar för och som det är förnuftigt att behandla i ett enda sammanhang. De gällande bestämmelserna gör det möjligt att behandla ett dotterföretags konkursärende i den domstol där moderföretagets konkursärende är anhängigt. Om någon konkurs inte är anhängig för moderbolaget, bestämmer forumregeln i 1 mom. var dotterbolagets konkursärende behandlas. Om ett konkursärende senare blir anhängigt för moderbolaget, kan dotterbolagets konkursärende överföras till samma domstol.

Nu föreslås en smidigare reglering. Det skall inte längre göra någon skillnad om ärendet gäller ett moderföretag eller ett dotterföretag, för en koncentrerad av ärendena t.ex. till den domstol som är laga forum för dotterföretaget kan i vissa fall vara ändamålsenligare. Enligt 2 mom. kan ärendet anhängiggöras vid vilken domstol som helst

som är behörig att behandla ett ärende som gäller försättande i konkurs av ett företag inom samma koncern, oberoende av om något konkursärende som gäller detta koncernföretag är anhängigt hos denna domstol. Naturligtvis förutsätts det dessutom att det är ändamålsenligt att anhängiggöra ärendet uttryckligen i denna domstol. En domstol till vilken ansökan görs kan vid behov förhandla om forumfrågan med borgenärerna, boförvaltaren eller personer som föreslås bli boförvaltare, eller med andra domstolar som är alternativa fora. I 3 § 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken ett konkursärende även senare vid behov kan överföras till en domstol som är laga forum för ett företag i samma koncern.

I paragrafens 3 mom. hänvisas till lagen om företagssanering, på samma sätt som i 1 a § 3 mom. konkursstadgan. Enligt 67 § 3 mom. lagen om företagssanering (609/1993) skall en konkursansökan som görs under saneringsförfarandet behandlas i den tingsrätt där saneringsförfarandet är anhängigt. Om gäldenären försätts i konkurs, överförs konkursärendet till den domstol som är behörig domstol i konkursärendet. På denna punkt innebär föreslaget ingen ändring av gällande lag och en hänvisning till lagen om företagssanering behövs endast för tydlighetens skull.

I 4 mom. finns en specialbestämmelse om dödsbos konkurs. Behörig i ett ärende som gäller försättande av ett dödsbo i konkurs är den domstol inom vars domkrets den avlidne hade sitt allmänna forum. Enligt bestämmelsen skall konkursärendet också få behandlas också av den domstol inom vars domkrets dödsboet har egendom, förutsatt att det är ändamålsenligt att ärendet behandlas av den domstolen.

3 §. *Behörig domstol i andra ärenden som gäller konkursen.* I gällande lag finns bara bestämmelser om vilken domstol som är behörig i ett ärende som gäller försättande i konkurs. Det har ansetts självklart att den domstol som har avgjort det ärendet även är behörig domstol för den fortsatta domstolsbehandlingen av konkursärendet, om inte något annat särskilt föreskrivs för något ärende. För att domstolens behörighet i detalj skall framgå av lagen, uppräknas i 1 mom. de ärenden främst i anslutning till konkursens

gång eller konkursförfarandet i vilka den domstol som har beslutat försätta gäldenären i konkurs är behörig. Ärendena gäller bl.a. förordnande av boförvaltare och skiljande av boförvaltaren från hans uppdrag, boförvaltarens arvode, tillsättandet av en borgenärsdelegation, fordringar som bestridits i konkursen, fastställande av utdelningsförteckningen, rättelser och ändringar i den, realisering av konkursboets egendom, fördelningen av medel samt slutredovisning och offentlig utredning. När rättegången handlar om en tvist, som kan gälla t.ex. konkursboets omfattning eller boförvaltarens skadeståndsskyldighet, skall domstolens behörighet fortfarande avgöras enligt de allmänna forumreglerna.

Enligt 2 mom. kan en redan anhängiggjord konkurs senare när ändamålsenlighetsskäl så kräver överföras till en domstol som är allmänt forum för ett företag som hör till samma koncern. En sådan överföring kan genomföras i vilket skede av handläggningen som helst. Efter överföringen är denna domstol behörig att behandla andra ärenden som gäller samma konkurs och som avses i 1 mom. Ett överföringsbeslut får inte överklagas.

I paragrafens 3 mom. finns en undantagsbestämmelse om att behandlingen av ett ärende som gäller en gäldenär som har bestämts att hållas häktad kan fortsätta i den jourhavande tingsrätten. Enligt 4 kap. 11 § 2 mom. skall domstolen fortsätta behandlingen av saken utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter att gäldenären har meddelat att han eller hon upphör med sin tredska. Konkursdomstolen har inte alltid möjlighet att behandla ärendet inom denna tid. Så kan vara fallet när den utsatta tiden infaller under en helg. Med jourhavande tingsrätt avses den underrätt som nämns i 1 kap. 9 § tvångsmedelslagen (450/1987) ("i brådska fall av den allmänna underrätten på någon annan ort") och som anges närmare i justitieministeriets beslut om handläggning av häktningsärenden vid tingsrätter i vissa fall (900/1993).

4 §. *Behandlingsordningen.* Enligt 1 mom. skall vid behandlingen av konkursärenden i tillämpliga delar iakttas vad som bestäms om behandlingen av ansökningsärenden. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i 1 d § 1 mom. konkursstadgan. Bestridanden som

inte avgörs i samband med att utdelningsförteckningen fastställs behandlas dock i den ordning som föreskrivs för behandlingen av tvistemål. Om behandlingen av ansökningsärenden bestäms i 8 kap. rättegångsbalken (768/2002).

Konkurslagen skall på samma sätt som gällande lag ha vissa specialbestämmelser om konkursförfarandet som skall iaktas i stället för allmän lag. Bestämmelserna gäller bl.a. en konkursansökans innehåll, överföring av ett ärende till en annan domstol samt behandlingen av en konkursansökan. Till vissa delar kommer dessa bestämmelser på samma sätt som den gällande lagens bestämmelser att delvis överlappa bestämmelserna i den allmänna lagen. Dock har det ansetts nödvändigt att bestämmelserna tas in i konkurslagen, därför att de som kommer i kontakt med lagen med ledning av den skall kunna skapa sig en uppfattning t.ex. om hur en konkursansökan skall vara avfattad.

Vid behandlingen av ansökningsärenden gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om behandlingen av tvistemål (8 kap. 13 § rättegångsbalken). I ett konkursärende kan bestämmelserna om tvistemål bli tillämpliga också om tingsrätten bestämmer att behandlingen av målet skall fortsätta i den ordning som bestäms för behandling av tvistemål (8 kap. 4 § rättegångsbalken). Särskilt när talrika grunder och personbevisning anförs som stöd för ett yrkande, kan behandlingen av ärendet på samma sätt som ett tvistemål kräva muntlig förberedelse och omedelbar, koncentrerad och muntlig huvudförhandling. T.ex. ett tvistigt ansökningsärende som gäller klander av ett borgenärssammanträdes beslut är ofta till sin karaktär i hög grad av samma typ som ett vanligt tvistemål (RP 32/2001 rd). I ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs är däremot den handläggningsordning som föreskrivs för tvistemål inte motiverad redan av den anledningen att ärendet är brådiskande, även om det också kan vara tvistigt.

I lagförslaget föreslås att lagen inte längre skall innehålla någon bestämmelse om hur en domstol skall vara sammansatt för att vara behörig i ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs, utan denna fråga skall avgöras enligt de allmänna bestämmelserna i

rättegångsbalken. I detta avseende hänvisas till detaljmotiveringen till förslaget om ändring av konkursstadgan i RP 32/2001 rd.

Enligt 2 mom. skall ett ärende som gäller konkurs behandlas av domstolen så snabbt som saken kräver. Bestämmelsen är allmän och gäller förfarandet i olika rättsinstanser. En sådan uttrycklig bestämmelse om hur brådiskande behandlingen av ärendet skall vara ingår redan i 14 § hovrättsförordningen (211/1994). Konkursärendens art och parternas rättsskydd förutsätter i allmänhet brådiskande behandling av konkursärenden. Samtliga konkursärenden är dock inte brådiskande på samma sätt och bestämmelsen gör följaktligen olika grader av brådska möjliga. Typiskt brådiskande ärenden är ärenden som gäller försättande av en gäldenär i konkurs, medan andra grupper av ärenden, såsom fastställelse av fordran, inte nödvändigtvis är lika brådiskande.

5 §. *Konkursansökan.* I paragrafen bestäms hur en konkursansökan skall anhängiggöras, vad den skall innehålla och hur den skall undertecknas. Enligt 1 mom. skall en konkursansökan anhängiggöras genom en skriftlig ansökan. På denna punkt motsvarar bestämmelsen 1 § konkursstadgan. En konkursansökan kan även göras elektroniskt, såsom föreskrivs i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

I 1 mom. 1-4 punkten finns en förteckning över de omständigheter som skall framgå av en konkursansökan. Enligt 1 punkten skall av ansökan framgå att den gäller ett yrkande om att gäldenären skall försättas i konkurs. I ansökan kan också framställas vissa accessoriska yrkanden, såsom ett yrkande om en säkringsåtgärd som avses i 4 kap. 8 § eller ett yrkande om ersättning av rättegångskostnader. I en konkursansökan kan också föreslås att en viss person skall förordnas till boförvaltare eller att ett visst antal boförvaltare skall utses. Ansökan skall motiveras. När konkurs, såsom sedvanligt är, söks till följd av gäldenärens insolvens, skall sökanden uppge de omständigheter som visar att gäldenären är insolvent. I allmänhet innebär detta att sökanden skall visa att det föreligger en i 2 kap. 3 § 1 mom. nämnd omständighet som skapar en insolvenspresumtion. När en borgenär är sökande, skall borgenären också

uppgi den fordran på vilken borgenären grundar sitt yrkande om att gäldenären skall försättas i konkurs (2 kap. 2 §). Enligt 2 punkten skall av ansökan också framgå de uppgifter som behövs för att identifiera gäldenären och som nämns i denna punkt. Bestämmelsen i 3 punkten handlar om att sökandens eller hans företrädares kontaktuppgifter skall sättas ut i ansökan.

Enligt 4 punkten skall av ansökan framgå på vilka grunder domstolen är behörig. Bestämmelsen motsvarar 1 b § konkursstadgan (1027/1993) och hänvisar till behörighetsgrunderna i 2 §. Bestämmelsen gäller inte bara domstolens interna behörighet, utan också dess internationella behörighet, även när denna grundar sig på EG:s insolvensförfordning. Av ansökan bör alltså tillräckligt klart framgå huruvida domstolens internationella behörighet baserar sig på att gäldenären har sina huvudsakliga intressen i Finland eller på att gäldenären har ett driftsställe eller egendom här.

Enligt 2 mom. första meningen skall ansökan undertecknas. Enligt 9 § lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) uppfylls kravet på underskrift av en i 18 § lagen om elektroniska signaturer (14/2003) avsedd elektronisk signatur. Enligt den andra meningen i 2 mom. skall till ansökan fogas den handling eller något annat skriftligt bevis som sökanden åberopar. Härmed avses framför allt en utredning som visar att förutsättningar för konkurs föreligger samt, när ansökan görs av en borgenär, utredning om borgenärens fordran. När gäldenären är sökande, skall till ansökan vid behov fogas ett adekvat beslut eller samtycke. Med beslut avses i detta sammanhang främst ett beslut av ett gäldenärsorgan som har behörighet att besluta att konkursansökan skall göras för gäldenärens räkning. I ett aktiebolag är det t.ex. bolagets styrelse som fattar beslutet. I vissa fall kan ansökan om konkurs också förutsätta samtycke av ett särskilt organ eller en myndighet. Under ett företagsrehabiliteringsförfarande kan gäldenären därför inte själv ansöka om att bli försatt i konkurs, om inte utredaren har givit sitt samtycke (29 § 2 mom. 8 punkten lagen om företagsrehabilitering).

Enligt sista meningen i 2 mom. skall gäl-

denären också till sin ansökan foga en utredning om sin egendom och dess värde samt det sammanlagda beloppet av sina skulder samt dessutom en förteckning över sina största borgenärer och hur dessa kan kontaktas. En sådan utredning betjänar domstolarna särskilt när det gäller att utse boförvaltare samt att i anslutning därtill höra borgenärerna. Utredningen kan också komplettera den utredning som gäldenären har lagt fram om förutsättningarna för försättande i konkurs. I bestämmelsen avses framför allt en allmän utredning om egendomens och skuldernas belopp, inte nödvändigtvis en detaljerad förteckning över tillgångar och skulder. Enligt bestämmelsen är det inte heller nödvändigt att bokföringen inlämnas.

Bestämmelsen i 3 mom. gäller dödsbos konkurs. Enligt bestämmelsen skall till konkursansökan fogas bouppteckningsinstrumentet, om ett sådant finns att tillgå. Av bouppteckningsinstrumentet framgår boets ekonomiska situation, med vars hjälp domstolen kan avgöra om boet är överskuldssatt. Om det inte finns något bouppteckningsinstrument eller borgenären inte har tillgång till bouppteckningsinstrumentet, skall överskuldssättningen visas med hjälp av annan utredning.

Enligt 4 mom. kan domstolen, när det av särskilda skäl är nödvändigt, yrka att få även annan utredning om gäldenärens ekonomiska ställning. Även i konkursärenden följer man den processuella princip som föreskriver att parterna skall lägga fram den utredning som de vill åberopa. Bestämmelsen är följaktligen avsedd att tillämpas endast i särskilda fall, t.ex. när det finns orsak att betvivla gäldenärens meddelande om att han är insolvent eller något annat påstående eller någon annan utredning som en part kommer med. I praktiken avkrävs i allmänhet endast gäldenären sådan utredning. Det är dock möjligt att domstolen med stöd av bestämmelsen uppmanar en borgenär att lägga fram exempelvis tillgängliga uppgifter om gäldenärens bokslut.

Domstolen kan yrka att en bristfällig ansökan skall kompletteras, med iakttagande av tillämpliga delar vad som bestäms om komplettering av stämningsansökan i 5 kap. 5 § rättegångsbalken.

6 §. *Överföring av en ansökan.* Bestämmelsen gäller överföring av en ansökan som har givits in till en domstol som inte är behörig att behandla ärendet. Bestämmelsen har samma innehåll som 1 c § (1027/1993) konkursstadgan. Av sakens natur följer att bestämmelsen endast gäller överföring av ärenden mellan finska domstolar.

7 §. *Verkningarna av att en ansökan överförs.* I paragrafen finns en bestämmelse motsvarande 23 § (1027/1993) konkursstadgan, som föreskriver att när ett konkursärende överförs från en domstol till en annan, förblir vad som har bestämts av den domstol från vilken ärendet har överförs i kraft tills något annat bestäms vid den fortsatta behandlingen av ärendet. Bestämmelsen gäller samtliga situationer i vilka ett konkursärende överförs till en annan domstol.

8 §. *Behandlingen av en borgenärs ansökan.* Paragrafens 1 och 2 mom. gäller hörande av gäldenären och behandlingen av gäldenärens yttrande när konkursansökan har gjorts av en borgenär. Bestämmelsen i 3 mom. gäller beviljande av uppskov.

I lagförslaget föreslås ingen särskild bestämmelse om behandlingen av en konkursansökan som gäldenären har gjort. I de flesta fall är det helt klart att gäldenären skall försättas i konkurs och ärendet kan behandlas och avgöras i kansliet. I vissa fall kan det vara behövligt att behandla också gäldenärens konkursansökan vid ett domstolssammanträde. Även behandlingen av ett ärende som gäller förordnande av boförvaltare kan kräva att borgenärerna hörs vid ett domstolssammanträde.

Enligt 1 mom. skall en konkursansökan som en borgenär har gjort delges gäldenären. Gäldenären skall också ges möjlighet att före en utsatt dag ge ett skriftligt yttrande. Ansökan skall delges enligt bestämmelserna i 11 kap. rättegångsbalken. Ansökan kan följaktligen delges per post mot mottagningsbevis eller per brev, om det kan antas att gäldenären får del av handlingen och före den utsatta dagen returnerar ett intyg över delfåendet (11 kap. 3 § rättegångsbalken). Med hänsyn till konkursärendenas karaktär är dessa delgivningssätt ofta osäkra. Därför är praxis i allmänhet den att ansökan delges av en stämningsman (11 kap. 4 § rättegångsbalken).

Enligt den nya lagen kommer det inte längre att finnas något hinder för mellanhandsdelgivning, som avses i 11 kap. 7 § rättegångsbalken och som används när gäldenären inte påträffas. Enligt rådande rättspraxis är mellanhandsdelgivning inte möjlig i ärenden som gäller försättande av en gäldenär i konkurs, eftersom konkursstadgan har en egen, visserligen mycket föråldrad och för nutidens förhållanden icke anpassad specialbestämmelse för gäldenärer som håller sig undan (5 § konkursstadgan).

För att mellanhandsdelgivning skall få användas förutsätts alltså att mottagaren inte påträffas och att det på grund av vad som har framkommit kan antas att han eller hon håller sig undan delgivningen. När det finns förutsättningar för mellanhandsdelgivning kan stämningsmannen verkställa delgivningen genom att överlämna handlingarna till någon som hör till samma hushåll och som har fyllt 15 år eller, såvida mottagaren (gäldenären) driver rörelse, till någon som är anställd i rörelsen. Om ingen av de ovan nämnda personerna träffas, kan delgivningen verkställas genom att handlingarna överlämnas till den lokala polisen (11 kap. 7 § 1 mom.). I ovan nämnda fall skall stämningsmannen alltid per post meddela mottagaren om hur delgivningen har skett. Om det inte är möjligt att klarlägga var mottagaren eller den som har befullmäktigats att ta emot delgivningen vistas, kan delgivningen skötas även genom kungörelse (11 kap. 9 och 10 §). I konkursärenden är det inte på något sätt ovanligt att gäldenären håller sig undan och försöker undvika delgivning. Det kan alltså förmodas att i synnerhet mellanhandsdelgivning kommer att användas i ganska stor utsträckning. Dock förutsätter gäldenärens rättsskydd att domstolen noga undersöker om förutsättningar finns för mellanhandsdelgivning eller delgivning genom kungörelse.

I lagen föreslås ingen frist för gäldenärens yttrande. Domstolen skall såsom hittills från fall till fall bestämma inom vilken tid yttrandet får ges. Dagen när detta senast skall ske skall sättas ut så, att gäldenären får tid att på behörigt sätt svara på ansökan. Å andra sidan kan fristen inte vara särskilt lång, om man vill att saken skall behandlas och avgöras snabbt. Ibland har borgenären vidtagit in-

drivningsåtgärder innan konkursansökan har inlämnats och gäldenären har följaktligen kunnat förbereda sig på en konkursansökan.

Om gäldenären inte före den utsatta dagen ger något yttrande, kan ansökan enligt 2 mom. ändå avgöras. I så fall prövar domstolen utgående från borgenärens konkursansökan och den utredning som fogats till den om det finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs. Denna skyldighet att pröva saken framgår av 11 §. Om gäldenären motsätter sig ansökan, skall saken alltid behandlas vid domstolens sammanträde, om inte gäldenären samtycker till att ansökan behandlas i kansliet. En gäldenär som vill att saken skall behandlas av domstolens sammanträde behöver bara motsätta sig ansökan, inte visa att han eller hon har någon grund att motsätta sig den. Även när gäldenären inte har givit något yttrande kan domstolen dock bestämma att ärendet skall behandlas vid ett sammanträde, om domstolen anser att utredningen av ärendet kräver det (8 kap. 4 § rättegångsbalken). Om domstolen hör någon som har del i saken, ett vittne eller någon annan personligen måste ärendet naturligtvis behandlas vid ett sammanträde. Ibland framgår det inte nödvändigtvis av gäldenärens yttrande om han eller hon motsätter sig ansökan eller inte. I så fall kan domstolen begära att gäldenären, vid behov t.ex. per telefon, kompletterar sitt yttrande. I oklara fall skall saken i allmänhet behandlas vid ett domstolssammanträde.

Gäldenären kan i samband med delgivningen av konkursansökan informeras om vilken dag domstolssammanträdet kommer att hållas i den händelse att gäldenären motsätter sig ansökan. Ingenting hindrar heller domstolen att direkt överföra ärendet till ett sammanträde och uppmana gäldenären att ge sitt yttrande innan sammanträdet inleds eller vid sammanträdet. Detta kan vara ett ändamålsenligt tillvägagångssätt särskilt när man vet att ansökan är tvistig eller när det finns behov att på detta sätt påskynda ärendets handläggning. Till sammanträdet kallas alltid gäldenären samt den borgenär som har gjort konkursansökan. Även andra borgenärer kan på ett ändamålsenligt sätt höras om förordnade av boförvaltare. Ärendet kan avgöras trots att gäldenären uteblir från sammanträdet.

Det är inte alls ovanligt att gäldenären vid behandlingen av en konkursansökan begär uppskov för att få betalningstid eller förhandla om betalning av sina skulder. Tidigare var t.o.m. många och upprepade uppskov vanliga, men sedermera har domstolarna förhållit sig mera reserverat till dem. Detta bygger på uppfattningen att en konkurs inte är avsedd att vara ett sedvanligt sätt att driva in en fordran, vilket skall betraktas som en riktig uppfattning. Möjligheten att bevilja uppskov skall dock inte i sig avvisas. Faktum är att en gäldenär ofta vidtar åtgärder för betalning av sina skulder först när han eller hon har delgivit en konkursansökan. Enligt bestämmelsen i 3 mom. får domstolen enligt egen prövning bestämma om uppskov skall beviljas, vilket motsvarar gällande praxis. Detta gäller fall i vilka gäldenären erbjuder borgenären betalning eller säkerhet och borgenären samtycker till uppskovet. Det måste dock finnas en godtagbar orsak till uppskovet, och det är domstolen som konstaterar om en sådan orsak finns. Lagen hindrar inte i sig att behandlingen av ärendet skjuts upp mer än en gång, om det finns en godtagbar orsak därtill. Allmänt taget kan upprepade uppskov dock inte anses önskvärda. Domstolen skall försöka bestämma tiden för uppskovet så, att parterna under denna tid slutligt hinner reda ut om det finns möjligheter till förlikning.

Om borgenären motsätter sig ett uppskov som gäldenären begär, kan uppskov beviljas endast för högst en vecka. En godtagbar orsak till ett sådant uppskov kan vara att gäldenären gör sannolikt att han eller hon inom denna tid kan ordna en sådan säkerhet för borgenären att konkursen avvärjs. Bestämmelsen i 3 mom. gäller naturligtvis inte när det finns något processuellt skäl till uppskovet, t.ex. bristfällig utredning.

I 4 mom. finns en bestämmelse om dödsbos konkurs. Enligt den skall domstolen ha rätt att pröva vem som behöver höras med anledning av konkursansökan.

9 §. *Flera ansökningar.* I paragrafen behandlas den situationen att flera konkursansökningar samtidigt är anhängiga mot samma gäldenär och att gäldenären med stöd av någon av dem försätts i konkurs medan behandlingen av de andra ansökningarna ännu är oavslutad. Det är möjligt att en konkursansö-

kan av en borgenär är anhängig samtidigt som gäldenärens egen konkursansökan, att flera borgenärs konkursansökningar är anhängiga samtidigt eller att samma borgenär har flera konkursansökningar anhängiga på olika grunder.

1 mom. gäller en situation i vilken en annan, tidigare ansökan är anhängig när gäldenären försätts i konkurs. Domstolen skall pröva om det även med stöd av denna tidigare ansökan finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs. Den tidigare ansökan måste prövas därför att den avgör fristdagen enligt 2 § lagen om återvinning till konkursbo. Att denna ansökan prövas kan vara nödvändigt också av en orsak som har anknytning till sökande av ändring och som nämns i motiveringen till 2 mom. Frågan om det finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs behandlas i normal ordning. Lagrummet tillämpas naturligtvis inte om borgenären har återtagit sin konkursansökan.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller fall i vilka en senare ansökan är anhängig när gäldenären försätts i konkurs. Om gäldenären söker ändring i beslutet att försätta honom eller henne i konkurs, är det nödvändigt att domstolen prövar också den senare gjorda konkursansökningen för den händelse att konkursbeslutet upphävs därför att ändring söks i beslutet. Om domstolen anser att det även med stöd av den senare ansökan finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs, kan konkursen fortsätta trots att beslutet om att försätta gäldenären i konkurs upphävs. Om ändring inte söks i beslutet att försätta gäldenären i konkurs och beslutet vinner laga kraft, är det inte längre behövligt att pröva den senare ansökan och behandlingen av den förfaller med stöd av 2 mom.

10 §. *Åklagarens ställning vid behandlingen av ett ärende.* Enligt paragrafen har åklagaren rätt att på tjänstens vägnar ta del av rättegångsmaterialet i ett konkursärende, att närvara vid behandlingen av ärendet vid domstolens sammanträde samt att ställa frågor vid sammanträdet. En åklagare har ingen partsställning i konkurs. Dock kan åklagaren ha orsak att delta i handläggningen av ärendet, t.ex. för att få uppgifter för ett brottmål eller ett ärende som gäller näringsförbud. Paragrafen har samma innehåll som 1 e §

(1027/1993) konkursstadgan.

11 §. *Domstolens utredningsskyldighet.* Enligt paragrafen skall förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs alltid prövas på tjänstens vägnar. En gäldenär kan därför aldrig försättas i konkurs enbart med stöd av sitt medgivande. Såsom tidigare har konstaterats, prövar domstolen konkursförutsättningarna också när gäldenären har varit passiv och inte har besvarat en begäran om yttrande. I dessa fall prövar domstolen först om borgenären har en sådan fordran med stöd av vilken en ansökan om försättande i konkurs kan göras och för det andra om det med stöd av 2 kap. finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs. Om gäldenären medger att borgenärens fordran är riktig, räcker detta enligt 2 kap. 2 § som bevis för att konkurs kan sökas med stöd av borgenärens fordran. Om gäldenären medger att ansökan är riktig eller erkänner sig vara insolvent, behöver domstolen likaså bara pröva om det finns någon särskild orsak att inte godkänna gäldenärens medgivande. I praktiken kan detta komma i fråga endast i mycket få fall. Det gäller att observera att om en konkurs som har inletts i Finland är ett sådant konkursförfarande som avses i EG:s insolvensförordning, prövar den finländska domstolen inte om gäldenären är insolvent (artikel 27).

12 §. *Beslut om försättande i konkurs.* Frågan om en gäldenär skall försättas i konkurs avgörs alltid genom domstolsbeslut. I paragrafens 1 mom. finns en förteckning över de omständigheter som skall framgå av beslutet. Av beslutet skall, såsom enligt gällande lag (9 § 2 mom. konkursstadgan) framgå tidpunkten och klockslaget när beslutet meddelades. Klockslaget anges i praktiken med en minuts noggrannhet. Detta är nödvändigt för att avsevärda ekonomiska intressen kan vara förknippade med en så exakt angivelse av tiden; t.ex. kan tidpunkten avgöra om ett föremål hör till konkursboet eller inte. Dessutom skall av beslutet framgå dagen när konkursansökan blev anhängig, varmed i detta sammanhang avses den ansökan som har lett till att gäldenären försattes i konkurs.

I 2 mom. hänvisas till 3 kap, som reglerar rättsverkningarna av att en konkurs börjar samt till 8 kap., som innehåller bestämmelser om förordnande av boförvaltare.

I 3 *mom.* hänvisas till 22 kap., som innehåller bestämmelser om hur det skall kungöras att en konkurs börjar samt vilka andra meddelanden som skall göras i anslutning till att konkursen börjar.

13 §. *När en konkurs läggs ned.* Enligt den ursprungliga och fortfarande gällande 21 § i konkursstadgan kan en redan inledd konkurs återkallas, om samtliga närvarande borgenärer ger sitt samtycke. Denna möjlighet att återkalla konkursen har ibland anlitats. Orsaken kan ha varit t.ex. att gäldenären ännu i detta sena skede har lyckats få borgenären att ta tillbaka sin ansökan eller att konkursansökan av förbiseende inte har tagits tillbaka trots att gäldenären och borgenären har gjort ett avtal med ett annat innehåll. När beslutet att återkalla konkursen fattas vid borgenärs-sammanträdet, innebär detta att konkursen i allmänhet har hunnit pågå ca en månad. Enligt gällande lag är återkallelse inte längre möjlig om konkurskungörelsen redan har utfärdats. Å andra sidan antecknas beslutet att försätta gäldenären i konkurs omedelbart i konkurs- och företagssaneringsregistret, varför uppgiften om konkursen trots återkallelsen har hunnit bli offentlig, vilket kan försvaga de framtida möjligheterna för en ekonomisk verksamhet från gäldenärens sida.

Vissa problem är förknippade med att en konkurs kan återkallas sedan gäldenären har försatts i konkurs. Betydande rättsverkningar med t.o.m. vittgående effekter är förknippade med att en konkurs inleds, varför möjligheten att bestämma att en konkurs som redan har börjat skall läggas ned är ägnad att medföra juridisk och ekonomisk osäkerhet. Enligt detta lagförslag skall en kungörelse om att konkursen har börjat utfärdas genast, vilket bidrar till att accentuera dessa problem. Å andra sidan har man ansett att det måste finnas något smidigt sätt att hantera situationer i vilka försättandet av gäldenären i konkurs när konkursbeslutet meddelas inte längre motsvarar avsikten hos den gäldenär eller borgenär som har gjort konkursansökan. Det är t.ex. möjligt att ett brev i vilket sökanden återtar sin konkursansökan inte når domstolen i tid för att postgången har fördröjts.

Enligt 1 *mom.* skall en konkurs få läggas ned på gemensam ansökan av borgenären och gäldenären. Det förutsätts alltså alltid att

den borgenär som har gjort konkursansökan för sin del ansöker om nedläggning. Har konkursansökan gjorts av gäldenären, kan nedlägningsbeslutet fattas på ansökan av gäldenären. Möjligheten att ansöka om nedläggning är mycket kortvarig; ansökan skall göras inom åtta dagar efter att gäldenären försattes i konkurs. Att tiden är så kort har avsevärt ansetts minska de problem som eventuellt är förknippade med nedläggningen. För att nedläggning skall vara möjlig, måste dessutom en giltig orsak till nedläggningen anföras. Domstolen prövar om orsaken är godtagbar. Orsaker som kan komma i fråga är särskilt ovan nämnda kommunikationsproblem. En godtagbar orsak kan också vara att borgenären efter att gäldenären försattes i konkurs har fått full betalning för sin fordran av en tredje man. I så fall är det inte nödvändigtvis ändamålsenligt att fortsätta konkursen, om de andra borgenärerna inte har något intresse av saken.

Domstolen skall alltid ge boförvaltaren och enligt sin egen prövning borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av en nedlägningsansökan. Avsikten med att dessa hörs är att utreda om det finns en giltig orsak att lägga ned konkursen. Att höra borgenärer kan vara behövligt särskilt när gäldenären har försatts i konkurs på sin egen ansökan. I så fall är det nämligen möjligt att gäldenären har gjort konkursansökan för att avvärja ansökningar från borgenärerna och när detta har lyckats ansöker om att konkursen skall läggas ned. Det är också möjligt att nedläggningen i dessa eller andra fall är ett sätt att försöka flytta fram fristdagen för återvinning till konkursbo. Dessa omständigheter kan utredas genom att boförvaltaren och borgenärerna hörs.

Ett beslut genom vilket en konkurs bestäms att läggas ned kan överklagas.

Enligt 2 *mom.* skall nedläggning av en konkurs kungöras såsom bestäms i 22 kap. Nedläggningen skall naturligtvis antecknas i konkurs- och företagssaneringsregistret. Rättsverkningarna av att en konkurs läggs ned anges i 3 kap. 11 § 2 *mom.* Huvudregeln är att rättsverkningarna av att en konkurs börjar upphör omedelbart när nedlägningsbeslutet har meddelats. Om boförvaltarens arvode när en konkurs läggs ned bestäms i 8

kap. 8 §. 1 mom.

14 §. *Kostnaderna för deltagande i förfarande*. Enligt paragrafen skall vid ersättandet av rättegångskostnaderna i konkursärenden iakttas 21 kap. rättegångsbalken. Bestämmelsen, som gäller samtliga konkursärenden, motsvarar gällande lag, som dock inte har någon sådan hänvisning till rättegångsbalken. Enligt 21 kap. 1 § rättegångsbalken är den part som förlorar målet skyldig att ersätta alla motpartens skäliga rättegångskostnader som föranletts av nödvändiga åtgärder, om inte något annat bestäms i lag. Enligt samma kapitel 2 § skall parterna i ett mål där förlikning inte är tillåten själva svara för sina rättegångskostnader, om det inte finns särskilda skäl att ålägga den ena parten att helt eller delvis ersätta motpartens kostnader. Skyldigheten att ersätta rättegångskostnaderna i konkursärenden bestäms alltså på olika sätt beroende på om förlikning i ärendet är tillåten eller inte. Hera konkursärenden är sådana i vilka förlikning inte är tillåten. Sådana är t.ex. försättande i konkurs, förordnande av boförvaltare samt fastställande av utdelningsförteckningen. I dessa fall är alltså huvudregeln den att parterna själva svarar för sina omkostnader.

I vissa konkursärenden är förlikning tillåten och i dem bestäms ersättningsskyldigheten enligt huvudregeln i 21 kap. 1 § rättegångsbalken. Sådana ärenden är bl.a. ärenden som gäller behandling av en fordran som har bestridits, bidrag till gäldenären samt realisering av konkursboets egendom samt klander av borgenärernas beslut.

Vid beredningen av propositionen har man diskuterat om man i ärenden som gäller försättande av en gäldenär i konkurs borde iakttas huvudregeln i 21 kap. 1 § om att den part som förlorar målet är ersättningsskyldig, trots att förlikning inte är tillåten i dessa ärenden. För ett sådant alternativ talar att ärenden som gäller försättande i konkurs i hög grad påminner om typiska tvistemål. Dock föreslås i propositionen även på denna punkt en lösning som motsvarar den rådande. Detta beror särskilt på att en fordran på rättegångskostnader inte är en skuld som skall betalas direkt av konkursboets medel, utan en vanlig konkursfordran utan förmånsrätt, som i vanliga fall endast skulle få en låg utdelning. Därför

är sakens ekonomiska betydelse ringa. Har konkursansökan däremot förkastats såsom helt ogrundad, finns det i allmänhet en särskild orsak till att borgenären förpliktats att ersätta gäldenärens rättegångskostnader.

15 §. *Brådskanie behandling av ändringsansökan*. Eftersom ett beslut om försättande i konkurs är brådskanie, skall en besvärsskrift i ett sådant ärende enligt lagförslaget utan dröjsmål sändas till fullföljdsdomstolen. I dessa fall skall domstolen alltså inte vänta tills besvärstiden har gått ut. Fullföljdsdomstolen skall behandla besvären i brådskanie ordning. Förslaget gör det alltså möjligt att snabbare än förr få en ändringsansökan avgjord. Bestämmelsen gäller både när konkursansökan har avgjorts så att gäldenären har försatts i konkurs och när ansökan har förkastats eller avvisats.

8 kap. Boförvaltare

I kapitlet bestäms om förordnande av en boförvaltare och skiljande av en boförvaltare från hans uppdrag samt om behörighetsvillkor, rättigheter och skyldigheter. De allmänna bestämmelserna om en boförvaltares uppgifter och om fördelningen av bestämmanderätten mellan boförvaltaren och borgenärerna ingår i lagförslagets 14 kap., som gäller förvaltningen av ett konkursbo. Bestämmelser om boförvaltarens uppgifter och rättigheter finns också annorstädes i lagen. Lagförslagets bestämmelser om förordnande av boförvaltare, behörighetsvillkoren för boförvaltare och skiljande av en boförvaltare från uppdraget motsvarar bestämmelserna i gällande lag.

1 §. *Förordnandet av boförvaltare*. I paragrafen finns allmänna bestämmelser om förordnande av boförvaltare. Det nuvarande boförvaltningssystemet har två skeden. När konkursen börjar, förordnas först en interimistisk boförvaltare, vars uppdrag upphör vid borgenärssammanträdet. Vid borgenärssammanträdet förordnas en god man, vars uppdrag som boförvaltare varar till konkursens slut, dvs. till slutredovisningen.

Lagförslaget bygger inte längre på modellen att boförvaltningen skall ha två skeden. Den boförvaltare som förordnas för konkursboet när konkursen börjar, sköter sin uppgift tills konkursen avslutas. Om någon boförval-

tare dock inte genast kan förordnas för boet, skall det enligt 2 § vara möjligt att förordna en interimistisk boförvaltare för en tid om högst två veckor.

Av 1 mom. framgår att domstolen skall utse en boförvaltare när konkursen börjar. Domstolen avgör självständigt vem som utses. Borgenärerna och gäldenären kan föreslå att en bestämd person skall förordnas till boförvaltare och uttala sig om dessa personers behörighet, men domstolen är inte bunden av dessa yrkanden.

Till boförvaltare i samma konkursbo kan utses flera än en boförvaltare, om detta är behövt med hänsyn till uppdragets omfattning eller av någon annan orsak. Vid bedömningen av boets omfattning och boförvaltarens arbetsmängd skall hänsyn tas bl.a. till hur mycket egendom som det finns i boet och hur mycket arbete realiseringen medför, hur många borgenärer det finns samt eventuella rättegångar. En särskild orsak som motiverar att flera än en boförvaltare skall förordnas kan t.ex. vara att boet förutom sedvanliga utredningsåtgärder också förutsätter en viss branschkunskap. Enbart den omständigheten att två betydande borgenärer föreslår två olika personer till boförvaltare är inte en tillräcklig grund för att två boförvaltare skall förordnas.

I lagen föreslås ingen bestämmelse om hur många boförvaltare ett konkursbo kan ha.

Om flera än en boförvaltare utses, är förvaltningen i princip odelad mellan dessa boförvaltare. Detta innebär att varje boförvaltare har rätt att ensam sköta samtliga boförvaltarens uppgifter. Domstolen kan dock dela uppgifterna mellan boförvaltarna. Detta kan ske samtidigt som boförvaltarna förordnas till sin uppgift. När domstolen delar förvaltningen, skall den bestämma gränserna för varje boförvaltares behörighet. Domstolen kan också ge den ena boförvaltaren full behörighet som boförvaltare och den andra endast begränsad behörighet.

Enligt 2 mom. skall domstolen innan den förordnar en boförvaltare för det första ge de största borgenärerna samt den som föreslås bli boförvaltare tillfälle att bli hörd i saken. Med de största borgenärerna avses i bestämmelsen borgenärer som enligt konkursansökan eller annan utredning har de största pen-

ningfordringarna på gäldenären. Borgenärsställning har också en borgensman, även om den skuld som borgensförbindelsen gäller inte är betald eller inte ens har förfallit till betalning när konkursen börjar. Om det när konkursen börjar är känt att en borgensförbindelse har givits för en skuld, kan borgensmannen höras parallellt med borgenären. Att borgensmannen hörs parallellt med borgenären är särskilt motiverat när den skuld som borgensförbindelsen gäller är stor och borgensmannen är solvent.

Förutom de största borgenärerna och den som föreslås bli boförvaltare kan domstolen enligt egen prövning höra också gäldenären och andra borgenärer samt lönegarantimyndigheterna. Hur många borgenärer som hörs skall avgöras från fall till fall. Om det t.ex. bland de största borgenärerna finns företag som står gäldenären nära, kan antalet borgenärer som hörs vara större än vanligt. Att höra lönegarantimyndigheterna är i allmänhet motiverat om arbetstagarnas lönefordringar kommer att betalas ut med stöd av lönegarantin.

En domstol kan enligt prövning höra också konkursombudsmannen om den person som föreslås bli boförvaltare (12 § lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon). Det kan vara skäl att begära att konkursombudsmannen ger ett skriftligt utlåtande eller att åtminstone anteckna det, så att den som föreslås bli boförvaltare vid behov kan besvara det.

Boförvaltaren skall vid behov ge domstolen en utredning som avses i 5 § 2 mom. om sin behörighet för uppgiften.

Begäran om yttrande samt borgenärens eller boförvaltarens yttrande kan sändas på ett ändamålsenligt sätt. Följaktligen kan yttrandet begäras och lämnas även per telefon, elektronisk post eller med hjälp av något annat snabbt medium. Om det av någon anledning är omöjligt att omedelbart höra de största borgenärerna, kan en tillfällig boförvaltare utses (2 §).

Enligt 2 mom. andra meningen kan domstolen på yrkande av en borgenär uppmana den som har förslagits till boförvaltare att reda ut grunderna för det arvode som han eller hon kommer att yrka som boförvaltare. När boförvaltaren förordnas, skall domstolen

följaktligen enligt lagförslaget även kunna ta hänsyn till nivån på boförvaltararvodet. Detta har ansetts befogat bl.a. av den anledningen att möjligheten att yrka att arvodesgrunderna presenteras kan befrämja sund konkurrens i branschen. Vid upphandling av tjänster är det också i allmänhet vanligt att ta hänsyn även till serviceproducentens priser. Även vid konkurs kan det anses befogat att arvodesnivån kommer till borgenärernas kännedom innan boförvaltaren har slutfört sitt uppdrag. Avsikten är dock inte att ordna något slags anbudstävling mellan dem som föreslås bli boförvaltare och att den som ger det förmånligaste anbudet alltid skall utgå med segern, utan domstolen skall vid sin bedömning av saken som en helhet avgöra vilken betydelse arvodesgrunden skall ha.

Boförvaltaren skall inte behöva uppge sitt exakta arvode eller förbinda sig till någon viss arvodesnivå. I allmänhet kan det anses vara tillräckligt att den som föreslås till boförvaltare t.ex. meddelar att han eller hon kommer att ta sådana arvoden som delegationen för konkursärenden rekommenderar, anger sin timfakturerings eller uppger någon annan faktureringsgrund som boförvaltaren kommer att tillämpa i sin fakturerings av konkursboet. Det är klart att boförvaltaren i första hand skall iaktta de arvodesgrunder som han eller hon har uppgivit. Utredningen av boet kan dock visa sig svårare eller enklare än väntat, varvid boförvaltaren kan ha orsak att ändra sitt arvode från vad han eller hon tidigare har uppgivit.

Ett beslut som gäller förordnande av boförvaltare kan överklagas.

Enligt 3 mom. skall domstolen ge boförvaltaren ett intyg som visar att boförvaltaren har förordnats till uppdraget. Meningen är att justitieministeriet fastställer ett formulär för detta intyg och att det skall avfattas på de vanligaste språk som används i den internationella handeln. I formuläret kan också tas in allmänna uppgifter om konkursförfarandet och boförvaltarens behörighet.

2 §. *Tillfällig boförvaltare.* En tillfällig boförvaltare kan utses endast om en ordinarie boförvaltare inte kan utses genast när konkursen börjar. I synnerhet när det gäller konkurser som har inletts på gäldenärens initiativ förekommer det att man inte genast utser en

ordinarie boförvaltare. Också hörandet av borgenärerna kan ibland ta längre tid i anspråk än vanligt. Avsikten är att ett tillfälligt boförvaltaruppdrag skall vara mycket kortvarigt, enligt förslaget högst två veckor. Behörighetsvillkoren för en tillfällig boförvaltare är desamma som för en boförvaltare (5 §). I ett beslut om förordnande av en tillfällig boförvaltare får inte sökas ändring, eftersom detta vore onödigt med tanke på dennes kortvariga uppdrag.

Om en tillfällig boförvaltares uppgifter bestäms i 14 kap. 5 § 2 mom. Uppgifterna begränsar sig endast till nödvändiga åtgärder, vilka främst syftar till att den interimistiske boförvaltaren skall ta boets egendom i sin besittning och bevara den.

På en tillfällig boförvaltare tillämpas de bestämmelser som gäller en ordinarie boförvaltare. Rätten till arvode och redovisningsskyldigheten när uppdraget upphör bestäms enligt bestämmelser i detta kapitel (7 och 11 §) och skadeståndsskyldigheten enligt 20 kap. 1 §.

3 §. *Förordnandet av boförvaltare inom en koncern.* I lagen föreslås en särskild bestämmelse om förordnande av boförvaltare inom en koncern. För närvarande finns ingen sådan bestämmelse. I praktiken är det tämligen vanligt att samma boförvaltare förordnas till boförvaltare i gäldenärsföretag som hör till samma koncern. Under den senaste tiden har man fäst uppmärksamhet vid de problem som denna praxis medför.

Enligt paragrafen kan samma person förordnas till boförvaltare i flera konkursbon, när samtliga gäldenärsföretag hör till samma koncern eller annars till samma ekonomiska helhet. Med annan ekonomisk helhet avses vilken som helst ekonomisk helhet som bildas av formellt självständiga konkursgäldenärer. Att konkursbona sköts gemensamt kan ofta vara motiverat redan av kostnadsskäl. Företagen har i allmänhet samma förvaltning och om boförvaltaren är samma person, sparar t.ex. en utredning av företagens inbördes skuldförhållanden arbete och kostnader i vart och ett av konkursbona. När boförvaltare förordnas gäller det dock att fästa uppmärksamhet vid eventuella intressekonflikter och ta ställning till om uppdraget trots detta kan utföras så korrekt som möjligt. Enbart den

omständigheten att en intressekonflikt kan väntas uppstå skall därför inte hindra domstolen att förordna en gemensam boförvaltare. Samma person kan dock inte förordnas till boförvaltare i flera konkursbon om det kan väntas att intressekonflikterna väsentligen försvårar skötseln av uppdraget. Det är också möjligt att domstolen förordnar en eller flera boförvaltare för bestämda uppgifter, t.ex. till att sköta rättegångar mellan konkursbona eller, om det i varje händelse finns behov att förordna flera boförvaltare inom koncernen, delar uppgifterna genom att dela förvaltningen mellan boförvaltarna på ett ändamålsenligt sätt.

4 §. *Förordnande av särskild boförvaltare.* Efter att konkursen har börjat kan det framgå att konkursboet behöver flera än en boförvaltare. Därför föreslås en bestämmelse om att antalet boförvaltare senare kan ökas. Dessutom kan domstolen av särskilda skäl förordna en boförvaltare för en viss uppgift eller en viss tid. Särskilt i koncernföretag, där det enligt kapitlets 3 § fortfarande skall vara möjligt att ha gemensam boförvaltning för konkursgäldenärer inom samma koncern, kan det uppstå behov att förordna en boförvaltare t.ex. för en rättegång. Boförvaltaren kan också vara jävig att sköta en viss uppgift. I så fall skall domstolen ha möjlighet att förordna en annan boförvaltare att sköta saken. Mandatet för en boförvaltare som har förordnats att sköta en viss uppgift går ut när uppgiften är utförd och mandatet för en boförvaltare som har förordnats för en viss tid upphör när tiden går ut.

Beträffande förfarandet hänvisas i paragrafen till kapitlets 1 §, som föreskriver att domstolen skall höra den person som föreslås bli boförvaltare, de största borgenärerna och gäldenären samt enligt prövning också andra borgenärer. I paragrafen anges inte vem som kan yrka att domstolen skall ta upp ärendet. Yrkandet kan framställas av en tidigare förordnad boförvaltare, men också av konkursombudsmannen.

5 §. *Boförvaltarens behörighet.* I paragrafen föreslås bestämmelser om boförvaltarens behörighetsvillkor och jäv. Bestämmelserna gäller också interimistiska boförvaltare. De gällande bestämmelserna i konkursstadgan är från år 1997 (50 § 1 mom. och 51 §

(1218/1997) och ingen ändring i sak föreslås. Formuleringarna har ändrats något.

Av 1 mom. framgår att boförvaltaren alltid skall vara en fysisk person, som skall ge sitt samtycke till uppdraget. Boförvaltaren skall ha den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver, och boförvaltaren skall också annars vara lämplig för uppdraget. Med den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver avses yrkesskicklighet som personen har skaffat sig genom utbildning och erfarenhet. Största delen av boförvaltarna är jurister, men någon särskild utbildning för boförvaltaruppdraget finns inte. Den behövliga erfarenheten kan boförvaltaren ha skaffat sig genom tidigare boförvaltaruppdrag eller tidigare uppdrag som biträde åt boförvaltare, eller uppdrag i anslutning till konkurs, t.ex. såsom anställd hos en borgenär. När domstolen prövar om den föreslagna personen har tillräcklig yrkesskicklighet, skall den ta hänsyn till boets omfattning och karaktär. Boförvaltaren skall också ha tillbörliga kontorsutrymmen, behövlig teknisk utrustning och annan utrustning samt tillräcklig personal.

Boförvaltaren förutsätts vara lämplig för uppdraget. Lämplighet är ett allmänt behörighetsvillkor. Därmed avses framför allt förmåga att klara av de uppgifter som skötseln av boet medför. Boförvaltaren skall ha tillräcklig yrkesskicklighet och av honom eller henne krävs också samarbets- och förhandlingsförmåga. Till lämpligheten hör också att boförvaltaren åtnjuter borgenärernas förtroende, vilket han i allmänhet har uppnått genom sin tidigare verksamhet. Tidigare försummelser i boförvaltaruppgifter kan i sin tur tyda på olämplighet för uppdraget. En person som har dömts för ett brott kan i allmänhet inte anses lämplig att vara boförvaltare om brottet ger anledning att misstänka vederbörandes pålitlighet som förvaltare av konkursboets medel. Personens egen ekonomiska ställning, t.ex. överskuldssättning, kan också vara en grund som gör det möjligt att anse honom eller henne olämplig för uppdraget. Även hälsoskäl kan göra en person olämplig som boförvaltare.

Enligt jävsbestämmelsen får en boförvaltare inte stå i ett sådant förhållande till gäldenären eller en borgenär att detta kan vara äg-

nat att äventyra en opartisk och oberoende ställning i förhållande till borgenärerna eller boförvaltarens förmåga att annars på behörigt sätt sköta uppgifterna. Bestämmelsen motsvarar gällande lag och omständigheter som medför jäv har behandlats i motiveringen till ifrågavarande proposition (RP 49/1997 rd).

Enligt 2 mom. skall den som föreslås till boförvaltare underrätta domstolen om samtliga omständigheter som kan vara ägnade att äventyra personens oberoende eller opartiskhet som boförvaltare eller väcka befogade misstankar i detta avseende. En bestämmelse med samma innehåll ingår i 51 § 3 mom. konkursstadgan. Den som vill bli boförvaltare skall på eget initiativ meddela sina förbindelser till gäldenären och olika borgenärer, så att domstolen och borgenärerna kan bedöma om den föreslagna personen med anledning av dessa är jävig för uppdraget. Tidigare uppdragsförhållanden till gäldenären eller olika borgenärer samt dessas art och omfattning skall t.ex. utredas. Även omständigheter som inte medför jäv skall uppges, om det kan förmodas att dessa kan medföra misstankar om att den person som föreslås till boförvaltare inte är opartisk eller oberoende. Undermålskyldigheten gäller främst omständigheter som personen inte själv anser hindra ett förordnande, men som det är skäl att underrätta domstolen om, så att onödiga misstankar kan undvikas.

6 §. *Skiljande av en boförvaltare från uppdraget.* I paragrafen bestäms de grunder på vilka en boförvaltare kan skiljas från sitt uppdrag samt det förfarande som skall iakttas när detta sker. Bestämmelsen motsvarar 61 § konkursstadgan (1218/1997).

Enligt 1 mom. 1 punkten kan en boförvaltare skiljas från sitt uppdrag om det visar sig att boförvaltaren inte är behörig för uppdraget eller är jävig. En boförvaltare kan skiljas från sitt uppdrag t.ex. till följd av arbetsoförmåga eller bristande skicklighet att sköta boförvaltaruppgifter.

Enligt 2 punkten kan en boförvaltare skiljas från sitt uppdrag om han försummar sina uppgifter eller handlar i strid med lag eller god boförvaltningssed. Försummelsen måste vara tämligen väsentlig för att den skall medföra skiljande från uppdraget. Bestämmelsen ger domstolen prövningsrätt i saken.

Enligt 3 punkten kan en boförvaltare skiljas från sitt uppdrag också när det finns något annat vägande skäl att göra det. Avsikten med bestämmelsen är att täcka de fall i vilka villkoren för att en person enligt 1 eller 2 punkten skall kunna skiljas från sitt uppdrag inte uppfylls, men andra orsaker skapar en uppenbar brist på förtroende mellan borgenärerna och boförvaltaren, som allvarligt försvårar skötseln av boförvaltarens uppgifter.

Enligt 2 mom. kan en boförvaltare även på egen begäran skiljas från uppdraget, om det finns giltig orsak att göra det. En sådan orsak är t.ex. sjukdom eller att boförvaltaren övergår till andra uppgifter. Bestämmelsen motsvarar 61 § 2 mom. konkursstadgan.

Enligt 3 mom. skall en ny boförvaltare förordnas i stället för den som har skiljts från uppdraget, om det inte är onödigt att förordna en sådan. En motsvarande bestämmelse finns i 61 § 3 mom. konkursstadgan. Det kan vara onödigt att förordna en ny boförvaltare t.ex. av den orsaken att i boet har förordnats flera än en boförvaltare och att de andra boförvaltarna kan sköta också den boförvaltarens uppgifter som har skiljts från uppdraget.

Bestämmelsen i 4 mom. gäller det förfarande som skall iakttas vid skiljande av en boförvaltare från hans uppdrag. Bestämmelsen motsvarar 61 § 3 mom. konkursstadgan. En ansökan om att skilja boförvaltaren från uppdraget kan göras av en gäldenär eller konkursborgenär. Enligt 7 § lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon kan också konkursombudsmannen ansöka om att en boförvaltare skall skiljas från sitt uppdrag på de grunder som föreskrivs i nämnda lagrum. Domstolen skall ge boförvaltaren tillfälle att yttra sig. Domstolen kan också enligt prövning höra andra parter med anledning av ansökan. Även konkursombudsmannen kan höras (12 § lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon).

Enligt 5 mom. kan domstolen bestämma att ett beslut om att skilja boförvaltaren från uppdraget skall iakttas trots att ändring söks i beslutet, om inte den domstol som behandlar ändringsansökan bestämmer annat. Trots att ändring söks kan en annan person förordnas att vara boförvaltare i stället för den som har skiljts från uppdraget.

7 §. *Boförvaltarens arvode.* I paragrafen

finns bestämmelser om boförvaltarens arvode samt om ersättning av boförvaltarens kostnader.

I konkursstadgan finns särskilda bestämmelser om arvodesgrunderna för interimistiska boförvaltare, gode män och sysslomän. Enligt bestämmelsen om arvode till en interimistisk boförvaltare (50 § 3 mom., 1218/1997), har en boförvaltare rätt att för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, omfattningen av det arbete som utförts och andra omständigheter samt rätt till ersättning för de kostnader som har varit nödvändiga för fullgörandet av uppdraget. Arvodet fastställs vid borgenärssammanträdet efter borgenärsförhöret. Enligt bestämmelsen om gode mäns och sysslomäns arvoden (79 §, 62/1935) skall borgenärerna bestämma arvodet "antingen till visst för hundra, eller efter annan grund". Sysslomännens arvode får inte bestämmas enligt den tid som det varar. I allmänhet bestäms arvodet på slutsammanträdet.

I praktiken styrs boförvaltarnas arvoden i hög grad av en rekommendation som delegationen för konkursärenden har utfärdat (8/31.12.1997). Behovet av en sådan rekommendation uppstod när Finlands Advokatförbund upphävde sin arvodesstadga (1992) och avsaknaden av arvodesgrunder ledde till en brokig praxis som medförde att det nästan undantagslöst på borgenärssammanträdena uppstod tvister om arvodets belopp och att även antalet arvodestvister i domstolarna ökade. Rekommendationen behandlar boförvaltarens uppgifter samt hur arvodet bestäms enligt dessa. Vidare behandlar rekommendationen separat fakturering av osedvanliga åtgärder samt hur arvodet för skötseln av boet skall bestämmas när boet fortsätter gäldenärens affärsverksamhet. Boförvaltaren har t.ex. rätt att separat fakturera konkursboet för rättegångar som gäller boet. En interimistisk boförvaltare fakturerar i allmänhet sitt arvode per åtgärd. Arvodet kan höjas eller sänkas enligt de grunder som anges i rekommendationen samt bl.a. enligt antalet borgenärer eller den sakkunskap som skötseln av boet kräver. Arvodet för gode män och sysslomän bestäms i regel av boets realisationsvärde. I mycket stora bon skall

arvodet bedömas från fall till fall. Boförvaltaren skall alltid på begäran ge borgenärerna en redogörelse över de åtgärder som boförvaltaren har vidtagit. Enligt rekommendationen kan arvodet sänkas eller höjas enligt vad som är skäligt och kan i vissa situationer även bestämmas att betahs på åtgärdsbasis. Arvodenas belopp bestäms inte i detalj i rekommendationen.

Bestämmelsen i 1 mom. motsvarar i övrigt den gällande bestämmelsen om boförvaltarens arvode, men till de omständigheter som påverkar arvodet har lagts boets omfattning. Enligt förslaget skall boförvaltaren ha rätt till ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter. Boförvaltarens uppdrag kan vara särskilt krävande om med utredningen av boet förknippas omfattande förvaltning av egendom, invecklade skuld- och ansvarsförhållanden, återvinningsrättegångar och andra rättegångar samt om egendomen i boet är svår att realisera eller gäldenären har bedrivit internationell verksamhet. Även särskild sakkunskap som behövs för att boet skall kunna fortsätta gäldenärens affärsverksamhet eller för att boet skall bli utrett kan göra uppgiften mera krävande än vanligt. Vid bedömningen av det arbete som har gjorts skall hänsyn tas till arbetsmängden och arbetets art. Boets omfattning påverkar naturligtvis arbetsmängden, men detta nämns särskilt i bestämmelsen som en grund som påverkar arvodet. I t.ex. omfattande konkursbon eller konkursbon med många borgenärer eller mycket egendom av olika slag kan det arvode som skall anses skäligt vara högre än i ett bo som kan utredas med relativt anspråkslösa åtgärder, trots att egendomens realisationsvärde är högt. Grunder för ett lägre arvode finns i allmänhet när realiseringen av egendomen är förhållandevis lättskött och utredningen av boets ekonomiska ställning inte har krävt särskilda åtgärder. En omständighet som kan ha betydelse vid bedömningen av arvodets storlek är t.ex. om gäldenären har skött sin bokföring ända fram till den dag då konkursen började. Andra omständigheter som kan påverka arvodet är bl.a. boförvaltarens erfarenhet och hur effektivt boet har skötts.

Enligt lagförslaget skall nivån på boförvaltarens arvode inte anges mera detaljerat än vad som föreslås ovan. Inget hindrar att arvodet även i fortsättningen bestäms enligt den rekommendation som delegationen för konkursärenden har utfärdat och som till behövliga delar kommer att ändras när lagstiftningen revideras.

Enligt 1 mom. har boförvaltaren också rätt att få ersättning för de kostnader som han eller hon har haft och som har varit nödvändiga för skötseln av boet. Boförvaltaren kan därför separat fakturera sina telefon-, kopierings- och postningskostnader. Sedvanliga allmänna kostnader som boförvaltaren har för sin byrå ingår i boförvaltarens arvode och faktureras inte dödsboet.

I paragrafen föreslås en bestämmelse om att boförvaltaren inte utöver sitt arvode får ta emot andra förmåner för egen eller en närstående persons räkning. Genom denna bestämmelse vill lagstiftaren främja förtroendet för att boförvaltarens verksamhet är oantastlig samt öka öppenheten kring arvodesgrunderna. Bestämmelsen avser dock inte boförvaltarens rätt att ta ett separat arvode för rättegångar som boförvaltaren utför för boets räkning och för andra särskilda åtgärder. Såsom ett exempel på en förbjuden förmån kan nämnas att egendom i boet används av boförvaltaren eller någon honom närstående person för andra ändamål än sådana som har samband med förvaltningen av boet, vare sig detta sker mot vederlag eller utan vederlag. En bestämmelse som förbjuder boförvaltaren, boförvaltarens biträden eller personer som hör till kretsen kring dem att förvärva egendom ur boet finns i lagförslagets 17 kap. 4 §.

I 2 mom. finns bestämmelser om hur beslut fattas om arvodet och om betalningen. I lagförslaget föreslås att borgenärerna genast i början av konkursen skall bestämma grunderna för arvodet och ersättningen. Innan beslutet fattas skall boförvaltaren ha möjlighet att komma med sin åsikt. Det kan bli frågan om åtgärds- eller timfakturering, ett provisionsbaserat arvode som beräknas på det belopp som realiseringen av boets tillgångar ger, eller t.ex. en kombination av alla dessa. I stället för att tillämpa exakta provisionsprocenter eller enhetspriser kan borgenärssam-

manträdet nöja sig med att hänvisa till den rekommendation som delegationen för konkursärenden har utfärdat.

Arvodet och ersättningen för kostnaderna skall betalas till boförvaltaren i delar, som betalas ut med skäligena intervaller, alltefter som uppdraget fortskrider. Borgenärerna skall också bestämma enligt vilken tidtabell boförvaltaren har rätt att få arvodet utbetalt till sig. En viss del av arvodet kan lämnas obetald till slutredovisningen, när boförvaltaren har slutfört sina uppgifter. På detta sätt blir det möjligt att kontrollera det sammanlagda arvodet och undvika återindrivning av redan utbetalda arvoden.

Borgenärerna beslutar med enkel majoritet om boförvaltarens arvode och ersättning. Beslutet kan fattas vid borgenärssammanträdet eller så att boförvaltaren uppmanar borgenärerna att meddela sin ståndpunkt så som närmare bestäms i lagförslagets 15 kap. 2 § 2 mom. Också gäldenären har rätt att lägga fram sin ståndpunkt i saken. För beslutsfattandet skall boförvaltaren lägga fram en tillräckligt specificerad utredning över omständigheter som påverkar arvodet. En sådan utredning kan bestå av en specifikation av åtgärder, den tid som boförvaltaren har använt till dem samt det penningbelopp som timfakturering eller någon annan arvodesgrund ger som resultat. Borgenärerna kan vid behov begära tilläggsutredning av boförvaltaren för att få en så klar bild som möjligt av kostnaderna för skötseln av boet.

Enligt 3 mom. skall tvister om arvoden och ersättning avgöras av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan skall göras inom en månad efter att beslutet har fattats. Saken behandlas av konkursdomstolen (7 kap. 3 §) som ansökningsärende. Bestämmelserna i lagförslagets 15 kap. 11 och 12 § om klander av borgenärernas beslut blir däremot inte tillämpliga. Därför förutsätts t.ex. ingen missnöjesanmälan. Ändring i domstolens beslut kan sökas genom besvär.

8 §. *Boförvaltarens arvode när konkursen upphör.* I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse om hur boförvaltarens arvode skall bestämmas när konkursen läggs ned eller konkursförfarandet annars upphör innan borgenärerna har beslutat om arvodet.

I nuläget bestämmer domstolen i borgenärernas ställe om boförvaltarens arvode och kostnadsersättning om konkursen förfaller eller läggs ned (i gällande lag: återkallas). I detta föreslås ingen ändring. Bestämmelsen om hur arvodet skall bestämmas när konkursen förfaller ingår i 10 kap. 4 §. Enligt bestämmelsen i detta 1 mom. bestämmer domstolen boförvaltarens arvode när konkursen läggs ned. Dessutom bestämmer domstolen arvodet också i andra situationer där förfarandet upphör innan borgenärerna har beslutat om arvodet. Följaktligen kan domstolen bestämma arvodet när konkursen upphör av den anledningen att en högre domstol häver det beslut genom vilket gäldenären har försatts i konkurs eller konkursen slutar med förlikning.

I 2 mom. bestäms vem som är skyldig att betala boförvaltarens arvode och ersätta boförvaltarens kostnader. I allmänhet är det gäldenären som skall vara betalningsskyldig. Även en borgenär skall dock kunna åläggas att helt eller delvis betala de belopp som skall betalas till boförvaltaren. Detta kan komma i fråga för det första när beslutet att försätta gäldenären i konkurs har berott på en försummelse av borgenären eller på att borgenären har lämnat bristfälliga uppgifter. En försummelse är det t.ex. frågan om när en gäldenär och borgenär har nått ett avtal om betalning av gäldenärens skuld till borgenären, men borgenären ändå inte har återtagit sin konkursansökan. En borgenär skall också kunna bli betalningsskyldig t.ex. när gäldenären har försatts i konkurs med anledning av ett sådant rättsvidrigt förfarande från borgenärens sida som gäldenären inte har vetat att han eller hon kan åberopa eller inte har kunnat åberopa. Det kan vara fråga om att när borgenären ansöker om eller har ansökt om att gäldenären skall försättas i konkurs med anledning av en fordran som har upphört för att den har betalats. En borgenär kan åläggas betalningsskyldighet också när beslutet om att konkursen skall upphöra har berott på borgenärens förfarande. I så fall kunde borgenären förpliktas att av arvodet och omkostnaderna betala högst det belopp som beror på borgenärens dröjsmål.

Av bestämmelserna om ansökningsärenden följer att domstolen skall ge boförvaltaren

och gäldenären samt vid behov den borgenär som har ansökt om att gäldenären skall försättas i konkurs möjlighet att bli hörda. En borgenär bör inte åläggas betalningsskyldighet utan att ges möjlighet att bli hörd. I domstolens beslut kan ändring sökas genom besvär.

Handläggningen av boförvaltarens arvode får dock inte obehövt skjuta upp den tidpunkt när rättsverkningarna av konkurs upphör. Följaktligen skall domstolen ha möjlighet att bestämma att konkursen upphör och därefter fortsätta behandlingen av frågan om boförvaltarens arvode.

Om det är gäldenären som är betalningsskyldig, skall boförvaltaren ha rätt att till säkerhet för sin arvodesfordran hålla inne en sådan del av konkursboets egendom som räcker till att täcka boförvaltarens fordran. Förslaget motsvarar 50 § 3 mom. konkursstadgan. Boförvaltaren kan också själv med stöd av arvodesbeslutet söka utmätning och utmätningssmannen kan mäta ut egendom som boförvaltaren har hållit inne. Enligt 3 kap. 12 § kan boförvaltaren också vara skyldig att annars ge utmätningssmannen möjlighet till utmätning, om gäldenärens egendom inte behövs för täckning av konkurskostnaderna och betalning av andra skulder i konkursboet.

I 3 mom. hänvisas till 10 kap., i vilket bestäms om hur en konkurs förfaller, och till 11 kap., som gäller offentlig utredning.

9 §. *Boförvaltarens rätt att få uppgifter.* I paragrafen föreslås bestämmelser om boförvaltarens rätt att för utredningen och förvaltningen av konkursboet få behövliga upplysningar om gäldenärens ekonomiska ställning. En sådan rätt kan boförvaltaren anses ha även utan någon uttrycklig bestämmelse på den grunden att bestämmanderätten till egendom som hör till konkursboet övergår till borgenärerna när gäldenären försatts i konkurs och att denna bestämmanderätt omfattar motsvarande rätt att få uppgifter. Trots detta har en uttrycklig bestämmelse om rätten att få uppgifter ansetts behövlig i synnerhet med tanke på dem som skall lämna ut uppgifterna.

Enligt 13 § 2 mom. 2 punkten lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter (1346/1999) får skatteförvaltningen utan hinder av sekretesskyldigheten

lämna ut beskattningsuppgifter till boförvaltaren i ett konkursbo, om uppgifterna behövs för utredning av konkursboet. En boförvaltare kan dock inte få sådana känsliga uppgifter som avses i personuppgiftslagen (523/1999) och som omfattas av skyddet för privatliv. Enligt lagen är det t.ex. inte tillåtet att lämna ut uppgifter om en persons hälsotillstånd eller personens övriga personliga förhållanden.

Enligt 1 mom. skall boförvaltaren ha rätt att få uppgifter som behövs för utredningen och förvaltningen av konkursboet. De uppgifter som lämnas till boförvaltaren kan avse gäldenärens bankkonton, betalningsrörelse, finansieringsavtal och -förbindelser samt gäldenärens förmögenhet, beskattning och om andra omständigheter som gäller gäldenärens ekonomiska ställning eller den ekonomiska verksamhet som gäldenären bedriver, men t.ex. inte gäldenärens hälsotillstånd eller andra känsliga uppgifter. Förslaget motsvarar till väsentliga delar utredarens rätt att få uppgifter enligt 9 § 1 mom. lagen om företagssamverkan.

Med ovan nämnda begränsningar är boförvaltarens rätt att få uppgifter lika omfattande som den rätt som gäldenären skulle ha haft, dvs. boförvaltaren har rätt att få samma uppgifter som kunde ha lämnats ut till gäldenären. Boförvaltarens rätt innebär därför t.ex. inte rätt att få uppgifter om den ekonomiska situation som en avtalspart till gäldenären befinner sig i, inte ens när dessa uppgifter har anknytning till egendomen i konkursboet.

I 11 kap. 2 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) anges på vilka grunder en parts rätt att få uppgifter kan begränsas. Myndigheterna har naturligtvis inte rätt att ge en boförvaltare uppgifter i större utsträckning än vad uppgifterna kunde ha utlämnats till en gäldenär, om denne hade varit part i ärende.

Enligt 2 mom. skall boförvaltaren i ett dödsbos konkursbo ha rätt att få motsvarande uppgifter om dödsboets och den avlidnes ekonomiska ställning som vad som bestäms i 1 mom.

10 §. *Tvångsmedel.* I paragrafen finns en bestämmelse för det fall att boförvaltaren försummar att utföra en uppgift eller skyldighet. Med stöd av bestämmelsen skall domstolen ha rätt att förplikta boförvaltaren

att inom utsatt tid fullgöra de arbetsuppgifter som inte har slutförts och att förelägga vite för den händelse att skyldigheten inte fullgörs. Förslaget motsvarar i sak den språkligt ålderdomliga bestämmelsen i 106 § (75/1922) konkursstadgan. Enligt lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon kan domstolen på motsvarande sätt på ansökan av konkursombudsmannen förplikta boförvaltaren att utföra uppgiften och förelägga vite (7 § 1 mom. lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon).

Ett beslut om att tvångsmedel med stöd av denna paragraf skall anlitas förutsätter en ansökan av borgenären eller en gäldenär. Domstolen skall bereda boförvaltaren möjlighet att bli hörd i saken. I domstens beslut kan ändring sökas genom besvär.

11 §. *Boförvaltarens redovisningsskyldighet när uppdraget upphör.* I paragrafens 1 mom. bestäms om boförvaltarens skyldighet att redovisa sina åtgärder när boförvaltaruppdraget upphör under konkursförandet. Redovisningsskyldighet har ansetts nödvändig för utredning av ansvarsfrågorna. Förandet skyddar både den avgående och den tillträdande boförvaltaren. Bestämmelsen motsvarar till sina principer det gällande rättsläget.

När boförvaltarens uppdrag upphör under konkursen, skall boförvaltaren enligt lagförslaget ge en redovisning om hur egendomen i boet har förvaltats och penningmedlen i boet har använts samt även redovisa andra åtgärder som har vidtagits under den tid som uppdraget har varat. Redovisningen skall vara tillräckligt detaljerad, så att av den framgår vad som har skett i konkursboet under den tid som boförvaltarens uppdrag har varat. Om uppdraget har varat längre än ett år, skall en årsredogörelse göras, så som bestäms i 14 kap. 11 §. Om uppdraget upphör senare, kan boförvaltaren i allmänhet för sin redovisning använda sig av årsredovisningen, genom att i behövlig utsträckning komplettera den särskilt med en detaljerad utredning om förvaltningen och användningen av penningmedlen.

Enligt paragrafen skall redovisningen lämnas till borgenärerna. Om boförvaltarens uppdrag upphör av den anledningen att konkursen läggs ned eller en högre domstol hä-

ver beslutet om att försätta gäldenären i konkurs, skall redovisning dock ges åt gäldenären. Då konkursen fortsätter är det dessutom i allmänhet nödvändigt att ge redovisningen till den nya boförvaltaren, om den tidigare boförvaltaren skiljs från sitt uppdrag. Den nya boförvaltaren kan ha nytta av redovisningen när han gör sin egen årsredogörelse och skall på begäran låta gäldenären ta del av redovisningen. Om konkursen fortsätter och det finns flera boförvaltare, kan det vara överflödigt att göra en särskild redovisning, om de övriga boförvaltarna fortsätter i sitt uppdrag. Enligt förslaget kan boförvaltaren dock var skyldig att ge redovisning, om den boförvaltare som fortsätter med uppdraget eller en borgenär så yrkar. I förslaget finns ingen särskild frist inom vilken redovisningen skall lämnas. Den allmänna principen om att åtgärder skall vidtas utan onödigt dröjsmål gäller dock även här.

Enligt lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon kan konkursombudsmannen yrka att boförvaltaren skall ge konkursombudsmannen en motsvarande redovisning för att konkursombudsmannen skall kunna utföra sitt övervakningsuppdrag. På konkursombudsmannen yrkande kan domstolen för detta ändamål sätta ut en frist och förelägga boförvaltaren vite. En försummelse att fullgöra redovisningsskyldigheten kan därför komma till domstolsbehandling på tillsynsmyndighetens initiativ.

En boförvaltare som har skiljts från sitt uppdrag skall enligt 2 mom. utan dröjsmål överlämna den egendom i konkursboet som han eller hon har i sin besittning till den nya boförvaltaren. Lagförslaget har särskilda bestämmelser om hur egendomen skall överlämnas när konkursen förfaller (3 kap. 10 §) eller fortsätter som offentlig utredning (11 kap. 2 §).

9 kap. **Utredningen av konkursboet och gäldenärens bokföring**

I kapitlet finns bestämmelser om boförvaltarens uppgifter för utredning av boet. Boförvaltaren skall göra en boförteckning (1 §) och en gäldenärsutredning (2 §) samt se till att gäldenärens bokföring slutförs (3 §). Dessutom har kapitlet bestämmelser om sär-

skild granskning (4 §) samt skadeståndsskyldighet när bokföringen har försumrats (5 §).

1 §. *Boförteckningen.* I paragrafen bestäms om den boförteckning som skall göras upp över gäldenärens tillgångar och skulder. Bestämmelserna motsvarar i sak den gällande lagen.

Boförteckningen är ett viktigt dokument i konkursen. Avsikten är att boförteckningen skall ge en åskådlig och rättvisande bild av gäldenärens ekonomiska situation. Med stöd av boförteckningen fattas viktiga beslut i början av konkursen; beslut om konkursen skall förfalla eller fortsätta samt i anslutning därtill en borgenärs beslut att förbinda sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Före konkursen bestäms borgenärernas bestämmanderätt i första hand enligt borgenärsförteckningen i boförteckningen. Boförteckningen kan också styra borgenärernas handlande; om boet kan väntas ge en borgenär utdelning, är borgenären intresserad av beslut som gäller boets förvaltning och realiseringen av tillgångarna. Boförteckningen har också betydelse därför att gäldenären skall styrka att boförteckningen är riktig och att gäldenären har straffrättsligt ansvar för att uppgifterna är korrekta.

Enligt 1 mom. skall boförteckningen göras så, att av den tillräckligt specificerat framgår åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började samt vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta, samt gäldenärens skulder och övriga förbindelser. Boförteckningen skall fortfarande få göras så att boets särdrag beaktas på ett ändamålsenligt sätt. Enligt en uttrycklig bestämmelse i paragrafen skall till boförteckningen fogas ett sammandrag över boets ekonomiska situation. Sammandraget är avsett att ge borgenärerna möjlighet att få en så komprimerad allmän bild av boet som möjligt. Ett sammandrag behövs dock inte i alla konkurser, utan endast när boförteckningen är lång eller det annars är ändamålsenligt med ett sammandrag. Ett sammandrag kan behövas t.ex. för att visa att borgenärer som inte har någon säkerhet för sin fordran inte kommer att få utdelning ur boet, eftersom all egendom i boet är pantsatt.

Enligt 2 mom. skall boförteckningen göras upp inom två månader från konkursens bör-

jan. Jämfört med gällande lag förlängs tiden alltså med en månad och är i de flesta fall tillräckligt lång. Domstolen skall dock ha rätt att förlänga tiden om det finns någon i bestämmelsen nämnd orsak därtill. En förlängning kan bli aktuell t.ex. när gäldenärens bokföring till avsevärda delar är bristfällig eller felaktig, boet är omfattande eller det finns någon annan särskild orsak att förlänga fristen. Att gäldenären håller sig undan eller tredska kan vara en sådan särskild orsak. En förlängning kan begäras av boförvaltaren. Domstolen kan också redan från början sätta ut en längre tid än den vanliga. Detta kan vara motiverat åtminstone när konkursboet är stort (23 kap. 1 §). Tiden kan förlängas när konkursen börjar eller efter att den har börjat. Vid behov kan tiden förlängas ytterligare. I ett beslut genom vilket tiden för uppsättandet av boförteckningen har förlängts skall ändring inte få sökas. Om boförvaltarens yrkande förkastas, får beslutet överklagas.

I 3 mom. finns specialbestämmelser om dödsbos konkurs. I ett dödsbos konkurs behövs boets tillgångar och skulder i allmänhet inte redas ut genom särskilda åtgärder, eftersom tillgångarna och skulderna framgår av bouppteckningsinstrumentet. Om inget bouppteckningsinstrument finns, skall en boförteckning göras också i ett dödsbos konkurs.

Enligt 4 mom. skall boförvaltaren sända boförteckningen eller ett sammandrag av den till gäldenären och de största borgenärerna samt på begäran även till de övriga borgenärerna. Enligt bestämmelsen är det inte längre någon regel att domstolen skall få boförteckningen. Konkursombudsmannen skall på begäran få den av boförvaltaren (3 § lagen om förvaltningen av konkursbon). Vanligtvis sänder boförvaltaren också utan särskild begäran boförteckningen eller åtminstone ett sammandrag till konkursombudsmannen. Det har inte ansetts behövligt att ta in någon särskild bestämmelse i lagen om till vem bouppteckningsinstrumentet skall lämnas när ett dödsbo har försatts i konkurs. Till god boförvaltningssed hör att om en boförteckning över konkursboets tillgångar och skulder har gjorts upp i samband med konkursen, skall boförvaltaren ge en kopia av boförteckningen till den delägare som har haft boets egendom i sin vård och som har varit skyldig att med-

verka till uppsättandet av handlingen (4 kap. 12 § 3 mom.) samt på begäran också ge en kopia av den åt andra delägare.

2 §. *Gäldenärsutredningen.* I paragrafen ingår bestämmelser om den utredning som skall göras om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen. Bestämmelserna motsvarar huvudsakligen 50 b § (1218/1997) konkursstadgan, som innehåller bestämmelser om den interimistiska boförvaltarens skyldighet att göra en sådan utredning. Avsikten med gäldenärsutredningen är att ge en allmän bild av orsakerna till konkursen, hur gäldenären ha skött sin ekonomi samt om sådana ovanliga omständigheter i anslutning till gäldenärens verksamhet som kan förutsätta ytterligare utredning. Boförvaltarens utredning betjänar åklagarens möjligheter att få information för brottmål och mål som gäller näringsförbud samt borgenärernas och konkursombudsmannens byrås möjligheter att få information för att bedöma om gäldenärens verksamhet och räkenskaper kräver särskild granskning. Enligt motiveringen till dessa bestämmelser i konkursstadgan (RP 49/1997 rd) antogs bestämmelserna också motverka försummelser och missbruk i bokföringen, eftersom åtminstone de grövsta fallen på detta sätt alltid kommer till åklagarens kännedom i samband med konkursen.

I 1 mom. finns en förteckning i åtta punkter över de omständigheter som skall framgå av gäldenärsutredningen. I jämförelse med gällande lag är punkt 5 ny. Punkten föreskriver att boförvaltaren i utredningen skall anteckna löner och arvoden som har betalats till gäldenärens närstående samt gäldenärens privatuttag, till den del som detta är befogat med hänsyn till beloppet av eller betalningstidpunkten för dessa eller av något annat särskilt skäl. I utredningen skall också antecknas fordringar som gäldenärens närstående har på gäldenären, om beloppen är betydande. Avsikten är att anteckningen av närståendes personers löner och fordringar skall dra uppmärksamheten till eventuella grundlösa överföringar av egendom till personer som står gäldenären nära. Sedvanliga löner behöver därför inte antecknas särskilt. I övrigt kan gäldenärsutredningen fortfarande göras upp enligt gällande praxis.

Det har inte ansetts behövligt att i lagrum-

met ange vem som skall betraktas såsom en gäldenären närstående person. När boförvaltaren märker att t.ex. en lön till en styrelsemedlem eller familjemedlem till gäldenären är oskäligt stor i förhållande till arbetsinsatsen, är det skäl att anteckna mottagarens relation till betalaren, om den är känd.

Enligt 2 mom. skall en boförvaltare utarbeta utredningen inom två månader efter konkursens början. Domstolen kan på boförvaltarens begäran förlänga fristen, om utredningen inte kan färdigställas i tid. Ytterligare förlängning av fristen skall också vara möjlig. Enligt bestämmelsen skall ett beslut genom vilken fristen har förlängts inte få överklagas.

Enligt 3 mom. skall boförvaltaren sända gäldenärsutredningen till åklagaren och gäldenären. Utredningen skall också sändas till en borgenär och förundersökningsmyndighet som begär att få den. Till förordningen om förvaltningen av konkursbon är det meningen att foga en bestämmelse om att gäldenärsutredningen alltid skall sändas till konkursombudsmannen. En motsvarande bestämmelse ingår nu i 50 b § 2 mom. konkursstadgan. Till domstolen behöver gäldenärsutredningen enligt lagförslaget inte längre sändas.

Enligt 4 mom. skall boförvaltaren underrätta åklagaren och konkursombudsmannen om omständigheter som har framgått efter att gäldenärsutredningen har gjorts och som kan ha betydelse för meddelande av näringsförbud. Boförvaltaren skall också på begäran lämna åklagaren uppgifter som kan behövas i ett mål som gäller meddelande av näringsförbud. Bestämmelsen motsvarar 50 b § 3 mom. konkursstadgan.

3 §. *Slutförande av gäldenärens bokföring.* I ett företag framgår verksamhetens ekonomiska resultat av företagets bokföring. Bokföringen har en viktig betydelse också när ett företag försätts i konkurs. Särskilt tjänar bokföringen som grund för boförteckningen. En konkursgäldenärs bokföring är ofta oavslutad och det kan vara viktigt att slutföra den också av andra orsaker.

Enligt 1 mom. skall bokföringen föras fram till den tidpunkt när konkursen började, men undantag kan under vissa förutsättningar tillåtas. I konkursstadgan finns ingen motsvarande bestämmelse.

Enligt lagförslaget skall boförvaltaren se till att gäldenärens bokföring slutförs för den tid som föregår konkursen samt att ett bokslut görs upp för den räkenskapsperiod som har upphört genom konkursen. I praktiken förutsätter detta åtminstone att verifikat samlas och behöriga registreringar görs i enlighet med vad som föreskrivs i bokföringslagen. Även bokslutet skall göras upp enligt principerna i bokföringslagen.

Enligt lagförslaget skall det inte alltid vara nödvändigt att slutföra bokföringen. Gäldenärens bokföring kan vara så bristfällig att det inte är möjligt att göra något bokslut. Det kan också vara oändamålsenligt att slutföra bokföringen därför att boet har mycket anspråkslösa medel. Tillräckliga uppgifter om oregistrerade affärshändelser kan också fås om en särskild granskning verkställs i boet. I dessa fall skall boförvaltaren inte vara skyldig att slutföra gäldenärens bokföring.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse om att gäldenärens bokföringsmaterial skall överlämnas till konkursboet, om materialet finns i någon annans besittning. Även elektroniskt bokföringsmaterial skall överlämnas till boet. I konkursstadgan finns ingen motsvarande bestämmelse om skyldigheten att överlämna bokföringsmaterial, men i rättspraxis har man ansett att en bokföringsbyrå inte har rätt att med stöd av 12 kap. 12 § handeksbalken hålla kvar gäldenärens bokföringsmaterial som säkerhet för betalningen av sitt arbete. En sådan fordran är naturligtvis en fordran som kan bevakas i gäldenärens konkurs. Bokföringsmaterialet skall överlämnas utan ersättning. Direkta kostnader för leverans av materialet, såsom kopierings- och postningskostnader skall dock ersättas. I lagförslagets 16 kap. 2 § 2 mom. bestäms om betalning av bokföringsarvode med konkursboets medel.

I en konkurs slutförs bokföringen i ett annat syfte än i ett bokföringsskyldigt företag. Boförvaltarens skyldighet att se till att bokföringen slutförs baserar sig enbart på detta förslag till konkurslag och inte på bokföringslagen. Följaktligen kan boförvaltaren inte med stöd av 30 kap. 9 eller 10 § strafflagen bestraffas för bokföringsbrott om gäldenärens bokföring inte slutförs på ovan nämnt sätt. Boförvaltaren har ett straffrättsligt an-

svar endast när konkursboet är bokföringsskyldigt.

Arbetsgruppen föreslog att också ett konkursbos bokföring och bokslut skulle revideras enligt bestämmelserna i revisionslagen (936/1994). Vid den fortsatta beredningen av propositionen avstod man dock från detta förslag. De kostnader som en revision hade medfört hade inte stått i rimlig proportion till nyttan av en sådan.

4 §. *Särskild granskning.* I samband med en konkurs krävs ingen revidering av gäldenärens bokföring och bokslut. Enligt paragrafen skall borgenärerna ha möjlighet att besluta om särskild granskning av gäldenärens räkenskaper och verksamhet, om gäldenärens bokföring eller andra omständigheter ger anledning till detta. I konkursstadgan finns ingen motsvarande bestämmelse, men i praktiken är särskild granskning en vanlig åtgärd i synnerhet i stora konkursbon. En särskild granskning kan också göras på konkursombudsmannens initiativ (5 § lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon). Granskningen är främst avsedd att klarlägga om det finns återvinningsgrunder eller har förekommit missbruk.

Enligt lagen om aktiebolag har aktieägarna i ett aktiebolag rätt att yrka att särskild granskning skall utföras för utredning av om det finns grunder för skadeståndstalan mot bolagets ledning eller majoritetsaktieägare (10 kap. 14 § lagen om aktiebolag). Motsvarande bestämmelser finns också i den nya lagen om andelslag. I ett öppet bolag och kommanditbolag har en bolagsman lagstadgad rätt att granska bolagets bokföring och få upplysningar om dess verksamhet (2 kap. 15 § lagen om öppna bolag och kommanditbolag). Att bolaget har försatts i konkurs skall inte hindra en sådan granskning och därför är det möjligt att besluta om granskningen även i samband med konkursen. Eftersom granskningen inte sker i konkursboets utan i delägarnas intresse, är kostnaderna för granskningen inte boets skuld, utan för dem svarar de delägare som har yrkat på granskningen.

En särskild granskning i delägarnas intresse skall utföras så att den inte är till besvär för konkursboet. Boförvaltaren kan t.ex. kräva att den särskilda granskningen utförs i bo-

förvaltarens lokaler och vid en tidpunkt när det är möjligt för boet att överlämna bokföringsmaterialet till granskning.

5 §. *Ersättning för försummelse av bokföringen.* I paragrafen ingår en specialbestämmelse om ersättningsansvar till följd av försummad bokföring. Att försumma bokföringsskyldighet är i sig en brottslig handling som kan medföra skadeståndsskyldighet, men den skada som försummelsen medför kan dock vara svår att bevisa. Genom denna specialbestämmelse har man velat betona vikten av att bokföringen sköts även när gäldenären befinner sig i ekonomiska svårigheter. Det har inte ansetts motiverat att borgenärerna i sista hand skall bli tvungna att svara för de kostnader som en försummad bokföring medför. Bestämmelsen begränsar eller hindrar inte möjligheten att yrka skadestånd med stöd av att ett brott har begåtts eller på någon annan grund.

Enligt 5 § skall konkursboet ha rätt att yrka ersättning för de kostnader som slutförandet av bokföringen har medfört av de personer som är ansvariga för försummelsen. Skadeståndsskyldighet föreligger om försummelsen har varit så väsentlig att konkursboet inte utan oskäligen svårigheter har kunnat klarlägga gäldenärens ekonomiska situation och ställning eller affärshändelser som har haft väsentlig betydelse för gäldenärens rörelse. Vilken som helst försummelse skall alltså inte medföra skadeståndsskyldighet.

Konkursboet skall ha möjlighet att yrka ersättning av dem som är ansvariga för försummelsen, dvs. samma personer som till följd av försummelsen kan bli föremål för skadeståndsyrkanden. Enligt 30 kap. 9 § strafflagen kan ett bokföringsbrott begås av en bokföringsskyldig, en företrädare för honom eller den åt vilken bokföringen har uppdragits. Om bokföringsskyldighet bestäms i 1 § bokföringslagen, som föreskriver att var och en som driver rörelse eller utövar yrke är skyldig att föra bok över verksamheten. Om gäldenären är en fysisk person, är han i allmänhet själv ansvarig för försummelsen. För ett aktiebolags eller en annan sammanslutnings bokföring svarar främst styrelsen och verkställande direktören eller de som befinner sig i motsvarande ställning som dessa.

Skadan skall ersättas så, att konkursboet får

ersättning för de skäliga kostnader som slutförandet av bokföringen har medfört för boet. I praktiken skall ersättningen alltså täcka bokföringsbyråns räkning och de särskilda kostnader som boet har haft för att slutföra bokföringen.

10 kap. När konkursen förfaller

I kapitlet ingår bestämmelser om hur en konkurs förfaller (1—6 §), om att en borgenär kan åta sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet (7 §) samt vissa bestämmelser om meddelanden och ändringssökande (13 §).

1 §. *Förutsättningarna för att en konkurs skall förfalla.* I 1 mom. bestäms under vilka förutsättningar en konkurs kan förfalla. Enligt gällande lag skall domstolen bestämma att konkursen förfaller om boet inte har tillräckliga medel att betala kostnaderna för konkursförfarandet och boets övriga skulder och ingen av borgenärerna övertar ansvaret för dessa. Beslutet att konkursen skall förfalla fattas vid borgenärsförhøret i domstolen (15 § 3 mom. konkursstadgan). Beslutet innebär att konkursförfarandet avslutas och konkursförvaltningen upphör.

Enligt lagförslaget skall domstolen bestämma att konkursen skall förfalla om konkursboets tillgångar inte räcker till för att betala kostnaderna för konkursförfarandet och ingen av borgenärerna åtar sig att svara för dessa kostnader. Vad som avses med kostnaderna för konkursförfarandet specificeras inte i bestämmelsen, men av hävd har till dessa räknats de kostnader som domstolsförfarandet medför, dvs. rättegångsavgifterna samt de ordinarie kostnaderna för utredning av boet och förvaltningen av boets egendom. Till kostnaderna för utredningen av boet hör förutom boförvaltarens arvode också kostnaderna för eventuell särskild granskning och advokatarvoden som konkursboet har ådragit sig genom separata rättegångar. Däremot räknas till dessa kostnader inte motpartens rättegångskostnader som konkursboet eventuellt har dömts att betala. Till kostnaderna för förvaltningen av boet räknas kostnader för förvaring och försäkring av konkursboets egendom. Konkursboets övriga skulder, dvs. s.k. massaskulder omfattas inte av borgenä-

rens ansvar för boets kostnader. Vad som avses med kostnaderna för konkursförfarandet anges i 6 § 2 mom., som gäller åtagande att svara för kostnader. En bestämmelse om vilka skulder som betraktas som konkursboets skulder ingår i 16 kap. 2 §.

En konkurs skall bestämmas att förfalla också när konkursboets tillgångar visserligen överstiger kostnaderna för konkursförfarandet, men överstiger dessa med ett så litet belopp att det inte av denna anledning kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen. Kostnaderna för konkursförfarandet står i dessa fall inte längre i förnuftig proportion till den ekonomiska nyttan av att konkursen fortsätter. Om egendomen i boet inte delas ut i samband med konkursen, kan den gäldenären tillhöriga egendom som har hört till konkursboet på ansökan av en borgenär realiseras genom utsökning. I lagförslaget har man försökt se till att utsökning kan inledas på ett effektivt sätt när en konkurs har förfallit. En bestämmelse om återlämnandet av tillgångarna föreslås i 3 kap. 12 §.

Om konkursen fortsätter såsom offentlig utredning enligt 11 kap., kan konkursen givetvis inte bestämmas att förfalla.

2 §. *Framställningen om att konkursen skall förfalla.* Enligt 1 mom. skall boförvaltare vara skyldig att göra en framställning om att konkursen skall förfalla, om det finns grund för en sådan framställning. Framställningen skall göras utan obefogat dröjsmål. Enligt lagförslaget skall också en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen få göra en sådan framställning. Dessa kan ibland ha en annan uppfattning än boförvaltarens t.ex. om det ändamålsenliga i ett fortsätta konkursen när boet endast har obetydliga tillgångar, varför det är nödvändigt att också andra än boförvaltaren får göra en ovan nämnd framställning. En framställning förutsätter dock alltid att boförteckningen och gäldenärsförteckningen är gjord. Boförvaltarens skall se till att borgenärerna får tillräckligt med tid för att bekanta sig med handlingarna och överväga sitt åtagande av ansvar för kostnaderna. Detta förutsätts i 2 § 2 mom.

Enligt lagförslaget beslutar boförvaltaren om konkursbevakningen när boförteckningen är klar. En framställning om att konkursen skall förfalla kan bli aktuell när bevaknings-

dagen är utsatt eller t.o.m. efter bevakningsdagen. Då är det skäl att försöka informera även andra än i 2 och 3 § avsedda stora borgenärer om att det har gjorts en framställning om att konkursen skall förfalla. Särskilt är det skäl att informera de borgenärer som redan har bevakat sina fordringar.

Paragrafens 2 mom. gäller utredningar som skall fogas till en framställning om att konkursen skall förfalla. Boförvaltaren skall till framställningen foga boförteckningen och gäldenärsutredningen, samt dessutom sin egen bedömning av vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som står till förfogande för betalningen av dessa kostnader. Boförvaltaren skall alltså reda ut vilka kostnader och arvoden boutredningen samt förvaltningen och realisationen av egendomen kommer att medföra och vilket realisationsresultatet kommer att bli. Om det är mycket uppenbart att boet är medellöst, kan boförvaltaren göra en mycket summarisk bedömning av dessa omständigheter. Finns det däremot annat än anspråkslösa tillgångar i boet, är det för bedömningen av om det är ändamålsenligt att fortsätta konkursen viktigt att boförvaltaren på ett specificerat sätt och så realistiskt som möjligt uppskattar egendomens värde och konkursförfarandets kostnader.

Motsvarande utredningar skall boförvaltaren på begäran ge domstolen, om framställningen om att konkursen skall förfalla har gjorts av någon annan än boförvaltaren. Sökanden kan i allmänhet själv ge domstolen åtminstone boförteckningen och gäldenärsutredningen, men om en kostnadskalkyl är nödvändig för bedömningen, kan domstolen särskilt begära en sådan av boförvaltaren.

Enligt 3 mom. skall boförvaltaren underrätta de största borgenärerna om framställningen innan den lämnas till domstolen. Med de största borgenärerna avses de borgenärer som har de största fordringarna. Samtidigt skall boförvaltaren fråga borgenärerna om någon av dem är villig att ta på sig ansvaret för kostnaderna för konkursförfarandet. Om boförvaltaren av en borgenär mottar en förbindelse om att borgenären åtar sig ansvaret för kostnaderna, kan framställningen om att konkursen skall förfalla lämnas ogjord. Det kan dock hända att boförvaltaren inte anser

sig kunna godkänna borgenärens meddelande. I så fall kan boförvaltaren med stöd av 6 § 3 mom. låta domstolen pröva både boförvaltarens framställning om att konkursen skall förfalla och frågan om konkursen skall fortsätta och borgenären skall få överta kostnaderna för konkursförfarandet.

I lagförslaget föreslås ingen bestämmelse om en särskild tid som boförvaltaren skall ge borgenärerna för att dessa skall få överväga om de vill överta kostnadsansvaret. Till god boförvaltningssed hör att borgenärerna får tillräckligt med tid på sig att studera boförteckningen och gäldenärsutredningen. Den betänketid som ges borgenärerna kan variera, men i allmänhet kan den vara ganska kort.

Sin framställning om att konkursen skall förfalla skall boförvaltaren också alltid sända till konkursombudsmannen, så att denne kan ta ställning till om offentlig utredning är motiverad. Även gäldenären skall alltid underrättas om framställningen. Underrättelsen kan ske per telefon eller genom att boförvaltaren ger gäldenären en avskrift av framställningen.

3 §. *Behandlingen av en framställning om att konkursen skall förfalla.* När domstolen har fått en framställning om att konkursen skall förfalla, prövar den om det finns skäl att höra gäldenären, de största borgenärerna eller konkursombudsmannen om ansökan. Behovet att höra dessa beror delvis på vem boförvaltaren har haft kontakt med samt vilka uppgifter boförvaltaren har givit domstolen om kontakterna. Har ingen av borgenärerna meddelat boförvaltaren om sin vilja att åta sig kostnadsansvaret, är det i allmänhet inte behövligt att höra borgenärerna. Behov att höra dem kan finnas när framställningen om att konkursen skall förfalla gäller ett bo som har så mycket tillgångar att de förslår till utdelning till borgenärerna. Att höra konkursombudsmannen kan vara särskilt behövligt om det framgår att konkursombudsmannen har haft mycket kort tid på sig att göra sig förtrogen med ärendet och överväga behovet av en offentlig utredning.

Det är i allmänhet också skäl att höra boförvaltaren, om framställningen har gjorts av någon annan än boförvaltaren själv. Att höra boförvaltaren kan i dessa fall anses obefogat endast om det är frågan om en klart ogrundad

ansökan.

Ett beslut genom vilket domstolen har bestämt att konkursen skall förfalla kan överklagas av en borgenär som har yrkat att konkursen skall fortsätta. Boförvaltaren och gäldenären kan söka ändring till den del som beslutet gäller boförvaltarens arvode. I ett beslut genom vilket domstolen har förkastat en framställning om att konkursen skall förfalla får enligt 7 § inte sökas ändring.

4 §. *Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller.* Av 1 mom. framgår huvudregeln att en boförvaltare skall få sitt arvode och ersättning för sina kostnader av boets medel också när konkursen förfaller. För detta ändamål skall boförvaltaren ha rätt att hålla inne och sälja egendom som hör till boet. Enligt gällande lag har boförvaltaren rätt att för betalningen av sin fordran hålla inne egendom som tillhör gäldenären. I lagförslaget föreslås att gällande lag skall förtydligas så att boförvaltaren också skall ha rätt att sälja egendomen. Dock skall boförvaltaren också få driva in sin fordran genom utsökning, om gäldenären inte frivilligt betalar den. Utmätningen kan riktas mot sådan gäldenären tillhörig egendom som boförvaltaren då har i sin besittning och boförvaltaren har förmånsrätt till tillgångarna enligt vad som bestäms i 3 § 1 mom. lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning.

Om boets tillgångar inte förslår till betalning av boförvaltarens arvode, skall boförvaltaren enligt 5 § ha rätt att få en del av sitt arvode av statens medel. Reformen har motiverats i den allmänna motiveringen till denna proposition.

Enligt gällande lag bestämmer domstolen arvodets storlek och arvodet betalas av gäldenärens medel (50 § 3 mom. konkursstadgan). I denna sak skall domstolen höra boförvaltaren och gäldenären, om denne är närvarande vid borgenärsförhöret. Även de borgenärer som deltar i borgenärsförhöret kan uttala sig i ärendet. Boförvaltarens arvode skall vara skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, omfattningen av det arbete som utförts och andra omständigheter. I praktiken bestäms arvodet enligt den rekommendation som delegationen för konkursärenden har givit. Domstolen beslutar också om den ersättning som boförvaltaren

skall få för behövliga kostnader som uppdraget har förorsakat.

Enligt lagförslaget skall boförvaltarens arvode vara skäligt. Skäligheten bör bedömas på samma sätt som enligt gällande lag, dvs. särskilt enligt hur krävande arbetet har varit, det arbete som har utförts samt övriga omständigheter. Enligt 2 mom. skall boförvaltaren ge domstolen en specificerad räkning över de åtgärder som han eller hon har vidtagit. Enligt lagförslaget skall åtgärderna specificeras också när konkursen förfaller först i ett senare skede av förfarandet. I så fall kan också boets realisationsvärde åtminstone delvis användas som arvodesgrund. En boförvaltare som yrkar betalning av statens medel, skall i samband med att räkningen lämnas till domstolen också ge domstolen en utredning om hur mycket tillgångar i boet som kan användas för betalning av boförvaltarens arvode och ersättning av boförvaltarens omkostnader.

När domstolen bestämmer att konkursen skall förfalla, skall den också bestämma storleken av boförvaltarens arvode och kostnader. Gäldenären skall alltid beredas möjlighet att bli hörd i ärendet. Domstolen kan enligt prövning också höra konkursombudsmannen och borgenärerna. Konkursombudsmannen kan även på eget initiativ uttala sig om boförvaltarens krav på arvode. Enligt lagen om övervakningen av förvaltningen av konkursbon får konkursombudsmannen övervaka skäligheten av det arvode som borgenärerna beslutat (7 § 3 mom.).

Domstolen skall också bestämma till vilken del ersättning skall betalas av statens medel. Detta beslut skall domstolen fatta på basis av den utredning om gäldenärens tillgångar som boförvaltaren har givit domstolen. Ersättningens belopp bestäms så som föreskrivs i 5 § 1 mom.

I ett beslut som domstolen har fattat med stöd av denna paragraf kan ändring sökas genom besvär. Även konkursombudsmannen har rätt att söka ändring.

5 §. *Ersättning som betalas till boförvaltaren av statens medel.* Enligt 1 mom. skall boförvaltaren ha en sekundär rätt att för uppgörandet av boförteckningen och gäldenärsutredningen få ersättning av statens medel. Ersättningen föreslås vara högst 500 euro. I för-

sta hand skall dock boets medel användas för betalningen av ersättningen och ersättning av statens medel skall betalas bara om boets tillgångar understiger 500 euro. I så fall skall ersättningsbeloppet alltså utgöras av skillnaden mellan 500 euro och tillgångarna i boet.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller betalning av arvode när konkursen i stället för att förfalla fortsätter som en offentlig utredning som avses i 11 kap. När beslutet om övergång till offentlig utredning är fattat, kan konkursombudsmannen bestämma att boförvaltarens arvode helt och hållet skall betalas av statens medel och att gäldenärens egendom skall övergå till att förvaltas av en offentlig utredare. Ett sådant förfarande kan vara motiverat t.ex. därför att det är skäl att skjuta upp realiseringen av egendomen till en senare tidpunkt. Om boförvaltaren med stöd av 4 § 2 mom. har hållit inne gäldenärens tillhörig egendom, skall boförvaltaren givetvis överlämna egendomen till en offentlig utredare som konkursombudsmannen har utsett genast när beslutet om betalning av arvodet är fattat. Även i dessa fall är det domstolen som bestämmer arvodets storlek och konkursombudsmannen bestämmer bara om konkursboets tillgångar skall användas till betalningen. Senare, när den egendom som hör till konkursboet är realiserad, kan staten få ersättning för det arvode som staten har betalt till boförvaltaren, om boets tillgångar förslår för ändamålet.

6 §. *Åtagande att svara för kostnader.* Enligt lagförslaget kan en konkurs som annars skulle förfalla fortsätta om en eller flera borgenärer åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. I konkursstadgan finns ingen uttrycklig bestämmelse om saken, men förfarandet har grundat sig på långvarig praxis.

Enligt 1 mom. skall borgenären underrätta boförvaltaren om sin beredskap att åta sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. En förfrågan om någon av borgenärerna är villig att åta sig detta ansvar kan boförvaltaren rikta till borgenärerna genast när det framgår att konkursen inte kan slutföras med boets tillgångar. En sådan förfrågan är en boförvaltare enligt 2 § 2 mom. även skyldig att göra innan boförvaltaren gör en framställning om att konkursen skall förfalla.

Enligt lagförslaget skall en borgenär som förbinder sig att svara för kostnaderna kunna begränsa sitt ansvar. Borgenären skall kunna underrätta boförvaltaren om att ansvaret gäller tills de åtgärder har vidtagits som borgenären har specificerat i sin förbindelse. Förbindelsen kan vara fritt formulerad, men i allmänhet har boförvaltaren skäl att begära att få den i skriftlig form. Borgenären kan inte i sin förbindelse begränsa sitt kostnadsansvar till något bestämt belopp, utan endast till att gälla den tid under vilken åtgärder som borgenären har specificerat blir utförda. I praktiken är det vanligt att en borgenär förbinder sig till kostnadsansvar när borgenären gör den bedömningen att en återvinningstalan kommer att ge boet tillgångar som delas ut till borgenärerna. En borgenär kan dock inte begränsa sitt ansvar till att endast gälla de kostnader som en sådan rättegång medför, utan skall också vara ansvarig för andra kostnader som konkursförfarandet medför, tills ett laga kraft vunnet avgörande har erhållits med anledning av talan. Som godtagbar kan dock anses en begränsning som motsvarar nuvarande praxis och enligt vilken borgenären överhuvudtaget inte tar ansvar för kostnader för sådana separata rättegångar som man fattar beslut om senare utan endast för den individualiserade återvinningsrättegång på grund av vilken borgenären anser att det är befogat att konkursen fortsätter.

En borgenär skall inte heller ha möjlighet att begränsa sitt ansvar på ett sätt som kränker jämställdheten mellan borgenärerna. Han eller hon kan t.ex. inte förutsätta att återvinningstalan skall väckas bara i vissa bestämda fall. En borgenär kan inte heller förbinda sig att svara för konkurskostnaderna på det villkoret att konkursboet inte väcker återvinningstalan mot borgenären själv. Återvinningsrisken kan då i praktiken medföra att borgenären inte alls tar ansvaret. Av borgenärens förbindelse förutsätts också att det med stöd av den är ändamålsenligt att fortsätta förfarandet. Detta innebär bl.a. att förbindelsen skall vara så täckande att den kan antas räcka till för att täcka de kostnader som behövs för att konkursförfarandet skall kunna slutföras. En borgenär som har förbundit sig att svara för konkurskostnaderna skyddas mot otillbörligt förfarande från konkursboets

sida genom att konkursen kan bestämmas att fortsätta som offentlig utredning.

Till kostnaderna för konkursförfarandet skall enligt 2 mom. hänföras rättegångsavgifterna för domstolsförfarandet, boförvaltarens arvode samt övriga kostnader för utredning och förvaltning av boet. Borgenärens kostnadsansvar skall också omfatta kostnader som har uppstått innan förbindelsen gavs. Borgenären skall inte i sin förbindelse ha möjlighet att undanta dessa kostnader, så att de inte skulle omfattas av kostnadsansvaret. Kostnadsansvaret skall inte omfatta andra massaskulder i boet än kostnaderna för konkursförfarandet. Borgenärens ansvar skall därför begränsa sig till de ordinarie kostnaderna för utredning och förvaltning av boet. Ansvaret täcker t.ex. inte rättegångskostnader som boet har dömts att betala till svaranden i en återvinningsrättegång.

Boförvaltaren kan vägra godkänna en borgenärs meddelande om att denne vill överta ansvaret för kostnaderna. Detta kan t.ex. bero på att borgenären har begränsat sitt ansvar på ett sätt som inte är godtagbart. Boförvaltarens vägran kan också grunda sig på att det finns anledning att betvivla borgenärens betalningsförmåga. Om boförvaltaren inte godkänner borgenärens meddelande, skall boförvaltaren eller borgenären enligt 3 mom. ha möjlighet att låta domstolen avgöra om och på vilka villkor borgenärens förbindelse kan godkännas. Boförvaltaren kan förutsätta att borgenären skall ställa säkerhet för sin förbindelse. Om borgenären inte ställer säkerhet, skall saken föras till domstolen för avgörande. Även om borgenären skulle förbinda sig att bära kostnadsansvaret, kan det ändå vara oändamålsenligt att fortsätta konkursen, t.ex. när det är uppenbart att boet inte ens genom återvinning kan få andra än mycket anspråkslösa tillgångar. I en sådan situation skall boförvaltaren enligt 1 § 1 mom. göra en framställning om att konkursen skall förfalla och i samband med behandlingen av framställningen skall domstolen avgöra om konkursen skall fortsättas så, att en borgenär övertar kostnadsansvaret. Samtliga yrkanden som har anknytning till att en borgenär vill ta över kostnadsansvaret skall även annars alltid framställas innan domstolen bestämmer om konkursen skall förfalla eller inte. I dom-

stolens beslut att förkasta en borgenärs yrkande om att hans förbindelse skall godkännas kan ändring kan ändring sökas genom besvär. Domstolen kan med stöd av 3 kap. 11 § 2 mom. bestämma att rättsverkningarna av konkursens inledande skall fortsätta att gälla tills beslutet om att konkursen skall förfalla har vunnit laga kraft.

7 §. *Meddelanden och sökande av ändring.* I paragrafens 1 mom. hänvisas till bestämmelserna i 22 kap. om hur det skall meddelas att en konkurs förfaller.

Enligt 2 mom. får ändring inte sökas i ett beslut genom vilket en framställning om att konkursen skall förfalla har avslagits. Konkursen fortsätter efter avslaget, men en ny framställning om att konkursen skall förfalla kan göras om en grund för en sådan framställning uppstår. Det är också möjligt att konkursen fortsätter som offentlig utredning.

11 kap. Offentlig utredning

I lagförslaget föreslås nya bestämmelser om att en konkurs skall kunna fortsätta som en offentlig utredning.

1 §. *Övergång till offentlig utredning.* I kapitlet föreslås bestämmelser om att en konkurs skall kunna fortsätta som en offentlig utredning. Beslutet om offentlig utredning fattas av domstolen på framställning av konkursombudsmannen.

Enligt 1 mom. skall domstolen ha möjlighet att bestämma att en konkurs skall fortsätta som offentlig utredning om detta kan anses befogat därför att boets tillgångar är obetydliga, därför att det finns omständigheter som gäller gäldenären eller konkursboet och som måste utredas, eller av något annat särskilt skäl. Oftast kommer frågan till domstolens prövning i samband med att boförvaltaren gör en framställning om att konkursen skall förfalla. Konkursombudsmannen får med stöd av 10 kap. 2 § kännedom om framställningen av boförvaltaren. Boförvaltaren kan naturligtvis också annars förhandla med konkursombudsmannen om behovet av en offentlig utredning. Konkursombudsmannen kan också behöva andra uppgifter om boet av konkursombudsmannen än boförteckningen och gäldenärsutredningen.

I allmänhet kommer offentlig utredning i

fråga såsom ett alternativ till att konkursen förfaller. Dock skall beslut om offentlig utredning få fattas också när konkursboet har tillräckliga tillgångar för att konkursen skall kunna fortsätta enligt ett normalt förfarande, men konkursombudsmannen t.ex. anser att det finns orsak att utreda gäldenärens eller konkursboförvaltningens åtgärder. Domstolen kan bestämma att konkursen skall fortsätta som offentlig utredning även när någon av borgenärerna har meddelat sig villig att överta eller har övertagit ansvaret för konkurskostnaderna.

En offentlig utredning kan ibland behövas av den anledningen att konkursombudsmannen anser det behövt att göra en grundligare utredning av gäldenärens verksamhet före konkursen. Även enligt gällande lag kan konkursombudsmannen när en konkurs förfaller bestämma att en särskild granskning skall göras för utredning av gäldenärens räkenskaper och granskning av gäldenärens verksamhet före konkursen. Detta kommer fortfarande att vara möjligt och offentlig utredning är inte nödvändig för att särskild granskning skall kunna ske. Vid de särskilda granskningarna har det bl.a. kommit fram återvinningsgrunder och bolagsrättsliga ansvarsgrunder som inte har lett till åtgärder när konkursen har förfallit. Vid offentlig utredning skall den offentliga utredare som skall förordnas enligt 2 § i egenskap av boförvaltare ha möjlighet att föra talan för samtliga borgenärer.

Offentlig utredning skall, såsom ovan har konstaterats, kunna komma i fråga också när utredningsbehovet riktar sig mot konkursboet. Därför kan t.ex. misstankar om missbruk hos boförvaltaren eller konkursförvaltningen motivera en övergång till offentlig utredning. Beslut om offentlig utredning skall få fattas också av andra särskilda skäl, t.ex. när boförvaltaren har visat sig oförmögen att fullgöra sina uppgifter eller att meningsskiljaktigheterna mellan boförvaltaren och borgenärerna är så betydande att konkursförvaltningen inte längre kan fungera.

Enligt 2 mom. skall domstolen kunna höra gäldenären och de största borgenärerna om framställningen. Boförvaltaren skall alltid höras om framställningen. Framställningen kan också behandlas vid domstolens sam-

manträde. Om konkursen fortsätter som offentlig utredning och boförvaltarens förordnande av denna anledning upphör, kan domstolen bestämma storleken av det arvode som skall betalas till boförvaltaren. När arvodet bestäms skall 10 kap. 4 och 5 § iakttas.

Ett beslut om att konkursen skall fortsätta som offentlig utredning får enligt 6 § 2 mom. inte överklagas.

2 §. *Verkningarna av övergången till offentlig utredning.* Enligt 1 mom. skall en övergång till offentlig utredning innebära att borgenärernas förvaltning av boet upphör och förvaltningen övergår till att skötas av en person som konkursombudsmannen utser. Det är dock fortfarande frågan om en konkurs, på vilken konkursbestämmelserna tillämpas, om inte något annat föreskrivs. När beslutet om övergång till offentlig utredning har fattats, upphör boförvaltarens uppdrag.

I en offentlig utredning har borgenärerna inte beslutanderätt. Beslutanderätten utövas enbart av en offentlig utredare som konkursombudsmannen förordnar. En offentlig utredare skall uppfylla samma behörighetsvillkor som en boförvaltare. Ingenting hindrar heller att konkursombudsmannen förordnar boförvaltaren till offentlig utredare. Även en advokat som sköter boförvaltningsuppdrag eller någon annan person kan komma i fråga. Den offentliga utredaren kan också vara en tjänsteman vid konkursombudsmannen byrå som uppfyller behörighetsvillkoren.

Boförvaltaren skall överlämna konkursboets egendom åt den offentliga utredaren. Enligt 10 kap. 5 § 2 mom. kan konkursombudsmannen bestämma att boförvaltaren till den offentliga utredaren skall överlämna också sådan egendom som annars kunde användas till betalning av boförvaltarens arvode. I så fall får boförvaltaren sitt arvode av statens medel.

Enligt 2 mom. skall i fråga om en offentlig utredare i tillämpliga delar gälla vad som i konkurslagen eller någon annan lag bestäms om boförvaltare. Utgångspunkten är att en offentlig utredare utför samma uppgifter som en boförvaltare. En offentlig utredare har delvis större befogenheter än en boförvaltare i ett normalt konkursförfarande. Eftersom det inte finns någon borgenärsförvaltning vid offentlig utredning, kommer t.ex. de bestäm-

melser som begränsar boförvaltarens bestämmanderätt inte att gälla en offentlig utredare. Dessutom skall konkursombudsmannen med stöd av 2 mom. alltid ha rätt att ge föreskrifter om i vilken omfattning och för vilka tidsperioder en offentlig utredare skall fullgöra en boförvaltares redogörelseskyldighet.

Offentlig utredning kommer vanligtvis i fråga i ett medellöst eller mindre bemedlat konkursbo. Det är också möjligt att konkursboet har eller under den offentliga utredningen får så mycket medel att dessa förslår till utdelning åt borgenärerna. Den offentliga utredaren kan då bestämma att bevakning av fordringarna skall verkställas i konkursen. För tydlighetens skull konstateras detta uttryckligen i bestämmelsen, fastän kapitlet annars hänvisar till bestämmelserna om boförvaltare för att ange vad den offentliga utredaren är behörig att göra.

Enligt lagförslaget skall ett förslag till utdelningsförteckning inte göras upp på basis av bevakningarna, om det är uppenbart att borgenärerna inte kommer att få utdelning av boets medel (13 kap. 1 § 1 mom.). Bestämmelsen gäller också offentlig utredning. Arbetet på ett förslag till utdelningsförteckning inleds därför först i det skedet när boet har tillräckligt med medel för att borgenärerna skall få utdelning eller det kan förutses att boet t.ex. genom återvinning får tillräckligt med medel för att utdelning skall kunna ske.

Konkursombudsmannen kan med stöd av 3 mom. återkalla den offentliga utredarens förordnande och förordna en ny offentlig utredare. En återkallelse kan vara motiverad av samma orsaker som det kan vara motiverat att skilja en boförvaltare från hans uppdrag (8 kap. 6 §).

3 §. *Kostnaderna för en offentlig utredning.* För betalning av de kostnader för konkursförfarandet som en offentlig utredning medför skall i första hand användas konkursboets medel. Till den del som boets medel inte räcker till för att täcka kostnaderna, skall staten svara för dem. Staten skall dock inte svara för kostnader som har uppstått före övergången till offentlig utredning. Om konkursen före övergången till offentlig utredning har fortsatt med stöd av att en borgenär har övertagit ansvaret för konkurskostnaderna, kan borgenären få ersättning för sina utlägg i

den mån som konkursboets medel räcker till för att täcka dem.

Enligt paragrafen skall konkursombudsmannen bestämma om ersättningen av kostnaderna. Den offentliga utredaren skall utreda sina arvodes- och kostnadsgrunder på motsvarande sätt som en boförvaltare. Om konkursombudsmannen så beslutar, kan även konkursboets löpande utgifter betalas av statens medel, om inte boet har medel att betala dem.

4 §. *Hur en offentlig utredning avslutas.* Enligt 1 mom. skall i en offentlig utredning alltid göras en slutredovisning som avses i 19 kap. Slutredovisningen skall göras också när någon konkursbevakning eller utdelningsförteckning inte har gjorts därför att boets tillgångar har varit alltför obetydliga. I så fall innehåller slutredovisningen närmast en redovisning över hur boets och statens medel har använts. Den offentliga utredaren skall också ha möjlighet att komma överens med konkursombudsmannen om att konkursombudsmannen eller någon som konkursombudsmannen förordnar skall vidta de åtgärder som behövs för att boet skall avslutas (19 kap. 3 §).

Den offentliga utredaren skall sända slutredovisningen till konkursombudsmannen för granskning och godkännande. Enligt 2 mom. skall den godkända slutredovisningen alltid tillställas gäldenären. Borgenärerna skall tillställas slutredovisningen endast om boets tillgångar räcker till för utdelning.

5 §. *När konkursboets förvaltning skall återföras på borgenärerna.* Från en offentlig utredning skall det vara möjligt att återgå till normalt konkursförfarande, om den orsak som har motiverat övergången till offentlig utredning har upphört att gälla. Enligt 1 mom. skall domstolen i så fall bestämma att konkursboets förvaltning skall återgå till borgenärerna. Konkursombudsmannen eller borgenärerna kan göra en framställning till domstolen om saken. En sådan framställning kan göra i vilket skede av förfarandet som helst.

För att förvaltningen skall kunna återgå förutsätts att konkursboets tillgångar täcker kostnaderna för konkursförfarandet och att det annars är befogat att låta förvaltningen återgå till borgenärerna. Så är fallet t.ex. om

man har lyckats få en avsevärd mängd egendom till boet. För att förvaltningen skall återgå kan det i allmänhet förutsättas att tillgångarna i boet skall förslå till utdelning åt borgenärerna. Enligt 2 § kan också den offentliga utredaren bestämma att konkursbevakning skall verkställas, varför en övergång till normalt konkursförfarande inte behövs enbart av denna anledning.

Enligt 2 mom. skall konkursombudsmannen sända framställningen till gäldenären och de största borgenärerna. Domstolen kan enligt prövning höra gäldenären och borgenärerna med anledning av framställningen. Ett beslut genom vilket domstolen har bestämt att konkursboets förvaltning skall återgå till borgenärerna får inte överklagas (6 § 2 mom.).

6 §. *Meddelanden och ändringssökande.* I 1 mom. hänvisas till 22 kap., som innehåller bestämmelser om vilka meddelanden som skall göras med anledning av en offentlig utredning.

Enligt 2 mom. får ändring inte sökas i ett beslut genom vilket det har bestämts att konkursen skall fortsätta som en offentlig utredning (8 §) eller genom vilket konkursboets förvaltning har återgått till borgenärerna (12 §).

12 kap. Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

I lagens 1 kap. 5 § finns en grundläggande bestämmelse om vilka fordringar som är konkursfordringar. I 12 kap. föreslås en allmän bestämmelse om vilka rättigheter innehavaren av en konkursfordran skall ha (1 §), vissa specialbestämmelser om konkursfordringar (2–4 §) samt bestämmelser om bevakning av konkursfordringar och andra meddelanden som skall göras om konkursfordringar (5–17 §).

1 §. *Allmänna bestämmelser om konkursborgenärens ställning.* I paragrafen finns allmänna bestämmelser om en konkursborgenärs ställning.

I 1 mom. framhålls den allmänna principen att borgenärer i konkurs skall bemötas likvärdigt, oberoende av nationalitet, hem- eller boningsort. Till denna del motsvarar bestämmelsen gällande rätt. Principen om lik-

värdigt bemötande är alltså allmän och sträcker sig längre än bestämmelsen om anmälan av fordringar i artikel 39 i EG:s insolvensförordning. Av paragrafen framgår också att varje borgenär har rätt att utöva de rättigheter som lagen ger en borgenär. Utövning av borgenärsrättigheter innebär bl.a. rätt att få uppgifter om boet och dess förvaltning samt rätt att delta i förvaltningen. Efter konkursbevakningen tillkommer dessa rättigheter bara de borgenärer vilkas fordringar med stöd av bevakningen eller av någon annan orsak kan beaktas i utdelningsförteckningen.

Möjligheten att utöva borgenärsrättigheter skall alltså vara densamma oberoende av t.ex. fordrans belopp och förmånsrätt. Från denna princip gör dock lagförslaget vissa undantag av ändamålsenlighetsskäl. Följaktligen kan en borgenär som har en anspråkslös fordran få utdelning på basis av boförvaltarens uppskattning av vilket belopp som kan utdelas till denna borgenär och för att en sådan borgenär skall få uppgifter så att han eller hon kan delta i förvaltningen av boet måste borgenären visa större egen aktivitet än andra borgenärer. Borgenärens rösträtt bestäms igen enligt storleken av borgenärens fordran.

I 2 mom. nämns på vilka olika sätt en borgenär kan få betalning för sin fordran av gäldenärens egendom. Borgenärer får i första hand betalning i form av utdelning. Borgenärerna får i första hand sin utdelning enligt beloppet av sin fordran och fordrans eventuella förmånsrätt. En pantborgenär får ta betalt för sin fordran ur sådan gäldenären tillhörig egendom som borgenären har som pant för sin fordran. Den del av skulden som blir obetald är en konkursfordran som inte tryggas av någon säkerhet. I momentet hänvisas också till borgenärens rätt att använda sin fordran till kvittning, så som bestäms i 6 kap. Dessa principer iakttas också enligt konkursstadgan.

I 3 mom. begränsas borgenärens ställning i viss mån. Begränsningarna gäller en fordran vars utsökningsgrund inte längre är verkställbar enligt 24–26 § utsökningslagen. Bestämmelsen baserar sig på konkursstadgans 25 § 2 mom. som träder i kraft den 1 mars 2004 och som föreskriver att den omständigheten att utsökningsgrunden för en fordran

inte längre är verkställbar inte påverkar borgenärens ställning om fordran har bevakats i en konkurs under den tid som utsökningsgrunden var verkställbar. Med undantag av vad som bestäms i nämnda lagrum skall dock enligt förslaget den avgörande tidpunkten vara tidpunkten när konkursen börjar, så att borgenären kan bevaka sin fordran och få utdelning på den om utsökningsgrunden för borgenärens fordran inte har upphört före konkursens inledande. Orsaken till denna ändring är att samtliga rättsverkningar som är förknippade med en konkurs är kopplade till att konkursen börjar. Det kan anses befogat att en borgenär som har rätt att yrka att en gäldenär skall försättas i konkurs får en borgenärs ställning i konkursen och också kan få utdelning på sin fordran. För alternativet att tidpunkten när konkursen börjar skall vara avgörande talar också den omständigheten att en borgenär inte efter att konkursen har börjat inte längre har rätt till specialexekution.

Om verkställbarheten för utsökningsgrunden för en borgenärs fordran har upphört innan konkursen har börjat, kan borgenären enligt förslaget inte bevaka sin fordran och den skall inte heller beaktas i utdelningsförteckningen. Borgenären kan inte heller utöva sina övriga borgenärsrättigheter, såsom rätten att utöva beslutanderätt i konkursen (15 kap. 1 §).

Att utsökningsgrunden för en fordran inte längre är verkställbar innebär inte att skulden materialrättsligt upphör. Att verkställighetstiden har gått ut påverkar därför inte borgenärens rätt att få betalning ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör säkerhet för borgenärens fordran. Det kan konstateras att, enligt 16 § i den kommande lagen om preskription av skulder, hindrar materialrättslig preskription av en skuld inte heller att borgenären får betalning ur egendom som gäldenären har ställt som säkerhet, om borgenären har pant- eller retentionsrätt i egendomen. Av momentet framgår också att en borgenär som har en fordran vars utsökningsgrund inte längre är verkställbar kan använda denna fordran till att kvitta en skuld som han har till gäldenären.

2 §. *Fordringar i främmande valuta.* Enligt paragrafen skall värdet av en fordran i främmande valuta bestämmas i finskt mynt enligt

kursen den dag då konkursen började. Bestämmelsen anger endast vilken tidpunkt som bestämmer valutans värde. Däremot hindrar den inte en borgenär att bevaka sin fordran i utländsk valuta. Borgenären behöver inte heller uppge värdet på sin fordran i finskt mynt, utan det är boförvaltarens uppgift att omvandla en fordran som har bevakats i utländsk valuta till finskt mynt.

I 7 § lagen om skuldebrev (622/1947) finns bestämmelser för det fall att en skuld är utställd i annat myntslag än betalningssortens. I allmänhet får skulden betalas i betalningssortens mynt enligt värdet på betalningsdagen, om inte annat är avtalat. I paragrafen finns dessutom bestämmelser som skyddar borgenären, så att hans eller hennes ställning inte försvagas om valutakursen ändras och betalningen dröjer. Enligt bestämmelsen har borgenären i så fall, om värdet på valutan sjunker, rätt att yrka betalning enligt valutakursen den dag då betalningen borde ha skett.

Konkursstadgan har inga bestämmelser om fordringar i främmande valuta. Det är klart att en fordran i utländsk valuta i allmänhet kan bevakas i den valutan. Vid betalning av utdelningen torde fordran i allmänhet beaktas till sitt belopp enligt kursen på betalningsdagen. Veterligen finns det inget hävdvunnet förfaringssätt om hur fluktuationer i kursen på en utländsk valuta beaktas vid beräkningen av konkursborgenärernas rösträtt. Detta torde bero på att saken inte har varit aktuell i praktiken eller att den åtminstone inte har medfört problem.

De nordiska länderna har varierande bestämmelser om på vilket sätt en konkursfordran i utländskt mynt skall beaktas. Den danska konkurslagen innehåller en bestämmelse enligt vilken en fordran i utländsk valuta skall omvandlas till danskt mynt enligt kursen den dag då gäldenären försattes i konkurs (6 kap. 40 § 2 stycket). Bestämmelserna om utdelning och borgenärernas rösträtt behandlar inte frågan hur omvandlingen skall ske. I Sverige har konkurslagen en bestämmelse om att en fordran i utländskt myntslag skall beräknas enligt den kurs som gäller den dag då utdelningsförslaget upprättades. Betalas medel ut i förskott till borgenären, sker beräkningen enligt kursen på betalningsdagen (5 kap. 13.3 § konkurslagen). Enligt norsk

lag (6 kap. 5 § lov om fordringshavernes dekningsrett) skall en fordran i främmande mynt omräknas till norskt mynt enligt kursen på fristdagen, om inte borgenären har yrkat att kursen för en tidigare dag skall användas. Med fristdag avses i allmänhet i konkurs den dag då konkursansökan gjordes, om gäldenären har försatts i konkurs på denna ansökan.

Enligt lagförslaget i denna proposition skall värdet på en fordran som en borgenär har bevakat bestämmas enligt den dag då konkursen började och vid beräkningen av utdelningen skall alltså användas valutakursen den dag då konkursen började. Att fordringen värde inte behöver bestämmas på nytt till följd av kursändringar som har skett efter att konkursen började underlättar boförvaltarens arbete, eftersom det slutliga beloppet av utdelningen kan räknas ut för utdelningsförteckningen. Förslaget är alltså ägnat att förenkla förfarandet. Kursen den dag då konkursen började skall också avgöra hur många röster en borgenär har, vilket gör det lättare att ordna borgenärssammanträdet. Valutakurserna kan fluktuera upp och ned och när konkursen börjar är det omöjligt att veta till vems fördel det slutligen kommer att vara att kursen binds vid tidpunkten när konkursen började. I detta avseende kränker förslaget inte jämlikheten mellan borgenärerna. Det blir inte heller i ett senare skede av konkursförfarandet rum för spekulationer t.ex. om hur utdelningstidpunkten har påverkat storleken av den utdelning som de olika borgenärerna har fått.

Om borgenären själv uppger sin fordran i främmande valuta som en fordran i finskt mynt, t.ex. enligt kursen den dag då bevakningsskriften skrevs, är det boförvaltarens sak att omvandla fordran till finskt mynt enligt kursen den dag då konkursen började. Bestämmelsen skall alltså iakttas också när en omräkning av fordran enligt kursen den dag då konkursen började leder till att fordran omräknad på detta sätt blir större än enligt den kalkyleringsgrund som borgenären har använt.

3 §. *Gemensamt skuldansvar.* Paragrafen gäller konkursbevakning vid gemensamt skuldansvar, dvs. när borgen eller pant har ställts för gäldenärens skuld eller någon annan person tillsammans med gäldenären så

som medgäldenär svarar för betalningen av skulden.

I konkursstadgan finns inga särskilda bestämmelser om gemensamt skuldansvar. För att få utdelning skall borgenären bevaka sin fordran på gäldenären. Enligt 16 § lagen om borgen och tredjemanspant (361/1999) skall den verkliga fordran på gäldenären bevakas i konkursen. Denna bevakningsskyldighet har borgenären tills borgensmannen har betalt borgenärens fordran. Borgensmannen behöver inte bevaka sin villkorliga regressfordran, utan kan åberopa borgenärens eller en medborgensmans bevakning av samma fordran. Detsamma gäller en medgäldenär och den som har ställt tredjemanspant. Den som på detta sätt tillsammans med någon annan är ansvarig för en skuld har alltid rätt att jämsides med borgenären bevaka sin villkorliga regressfordran på gäldenären. Om den som har ett sådant gemensamt skuldansvar har erlagt betalning till borgenären före konkursen, skall betalaren bevaka den fordran som har uppstått genom betalningen, för att inte till någon del förlora sin rätt att yrka att en medborgensman eller någon annan som är ansvarig för samma skuld skall betala sin andel av skulden.

I paragrafen finns bestämmelser för det fall att borgensmannen inte har betalt något alls av huvudförpliktelsen eller har betalt den endast delvis, samt för det fall att borgensmannen har betalt hela fordran före bevakningsdagen. Bestämmelserna gäller också den som har ställt tredjemanspant och en medgäldenär som tillsammans med gäldenären solidariskt ansvarar för skulden.

Enligt 1 mom. kan en borgenär bevaka sin fordran utan att beakta en betalning som borgenären efter konkursens början har mottagit av en borgensman eller medgäldenär. Detsamma gäller när en borgenär får betalning ur en tredjemanspant som har ställts för gäldenärens skuld. Bestämmelsen har nära anknytning till 18 kap. 6 §, som gäller utdelning när flera är gemensamt ansvariga för en skuld.

Paragrafen gäller inte borgenärens röstetal, som bestäms enligt 15 kap. 3 §.

Enligt lagförslaget kan en borgenär alltså bevaka sin fordran till det belopp som den hade när konkursen började. Eftersom för-

summad bevakning å andra sidan på det sätt som närmare anges nedan kan leda till att borgensmannens ansvar minskar, skall borgenären för att undgå detta bevaka sin fordran på gäldenären till fullt belopp, alltså utan att beakta delbetalningar som en borgensman har gjort efter att konkursen har börjat. Det lönar sig alltså för en borgenär att bevaka sin fordran till det belopp som bestämmelsen ger möjlighet till, eftersom en bevakad fordran beaktas vid uträkningen av utdelningen till borgenärerna.

En borgensman får igen själv välja om han eller hon vill bevaka sin regressfordran till ett belopp som motsvarar vad borgensmannen före konkursens början hade betalt av huvudförbindelsen, eller dessutom också bevaka sin villkorliga fordran på gäldenären, dvs. den del av huvudförbindelsen som var obetald när konkursen började. Det finns naturligtvis inget som hindrar borgensmannen att bevaka sin regressfordran till ett belopp som motsvarar vad borgensmannen har betalt av huvudförbindelsen när bevakningen sker. Sin villkorliga regressfordran kan borgensmannen bevaka jämsides med borgenären. Å andra sidan kommer borgenärens bevakning alltid också borgensmannen till godo, såsom enligt gällande lag, varför borgensmannen inte behöver bevaka en villkorlig regressfordran. Om borgensmannen betalar hela huvudförbindelsen innan utdelningen betalas ut, betalas utdelningen till borgensmannen, med stöd av borgenärens bevakning (18 kap. 6 §).

Har borgensmannen dock betalat hela huvudförbindelsen redan före bevakningsdagen, har borgenären inte längre någon fordran på konkursgäldenären och ovan nämnda bestämmelse tillämpas inte. I så fall skall borgensmannen bevaka sin regressfordran för att kunna få utdelning av konkursboets medel, om borgensmannen inte kan återopa en bevakning som borgenären har gjort redan innan borgensmannen betalade fordran.

Bestämmelserna om bevakning gäller enligt 2 mom. också den som har ställt tredjemanspant och en medgäldenär som tillsammans med gäldenären solidariskt ansvarar för skulden.

Vid borgen och tredjemanspant är det en särskild fråga hur borgenärens försummelse att bevaka fordran påverkar borgenärens rätt

att driva in sin fordran av borgensmannen. Enligt tidigare lagstiftning förlorade en borgenär som försummade bevakningen helt sin rätt mot borgensmannen. Nu ingår bestämmelser om saken i lagen om borgen och tredjemanspant (16 §, för tredjemanspant 41 §). Om en borgenär underlåter att uppge sin fordran i gäldenärens konkurs, blir borgensmannen fri från skuldansvaret till den del som borgenären genom att bevaka sin fordran hade fått betalning för huvudförpliktelsen ur konkursboets tillgångar, dvs. följderna av borgenärens försummelse beror på de faktiska följderna av försummelsen. Om konkursen inte ger borgenärerna någon som helst utdelning, kan borgenären yrka att borgensmannen betalar hela huvudförbindelsen, även om borgenären själv har underlåtit att bevaka sin fordran. Om borgenären hade fått en utdelning motsvarande 20 procent av huvudförbindelsens belopp, befrias borgensmannen från att betala motsvarande belopp till en borgenär som har försummat bevakningen. Enligt övergångsbestämmelserna i lagen om borgen och tredjemanspant gäller dessa bestämmelser även när förbindelsen har givits innan lagen trädde i kraft (44 §).

I lagen om borgen och tredjemanspant finns ingen specialbestämmelse om hur en försummelse hos en borgensman som har betalt huvudförbindelsen att bevaka sin regressfordran mot gäldenären påverkar borgensmannens regressrätt mot övriga borgensmän. Principen i 16 § kan i dessa fall tillämpas analogt, så att borgensmännens ställning inte blir olika beroende på om bevakningen av försumrats av borgenären eller en borgensman som har betalt huvudförpliktelsen. På denna grund skall en borgensman som före bevakningsdagen har betalt hela huvudförpliktelsen förlora sin regressrätt mot medborgensmännen till den del som borgensmannen genom att bevaka sin fordran hade fått utdelning av konkursboet.

4 §. *Begränsningar i borgenärens rätt att få betalning.* I 1 mom. föreslås en bestämmelse motsvarande konkursstadgans 26 § (759/1991) om att en borgenär inte skall ha rätt att av konkursboets medel få betalning för en fordran som gäller lön, arvode eller någon annan därmed jämförbar förmån, om fordran bestrids såsom oskälig. Det är alltså

frågan om en fordran som är giltig i förhållandet mellan gäldenären och borgenären, men som ändå inte kan godkännas att betalas ur konkursboets tillgångar därför att fordran är av sådan art att den kränker de övriga borgenärerna. Om lönen eller den övriga förmånen har betalats ut före konkursen, kan den bestämmas att återgå till konkursboet enligt 7 § lagen om återvinning till konkursbo, som har motsvarande innehåll.

När det gäller att bedöma missförhållandet mellan en lön eller annan förmån och det arbete som har utförts, skall hänsyn tas till den lön som tidigare har betalats till personen i fråga, hur länge arbetsförhållandet har varat, hur krävande arbetet har varit samt den lön som i allmänhet på orten betalas för samma arbete. Frågan behandlas utförligt i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om återvinning till konkursbo (RP 102/1990 rd).

Fordran kan i ovan nämnda fall bestridas också av en Arbetskraftsmyndighet som sköter lönegarantiärenden, för enligt 24 § 2 mom. lönegarantilagen (866/1998) har Arbetskrafts- och näringscentralen rätt att främställa anmärkning mot en sådan i en konkurs bevakad fordran som kan komma att betalas enligt lönegarantin. En motsvarande bestämmelse ingår i lönegarantilagen för sjömän (1108/2000, 22 §).

En oskäligen lön eller annan förmån kan inte heller användas till kvittning. En uttryckligen bestämd bestämmelse om detta finns i 6 kap. 2 §.

I 2 mom. föreslås vissa begränsningar i vissa utländska offentlighetsrättsliga fordringers rätt till betalning i konkurs.

Skatt till en främmande stat eller en offentlig avgift som har påförts i en främmande stat kan inte heller godkännas för betalning i en konkurs i Finland, om en skatt eller offentlig avgift som har påförts i Finland inte godkänns i ett insolvensförfarande i den främmande staten. En stat har inte någon allmän skyldighet att erkänna skatter och andra offentlighetsrättsliga avgifter som har påförts i en främmande stat. Erkännande förutsätter alltså ömsesidighet, dvs. att en skatt eller avgift som har påförts i Finland erkänns på motsvarande sätt i den andra staten. I en konkurs skall dock inte få beaktas en sådan skatt eller offentlig avgift som har påförts i en främ-

mande stat och som inte kan anses vara förenlig med grunderna för rättsordningen. Boförvaltaren skall t.ex. kunna vägra att i utdelningsförteckningen ta in en bevakning som grundar sig på konfiskatoriska avgifter av skattekaraktär.

För EU:s medlemsstater gäller det att märka att EG:s insolvensförordning föreskriver att en borgenär som har sin hemvist eller sitt säte i en annan medlemsstat än i den stat där ett insolvensförfarande har inletts, inklusive medlemsstaternas skattemyndigheter och socialförsäkringsorgan, har rätt att skriftligen anmäla sina fordringar i insolvensförfarandet (artikel 39).

De fordringar som avses i momentet kan inte heller användas till kvittning i konkursen. Detta framgår av 6 kap. 2 §.

Bestämmelsen i momentet gäller endast främmande staters offentlighetsrättsliga fordringar. Fortfarande kan ingen borgenär i en konkurs få betalning för en fordran som rättsordningen överhuvudtaget inte ger rättsskydd och som t.ex. inte kan drivas in genom talan. Sådana fordringar är bl.a. fordringar som anses strida mot god sed (t.ex. hasardspelskulder eller s.k. svart köpeskillning).

5 §. *Utsättande av bevakningsdag.* Enligt denna paragraf skall domstolen inte längre sätta ut bevakningsdagen, utan enligt 1 mom. skall detta vara en av boförvaltarens uppgifter.

Boförvaltaren skall få sätta ut bevakningsdagen först när boförteckningen är färdig. Har ingen ansökan om att konkursen skall förfalla gjorts när boförteckningen är klar, skall boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna skall bevakna sina fordringar enligt vad som bestäms i 6 §. För närvarande är bevakningstiden för fordringar ca två månader. Enligt lagförslaget skall boförvaltaren ha prövningsrätt när det gäller längden av denna tid så, att t.ex. tiden för att informera konkursborgenärer i utlandet blir tillräckligt lång. Bevakningsdagen skall infalla tidigast en månad och senast två månader efter att boförvaltaren sätter ut den.

Enligt arbetsgruppens förslag skulle domstolen redan när den försätter en gäldenär i konkurs bestämma bevakningsdagen, så att någon separat kungörelse inte behövs. Detta alternativ har man dock avstått från i propo-

sitionen, främst därför att över hälften av konkurserna förfaller i brist på medel. Att bevakningsdagen har bestämts skulle i dessa situationer oundvikligen medföra arbete och kostnader såväl för boförvaltaren som för borgenärerna. Även om det också enligt det alternativ som föreslås bli lag är möjligt att konkursen förfaller efter att bevakningsdagen har bestämts, t.o.m. efter att bevakningsdagen har passerat, är det uppenbart att bevakningsdagen i allmänhet inte kommer att bestämmas i de konkurser som förfaller. Det föreslagna alternativet tryggar också ett ändamålsenligt konkursförlopp, eftersom bevakningsdagen inte kan infalla förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Enligt 2 mom. skall boförvaltaren omedelbart underrätta domstolen om bestämmandet av bevakningsdag. Detta är nödvändigt redan av den anledningen att domstolen har till uppgift att anmäla bevakningsdagen till konkurs- och företagssaneringsregistret. Däremot är det boförvaltarens uppgift att publicera kungörelsen. Om kungörelse av konkursbevakning och om övriga meddelanden som gäller bevakningen föreskrivs i 22 kap.

En framställning om att konkursen skall förfalla kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara (10 kap. 1 §). I 10 kap. föreskrivs ingen bakre tidsgräns för en sådan framställning. För att undvika oklarhet finns i 3 mom. en uttrycklig bestämmelse om att den omständigheten att bevakningsdagen har satts ut inte påverkar möjligheten att bestämma att konkursen skall förfalla.

Enligt 4 mom. kan boförvaltaren bestämma en ny bevakningsdag om det finns behov av en sådan för att ett fel har begåtts när bevakningsdagen sattes ut eller av någon annan orsak. Bestämmelsen behövs med tanke på t.ex. sådana situationer att en kungörelse om bevakningsdagen innehåller ett fel eller en brist eller att en alltför kort bevakningstid har bestämts.

Om boförvaltaren har försummat att sätta ut bevakningsdagen, kan domstolen med stöd av 8 kap. 10 § på framställning av borgenären eller gäldenären bestämma att boförvaltaren skall göra detta inom en bestämd tid och förstärka sitt påbud med vite. En försummelse av boförvaltaren kan också vara en grund

att befria boförvaltaren från hans uppdrag och förordna en ny. Även konkursombudsmannen kan framställa motsvarande yrkanden (7 § 1 och 2 mom. lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon).

6 §. *Bevakning av fordringar.* Såsom i den allmänna motiveringen konstateras, utgår lagförslaget från att en borgenär fortfarande skall bevaka sin fordran i en konkurs. Jämfört med nuläget innehåller förslaget dock den beaktansvärda skillnaden, att en boförvaltaren skall få beakta även en obevakad fordran som han anser vara klar (8 §). I motsats till vad som nu är fallet, skall försummad bevakning inte leda till förlust av utdelning, för borgenären skall få bevaka sin fordran såsom efterbevakning oberoende av orsaken till dröjsmålet (16 §).

Huvudregeln för bevakning framgår av paragrafens 1 mom. Enligt den skall en fordran alltså bevakas senast på bevakningsdagen, om inte fordran beaktas utan att den bevakas. Bevakningsförfarandet skall vara detsamma som hittills. Borgenären skall anmäla sin fordran genom att lämna en sådan bevakningsskrift till boförvaltaren som bestäms i 7 §. Bevakningsskrifterna skall alltså alltid lämnas till boförvaltaren, inte som gällande lag enbart när domstolen har bestämt att de skall lämnas till boförvaltaren. Enligt momentet skall bevakningen ske skriftligen. Bevakningsskriften kan tillställas boförvaltaren i form av ett elektroniskt meddelande så att det per telefax eller e-post eller med användning av automatisk databehandling sänds till mottagarens informationssystem. Vad som avses med ett elektroniskt meddelande definieras i 4 § lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Enligt denna bestämmelse avses med ett elektroniskt meddelande information som har sänts med en elektronisk dataöverföringsmetod och som vid behov kan sparas i skriftlig form. När en bevakningsskrift sänds som ett elektroniskt meddelande, bedöms frågan om bevakningsskriften har anlänt i tid enligt 10 § nämnda lag. En bestämmelse om detta finns i 22 kap. 6 §. Ett elektroniskt meddelande anses ha anlänt när det finns tillgängligt för mottagaren i en mottagaranordning eller ett datasystem på ett sådant sätt att meddelandet kan behandlas. Bl.a. när mottagarens apparat

tur har varit i olag kan meddelandet anses ha kommit vid den tidpunkt när det avsändes. Bestämmelserna om bevakningsskriftens form och hur den skall tillställas boet motsvarar gällande lag.

Om bevakningsskriften dock senast på bevakningsdagen av misstag lämnas till domstolen, skall bevakningen anses vara gjord i rätt tid. En uttrycklig bestämmelse om detta finns i 2 mom., som dessutom hänvisar till efterbevakningsmöjligheten enligt 16 §.

Av paragrafen framgår att bevakningsskyldigheten gäller borgenärer som vill ha utdelning av konkursboets medel. Även en pantborgenär skall bevaka sin fordran, om borgenären vill ha betalning även ur annan gäldenären tillhörig egendom än panten. Om pantborgenären vill ha prestation bara ur pantegendomen, skall denne enligt 9 § lägga fram en utredning, som motsvarar konkursbevakning, om sin panträtt och sin pantfordran.

I 3 mom. hänvisas till 17 §, som gäller konkursbevakning i en emittents konkurs.

7 §. *Bevakningsskriften.* I 1 mom. beskrivs vad bevakningsskriften skall innehålla. Genom att kräva detaljerad bevakning av en fordran försöker man underlätta utredningen av fordringarna och minska behovet att bestrida dem. Dessa syften främjas om bevakningsskriften innehåller tillräckliga uppgifter om vad som bevakas. Brister i bevakningsskriften kan i allmänhet inte leda till att en borgenär mister sin rätt till betalning av boets medel, för en boförvaltare är enligt 13 § skyldig att begära att borgenären enligt behov kompletterar eller rättar sin bevakningsskrift. Nya yrkanden eller tilläggsyrkanden kan dock inte framställas på annat sätt än genom sådan efterbevakning mot avgift som avses i 16 §.

Bevakningsskriftens innehåll specificeras i sex punkter. Innehållet motsvarar bestämmelsen i konkursstadgans 24 § 1 mom. (796/1998), som enligt gällande lag bestämer innehållet i en bevakningsskrift.

I en bevakningsskrift skall alltid uppges fordrans belopp, specificerat i kapital och upplupen ränta (1 punkten). Fordran kan uppges också i utländsk valuta.

Skuldens kapital skall uppges också när fordrans slutliga belopp inte är klart. I så fall skall borgenären bevaka det belopp som hans

fordran högst uppgår till. En borgenär kan dock inte alltid bedöma maximibeloppet av sin fordran. I så fall skall borgenären uppge orsaken till detta. Ett typiskt fall är byggnadsentreprenad, där byggherren eller köparen kan bevaka sin på entreprenörens ansvar för garantitiden baserade villkorliga fordran medan detta ansvar är i kraft, även om inget fel eller avtalsbrott har yppats. Enligt byggnadsbranschens allmänna avtalsvillkor svarar entreprenören även efter den normala tioåriga garantitiden för fel som har sin orsak i grov vårdslöshet hos entreprenören och som beställaren inte hade möjlighet att observera vid mottagnings- eller garantitidsgranskningen samt för fel som är en följd av väsentliga försummelser i avtalad kvalitetskontroll.

Av bevakningsskriften skall tillräckligt specificerat framgå fordrans grund (2 punkten). Såsom grund för fordran skall uppges det rättsförhållande med stöd av vilket fordran har uppstått. Grunden för fordran skall uppges också när borgenären inte kan uppge beloppet eller det högsta beloppet av sin fordran. När rättsförhållandet uppges framgår det också vilket slags fordran det är frågan om, t.ex. en fordran som grundar sig på ett arbetsförhållande, en hyresskuld, en fordran som grundar sig på ett försäkringsavtal eller leverans av en vara eller en skattefordran. För att undvika oklarheter och bestridanden, är det nödvändigt att borgenären motiverar varför hans fordran är grundad, särskilt om fordran av någon anledning inte är slutlig. Att tidpunkten när fordran uppstod anges är viktigt i synnerhet i löpande skuldförhållanden samt när gäldenären inte har hunnit få en faktura på en fordran som har uppkommit före konkursens början.

Enligt 1 punkten skall i bevakningsskriften specificeras kapitalet och räntan. Dessutom skall borgenären i sin bevakningsskrift specificera räntegrunden och även den tid för vilken ränta yrkas (3 punkten). Om borgenären yrkar ränta, skall av bevakningsskriften separerat framgå vilken del av räntefordran som gäller ränta på kapitalet för tiden innan konkursen började samt vilken del som gäller ränta som borgenären yrkar för tiden efter att konkursen har börjat. När betalning av upplupen ränta yrkas, räcker det inte att borgenären anger räntegrunden, utan han eller hon

skall också räkna ut det penningbelopp som motsvarar den ränta som före konkursen början har löpt upp på kapitalet. Även dröjsmålsrättens andel och andra eventuella dröjsmålspåföljder skall individualiseras.

I bevakningsskriften skall borgenären också framställa sitt eventuella förmånsrättsyrkande och motivera detta (4 punkten). Att förmånsrätt måste yrkas gäller främst fordringar som säkras av företagsinteckning samt fordringar som har uppstått mellan tidpunkten när ett företagssaneringsförfarande inleds och när det upphörde. Om sistnämnda förmånsrätt bestäms närmare i 32 § 2 mom. lagen om företagssanering. Enligt 13 § i detta kapitel kan en fordrans förmånsrätt dock beaktas även om borgenären inte skulle ha framställt något förmånsrättsyrkande, men grunden för förmånsrätten i tillräcklig utsträckning framgår av bevakningshandlingarna eller boförvaltaren annars känner till den.

En pantborgenär skall bevaka sin fordran om han eller hon yrkar att få utdelning på den. Även om borgenären inte yrkar utdelning, skall borgenären som utredning enligt 9 § lämna de uppgifter om sin fordran som skall ingå i bevakningsskriften. I vardera fallet skall pantborgenären i bevakningsskriften uppge grunden för sin panträtt samt panträttens innehåll (5 punkten).

Av bevakningsskriften skall framgå hur borgenären kan kontaktas (6 punkten). Informationen skall specificeras så, att den också ger boförvaltaren uppgift om till vem eller vilken enhet förfrågningar som gäller bevakningen kan riktas.

Enligt 2 mom. skall en borgenär vara skyldig att noggrant precisera ett avtal, en förbindelse eller något annat skriftligt bevis som borgenären åberopar. Borgenären kan alltså bevaka sin konkursfordran utan att foga kopior av handlingarna till sin bevakningsskrift. Alternativt kan borgenären alltid ge boförvaltaren kopior av de behövliga handlingarna. Om handlingarna inte sänds till boförvaltaren, skall borgenären meddela var boförvaltaren kan få dem. I praktiken innebär detta att borgenären lämnar namnet på den kontaktperson av vilken boförvaltaren får handlingarna.

8 §. När en fordran beaktas utan bevak-

ning. I lagförslaget föreslås att en obevakad fordran skall få beaktas i gäldenärens konkurs om boförvaltaren så beslutar. En borgenär skall dock alltid få bevaka sin fordran.

Enligt 1 mom. skall boförvaltaren i förslaget till utdelningsförteckning få ta med en obevakad fordran, om ingen oklarhet råder om fordrans grund och belopp. Detta skall ske så, att boförvaltaren i god tid före bevakningsdagen skall informera borgenären om att borgenärens fordran utan åtgärder från hans sida tas med i förslaget till utdelningsförteckning. Boförvaltaren skall också meddela till vilket belopp fordran antecknas i förslaget. Efter bevakningsdagen är det inte längre möjligt att befria en borgenär från bevakning, utan en fordran som inte har anmälts kan tas in i utdelningsförteckningen bara om den efterbevakas.

Om borgenären godkänner boförvaltarens anmälan, behövs ingen bevakning. Om borgenären trots boförvaltarens anmälan bevakar sin fordran, beaktas den till det belopp som borgenären har uppgivit. Boförvaltaren kan dock bestrida bevakningen till den del som fordran har bevakats till ett belopp som överstiger det belopp som boförvaltaren känner till.

Det är beroende av boförvaltarens egen prövning om en fordran skall beaktas utan att den bevakas. För att en borgenär skall befrias från bevakningsskyldigheten räcker det att fordran är tillräckligt klar såväl till sin grund som till sitt belopp. Att fordran är klar kan framgå av bokföringen eller annars av fordrans art. Om företaget har skött sin bokföring ända fram till konkursdagen, kan borgenärerna ibland t.o.m. i stor skala befrias från bevakningsskyldighet.

Olika konkursborgenärs fordringar på gäldenären kan ibland basera sig på samma eller en liknande grund. Fordringarna kan t.ex. basera sig på förhandsbeställning av en produkt. De enskilda fordringarna kan vara relativt små till sitt belopp, varvid det står särskilt klart att det arbete som bevakningen medför kan stå i missförhållande till den fordran som skall bevakas och den utdelning som kan väntas. Boförvaltaren kan motta många förfrågningar om skyldigheten att bevaka en fordran och hur bevakningen skall göras. Besvarandet av dessa förfrågningar kan

vara mycket tidskrävande. När fordringarna tydligt framgår av gäldenärens bokföring eller övriga handlingar, är det i allmänhet ändamålsenligt att befria borgenärerna från bevakningsskyldigheten. Enligt förslaget kan boförvaltaren i dessa fall av ändamålsenlighetsskäl — för att spara sin egen arbetsinsats och boets kostnader — i stället för att sända ut separata meddelanden på ett lämpligt sätt informera borgenärer om att de inte behöver bevaka sina fordringar. Boförvaltaren kan t.ex. publicera ett meddelande i en dagstidning. I dessa fall är det inte behövligt att sända särskilda meddelanden till borgenärerna om att deras fordringar beaktas.

Befrielse från bevakningsskyldighet är möjlig oberoende av konkursfordrans art. Förfarandet kan därför bli aktuellt även när det är frågan om pantfordringar, om borgenären även kräver utdelning.

Enligt gällande lag behöver borgenären inte bevaka en fordran som i form av lönegaranti betalas ur statens medel. Bestämmelsen i 2 mom. motsvarar bestämmelsen i 31 § konkursstadgan. Följaktligen skall boförvaltaren utan bevakning beakta fordringar som har antecknats i den förteckning som avses i 13 § lönegarantilagen eller 11 § lagen om lönegaranti för sjömän.

I 3 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att en borgenär, om han så önskar, skall ha rätt att bevaka sin fordran även när boförvaltaren har meddelat att fordran kommer att tas in i förslaget till utdelningsförteckning även om den inte bevakas. Borgenären skall inte särskilt behöva besvara boförvaltarens meddelande. Bevakning kan behövas t.ex. om boförvaltaren har haft felaktiga uppgifter om fordrans storlek. Som bevakning kan också godkännas att borgenären besvarar boförvaltarens meddelande med ett förslag om ändring av det belopp som boförvaltaren har meddelat vara fordrans belopp.

9 §. *Utredning om pantfordringar.* Paragrafen gäller en pantborgenärs skyldighet att uppge sin konkursfordran. Borgenären skall bevaka sin fordran om han önskar få betalning även ur annan gäldenären tillhörig egendom än den pantsatta egendomen och borgenärens fordran inte med stöd av boförvaltarens beslut beaktas utan bevakning. Om borgenären bevakar sin fordran, behöver han

eller hon inte lämna uppgifter enligt denna paragraf.

Skyldigheten att lämna uppgifter gäller samtliga borgenärer som har gäldenären tillhörig egendom som pant; innehavare av handfången pant och borgenärer som har in-teckning i gäldenärens fastighet, fartyg, luftfartyg eller bil. Motsvarande anmälningsplikt har också efterpanthavare. För företagsin-teckningsborgenärer bestäms bevakningsskyldigheten enligt 9 §. Av artikel 5 i EG:s insolvensförordning framgår att ett konkursförfarande i Finland inte påverkar panthavarens ställning när panten hör till konkursboet och den gäldenären tillhöriga, pantsatta egendomen befinner sig i en annan medlemsstat. Bestämmelsen innebär bl.a. att paragrafens bestämmelser om anmälningsplikt inte kan tillämpas på en sådan pantborgenär. Borgenärens hemort saknar betydelse.

Bestämmelsen ändrar nuläget. Vid konkurs har nämligen en pantborgenär rätt att utan bevakning och utan att lägga fram någon annan utredning heller driva in sin fordran ur den pantsatta egendomen, och bevakning behövs bara om den pantsatta egendomen inte räcker till att betala fordran. Den del av skulden som överstiger pantens värde är en vanlig fordran som saknar förmånsrätt, varför borgenären genom att bevaka fordran kan få utdelning av boets medel. Bevakningen ger också borgenären rätt att delta i förvaltningen av konkursboet.

Propositionen utgår från tanken att pantfordringarna i en konkurs skall utredas på samma sätt som andra fordringar. Pantfordringarna och uppgifter om panträtten antecknas i förslaget till utdelningsförteckning, varvid fordran kan bestridas. En borgenär som saknar separatiststatus skall enligt 11 § bevaka sin fordran på vanligt sätt och bestämmelsen om pantborgenärernas anmälningsplikt gäller inte gälla borgenärer vilkas fordringar säkras av företagsinteckning.

Enligt 1 mom. skall en pantborgenär lämna boförvaltaren de uppgifter om sin fordran och säkerhetsrätt som skall ingå i en bevakningsskrift. Om bevakningsskriften bestäms i 7 §. En pantborgenär skall i sin bevakningsskrift uppge pantfordrans kapital, specificera sitt ränteyrkande samt uppge vad fordran och ränteyrkandet grundar sig på. Med fordran

avses borgenärens faktiska fordran jämte accessoriska kostnader, vare sig den är högre eller lägre än pantbrevets belopp. Borgenären skall inte vara skyldig att visa någon skuldsedel eller något annat fordringsbevis, men måste dock kunna individualisera de handlingar som han eller hon åberopar (7 § 2 mom.). Pantborgenären skall också meddela vilken förmånsrätt han yrkar samt vad yrkandet grundar sig på. Pantborgenären skall informera boförvaltaren om hur panträtten har stiftats och vad den innehåller. Såsom utredning godkänns en kopia av pantbrevet. Om ingen sådan visas upp, skall borgenären redogöra för innehålllet på ett sätt som individualiserar handlingen.

Sin utredning om pantfordran skall borgenären lämna till boförvaltaren senast på bevakningsdagen. Utredningen skall lämnas redan tidigare endast om borgenären redan före bevakningsdagen vidtar åtgärder för att realisera panten. Om borgenären har vidtagit realisationsåtgärder redan innan konkursen har börjat, skall fordran och panträtten anmälas till boförvaltaren utan dröjsmål genast efter att konkursen har börjat. Bestämmelsen gäller situationer i vilka realisering av panten pågår när konkursen börjar. Om egendomen har sålts och pengarna har delats innan konkursen har börjat, behöver ingen utredning lämnas.

En försummelse att lämna utredning påverkar inte panträttens bestånd. När borgenären lämnar utredning om sin fordran först efter bevakningsdagen, skall han dock vara skyldig att betala ett belopp som motsvarar avgiften för efterbevakning. I paragrafen hänvisas på denna punkt till bestämmelsen i kapitlets 16 § 1 mom. Avgiftens storlek bestäms enligt fordrans storlek, dock inom de gränser som bestäms i 16 §. När avgiften bestäms, skall det sakna betydelse till vilken del panten täcker borgenären fordran. Det gäller att märka att avgiften är borgenärens personliga förpliktelse, som inte belastar den pantsatta egendomen. Om den pantsatta egendomen överläts till någon annan, övergår betalningsskyldigheten därför inte på denne.

I 2 mom. bestäms att en pantfordran i konkurs skall utredas på samma sätt som fordringar som med stöd av bevakning eller annars beaktas i förslaget till utdelningsför-

teckning. Detta innebär att även en pantfordran kan bestridas i konkurs. Om förfarandet vid bestridande bestäms i 13 kap. Panträttens giltighet kan utredas också senare.

10 §. *Utredning om tredjemanspant.* I paragrafen föreslås bestämmelser om skyldighet att lämna utredning om tredjemanspant. Vid tredjemanspant har borgenären inte någon konkursfordran på gäldenären, utan egendom som tillhör gäldenären såsom säkerhet för en annan persons skuld. En utredning om tredjemanspantssättningar har också ansetts behövlig för utredningen av boets situation. För konkursborgenärerna är det viktigt att känna till alla ansvar som är förknippade med gäldenärens egendom. Gällande lag föreskriver ingen sådan skyldighet att lämna utredning.

Enligt paragrafen skall borgenären lämna motsvarande uppgifter om sin fordran och panträtt som en pantborgenär skall lämna enligt 9 § 1 mom. Dessa uppgifter skall borgenären på boförvaltarens yrkande lämna inom den tid som boförvaltaren bestämmer. Anmälningsplikten föreslås alltså inte vara bunden till bevakningsdagen. Borgenären skall dock vara skyldig att lämna uppgifterna på eget initiativ om han eller hon har för avsikt att vidta åtgärder för realisering av egendomen. Inte heller i dessa fall skall en försummelse påverka panträttens bestånd. En borgenär som försummar att lämna uppgifterna inom den tid som boförvaltaren har satt ut eller innan han vidtar realiseringsåtgärder skall dock vara skyldig att till konkursboet betala ett belopp som motsvarar avgiften för efterbevakning.

Det gäller att observera att en konkurs hos en gäldenär som har pantsatt egendom till säkerhet för någon annans skuld inte omedelbart påverkar pantborgenärens ställning eller den huvudgäldenärs ställning för vars skuld säkerheten är pantsatt. Denna huvudgäldenärs betalningsskyldighet förblir oförändrad och den pantsatta egendomen förblir säkerhet för fordran. Om denna huvudgäldenär uppfyller sin betalningsskyldighet, behöver den egendom som konkursgäldenären har lämnat som pant inte användas för betalning av skulden. Tredjemanspantssättningen hindrar dock inte att egendomen säljs i samband med konkursen. Konkursboet kan sköta för-

säljningen av egendomen under de förutsättningar som bestäms i 17 kap., på samma sätt som det kan sköta försäljningen av annan pantsatt egendom som tillhör gäldenären.

11 §. *Bevakning av rättigheter som grundar sig på företagsinteckning.* I paragrafens 1 mom. föreskrivs att en borgenär som har företagsinteckning i gäldenärens egendom som säkerhet för sin fordran skall bevaka denna fordran. Borgenären skall vara bevakningsskyldig både när inteckningen utgör säkerhet för konkursgäldenärens skuld och när den gäller utgör säkerhet för någon annan gäldenärs skuld.

Bevakningsskyldigheten beror på att företagsinteckning inte ger borgenären s.k. separatiststatus, dvs. rätt att utan hinder av konkursen sälja den intecknade egendomen. En sådan borgenärs ställning tryggas enbart genom en förmånsrätt om vilken lagen om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning föreskriver att hälften av den intecknade egendomens nettovärde skall betalas till de borgenärer som har företagsinteckning som säkerhet, sedan fordringar med bättre förmånsrätt först har betalats. För att få förmånsrätt måste borgenären bevaka sin fordran.

Om gäldenären är någon annan än konkursgäldenären, kan borgenären inte få utdelning för sin fordran av konkursboets oin-tecknade tillgångar, eftersom borgenären inte har någon fordran på konkursgäldenären.

I 2 mom. föreskrivs att en sådan fordran på konkursgäldenären som avses i 1 mom. i en konkurs utreds på samma sätt som andra fordringar som tas in i förslaget till utdelningsförteckning. Borgenärens fordran skall alltså få bestridas och avgöras i det förfarande som föreskrivs för behandling av bestridanden.

12 §. *Uppgifter om en fordran som används till kvittning.* Om en borgenärs rätt till kvittning bestäms i 6 kap. En borgenär som yrkar kvittning skall enligt 1 mom. lämna boförvaltaren samma utredning om sin fordran som en borgenär som bevakar en sådan fordran. Om borgenärens fordran är större än konkursgäldenärens, måste borgenären dock bevaka sin fordran för att få utdelning. Bestämmelsen motsvarar till denna del konkursstadgans 33 § 1 mom. (246/1965).

Någon egentlig frist inom vilken uppgifter-

na skall lämnas föreskrivs inte i paragrafen. I allmänhet skall uppgifterna lämnas i samband med att borgenären underrättar boförvaltaren om kvittningen. Skulle borgenären dock anmäla sin fordran till boförvaltaren först efter bevakningsdagen, får borgenären avkrävas ett belopp som motsvarar avgiften för efterbevakning, utom när anmälan av godtagbart skäl inte har kunnat göras före bevakningsdagen.

Enligt 33 § 1 mom. konkursstadgan skall en borgenär bevaka sin fordran genom efterbevakning om konkursboet börjar driva in sin fordran av borgenären och i det sammanhanget bestrider borgenärens kvittningsrätt. Någon motsvarande bestämmelse behövs inte i förslaget till konkurslag, eftersom borgenären kan göra en kvittningsinvändning och senast i samband med rättegången lämna de uppgifter som fordras enligt denna paragraf. En ovan nämnd avgift kan då bäras upp med anledning av att uppgifterna lämnas.

När en borgenär utövar sin kvittningsrätt, skall enligt 2 mom. borgenärens fordran utredas på samma sätt som andra fordringar som skall tas in i förslaget till utdelningsförteckning. Borgenärens fordran kan alltså bestridas och avgöras i det förfarande som föreskrivs för bestridande.

13 §. *Beaktande av förmånsrätt.* En fordrans förmånsrätt skall beaktas om borgenären i sin bevakningsskrift har yrkat förmånsrätt. Enligt lagförslaget skall boförvaltaren beakta förmånsrätten också när grunden för förmånsrätten tillräckligt tydligt framgår av bevakningsskriften eller annars är känd av boförvaltaren. Förmånsberättigade fordringar är enligt lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning förutom pantfordringar också barns underhållsbidragsfordringar samt vissa fordringar som har uppkommit i samband med företagssanering. Även företagsinteckning ger förmånsrätt. Hälften av den intecknade egendomens värde skall betalas till de borgenärer som har företagsinteckning som säkerhet, sedan fordringar med bättre förmånsrätt först har betalats. Dessutom har vissa fordringar som baserar sig på tilläggspensionssystemet förmånsrätt till år 2010.

Om av bevakningsskriften t.ex. framgår att en fordran som har uppstått under företags-

saneringsförfarande har förmånsrätt på grund av tidpunkten när fordran uppstod, behöver ett uttryckligt förmånsrättsyrkande alltså inte förutsättas. Genom detta förfarande kan rättsförluster undvikas, som annars kunde uppstå i synnerhet för privatpersoner och småföretagare som själva bevakar sina konkursfordringar. Förslaget motsvarar det förfarande som omfattades när fordringar som uppstår under ett företagssaneringsförfarande beviljades förmånsrätt år 1998 (795/1998). Vid behov kan boförvaltaren uppmana borgenären att förtydliga sin bevakning t.ex. genom att specificera vilken del av fordran som hänförs till den tid då saneringsförfarandet pågick.

Förutom att grunden för en förmånsrätt kan framgå av bevakningshandlingarna, skall boförvaltaren också beakta förmånsrätter som annars har kommit till hans eller hennes kännedom. I praktiken har en boförvaltare tillgång till ett dokument (ett registerintyg) av vilket framgår vilka företagsinteckningar som har fastställts i gäldenärens egendom. Med stöd av detta dokument kan boförvaltaren beakta den förmånsrätt som företagsinteckningen medför, även om borgenären inte skulle ha yrkat förmånsrätt.

14 §. *Granskning av bevakningen.* Enligt 1 mom. är en boförvaltare i allmänhet skyldig att granska bevakningarna. Granskningen skall utföras i den omfattning som god boförvaltningssed förutsätter och i samband med den skall kontrolleras om de bevakade fordringarna är grundade och eventuellt har förmånsrätt. Till god boförvaltningssed kan anses höra att boförvaltaren omsorgsfullt går igenom bevakningsskriften och i behövlig omfattning studerar bilagorna, om sådana finns. På denna punkt motsvarar bestämmelsen konkursstadgans 67 a § (1027/1993). Vid bedömningen av hur omfattande och detaljerad granskningen skall vara skall dock särskild hänsyn tas till att den arbetsmängd som åtgår till granskningen står i förnuftig proportion till den nytta som borgenären får av den. Därför gäller det att bl.a. ta hänsyn till fordrans storlek och art samt den utdelning som kan väntas samt att borgenären eventuellt kan vara en närstående person till gäldenären. Om det är klart att domstolen kommer att bestämma att konkursen skall förfalla, behöver

bevakningsskrifterna i allmänhet inte granskas.

Enligt lagförslaget skall boförvaltaren under vissa förutsättningar ha rätt att korrigera bevakningen på eget initiativ och också utan att höra borgenärerna. Räkne- eller skrivfel eller andra motsvarande klara fel vid bevakningen skall kunna rättas. Beroende på fallets art skall boförvaltaren först ta kontakt med borgenären. Om boförvaltaren rättar bevakningen, skall han eller hon informera borgenären om saken, om inte detta är klart överflödigt.

I 2 mom. finns en bestämmelse om bevakning av en fordran på något annat språk än Finlands två officiella språk. Enligt bestämmelsen skall boförvaltaren se till att bevakningsskriftens innehåll till behövliga delar översätts till någotdera av dessa språk. Motsvarande bestämmelse ingår i konkursstadgans 24 § 2 mom. (1027/1993). Om översättningskostnaderna bestäms i 23 kap. 2 §.

Enligt 3 mom. skall boförvaltarens skyldighet att enligt denna paragraf granska bevakningarna också gälla fordringar som boförvaltaren beaktar utan bevakning samt pantfordringar och fordringar som säkras av företagsinteckning. När det gäller de förstnämnda är skyldigheten på sätt och vis klar, för endast till grunden eller beloppet klara fordringar.

15 §. *Komplettering av bevakningen.* Enligt 1 mom. skall boförvaltaren vara skyldig att begära att borgenären kompletterar eller rättar sin bevakning, om boförvaltaren, när han går igenom bevakningarna upptäcker brister eller fel i den. Denna skyldighet har boförvaltaren endast när kompletteringen behövs för utredningen av en fordran. En sådan situation kan uppstå när det finns en motstridighet i bevakningsskriften, t.ex. så, att borgenären uppger sin fordran till ett visst belopp, men ett annat belopp uppges i den del av bevakningsskriften som gäller grunden för fordran. Boförvaltaren skall inte behöva begära komplettering eller rättelse om han eller hon själv kan rätta bevakningen (14 § 1 mom.) eller om bevakningens ofullständighet saknar betydelse för utredningen av fordran. Borgenären behöver inte nödvändigtvis ge boförvaltaren alla handlingar som har samband med bevakningen (7 § 2 mom.),

men på begäran av boförvaltaren skall handlingarna och eventuellt också annan behövlig utredning lämnas till denne.

Enligt 2 mom. kan borgenärens även själv komplettera och rätta sin bevakning ännu efter bevakningsdagen. En ny fordran eller ett nytt tilläggsyrkande kan dock framställas endast som efterbevakning enligt 16 §.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. om rättelse och komplettering av bevakning gäller också fordringar som boförvaltaren utan bevakning beaktar i sitt förslag till utdelningsförteckning samt pantfordringar och fordringar som säkras av företagsinteckning. En bestämmelse om detta finns i 3 mom.

16 §. *Efterbevakning.* Enligt gällande lag skall en konkursfordran bevakas vid äventyr att borgenären annars förlorar sin rätt att få betalning av konkursboets tillgångar. Endast i undantagsfall kan en fordran bevakas ännu efter inställelsedagen (bevakningsdagen). Detta är fallet när borgenären har haft laga förfall att bevaka sin fordran eller borgenären har fått sin bevakningsgrund genom en återvinningsrättegång. I propositionen föreslås väsentligt större möjligheter till efterbevakning än vad som är tillåtet enligt gällande lag.

Enligt 1 mom. kan en borgenär alltid bevaka sin fordran efter bevakningsdagen, men i allmänhet bara mot avgift. Avsikten med avgiften är för det första att se till att bevakning sker i rätt tid. För det andra är avgiften avsedd att vara en ersättning för det extra arbete som boet vållas genom att borgenären försenar sig. Avgift får dock inte bäras upp för en försenad bevakning, om borgenären inte har underrättats om bevakningen eller om borgenären har haft laga förfall att bevaka sin fordran i tid.

Avgiften skall bestämmas schematiskt på basis av den på detta sätt bevakade fordrans storlek, utan någon prövning av det enskilda fallet. Avgiften skall utgöra en procent av fordrans belopp, dock så att den skall vara minst 600 och högst 6000 euro. Bevakningen kan inte lämnas obeaktad i utdelningsförteckningen på den grunden att borgenären inte har betalt avgiften till boet. Att avgiften betalas skall alltså inte vara ett villkor för att fordran skall beaktas, men enligt 15 kap. 1 § skall en borgenär ha rätt att utöva beslutande-

rätt med stöd av denna efterbevakning först när avgiften är betald. Om borgenären inte betalar avgiften, blir boet tvunget att driva in den separat. Avgiften får enligt lagförslaget dras av från utdelning som boet betalar till borgenären, om avgiften då ännu är obetald.

Bestämmelsen i 2 mom. gäller skuld som uppstår genom återvinning och okänd skuld som borgenären inte har känt till före bevakningsdagen. Dessa fordringar skall beaktas genom efterbevakning utan att någon avgift som avses i 1 mom. behöver betalas. Boförvaltaren skall uttryckligen bereda den borgenär som har en sådan fordran en skälig bevakningstid. Tiden kan i allmänhet vara mycket kort. Syftet med efterbevakningen är att ge övriga borgenärer en möjlighet att bestrida fordran. Efterbevakning är inte alltid behövlig och därför kan också boförvaltaren befria borgenären från bevakning. Orsaken till att bevakning inte behövs kan vara exempelvis att boutredningen redan är i det stadiet att utdelning håller på att betalas eller att boförvaltaren själv har bestridit en fordran eller bedömer att någon grund för bestridande av fordran inte föreligger.

Om efterbevakningen förorsakas av en återvinningsrättegång i vilken borgenären har dömts till betalningsskyldighet mot konkursboet, kan utdelningen till denna borgenär dras av från de tillgångar som borgenären skall återbära till boet. Om medel ur boet redan har delats ut till borgenärerna, får borgenären från de tillgångar som skall återbäras dra av ett belopp som motsvarar den utdelning som borgenären skulle ha fått om fordran hade bevakats. Denna bestämmelse i 18 kap. 8 § motsvarar bestämmelsen i 25 § lagen om återvinning till konkursbon, som enligt lagförslaget skall ändras så att den hänvisar till konkurslagen.

Av 3 mom. framgår att den bakre gränsen för efterbevakning är den tidpunkt när domstolen har fastställt utdelningsförteckningen. Därefter kan en fordran fogas till utdelningsförteckningen endast under de förutsättningar som bestäms i 13 kap. 16 §. En fordran kan fogas till utdelningsförteckningen om den har bevakats genom efterbevakning sedan boförvaltaren har sänt sitt förslag till utdelningsförteckning till domstolen, men innan att förteckningen har fastställts. En bestämmelse

om detta ingår i 13 kap. 13 §.

17 §. *Bevakning i en emittents konkurs.* I paragrafen bestäms hur fordringar skall beaktas i en emittents konkurs, när fordringarna tillhör innehavare av masskuldebrev och andra värdepapper som har emitterats på villkor som innebär att kapitalet är främmande kapital för emittenten. De som placerar medel i värdepapper skall vanligtvis inte behöva bevaka sina fordringar på samma sätt som andra borgenärer, utan konkursboet försöker klarlägga dessa fordringar.

Bestämmelsen ersätter konkursstadgans 110 a § (743/1993). Enligt bestämmelsen skall domstolen underrätta finansinspektionen om emittentens konkurs samt vem som är boförvaltare. Domstolen bestämmer den person till vilken innehavarna av masskuldebrev skall anmäla vilka masskuldebrev de har i sin besittning. Skuldebrev skall uppvisas inom två år efter att finansinspektionen har publicerat sin kungörelse om saken i officiella tidningen, vid äventyr att rätten till betalning annars går förlorad. Samma tid gäller för anmälan av en sådan andel av ett masskuldebrevslån för vilken inget skuldebrev har utfärdats (värdeandel). Förfarandet ersätter den nuvarande konkursbevakningen.

Specialbestämmelsen om bevakningsförfarandet baserar sig på att de emitterade värdepappren i allmänhet innehåller av ett stort antal personer med sinsemellan liknande och ostridiga rättigheter. Ett stort antal bevakningar skulle medföra onödigt arbete och onödiga kostnader såväl för värdepappersplacerarna som för konkursboförvaltningen. Eftersom företagen i allt högre grad finansierar sin verksamhet genom att skaffa medel direkt av placerarna, kommer värdepappersfordringar att bli allt vanligare också i konkurser. Värdepappersbaserade fordringar skall därför kunna beaktas så enkelt som möjligt. Å andra sidan är det skäl att undvika omotiverade avsteg från det vanliga konkursförfarandet.

Bestämmelsen i 110 a § konkursstadgan gäller endast masskuldebrev. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. utvidgas tillämpningsområdet till att också omfatta andra värdepapper som har utvecklats eller håller på att utvecklas på värdepappersmarknaden. Enligt lagförslaget gäller bestämmelsen bor-

genärens rättigheter till värdepapper som avses i 1 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen (495/1989) och värdeandelar som motsvarar dessa. I nämnda lagrum definieras värdepapper med hjälp av tämligen allmänna begrepp så, att värdepappret skall vara omsättningsdugligt och skall ha satts i omlopp tillsammans med flera andra likalydande förbindelser. Definitionen av vad som avses med värdepapper kompletteras med en förteckning över de i praktiken vanligaste värdepapperslagen. Enligt lagförslaget har värdepappersslaget ingen betydelse, men det är klart att i en konkurs kan bara borgenärs fordringar beaktas. Därför kan t.ex. inte en person som är aktieägare i konkursföretaget framställa något yrkande med anledning av de aktier som han äger i företaget, men nog t.ex. yrka att dividend som har förfallit till betalning före konkursen skall betalas ut. Andelar av ett masskuldebrevslån eller ett konvertibelt skuldebrevslån samt derivatinstrument, depositionsbevis och warrants ger i allmänhet värdepappersplacerare borgenärs ställning.

Domstolen skall numera informera finansinspektionen om emittentens konkurs. Finansinspektionen skall publicera en kungörelse minst fyra gånger i officiella tidningen samt dessutom på andra sätt som finansinspektionen anser ändamålsenliga. Dessutom skall domstolen förordna en person som skall ta emot masskuldebrev och anmälningar som gäller dem. Enligt lagförslaget i denna proposition skall dessa särskilda tillvägagångssätt nu frångås. Konkursdomstolen och konkursboets boförvaltare skall se till att kungörelserna publiceras och sköta den övriga informationen på samma sätt som i allmänhet. Boförvaltaren skall svara för att placerarnas fordringar antecknas i förslaget till utdelningsförteckning och skall vid behov ta emot anmälningar och handlingar som gäller dem.

Boförvaltaren skall på eget initiativ i förslaget till utdelningsförteckning anteckna placerarnas fordringar, om uppgifterna om fordringarna finns tillgängliga på ett tillförlitligt sätt. Den ekonomiskt viktigaste andelen av värdepappren har överförts till värdeandelssystemet. Detta innebär att uppgifterna om värdeandelarnas ägare eller kontoinnehavarna finns på värdeandelskontona och de

förteckningar hos värdepapperscentralen som har satts upp på basis av dessa uppgifter. Det är ändå inte nödvändigt att boförvaltaren redovisar ut och i förslaget till utdelningsförteckning detaljerat antecknar innehavaren till varje värdeandel och beloppet av dennes fordran, utan i utdelningsförteckningen kan placerarnas fordringar och den utdelning som de skall få behandlas som en helhet. Utdelningen kan redovisas genom de kontoförvaltarföretag som för värdeandelsregister och som även annars i allmänhet svarar för förmedlingen av betalningar som grundar sig på värdeandelar.

Boförvaltaren kan på eget initiativ beakta värdepappersplacerarnas fordringar också när rättsinnehavarna annars på ett tillförlitligt sätt kan utredas med hjälp av ett register över rättsinnehavare, deras konton eller andra förteckningar. Bestämmelsen kan tillämpas t.ex. när emissionen har skett utomlands. Utländska värdepappers- och clearingscentraler, såsom Euroclear eller Cedel, kan då lämna de upplysningar som behövs för betalning av utdelningen.

Emitterade fysiska värdepapper är i allmänhet till sin karaktär s.k. innehavarpapper, vilket innebär att den som vill utöva de rättigheter som värdepappret medför enligt 2 kap. lagen om skuldebrev absolut måste ha värdepappret i sin besittning. Innehav av sådan värdepapper kan inte utredas på något centraliserat sätt, varför en placerare fortfarande måste visa upp värdepappret för boförvaltaren. Om inget skriftligt värdepapper har utfärdats, skall borgenären lämna samma upplysningar som skall uppges vid bevakning. Enligt lagförslaget skall anmälningsplikten fullgöras inom två år, så som enligt gällande lag. Anmälningsfristen räknas dock från den dag då domstolen har beslutat att konkursen börjar och inte från den dag då kungörelsen publiceras.

Enligt 2 mom. skall boförvaltaren i sin kungörelse om att konkursen börjar meddela hur placerarna skall gå till väga för att få utdelning. Av kungörelsen skall därför framgå att yrkanden som baserar sig på värdeandelar inte behöver bevakas och i den skall också finnas anvisningar om hur och inom vilken tid värdepapper och anmälningar skall lämnas. Om det först senare under konkursen

framgår att gäldenären har emitterat värdepapper, skall en särskild kungörelse publiceras som riktar sig till dessa värdepappersplacerare. Enligt 22 kap. 1 § publiceras domstolens kungörelser i officiella tidningen.

En kungörelse i officiella tidningen når dock inte placerarna på ett effektivt sätt. I stället för att kungörelserna som nu är fallet upprepade gånger publiceras i officiella tidningen, föreslås i lagförslaget att boförvaltaren skall vara skyldig att publicera kungörelsen med anlitande av samma informationskanaler som annars används för meddelanden till placerarna. Enligt 2 kap. 7 § värdepappersmarknadslagen skall emittenter av värdepapper som är föremål för offentlig handel utan obefogat dröjsmål offentliggöra och underrätta den som ordnar offentlig handel om alla sådana beslut samt omständigheter rörande emittenten och dess verksamhet, som är ägnade att väsentligt påverka värdepapprens värde. Uppgifter om värdepapper som noteras på en värdepappersbörs publiceras t.ex. ofta genom Finska notisbyråns förmedling eller genom börsens eget informationssystem.

Domstolen skall också kunna förplikta boförvaltaren att publicera kungörelsen på något annat sätt som kan förmodas väcka placerarnas uppmärksamhet. Den kan bestämma att kungörelsen skall publiceras i en dagstidning som kommer ut i Finland eller utomlands. Om det är frågan om andra värdepapper än sådana som är föremål för offentlig handel, kan informationen sändas till den värdepappersförmedlare som har ordnat handeln på professionell basis.

Finansinspektionen skall fortfarande underrättas om en emittents konkurs. Även om finansinspektionen inte längre skall ha särskilda uppgifter när det gäller att ordna bevakningen av fordringarna, utövar den allmän tillsyn över finansmarknaden. Finansinspektionen fungerar även som nationell myndighet i förhållande till de övriga medlemsstaterna i EU. Enligt 15 § lagen om finansinspektionen (503/1993) har finansinspektionen också möjlighet att tillsätta ett ombud för att övervaka realiseringen av konkursboets tillgångar. I 3 mom. finns en hänvisning till nämnda lagrum. Om anmälan till finansinspektionen bestäms enligt 22 kap. 2 §

2 mom. genom förordning av justitieminist eriet.

13 kap. Utdelningsförteckningen och fastställande av förteckningen

I kapitlet finns bestämmelser om hur förslaget till utdelningsförteckning görs, bestridanden behandlas och utdelningsförteckningen fastställs. Boförvaltaren skall göra upp ett förslag till fördelning av boets tillgångar mellan borgenärerna (förslag till utdelningsförteckning). Boförvaltaren skall underätta borgenärerna och gäldenären om förslaget och dessa kan därefter bestrida fordringar i förslaget eller framställa anmärkningar om dem. Också boförvaltaren kan bestrida fordringar. Boförvaltaren skall bereda parterna tillfälle att yttra sig om varandras yrkanden och invändningar. Förfarandet påminner till denna del om den skriftliga förberedelse i tvistemål som sker vid domstol. Därefter skall boförvaltaren upprätta en utdelningsförteckning (boförvaltarens utdelningsförteckning) och sända denna till domstolen. Domstolen fastställer utdelningsförteckningen (fastställd utdelningsförteckning) och prövar bestridandena. Domstolen är skyldig att undersöka om utdelningsförteckningen uppfyller de formella kraven och att procedurbestämmelserna har iakttagits.

1 §. *Förslaget till utdelningsförteckning.* Paragrafen innehåller detaljerade bestämmelser om vad förslaget till utdelningsförteckning skall innehålla. Förslaget till utdelningsförteckning skall huvudsakligen ha samma innehåll som den förteckning över bevakade fordringar som boförvaltaren gör enligt 24 a § (1027/1993) konkursstadgan.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. är det boförvaltaren som skall göra upp förslaget till utdelningsförteckning. Något förslag behöver emellertid inte göras upp om det är uppenbart att borgenärerna inte kommer att få någon utdelning av boets medel. I så fall skall boförvaltaren enligt 10 kap. 1 § göra en framställning till domstolen om att konkursen skall förfalla. Även vid offentlig utredning skall en utdelningsförteckning göras endast om utdelning kan betalas.

I förslaget till utdelningsförteckning skall enligt 2 mom. 1 punkten antecknas de fordringar som berättigar till utdelning samt deras förmånsrätt. Av förslaget till utdelningsförteckning skall framgå beloppet av den fordran på vilken utdelningen beräknas. Det blir vanligen fråga om att anteckna summan av kapitalet och den fram till konkursens början upplupna räntan på detta kapital. Avsikten är dessutom att av förslaget till utdelningsförteckningen entydigt skall framgå de uppgifter som borgenärerna och gäldenären behöver när de överväger grunderna för att bestrida en fordran. Samtliga fordringar skall specificeras till sina grunder och belopp, även då de har anmälts i samma bevakningsskrift. För fordringar som saknar förmånsrätt skall i förslaget antecknas den fram till konkursens början upplupna räntan på kapitalet.

Om en fordran är villkorlig eller endast given till sitt maximibelopp, skall detta uttryckligen framgå av förslaget till utdelningsförteckning.

Enligt 2 punkten skall i förslaget till utdelningsförteckning antecknas de pantfordringar som har bevakats i konkursen eller som har anmälts till boförvaltaren samt uppgifter om panträtten. Denna bestämmelse har samband med bestämmelsen i lagförslagets 12 kap. 9 §, som föreskriver att också en pantborgenär skall ge boförvaltaren de uppgifter om fordringen och panträtten som skall tas in i en bevakningsskrift. Också uppgifter om fordringar som används till kvittning skall antecknas.

Enligt momentets 3 punkt skall boförvaltaren i förslaget till utdelningsförteckning anteckna sina bestridanden samt skälen till dessa. Om boförvaltaren inte godkänner en fordran som en borgenär har anmält eller den förmånsrätt som yrkas för denna fordran, skall boförvaltaren bestrida fordran. När boförvaltaren överväger att bestrida en fordran skall han eller hon även beakta kostnads- och nyttopunkter. Enligt kapitlets 6 § kan boförvaltaren visserligen fortfarande efter att förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart bestrida fordringarna i förslaget tills utdelningsförteckningen har tillställts domstolen. Detta förfarande är emellertid avsett närmast för sådana situationer där grunden för bestridandet yppas först efter att förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart. God boförvaltningssed förutsätter att boför-

valtaren strävar efter att anteckna samtliga fordringar redan i förslaget till utdelningsförteckning.

Enligt momentets 4 punkt skall i förslaget till utdelningsförteckning antecknas andra anmärkningar som gäller fordringarna och konkursbevakningen. Som exempel på sådana anmärkningar nämns efterbevakningar och avgifter som har betalats för sådana, samt uppgifter om rättelser och kompletteringar av bevakningar. En sådan anmärkning ersätter emellertid inte ett bestridande. Om boförvaltaren i förteckningen antecknar en anmärkning om en fordran utan att uttryckligen bestrida denna, anses fordran enligt kapitlets 9 § godkänd om den inte har bestridits av en gäldenär eller en borgenär. Domstolen kan inte längre förkasta bevakningen på tjänstens vägnar.

I förslaget till utdelningsförteckning skall enligt 5 punkten antecknas rättegångar och andra förfaranden som är anhängiga beträffande fordringarna. Om en rättegång eller något annat förfarande är anhängigt i fråga om en fordran, skall utdelningen fastställas på basis av det belopp som fastställs i rättegången eller förfarandet, vilket innebär att eventuella bestridanden inte kan prövas i konkursförfarandet.

Enligt 6 punkten skall i förslaget till utdelningsförteckning också antecknas datum då förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart, eftersom de frister som avses i 3 och 4 § räknas från nämnda tidpunkt.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. behöver efterställda fordringar inte antecknas i förslaget till utdelningsförteckning. Bestämmelsen motiveras av att det ytterst sällan förekommer att efterställda fordringar får någon utdelning. Om det förefaller som om efterställda fordringar exceptionellt nog kommer att få utdelning, är det skäl att anteckna också dessa i förslaget.

2 §. *Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget.* I 1 mom. finns en bestämmelse om när förslaget till utdelningsförteckning skall vara klart. Boförvaltaren skall ha förslaget klart senast 2 månader efter bevakningsdagen. Är det frågan om ett sådant stort konkursbo som avses i lagförslagets 24 kap. 1 §, skall förslaget vara klart senast fyra månader efter bevak-

ningsdagen. Domstolen kan på begäran av boförvaltaren av särskilda skäl förlänga dessa tider. Ett sådant särskilt skäl kan vara t.ex. att särskild granskning verkställs i konkursboet, om boförvaltaren inte förrän granskningen har blivit klar kan ta ställning till om fordringarna är vederhäftiga. Ett särskilt skäl kan också vara att det är oklart om boets tillgångar förslår för ett fortsatt konkursförfarande.

Enligt paragrafens 2 mom. skall boförvaltaren sända förslaget till utdelningsförteckning eller uppgiften om att förslaget är klart till gäldenären samt till de borgenärer som har begärt att få det. Förslaget sänds således inte utan vidare till alla borgenärer. En borgenär kan be att få förslaget i samband med bevakningen eller senare i ett annat sammanhang. Förslaget skall också utan begäran tillställas de borgenärer vilkas bevakningar boförvaltaren har bestridit eller om vilkas bevakningar boförvaltaren har gjort någon annan anmärkning. Dessa borgenärer kan enligt 3 § yttra sig om boförvaltarens bestridande eller lägga fram någon annan utredning om sin fordran. Förslaget till utdelningsförteckning skall sändas utan dröjsmål efter att det har blivit klart, så att den som vill göra ett yttrande eller bestridande får en tillräckligt lång tid på sig för detta. Yttranden och bestridanden skall enligt 3 och 4 § göras inom en månad efter att förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart.

Till förslaget till utdelningsförteckning skall enligt 3 mom. fogas en redogörelse om borgenärernas och gäldenärens rätt att bestrida fordringarna. Av redogörelsen skall för det första framgå att bestridandet kan gälla en fordran eller en förmånsrätt som yrkas för denna, samt vilka följderna enligt 9 § 1 mom. blir om en fordran inte bestrids. I redogörelsen skall ingå de viktigaste uppgifterna om innehållet i ett bestridande och inom vilken tid ett bestridande skall göras. Till dessa uppgifter hör också uppgiften om att bestridanden som har gjorts efter den utsatta tiden inte kommer att beaktas samt att domstolen kan förkasta bestridanden som inte har individualiserats eller motiverats. Redogörelsen kan ha en standardiserad utformning och t.ex. delegationen för konkursärenden kan utarbeta ett formulär som kan ligga till grund för redogörelsen.

3 §. *Yttrande om boförvaltarens bestridanden.* Enligt denna paragraf får den borgenär vars fordran boförvaltarens bestridande gäller yttra sig om bestridandet. Syftet med bestämmelsen är framför allt att frågorna i så stor utsträckning som möjligt skall kunna klaras upp utan rättegång. Borgenären har möjlighet att meddela varför han inte godkänner boförvaltarens bestridande och kan dessutom utförligare motivera sin fordran. Borgenären kan också lägga fram tilläggsutredning till stöd för sitt yrkande. Yttrandet skall tillställas boförvaltaren inom den tid som boförvaltaren bestämmer. Denna tid får inte överstiga en månad.

4 § *Borgenärernas och gäldenärens bestridanden.* Såsom enligt 35 § (1027/1993) konkursstadgan skall inte bara boförvaltaren utan också gäldenären och borgenärerna ha rätt att bestrida fordringar. I paragrafens 1 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att en borgenärs eller gäldenärs bestridande kan gälla också en fordran som har bestridits av boförvaltaren, vilket innebär att flera bestridanden kan riktas mot en och samma fordran. Bestridandet skall individualiseras och motiveras. Härmed avses för det första att det av bestridandet i detalj skall framgå vilken fordran, förmånsrätt eller panträtt det avser. Dessutom förutsätts att den som bestrider en fordran skall motivera sitt bestridande. Om bestridandet inte är individualiserat eller motiverat, kan domstolen enligt 11 § förkasta bestridandet som uppenbart ogrundat.

Enligt 2 mom. skall bestridandet avfattas skriftligt och sändas till boförvaltaren inom en månad efter den dag då förslaget till utdelningsförteckning blev klart. Bestridanden som har inkommit efter utsatt tid lämnas utan avseende. Boförvaltaren kan dock med stöd av 6 § bestrida en fordran tills utdelningsförteckningen tillställs domstolen.

5 §. *Hörande av borgenärerna.* Avsikten är att parterna skall ha tillgång till sådant skriftligt material att de kan bedöma om det finns tillräckliga grunder för bestridanden eller bevakning. Enligt paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren därför ge en borgenär vars fordran har bestridits av en annan borgenär eller av gäldenären tillfälle att yttra sig om bestridandet och att lämna uppgifter till stöd för sitt yrkande. Det kan vara fråga om t.ex. av-

talshandlingar eller fakturor. Något yttrande behöver naturligtvis inte begäras ifall det inte i konkursförfarandet är möjligt att pröva om fordran har en grund eller inte. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när gäldenären bestrider en skattefordran. Det är förenligt med god boförvaltningssed att boförvaltaren i ett sådant fall meddelar gäldenären orsaken till att bestridandet inte kan prövas.

Boförvaltaren skall i allmänhet ge den som har gjort ett bestridande tillfälle att ännu yttra sig med anledning av borgenärens yttrande. Detta är naturligtvis inte behövligt om borgenären har återtagit sin bevakning och inte heller t.ex. när borgenären inte åberopar några nya omständigheter till stöd för sitt yrkande, eller om de omständigheter som borgenären åberopar uppenbarligen inte har någon betydelse i ärendet. Boförvaltaren kan också säga sin egen mening samt lämna tilläggsutredning om meningsskiljaktigheten. Boförvaltarens syn på saken kan underlätta en förlikning mellan parterna.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om förfarandet då yttranden och utredningar begärs. Begäran kan framställas på något för ändamålet lämpligt sätt. Boförvaltaren skall vid behov i efterskott kunna utreda hur delgivningen av begäran har skett. I 22 kap. 5 § finns närmare bestämmelser om de olika delgivningssätt som boförvaltaren, borgenärerna och gäldenären kan använda sig av. Boförvaltaren skall begära yttranden och utredningar så, att det nämns att yttranden eller utredningar som kommer in efter den utsatta tiden kan lämnas utan avseende. En sak skall dock inte få avgöras enbart på den grunden att någon som är delaktig i den har försummat att ge yttrande eller utredning. Ett yttrande eller en utredning som har kommit in efter den utsatta tiden skall få lämnas utan avseende främst bara när behandlingen av saken, dvs. översändandet av utdelningsförteckningen till domstolen annars skulle försenas. Trots att yttrandet eller utredningen inte har kommit in i tid, skall de omständigheter som har framförts i yttrandet eller utredningen dock få åberopas när domstolen behandlar bestridandet.

6 §. *Nya bestridanden.* Efter att förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart kan boförvaltaren få kännedom om omständighe-

ter som innebär att en fordran som har antecknats i förslaget till utdelningsförteckning måste anses ogrundad. Sådana omständigheter kan framkomma t.ex. vid en särskild granskning eller till följd av en borgenärs eller gäldenärens yttranden. Av denna anledning har det ansetts motiverat att boförvaltaren tills utdelningsförteckningen lämnas till domstolen skall få bestrida fordringar som han eller hon i förslaget till utdelningsförteckning har antecknat som okända. En borgenär eller gäldenären skall däremot inte efter den tidsfrist som avses i 4 § 2 mom. ha rätt att bestrida fordringar som har antecknats i förslaget till utdelningsförteckning.

En borgenär vars fordran har bestridits, skall beredas tillfälle att yttra sig om bestridandet på det sätt som närmare förklaras i motiveringen till 5 §.

7 §. *Beaktande av efterbevakning.* Denna paragraf ansluter sig till lagförslagets 12 kap 16 §. Enligt bestämmelsen skall boförvaltaren beakta en efterbevakning i förslaget till utdelningsförteckning, om efterbevakningen har ägt rum före utgången av den tid inom vilken boförvaltaren skall ha sänt förslaget till domstolen. Med anledning av sådan efterbevakning skall boförvaltaren rätta förslaget till utdelningsförteckning.

Enligt 30 § (1027/1993) konkursstadgan är det beroende av domstolens prövning om en borgenär eller gäldenär skall beredas tillfälle att bestrida en efterbevakning. Lagförslaget ger boförvaltaren motsvarande prövningsrätt. Boförvaltaren har huvudansvaret för utredningen av fordringarna, vilket innebär att det med hänsyn till detta inte alltid är motiverat att ge andra tillfälle att bestrida efterbevakningen. Enligt huvudregeln skall boförvaltaren innan han rättar förteckningen bereda gäldenären och de borgenärer till vilka han skall sända förslaget till utdelningsförteckning tillfälle att bestrida fordran. Boförvaltaren kan emellertid anteckna fordran i utdelningsförteckningen utan att bereda någon tillfälle att bestrida denna, om ett sådant förfarande är uppenbart onödigt på grund av att fordran är obetydlig eller av någon annan orsak. En annan orsak kan vara t.ex. att det inte råder något tvivel om fordrans riktighet eller att boförvaltaren själv bestrider bevakningen. För tydlighetens skull nämns i paragrafen ut-

tryckligen att också boförvaltaren kan bestrida fordran.

Ett eventuellt bestridande skall behandlas i enlighet med 3—5 §.

8 §. *Förlikning.* För att konkursen inte skall dra ut på tiden och för att spara arbete och kostnader är det önskvärt att eventuella tvister klaras upp utan särskild rättegång. För tydlighetens skull föreslås en bestämmelse som säger att tvister som gäller en fordran kan förlikas i vilket skede som helst av konkursförfarandet. Förlikning är alltså möjlig redan när förslaget till utdelningsförteckning görs upp och behandlas. Domstolsbehandling av tvisten är ofta oändamålsenlig, eftersom utgången kan ha ringa betydelse för utdelningen. I lagförslagets 8 § föreslås en uttrycklig bestämmelse om att förlikning skall främjas. Enligt paragrafen skall boförvaltaren i den omfattning som god boförvaltningssed förutsätter främja förlikning av tvister. Boförvaltaren kan enligt 5 § framföra sin egen åsikt om saken. Boförvaltaren kan också lägga fram ett förslag till förlikning. Boförvaltarens skyldighet att främja förlikning gäller samtliga skeden av behandlingen. Boförvaltaren kan eftersträva förlikning också när ett bestridande behandlas av en domstol.

9 §. *Godkännande av en fordran.* En fordran anses ha godkänts om boförvaltaren, de övriga borgenärerna eller gäldenären inte inom utsatt tid har bestridit fordran eller om någon av dem har bestridit fordran, men bestridandet har återtagits. Denna bestämmelse i 1 mom. motsvarar vad som föreskrivs i 97 § 1 mom. (246/1965) konkursstadgan. Också yrkanden på förmånsrätt skall godkännas till den del som de inte har bestridits, eftersom domstolen enligt lagförslaget inte längre på tjänstens vägnar skall pröva förmånsrättsyrkanden. Detta innebär en ändring av det gällande rättsläget (konkursstadgans 97 § 2 mom. 246/1965).

Däremot skall i förslaget till utdelningsförteckning inte antecknas sådan tredjemanspanth som avses i lagförslagets 12 kap 10 §. En boförvaltare, borgenär eller gäldenär som vill bestrida en sådan panträtt skall väcka en särskild talan mot panthavaren eller vid verkställigheten förlita sig på de rättsmedel som föreskrivs i utskönningslagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar det gällande

rättsläget. Om en borgenärs fordran har bestridits, bestäms borgenärens rätt till utdelning utgående från det belopp som fastställs vid behandlingen av bestridandet. Om en rättegång eller något annat förfarande som gäller fordringen har inletts redan tidigare, fastställs utdelningen på basis av det belopp som bestäms i rättegången eller förfarandet.

10 §. *Boförvaltarens utdelningsförteckning.* Enligt paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren efter att ha hört borgenärerna och gäldenären göra upp en utdelningsförteckning. Om de fordringar som har tagits in i förslaget till bodelningsförteckning har bestridits eller om de yttranden som har givits annars ger anledning att justera förslaget till utdelningsförteckning, skall boförvaltaren göra behövliga ändringar i och tillägg till utdelningsförteckningen. Boförvaltaren skall också rätta eventuella skriv- och räknepel samt andra klara fel i förslaget till utdelningsförteckning.

Enligt paragrafens 2 mom. skall boförvaltaren sända utdelningsförteckningen till domstolen för fastställelse senast tre månader efter fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning. En bestämmelse om fristdagen finns i 2 § 1 mom. Om en fordran har bestridits, skall boförvaltaren sända även de handlingar som gäller bestridandet till domstolen. Handlingarna är, utöver bevakningsskriften, bestridandet och eventuella andra skriftliga yttranden samt till dessa fogade utredningar. Om parterna inte ännu har hörts eller om förlikningsförhandlingar pågår, skall boförvaltaren meddela domstolen detta. Det är nödvändigt för att domstolen skall kunna skjuta upp behandlingen av bestridandet medan förlikningsförhandlingarna pågår.

Boförvaltarens utdelningsförteckning skall enligt 3 mom. sändas till gäldenären och till de borgenärer som har bett att få den. Förteckningen skall utan begäran tillställas de borgenärer som har bestridit en fordran eller vilkas fordran har bestridits.

11 §. *Prövning av bestridanden.* I paragrafen bestäms om domstolens skyldighet att pröva fordringar som har bestridits. Enligt paragrafens 1 mom. skall domstolen pröva bestridanden som gäller fordringarna och andra meningsskiljaktigheter som gäller bevakningarna. Med andra meningsskiljaktigheter som gäller bevakningarna avses t.ex. ett

påstående om att en fordran inte har antecknats i utdelningsförteckningen sådan den uppgivits vid bevakningen eller att boförvaltaren felaktigt har rättat ett sådant skriv- eller räknepel som avses i 10 § eller att bevakningen, i motsats till vad boförvaltaren anser, har inkommit inom utsatt tid.

Domstolen kan i sådana fall som avses i paragrafens 2 mom. avgöra bestridandet redan i samband med att utdelningsförteckningen fastställs, utan att bestridandet dessutom behöver behandlas särskilt. För det första kan domstolen godkänna ett bestridande om det är klart motiverat. Ett bestridande kan anses vara klart motiverat närmast i det fall att en fordran eller den förmånsrätt som yrkats för denna inte kan godkännas vid konkursen, t.ex. om fordran har uppkommit efter konkursens början eller om den förmånsrätt som borgenären yrkar för fordran inte grundar sig på lag. Ett bestridande kan i allmänhet godkännas i likadana fall som när ett yrkande i ett tvistemål skulle leda till att käromålet med stöd av 5 kap. 6 § rättegångsbalken skulle avvisas utan att något svaromål begärs. Domstolen kan dessutom godkänna ett bestridande vars riktighet borgenären har medgivit.

Domstolen kan avgöra saken i samband med att utdelningsförteckningen fastställs också när bestridandet är uppenbart oggrundat. Ett bestridande kan anses vara uppenbart oggrundat under samma förutsättningar som en tredskodom kan ges enligt 5 kap. 13 och 14 § rättegångsbalken, när svaranden bestrider käromålet. Detta betyder att den som bestrider fordran skall uppge på vilken grund borgenären inte har rätt till utdelning. I detta avseende kan kraven inte vara särskilt stränga. En tillräcklig grund kan t.ex. vara att den vara som fordran gäller inte har levererat, att fordran på grund av betalning eller av någon annan individualiserad orsak har upphört att existera eller att det är fråga om ett lån som har givits på villkor att lånet blir kapital i företaget.

Bestridandet skall avvisas utan prövning om saken redan genom ett avgörande som har vunnit laga kraft är avgjord mellan borgenären och den som har bestridit fordran. I rättspraxis har det dock ansetts att en borgenär, oavsett att det finns en för parterna bin-

dande dom som har vunnit laga kraft, ändå i vissa fall kan ha rätt att bestrida en fordran. Detta kan vara fallet om fordran inte har blivit materiellt prövad, utan gäldenären i samförstånd med en annan person har ordnat med ogrundade domar mot sig själv för att skydda sin egendom mot borgenärerna. Till denna del föreslås ingen ändring av rättslaget.

Ett bestridande skall avvisas utan prövning också i det fall att en allmän domstol inte är behörig i saken. Då skall utdelningen enligt 9 § fastställas på basis av det belopp som särskilt fastställs i ett annat förfarande. Sådana fordringar är bl.a. skattefordringar och andra offentligrättsliga fordringar samt ärenden som skall avgöras i skiljeförfarande. Om gäldenären har ingått skiljeavtalet med borgenären före konkursen, binder avtalet konkursboet, men inte utan ett särskilt avtal en borgenär som har bestridit fordran.

12 §. *Behandlingen av ett bestridande.* I paragrafen bestäms hur ett bestridande skall behandlas när det inte har kunnat avgöras på basis av den utredning som har lagts fram i utdelningsförteckningen. Enligt 1 mom. fortsätter i så fall behandlingen av ärendet. Detta är nödvändigt särskilt när fakta i målet är motstridiga och tvisten gäller också annat än rättsfrågan. Om domstolen förordnar att bestridandet skall behandlas separat, har borgenären rätt till den utdelning som fastställs i denna behandling.

Vid behandlingen skall i tillämpliga delar iaktas vad som bestäms om behandlingen av tvistemål. Sålunda skall förberedelse förrättas i ärendet. I allmänhet har sådan skriftlig förberedelse som motsvarar rättegångsförfarandet i tvistemål redan genomförts i tillräcklig utsträckning och materialet har i enlighet med 10 § 2 mom. sänts till domstolen. Behandlingen av bestridandet kan då fortsätta som muntlig förberedelse, till vilken parterna kallas med iakttagande av bestämmelserna i rättegångsbalken. Ett ärende som inte kan avgöras vid förberedelse skall i enlighet med 5 kap. 28 § rättegångsbalken överföras till huvudförhandling.

I paragrafens 2 och 3 mom. föreskrivs vilken verkan det har att en part uteblir från sammanträdet där bestridandet behandlas eller försummar att ge ett skriftligt yrkande.

Om den som har bestridit en fordran uteblir från sammanträdet eller inte på begäran har inkommit med ett skriftligt yttrande, godkänns fordringen inte i utdelningsförteckningen till den del som det inte är uppenbart att den är befogad. I samtliga dessa fall avgörs ärendet genom dom. Ärendet kan följaktligen inte avskrivas i borgenärens frånvaro eller avgöras genom tredskodom på den grunden att någondera parten har uteblivit från behandlingen av ärendet. I domen får sökas ändring genom besvär. Enligt kapitlets 9 § 2 mom. bestäms borgenärens rätt till utdelning enligt vad som bestäms i domen.

13 §. *Rättelse på grund av efterbevakning.* Enligt förslaget kan en borgenär bevaka sin fordran som efterbevakning efter den utsatta bevakningsdagen, till dess att domstolen fastställer utdelningsförteckningen. I paragrafen föreskrivs om förfarandet vid efterbevakning i det fall att borgenären anmäler sin fordran först efter att boförvaltarens utdelningsförteckning har tillställts domstolen. I så fall skall boförvaltaren utan dröjsmål underrätta domstolen om bevakningen och behandla efterbevakningen på motsvarande sätt som om den hade gjorts innan utdelningsförteckningen tillställdes domstolen. Därefter skall boförvaltaren tillställa domstolen den rättade utdelningsförteckningen. I fråga om bestridanden hänvisar paragrafen till 7 §.

För rättelsen av utdelningsförteckningen skall en borgenär som har gjort efterbevakning även i detta fall betala en sådan avgift som föreskrivs i 12 kap 16 §. Avgift uppbärs dock inte om det är frågan om en fordran som borgenären varken har känt till eller borde ha känt till före bevakningsdagen.

14 §. *Fastställande av utdelningsförteckningen.* Den gällande lagen föreskriver att domstolen med stöd av 97 § 2 mom. konkursstadgan på tjänstens vägnar skall pröva de förmånsrätter som yrkas. Dessutom har domstolarna prövat om bevakningarna har gjorts inom utsatt tid samt, åtminstone summariskt, om de fordringar som bevakas är konkursfordringar. Enligt lagförslaget skall domstolarna i betydligt snävtare utsträckning vara skyldiga att pröva dessa omständigheter.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. skall domstolen kontrollera att boförvaltarens utdelningsförteckning motsvarar vad som fö-

reskrivs i 1 § och att de procedurbestämmelser som gäller behandlingen av förslaget till utdelningsförteckning har iakttagits. Därutöver skall domstolen pröva endast de fordringar som har bestridits. Enligt förslaget skall domstolen inte längre jämföra bevakningshandlingarna med utdelningsförteckningen. Bevakningshandlingarna skall inte ens tillställas domstolen, utom när fordran har bestridits. För att visa att procedurbestämmelserna har iakttagits måste boförvaltaren till utdelningsförteckningen foga utredning om när och till vem förslaget till utdelningsförteckning har lämnats samt hur yttrandena och bestridandena har behandlats.

Domstolen fastställer utdelningsförteckningen samtidigt som den meddelar beslut om bestridandena, om dessa inte behandlas särskilt.

Enligt paragrafens 2 mom. skall domstolen fastställa utdelningsförteckningen, om det finns förutsättningar att fastställa den. Har boförvaltaren inte iakttagit procedurbestämmelserna kan domstolen bli tvungen att returnera utdelningsförteckningen till boförvaltaren. Utdelningsförteckningen skall emellertid inte returneras om detta i onödan skulle fördröja fastställandet av utdelningsförteckningen och om felet kan rättas av domstolen. Har boförvaltaren t.ex. inte berett en borgenär vars fordran har bestridits tillfälle att ge ett yttrande, kan domstolen behandla bestridandet också utan att returnera utdelningsförteckningen till boförvaltaren.

I avgörandet om fastställande av utdelningsförteckningen bestäms vilka fordringar som har rätt till utdelning i konkursen. Bestämmelsen anknyter till lagförslagets 18 kap. 1 §, enligt vilken till borgenärerna betalas utdelning på basis av den fastställda utdelningsförteckningen.

Även om domstolen inte är skyldig att kontrollera boförvaltarens utdelningsförteckning i andra avseenden än de som nämns ovan, kan domstolen enligt 3 mom. på eget initiativ be boförvaltaren rätta skriv- eller räknepel eller andra uppenbara fel.

15 §. *Sökande av ändring och underrättelse om beslut.* Enligt 1 mom. i denna paragraf får ändring i domstolens beslut om att fastställa utdelningsförteckningen sökas genom besvär. Besvärsmått har den borgenär och

gäldenär i strid med vars bestridande eller yttrande saken har avgjorts. Om borgenärens fordran har fastställts i strid med ett bestridande som gäldenären eller borgenären har gjort, har alltså gäldenären och borgenären besvärsmått. En borgenär har dessutom besvärsmått om hans eller hennes egen bevakning har förkastats till någon del. Om domstolen gör bestridandet föremål för separat handläggning, får ändring sökas i den dom som har meddelats med anledning av bestridandet. Däremot kan ändring inte sökas i domstolens avgörande att med stöd av 12 § 1 mom. fortsätta behandlingen av ärendet (25 kap. 1 § 3 mom. rättegångsbalken). Enligt lagförslaget har boförvaltaren rätt att söka ändring i domstolens avgörande till den del som utdelningsförteckningen har fastställts i strid med boförvaltarens förslag.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att domstolen skall informera om vilken dag utdelningsförteckningen har fastställts. Beskedet om fastställelsesdagen behövs med tanke på rätten att söka ändring. Underrättelsen skall sändas till boförvaltaren samt till den borgenär och gäldenär som har gjort bestridandet eller givit yttrandet. De övriga borgenärerna behöver inte underrättas om fastställelsesdagen, eftersom de inte har rätt att söka ändring. Det är domstolen som är informationsskyldig. I enlighet med 24 kap. 8 § 3 mom. rättegångsbalken skall domstolen informera om saken i god tid innan utdelningsförteckningen fastställs. Motparten till den som har rätt att söka ändring behöver inte underrättas, eftersom motparten inte behöver underrättelsen för att slå vakt om sin rätt att föra talan, då hovrätten enligt 26 kap. 3 § rättegångsbalken vid behov begär ett bemötande på tjänstens vägnar. Motparten i hovrätten kan endast vara gäldenären eller en borgenär vars fordran eller bestridande saken gäller. Det är emellertid förenligt med god boförvaltningssed att boförvaltaren underrättar motparten till den som har rätt att söka ändring om innehållet i beslutet.

Enligt 100 § konkursstadgan kommer sökande av ändring i en konkursdom endast den borgenär till godo som har sökt ändring, medan gäldenärens ändringssökande kommer samtliga gäldenärer till godo. Till denna del innebär förslaget en ändring av rättsläget,

eftersom det i 3 *mom.* föreskrivs att om en högre domstol ändrar utdelningsförteckningen gäller ändringen samtliga borgenärer.

16 §. *Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning.* I fråga om rättelse av skriv- och räknepel samt andra sådana fel i en fastställd utdelningsförteckning hänvisas i 1 *mom.* till 24 kap. 10 § rättegångsbalken.

En utdelningsförteckning som domstolen har fastställt skall visserligen betraktas som ett sådant med laga kraft vunnen dom jämförbart avgörande som kan återbrytas eller undanröjas med stöd av 31 kap. 1, 7 och 16 § rättegångsbalken. Det kan emellertid inte anses ändamålsenligt att en borgenär måste anlita extraordinära rättsmedel om en bevakad fordran t.ex. till följd av boförvaltarens vårdslöshet inte har antecknats i utdelningsförteckningen. Därför föreslås i 2 *mom.* ett enklare rättelseförfarande. Domstolen skall på yrkande av boförvaltaren eller en borgenär i utdelningsförteckningen få beakta en fordran som av en orsak som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan dylik orsak. Om det är en borgenär som framställer yrkandet, är det i allmänhet skäl att ge boförvaltaren möjlighet att uttala sig.

Enligt lagförslagets 12 kap. 16 § och detta kapitel 13 § har en återvinningssvarande möjlighet att efter bevakningsdagen bevaka en fordran som har uppkommit till följd av återvinning. Det är emellertid möjligt att talan väcks i ett så sent skede att borgenärens behov att bevaka sin fordran uppstår först efter att utdelningsförteckningen har fastställts. Med tanke på sådana fall föreslås i paragrafen en bestämmelse om att utdelningsförteckningen kan ändras på yrkande av boförvaltaren eller en borgenär om borgenären på grund av återvinning har fått behov av att bevaka sin fordran. Bestämmelsen gäller också den situationen att borgenären av någon annan orsak inte har känt till eller kunnat känna till fordringen innan utdelningsförteckningen fastställdes, t.ex. om den skada som ligger till grund för en skadeståndsfordran har uppkommit först efter att utdelningsförteckningen har fastställts.

Enligt paragrafens 3 *mom.* kan domstolen om det finns anledning ge boförvaltaren i

uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och till de borgenärer som domstolen anser det vara nödvändigt att höra. En fordran som har yrkats bli fogad till förteckningen kan också bestridas. Förfarandet vid ett sådant bestridande skall enligt förslaget vara detsamma som vid efterbevakning enligt 7 §. Avsikten med detta hörande är att den som hörs skall få tillfälle att bestrida fordran. Av denna anledning är det i allmänhet inte nödvändigt att underrätta borgenärerna eller gäldenären om yrkandet t.ex. när bevakningen beror på återvinning. Boförvaltaren har också kunnat stå i kontakt med gäldenären eller borgenärerna redan innan yrkandet har framställts till domstolen, vilken kan göra hörande överflödigt.

17 § *Betydelsen av ett avgörande som gäller en borgenärs fordran.* Denna paragraf motsvarar 96 § (1027/1993) konkursstadgan. Enligt paragrafen bestämmer det avgörande som i konkursen fattas om borgenärens fordran vilken rätt borgenären har att få betalning för sin fordran ur konkursboets egendom. En fastställd utdelningsförteckning eller en dom som har givits med anledning av att en fordran har bestridits kan inte användas som verkställighetsgrund när betalningskrav riktar mot gäldenärens nya egendom. Avgörandet har ingen rättsverkan utanför konkursen.

14 kap. Konkursboets förvaltning

Kapitlet innehåller en allmän bestämmelse om utredningen av ett konkursbo samt bestämmelser om hur uppgifterna och beslutanderätten fördelas mellan konkursboets organ (boförvaltare, borgenärssammanträde, annat beslutsförfarande och borgenärsdelegationen). I kapitlet finns dessutom vissa bestämmelser bl.a. om informationsskyldighet och tystnadsplikt i förvaltningen av ett konkursbo.

1 §. *Allmän bestämmelse om utredningen av ett konkursbo.* I paragrafen föreskrivs i allmänna ordalag hur konkursbon skall utredas. Enligt paragrafen skall ett konkursbo utredas effektivt, ekonomiskt och snabbt samt så att ingens rättigheter kränks. Avsikten med bestämmelsen att ett konkursbo skall utredas effektivt och ekonomiskt är framför allt

att borgenärerna skall få optimal utdelning. Från borgenärernas synpunkt är det väsentligt att få betalning för sina fodringar så snabbt som möjligt. Det allmänna kravet på snabbhet tryggar samma målsättningar.

Vid utredningen av ett konkursbo får ingens rättigheter kränkas. Syftet med bestämmelsen är att understryka att konkursförvaltningen skall trygga dels gäldenärens och borgenärernas rättigheter, dels de övriga personers rättigheter som påverkas av konkursförvaltningens åtgärder. Med tanke på konkursgäldenärens arbetstagares ställning är det av central betydelse att konkursförvaltningen iakttar de arbetsrättsliga bestämmelserna, såsom bestämmelserna i lönegarantilagen. Om konkursboet i sin besittning har egendom som tillhör en utomstående, skall denna vårdas och under de förutsättningar som föreskrivs i 5 kap. överlämnas till den utomstående. Syftet med lagens bestämmelser om rätten att få upplysningar och om tystnadsplikt är att trygga också utomståendes ställning.

2 §. *Borgenärernas beslutanderätt.* I paragrafen ingår en allmän bestämmelse om beslutanderätten i konkursboet. I den allmänna motiveringen behandlas fördelningen av beslutanderätten mellan borgenärerna och boförvaltaren mera utförligt.

Utgångspunkten är att borgenärerna har beslutanderätt i ärenden som gäller konkursboets förvaltning samt vård, användning och realisering av boets egendom. Borgenärerna utövar sin beslutanderätt vid borgenärssammanträden eller genom att på något annat sätt meddela boförvaltaren sin ståndpunkt i ett ärende som avgörs av borgenärerna (15 kap.).

Med beslutanderätt i ärenden som gäller konkursboets förvaltning avses framförallt beslut om hur boets förvaltning och dess verksamhet skall ordnas, såsom att tillsätta en borgenärsdelegation, utse en eventuell övervakare eller stödorgan för boet eller en revisor, samt beslut om verksamhetsprinciperna, såsom överföring av beslutanderätt, rapportering och ordnande av borgenärssammanträden. Konkursboets verksamhetsprinciper berör dock i hög grad vården och realiseringen av boets egendom, dvs. frågor i vilka borgenärerna också annars har be-

slutanderätten enligt denna paragraf. Borgenärerna bestämmer bl.a. om boet skall fortsätta gäldenärens rörelse eller försöka sälja den som en funktionell helhet.

3 §. *Boförvaltaren som förvaltare av konkursboet.* Enligt paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren sköta sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av boförvaltningssed. En bestämmelse om god boförvaltningssed har ingått i vår lagstiftning sedan år 1995, då bestämmelserna om övervakning av förvaltningen av konkursbon trädde i kraft. God boförvaltningssed anger hur en omsorgsfull boförvaltare skall handla i sin förvaltning av boet. Delegationen för konkursärenden, som biträder konkursombudsmannen, har utfärdat rekommendationer som har spelat en viktig roll vid bedömningen av de krav som god boförvaltningssed ställer på boförvaltaren i olika situationer. Syftet med bestämmelsen är att understryka betydelsen av god boförvaltningssed som en norm som reglerar boförvaltarens skyldigheter.

Av bestämmelsen framgår att boförvaltaren i sitt uppdrag skall handla för borgenärernas gemensamma bästa. Detta betyder inte att boförvaltarens åtgärder inte de facto kan komma bara en enda enskild borgenär till godo, t.ex. då det som återvinns till boet kommer en förmånsberättigad borgenär till godo.

Av bestämmelsens 2 mom. framgår att boförvaltaren sköter konkursboet för borgenärernas räkning. I frågor som borgenärerna har rätt att bestämma om är boförvaltaren enligt bestämmelsen skyldig att iaktta borgenärernas anvisningar och vad de bestämmer.

4 §. *Tillsynen över konkursboets förvaltning.* I denna paragraf hänvisas till lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon, som anger konkursombudsmannens uppgifter och befogenheter vid tillsynen över konkursbons förvaltning. En hänvisning av allmän karaktär finns redan i lagförslagets 1 kap. 2 §, men för det sakliga sammanhangets skull har en hänvisning ansetts nödvändig i kapitlet om konkursboets förvaltning.

5 §. *Boförvaltarens uppgifter.* I paragrafens 1 mom. finns en förteckning över boförvaltarens viktigaste uppgifter. En del av uppgifterna regleras närmare i andra paragrafer, t.ex. skyldigheten att uppgöra boförteckning-

en och gäldenärsutredningen. För tydlighetens skull nämns också dessa uppgifter i förteckningen.

Enligt paragrafens 1 punkt skall boförvaltaren i sin besittning ta den egendom som hör till boet, vilket också omfattar gäldenärens bokföringsmaterial och dokument, samt handha skötseln och förvaringen av dessa. Gäldenären är för sin del skyldig att medverka till att boförvaltaren får egendomen i sin besittning (4 kap. 5 §). Boförvaltaren skall dra försorg om att gäldenärens egendom och därtill hörande skriftligt material inte skingras. Det är viktigt att boförvaltaren omedelbart efter konkursens början fråntar gäldenären rätten att förfoga över bankkontona och hindrar att gäldenärens kreditkort används.

Enligt paragrafens 2 punkt skall boförvaltaren vidta nödvändiga åtgärder för att driva in gäldenärens fordringar och trygga boets rättigheter samt för att säga upp avtal som inte är nödvändiga med tanke på förvaltningen av boet.

Gäldenärens fordringar är konkursboets tillgångar. Boförvaltaren skall se till att gäldenärens fordringar vederbörligen drivs in. Vid indrivningen skall boförvaltaren iakttä lagen om indrivning av fordringar, till den del som bestämmelserna gäller indrivning som borgenären sköter själv. Boförvaltaren skall också sköta de anhängiga rättegångarna och säga upp avtal som inte längre behövs.

Enligt paragrafens 3 punkt skall boförvaltaren utföra de lönegarantiuppgifter som hör till boförvaltaren. Enligt lönegarantilagen skall boförvaltaren göra upp en förteckning över obetalda fordringar som grundar sig på ett arbetsförhållande samt i samarbete med Arbetskrafts- och näringscentralen reda ut vilka av fordringarna som kan betalas med stöd av lönegaranti. Boförvaltaren skall ge arbetstagarna eller deras företrädare tillfälle att uttala sig om de fordringar som har upptagits i förteckningen (13 §). Vid behov skall boförvaltaren göra en sådan lönegarantiansökan som avses i 7 § i lönegarantiförordningen (868/1998). Boförvaltaren har motsvarande uppgifter enligt 11 § lagen om lönegaranti för sjömän och 6 § statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän (295/2000).

Enligt paragrafens 4 punkt skall boförvaltaren utreda boets omfattning samt möjlighe-

terna att låta rättshandlingar återgå och att återfå egendom till boet. Boförvaltaren skall således utreda vilken egendom som hör till konkursboet. Hur omfattande denna uppgift blir beror huvudsakligen på hur väl gäldenärens bokföring och ekonomiförvaltning är ordnad. Om tillräcklig information inte kan fås ur det skriftliga materialet eller av gäldenärens ekonomiförvaltning, kan boförvaltaren t.ex. bli tvungen att spåra upp eventuella bankkonton hos olika banker samt med skattemyndigheternas hjälp spåra egendom som gäldenären har deklarerat tidigare eller som myndigheterna annars känner till. Boförvaltaren skall också utreda om det finns egendom som kan återvinnas till boet eller återfås på någon annan grund. En särskild granskning av boet kan vara nödvändig för att det skall framgå om det finns eventuella återvinningsgrunder eller brott. Det är dock borgenärerna som beslutar om särskild granskning (9 kap. 4 §). Till boförvaltarens uppgifter kan anses höra att framställa begäran om polisundersökning, åtminstone om det vid utredningen av boet framgår att gäldenären kan misstänkas ha gjort sig skyldig till gäldenärsbrott (39 kap. strafflagen). I ärenden som gäller dessa brott utövar konkursboet målsägandens rätt att föra talan. Det är också skäl att boförvaltaren för polisundersökning vidarebefordrar misstankar om att gäldenären har gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Detta kan anses motiverat därför att utredningen av boet i allmänhet försvåras om ett bokföringsbrott har begåtts, även om konkursboet inte är målsägande i fråga om bokföringsbrottet. I allmänhet kan boförvaltaren däremot inte anses skyldig att vidta åtgärder med anledning av att gäldenären misstänks ha gjort sig skyldig till ett brott i vilket boet inte är målsägande.

Enligt paragrafens 5 punkt skall boförvaltaren göra upp den boförteckning och gäldenärsutredning som avses i 9 kap.

Enligt paragrafens 6 punkt skall boförvaltaren bestämma bevakningsdagen för fordringar, ta emot bevakningarna, utreda de bevakade fordringarna samt övriga fordringar och göra upp utdelningsförteckningen.

Enligt paragrafens 7 punkt skall boförvaltaren sköta försäljningen av boets egendom. Bestämmelser om försäljning av egendomen

finns i 17 kap. Det är i allmänhet borgenärerna som har beslutanderätten i ärenden som gäller försäljning (2 §).

Enligt paragrafens 8 punkt skall boförvaltaren redovisa medlen från försäljningen till borgenärerna enligt utdelningsförteckningen och göra upp en slutredovisning över kursen.

Enligt paragrafens 9 punkt skall boförvaltaren ta hand om den löpande förvaltningen av boet och utföra de övriga uppgifter som hör till boförvaltaren enligt denna eller någon annan lag eller som annars hör till förvaltningen av boet. Boförvaltaren har rätt att självständigt besluta vilka ärenden som hör till boets löpande förvaltning (8 § 2 mom.). Bland de övriga uppgifter som enligt hg-förslaget hör till boförvaltaren kan nämnas t.ex. boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet (11 §), skyldigheten att se till att gäldenärens bokföring slutförs samt skyldigheten att ordna konkursboets bokföring och se till att de meddelanden publiceras som avses i 22 kap. Bestämmelser som de uppgifter som ankommer på boförvaltaren finns bl.a. i lagen om övervakningen av förvaltningen av konkursbon. Boförvaltarens skyldighet att handla kan också vara baserad på borgenärernas anvisningar eller på god boförvaltningssed, utan någon uttrycklig bestämmelse i lag.

I 2 mom. föreskrivs om en tillfällig boförvaltares uppgifter. Uppgifterna inskränker sig till nödvändiga åtgärder och är beroende av det enskilda konkursboets särdrag. Det viktiga är att den tillfälliga boförvaltaren tar konkursboets egendom i sin besittning och bevarar den samt vidtar andra brådskande åtgärder. Det kan också vara nödvändigt att säga upp avtal som gäldenären har ingått. De mest typiska avtalen av denna art är arbetsavtalen. Det är också i allmänhet skäl att redan den tillfälliga boförvaltaren reder ut om försäkringsskyddet är tillräckligt. Egendom som förskäms eller annars hastigt sjunker i värde måste vanligtvis säljas.

Den tillfälliga boförvaltarens uppgifter är sådana att han eller hon kan besluta om dem självständigt, utan att höra borgenärerna. Boförvaltaren kan naturligtvis enligt egen prövning kontakta åtminstone de största borgenärerna. Det är visserligen möjligt att hålla bor-

genärssammanträden redan under den tid som boet förvaltas av en tillfällig boförvaltare, men i praktiken är det inte ändamålsenligt att ordna ett sådant sammanträde om det inte är fråga om ett exceptionellt brådskande ärende som förutsätter snabba beslut. Om det dyker upp ärenden som måste avgöras snabbt, kan den tillfällige boförvaltaren alltid vidta åtgärder för att sammankalla ett borgenärssammanträde, även om detta skulle hållas först efter att den ordinarie boförvaltaren har utsetts.

6 §. *Konkursboets företrädare.* I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse om vem som företräder konkursboet. Enligt bestämmelsen företräder boförvaltaren konkursboet direkt med stöd av lag. Detta är också regeln enligt gällande lag.

Boförvaltaren är konkursboets lagliga företrädare. Om det finns flera boförvaltare har de enligt bestämmelsen var och en rätt att företräda boet. Om domstolen har delat upp uppgifterna mellan boförvaltarna eller förordnat en boförvaltare för en viss uppgift, företräder boförvaltaren konkursboet endast i de angelägenheter som hör till hans eller hennes uppgifter. Avsikten är att fördelningen av behörigheten skall framgå av kungörelsen om att kursen börjar samt av det intyg som domstolen ger boförvaltaren.

Paragrafens 2 mom. skyddar den andra parten i en rättshandling i vilken boförvaltaren har överskridit sin behörighet eller sina befogenheter, förutsatt att den andra parten har varit i god tro. Boförvaltarens behörighet att företa rättshandlingar bestäms av konkurslagen och annan lagstiftning. Boförvaltaren kan överskrida sin behörighet om han eller hon utan något beslut av borgenärerna vidtar åtgärder i en angelägenhet som borgenärerna enligt lagen skall bestämma om eller fattar beslut i en angelägenhet som domstolen har givit en annan boförvaltare rätt att bestämma om. Om boförvaltarens beslutanderätt i något avseende har begränsats vid borgenärssammanträdet eller boförvaltaren har givits anvisningar eller föreskrifter, överskrider boförvaltaren sina befogenheter om han företar rättshandlingar i strid med dessa begränsningar, anvisningar eller föreskrifter.

Enligt förslaget kan konkursboet inte mot en annan part som har varit i god tro återopa-

den omständigheten att boförvaltaren har överskridit sin behörighet eller sina befogenheter. Utgångspunkten är att tredje man inte är skyldig att utreda om boförvaltaren har behörighet eller befogenhet att företa rättshandling. Är den andra parten däremot inte i god tro, blir rättshandling inte bindande för konkursboet. Vid bedömningen beaktas i synnerhet rättshandlingens art och partens ställning.

Av paragrafens 3 mom. framgår för tydlighetens skull först att en brist i boförvaltarens behörighet eller befogenheter inte kan åberopas av boförvaltarens avtalspart eller av någon annan part. Inte heller en utomstående kan åberopa en sådan brist. Den andra parten i en rättegång kan t.ex. inte åberopa den omständigheten att borgenärerna inte har beslutat inleda rättegången.

Om boförvaltaren har vidtagit någon rättshandling eller åtgärd som han eller hon inte har haft rätt att vidta, kan ett yrkande på skadestånd för den skada som detta har vållat riktas mot boförvaltaren utan hinder av bestämmelserna i 1 och 2 mom. Detta framgår av 4 mom.

7 §. *Boförvaltarens biträden.* Av denna paragraf framgår att en boförvaltare har rätt att i sitt uppdrag enligt prövning anlita sakkunniga och biträden. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis. För vissa uppgifter kan anlitas t.ex. en jurist eller annan anställd vid boförvaltarens byrå. För skötseln av boförvaltarens uppgifter kan det också vara nödvändigt att anlita en utomstående sakkunnig t.ex. till att slutföra eller undersöka gäldenärens bokföring eller för andra uppgifter som förutsätter särskild sakkunskap. För sådana tjänster kan också anlitas något företag.

Boförvaltaren har i allmänhet rätt att självständigt besluta om anlitande av sakkunniga och biträden. En förutsättning är dock att detta är ändamålsenligt med tanke på utredningen av boet samt ekonomiskt motiverat. Om sakkunniguppdraget är omfattande och skulle medföra betydande kostnader för boet, är det befogat att borgenärerna beslutar om saken. Borgenärerna kan också förbehålla sig rätten att besluta om biträden skall anlitas.

I 20 kap. om skadeståndsskyldighet finns en bestämmelse enligt vilken boförvaltaren ansvarar för skada som uppsåtligen eller av

vållande har åsamkats konkursboet av ett biträde som boförvaltaren har anlitat.

8 §. *Boförvaltarens beslutanderätt.* I denna paragraf föreskrivs om ärenden som boförvaltaren avgör självständigt.

Enligt paragrafens 1 mom. avgör boförvaltaren de i lagen nämnda ärenden som hänförs till boutredningen. Bland dessa ärenden nämns i bestämmelsen uppgörande av bokförteckningen och gäldenärsutredningen, utredning av fordringar och uppgörande av utdelningsförteckningen, samt lönegarantiärenden. Dessa är uppgifter som lagen direkt föreskriver att boförvaltaren skall sköta. Dessutom hänvisas i bestämmelsen till övriga ärenden som enligt lagen eller på grund av sakens natur hör till boförvaltaren att sköta. Boförvaltaren har t.ex. rätt att med stöd av 18 kap. 2 § besluta att mycket små utdelningar inte betalas ut samt att med stöd av 18 kap. 3 § besluta hur utdelning betalas till fordringar som uppgår till obetydliga belopp.

Enligt paragrafens 2 mom. beslutar boförvaltaren självständigt om ärenden som hör till boets löpande förvaltning. Denna bestämmelse innebär ingen saklig ändring i nuläget.

Den löpande förvaltningen kan anses omfatta alla sådana åtgärder som har att göra med vård och realisering av boets egendom samt sådana till sin betydelse sedvanliga åtgärder som har samband med arbetsgivar-skyldigheter. Till dessa ärenden kan hänföras t.ex. åtgärder som gäller beskattning och bokföring samt att fullgöra arbetsgivar-skyldigheter, ingå och säga upp olika typer av avtal t.ex. arbets- och hyresavtal, att betala boets massaskulder samt att driva in boets fordringar. Till den löpande förvaltningen kan också hänföras beslut som gäller kvittningsyrkanden och utlämnande av egendom som tillhör någon utomstående.

Boförvaltaren kan t.ex. besluta om boet skall förbinda sig att iakttä ett sedvanligt avtal som gäldenären har ingått och som är nödvändigt för att boet skall kunna fortsätta affärsverksamheten eller sälja boet tillhörig egendom i samband med en överlåtelse av affärsverksamheten. När det gäller frågan om att fortsätta affärsverksamheten och realisera egendomen har borgenärerna beslutanderätten. Till den löpande förvaltningen kan anses

höra också sådana åtgärder som att väcka talan samt andra beslut som gäller rättegångar, om det inte är fråga om ekonomiskt eller annars betydelsefulla ärenden. I dessa ärenden, liksom i andra ärenden som gäller den löpande förvaltningen, kan borgenärerna emellertid alltid förbehålla sig beslutanderätten. T.ex. försäljning av mindre värdefull egendom som hör till boet kan anses höra till den löpande förvaltningen, men borgenärerna kan, om de så önskar, besluta att boförvaltaren inte har rätt att självständigt sälja egendom som hör till boet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan boförvaltaren i brådsakande fall besluta om ärenden som hör till borgenärernas beslutanderätt. En förutsättning är att beslutet inte kan uppskjutas utan att detta skulle medföra olägenheter för konkursboet. Med stöd av bestämmelsen kan boförvaltaren utan borgenärernas beslut sälja bl.a. egendom som lätt förfars eller annars snabbt sjunker i värde, också när det inte är fråga om löpande förvaltning. Boförvaltaren kan sälja också annan egendom om detta är nödvändigt t.ex. för betalning av kostnader som är nödvändiga för konkursen. Dessutom kan boförvaltaren också fatta beslut om att separata verkställighetsåtgärder skall fortsätta eller avbrytas så som avses i 3 kap. 6 §.

Innan boförvaltaren vidtar en brådsakande åtgärd, skall han eller hon i mån av möjlighet höra de största borgenärerna eller borgenärsdelegationen. I enlighet med god boförvaltningssed bör boförvaltaren i efterhand informera borgenärerna om åtgärden. Åtgärdens art och betydelse avgör om ett särskilt meddelande behövs eller om det t.ex. räcker att åtgärden senare framgår av årsredogörelsen. En särskild bestämmelse om meddelandet har inte ansetts behövlig i paragrafen.

9 §. *Överföring av beslutanderätt.* I denna paragraf föreslås bestämmelser om borgenärernas rätt att till boförvaltaren överföra beslutanderätt som tillhör borgenärerna. Utgångspunkten är den att överföringsrätten är vidsträckt. Endast den allmänna organisationen av tillsynen över konkursförvaltningen, boförvaltarens arvode eller överlämnande av konkursboet till konkurs är ärenden i vilka beslutanderätten inte får överföras. Överföringen av beslutanderätten kan genom borgenärernas beslut när som helst återkallas helt

eller delvis. I allmänhet fattas beslutet av borgenärssammanträdet.

I förslaget föreskrivs att överföringen av beslutanderätt samt uppgiften om för hur lång tid beslutanderätten överförs alltid skall individualiseras i borgenärssammanträdets beslut. Av beslutet skall framgå vilka enskilda uppgifter som överförs på boförvaltaren samt hur länge boförvaltaren har behörighet i ifrågavarande ärenden. Boförvaltaren kan t.ex. ges rätt att sälja egendom som hör till boet och i beslutet kan anges det lägsta belopp till vilket egendomen får säljas. De övriga köpevillkoren kan lämnas beroende av boförvaltarens prövning. Den omfattning i vilken beslutanderätt överförs kan individualiseras också så, att boförvaltaren självständigt får besluta i alla frågor som gäller realiseringen av egendomen. Borgenärerna kan också besluta att boförvaltaren självständigt får bestämma om väckande av återvinnings-talan och om andra rättegångar för boets räkning.

Borgenärerna skall dessutom besluta hur boförvaltaren skall underrätta borgenärerna om sina beslut. Vanligen räcker det att boförvaltaren uppfyller sin normala redogörelseskyldighet, men när det gäller vittgående eller ekonomiskt betydande avgöranden kan det i allmänhet förutsättas att boförvaltaren särskilt informerar om dem.

Om en borgenärsdelegation har tillsatts, kan borgenärerna besluta att boförvaltaren skall utverka borgenärsdelegationens godkännande för sitt beslut. Boförvaltaren skall, om borgenärerna så har beslutat, på förhand underrätta borgenärsdelegationen om sina beslut. Om delegationen inte godkänner boförvaltarens åtgärd skall boförvaltaren, beroende på fallets art, bereda ärendet på nytt. Det blir beroende av boförvaltarens prövning om ett avslag ger anledning att sammankalla borgenärssammanträdet till att avgöra ärendet.

En överföring av beslutanderätt kan enligt bestämmelsen återkallas helt eller delvis. Ett sådant beslut kan fattas när som helst.

10 §. *Förbud mot att verkställa ett lagstridigt beslut.* I denna paragraf förbjuds boförvaltaren att verkställa sådana beslut av borgenärerna som är lagstridiga eller som inte faller inom ramen för borgenärernas be-

slutanderätt.

Med lagstridiga beslut avses beslut vilkas lagstridighet kan anses klar. Förbudet kan gälla beslut som strider mot vilken lag som helst, t.ex. mot beskattningslagstiftningen. I praktiken kan en sådan situation uppstå att boförvaltaren anser att ett beslut strider mot förbudet mot oskäligen beslut i 15 kap. 10 §. I ärenden av detta slag kan boförvaltaren vid behov be konkursombudsmannen om ett ställningstagande. Boförvaltaren skall underätta borgenärerna om grunderna för sin vägran.

Borgenärerna kan inte fatta beslut i ett ärende som enligt lagen skall avgöras av boförvaltaren, och givetvis inte i ett ärende som skall avgöras av domstolen. Inte heller ärenden som gäller tredje mans rätt faller inom ramen för borgenärernas slutanderätt. Ett beslut som inte faller inom ramen för borgenärssammanträdets slutanderätt är i sig ogiltigt och behöver inte nödvändigtvis överklagas för att felaktigheten skall kunna fastställas.

11 §. *Boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet.* I paragrafen föreslås detaljerade bestämmelser om boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet. Enligt 101 § konkursstadgan skall boförvaltaren efter konkursdomen "förete skriftlig redo för egendomens förvaltning". Om någon slutlig redogörelse inte kan ges i det skedet skall den ges separat med stöd av 105 § I konkursstadgan finns inga andra bestämmelser om boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet. I konkurspraxis har man under senare tid följt en av delegationen för konkursärenden given rekommendation (1/15.11.1995, justerad 30.10.2000), enligt vilken konkursförvaltningen detaljerat och regelbundet skall informera borgenärerna om läget i fråga om realiseringen av boets tillgångar samt om övriga, i det enskilda fallet betydelsefulla omständigheter i boets förvaltning. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar denna praxis, som baserar sig på rekommendationen.

Enligt paragrafens 1 mom. skall årsredogörelsen ges senast vid utgången av den månad som motsvarar den månad när konkursen började. Borgenärerna kan emellertid besluta att redogörelser skall ges oftare. Däremot kan

borgenärerna inte befria boförvaltaren från skyldigheten att redogöra för förvaltningen. Borgenärerna kan ålägga boförvaltaren att separat informera borgenärerna om sådant som de anser vara viktigt, t.ex. om anhängiga rättegångar. Det är förenligt med god boförvaltningssed att boförvaltaren också på eget initiativ informerar borgenärerna t.ex. om en oväntad vändning i en rättegång eller om andra relevanta omständigheter som är av allmänt intresse för borgenärerna.

Årsredogörelsen skall innehålla alla uppgifter som är av betydelse för borgenärerna. I paragrafens 2 mom. finns en förteckning i 6 punkter över vad årsredogörelsen minst skall innehålla. I redogörelsen skall bl.a. ingå uppgifter om försäljning av egendom som hör till konkursboet, värden av boets tillgångar samt betalning av utdelning och förskott på utdelning. Boförvaltaren skall också i redogörelsen ge sin bedömning av när konkursen kan avslutas och individualisera de orsaker som gör att konkursen inte ännu kan avslutas. Sådant som framgår av tidigare årsredogörelser behöver i allmänhet inte upprepas. Det räcker med hänvisningar till tidigare berättelser. Vid behov kan boförvaltaren också i korthet redogöra för vad som har skett i boet under det gångna året. Redogörelsen kan också avfattas som en komplettering av redogörelsen för året innan.

Enligt paragrafens 3 mom. skall boförvaltaren alltid sända årsredogörelsen till de största borgenärerna samt till gäldenären och på begäran också till de andra borgenärerna. Avsikten är att förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon skall ändras så, att årsredogörelsen alltid sänds till konkursombudsmannen utan att någon särskild begäran behöver framställas.

I paragrafens 4 mom. föreslås ett särskilt omnämnande om att boförvaltaren på begäran skall ge borgenärerna också andra uppgifter än de som framgår av årsredogörelsen.

12 §. *Borgenärsdelegationen.* I denna paragraf ingår bestämmelser om tillsättandet av en borgenärsdelegation samt om delegationens uppgifter, sammansättning och rättigheter. Borgenärsdelegationen är ett nytt konkursorgan.

Särskilt i stora konkursbon är det skäl att se till att boförvaltaren och borgenärerna på ett

smidigt sätt kan överlägga och hålla kontakt med varandra. I stora konkursboen hålls borgenärssammanträden i allmänhet årligen, men i praktiken förutsätter boförvaltningen ofta tätare kontakter med borgenärerna. Före viktiga beslut brukar boförvaltaren i praktiken kontakta de största borgenärerna för att försäkra sig om att han eller hon har borgenärsmajoriteten bakom sig. Enligt förslaget kan överläggningarna och kontakterna mellan boförvaltaren och borgenärerna förverkligas så att ett särskilt organ, borgenärsdelegationen, tillsätts för förvaltningen av konkursboet.

Enligt paragrafens 1 mom. skall borgenärsdelegationen tillsättas av borgenärerna. Borgenärsdelegationen företräder samtliga borgenärer. Momentet innehåller allmänna bestämmelser om borgenärsdelegationens uppgifter. Borgenärsdelegationen bistår boförvaltaren, övervakar boförvaltarens verksamhet och utför de uppgifter som borgenärssammanträdet ger den. Borgenärsdelegationen har ingen självständig beslutanderätt utan är en rådgivare i konkursboets förvaltning. Borgenärerna kan emellertid besluta att boförvaltaren skall utverka borgenärsdelegationens godkännande för sina beslut i ärenden i vilka borgenärerna har överfört beslutanderätten till boförvaltaren (14 kap. 9 §). I andra situationer kan borgenärerna inte överföra beslutanderätt till borgenärsdelegationen. I lagförslaget ingår också vissa andra bestämmelser om borgenärsdelegationens ställning och uppgifter. Innan boförvaltaren beslutar om en brådskanie åtgärd, skall han eller hon om möjligt höra borgenärsdelegationen eller de största borgenärerna (14 kap. 8 §). Borgenärsdelegationen har rätt att yrka att borgenärssammanträdet sammankallas (15 kap. 6 § 2 mom.).

Borgenärerna skall fritt få pröva om en borgenärsdelegation skall tillsättas eller inte. Att tillsätta en borgenärsdelegation kan vara ändamålsenligt t.ex. om antalet borgenärer är särskilt stort eller om det av någon annan anledning är svårt att kontakta alla borgenärer. I sådana fall kan den stora mängden egendom som skall realiseras eller frågan om boet skall fortsätta borgenärens affärsverksamhet särskilt tala för att en borgenärsdelegation skall tillsättas. I ett stort konkursbo är det en-

ligt förslaget i allmänhet skäl att tillsätta en borgenärsdelegation. Detta kan anses var motiverat med tanke på ärendenas stora ekonomiska betydelse. Att inte tillsätta en borgenärsdelegation i ett stort konkursbo kan vara motiverat endast när det finns särskilda skäl att inte tillsätta en sådan. Ett särskilt skäl kan vara t.ex. att borgenärerna är få till antalet eller att beslut om försäljning av konkursboets egendom kan fattas redan vid det första borgenärssammanträdet.

Borgenärsdelegationen kan tillsättas redan vid det första borgenärssammanträdet, som enligt 15 kap. 6 § skall hållas inom två månader efter konkursens början. Beslutet att tillsätta delegationen kan också fattas senare och i ett annat beslutsförfarande (15 kap. 2 § 2 mom.).

Enligt paragrafens 2 mom. skall boförvaltaren eller en borgenär i ett stort konkursbo ha rätt att yrka att domstolen tillsätter en borgenärsdelegation, om inte borgenärerna har beslutat om saken. I paragrafen anges ingen bestämd tid inom vilken yrkandet skall framställas. Det är klart att yrkandet inte kan framställas förrän det första borgenärssammanträdet har hållits. Domstolen skall höra de största borgenärerna och vid behov också övriga borgenärer. Denna bestämmelse om hörande är nära förknippad med bestämmelsen om borgenärsdelegationens sammansättning. Enligt den skall de viktigaste borgenärsgруппerna vara representerade i borgenärsdelegationen, i synnerhet de borgenärer som har, respektive saknar förmånsrätt. Det kan också vara nödvändigt att höra boförvaltaren. Däremot finns det inte behov att höra gäldenären. Domstolen får själv pröva om det finns ett särskilt skäl att inte tillsätta en borgenärsdelegation.

Enligt lagförslaget kan domstolen när den tillsätter borgenärsdelegationen eller senare meddela sådana föreskrifter om delegationens sammansättning, uppgifter och mandattid som domstolen anser nödvändiga. Om en borgenärsdelegation behövs endast för en viss tid eller för en viss uppgift, kan domstolen sålunda begränsa borgenärsdelegationens mandattid eller uppgifter. Sådana föreskrifter kommer i allmänhet i fråga endast på yrkande av en part. Boförvaltaren och borgenärerna skall höras om föreskrifterna på det sätt

som avses i momentet.

I ett domstolsbeslut som avses i detta moment får ändring sökas genom besvär.

I paragrafens 3 *mom.* finns bestämmelser om borgenärsdelegationens sammansättning och arbete. Borgenärsdelegationen skall ha minst tre medlemmar och de viktigaste borgenärsgrupperna skall vara representerade i den. Det är ändamålsenligt att ge borgenärsdelegationen en sådan sammansättning att dess åsikt i så stor utsträckning som möjligt stämmer överens med den åsikt som majoriteten av borgenärerna företräder. Hänvisningen till borgenärsgrupper avser särskilt borgenärer som har respektive saknar förmånsrätt. Det gäller att från fall till fall överväga vilken sammansättning av gruppen som är förnuftig, så att åtminstone de centrala borgenärsgruppernas intressen blir tillräckligt väl företrädda i delegationen. Utgångspunkten kan vara att borgenärsgrupperna skapas på basis av den förmånsrätt deras fordringar har, så att åtminstone såväl pantborgenärerna som de borgenärer som saknar förmånsrätt är företrädda. Också borgenärer som har företagsinteckningar till säkerhet för sina fordringar kan bilda en egen grupp. Borgenärsdelegationens medlemmar kan vara borgenärer eller anställda hos ett borgenärsföretag, men också utomstående personer.

I momentet finns också vissa bestämmelser om borgenärsdelegationens arbete. Borgenärsdelegationen skall inom sig välja en ordförande. Delegationen sammankallas av boförvaltaren eller ordföranden. Sina beslut fattar delegationen med enkel majoritet. I detta sammanhang har fordringarnas belopp således ingen betydelse. I lagen föreslås inga detaljerade bestämmelser om borgenärsdelegationens arbete. Borgenärssammanträdet kan emellertid utfärda behövliga föreskrifter om delegationens uppgifter och arbetssätt.

I paragrafens 4 *mom.* föreskrivs om borgenärsdelegationens rätt att få uppgifter av boförvaltaren. Borgenärsdelegationen och dess medlemmar skall ha rätt att få uppgifter av boförvaltaren i den utsträckning som behövs för att delegationen skall kunna fullgöra sina uppgifter. Rätten att få uppgifter omfattar t.ex. inte rätt att av utomstående få sekretessbelagda uppgifter om gäldenären.

13 §. *Tystnadsplikt.* I paragrafens 1 *mom.*

finns en bestämmelse om tystnadsplikt, som gäller boförvaltaren, borgenärsdelegationens medlemmar, borgenärerna och deras anställda samt de biträden och sakkunniga som dessa anlitar. Dessa får inte olovligen yppa vad de i samband med konkursförfarandet har fått veta om gäldenärens ekonomiska ställning, hälsotillstånd eller andra personliga omständigheter eller om gäldenärens eller konkursboets affärs- eller yrkeshemligheter. De får inte heller använda dessa sekretessbelagda uppgifter för privat vinning.

I en konkurs kan sekretessbelagda uppgifter om affärsförhållanden eller företagshemligheter närmast gälla enbart affärsekonomiska omständigheter. T.ex. uppgifter som framgår av boförteckningen eller andra uppgifter om konkursboets förmögenhetsställning är inte sekretessbelagda. Uppgifter om försäljning av konkursboets egendom kan däremot vara sekretessbelagda. Om konkursboet fortsätter gäldenärens rörelse, definieras de uppgifter som berör affärs- och yrkeshemligheter på samma sätt som i fungerande företag i allmänhet. För tydlighetens skull nämns i bestämmelsen att tystnadsplikten inte hindrar konkursboförvaltningen att använda uppgifterna till den del som detta är nödvändigt för förvaltningen och utredningen av boet eller för realisering av egendomen.

Bestämmelsen i 2 *mom.* gäller gäldenärens tystnadsplikt. Enligt bestämmelsen är gäldenären för det första skyldig att hemlighålla konkursboets affärs- och yrkeshemligheter. Detta krav kan anses mycket entydigt: Det är uttryckligen frågan om uppgifter som har samband med konkursboets verksamhet och som gäldenären inte har rätt att yppa eller utnyttja. För det andra skall gäldenären också vara skyldig att skydda sådana uppgifter som har samband med hans eller hennes egen verksamhet före konkursen, om dessa har ekonomiskt värde för konkursboet och konkursboet kan realisera dem. Vilken omständighet som helst kan dock inte omfattas av tystnadsplikten, utan den uppgift som skall hemlighållas skall vara av ekonomisk betydelse för konkursboet. I bestämmelsen uttrycks saken så, att gäldenären inte får röja en omständighet som skall hemlighållas, om det är uppenbart att gäldenären genom att röja en sådan omständighet kan sänka värdet

på egendom i boet eller försvåra dess realisering. Gälldenären har alltså tystnadsplikt när skyddet för affärshemligheten har ekonomisk betydelse för konkursboet.

I paragrafen förbjuds gälldenären att utan lov röja uppgifterna. Tystnadsplikt råder inte om den i vars intresse tystnadsplikten gäller ger sitt samtycke till att uppgifterna röjs.

Såsom bestämmelserna om skydd för affärs- och yrkeshemligheter i allmänhet baserar sig även denna bestämmelse på 4 § lagen om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Enligt paragrafens 1 mom. får ingen utan laga rätt anskaffa eller försöka anskaffa en uppgift om affärshemlighet och utnyttja eller yppa en på detta sätt anskaffad uppgift. En affärshemlighet kännetecknas av att det har betydelse för näringsverksamheten i det företag som har affärshemligheten i sin besittning att den hemlighålls.

Med affärs- och yrkeshemligheter avses ekonomiska hemligheter, såsom uppgifter om företagets organisation, avtal, marknadsföring eller prispolitik, samt tekniska affärshemligheter, såsom konstruktioner och materialkombinationer. Affärs- och yrkeshemligheterna kan vara t.ex. uppgifter om arbetsmetoder, datorprogram, producerade mängder, scheman eller kundregister. Dessa uppgifter kan ibland ha rentav stor ekonomisk betydelse för konkursboet. Att yppa dem för någon utomstående kan t.o.m. radera boets förmögenhetsvärde. Samma situation kan uppstå om gälldenären själv börjar utnyttja en realiseringsduglig affärs- och yrkeshemlighet i ett nytt företag, som gälldenären grundar.

Samtidigt är det klart att gälldenären efter att konkursen har börjat för sitt uppehåll måste få använda sin yrkeskunskap och de uppgifter som gälldenären har förvärvat i sin näringsverksamhet. Bestämmelsen ställer inga hinder i vägen för detta, för konkursboet kan inte omsätta gälldenärens yrkeskunskap i pengar. Om gälldenären senare fortsätter sin näringsverksamhet i samma bransch, kan han eller hon också utnyttja tidigare affärskontakter. Däremot kan gälldenären inte utnyttja ett kundregister som tillhör konkursboet, för registret kan ha realisationsvärde för konkursboet. Efter konkursens slut begränsar tystnadsplikten inte längre gälldenärens verksamhet. Konkursen avslutas nämligen först när

åtminstone merparten av boets egendom har realiserats.

14 §. *Straff för brott mot tystnadsplikten.* Brott mot tystnadsplikten bestraffas enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen som sekreterbrott eller sekretessförseelse. I paragrafen hänvisas till dessa bestämmelser, enligt vilka straff döms ut om inte strängare straff för gärningen bestäms i någon annan lag.

15 kap. Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

Kapitlet innehåller bestämmelser om borgenärernas rätt att utöva beslutanderätt i konkursboet, på vilka sätt besluten fattas samt hur borgenärernas rösträtt bestäms (1—4 §). Dessutom innehåller kapitlet bestämmelser om sammankallande av borgenärssammanträdet och om sammanträdet förlopp (6—8 §), formella och materiella begränsningar av beslutanderätten (5 och 9 §) samt om hur ändring kan sökas i borgenärernas beslut (10 och 11 §).

1 §. *Rätten att utöva borgenärernas beslutanderätt.* Enligt paragrafens 1 mom. får borgenärernas beslutanderätt utövas av de borgenärer som har en konkursfordran på gälldenären. Efter bevakningsdagen tillkommer denna rätt endast de borgenärer som har bevakat sin fordran samt de borgenärer vilkas fordran beaktas utan bevakning. Om en borgenär med anledning av efterbevakningen eller av någon annan anledning skall betala en sådan avgift till konkursboet som avses i 12 kap. 16 §, har borgenären rätt att utöva sin beslutanderätt först när avgiften är betald.

Även en pantborgenär måste bevaka sin fordran eller lägga fram motsvarande utredning om pantborgenären vill delta i utövningen av beslutanderätten. Om gälldenären inte är personligt ansvarig för skulden, har pantborgenären inte rätt att utöva beslutanderätt som borgenär. En sådan situation kan förekomma när det är fråga om tredjemanspant eller när gälldenärens personliga ansvar har upphört t.ex. därför att fordringen har preskriberats. För företagsinteckning finns emellertid en specialbestämmelse i 2 mom. Enligt gällande praxis anses en borgenär som har gälldenären tillhörig egendom, vilken är föremål för företagsinteckning och utgör så-

kerhet för en annan persons skuld, vara skyldig att bevaka den fordran för vilken gäldenärens egendom är intecknad. En sådan borgenär har emellertid inte rätt att utöva beslutanderätt som borgenär. Inteckningshavarens rättsliga ställning måste följaktligen anses vara bristfällig såtillvida, att borgenären inte har någon möjlighet att delta i beslut som gäller den egendom som är föremål för företagsinteckningen. I 2 mom. föreslås därför en bestämmelse om att beslutanderätten i ärenden som gäller egendom i vilken företagsinteckning har fastställts skall få utövas också av de borgenärer vilka som säkerhet för någon annans än gäldenärens skuld har sådan egendom som omfattas av företagsinteckningen. Efter bevakningsdagen förutsätts det att borgenären har bevakat sin fordran eller att boförvaltaren på eget initiativ tar med fordran i utdelningsförteckningen. Hänvisningen till de förutsättningar som föreskrivs i 1 mom. innebär också att en borgenär som har efterbevakat sin fordran för att kunna utöva beslutanderätt skall betala den avgift som föreskrivs för efterbevakning. En bestämmelse om företagsinteckningsborgenärernas röstetal finns i 3 § 2 mom.

De beslut som borgenären i fråga kan delta i skall gälla egendom som är föremål för företagsinteckning. Beslutet kan gälla den intecknande egendomens användning, vård eller försäljning. Enbart den omständigheten att beslutet inverkar på borgenärens utdelning ger däremot inte borgenären rösträtt. Borgenären har således inte rösträtt t.ex. när beslut fattas om boförvaltarens arvode.

2 §. *Sätten att fatta beslut.* I paragrafen finns bestämmelser om hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt i konkursboet. Enligt konkursstadgan utövar borgenärerna sin beslutanderätt vid borgenärssammanträdet. Att sammankalla ett borgenärssammanträde kan dock i vissa situationer vara ett onödigt tungt förfarande och de kostnader och det besvär som åsamkas borgenärerna kan anses vara onödiga om saken till sin natur är sådan att den kan avgöras utan något borgenärssammanträde i den nuvarande formen. Därför föreslås att i lagen tas i flexiblare bestämmelser om utövandet av borgenärernas beslutanderätt.

Enligt paragrafens 1 mom. skall huvudre-

gelnen fortfarande vara att borgenärerna utövar sin beslutanderätt vid borgenärssammanträdet. Sammanträdet kan emellertid med avvikelse från vad som nu är fallet hållas också så att deltagarna har kontakt med varandra per telefon, video eller någon annan teknisk anordning. I paragrafen finns inga bestämmelser om när ett sammanträde kan hållas med hjälp av tekniska anordningar, utan detta blir beroende av boförvaltarens prövning. Sammanträdessättet väljs dels med beaktande av den tekniska beredskapen, dels naturligtvis med beaktande av arten av de ärenden som skall behandlas samt borgenärernas antal. I praktiken kan sammanträdet relativt enkelt hållas t.ex. som en telefonkonferens, om borgenärerna är få till antalet eller endast ett fåtal ärenden behandlas.

Det kan vara ett onödigt betungande, dyrt och besvärligt förfarande att hålla ett borgenärssammanträde t.ex. när ärendet redan har behandlats vid ett borgenärssammanträde eller borgenärerna annars redan har de uppgifter som de behöver för beslutsfattandet. Även om sammanträdet kan hållas så att säga på distans, kan det ibland vara svårt att ordna ett sådant. Bl.a. med tanke på situationer av detta slag föreslås i 2 mom. en bestämmelse om att boförvaltaren kan be borgenärerna meddela sin ståndpunkt i en fråga som man annars skulle vara tvungen att behandla vid ett borgenärssammanträde. Ett sådant annat beslutsförfarande kan dock inte anlitas i stället för ett sådant obligatoriskt borgenärssammanträde som avses i 6 § 1 mom. Boförvaltaren kan använda sig av ett annat beslutsförfarande särskilt när det gäller att fatta beslut i något enskilt och tämligen överskådligt ärende, t.ex. försäljning av egendom på basis av inlämnade anbud, som borgenärerna eventuellt har fått ta del av på förhand. Borgenärerna kan meddela sin ståndpunkt skriftligen eller elektroniskt eller, enligt boförvaltarens önskemål på något annat för ändamålet lämpligt sätt, t.ex. per telefon. I så fall skall borgenärens ståndpunkt antecknas. Boförvaltaren skall i regel ge borgenärerna en frist på minst två veckor inom vilken de kan meddela sin ståndpunkt. En kortare tid får dock användas om ärendet är brådskande.

Även gäldenären skall ges möjlighet att meddela sin ståndpunkt i ett ovan nämnt an-

nat beslutsförfarande. För borgenärssammanträden finns motsvarande bestämmelse i 4 § 1 mom. För gäldenären föreslås ingen särskild frist, eftersom gäldenären inte har beslutanderätt i saken. I praktiken är det i allmänhet ändamålsenligt att sända begäran samtidigt till alla. Enligt 4 kap. 2 § 2 mom. kan boförvaltaren även i ett sådant annat beslutsförfarande begränsa gäldenärens möjlighet att få uppgifter om det ärende som skall behandlas.

Lagförslaget försöker göra detta andra beslutsförfarande användbarare genom bestämmelser om att boförvaltaren inte nödvändigtvis skall vara tvungen att utreda samtliga borgenärs ståndpunkt i saken. Enligt lagförslaget skall borgenärer med små fordringar understigande 3 000 euro få lämnas utanför beslutsförfarandet. En bestämmelse om detta finns i 7 §, som också gäller borgenärssammanträden.

Åtminstone gäldenären och de borgenärer som har meddelat sin ståndpunkt skall av boförvaltaren underrättas om vilket beslutet blev samt när det fattades. Detta är nödvändigt redan av den anledningen att fristen för misshandelsanmälan, som enligt 11 kap. 2 mom. är en vecka, räknas från det att boförvaltaren har informerat om beslutet.

3 §. *Borgenärernas röstetal*. I paragrafens 1 mom. föreskrivs i överensstämmelse med 69 § i konkursstadgan att en borgenärs röstetal utgörs av beloppet av borgenärens konkursfordran vid respektive tidpunkt. Rösterna skall räknas med en cents noggrannhet. Om en borgenär efter att konkursen har börjat får en delbetalning t.ex. av en solidariskt ansvarig gäldenär, eller om borgenären använder sin kvittningsrätt, förlorar borgenären till denna del sin rösträtt. Vid borgenärsbyte övergår rösträtten till efterträdaren.

Enligt konkursstadgan påverkas en borgenärs röstetal inte av hans eller hennes fordran kan ha förmånsrätt eller vara efterställd. Den rösträtt som en efterställd fordran medför kan inte anses var motiverad eftersom efterställda fordringar i praktiken inte får någon utdelning. Borgenärerna har således inget faktiskt intresse att delta i beslutsfattandet. Utgångspunkten för förslaget är därför den att en efterställd fordran medför rösträtt endast i en situation där samtliga vanliga skulder kom-

mer att få full utdelning.

Också en villkorlig regressfordran betraktas som en konkursfordran. Då kan en sådan situation uppstå att å ena sidan en borgenär och å andra sidan en borgensman, tredjemanspantsättare eller medgäldenär alla har ställning som konkursborgenärer på basis av en och samma fordran. I gällande rätt har problemet lösts så, att borgenären har primär rösträtt i förhållande till innehavaren av en villkorlig regressfordran. Detta har i 69 § 2 mom. konkursstadgan uttryckts på följande sätt: "Kunna de ej sig förena, gälle borgenärens mening, där ej de andra honom utlösa eller för hans fordran ställa full säkerhet." Enligt den föreslagna paragrafen skall en villkorlig regressfordran medföra rösträtt endast när borgenären inte utövar sin rösträtt med stöd av samma fordran. Innehavaren av en villkorlig regressfordran skall följaktligen ha rösträtt om borgenären inte deltar i omröstningen. Om en medgäldenär gör en delbetalning och får en regressfordran på gäldenären, får medgäldenären en rösträtt som svarar mot delbetalningens belopp, även om medgäldenären enligt 18 kap. 6 § får utdelning först då borgenären har fått betalning för hela huvudförbindelsen. Sistnämnda lagrum gäller endast betalning av utdelning, inte fordrans röstetal.

Konkursfordringar är också de fordringar vilkas grunder eller belopp är förenade med villkor eller stridiga eller oklara av någon annan orsak (1 kap 5 §). I 69 § 1 mom. konkursstadgan har oklarheten gällande borgenärens röstetal i sådana situationer avgjorts så, att en uppenbart ogrundad fordran inte beaktas vid omröstningen. Med tanke på jämlikheten mellan borgenärerna bör röstetalet dock så väl som möjligt motsvara det faktiska beloppet av borgenärens fordran. Därför utgår förslaget från att en oklar fordran skall beaktas till sitt sannolika belopp, enligt de fakta som är kända vid tidpunkten för beslutet. Detta kan leda till att en oklar eller villkorlig fordran inte ger borgenären någon rösträtt alls, t.ex. om konkursgäldenären är borgensman för en solvent gäldenärs skuld eller gäldenärens ansvar grundar sig på en långfristig garantiförbindelse. Situationen kan naturligtvis förändras. Borgenärssammanträdets beslut kan dock inte ändras på

den grunden att ny utredning i saken visar att borgenären skulle ha haft ett annat röstetal.

I 2 mom. bestäms om en företagsinteckningsborgenärs röstetal. En sådan borgenärs röstetal är högst det belopp av borgenärens fordran som täcks av den del av den företagsintecknade egendomen till vilken borgenären har förmånsrätt. Enligt 5 § 1 mom. i lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning har företagsinteckningsborgenärer förmånsrätt till 50 % av värdet av den företagsintecknade egendomen, efter att de fordringar som har bättre förmånsrätt först har betalats. Den inbördes förmånsrätten mellan företagsinteckningar kan naturligtvis medföra att en borgenär inte alls får någon rösträtt. Värdet av den egendom som är föremål för företagsinteckning skall boförvaltaren bestämma enligt beslutstidpunkten. Eftersom flera inteckningar kan vara fastställda i samma egendom, skall innehavaren av en tredje mans pant beaktas till det belopp som pant-havaren får utdelning för panten, enligt den inbördes förmånsrätten mellan företagsinteckningarna.

I konkursstadgan finns ingen uttrycklig bestämmelse om hur en meningsskiljaktighet om en borgenärs röstetal skall avgöras. I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse som motsvarar nuvarande konkurspraxis. Enligt bestämmelsen skall en eventuell meningsskiljaktighet vid borgenärssammanträdet avgöras av ordföranden. Boförvaltaren är i allmänhet ordförande. Om omröstningen genomförs i ett sådant annat beslutsförfarande som avses i lagförslagets 2 § 2 mom., skall meningsskiljaktigheten avgöras av boförvaltaren. I ett avgörande som gäller röstetal kan ändring sökas med stöd av kapitlets 10 §, om felet är sådant att det har kunnat påverka utgången av beslutet.

4 §. *Borgenärernas meningsbildning.* I denna paragraf föreskrivs om den majoritet som borgenärssammanträdet beslut förutsätter. Bestämmelsen skall tillämpas också då beslut fattas i det andra beslutsförfarande som avses i kapitlets 2 § 2 mom.

Enligt paragrafens 1 mom. avgörs ärendena vid borgenärssammanträdet liksom enligt gällande lag med enkel majoritet av de avgivna rösterna. En borgenärs röstetal utgörs av beloppet av hans eller hennes konkurs-

fordran (3 §). När ett annat beslutsförfarande tillämpas, räknas majoriteten utgående från röstetalet hos de borgenärer som har meddelat sin ståndpunkt. Rösterna räknas med en cents noggrannhet. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst. Samma regel tillämpas då ingen borgenär deltar i sammanträdet eller då ingen av borgenärerna utnyttjar sin rösträtt. Enligt 9 § 1 mom. är boförvaltaren ordförande för sammanträdet och om ingen av borgenärerna kommer till sammanträdet blir boförvaltarens åsikt sammanträdets beslut. Annars har boförvaltaren interörsträtt. Inte heller gäldenären har rösträtt, men har alltid rätt att framföra sin åsikt om de ärenden som behandlas. Faller rösterna lika i ett annat beslutsförfarande eller meddelar ingen av borgenärerna sin ståndpunkt till boförvaltaren, avgör boförvaltaren saken.

I praktiken lägger boförvaltaren fram ett beslutsförslag vid borgenärssammanträdet eller i ett annat beslutsförfarande och till boförvaltaren skyldigheter hör att ge borgenärerna tillräcklig information för beslutsfattandet. Detta förutsätter att boförvaltaren säger sin mening t.ex. om vilket sätt att sälja egendomen som är förmånligast för borgenärerna. För tydlighetens skull föreslås en uttrycklig bestämmelse om boförvaltarens och gäldenärens rätt att uttala sin åsikt i ärendet. Denna rätt har de alltid, oberoende av det behandlade ärendets art. För gäldenärens vidkommande kan bestämmelsen i lagförslagets 4 kap. 2 § 2 mom. emellertid medföra begränsningar. Enligt denna bestämmelse kan boförvaltaren begränsa gäldenärens rätt att delta i sammanträdet, om detta kan anses nödvändigt för att trygga boets eller en utomstående rättigheter eller av något annat särskilt skäl. Boförvaltaren kan också med stöd av bestämmelsen låta bli att i förväg informera gäldenären om ett ärende som behandlas i ett annat beslutsförfarande. I efterhand skall gäldenären informeras om beslutet, men i de situationer som avses i bestämmelsen behöver meddelandet inte göras omedelbart efter beslutet, utan det kan också göras senare.

I paragrafens 2 och 3 mom. finns en bestämmelse motsvarande 71 a § (1585/1992) konkursstadgan om beslutsfattandet när avsikten är att konkursboet skall överlåta en företagsekonomisk helhet till en person som

står i ett nära förhållande till gäldenären eller en borgenär. I dessa fall iakttas ett kvalificerat beslutsförfarande. För beslutsprocessen indelas borgenärerna i två grupper: Borgenärer som har och borgenärer som saknar förmånsrätt. Ett överlåtelsebeslut kräver majoritet av röstetalet i vardera borgenärgruppen. Genom bestämmelsen försöker man förhindra att tillgångar som hör till konkursboet överläts på villkor som är ofördelaktiga för konkursborgenärerna. Paragrafen medför bara en enda ändring av det gällande rättsläget. Enligt 71 a § i konkursstadgan skall en fordran för vilken säkerheten är en pant- eller förmånsrättsgrundande retentionsrätt eller företagsinteckning i gäldenärens egendom i sin helhet betraktas som en fordran med förmånsrätt. Enligt förslaget anses en sådan fordran ha förmånsrätt endast till den del som den pantsatta egendomens värde enligt boförvaltarens bedömning täcker fordringen. Avsikten med denna ändring är att borgenärens röstetal skall bestämmas utgående från hans faktiska intresse i en situation där motstridiga intressen råder mellan borgenärer vilkas fordringar har, respektive saknar förmånsrätt. Omröstningsresultatet kommer då att motsvara syftet med att indela borgenärerna i grupper. Det är inte längre behövligt att som i konkursstadgan konstatera att efter-satta fordringar inte beaktas i omröstningen. Detta framgår av 3 § 1 mom., som gäller borgenärernas röstetal.

5 §. Jäv. I ett ärende som skall behandlas vid borgenärssammanträdet eller i ett annat beslutsförfarande kan en enskild borgenärs intresse stå i konflikt med de övriga borgenärernas. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då borgenärerna tar ställning till ett avtal mellan en borgenär och gäldenären eller mellan en borgenär och konkursboet eller beslutar om försäljning av gäldenärens egendom och en borgenär har erbjudit sig att köpa egendomen.

En jävsbestämmelse ingår i 73 § 1 mom. konkursstadgan. I bestämmelsen föreskrivs att i ett beslut som endast gäller vissa borgenärs rätt får inte en sådan borgenär delta vars rätt inte berörs. Utan någon uttrycklig bestämmelse om saken är det vedertagen konkurspraxis att inte heller en sådan borgenär får delta i ett beslut som har ett eget och

omedelbart intresse i saken.

I paragrafens 1 mom. föreslås bestämmelser om när ett ärende som skall avgöras av borgenärerna berör en viss borgenär på ett sådant sätt att denna borgenär inte får rösta i ärendet. Momentet innehåller en uttömmande förteckning i tre punkter över jävsgrunderna. En borgenär får således inte rösta i ett ärende i vilket han är jävig. Däremot hindrar ingenting att borgenären tar del av ärendet, deltar i den diskussion om ärendet som förs vid borgenärssammanträdet samt gör förslag i ärendet. Även i ett annat beslutsförfarande kan borgenären meddela sin ståndpunkt i ärendet.

De två första punkterna i jävsförteckningen är tämligen entydiga. För det första är en borgenär jävig i ett ärende som gäller ett avtal mellan borgenären och gäldenären eller konkursboet. För det andra är en borgenär jävig om ärendet gäller borgenärens ansvar gentemot gäldenären eller konkursboet. Följaktligen är borgenären jävig t.ex. när beslut skall fattas om att väcka eller inte väcka talan mot honom eller henne. För det tredje är en borgenär jävig i ett ärende i vilket han eller hon företräder ett särskilt personligt eller ekonomiskt intresse.

Med ett särskilt intresse avses ett intresse som är större än det som sammanhänger med borgenärens ställning som konkursborgenär. Borgenären är således inte jävig att delta i beslut som gäller tillsättande av en borgenärsdelegation eller val av ordförande för borgenärssammanträdet, även om han själv skulle vara nominerad för dessa uppdrag. Med särskilt intresse avses i allmänhet inte heller den situationen att olika borgenärssgruppers intressen står i konflikt sinsemellan. Sålunda anses en pantborgenär vanligen inte vara jävig när beslutet gäller vård eller försäljning av den pantsatta egendomen. Bedömningen blir en annan när beslutet inte avser sedvanlig vård eller realisering av egendom. Till denna kategori hör åtminstone beslut om interimistiskt förbud att sälja pantsatt egendom (17 kap. 12 §), beslut att ansöka om domstols tillstånd att få sälja pantsatt egendom (17 kap. 13 §) och beslut om ansökan att få sälja pantsatt egendom i den ordning som bestäms i utsökningslagen (17 kap. 14 §). Syftet med dessa bestämmelser är att reglera uttryckligen de situationer där en pantborge-

närs intressen står i konflikt med övriga borgenärers intressen på ett sådant sätt att pantborgenären företräder ett särskilt intresse i ärendet och detta intresse står i konflikt med de övriga borgenärernas intresse. Syftet med bestämmelserna skulle inte förverkligas om pantborgenären kunde delta i beslut om dessa åtgärder. I praktiken kan det bli nödvändigt att vidta de åtgärder som avses i detta sammanhang uttryckligen därför att pantborgenärens motsätter sig dem. I lagen finns också bestämmelser om särskilda rättsmedel (17 kap. 13 och 14 §), som ger pantborgenären möjlighet att i egenskap av konkursboets motpart få konkursboets beslut behandlat av domstol.

Enligt 71 b § (110/1995) konkursstadgan får en borgenär som har givit ett löfte om att finansiera anskaffningen av egendom som hör till konkursboet inte delta då beslut fattas om överlåtelsen, borgenärens fordran har förmånsrätt med stöd av panträtt eller på någon annan grund. I förslaget ingår ingen sådan specialbestämmelse, utan jävsfrågan avgörs i dessa fall enligt generalklausul som föreslås i detta moment, dvs. i praktiken med stöd av momentets 3 punkt. En borgenär som har lovat finansiera anskaffningen av egendom som hör till konkursboet är således inte utan vidare jävig, utan för att jäv skall uppkomma förutsätts att borgenären företräder ett särskilt personligt eller ekonomiskt intresse i ärendet. Om borgenären har ett särskilt intresse av att köparen på gynnsammare villkor än vanligt skall få den egendom som är föremål för överlåtelsen, kan borgenärens intresse överstiga den förmån som enbart ställningen som konkursborgenär medför. När det är frågan om en överlåtelse på sedvanliga villkor, kan man inte utgå från att kreditgivning medför jäv.

Enligt paragrafens 2 mom. får en borgenärs rösträtt inte utövas av en sådana företrädare eller ombud vilkas egna intressen på det sätt som avses i 1 mom. står i konflikt med de övriga borgenärernas intresse.

Enligt 3 mom. avgör boförvaltaren jävsfrågan. Om frågan kommer upp vid ett borgenärssammanträde, avgör dock ordföranden frågan. Den som är missnöjd med avgörandet har möjlighet att klandra borgenärernas beslut.

6 §. *Hur borgenärssammanträdet sammankallas.* Enligt paragrafens 1 mom. sammankallas borgenärssammanträdet av boförvaltaren, vilket motsvarar bestämmelserna i konkursstadgan. Enligt konkursstadgan är två borgenärssammanträden obligatoriska. För det första skall sysslomännen enligt 66 § konkursstadgan sammankalla borgenärssammanträdet så fort detta kan ske efter bevakningsdagen. För det andra skall ett borgenärssammanträde enligt 101 § konkursstadgan hållas efter konkursdomen. Om en slutlikvid inte kan ges ännu vid detta sammanträde, måste ett sådant borgenärssammanträde hållas som avses i 105 § konkursstadgan, och som där kallas slutsammanträde. I praktiken sammankallar boförvaltarna borgenärssammanträden också annars, om sådana behövs t.ex. för att ge boförvaltarna försäljningsfullmakter.

I paragrafen förutsätts att konkursboet i allmänhet håller minst ett borgenärssammanträde före det obligatoriska slutsammanträdet. Det första borgenärssammanträdet skall hållas inom två månader efter att boförteckningen har blivit klar och senast sex månader efter att konkursen har börjat. Något sammanträde behöver dock inte hållas om det av särskilda skäl är onödigt. Detta kan vara fallet t.ex. om det är uppenbart att konkursen kommer att förfalla på grund av bristande tillgångar. En särskild orsak kan också vara att gäldenären håller sig undan och att inte ens en preliminär boförteckning har kunnat göras inom sex månader efter att konkursen började.

Bestämmelsen förutsätter inte att borgenärssammanträden hålls regelbundet. Utöver det obligatoriska första sammanträdet skall borgenärssammanträden hållas vid behov. Det kan vara nödvändigt att sammankalla borgenärssammanträdet t.ex. för att ge boförvaltaren fullmakter att sälja egendom eller för att få ett slut på en stridig rättegång. I stora konkursbon kan det vara skäl att hålla regelbundna borgenärssammanträden, t.ex. en gång om året. Behovet att hålla borgenärssammanträden minskas av de årliga redogörelserna samt av möjligheten att fatta beslut i ett annat beslutsförfarande.

I paragrafens 2 mom. bestäms om borgenärernas rätt att kräva att ett borgenärssamman-

träde sammankallas. Enligt 67 § konkursstadgan har samtliga borgenärer oberoende av hur stora fordringar de har rätt att yrka att syssломännen sammankallar borgenärssammanträdet. Ett sådant yrkande kan emellertid inte framställas före bevakningsdagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen har borgenärerna alltså rätt att kräva att ett sammanträde sammankallas, men endast i det fall att yrkandet framställs av borgenärer som företräder minst en tiondedel av de konkursfordringar som har bevakats eller tas upp i utdelningsförteckningen enligt 12 kap. 8 §. Borgenärssammanträdet har motsvarande rätt att yrka att ett borgenärssammanträde sammankallas. Gäldenären har inte rätt att kräva ett borgenärssammanträde. Hänvisningen till de konkursfordringar som har bevakats eller som annars tas upp i utdelningsförteckningen innebär att yrkandet på samma sätt som enligt konkursstadgan kan framställas först efter bevakningsdagen. I yrkandet skall uppges för vilket ärende sammanträdet skall sammankallas. I övrigt behöver yrkandet inte motiveras.

Det kan anses vara en allmän regel att boförvaltaren skall sammankalla borgenärssammanträdet med anledning av ett sådant yrkande som avses i 2 mom. Enligt gällande rätt har en borgenär rätt att få sin begäran om sammankallande av borgenärssammanträdet prövad av domstol om boförvaltaren vägrar sammankalla sammanträdet. En motsvarande bestämmelse finns i paragrafens 3 mom. Domstolen skall höra boförvaltaren med anledning av yrkandet. Om domstolen anser att boförvaltaren inte har någon giltig anledning att vägra sammankalla sammanträdet, kan domstolen ålägga boförvaltaren att inom utsatt tid sammankalla borgenärssammanträdet. Domstolen kan förena åläggandet med vite. I momentet hänvisas till vad som föreskrivs om saken i lagförslagets 8 kap. 10 §.

Av paragrafens 3 mom. framgår också att även en enskild borgenär kan be boförvaltaren sammankalla ett borgenärssammanträde för att behandla ett uppgivet ärende. Denna möjlighet behövs fortfarande för det fall att boförvaltaren försummar sina uppgifter, t.ex. inte vidtar åtgärder för realisering av egendom. Begäran skall vara motiverad och den kan framföras också före bevakningsdagen.

Om boförvaltaren inte på begäran sammankallar borgenärssammanträdet, kan en borgenär yrka att domstolen förpliktar boförvaltaren att göra det.

7 §. *Kallelse till borgenärer med små fordringar.* Bestämmelsen förutsätter att borgenärer med anspråkslösa fordringar uttryckligen meddelar sin vilja att dela i förvaltningen av boet. Om dessa borgenärer förhåller sig passiva, behöver de enligt bestämmelsen inte kallas till ett borgenärssammanträde och deras ståndpunkt behöver inte heller utredas när ett annat beslutsförfarande används.

Den åsikt som borgenärer med anspråkslösa fordringar företräder påverkar i praktiken inte omröstningens slutresultat och dessa borgenärer deltar vanligtvis inte heller i borgenärssammanträdena. Det kan antas att borgenärer med anspråkslösa fordringar inte heller är intresserade av att delta i beslutsfattandet i ett annat beslutsförfarande. Att sända kallelsen till alla borgenärer medför i allmänhet arbete och kostnader, även om meddelandet till borgenärerna ofta kan sändas elektroniskt. Detsamma gäller en uppmaning till borgenärerna att meddela sin åsikt i ett annat beslutsförfarande. Efter bevakningsdagen skall en kallelse eller uppmaning enligt paragrafen inte längre utan vidare sändas till samtliga borgenärer. Före bevakningsdagen skall kallelsen till ett borgenärssammanträde enligt 8 § sändas till samtliga kända borgenärer.

Enligt bestämmelsen skall en borgenär vars fordran understiger 3 000 euro få kallelse och uppmaning att meddela sin åsikt endast om borgenären har begärt att få en sådan. Sin begäran kan borgenären framställa i vilket skede av förfarandet som helst, t.ex. i samband med bevakningen. Bestämmelsen innebär dock inte att en borgenär med en anspråkslös fordran i förväg måste förbehålla sig rätt att delta i borgenärssammanträdet eller utöva rösträtt vid sammanträdet, och begäran behöver inte framställas särskilt för varje sammanträde. Av paragrafen framgår uttryckligen att även om ingen kallelse eller uppmaning har sänts till en borgenär med en anspråkslös fordran, har borgenären ändå rätt att delta i ett borgenärssammanträde eller meddela sin ståndpunkt med anledning av en förfrågan från boförvaltaren.

8 §. *Kallelse till borgenärssammanträde.* I paragrafen bestäms hur ett borgenärssammanträde skall sammankallas. Den allmänna regeln är att samtliga borgenärer separat skall informeras om borgenärssammanträdet. Individuell kallelse är motiverad, eftersom en sådan är det säkraste sättet att förvissa sig om att borgenärerna få kännedom om sammanträdet. En kallelse som utfärdas före bevakningen av fordringarna skall sändas till samtliga kända borgenärer och en kallelse som utfärdas efter bevakningen till de borgenärer som har bevakat sin fordran eller vars fordringar beaktas utan bevakning. I allmänhet blir antalet borgenärer som på detta sätt kallas till sammanträdet inte särskilt stort, eftersom borgenärer med anspråkslösa fordringar enligt 7 § efter bevakningsdagen får en kallelse endast om de särskilt begär det. En kallelse som utfärdas före bevakningsdagen skall dessutom publiceras i officiella tidningen, så att okända borgenärer har möjlighet att få kännedom om sammanträdet.

Lagförslaget skärper villkoren för sammankallande av ett borgenärssammanträde. Enligt gällande lag räcker det nämligen att kallelsen publiceras i officiella tidningen och i en för ändamålet lämplig dagstidning minst två veckor före sammanträdet. Efter bevakningsdagen behöver kungörelsen inte publiceras, om alla borgenärer på något annat sätt i god tid blir informerade om sammanträdet (66 § konkursstadgan). Också i detta fall räcker det att kallelsen kungörs. Även gäldenären skall kallas till sammanträdet.

Enligt konkursstadgan skall kallelsen till borgenärssammanträdet publiceras minst två veckor före sammanträdet. I förslaget ingår ingen allmän bestämmelse om kallelsetiden. Kallelsen skall sändas ut i god tid och kallelsetiden bestäms utgående från den aktuella situationen. När en kallelse i en tidning utfärdas före bevakningsdagen, skall den dock publiceras minst två veckor före sammanträdet. I andra fall kan en kortare tid inte i allmänhet anses tillräcklig, om det inte är fråga om ett synnerligen brådskande ärende. Om konkursboet endast har ett fåtal borgenärer och boförvaltaren vet att borgenärerna och gäldenären kan komma till ett sammanträde t.ex. redan följande dag, hindrar inget att sammanträdet ordnas med t.o.m. så kort var-

sel.

9 §. *Borgenärssammanträdet.* I paragrafen bestäms om borgenärssammanträdet ordförande, de ärenden som skall behandlas vid sammanträdet samt om sammanträdesprotokollet.

I konkursstadgan finns inga särskilda bestämmelser om vem som skall vara borgenärssammanträdet ordförande. Enligt 69 § konkursstadgan hör detta till de ärenden som borgenärerna skall besluta om. I praktiken fungerar i allmänhet boförvaltaren som ordförande men ibland kan någon av borgenärerna eller även en utomstående person vara ordförande. Ordföranden för borgenärssammanträdet är en viktig person. Ordföranden leder inte bara formellt sammanträdet, utan avgör viktiga frågor som gäller den enskilda borgenärens utövning av sin beslutanderätt. Sammanträdet ordförande avgör meningsskiljaktigheter om till vilket belopp en borgenärs fordran skall beaktas vid omröstningen samt om en borgenär är jävig. I 1 mom. föreslås en uttrycklig bestämmelse om val av ordförande för borgenärssammanträdet. Enligt bestämmelsen är boförvaltaren ordförande. Borgenärerna skall dock välja ordförande om boförvaltaren själv är jävig att delta i behandlingen av ett ärende, t.ex. ett ärende som gäller boförvaltarens arvode. Borgenärerna skall också välja ordförande om boförvaltaren t.ex. till följd av sjukdom inte kan delta i sammanträdet. Borgenärerna kan välja ordföranden bland sig eller välja någon utomstående person till ordförande.

Enligt 2 mom. är utgångspunkten fortfarande den att ärenden som inte har nämnts i kallelsen inte kan avgöras vid ett borgenärssammanträde. Från denna regel föreslås dock vissa undantag. Även om ett ärende inte har nämnts i sammanträdeskallelsen, kan borgenärssammanträdet dock alltid fatta beslut i ärendet om alla de borgenärer som har kallats till sammanträdet samtycker till detta. Om en enda borgenär som har kallats till sammanträdet uteblir, får beslut alltså inte fattas i ärendet. Samtycker dock samtliga närvarande borgenärer till att beslut fattas, kan beslutet fattas villkorligt så, att de frånvarande borgenärernas samtycke inhämtas i efterhand. För det andra kan vid sammanträdet fatta beslut i ett ärende som inte har nämnts i sammanträ-

deskallelsen, om ärendet är sådant att det måste avgöras utan dröjsmål. Om ärendet är viktigt, förutsätter bestämmelsen dessutom att borgenärerna och gäldenären har informerats om saken minst en vecka före sammanträdesdagen. Eftersom gäldenären inte har rösträtt vid borgenärssammanträdet, behöver gäldenären inte samtycka till att ärendet behandlas.

Av paragrafen framgår sålunda att viktiga ärenden ibland kan avgöras av borgenärssammanträdet även om ärendet överhuvudtaget inte har nämnts i den på förhand utsända sammanträdeskallelsen, förutsatt att gäldenären och borgenärerna har underrättats om det brådskande ärendet minst en vecka före sammanträdet. Enligt lagförslagets 8 § är detta emellertid i praktiken möjligt endast i det fall att sammanträdet hålls efter bevakningsdagen.

Ett ärende kan vara brådskande t.ex. då en köparkandidat har gjort ett anbud som han eller hon kräver att skall godkännas snabbt. Ett viktigt ärende som avses i momentet kan t.ex. vara ett beslut om att fortsätta gäldenärens affärsverksamhet. Också ett ärende som t.ex. gäller försäljning av egendom eller förlikning av en tvist kan vara viktigt, om det är förenat med ett betydande förmögenhetsvärde.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs i överensstämmelse med gällande rätt om upprättande av protokoll. Sammanträdets ordförande skall se till att ett protokoll förs över sammanträdet. Protokoll skall föras i den omfattning som god boförvaltningssed kräver och protokollet skall justeras. Det skall endast på begäran tillställas gäldenären och en borgenär. Protokollet skall emellertid alltid tillställas gäldenären om borgenärssammanträdet på det sätt som avses i 2 mom. har fattat beslut i ett ärende som inte har nämnts i kallelsen.

10 §. *Förbud mot oskäligen beslut.* Paragrafen begränsar innehållet i borgenärernas beslutanderätt. Bestämmelsen gäller naturligtvis beslutsfattandet på borgenärssammanträdet på samma sätt som annat beslutsförfarande. Bestämmelsen har samma sakliga innebörd som bestämmelserna i 83 § c punkten (1027/1993) och i 73 § 2 mom. konkursstadgan om grunderna för klander av sådana beslut av borgenärssammanträdet som kränker

gäldenären eller någon sådan borgenärs intresse som inte har deltagit i beslutet.

Enligt paragrafen är det för det första förbjudet att fatta beslut som är ägnade att ge en borgenär eller någon annan otillbörlig fördel på konkursboets eller en annan borgenärs bekostnad. Till sitt innehåll och syfte motsvarar paragrafen till denna del 9 kap. 16 § lagen om aktiebolag, som innehåller förbud mot vissa bolagstämmbeslut. Närmast är det alltså frågan om kränkning av principen om borgenärernas jämställdhet. Beslut som enligt paragrafen är förbjudna är t.ex. beslut att överlåta konkursboets egendom till underpris eller att dela intäkterna av och kostnaderna för pantsatt egendom i strid med bestämmelserna i 17 kap. Ett beslut kan vara ägnat att ge någon otillbörlig fördel också när beslutet innebär att konkursboet med en majoritetsborgenärs röster avstår från en fordran på ett företag som står i skuld till konkursboet. Det i paragrafen använda uttrycket "är ägnade att ge" avser beslut som typiskt medför skada. Att skada uppstår behöver alltså inte visas.

Paragrafen innebär också ett förbud mot beslut som är uppenbart oskäligen mot en borgenär eller mot gäldenären. Det kan vara uppenbart oskäligt mot gäldenären t.ex. om det borgenärerna enhälligt beslutar sälja egendom till ett uppenbart underpris eftersom gäldenären åsamkas avsevärt men av detta. Det kan också vara fråga om en situation där ingen egentligen får någon nytta av beslutet, men borgenärerna har utnyttjat sin prövningrätt t.ex. i syfte att orsaka skada eller så att beslutet annars är oskäligt. Borgenärernas beslut kan vara oskäligt om de exempelvis vägrar sälja boets egendom till en viss borgenär eller gäldenär eller om de utan grund har beslutat att inte betala förskott på utdelning.

Om beslutet strider mot den föreslagna paragrafen, får boförvaltaren inte verkställa beslutet (14 kap. 10 §).

11 §. *Upphävande eller ändring av borgenärernas beslut.* I paragrafen föreskrivs om i vilka fall lagligheten av borgenärernas beslut kan föras till domstol för prövning.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. bestäms på vilka grunder borgenärernas beslut kan ändras eller upphävas. Grunderna är delvis formella och delvis materiella.

Ett beslut upphävas eller ändras på grund av ett formfel, om beslutet inte har tillkommit i behörig ordning. Det är ett formfel om gäldenären eller en borgenär inte har tillställts kallelse till borgenärssammanträdet eller en uppmaning om att meddela sin ståndpunkt i något annat beslutsförfarande. Att sökanden inte har tillställts någon kallelse eller uppmaning kan inte utgöra den enda grunden för att upphäva ett beslut. Dessutom måste man kunna visa att formfelet har påverkat innehållet i borgenärernas beslut eller att formfelet annars är betydande. Ett betydande formellt fel är t.ex. att man vid sammanträdet avgjort ett ärende som inte angetts i kallelsen och som det inte funnits förutsättningar för att avgöra enligt 8 § 2 mom. Ett formfel är det också fråga om när borgenärernas röstetal har räknats fel. Det är möjligt att söka ändring på den grunden att röstetalet räknas fel, om rösterna räknats fel eller sammanträdet ordförande har avgjort frågan om en borgenärs rösträtt på ett felaktigt sätt. Om felet i rösträkningen inte är av någon betydelse för slutresultatet, kan återopandet av ett formfel inte ha någon framgång. Ett formellt fel kan också återopas när en jävig borgenär har deltagit i en omröstning eller om det krav på kvalificerad majoritet som avses i 4 § 2 och 3 mom. inte har iakttagits. Ett sådant fel i förfarandet kan i allmänhet anses vara betydande.

Ett beslut kan vara ogiltigt på grund av formfel också om utgången hade kunnat vara en annan utan felet eller bristen. Ett beslut kan t.ex. inte upphävas om kallelsen haft en oväsentlig eller formell brist eller ett motsvarande fel. Inte heller den omständigheten att kallelsen inte tillställts en viss person är av betydelse om denna person deltar i sammanträdet. Om åter slutresultatet av en röstning hade varit detsamma om borgenären hade fått rösta med det röstetal denne krävt, är beslutet inte ogiltigt.

En materiell ogiltighetsgrund föreligger om beslutet strider mot 9 §. Då kan beslutet upphävas eller ändras för det första då det medför orättmätig fördel för borgenären eller någon annan på konkursboets eller någon annan borgenärs bekostnad. Dessutom föreligger en ogiltighetsgrund om beslutet är oskäligt.

En borgenär eller gäldenär har inte rätt att

söka ändring endast på den grunden att beslutet inte är ändamålsenligt. En fråga om ändamålsenlighet är t.ex. huruvida konkursboet fortsätter med gäldenärens affärsverksamhet, eller vilket sätt att realisera egendomen man stannat för, om det inte är helt uppenbart att något annat sätt att realisera egendomen skulle ge ett betydligt bättre försäljningsresultat.

I överensstämmelse med 84 § konkursstadgan föreskrivs i 2 mom. att den som har varit närvarande vid borgenärssammanträdet och inte utan dröjsmål anmäler missnöje hos sammanträdet ordförande förlorar sin rätt till talan. Den som är närvarande vid sammanträdet skall anmäla missnöje hos sammanträdet ordförande innan sammanträdet avslutas. På detta sätt får sammanträdet med säkerhet veta om någon tänker klandra beslutet. Det är förenligt med god boförvaltnings sed att ordföranden underrättar dem som är närvarande vid sammanträdet om skyldigheten att anmäla missnöje och om följderna av att detta försummas.

Om beslutet fattas i något annat beslutsförfarande, skall missnöje anmälas hos boförvaltaren senast en vecka efter att boförvaltaren har informerat om beslutet, dvs. senast motsvarande veckodag följande vecka.

Om fristens sista dag inte är en vardag, kan missnöjesanmälan göras den första vardagen därpå.

Av paragrafens 1 mom. framgår att yrkandet om upphävande eller ändring av ett beslut kan framställas av en borgenär eller gäldenären. På samma sätt som för närvarande har gäldenären enligt förslaget rätt att klandra borgenärssammanträdet beslut oberoende av om gäldenären deltagit i sammanträdet eller inte. Gäldenären har rätt att klandra beslutet också om gäldenären inte använt det tillfälle som getts denne att meddela sin ståndpunkt i något annat beslutsförfarande.

Borgenären har inte klanderrätt i alla situationer. Om borgenären har deltagit i borgenärssammanträdet eller meddelat sin ståndpunkt i något annat beslutsförfarande, förutsätter rätten att klandra ett beslut alltid att borgenären har motsatt sig beslutet. Har borgenären inte deltagit i sammanträdet, men fått en kallelse i behörig ordning, får denne inte yrka på upphävande av beslutet på grund

av formfel. I ett sådant fall kan borgenären nog åberopa beslutets oskälighet. Rätten att klandra beslut som fattats i andra beslutsförfaranden bestäms på motsvarande sätt. Däremot har borgenären alltid rätt att söka ändring om någon kallelse till borgenärssammanträdet inte tillställs borgenären och denne inte deltagit i sammanträdet. En borgenär som inte getts tillfälle att meddela sin ståndpunkt i något annat beslutsförfarande har också rätt att klandra beslut.

En borgenär som för någon annan person skuld som säkerhet har gäldenärens egendom i vilken det fastställts företagsinteckning har enligt 1 § 2 mom. rätt att utöva beslutanderätt i frågor som gäller den intecknade egendomen. Också rätten att klandra beslut begränsar sig till sådana frågor.

Enligt konkursstadgan har boförvaltaren inte klanderrätt i denna sin egenskap. Förslaget ändrar inte till denna del det rådande rättsläget. Boförvaltaren har dock rätt att föra en tvist som gäller boförvaltarens arvode och ersättning till domstol för prövning (8 kap. 7 §).

12 §. *Ansökan om att borgenärernas beslut skall upphävas eller ändras.* Enligt 1 mom. skall en ansökan om att borgenärernas beslut skall upphävas eller ändras tillställas domstolen inom en månad.

Fristen för en ovan nämnd ansökan räknas från borgenärssammanträdet. Har beslutet fattats i ett annat beslutsförfarande, räknas fristen från tidpunkten när boförvaltaren informerade om beslutet eller sökanden annars fick kännedom om det. Framställer någon som inte har informerats om borgenärssammanträdet och som inte har varit närvarande vid sammanträdet ett yrkande om att borgenärssammanträdet beslut skall upphävas, eller har boförvaltaren nekat gäldenären rätt att vara närvarande vid det sammanträde som har behandlat saken, räknas tiden från tidpunkten när boförvaltaren informerade om beslutet eller sökanden annars fick del av det. På detta sätt räknas tiden också för en borgenär vars ståndpunkt boförvaltaren inte har utrett.

I enlighet med 7 kap. 4 § skall vid behandlingen av en ansökan om upphävande eller ändring av ett borgenärssammanträdes beslut i tillämpliga delar iaktas vad som bestäms

om behandlingen av ansökningsärenden.

I 2 mom. föreskrivs vem som för konkursboets talan. Enligt gällande rätt skall konkursboets talan föras av dem som har röstat för beslutet i fråga. Boförvaltaren bereds tillfälle att bli hörd, men närmast i utrednings syfte.

Förslaget utgår ifrån att det i regel är boförvaltaren som för konkursboets talan. Borgenärssammanträdet beslut har fattats på basis av boförvaltarens beredning av ärendet. Eftersom det är frågan om ett beslut av konkursboet, är det motiverat att konkursboet, som också bär kostnadsrisken, är part i rättgången. Enligt paragrafen kan de borgenärer som har understött beslutet emellertid besluta att själva föra talan. Detta kan vara motiverat då beslutet skiljer sig från boförvaltarens förslag. Boförvaltaren kan också vägra föra talan, om han inte skulle kunna verkställa borgenärssammanträdet beslut (14 kap. 10 §).

I ärendet tillämpas bestämmelserna om behandling av ansökningsärenden. Härav följer att domstolen skall bereda boförvaltaren tillfälle att bli hörd, om en borgenär ansöker om ändring. Boförvaltaren skall se till att de borgenärer som har understött beslutet underrättas om ansökan. Boförvaltaren skall då uppmana borgenärerna att meddela om de själva vill föra talan. Om boförvaltaren anser sig vara jävig och borgenärerna inte vill föra talan, kan domstolen med stöd av 8 kap. 4 § på ansökan förordna en boförvaltare för rättgången.

16 kap. Konkursboets bokföring och skulder

I detta kapitel föreskrivs om konkursboets förvaltning och revision (1 §) samt om konkursboets skulder (2—3 §).

1 §. *Konkursboets bokföring.* I konkursstadgan finns inga bestämmelser om konkursbons bokföringsskyldighet. Av 1 § bokföringslagen följer emellertid att ett konkursbo är bokföringsskyldigt om det fortsätter gäldenärens rörelse. Också vissa skattelagar förutsätter att affärsidkare på vederbörligt sätt för bok över sin verksamhet. Om konkursboet inte bedriver affärsverksamhet, är det alltså inte bokföringsskyldigt enligt lag. I praktiken är det emellertid nödvändigt med

någon form av bokföring för att konkursboförvaltningen skall kunna lägga fram en redovisning över sin verksamhet för gäldenären och borgenärerna samt för konkursombudsmannen och vid behov också för andra myndigheter. Delegationen för konkursärenden har givit en rekommendation om konkursbons bokföring (4/27.9.1996, justerad 11.6.2001).

Enligt paragrafens 1 mom. skall ett konkursbo ha en sådan bokföring som boets omfattning och natur förutsätter. Om konkursboet bedriver affärsverksamhet, bestäms dess bokföringsskyldighet naturligtvis enligt bokföringslagen. Med fortsatt affärsverksamhet avses inte den situationen att konkursboet enbart realiserar egendom som hör till gäldenärens rörelse eller slutför halvfärdiga arbeten, om inga andra än obetydliga omsättningstillgångar skaffas för verksamheten. För att straffrättsligt ansvar för ett bokföringsbrott skall uppstå enligt 30 kap. 9 och 10 § strafflagen och 8 kap. 4 § bokföringslagen förutsätts att vederbörande är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen.

Om boet inte fortsätter gäldenärens rörelse, är kraven på bokföringen olika beroende på boets omfattning och art. Det är meningen att bokföringen utan svårigheter skall ge korrekta och tillräckliga uppgifter om boets inkomster och utgifter, realiseringen av egendom, penningmedel samt betald utdelning. Detta är nödvändigt med tanke på den löpande boförvaltningen samt uppföljningen av och tillsynen över konkursboets förvaltning. Nödvändiga bokföringsanteckningar och kontoföringar skall göras utan dröjsmål. En korrekt bokföring skall grunda sig på daterade och numererade verifikationer, så som föreskrivs i 2 kap. 5 § i bokföringslagen. Detta förutsätter i allmänhet att t.ex. intäkter specificeras åtminstone i realiseringsintäkter av anläggnings- och omsättningstillgångar samt i intäkter från indrivning av fordringar och från fortsatt affärsverksamhet samt i ränte- och hyresintäkter samt övriga intäkter. På motsvarande sätt skall konkursboets utgifter specificeras åtminstone i kostnader för konkursförfarandet, kostnader orsakade av pantsatt egendom, boförvaltarens arvodeskostnader, rättegångskostnader samt kostnader för boförvaltningen, vilka det ytterligare är skäl

att enligt kostnadsslag fördela på särskilda underkonton.

Om konkursboet inte har många kontotransaktioner, kan bokföringen skötas tämligen enkelt. I så fall kan redovisningen göras t.ex. med användning av bankens kontoutdrag, på vilket antecknas numret på det verifikat som motsvarar transaktionen. När egendom säljs skall dessutom i boförteckningen göras en anteckning av vilken framgår vilken egendom som har sålts samt numret på försäljningsverifikatet.

Enligt den sista meningen i paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren se till att konkursboets bokföring har ordnats på behörigt sätt. Boförvaltaren kan sköta bokföringen själv eller ingå ett avtal om bokföringen med en utomstående. Bokföringsmaterialet skall också förvaras på behörigt sätt och arkiveras efter att konkursen har avslutats. Enligt 2 kap. 10 § bokföringslagen skall boförvaltaren förvara gäldenärens bokföringsböcker i tio år och verifikaten i sex år efter räkenskapsperiodens utgång. Delegationen för konkursärenden anser i sin rekommendation det vara förenligt med god boförvaltningssed att ett konkursbos bokföringsmaterial bevaras en motsvarande tid. Avsikten är att genom en förordning som justitieministeriet utfärdar med stöd av 19 kap. 8 § ge närmare föreskrifter om de tider som handlingarna skall bevaras.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om revision i ett konkursbo. Om ett konkursbo är bokföringsskyldigt enligt 1 § bokföringslagen, bestäms revisionskyldigheten i enlighet med revisionslagen (936/1994). I andra situationer har borgenärerna i regel rätt att enligt prövning bestämma om revision skall verkställas. Ett undantag utgör i detta avseende stora konkursbon, där revision alltid skall verkställas.

I lagen finns inga bestämmelser om vem som skall verkställa revisionen. Borgenärerna beslutar om valet av revisor oberoende av om revisionen sker enligt eller borgenärernas beslut. Revisorn skall ha förmåga att utföra uppdraget och också vara oberoende i förhållande till boförvaltaren. Det kan anses vara förenligt med god boförvaltningssed att revisionen åtminstone i ett stort konkursbo verkställs av en godkänd revisor.

2 §. *Konkursboets skulder.* I den föreslagna paragrafen definieras begreppet massaskulder. Dessa är konkursboets skulder som normalt betalas av konkursboets medel i den takt som de förfaller. Om boet inte betalar dessa skulder i tid svarar det för dröjsmålspåföljderna. Dessa fordringar kan drivas in också genom tvångsexekution. Med konkursboets borgenärer avses inte detsamma som med konkursborgenärer. En konkursborgenär har en sådan i lagförslagets 1 kap. 5 § avsedd fordran på gäldenären som gäldenären ansvarar för också med egendom som han får i framtiden. Gäldenären svarar däremot inte för konkursboets skuld med annan egendom än den som hör till boet. Detta framgår av 3 §.

I gällande lag finns bestämmelserna om massaskulder i 74 § konkursstadgan. Enligt 1 mom. svarar konkursboet för en skuld som beror på konkursförfarandet eller som grundar sig på ett avtal eller en förbindelse som boet har ingått, samt för skulder för vilka konkursboet ansvarar med stöd av en bestämmelse i denna eller någon annan lag. Till kostnaderna för konkursförfarandet hänförs rättegångskostnader, boförvaltarens arvode samt övriga kostnader för utredning och förvaltning av boet (10 kap. 6 § 2 mom.).

Med konkursboets förbindelser avses svar som boet självt har åtagit sig. Ansvaret kan basera sig på t.ex. hyres-, uppdrags-, eller försäkringsavtal som konkursboet har ingått. I vissa fall kan det vara svårt att avgöra vad som är gäldenärens skuld, dvs. en konkursfordran och vad som är konkursboets skuld. Detta är fallet när gäldenärens avtalsförhållande fortsätter efter att konkursen har börjat. Frågan behandlas i denna proposition i kommentarerna till vissa andra föreslagna paragrafer (3 kap. 8 § och 5 kap. 8 §). I lagförslaget ingår också vissa uttryckliga bestämmelser om gränsdragningen mellan konkursfordringar och konkursboets skulder. Enligt lagförslagets 3 kap. 3 och 4 § svarar konkursboet sålunda för den andra partens rättegångskostnader endast till den del som dessa beror på att boet har fört talan.

Också i annan lagstiftning finns flera bestämmelser om konkursboets betalningsskyldighet. Sådana bestämmelser finns bl.a. i hyres- och arbetslagstiftningen (t.ex. i 6 kap.

39 § i lagen om hyra av affärslokal och i 7 kap. 8 § i arbetsavtalslagen) samt i skatte- och försäkringslagstiftningen.

I paragrafens 2 mom. föreslås en ny bestämmelse om att konkursboet också skall svara för skäligen fordringar som beror på att gäldenärens har slutförts och som hänför sig till de senaste två månaderna före konkursens början. Avsikten med bestämmelsen är gäldenärens bokföring skall vara så väl uppdaterad som möjligt när konkursen börjar. Att bokföringen sköts på behörigt sätt betjänar omedelbart boet, som befrias från dessa kostnader. Den som har fått i uppdrag att sköta bokföringen kan sålunda i allmänhet lita på att få betalt trots konkurshotet. Däremot svarar konkursboet med stöd av denna bestämmelse inte till någon del för lönerna till gäldenärens arbetstagare, även om arbetstagarna skulle ha haft bokföringsrelaterade uppgifter.

En bestämmelse om överlämnande av bokföringen finns i 9 kap. 3 § 2 mom. Enligt denna bestämmelse skall bokföringsmaterialet överlämnas till konkursboet utan ersättning. Har dock bokföringsarbete utförts under de senaste två månaderna, är boet enligt bestämmelsen betalningsskyldigt.

3 §. *Konkursgäldenärens ansvar.* Enligt paragrafen svarar konkursgäldenären inte för konkursboets skulder annat än med den del av sin egendom som hör till boet. Undantaget är boförvaltarens arvode, för vilket gäldenären i regel svarar när konkursen läggs ned eller förfarandet annars upphör (8 kap. 8 §). Denna princip överensstämmer med det nuvarande rättsläget, även om den inte uttryckligen har skrivits in i konkursstadgan.

17 kap. **Vård och försäljning av konkursboets egendom samt bestämmelser om pantborgenärer**

I detta kapitel ingår allmänna bestämmelser om vård och realisering av konkursboets egendom (1—5 §), specialbestämmelser om pantsatt egendom (6—14 och 17 §) samt vissa bestämmelser om utmätning (15 och 16 §). I lagförslagets 14 kap. finns bestämmelser om vem som har beslutanderätt när det gäller vård- och försäljningsåtgärder. Det gäller att märka att bestämmelserna om pantborgenärer

enligt artikel 5 i EG:s insolvensförordning inte begränsar borgenärens rätt att utöva sina rättigheter till pantegendomen, om egendomen när konkursen börjar är belägen i någon annan medlemsstat inom EU.

1 §. *Vård av egendomen.* I denna paragraf finns en allmän bestämmelse om vård av egendom som hör till konkursboet. Enligt bestämmelsen skall konkursboets egendom vårdas omsorgsfullt och på ett ändamålsenligt sätt. Syftet med bestämmelsen är att bevara egendomens värde och sålunda se till att egendomen ger ett så gott realiseringsresultat som möjligt.

Enligt bestämmelsen skall den egendom som hör till konkursboet vårdas så att den inte minskar och så att dess värde inte sjunker samt så att en förväntad värdeökning inte uteblir. Denna allmänna bestämmelse förutsätter bl.a. att egendom som snabbt förskäms eller annars sjunker i värde realiserar samt att egendomen vederbörligen skyddas och försäkras. En omsorgsfull vård av egendomen innebär också att konkursboet inte bedriver affärsverksamhet som är förenad med stora risker.

Kravet att egendomen skall vårdas på ett ändamålsenligt sätt innebär framför allt att konkursboets kostnader för vården av egendomen skall stå i rimlig proportion till den nytta som erhålls. Om det är uppenbart oförhållande för konkursboet att bevara egendomen, skall boet försöka göra sig av med egendomen så snabbt som möjligt. Det finns ingen anledning att i onödan skjuta upp avslutandet eller överlåtelsen av affärsverksamheten.

2 §. *Förvaringen av penningmedel.* I denna paragraf ingår kompletterande bestämmelser om förvaring av konkursboets penningmedel.

De gällande bestämmelserna om förvaring av konkursboets penningtillgångar finns i 59 § konkursstadgan. Enligt bestämmelsen skall penningtillgångar förvaras på ett för konkursboet räntabelt sätt. Enligt huvudregeln skall de sättas in på bankkonto mot ränta. Borgenärerna kan emellertid besluta att medlen skall lånas ut mot säkerhet till bevakningsdagen eller att medlen skall förräntas på annat sätt. Om penningmedel inte kan göras räntebärande, skall de förvaras utan

ränta i ett allmänt penninginstitut.

Enligt paragrafens 1 mom. skall konkursboets penningtillgångar förvaras på ett tillförlitligt sätt och hållas åtskilda från andra tillgångar. Med förvaring på ett tillförlitligt sätt avses i allmänhet att pengarna skall sättas in ett bankkonto till den del som de inte behövs för kontant betalning av boets löpande utgifter.

Konkursboet utgör en separat egendoms massa. Dess tillgångar får inte sammanblandas med boförvaltarens eller borgenärernas tillgångar och inte heller med utomståendes tillgångar som konkursboet eller boförvaltarens har i sin besittning. Med tanke på att bokföringen skall vara klar och för övervakningen av boförvaltningen är det nödvändigt att tillgångarna förvaras åtskilda från varandra. Principen har också en praktisk betydelse. Om konkursboets tillgångar sammanblandas t.ex. med boförvaltarens tillgångar, kan också konkursboets rättigheter äventyras. Även om bestämmelsen uttryckligen gäller bara penningmedlen gäller samma separeringskrav allmänt taget också konkursboets övriga egendom. Detta följer av den allmänna bestämmelsen om att konkursboets egendom skall vårdas omsorgsfullt (1 §).

De till konkursboet hörande tillgångarna skall så snabbt som möjligt delas ut till borgenärerna. Konkursboets primära syfte är således inte att få avkastning på tillgångarna. Av lagförslagets 18 kap 4 § 1 mom. framgår att förskott skall betalas på utdelningen när det finns så mycket tillgångar i boet att det kan anses ändamålsenligt att förskott betalas. I paragrafens 2 mom. ingår en bestämmelse för den händelse att konkursboet har större penningtillgångar än vad som behövs för betalning av boets skulder, med tillgångarna inte ännu delas ut till borgenärerna. Konkursboets penningtillgångar skall i ett sådant fall placeras på ett ändamålsenligt och betryggande sätt. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 59 § konkursstadgan.

Med kravet att tillgångarna skall förvaras på ett betryggande sätt avses att tillgångarnas värde bibehålls och att de fortfarande står till konkursboets förfogande. Tillgångarna skall också placeras på ett sätt som ger bästa möjliga inflationsskydd. Placeringen förutsätts inte ge någon egentlig avkastning. I allmän-

het skall tillgångarna sättas in på ett bankkonto, så att de kan lyftas när egendomen kan delas ut till borgenärerna. Enligt bestämmelsen är det möjligt att placera penningmedlen också på annat sätt. Då måste det dock förutsättas att placeringsrisken är så liten som möjligt och att egendomen lätt kan omvandlas i pengar. Anskaffning av placeringsobjekt kan i allmänhet betraktas som en mycket exceptionell åtgärd, som kommer i fråga närmast när det är uppenbart att utdelning eller förskott inte kan betalas i en nära framtid och placeringen kan anses vara motiverad på grund av att risken är liten samt på grund av den nytta som placeringen medför genom sin avkastning.

3 §. *Allmänna bestämmelser om försäljning av egendom.* I denna paragraf bestäms om realisering av egendom som hör till konkursboet. Bestämmelser om pantsatt egendom finns i kapitlets 8–14 §. Den allmänna bestämmelsen gäller också situationer i vilka att konkursboet säljer pantsatt egendom. Bestämmanderätten i samband med realiseringen regleras i 14 och 15 kap., som gäller konkursboets förvaltning.

Enligt paragrafens 1 mom. skall konkursboet realisera den egendom som hör till boet på det sätt som är fördelaktigast för det. Bestämmelsen ger uttryck för en central konkursrättslig princip och motsvarar 71 § 2 mom. (110/1995) konkursstadgan. I paragrafen uppställs inga krav eller begränsningar när det gäller försäljningssättet. Försäljningssättet blir alltid beroende av konkursboets prövning. Konkursboet är endast bundet av kravet på bästa möjliga försäljningsresultat.

Egendomen kan säljas på valfritt sätt, på en konkursauktion som förrättas av boförvaltare eller någon utomstående, i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen eller på något annat sätt, beroende på vad som anses vara förmånligast i det enskilda fallet. Boförvaltare skall vid behov utreda på vilket sätt man får det högsta priset för egendomen. Detta kan ibland förutsätta åtgärder av olika slag, t.ex. ordnande av en anbudstävlan eller vederbörliga marknadsföringsåtgärder. Särskilt avseende skall fästas vid om det är förmånligast att sälja rörelsen som en helhet, vilket innebär att också företagets s.k. good-

will-värde kan utnyttjas. I dessa fall skall beslutet ofta fattas omedelbart efter att konkursen har börjat, eftersom detta kan ha en avgörande betydelse för att företagets goodwill-värde skall kunna bibehållas och anställningsförhållandena fortbestå samt således också för att arbetstagarnas know-how skall kunna bevaras. Genom att rörelsen överläts som en helhet är det också möjligt att i samband med överlåtelsen dra nytta av t.ex. upphovsrätter som annars inte kunde överlätas, men nu överläts som en del av helheten (28 § upphovsrättslagen).

Ibland kan det också vara förmånligast för konkursboet att avstå från en viss egendom. Det är då i allmänhet fråga om egendom som inte har något realisationsvärde överhuvudtaget eller vars vård- och försäljningskostnader överstiger dess värde och som det därför från boets synpunkt är fördelaktigt att avyttra med det snaraste. Konkursboet kan t.ex. ge sådan egendom som gåva till något allmännyttigt ändamål. Om egendomen inte har något realisationsvärde men eventuellt ett affektionsvärde för gäldenären, kan boförvaltare i allmänhet ge gäldenären tillfälle att själv överta egendomen.

Enligt 71 § 2 mom. konkursstadgan kan boförvaltare låta sälja inteckningsduglig egendom i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen. När det gäller annan egendom skall konkursboet däremot själv sköta försäljningen. Paragrafens 2 mom. innebär till denna del en förändring av rättsläget, eftersom all slags egendom som hör till konkursboet enligt denna bestämmelse på ansökan av boet skall få säljas i den ordning som bestäms i utsökningslagen. I så fall betalar konkursboet vanliga utsökningsavgifter. För att försäljning skall vara möjlig förutsätts dock att utmättningsmannen samtycker till att försäljningen sköts på detta sätt. En utmättningsman som överväger att ge sitt samtycke skall ta hänsyn till sin arbetssituation och den sålda egendomens art samt hur svåråld egendomen sannolikt är och inom vilken tid den sannolikt kan realiseras. Om konkursboet svarar för upplagringen av egendomen eller inte kan också påverka utmättningsmannens beslut.

Utmättningsmannens samtycke till försäljningen behövs inte om försäljningen gäller

en fastighet eller ett inteckningsdugligt fartyg (23 § lagen om inteckning i fartyg 211/1927) eller ett luftfartyg (1 § lagen om inteckning i luftfartyg 211/1928). Det skall inte ha betydelse om inteckning faktiskt har fastställts i egendomen, men i samband med konkurs är detta i allmänhet fallet. Till denna del motsvarar propositionen nuläget. I bestämmelsen hänvisas också till att konkursboet endast under de förutsättningar som anges i 14 § skall få ansöka om att pantsatt egendom skall få säljas i den ordning som bestäms i utsökningslagen.

För att egendomen skall få säljas i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen förutsätts naturligtvis att detta försäljningssätt kan betraktas som det fördelaktigaste för boet.

4 §. *Överlåtelsebegränsning som gäller boförvaltaren och den närmaste kretsen kring boförvaltaren.* Syftet med denna paragraf är att förhindra att egendom som hör till konkursboet överläts till boförvaltaren och dennes närmaste krets. Motsvarande bestämmelse finns inte i konkursstadgan.

Enligt paragrafen får boförvaltaren inte för egen räkning förvärva egendom som hör till konkursboet. Bestämmelsen ger uttryck för kravet på god boförvaltningssed. Allmänt taget kan det inte godtas att boförvaltaren utnyttjar sin ställning och för egen räkning förvärvar egendom som hör till konkursboet. Ett sådant förfarande vore ägnat att väcka misstankar om att överlåtelsen inte är fördelaktig för boet samt att undergräva konkursförarbetet och boförvaltningssystemets allmänna tillförlitlighet, även när det inte finns något att invända mot köpesumman.

Förbudet gäller överlåtelse av egendom till boförvaltaren närstående personer, eftersom syftet med bestämmelsen annars inte uppnås. Det kan inte heller anses lämpligt att ett biträde som boförvaltaren anlitar och som deltar i boförvaltningen eller en biträdet närstående person skulle ha möjlighet att förvärva egendom som tillhör boet och på detta sätt dra nytta av sin ställning som biträde. Av denna anledning skall boförvaltaren dessutom se till att egendom inte säljs eller annars överläts till ett biträde som boförvaltaren anlitar eller till boförvaltaren eller biträdets närstående. Bestämmelsen har närmast en förebyggande betydelse och den förpliktelse

som föreskrivs i den gäller endast boförvaltaren. I paragrafen avses inte den situationen att sedvanliga dagligvaror till ett fast pris säljs till allmänheten i detaljhandeln, när boet fortsätter att bedriva gäldenärens rörelse.

En egendomsöverlåtelse i strid med förbudet är inte ogiltig i sig.

I paragrafen definieras inte boförvaltaren eller biträdets närmaste krets. Bestämmelsen har framförallt en principiell betydelse och det har därför inte ansetts motiverat att exakt definiera hur långt förbudet sträcker sig. Som närstående kan i allmänhet betraktas boförvaltaren familjemedlemmar och familjemedlemmar till ett biträde som boförvaltaren anlitar. Också försäljning till en avlägsnare släkting kan anses strida mot bestämmelsen, om försäljningen har samband med släktskapsförhållandet. Närheten kan även grunda sig på ägande eller delägarskap. I paragrafen har inte tagits in någon bestämmelse om i vilka fall ett nära förhållande mellan en sammanslutning och boförvaltaren eller boförvaltaren biträde kan tillmätas betydelse. Eftersom begreppet närstående inte definieras, kan man utgå ifrån att den krets av närstående som avses är mycket snäv.

5 §. *Hur sökande av ändring inverkar på försäljningen.* I paragrafen finns bestämmelser om realisering av konkursboets egendom när gäldenären överklagar beslutet att försätta gäldenären i konkurs.

Utgångspunkten är den att realiseringen inte påverkas av att beslutet att försätta gäldenären i konkurs överklagas. Syftet med konkursen kunde äventyras om ändringssökande utan vidare skulle hindra realisation. Om sökande av ändring skulle skjuta upp realisationen, kunde antalet fall där ändring söks i onödan öka. Å andra sidan kan ändringssökandet i praktiken förlora sin betydelse om egendomen säljs innan besvären har avgjorts. Av denna anledning föreslås i paragrafen en bestämmelse om att fullföljdsdomstolen kan förbjuda konkursboet att sälja egendom i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att undvika förluster eller betala kostnaderna för förvaltningen av konkursboet och värden av dess egendom eller meddela andra föreskrifter som begränsar försäljningen. Till sitt innehåll motsvarar paragrafen 58 § 2 mom. (110/1995) konkurs-

stadgan.

Förbudet kan utfärdas endast på yrkande av gäldenären. Det är fråga om ett interimistiskt förordnande som kan upphävas eller ändras. Förordnandet är i kraft högst till dess att huvudsaken har avgjorts.

Enligt paragrafen kan fullföljdsdomstolen utfärda också andra förbud som gäller försäljningen. Den kan t.ex. förordna att egendom får säljas, men endast på sådana villkor att försäljningen förfaller om beslutet att försätta gäldenären i konkurs upphävs.

Enligt 58 § 3 mom. (110/1995) konkursstadgan skall gäldenärens yrkande omedelbart tillställas fullföljdsdomstolen, som omedelbart skall ta upp det till prövning. Det är inte nödvändigt att i paragrafen särskilt ta in en motsvarande bestämmelse, eftersom den domstol som har avgjort ärendet om att försätta gäldenären i konkurs enligt lagförslaget 7 kap. 15 § utan dröjsmål skall sända ändringsansökan till den domstol som skall behandla ansökan, och besvaren skall tas till behandling i domstolen i brådska ordning.

6 §. *Avkastningen på pantsatt egendom.* I konkursstadgan finns inga bestämmelser om pantsatt egendoms avkastning. Denna avkastning tillhör i allmänhet ägaren. I en konkurs skall avkastningen av konkursboets egendom såsom hittills tillhöra konkursboet (5 kap. 1 § 3 mom.). I paragrafen föreskrivs om fördelningen av den avkastning som fås av pantsatt egendom.

Enligt 4 kap. 29 § 2 mom. utsökningslagen får den avkastning som uppstår efter att fastigheten har utmätts mätas ut och med stöd av 6 kap. 9 § 2 mom. i utsökningslagen fördelas jämte köpeskillingen. Dessa bestämmelser i utsökningslagen har i utsökningspraxis på ett relativt hävdvunnet sätt tillämpats också på lös egendom. I vissa speciallagar finns bestämmelser om pantsatt egendoms avkastning. Enligt 6 § lagen om värdeandelskonton (827/1991) skall vid notering av utmätning som hänför sig till värdeandelar bl.a. anges huruvida den avkastning eller det kapital som hör till värdeandelen skall betalas till kontoinnehavaren eller panthavaren eller till utsökningsmyndigheten. Denna bestämmelse anger emellertid inte föremålet för utmätningen utan innehåller endast en anvis-

ning om hur utmätningen skall noteras.

För närvarande får en pantborgenär egendoms avkastning under konkursen, om den pantsatta egendomen mäts ut med stöd av en särskild verkställighetsgrund. Eftersom också pantfordringar enligt lagförslaget kan redas ut i samband med konkursförfarandet, kan separata rättegångar inte anses vara ändamålsenliga. De orsakar också kostnader som skall betalas av köpeskillingen för panten och pantens avkastning. Av denna anledning är det motiverat att en pantborgenär i en konkurs har samma rätt till den pantsatta egendoms avkastning som pantborgenären har vid utsökning. Ytterligare en omständighet som talar för att avkastningen skall tillfalla pantborgenären är att förslaget i vissa fall begränsar pantborgenärens rätt att besluta om tidpunkten när panten skall säljas. Konkursboet har nämligen för det första rätt att temporärt förbjuda pantborgenären att vidta eller fortsätta åtgärder för att realisera panten (16 kap. 12 §). Dessutom kan domstolen ge konkursboet rätt att realisera panten trots pantborgenärens motstånd (16 kap. 13 §). Konkursboet har också rätt att ansöka om att pantsatt egendom skall säljas i den ordning som bestäms i utsökningslagen (16 kap. 14 §). Dessa bestämmelser gäller all slags egendom och det är också av den anledningen motiverat att inte låta egendomslaget avgöra om avkastningen skall tillhöra pantborgenären eller boet. Bestämmelsen om avkastningen föreslås gälla också en pantborgenär som har gäldenären tillhörig lös egendom som pant. Om panträtten enligt ett uttryckligt villkor i pantsättningsavtalet inte ens vid exekution omfattar pantens avkastning, tillfaller avkastningen boet.

Av ovan nämnda skäl skall den avkastning som pantsatt egendom ger under konkursen räknas pantborgenären till godo och delas ut i samband med att köpesumman fördelas. Pantborgenären får dock bara nettoavkastningen. I 7 § föreskrivs i överensstämmelse med 80 § konkursstadgan att konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som hör till boet. Från den avkastning som tillfaller boet skall således först

dras av de direkta utgifter som boet har för egendomen. T.ex. från den hyra som en hyresgäst betalar till gäldenären skall dras av det bolagsvederlag som boet har betalt och andra nödvändiga utgifter som boet har förorsakats av den uthyrda egendomen. Hyresgästen betalar således inte hyra till pantborgenären, utan till konkursboet i stället för till gäldenären.

Enligt bestämmelsen skall avkastningen redovisas till pantborgenären senast i samband med fördelningen av köpesumman. Detta innebär att skillnaden mellan inkomsterna och utgifterna slutgiltigt skall redas ut i samband med försäljningen av egendomen. Avkastningen kan däremot betalas till pantborgenären redan innan panten säljs.

Hyra är en sedvanlig form av avkastning. Avkastningen kan också vara t.ex. någon annan på ett privaträttsligt avtal baserad egendomsrelaterad inkomst av egendomen samt inkomst från försäljning av skog. Med avkastning avses inte inkomst som inte heller vid utmätning av egendom skulle komma pantborgenären till godo. Om konkursboet fortsätter gäldenärens rörelse och använder den pantsatta egendomen i denna verksamhet, t.ex. en in-tecknad bil eller ett in-tecknat fartyg, är inkomsten av verksamheten inte en sådan i bestämmelsen avsedd avkastning som tillhör pantborgenären. Hyr konkursboet däremot ut bilen eller fartyget, är hyresinkomsten pantborgenärens.

7 §. *Kostnaderna för pantsatt egendom.* Enligt paragrafens 1 mom. har konkursboet rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som hör till boet. Bestämmelsen har anknytning till 6 §, som gäller pantegendomens avkastning. Av den föreslagna paragrafen följer att endast nettoavkastningen räknas pantborgenären till godo. Bestämmelsen motsvarar i sak 80 § (1585/1992) konkursstadgan, men till bestämmelsen har för tydlighetens skull fogats en bestämmelse om att till de nödvändiga kostnaderna också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen.

Konkursboets rätt att få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet orsakas av

vård och försäljning av pantsatt egendom har motiverats i regeringens proposition med förslag till lagstiftning om revidering av för-månsrättssystemet (RP 181/1992 rd). Med kostnader avses i bestämmelsen sådana kostnader som är nödvändiga för att bevara egendomens värde och för att egendomen skall realiseras. Sådana kostnader är inte allmänna boförvaltningskostnader eller t.ex. fastighetsskatt som boet betalar. Konkursboet har rätt att få ersättning för kostnaderna för försäljningen av egendomen oberoende av på vilket sätt egendomen säljs. Om boförvaltarens sköter försäljningen av egendomen, har boet rätt att från försäljningspriset ta boförvaltarens arvode för försäljningen. Om pantsatt egendom säljs tillsammans med annan egendom som hör till boet, har konkursboet rätt att av pantens värde få den del av de nödvändiga försäljningskostnaderna som hänför sig till försäljningen av panten. Om försäljningskostnaderna inte på något annat sätt kan fördelas mellan den pantsatta egendom och övrig egendom, kan avseende fästas bl.a. vid hur stor andel pantens värde utgör av det sammanlagda försäljningspriset.

Om en fastighet säljs på exekutiv auktion, skall konkursboet vid partsförhandlingen eller därförinnan skriftligen uppge sina fordringar (utsökningslagen 5 kap. 21 §) och dessa skall med stöd av 5 kap. 26 § utsökningslagen betalas till konkursboet omedelbart efter verkställighetskostnaderna.

Det är inte alltid ändamålsenligt att konkursboet har hand om panten. Det kan vara ändamålsenligt att överföra förvaltnings- och underhållsuppgifterna för en fastighet som hör till konkursboet på en pantborgenär, som ofta har det primära intresset av att säkerhetens värde bibehålls. Boet har inte heller nödvändigtvis tillgång till de utrymmen som behövs för att förvara panten. Särskilt när konkursboet inte sköter realiseringen av den pantsatta egendomen kan det vara ändamålsenligt att pantborgenären vårdar denna. T.ex. in-tecknade bilar kan av boet överlämnas till pantborgenären för försäljning, om borgenären samtycker till detta.

I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser för det fall att konkursboet har gett en pantborgenär i uppdrag att ha hand om värden av pantsatt egendom som hör till boet. Pantbor-

genären har då samma rätt som konkursboet att få ersättning för de nödvändiga kostnaderna för vården. Kostnaderna kan anses vara nödvändiga om de är motiverade för att hålla egendomen i ursprungligt skick. Det kan vara fråga om reparationskostnader och i vissa fall också om uppvärmningskostnader, om de är nödvändiga för att förhindra ytterligare skador på egendomen. Däremot har pantborgenären inte rätt att av konkursboet få ersättning för att pantegendomen har använts. I detta avseende befinner sig pantborgenären alltså inte i en bättre ställning än om egendomen hade förblivit i gäldenärens besittning.

Pantborgenärens rätt till ersättning förutsätter att konkursboet uttryckligen har givit en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av egendomen. Enbart den omständigheten att pantborgenären fortfarande har en handfången pant i sin besittning berättigar inte borgenären att få ersättning för kostnaderna av boet.

I paragrafen regleras inte pantborgenärens rätt att av köpesumman få ersättning för sina kostnader för försäljning av egendomen. Pantborgenären har också annars rätt till sådan kostnadsersättning i den utsträckning som panträtten enligt pantsättningsavtalet även omfattar indrivningskostnader och kostnaderna för försäljning av panten.

8 §. *Konkursboets rätt att sälja pantsatt egendom.* Enligt konkursstadgan är utgångspunkten den att en pantborgenär får sälja sin pant utan hinder av konkursen. Om ingen av pantborgenärerna har vidtagit åtgärder för att realisera pantsatt fast egendom, kan realiseringen ske på initiativ av boet (71 § konkursstadgan). Det är tillåtet att sälja fast egendom redan i det skede då boet förvaltas av gode män, omedelbart efter borgenärsförhöret (58 § 1 mom.). Lös egendom kan konkursboet sälja om pantborgenären inte vill sköta försäljningen (76 § 1 mom.).

Konkursboet skall sälja egendomen på det från boets synpunkt fördelaktigaste sättet (71 § 2 mom. konkursstadgan). Beslutet om försäljningssättet fattas av borgenärerna vid borgenärssammanträdet med enkel majoritet (69 §), men boförvaltarna kan självständigt besluta om försäljning av anspråkslös egendom. Borgenärssammanträdet kan också ge

boförvaltaren ett generellt formulerat uppdrag att sälja egendom i boet.

Enligt paragrafens 1 mom. får konkursboet sälja pantsatt egendom alltid då pantborgenären samtycker därtill. Detta motsvarar det nuvarande rättsläget. Om pantborgenärerna är flera, måste de alla ge sitt samtycke till försäljningen, också när det är fråga om andrahandspantsättning.

Särskilt när det är fråga om realisering av en fastighet eller annan intecknad egendom kan slutresultatet bli bättre om konkursboet sköter försäljningen. En pantborgenär kan nämligen inte själv sälja en inteckningssäkerhet, utan det enda försäljningssättet är då exekutiv auktion i enlighet med utsökningslagen. Eftersom försäljningspriserna vid en exekutiv auktion ofta blir lägre än vid frivillig försäljning, är en exekutiv auktion i allmänhet inte ett förmånligt alternativ, inte heller från pantborgenärens synpunkt. En frivillig försäljning är också ett snabbare sätt att realisera egendomen, eftersom realisering i enlighet med utsökningslagen förutsätter att borgenären har en dom om saken. När konkursboet säljer fast egendom kan försäljningen ske på normalt sätt, vilket innebär att betalningstider och övriga köpevillkor kan avtalas fritt. Också försäljningsobjektet kan bestämmas på önskat sätt, t.ex. så att en pantsatt fastighet säljs i delar eller så att försäljningen omfattar också sådan lös egendom som lämpar sig för nyttjandet av fastigheten, t.ex. maskiner och anordningar.

Konkursboet beslutar om det vill vidta åtgärder för att realisera pantsatt egendom. En pantborgenär kan således inte kräva att boet skall sköta försäljningen av egendomen.

Enligt förslaget kan konkursboet under vissa förutsättningar sälja pantsatt egendom också utan pantborgenärens samtycke, om försäljningsresultatet blir bättre på detta sätt. I bestämmelsen hänvisas till 13 §, där det föreskrivs om förutsättningarna för försäljning samt om det domstolstillstånd som krävs.

Försäljning av pantsatt egendom måste ske med beaktande av generalklausulen i kapitlets 3 § 1 mom. om att egendomen skall realiseras på det sätt som är fördelaktigast för boet. Försäljningssättet kan vara fri försäljning eller frivillig auktion genom boets försorg, eller något annat sätt som bedöms vara

det fördelaktigaste. Boförvaltaren skall med tanke på försäljning av den pantsatta egendomen utreda hur det högsta priset kan fås för egendomen. Den marknadsföring och de förhandlingar som försäljningen förutsätter kan skötas av boförvaltaren eller enligt uppdrag t.ex. av en fastighetsförmedlare. Det är också möjligt att ordna en anbudstävling om försäljningsobjektet. En eventuell frivillig auktion ordnas av boförvaltaren. Auktionen förrättas i allmänhet i uppslag och boet kan i auktionsvillkoren förbehålla sig rätten att godkänna eller förkasta anbud. Om det högsta anbudet godkänns kan köpebrevet upprättas redan samma dag.

Köpebrevet undertecknas alltid av boförvaltaren, som beroende på objektets art och värde kan ha självständig rätt att besluta om försäljningen eller att verkställa borgenärernas beslut. En bestämmelse om boförvaltarens rätt att företräda konkursboet finns i lagförslagets 14 kap. 6 §. När det gäller en fastighet skall köpebrevet uppfylla de formkrav som anges i 2 kap. 1 § i jordabalken.

Konkursboet kan även ansöka om att den pantsatta egendomen skall säljas i den ordning som föreskrivs i utskönningslagen. En bestämmelse om detta finns i 14 §.

Av paragrafens 2 mom. framgår att om konkursboet säljer pantsatt egendom och pantskulden inte betalas bort, förblir panträtten i kraft om inte pantborgenären samtycker till något annat. Detsamma gäller enligt bestämmelsen också andra rättigheter som egendomen svarar för.

Detta skydd har en pantborgenär också enligt den gällande lagstiftningen. Enligt 71 § 3 mom. konkursstadgan skall panträtten och annan rätt för vilken egendomen svarar bibehållas vid försäljning av egendom som avses i förordningen om inteckning i fast egendom eller registrerat fartyg eller luftfartyg eller bil eller annat objekt som enligt lagen om inteckning i bil (810/1972) kan vara föremål för inteckning. I 76 § konkursstadgan bestäms om handfången pant. Enligt bestämmelsen kan konkursboet sälja sådan egendom endast om borgenären på detta sätt får full betalning för sin fordran.

Bestämmelsen är en konsekvens av de allmänna sakrättsliga principerna. Utgångspunkten är den att en frivillig försäljning inte

påverkar panträtten och inte heller andra sakrättsligt skyddade rättigheter, såsom en jordlegorätt. Säljaren ansvarar också för att sådana tidigare inrättade rättigheter bibehålls vid försäljningen, som kunde förfalla på grund av att köparen skyddas av sin goda tro. I förslaget till konkurslag finns inga bestämmelser om vilka rättigheter som bibehålls och vilka som kan förfalla i samband med ett köp. Särskilda rättigheter har ofta anknytning till fastigheter och bestämmelserna om deras bestånd finns i 3 kap. 7—9 § i jordabalken.

I praktiken genomförs ett köp i allmänhet så att pantfordringarna betalas av köpesumman, varefter pantbrevet eller, då det är fråga om lös egendom, besittningen till egendomen överläts till köparen. Panträtten kvarstår som en gravation i den sålda fastigheten endast om köparen och borgenären har kommit överens om att köparen övertar ansvaret för betalningen av pantfordran.

Paragrafens bestämmelser tillämpas också när gäldenärens egendom utgör säkerhet för någon annans skuld. Den omständigheten att egendomen är pantsatt genom tredjemanspantstättning hindrar inte att den säljs i samband med en konkurs och konkursboet kan då sköta realiseringen under motsvarande förutsättningar som när det gäller försäljning av annan pantsatt egendom som gäldenären äger. Om egendomens värde överstiger den skuld för vilken egendomen utgör pant och det är uppenbart att skulden kommer att drivas in ur panten, kan boet vidta försäljningsåtgärder. En snabb realisering kan vara förenlig med boets intressen också med tanke på vad det kostar att vårda egendomen eller av den orsaken att dröjsmålsräntor kan öka pantskuldens belopp.

9 §. *Övergång av företräde till betalning.* Enligt konkursstadgan förfaller en pantfordran inte till betalning för att en konkurs inleds (34 §) och pantborgenären är således inte skyldig att utan full räntegottgörelse ta emot förtida betalning för pantskulden, om konkursboet erbjuder borgenären betalning. Enligt lagförslagets 3 kap. 9 § anses också en pantfordran som inte har förfallit till betalning förfallen när konkursen börjar. Bestämmelsen gäller endast skuldförhållandet mellan konkursgäldenären och borgenären. Utan ett uttryckligt avtalsvillkor innebär en

konkurs t.ex. inte att huvudskulden förfaller till betalning, trots att en borgensman eller den som har ställt en tredjemanspant för skulden försätts i konkurs.

En gäldenär har rätt att när han så önskar betala en förfallen fordran i dess helhet. Denna rätt övergår vid konkursens början på konkursboet och borgenärens samtycke till betalningen behövs inte. Därför föreslås inte heller någon bestämmelse om konkursboets rätt att betala en fordran. Av de allmänna principerna följer också att pantborgenären efter att skulden har betalats skall överlämna panten eller pantbrevet till konkursboet, om inte borgenären är skyldig att hålla kvar panten t.ex. för en efterpanthavares räkning.

Det kan vara motiverat att betala en pantskuld av konkursboets övriga tillgångar om boet vill hålla kvar möjligheten att nyttja fastigheten eller annan egendom eller om boet anser det behövt att påverka sättet eller tidpunkten för försäljning av egendomen. I praktiken kan det bli fråga om att på detta sätt lösa in en pant endast i det fall att värdet av den pantsatta egendomen täcker pantskuldens belopp. Vid en konkurs är sådana situationer sällsynta. Bestämmelsen betyder inte att konkursboet behöver betala alla fordringar som egendomen svarar för. Det är möjligt att en del av pantborgenärerna har samtyckt till att skjuta upp försäljningen av egendomen eller till att pantobjektet nyttjas av konkursboet, varvid boet betalar bort endast de fordringar vilkas borgenärer inte har samtyckt till ett sådant förfarande.

Enligt paragrafen övergår pantborgenärens företräde till betalning på konkursboet om boet betalar pantskulden. I samband med inlösen av panten blir konkursboet tvunget att använda boets medel för betalningen eller att eventuellt ta upp kredit för ändamålet. Det ligger i konkursborgenärernas intresse att också de med pantskulden förknippade rättigheterna till betalning då övergår till konkursboet. Genom bestämmelsen skapas för konkursboet ett slags ägarpanträtt, som vår lagstiftning inte annars känner till.

Konkursboets förmånsrätt har betydelse om de sammanlagda pantskulderna överstiger säkerhetens värde. Utan en uttrycklig bestämmelse om saken skulle konkursboets betalning av skulden och den omständigheten

att panträtten till följd därav skulle förfalla komma att gagna endast de övriga pantborgenärerna med sämre förmånsrätt, mellan vilka köpesumman skulle fördelas. Den förslagna bestämmelsen medför då att konkursboet vid fördelningen av köpesumman får tillbaka inlösningspriset till den del som den ursprungliga borgenären skulle ha fått betalning. Det är inte i egentlig mening fråga om ett sådant inträde i borgenärens ställe som skulle ge konkursboet rätt att få dröjsmålsränta för den skuld som boet har betalat. Det har inte heller annars ansetts behövt med någon ränta på inlösningspriset, särskilt med beaktande av att realiseringen av egendomen i varje fall kommer att äga rum inom en kort tid. I det fall att konkursboet har betalat samtliga pantfordringar får konkursboet hela det belopp som realiseringen av panten avkastar.

Bestämmelsen i 3 kap. 9 § om när en fordran förfaller till betalning gäller endast konkursfordringar. Konkursen medför inte att någon annans än konkursgäldenärens skuld förfaller till betalning och vid tredjemanspantstättning har borgenären inte någon skyldighet att av konkursboet ta emot betalning för en annan gäldenärs skuld, som inte ännu har förfallit till betalning. Om också huvudskulden har förfallit till betalning, hindrar visserligen inget konkursboet från att betala skulden, för att t.ex. kunna använda den pantsatta egendom som på detta sätt frigörs i gäldenärens rörelse, som konkursboet fortsätter. Konkursboet bör dock betala skulden endast när det är uppenbart att borgenären kommer att åberopa tredjemanspanten och kräva realisering av den pantsatta egendomen. Att boets tillgångar används på detta sätt kan annars anses stå i strid med konkursens syfte och även med bestämmelsen i kapitlets 2 § om förvaring av boets penningmedel. När boet överväger att betala en skuld som denna gäller det naturligtvis också att göra en bedömning av gäldenärens betalningsförmåga för att bestämma värdet på konkursboets regressfordran.

10 §. *Ersättning för att en pantskuld förfaller till betalning i förtid.* I kreditavtal avtalas vanligen om påföljderna av gäldenärens betalningsdröjsmål eller andra avtalsbrott från gäldenärens sida. Då en penningskuld har

förfallit till betalning blir gäldenären skyldig att betala dröjsmålsränta. Typiska andra klausuler är bestämmelser om avtalsvite, som innebär att gäldenären kan åläggas att betala ett fast belopp i skadestånd. Ett avtalsbrott kan också leda till skyldighet att ersätta någon annan skada som har åsamkats borgenären, t.ex. en räntedifferens. En gäldenärs konkurs, som förebådar ett avtalsbrott, utgör i regel en grund för uppsägning av kreditavtalet och för uppsägning av skulden i förtid. I praktiken vidtas åtgärder för att säga upp skulden omedelbart då borgenären har fått kännedom om konkursen. En del av skulderna har i allmänhet sagts upp redan före konkursens början.

I motsats till vad som är fallet enligt gällande lag behöver pantborgenären enligt lagförslaget inte särskilt säga upp en skuld till betalning (3 kap. 9 §). För att pantborgenärens ställning när fordringen förfaller till betalning med stöd av lagen skall vara densamma som om borgenären själv hade åberopat uppsägningsvillkoret, föreslås i paragrafen en bestämmelse som tryggar detta. Enligt bestämmelsen har pantborgenären rätt att av pantens värde få det belopp som gäldenären hade varit skyldig att betala om borgenären i det ögonblick som konkursen började hade sagt upp skulden till följd av ett avtalsbrott från gäldenärens sida. Borgenärens ställning påverkas sålunda inte av en sådan slumpmässig omständighet som huruvida borgenären har råkat säga upp skulden till betalning före konkursen eller inte.

Bestämmelsen beaktas i samband med realiseringen av panten, då pantfordringarna jämte dröjsmålsräntor och eventuella andra ersättningar betalas av det belopp som har influtit vid försäljningen. Bestämmelsen tillämpas också då konkursboet i syfte att lösa in pantsatt egendom eller av någon annan orsak med stöd av 9 § betalar en pantskuld. Om skulden inte hade förfallit till betalning när konkurs börjar, har borgenären rätt att kräva boet på en ersättning som täcker skuldkapitalet, den fram till konkursens början upplupna räntan samt dröjsmålsränta för tiden efter konkursens början. Om också någon annan påföljd för gäldenärens avtalsbrott har avtalats, har borgenären rätt att kräva att också denna skall betalas av pantens värde, förut-

satt att ersättningen omfattas av panträtten. Från borgenärens synpunkt har ersättningarna i praktiken betydelse endast i det fall att pantbrevets eller det pantsatta föremålets värde är så högt att det täcker också betalningen av denna ersättning. Till övriga delar är det ju frågan om en vanlig konkursfordran, vilket innebär att borgenären inte kan kräva att boet betalar ersättningen.

11 §. *En pantborgenärs rätt att realisera pantsatt egendom.* I paragrafen ingår bestämmelser som skall iakttas då pantsatt egendom säljs genom pantborgenärens försorg. En pantborgenär har även enligt gällande lag separatistställning i en konkurs. I fråga om en fastighet betyder detta att konkursen inte hindrar en borgenär som har panträtt i fastigheten att medan konkursen pågår ansöka om att hans eller hennes fordran separat skall sökas ut ur fastigheten. Om panten utgörs av lös egendom, får pantborgenären sälja den om konkursboet inte löser in egendomen.

En borgenär kan ansöka om utmätning av en fastighet och fastigheten kan realiseras i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen (konkursstadgan 10 § 3 mom.). En pantborgenär kan kräva exekutiv auktion oberoende av om han eller hon har bevakat sin fordran eller inte. En förutsättning för utsökning är att borgenären har en betalningsdom eller någon annan utsökningsgrund. En pantborgenär som inte har någon utsökningsgrund kan få en sådan under konkursen, t.ex. genom att väcka s.k. hypotekstalan (utsökningslagen 4 kap. 22 § 1 mom.). Om en borgenär bevakar sin fordran och denna fastställs i konkursdomen, är konkursdomen verkställighetsgrunden. Samma regler gäller också för annan intecknad egendom. Pantsättning av värdepapper och annan lös egendom som handfången pant ger borgenären en ännu bättre ställning, eftersom borgenären själv kan sälja säkerheten utan att någon utsökningsgrund behövs. I 3 § 1 mom. lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning föreskrivs om en pantborgenärs förmånsrätt till betalning. Om realiseringen ger ett överskott tillfaller detta konkursboet.

Lagförslaget ger allmänt taget pantborgenären samma rätt att realisera sin pant som pantborgenären har enligt gällande lag. En

skillnad är dock att lagförslaget förutsätter att borgenären först anmäler sin pantfordran så som föreskrivs i 12 kap. Enligt 12 kap. 9 § skall borgenären lämna boförvaltaren de uppgifter om fordringen och panträtten som skall tas in i en bevakningsskrift. En bestämmelse om motsvarande utredning i fråga om en tredjemanspant finns i lagförslaget 12 kap. 10 §. Realiseringsåtgärder får inte vidtas förrän utredningen har givits. Om realisationsåtgärder har vidtagits före konkursens början, skall en utredning om saken utan dröjsmål lämnas till boförvaltaren.

Det är skäl att observera att om den pantsatta egendomen vid konkursens början finns i någon annan av EU:s medlemsstater, kan pantborgenären realisera panten helt oberoende av konkursen (EG:s insolvensförordning, artikel 5). Pantborgenären kan således sälja panten utan att ha anmält sin fordran och panträtten. Även i dessa fall tillfaller överskottet konkursboet.

Försäljningssättet regleras inte närmare i lagen. Vid försäljningen av panten skall pantborgenären beakta pantägarens intressen. Allmänna bestämmelser om pantborgenärens omsorgsplikt finns i 10 kap. 2 § 4 mom. handelsbalken och i 8 § 1 mom. lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har avhämtats. I en konkurssituation skall pantborgenären på motsvarande sätt beakta konkursboets intressen. För tydlighetens skull föreslås att i 1 mom. i paragrafen tas in en bestämmelse som motsvarar 76 § 1 mom. konkursstadgan. Även om bestämmelsen är allmänt formulerad, gäller den i praktiken fortfarande endast sådan lös egendom som borgenären i allmänhet kan sälja själv. Bestämmelserna innebär att pantborgenären skall försöka få ett så högt försäljningspris som möjligt för panten.

I en konkurssituation skall pantborgenären iakttä de i pantsättningsavtalet eventuellt avtalade försäljningsvillkoren samt det anmälningsförfarande gällande bostadsaktier som föreskrivs i 10 kap. 2 § 2 mom. handelsbalken.

Enligt paragrafens 2 mom. skall pantborgenären underrätta boförvaltaren om tiden och platsen för försäljningen. Anmälan skall göras i ett så tidigt skede som möjligt, eftersom avsikten med anmälan är att boet skall ha en

tillräckligt lång tid på sig att t.ex. överväga en inlösning av panten eller annars försöka påverka försäljningen så att den blir så fördelaktig för boet som möjligt. En motsvarande bestämmelse om anmälningsskyldighet finns för närvarande i 76 § 1 mom. konkursstadgan.

Det är skäl att pantborgenären informerar boförvaltaren så snart borgenären vet när egendomen kommer att säljas. Anmälan skall i allmänhet göras minst två veckor före köpslutet. I anmälan skall också nämnas försäljningssättet och om avsikten är att försäljningen skall ske som ett vanligt köp, också de relevanta köpevillkor som är kända. Borgenären skall informera boförvaltaren också när han lämnar in en ansökan om utsökning. Auktionskungörelsen görs av utsökningsmyndigheten (utsökningslagen 5 kap. 21 §).

Syftet med denna förhandsanmälan om försäljningen är att konkursboet skall kunna bedöma hur fördelaktig försäljningen är från boets synpunkt. Anmälningsförfarandet har samband med konkursboets uppgift att eftersträva en så hög köpesumma som möjligt. Detta syfte stöds av bestämmelserna om att konkursboet temporärt kan förbjuda borgenärens realiseringsåtgärder och vid behov också själv sköta försäljningen av den pantsatta egendomen eller lösa in den. Bestämmelserna i kapitlets 9 och 11—13 § utgör sålunda en helhet. Även om bestämmelserna ger konkursboet nya möjligheter till medinflytande, är huvudregeln fortfarande den att pantborgenärerna själva sköter realiseringen. I praktiken kommer konkursboet och pantborgenären överens om genom vems försorg panten skall realiseras. Ofta kan de också avtala om försäljningsvillkoren.

Senast i det skede då pantborgenären har gjort anmälan om försäljningen skall konkursboet klarlägga den pantsatta egendomens värde och vid behov försöka finna köparkandidater som är intresserade av objektet. Om tiden inte räcker till för en sådan utredning och om t.ex. det försäljningssätt eller de försäljningsvillkor som pantborgenären uppgivit inte förefaller vara förenliga med konkursboets intressen, kan konkursboet med stöd av 12 § utfärda ett temporärt försäljningsförbud. Under denna tid kan konkursboet antingen i enlighet med 9 § betala pantskulden och så

lunda lösa in pantföremålet eller också på det sätt som avses i 13 § skaffa en köpare vars anbud överstiger det pris som annars skulle fås. Pantborgenären skyddas dels av konkursboets allmänna skyldighet att tillvarata borgenärernas intressen, dels av den omständigheten att konkursboets försäljningsåtgärder kan hänskjutas till domstol för prövning.

Enligt 76 § 2 mom. konkursstadgan skall panthavaren ge konkursboet en redovisning över försäljningen och hur köpesumman har använts samt överlämna det eventuella överskottet till boet. Även enligt lagförslaget skall pantborgenären på motsvarande sätt ge en redovisning till konkursboet över försäljningen samt överlämna ett eventuellt överskott till boet. Dessa åtgärder skall vidtas utan dröjsmål. Om borgenären har flera fordringar för vilka panten utgör säkerhet, skall redovisning över användningen av köpesumman ges omedelbart efter att köpesumman har använts för betalningen av en viss skuld. Om försäljningen har skett i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen, skall överskottet med stöd av 15 § redovisas av utmätningsmannen. Det är skäl att alltid ge redovisningen skriftligen.

Med stöd 3 mom. kan domstolen på yrkande av konkursboet förbjuda eller avbryta realiseringsåtgärder som har vidtagits i strid med 1 eller 2 mom. En förutsättning för ett uttryckligt förbud är att borgenären har förfarit lagstridigt genom att vidta realiseringsåtgärder innan han eller hon har utrett sin fordran för boet eller gjort en anmälan om försäljning. Utmätningsmannen skall avbryta verkställigheten i enlighet med vad domstolen bestämmer om saken.

För att domstolen skall få utfärda ett ovan nämnt förbud förutsätts det att förbudet är nödvändigt för att trygga konkursboets rättigheter. Detta är fallet redan när konkursboet behöver tid för utredning av saken, och boet kan inte ännu i detta skede förväntas visa att en försäljning på något annat sätt skulle ge ett bättre resultat. I momentet bestäms inte vad domstolens beslut skall innehålla. I allmänhet kan ett beslut som förbjuder eller avbryter realiseringsåtgärder utformas så att boet får tillräckligt med tid att utreda sin fordran och panträtt. Om fordran har utretts men borgenären har underlåtit att underrätta

boet om försäljningen, kan försäljningen förbjudas och skjutas upp med t.ex. en eller två veckor.

Utom att förbjuda eller avbryta realiseringsåtgärder kan domstolen samtidigt besluta om säkringsåtgärder som behövs för att trygga förbudet. Det kan bli frågan om t.ex. kvarstad, vite eller att den pantsatta egendomen skall överlämnas i en särskild syssломans besittning.

Ett lagstridigt försäljningsförfarande förutsätter brådskande åtgärder. Av denna anledning kan boförvaltaren i allmänhet utan något beslut av borgenärssammanträdet besluta ansöka om ett försäljningsförbud eller en säkringsåtgärd.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om en betalningspåföljd i syfte att säkerställa att pantborgenären uppfyller anmälningsskyldigheten. Pantborgenären blir skyldig att till konkursboet betala ett belopp motsvarande avgiften för efterbevakning, om den pantsatta egendomen har sålts utan att pantborgenären till boförvaltaren har överlämnat en utredning om sin pantfordran eller utan att boförvaltaren på förhand har underrättats om försäljningen. En sådan avgift kan påföras också i det fall att pantborgenären har försummat att avge redovisning över försäljningen.

Enligt lagförslagets 12 kap. 16 § 1 mom. utgör avgiften en procent av fordrans belopp, likväl minst 600 euro och högst 6 000 euro. Avgiften bestäms och uppbärs av boförvaltaren.

Enligt de allmänna bestämmelserna skall pantborgenären tillvarata pantägarens intressen. I 11 § föreskrivs på motsvarande sätt som i 76 § 1 mom. konkursstadgan att konkursboets intressen skall beaktas när panten säljs. Om pantborgenären försummar sin omsorgsplikt, t.ex. säljer egendomen till underpris, kan borgenären bli tvungen att ersätta skadan redan med stöd av de allmänna bestämmelserna om pantborgenärs omsorgsplikt. Om det lagstridiga förfarandet orsakar någon annan skada, t.ex. vållar konkursboet extra kostnader av den anledningen att det senare blir nödvändigt att särskilt utreda pantfordrans belopp eller panträttens giltighet, är borgenärens ersättningsskyldig enligt bestämmelsen i 20 kap. 2 § om konkursborgenärers skadeståndsskyldighet.

12 §. *Förbud att sälja pantsatt egendom.* Enligt denna paragraf kan konkursboet för viss tid förbjuda en pantborgenär att sälja pantsatt egendom. Konkursstadgan ger inte motsvarande möjlighet att ingripa i en pantborgenärs separatistställning. De föreslagna bestämmelserna gäller enligt artikel 5 i EG:s insolvensförordning inte sådan pantsatt egendom som vid konkursens början befinner sig i en annan EU-stat.

Av paragrafens 1 mom. framgår att ett förbud av det slag är temporärt och kan utfärdas endast en gång. Beslutet är konkursboets. Beslutet fattas av borgenärerna, om inte borgenärerna har överfört eller om inte borgenären får fatta beslutet för att det är brådskande. Förbudet kan utfärdas i vilket skede som helst av förfarandet och även under giltighetstiden för ett sådant förbud som en domstol har utfärdat med stöd av 11 § 3 mom. Förbudet kan utfärdas för högst två månader.

Förbudet ger konkursboet en viss frist, under vilken egendomen är fredad. Under denna frist kan konkursboet klarlägga eventuella oklarheter som för knippade med pantborgenärens fordran eller panträtt eller också överväga vilka möjligheter boet har till sitt förfogande när det gäller att sälja den pantsatta egendom eller behålla den i boet. Ett förbud kan således utfärdas i syfte att trygga konkursboets intressen. Likaså kan ett förbud utfärdas t.ex. för att konkursboets egendom skall kunna flyttas från en såld lokal till andra utrymmen. Med beaktande av den korta tid som förbudet kan gälla, räcker det t.ex. inte för att säkerställa konkursboets möjligheter att fortsätta gäldenärens rörelse så länge att halvfärdiga produkter kan försättas i försäljningsskick. För att boet skall kunna behålla den produktionsanläggning eller gäldenären tillhöriga affärslokal som behövs för detta, måste boet nå en överenskommelse med pantborgenären om att boet får nyttja anläggningen eller lokalen. Förbudet kan också behövas för att freda egendomen den tid under vilken förhandlingar förs. Under denna tid kan boet också överväga att lösa in panten och vidta åtgärder för realisering av annan egendom i boet eller för finansieringsarrangemang.

Förbudet träder i kraft när borgenären har

fått kännedom om det. För undvikande av oklarheter skall borgenären underrättas bevisligen. Om en pantborgenär har vidtagit åtgärder för att realisera en pant och meddelat boet detta på det sätt som avses i 11 § 2 mom., har konkursboet möjlighet att inom en relativt kort tid efter meddelandet besluta om boet skall utfärda ett sådant förbud som avses här. Om något förbud inte har utfärdats inom två veckor från borgenärens meddelande, kan förbud inte längre utfärdas. Efter denna tid har borgenären således rätt att sälja panten på det sätt som avses i förhandsmeddelandet. Om någon försäljning emellertid inte sker, behåller konkursboet rätten att lösa in panten och rätten att hos domstolen ansöka om tillstånd att enligt 13 § sälja egendomen till en köpare som har lämnat boet ett anbud på egendomen.

I paragrafens 2 mom. konstateras för tydlighetens skull att konkursboet på förhand kan avstå från sin rätt att förbjuda realiseringsåtgärder. Avståendet hindrar dock inte konkursboet att ansöka om försäljningstillstånd enligt 13 §.

Om pantborgenären trots konkursboets förbud vidtar realiseringsåtgärder, kan konkursboet med stöd av 3 mom. ansöka om att domstolen skall förbjuda eller avbryta realiseringsåtgärderna, enligt vad som föreskrivs i 11 § 3 mom.

Pantborgenären kan ha dragit på sig kostnader i samband med realiseringsåtgärderna. Dessa kostnader stannar borgenären till last även om realiseringen inte blir av till följd av konkursboets förbud eller domstolens förordnande. Det har inte ansetts befogat att göra konkursboet betalningsskyldigt för kostnaderna, eftersom boet kan utfärda förbud endast för en kort tid och eftersom pantborgenären känner till boets rätt att förbjuda realiseringen. Borgenären kan sålunda på förhand ta reda på om det från boets sida föreligger hinder för realiseringen.

Enligt 4 mom. skall utmätningsmannen avbryta verkställigheten när konkursboet har informerat utmätningsmannen om ett förbud som avses i 1 mom. Konkursboets förbud kan också gälla försäljning av pantsatt egendom som har mätts ut före konkursen. Om kungörelse då redan har utfärdats om försäljningen av den pantsatta egendom som förbu-

det gäller, svarar konkursboet för de kostnader som återkallelsen av försäljningen medför.

13 §. *Försäljning av pantsatt egendom med domstolens tillstånd.* Enligt de nya bestämmelserna i denna paragraf kan domstolen bevilja konkursboet tillstånd att i vissa fall sälja pantsatt egendom utan en pantborgenärs samtycke. Tillstånd kan beviljas även om försäljningspriset inte räcker till betalning av samtliga pantfordringar. Inte heller denna bestämmelse gäller pantsatt egendom som vid konkursens början befinner sig i en annan EU-stat.

Syftet med det föreslagna förfarandet är att trygga konkursboets intressen när försäljningsresultatet inte blir det bästa tänkbara för boet om pantborgenären utövar sina rättigheter. Detta kan vara fallet särskilt när säkerheten är en fastighet som det är ändamålsenligt att sälja tillsammans med annan egendom som hör till boet. Genom att sälja en ekonomisk helhet kan man få ett bättre pris än om enskilda föremål säljs separat. I vissa situationer kan det å andra sidan vara fördelaktigare att sälja en fastighet uppdelad i tomter eller att sälja gemensamt intecknade fastigheter var för sig. Bestämmelsen kan tillämpas också i en situation där en borgenär förhåller sig passivt och inte själv vidtar försäljningsåtgärder eller där pantborgenären har förblivit okänd.

Enligt förslaget kan inte heller en domstol ge konkursboet någon allmän rätt att utan pantborgenärens medverkan börja sälja panten. En förutsättning för att tillstånd skall kunna beviljas är att boet har ett färdigt förhandlat köpeavtal. Boet skall enligt 1 mom. lägga fram köparens anbud eller motsvarande villkorliga avtal om köpet. Eftersom försäljningstillstånd kan sökas endast en gång, skall konkursboet försäkra sig om att köpeanbudet är bindande för köparen. Dessutom skall boet lägga fram utredning om att det erbjudna priset överstiger egendomens gängse auktionsvärde. Detta värde är ju det belopp som pantborgenärerna minst kan förvänta sig att få. Med gängse auktionsvärde avses den prisnivå som kan anses som normalt försäljningspris vid en exekutiv auktion på egendom av det ifrågavarande slaget. I allmänhet understiger auktionspriset åtminstone i någon mån

objektets gängse värde, dvs. det pris som kan fås genom ett frivilligt köp och sedvanliga marknadsföringsmetoder samt inom en normal försäljningstid. Prisnivån är alltid en bedömningsfråga. Ju mera speciell fastigheten är och ju besvärligare fastigheten är belägen, desto större osäkerhetsfaktorer är förenade med prissättningen. Boet kan be en fastighetsförmedlare eller en lokal utmätningsman värdera fastigheten.

Enligt bestämmelsen kan också en borgenär lägga fram utredning om det gängse auktionspriset samt om att egendomen eventuellt kan inbringa ett bättre pris om den säljs på något annat sätt än vad konkursboet har föreslagit. En pantborgenär skall ges tillfälle att bli hörd före domstolens beslut. Pantborgenären kan också komma med synpunkter på fördelningen av köpesumman mellan den egendom som utgör pant för borgenärens fordran och annan egendom som ingår i köpet.

Av domstolens försäljningstillstånd skall framgå de väsentliga köpevillkoren samt när köpet senast skall avslutas. Om domstolen förutsätter att det görs ändringar i köpeavtalet eller att ytterligare villkor fogas till det, skall dessa nämnas i beslutet. I annat fall räcker det med enbart en hänvisning till det köpeanbud som avses i ansökan. I tillståndet bestämmer domstolen också att pantborgenären till konkursboet skall överlåta pantföremålet och pantbreven samt övriga dokument som i samband med köpet kommer att överlämnas till köparen mot betalning av köpeskillingen. Eftersom pantborgenärens rättigheter inte får äventyras, kan pantborgenären inte åläggas att överlåta pantbreven före försäljningen.

Med stöd av paragrafens 2 mom. kan domstolen på yrkande av konkursboet förbjuda pantborgenären att vidta realiseringsåtgärder eller bestämma att redan inledda åtgärder skall avbrytas. I fråga om egendom som redan har utmätts kan domstolen förordna att verkställigheten skall avbrytas.

Konkursboet kan enligt 3 mom. sälja egendomen med domstolens tillstånd, men först när beslutet har vunnit laga kraft. Konkursärenden skall behandlas med den brådska som situationen kräver, men det oaktat kan ett köp fördröjas med flera månader om ändring söks i beslutet. Detta skall konkursboet

och en köparkandidat naturligtvis beakta. Konkursboet kan ingå, och det är också förenligt med boets intressen att senast i detta skede ingå ett föravtal för att binda köparen vid köpet. Konkursboet har rätt till skadestånd om köparen drar sig ur köpet.

I 2 kap 7 § jordabalken föreskrivs om föravtal vid fastighetsköp. Utgångspunkten är att ett med iakttagande av formkraven uppgjort föravtal är bindande för parterna, vilket innebär att vardera parten har rätt att – vid behov genom talan – yrka att den andra parten skall avsluta fastighetsköpet. Parten har dessutom rätt att få ersättning för skada som har orsakats genom att föravtalet har brutits. Vid köp av lös egendom innebär godkännandet av ett köpeanbud att ett köpeavtal uppstår mellan konkursboet och anbudsgivaren. Om det inte är fråga om ett konsumentköp utan om en affärstransaktion, bestäms skadeståndsansvaret för en part som har gjort ett köpeanbud men dragit sig ur köpet med stöd av de allmänna rättsregler som gäller inom näringslivet (HD 2000:102). I samband med konsumentköp tillämpas bestämmelserna i konsumentskyddslagen och lagen om bostadsköp (843/1994).

När ett köp avslutas med stöd av ett försäljningstillstånd av en domstol, innebär detta att egendomen säljs fri från gravationer. Detta betyder att t.ex. den sålda fastigheten inte längre svarar för pantsskulder. Bestämmelsen gör det möjligt att genomföra en försäljning också när en fastighet har pantsatts för mera än den är värd eller då en pantfordran är förenad med någon oklarhet eller har förblivit okänd. En fastighet kan säljas också i delar, vilket innebär att t.ex. ett outbrutet område av fastigheten som har sålts separat inte längre svarar för pantfordringar som är intecknade i stamfastigheten. En försäljning med domstolens tillstånd kan således leda till att panträtterna förfaller på samma sätt som vid en exekutiv auktion.

I paragrafen nämns endast panträtter. Arrenderätter och andra särskilda rättigheter förblir däremot i kraft om inte rättsinnehavaren har samtyckt till något annat. Frågan om sådana rättigheters bestånd och värde är så omtvistade att något försäljningstillstånd inte annars kunde utverkas inom en med tanke på försäljningen skälig tid. Om den omständig-

heten att särskilda rättigheter förblir i kraft skulle leda till att företrädesordningen skulle komma att ändras till nackdel för pantborgenärerna, skall domstolen inte bevilja försäljningstillstånd. I detta fall återstår som enda möjlig försäljningsmetod auktion med alternativa anbud, enligt vad som föreskrivs i utsökningsslagen.

Boförvaltaren skall sköta fördelningen av köpesumman. De influtna medlen skall fördelas i den ordning som avses i utsökningsslagen. I fråga om fastigheter föreskrivs om företrädesordningen i 5 kap. 26 § utsökningsslagen. Boförvaltaren skall se till att inteckningarna anmäls för dödande, om inte pantbrevet eller motsvarande handlingar har överlämnats till köparen. Bestämmelsen motsvarar 5 kap. 48 § 3 mom. utsökningsslagen.

Enligt 1 mom. kan tillstånd till försäljning beviljas konkursboet endast en gång. Om affären mellan anbudsgivaren och konkursboet återgår, återfår pantborgenären enligt bestämmelsen i paragrafens 4 mom. sin rätt att realisera egendomen. Det är förenligt med god boförvaltningssed att pantborgenären utan dröjsmål underrättas om att köpet har återgått.

14 §. *Försäljning av pantsatt egendom i den ordning som bestäms i utsökningsslagen.* I denna paragraf föreskrivs om försäljning av pantsatt egendom i den ordning som bestäms i utsökningsslagen, på ansökan av konkursboet.

Också enligt gällande lagstiftning kan egendom genom boförvaltarens beslut säljas i den ordning som bestäms i utsökningsslagen (konkursstadgan 71 § 3 mom.) om inte borgenärssammanträdet har förbjudit försäljningen. I så fall jämställs boet i egenskap av sökande med en vanlig sökande utan förmånsrätt. De bestämmelser om lägsta godtagbara köpesumma som skall iakttas vid en exekutiv auktion förutsätter emellertid att samtliga pantfordringar blir betalda till fullt belopp samt att särskilda rättigheter och övriga rättigheter som skall beaktas vid exekutiv auktion kan bibehållas. Eftersom egendom som hör till konkursboet i regel är pantsatt över sitt fulla värde, stiger köpeanbuden vid en exekutiv auktion inte tillräckligt högt.

Syftet med propositionen är att konkursboet effektivare skall kunna utnyttja möjlighe-

ten att sälja egendom i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen. Detta förutsätter att man i exekutiva auktioner kan avstå ovan nämnda princip om lägsta godtagbara anbud. Att egendomen mot pantborgenärernas vilja säljs i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen är dock den realisationsmetod som kommer i fråga i sista hand.

Konkursboet kan ansöka om försäljning enligt utsökningslagen när som helst, om pantborgenären samtycker till förfarandet. Om det finns flera pantborgenärer, skall de alla samtycka till förfarandet. När konkursboet är sökande förutsätter verkställigheten inte att en utsökningsgrund utverkas. Om pantborgenärerna ger sitt samtycke till att egendomen säljs i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen, kan de inte längre vid partsförhandlingen eller auktionen förutsätta att ett anbud för att godkännas skall räcka till betalning av deras fordringar. I allmänhet är det dock en pantborgenär som tar initiativ till att egendomen skall säljas i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen. Då förrättas den exekutiva auktionen i enlighet med bestämmelserna i utsökningslagen.

Enligt förslaget kan konkursboet i vissa fall ansöka om försäljning av den pantsatta egendomen också utan en pantborgenärs samtycke. Syftet med bestämmelsen är att konkursboet skall ges möjlighet att göra sig av också med sådan egendom som inte nödvändigtvis har något värde för boet men som kontinuerligt vållar boet kostnader. I undantagsfall kan en fastighets gängse värde vara så litet att pantborgenären inte ens har något tillräckligt intresse av att vidta åtgärder för att sälja den. Det har också förekommit fall där en pantborgenär har väntat på att egendomens värde skall stiga, för att på detta sätt eventuellt få ett bättre försäljningsresultat.

Det är inte förnuftigt att upprätthålla en konkursboförvaltning huvudsakligen eller uteslutande för att administrera sådan egendom, även om inget hindrar att boet avslutas till övriga delar. Enligt 105 b § (1585/1992) konkursstadgan kan borgenärerna vid slutsammanträdet på grundval av syssломannens uppskattning besluta om pantens sannolika värde. Pantborgenärens utdelning skall i allmänhet härmed räknas ut på den del av fordran från vilken det sålunda fastställda värdet av

panten har dragits av. Avsikten är att hålla kvar möjligheten att avsluta boet, även om det fortfarande återstår orealiserad pantsatt egendom (19 kap. 1 §). I praktiken kan man förfara på detta sätt närmast när egendomen inte belastar boet, antingen av den anledningen att den inte överhuvudtaget orsakar några direkta kostnader, eller av den anledningen att pantborgenären har förbundit sig att svara för kostnaderna.

Enligt paragrafens 1 mom. kan konkursboet inte ansöka om att egendomen utan pantborgenärens samtycke skall få säljas i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen förrän tre år har förflutit från konkursens början. Tre år kan anses vara en tillräckligt lång tid för att pantborgenären att själv sköta försäljningen av egendomen. Utsökningsansökan föregås av ett förfarande för att trygga att pantborgenären får vetskap om försäljningen. Enligt förslaget skall pantborgenären underättas om försäljningen minst tre månader före ansökan. Om pantborgenären är närvarande vid det borgenärssammanträde där beslutet om försäljningen fattas, kan denne informeras under sammanträdet. Därefter har borgenären ytterligare två månader på sig att hos domstolen ansöka om förbud mot försäljningen. Om pantborgenären visar att han eller hon har skaffat en köpare till den pantsatta egendomen, kan givetvis också konkursboet skjuta upp försäljningsåtgärderna. När exekutiv auktion hotar kan pantborgenären slutligen även ge samtycke till frivillig försäljning.

Konkursboet skall till utsökningsansökan foga en utredning antingen om pantborgenärernas samtycke eller om konkursens begynnelse tidpunkt samt om att den ovannämnda anmälningsskyldigheten är fullgjord. Utmätningssmannen skall i enlighet med 5 kap. 21 § utsökningslagen underrätta pantborgenären om när och var partsförhandlingen och auktionen hålls.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs att domstolen på ansökan av borgenären kan förbjuda konkursboet att ansöka om försäljning enligt 1 mom. En förutsättning för att ett sådant förbud skall utfärdas är att pantborgenären lägger fram utredning om att en försäljning inte kan anses motiverad på grund av att egendomen väntas stiga i värde, t.ex. till följd

av en planeändring eller någon annan myndighetsbestämmelse eller av något annat särskilt skäl. Till stöd för yrkandet skall borgenären kunna lägga fram bevis för att en värdestegring eller ett högre försäljningspris annars sannolikt är att vänta. Ett försäljningsförbud kan utfärdas också av den anledningen att utredningen av boet även till andra delar ännu är oavslutad och att värden av egendomen inte vållar boet sådana kostnader att försäljningen därför bör anses motiverad. Under förfarandet skall domstolen bereda också övriga pantborgenärer tillfälle att bli hörda.

Förbudet kan utfärdas för högst ett år i sänder. Om pantobjektet då fortfarande inte är sålt, kan konkursboet på nytt försöka få objektet sålt i den ordning som föreskrivs i utskökningslagen.

Egendomen kan inte säljas förrän domstolens beslut har vunnit laga kraft. Det är klart att egendomen inte kan säljas om domstolen har utfärdat ett försäljningsförbud, även om konkursboet har sökt ändring i beslutet.

I paragrafens 3 *mom.* föreskrivs om försäljningsvillkoren. När egendom som tillhör konkursboet säljs på ansökan av konkursboet, säljs fastigheter alltid fri från gravationer och utan att ett lägsta godtagbart pris bestäms. Till övriga delar iaktas bestämmelserna i utskökningslagen. Utmätningssmannen fördelar köpesumman mellan pantborgenärerna och konkursboet enligt vad som föreskrivs om förmånsrätt.

15 §. *Redovisning av medel från försäljning av utmätt egendom.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om redovisning av medel som har inlutit vid försäljning av utmätt egendom. Bestämmelsen motsvarar 10 § 3 *mom.* (62/1935) i konkursstadgan, enligt vilken konkursboet har rätt till den del av köpesumman som återstår då panthavarnas fordringar har betalats.

Enligt paragrafen skall utmätningssmannen för konkursboet redovisa det överskott som återstår efter att av de medel som har erhållits vid försäljningen av utmätt egendom har betalats realiseringskostnaderna och de fordringar för vilka egendomen svarar på basis av något annat än en företagsinteckning. Övriga utmätningssborgenärer får inte utdelning av medel som har inlutit separat genom försälj-

ningen, utan de får endast utdelning ur konkursen.

16 §. *När utmätning förfaller.* I paragrafen finns bestämmelser om hur en utmätning förfaller när konkursboet själv sköter försäljningen av egendomen. Enligt paragrafen förfaller utmätningen när egendomen säljs. Boförvaltaren skall se till att utmätningssmannen informeras om försäljningen. Enligt utskökningslagen ingår det i utmätningssmannens uppgifter att göra anmälningar till registreringsmyndigheterna.

17 §. *Fastighetsinteckning eller värdepapper som säkerhet.* I paragrafens 1 *mom.* har för tydlighetens skull tagit in en uttrycklig bestämmelse om att kapitlets bestämmelser om pantborgenärer inte gäller en borgenär som med stöd av fastighetsinteckning har panträtt i egendom som hör till konkursboet. Egendom som är föremål för företagsinteckning säljs följaktligen på samma sätt som vilken som helst egendom som hör till konkursboet och som inte utgör pant för en fordran. Försäljningen sköts alltid av konkursboet och den förmånsrätt som företagsinteckningen medför beaktas endast när utdelningen ur konkursboet. Även när egendomen på konkursboets ansökan säljs i den ordning som föreskrivs i utskökningslagen, bestäms betalningsordningen enligt bestämmelserna om konkurs och inte enligt bestämmelserna om utskökning.

Enligt paragrafens 2 *mom.* gäller de bestämmelser som begränsar en pantborgenärs rätt att realisera en pant inte en borgenär vars pant utgörs av sådana till konkursboet hörande värdepapper som är föremål för offentlig handel. Med uttrycket värdepapper som är föremål för offentlig handel hänvisas till 1 kap. 2 § och 3 kap. 10 och 12 § värdepappersmarknadslagen (495/1989). Orsaken till denna undantagsbestämmelse är att den offentliga handeln med sådana värdepapper regleras i värdepappersmarknadslagen och att dessa värdepapper följaktligen har ett dagligen noterat börs- eller marknadspris. Sådana investeringsobjekt kan inte heller vara nödvändiga för att fortsätta ett gäldenärsföretags rörelse. Användningen av denna typ av egendom eller det sätt på vilket dess försäljningspris bestäms kan inte påverkas på samma sätt som när det är frågan om t.ex. fast

egendom och det kan inte heller anses motiverat att begränsa pantborgenärens rättigheter att realisera egendomen på det sätt som bestäms i detta kapitel.

Bestämmelserna om begränsning av en pantborgenärs realiseringsrätt skall inte heller iakttas då säkerheter har överlämnats i samband med betalningsarrangemang eller i samband med systemen för clearing av värdepappers- eller valutahandel. En bestämmelse om detta föreslås fogas till lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem.

18 kap. Betalning av utdelning

I kapitlet ingår bestämmelser om betalning av utdelning till borgenärerna. Utöver en allmän bestämmelse om betalning av utdelning finns i kapitlet bestämmelser om möjligheten att lämna obetydliga utdelningar obeaktade (2 §), slutlig betalning av obetydliga fordringar (3 §), förskott på utdelning (4, 5 och 11 §), betalning av utdelning på basis av slutredovisningen (7 §), avdrag av utdelningen från ett belopp som skall återbetalas (8 §) samt uppskov av utdelningsbetalning och förlust av utdelningen i vissa fall (9 och 10 §).

1 §. *Allmänna bestämmelser om betalning av utdelning.* Av denna paragraf framgår de principer som skall iakttas vid utdelning av boets tillgångar till borgenärerna. Målsättningen är att borgenärerna skall få betalning i ett så tidigt skede som möjligt.

Enligt 1 mom. delas boets tillgångar mellan borgenärerna enligt den fastställda utdelningsförteckningen. Av utdelningsförteckningen framgår varje fordrans belopp, som bestämmer vederbörande borgenärs proportionella andel av de utdelningsbara tillgångarna. Till borgenärerna kan redan innan utdelningsförteckningen fastställs betalas förskott med stöd av 4 §. Till borgenärer med obetydliga fordringar kan med stöd av 3 § betalas också slutliga utdelningar. Innan beslutet om försättande i konkurs har vunnit laga kraft kan till borgenärerna endast betalas förskott på utdelning, likväl så att andra borgenärer än sådana som avses i 4 § 3 mom. kan avkrävas säkerhet.

Utdelningsförteckningen behöver inte hel-

ler ha vunnit laga kraft innan tillgångarna kan delas ut. När ändring söks är det i allmänhet fråga om huruvida en enskild fordran skall godkännas. Enligt kapitlets 9 § kan boförvaltaren bestämma att utdelningen till en sådan fordran skall betalas först när frågan är slutligt avgjord. När utdelningsbara tillgångar inflyter till boet, måste boförvaltaren i allmänhet också särskilt fråga borgenärerna om det slutliga beloppet har blivit utrett för fordringar som har bevakats såsom villkorliga eller till sitt maximibelopp. Tillgångar kan således delas ut till andra borgenärer trots att en del av fordringarna inte är slutliga.

I 2 mom. förutsätts att boets återstående tillgångar delas ut utan dröjsmål efter att konkursboet har blivit utrett och boets egendom har realiserats. Genom förskott på utdelning och deponering av utdelning kan boet dock se till att borgenärerna inte behöver vänta oskäligt länge på sin utdelning, t.ex. därför att en rättegång eller realiseringen av boets egendom drar ut på tiden. I 7 § finns närmare bestämmelser om betalning av slutlig utdelning på basis av slutredovisningen.

2 §. *Obetydlig utdelning.* I en konkurs delas tillgångarna ut till samtliga borgenärer. Eftersom fördelningen sker enligt principen om proportionerlig utdelning, kan utdelningen på i synnerhet obetydliga fordringar bli mycket liten. För borgenärerna har dessa utbetalningar ingen större ekonomisk betydelse, i synnerhet om arbetet med att ta emot beloppet orsakar kostnader som överskrider utdelningens värde. Även i syfte att minska boförvaltarens arbetsbörda och spara kostnader har det ansetts motiverat att kunna lämna obetydliga utdelningar obeaktade. Detta är möjligt också enligt gällande lag. Enligt 105 a § (1585/1992) konkursstadgan och den med stöd därav utfärdade förordningen (1593/1992) kan en borgenär lämnas utan avseende om utdelningen på hans eller hennes fordran skulle understiga 300 mark. Beloppet har 1.1.2002 omvandlats till 50 euro (1030/2001). I praktiken lämnas så små utdelningar i allmänhet obetalda. En motsvarande bestämmelse föreslås nu i den nya lagen.

Boförvaltaren avgör enligt egen prövning om obetydliga utdelningar skall lämnas obetalda. Avgörandet skall baseras på kostnads-

och ändamålsenlighetsskäl. I en konkurs där majoriteten av borgenärerna har små fordringar kan det vara motiverat att betala utdelning till alla.

Om obetydliga belopp betalas ut, kan de genom boförvaltarens beslut i allmänhet betalas ut såsom sådan slutlig utdelning som avses i 3 §. I annat fall skall boförvaltaren i sin slutredovisning föreslå hur utdelningarna skall betalas ut och i förslaget ta ställning till om obetydliga belopp skall lämnas obetalda.

Bestämmelsen om obetydliga utdelningar kan iakttas också vid betalning av förskottsutdelning, dvs. utdelningar som understiger 50 euro kan lämnas utan avseende. I så fall skall vid slutredovisningen emellertid beaktas att det i paragrafen använda begreppet utdelning avser en totalutdelning. En borgenär till vilken inte har betalats något utdelningsförskott därför att beloppet har varit obetydligt, har därför trots detta rätt att få slutlig utdelning, om denna överstiger 50 euro.

3 §. *Betalning av utdelning på grundval av boförvaltarens beslut.* Ett stort antal konkursborgenärer innebär att boförvaltarens arbetsmängd ökar liksom även kostnaderna för boförvaltningen. I synnerhet i konkursbon som det är tidskrävande att utreda kan kostnaderna stiga till avsevärda belopp. För att minska sådana olägenheter föreslås i 1 mom. en bestämmelse om att boförvaltaren eventuellt redan i konkursens begynnelsekedje skall få betala utdelning till de borgenärer vilkas fordringar kan anses vara obetydliga till sitt belopp. Även för borgenärerna är det fördelaktigare att få sin utdelning i ett så tidigt skede som möjligt. Betalningen är slutlig och en borgenär som har fått den har inte längre ställning av konkursborgenär. På detta sätt kan man enligt förslaget förfara alltid då det är ändamålsenligt från konkursförfarandets synpunkt. Enligt konkursstadgan är motsvarande förfarande inte möjligt.

Betalningsbeslutet fattas av boförvaltaren ensam och denne kalkylerar också utdelningens sannolika belopp. I allmänhet kan boförvaltaren göra denna kalkyl utgående från boförteckningen. Om betalning blir aktuell senare, skall realisering av egendom i boet och det genom bevakning preciserade totala skuldbeloppet givetvis beaktas när utdelningen kalkyleras. Enligt boförvaltarens prövning

behöver som borgenärens fordran inte alls beaktas upplupen ränta eller andra påföljder av betalningsdröjsmål som är förknippade med fordran. I allmänhet är det frågan om en mycket anspråkslös förmögenhetspost, som skulle ge rätt till en mycket liten utdelning. Att reda ut detta belopp är inte ändamålsenligt, i synnerhet inte i det mycket schematiska utdelningsförfarande som förlås i lagförslaget. Tillvägagångssättet underlättar boförvaltarens arbete, särskilt när boförvaltaren i utdelningsförteckningen har beaktat ifrågavarande fordringar utan bevakning. Vill borgenären t.ex. på grund av räntan eller någon annan orsak få betalningen såsom normal utdelning, har borgenären möjlighet därtill genom att vägra ta emot betalningen.

För att utdelning skall få betalas på detta sätt förutsätts det enligt lagförslaget att betalningen främjar konkursförfarandet. Därför skall boförvaltaren inte behöva betala utdelning t.ex. åt en borgenär som har flera fordringar av gäldenären. Att betala utdelning på en del av en borgenärs fordringar kan öka boförvaltarens arbete och är i allmänhet inte ändamålsenligt, eftersom antalet borgenärer inte minskar.

Det har inte ansetts nödvändigt att bestämma ett fast belopp för att ange när en fordran är obetydlig. Enligt 2 § kan en utdelning på 50 euro lämnas obeaktad vid utdelningen av tillgångarna. Med en obetydlig fordran avses i paragrafen ett belopp som skulle ge borgenären en klart större utdelning än 50 euro. Fordrans belopp kan således uppgå till flera tusen euro. När boförvaltaren prövar om betalningen är ändamålsenlig, kan han eller hon beakta det sammanlagda antalet borgenärer i boet, den beräknade utdelningsprocenten och antalet fordringar som hör till de olika stora grupperna av fordringar av olika storlek. Om utdelningsprocenten bedöms bli mycket låg, kan penningbeloppet av de fordringar som förfarandet omfattar följaktligen bli mycket högt. Betalningen syftar inte bara till att förbättra de borgenärers ställning som har små fordringar, utan också att minska boets administrativa uppgifter och att spara administrationskostnader, varför det i allmänhet är förnuftigt att försöka betala utdelningen till många fordringar som möjligt.

Enligt förslaget skall tillvägagångssättet

vid betalningen av utdelningen vara sådant, att boförvaltaren informerar borgenären om hur stor boförvaltaren bedömer att borgenärens utdelning sannolikt blir samt att betalningen i så fall är slutlig. Förfarandet regleras inte så detaljerat i paragrafen, men ett sådant meddelande till borgenären kan anses vara förenligt med god boförvaltningssed. Däremot förutsätts i paragrafen att boförvaltaren för borgenären sätter ut en tid inom vilken borgenären skall meddela om han eller hon motsätter sig betalningen. Om borgenären inte inom den utsatta tiden motsätter sig boförvaltarens meddelande, kan slutlig utdelning betalas. Om borgenären motsätter sig betalning av slutlig utdelning, får borgenären sin utdelning enligt samma tidtabell och procentsats som de övriga borgenärerna.

I paragrafens 2 *mom.* föreskrivs att konkursboet eller borgenären inte kan framställa yrkanden mot varandra på den grunden att den slutliga utdelningen senare visar sig vara ett annat än vad boförvaltaren har uppskattat den till i sitt betalningsbeslut. Det är klart att det finns flera osäkerhetsfaktorer, i synnerhet sådana som har samband med realisationsresultatet, och att dessa kan medföra att beloppet av den slutliga utdelningen blir ett annat än vad boförvaltaren har bedömt att den skulle bli. Borgenären kan med andra ord inte tvingas att återbetala pengar till boet, men kan inte heller senare kräva ytterligare betalning, även om andra borgenärer skulle få klart större utdelning än han eller hon själv har fått. Annars skulle förfarandet inte medföra den nytta som eftersträvas.

4 §. *Förskott på utdelningen.* I denna paragraf föreskrivs om fördelning av boets tillgångar mellan borgenärerna innan boutredningen har slutförts. Också enligt konkursstadgan kan utdelning betalas innan boutredningen och realiseringen av egendomen är slutförda. Enligt 75 § konkursstadgan kan förskott på utdelningen betalas före konkursdomen. Enligt 105 § (75/1922) konkursstadgan kan utdelning betalas alltid när det är möjligt att ur boet betala minst fem procent av fordringarnas belopp till borgenärer utan förmånsrätt. Till följd av det besvär och de kostnader som orsakas av små utdelningar förfar man i praktiken inte på detta sätt.

Enligt paragrafens 1 *mom.* skall förskott på

utdelningen betalas alltid när det finns så mycket utdelningsbara tillgångar att det kan anses ändamålsenligt att betala förskott. Härvid skall hänsyn tas till det skede som utredningen av fordringarna befinner sig i, det belopp som skall fördelas samt kostnaderna för fördelningen. När en betydande del av egendomen har realiserats är det i allmänhet motiverat att dela ut tillgångarna. Om betydande oklarheter fortfarande är förknippade med fordringarna, är det dock inte nödvändigtvis rationellt att göra det, även om boförvaltaren med stöd av 5 § kan uppskatta fordrans sannolika belopp och med stöd av 9 § skjuta upp betalningen av utdelning till en senare tidpunkt. Utdelning kan också betalas mot säkerhet.

Betalningen av utdelning får inte äventyra boets egen solvens. Före betalningen måste man se till att de återstående tillgångarna räcker till för betalning av boets egna skulder.

Vid fördelningen av konkursboets tillgångar måste betalningsordningen mellan borgenärerna iaktas. Utgångspunkten är följaktligen den att förskott på utdelningen betalas till borgenärer med förmånsrätt. Detta är i allmänhet också fördelaktigt för boet, eftersom räntan på fordringar med förmånsrätt löper med förmånsrätt till betalningsdagen. Enligt 2 *mom.* är dock avvikelser från denna betalningsordning möjliga om det är fördelaktigt för boet och om avvikelsen inte äventyrar borgenärernas rätt att få utdelning till korrekt belopp. Det är t.ex. fördelaktigt för boet att betala de skulder med förmånsrätt som har den högsta räntan.

Enligt paragrafens 3 *mom.* kan boförvaltaren kräva att borgenären ställer säkerhet för betalningen av förskottet. Bestämmelsen motsvarar 75 § (1585/1992) konkursstadgan. Säkerheten tryggar ett eventuellt återkrav av förskottet. Enligt bestämmelsen krävs säkerhet dock inte av offentliga samfund, offentligrättsliga inrättningar eller föreningar och inte heller av en borgenär vars betalningsförmåga annars kan anses obestridlig i en återbetalningssituation. Till denna kategori kan hänföras åtminstone en sådan sammanslutning eller ett sådant samfund som avses i 3 kap. 20 § 3 *mom.* utskönningslagen. Det är boförvaltarens sak att kräva säkerhet

och att bedöma om en erbjuden säkerhet är tillräcklig.

5 §. *Förskott på utdelningen för en pantfordran eller en oklar fordran.* I denna paragraf finns bestämmelser om betalning av förskott till en borgenär vars fordringsbelopp inte är slutligt fastställt.

Enligt förslaget skall boförvaltaren bedöma till vilken del en villkorlig, stridig eller annars oklar fordran kan anses sannolik i det skedet då det är aktuellt att betala förskott på utdelningen. Om borgenären som säkerhet för sin fordran har en ännu orealiserad pant, skall boförvaltaren enligt förslaget uppskatta pantens värde samt beräkna hur stor andel av fordran som blir betald av den summa som fås genom försäljningen av den pantsatta egendomen. Förskott på utdelningen kan då betalas på det belopp som boförvaltaren anser att fordran belöper sig till.

Genom att kräva säkerhet av borgenären (4 § 3 mom.) kan boet säkerställa att betalningen av förskottet inte medför förluster för de övriga borgenärerna om boförvaltaren bedömning senare visar sig vara felaktig.

6 §. *Betalning av utdelning vid gemensamt skuldansvar.* I denna paragraf bestäms hur utdelning betalas till den som är borgensman eller har ställt säkerhet för en skuld för vilken konkursgäldenären är gäldenär samt den som tillsammans med gäldenären är solidariskt ansvarig för en skuld. Bestämmelserna gäller såväl betalning av förskott på utdelning som betalning av slutlig utdelning. I 12 kap., som gäller utredning av fordringar och konkursbevakning finns bestämmelser om bevakning av fordringar som avses i denna bestämmelse (3 §). Enligt bestämmelserna behöver en borgenär vid bevakningen av sin fordran inte beakta en sådan betalning från en borgensman eller någon annan som är ansvarig för betalningen av skulden, om betalningen har influtit efter konkursens början.

I konkursstadgan finns inga bestämmelser om hur utdelningen skall bestämmas i sådana situationer som avses i detta förslag. För närvarande är det allmän praxis i konkurser att en borgensman får rätt till utdelning med stöd av sin regressfordran, som har uppkommit genom betalning på fordran. Förslaget skiljer sig från nuvarande praxis såtillvida, att en borgensman enligt lagförslaget inte

längre skall få utdelning med stöd av en betalning som har gjorts efter att konkursen börjat, om huvudskulden fortfarande är obetald. Detta har ansetts motiverat framförallt av den anledningen att betalning av utdelning till en borgensman i en situation där borgenären fortfarande kan driva in sin fordran hos borgensmannen leder till att borgenären måste driva in motsvarande summa hos borgensmannen och rentav till en sådan situation att den utdelning som betalas till borgensmannen mäts ut för borgenärens fordran. Utdelningen skulle sålunda på ett eller annat sätt via borgensmannen tillfalla borgenären.

Av paragrafen framgår att utdelning med stöd av borgenärens bevakning betalas till borgenären så länge denne ännu kan rikta anspråk mot borgensmannen. Att borgenärens fordran på gäldenären efter konkursens början har minskat genom borgensmannens betalning skall följaktligen inte ha betydelse. En delbetalning som har gjorts efter konkursens början ger således inte borgensmannen någon utdelning, utan i utdelningskalkylen skall huvudgälden beaktas till det belopp var till borgenären har bevakat den. Först när borgensmannen har betalat hela skulden och borgenären inte längre kan rikta några anspråk mot borgensmannen betalas utdelning till borgensmannen. Har borgensmannen ställt begränsad borgen, skall utdelningen följaktligen betalas till borgensmannen sedan denne till borgenären har betalat hela det belopp som anges i den begränsade borgensförbindelsen. På den återstående fordran som borgenären har på gäldenären får borgenären naturligtvis utdelning.

Situationen är en annan om borgensmannen har gjort en delbetalning före konkursens början. Den del av fordran som borgensmannen har betalt kan borgenären inte bevaka i gäldenärens konkurs och borgensmannen får utdelning på den regressfordran som han eller hon har bevakat.

När någon har ställt en tredjemanspant, skall enligt lagförslaget utdelningen på motsvarande sätt betalas till borgenären tills panten har realiserats. Det är alltså frågan om en borgenär som har en annan person tillhörig egendom som säkerhet för sin fordran på konkursgäldenären. När panten har realiserats har pantsättaren med stöd av sin regres-

rätt rätt till utdelning, men inte förr. Detta är fallet även när den tredje man som har ställt panten efter konkursens början har erlagt betalning på huvudgälden för att på detta sätt hindra att panten realiserar. Skulle pantsättarens betalning till borgenären dock motsvara hela värdet på panten, övergår rätten att yrka utdelning för det betalda beloppet till pantsättaren. Har borgenären ännu efter realiseringen av panten en fordran på konkursgäldenären, bestäms borgenärens utdelning på basis av den fordran som återstår sedan den ursprungliga fordran har minskats med de medel som försäljningen av panten har inbringat.

En medgäldenär svarar vanligen för hela skulden gentemot borgenären. Har emellertid något annat avtalats om ansvaret, är också medgäldenären på basis av sin regressfordran berättigad till utdelning efter det att borgenären inte längre kan rikta några anspråk mot medgäldenären.

7 §. *Betalning av utdelning på basis av slutredovisningen.* Enligt konkursstadgan kan borgenärssammanträdets beslut verkställas även om det inte har vunnit laga kraft. Det finns inga uttryckliga bestämmelser om betalning av utdelning. I den juridiska litteraturen anses det allmänt att utdelning kan betalas även om slutredovisningen inte har vunnit laga kraft.

Utdelningen till borgenärerna skall betalas efter att slutredovisningen har godkänts. Slutredovisningen godkänns vid borgenärssammanträdet (19 kap. 4 §) och beslutet kan klandras enligt vad som föreskrivs om klander av borgenärssammanträdets beslut (19 kap. 6 § och 15 kap. 10 och 11 §). Boförvaltaren kan emellertid skjuta upp betalningen av utdelningen om det är orsak att göra det därför att ändring söks.

Boförvaltaren skall alltså överväga om betalningen av utdelning behöver skjutas upp därför att ändring söks. Uppskov skall inte behövas t.ex. om det är uppenbart att ändring inte kommer att sökas i slutredovisningen eller att ändringssökandet är uppenbart obefogad eller inte kan påverka utdelningen.

Enligt paragrafen är boförvaltaren också skyldig att betala utdelningen till borgenärerna så snart slutredovisningen har vunnit laga kraft. En boförvaltare som dröjer med betal-

ningen av utdelningen kan med stöd av 20 kap. 1 § bli skadeståndsskyldig gentemot borgenären.

8 §. *Utdelning genom avdrag från ett belopp som skall återbäras.* Enligt förslaget kan boförvaltaren och en borgenär komma överens om att borgenärens utdelning skall dras av från det penningbelopp eller de övriga tillgångar som borgenären till följd av återvinning eller av någon annan orsak skall återbära till konkursboet. På detta sätt undviks den situationen att borgenären först återbär medel till boet medel till boet, varefter boförvaltaren betalar tillbaka en del av medlen till borgenären. Förfarandet är fördelaktigt för konkursboet också i det fall att återvinningssvaranden inte förmår återbära till boet det belopp som han eller hon har dömts att återbära. På motsvarande sätt kan borgenären minska det belopp som han eller hon skall återbära med beloppet av den utdelning som borgenären har rätt till.

Också enligt gällande rätt kan återvinningssvaranden från det belopp som skall återbetalas dra av det belopp som borde ha betalats till honom eller henne som utdelning. Detta förutsätter att utdelning redan har betalats ur boet. I annat fall blir svaranden naturligtvis tvungen att till boet återbära hela det belopp som förordnats att återbäras. En bestämmelse om saken ingår för närvarande i 25 § i lagen om återvinning till konkursbo, som föreslås bli ändrad genom ett lagförslag i denna proposition. I bestämmelserna om efterbevakning (12 kap. 16 §) och ändring av en fastställd utdelningsförteckning (13 kap. 16 §) beaktas att en återvinningssvarande i allmänhet kan bevaka sin fordran först genom efterbevakning och att en sådan fordran skall beaktas i utdelningsförteckningen ännu efter att förteckningen har fastställts.

9 §. *Uppskov med betalningen av utdelning.* Enligt 5 § kan boförvaltaren betala utdelning till fordringar som inte är slutliga. I annat fall kan boförvaltaren enligt paragrafens 1 mom. skjuta upp betalningen. Bestämmelsen gäller betalning av utdelning och förskott på utdelning. På motsvarande sätt kan boförvaltaren förfara om borgenären inte har kunnat nå eller om det finns något annat hinder för betalningen. Ett annat hinder försligger t.ex. i det fall att borgenären inte på

begäran av boförvaltaren har uppgivit sitt bankkonto och inte har tagit emot betalning som boförvaltaren har försökt sända t.ex. med postens förmedling. Även konkursstadgan förutsätter att sådana utdelningar deponeras (103 §).

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om räntan på en utdelning vars utbetalning har skjutits upp med stöd av 1 mom. Enligt konkursstadgan betalas inte ränta på en deponerad utdelning till en villkorlig eller endast till maximalbeloppet bestämd fordran. Däremot betalas ränta när en borgenärs fordran har bestridits i konkursen.

Räntan på de medel vilkas utbetalning till borgenären har skjutits upp tillhör enligt lagförslaget konkursboet. Räntan för tiden efter att slutredovisningen har godkänts skall dock tillfalla de borgenärer för vilka betalningen av utdelningen har skjutits upp. Detta har ansetts motiverat av den anledningen att konkursboets tillgångar i allmänhet finns på ett enda konto och kalkyleringen av räntan på en utdelning vars betalning har uppskjutits kan medföra oproportionerligt mycket arbete för boförvaltaren, jämfört med den nytta som borgenären får. Som en räntepåverkande faktor skall enligt sedvanliga kontovillkor i allmänhet beaktas hur mycket pengar det i genomsnitt månatligen har funnits på kontot. Den på borgenärens utdelning upplupna räntan borde sålunda i ett senare skede räknas och betalas separat. Medlen ligger i allmänhet inte länge på kontot och i praktiken har borgenären möjlighet att få sin utdelning om han eller hon ställer säkerhet. När slutredovisningen är godkänd är situationen en annan. Sedan slutredovisningen har godkänts deponeras utdelningen till de borgenärer vilkas fordringar inte ännu är slutliga. Då är det ändamålsenligt att räntan tillfaller de borgenärer för vilkas räkning medlen har deponerats. Tack vare detta undviker man att boförvaltaren med anledning av att kapitalet är räntebärande blir tvungen att redovisa små tilläggsbelopp till de övriga borgenärerna, eventuellt t.o.m. en lång tid efter att dessa borgenärer har fått sin slutliga utdelning. Alternativet kan också anses skäligt särskilt i det fall att borgenären inte kan lyfta sin utdelning av någon orsak som inte är beroende av honom eller henne.

10 §. *Förlust av utdelningen i vissa fall.* I paragrafen bestäms om preskription av utdelning samt användningen av medel som på grund av preskription inte kan betalas till borgenären. I 11 § i den kommande lagen om preskription av skulder bestäms hur preskription avbryts i en konkurs och i lagens 17 § finns en bestämmelse om att betalning för en fordran som har tagits in i utdelningsförteckningen kan sökas ur egendom som tillhör konkursboet även om preskriptionstiden för denna fordran har löpt ut.

Om det går en lång tid innan utdelning kan ske, kan borgenären tappa intresset för att få utdelning ur konkursboet. För närvarande medför detta i praktiken problem. På boets konto kan bli kvar utdelningsbelopp som inte kan betalas till en borgenär för att denne inte ens på begäran av boförvaltaren uppger det slutliga beloppet av sin fordran eller för att borgenären inte överhuvudtaget kan nås. I konkursstadgan finns inga bestämmelser om vad man kan göra med medlen i sådana fall. I lagen finns inte heller några specialbestämmelser om preskription i sådana fall.

I lagen om deponering av pengar, värdepapper, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet (281/1931) finns bestämmelser med stöd av vilka boförvaltaren kan deponera utdelningen hos länsstyrelsen, varvid boet befrias från sin betalningsskyldighet. Om de deponerade medlen inte har givits ut inom tio år från det att deponeringen gjordes och om deponenten inte inom utsatt tid kräver att få dem, tillfaller det deponerade beloppet staten. Det torde vara mycket sällsynt att utdelningsandelar deponeras, bl.a. på grund av att deponeringen är avgiftsbelagd.

Enligt paragrafens 1 mom. förlorar borgenären sin rätt till utdelning om fordran är förklarad med villkor, stridig eller annars oklar och borgenären inte inom tre år efter att slutredovisningen godkändes har meddelat fordrans slutliga belopp eller orsakerna till att fordran inte har blivit slutlig. Tidsfristen räknas från det att borgenärssammanträdet har godkänt slutredovisningen och påverkas inte av att ändring har sökts i någon del av slutredovisningen. En tidsfrist på tre år för yrkande på utdelning kan anses motiverad särskilt av den anledningen att tre år är den allmänna

preskriptionstiden enligt den nya lagen om preskription av skulder (4 §). Även många nya specialbestämmelser föreskriver en treårig preskriptionstid. Det kan också konstateras att enligt 6 kap. 18 § i utsökningslagen förlorar en okänd borgenär sin rätt till en deponerad utdelningsandel om borgenären inte anmäler sig och lägger fram fordringsbeviset inom två år från det att auktionen har vunnit laga kraft. Dessutom är det skäl att observera att preskriptionstiden beräknas först från godkännandet av slutredovisningen, vilket innebär att det har kunnat förflyta flera år t.ex. från bevakningen av fordran.

Enligt lagförslaget förlorar borgenären alltså sin utdelning om han eller hon inte inom tre år har meddelat boförvaltaren fordrans slutliga belopp. Om fordran inte ännu har blivit slutlig, skall borgenären uppge orsakerna till detta. En ny treårig tidsfrist räknas från meddelandet. Preskriptionstiden kan i allmänhet avbrytas genom en fritt formulerad påminnelse, yrkande på prestation, betalning på skulden eller erkännande av skuldansvaret. Bestämmelsen föreskriver ingen bestämd form för påminnelsen. Det kan anses klart att borgenären inte för att bevara sin rätt särskilt behöver påminna konkursboet om sin fordran när fordran är oklar därför att en rättegång är anhängig mellan borgenären och konkursboet.

Om borgenären till följd av preskription förlorar sin rätt till utdelning, skall medlen delas ut till de övriga borgenärerna. Detta kan emellertid vara oändamålsenligt, om det belopp som skall fördelas är litet och borgenärerna är så många att de belopp som skall utdelas till dem blir så små att det med beaktande av kostnaderna inte kan anses rationellt att fördela beloppet mellan de övriga borgenärerna. I så fall skall medlen betalas till staten.

Enligt paragrafens 2 mom. förlorar borgenären sin rätt till utdelning också i det fall borgenären inte har kunnat nås under tre år efter att slutredovisningen har godkänts eller om utdelningen av någon annan orsak inte har kunnat betalas ut under den nämnda tiden. En annan orsak kan vara t.ex. att borgenären inte tar emot medlen. Till god boförvaltnings sed hör att boförvaltaren tar reda på borgenärens kontakt- och kontouppgifter,

första gången när utdelningen kan betalas och dessutom en gång till innan treårstiden går ut.

11 §. *Återbetalningsskyldighet.* Med stöd av denna paragraf kan boet av en borgenär återkräva ett alltför stort utdelningsförskott, om det har framgått att den slutliga utdelningen är mindre än det betalda förskottet. Om säkerhet har ställts för betalning av förskottet, kan det belopp som återkrävs också tas av säkerheten. Det är emellertid förenligt med god boförvaltningspraxis att boförvaltaren först ger borgenären möjlighet att återbeta medlen.

Borgenären är enligt förslaget skyldig att på det belopp som återbetalas betala ränta enligt 3 § 2 mom. räntelagen, för den tid som borgenären har haft medlen i sin besittning.

Boförvaltaren kan avstå från att återkräva förskott. Detta kan boförvaltaren göra om det belopp som skall återbetalas är obetydligt, eller om det annars är oändamålsenligt att återkräva det. Det kan vara besvärligt att återkräva medel av t.ex. en utländsk borgenär och förfarandet kan orsaka kostnader som är oproportionerliga i förhållande till det belopp som skall återkrävas.

19 kap. **Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand**

Enligt lagförslaget avslutas konkursförfarandet med att slutredovisningen godkänns. I kapitlet ingår bestämmelser om uppgörandet av slutredovisning och om slutredovisningens innehåll samt om godkännande, rättelse och klander av slutredovisningen. Dessutom finns i kapitlet bestämmelser om vissa åtgärder som skall vidtas efter slutredovisningen.

1 §. *Allmänna bestämmelser om uppgörande slutredovisning.* I paragrafen bestäms när boförvaltaren skall ge slutredovisning. I 2 § finns bestämmelser om slutredovisningens innehåll.

Konkursen som verkställighetsförfarande avslutas med boförvaltarens slutredovisning som underställs borgenärssammanträdet för godkännande. Enligt 105 § (75/1922) konkursstadgan skall slutredovisningen upprättas inom två månader efter att alla hinder för dess upprättande har blivit undanröjda. I den föreslagna bestämmelsen anges ingen mot-

svarande tidsfrist, men av de allmänna bestämmelserna följer att slutredovisningen skall upprättas utan omotiverat dröjsmål.

Enligt paragrafens 1 mom. skall slutredovisning upprättas efter att konkursboet har blivit utrett och den egendom som hör till boet har realiserats. I allmänhet kan det förutsättas att slutredovisningen upprättas inom några veckor därefter.

Enligt konkursstadgan kan boförvaltaren i vissa situationer ge redovisning för boets förvaltning, även om utredningen av boet inte ännu är klar. Enligt 101 § konkursstadgan kan en mellanredovisning ges i det fall att det inte är möjligt att upprätta en slutredovisning. Enligt 105 b § (1585/1992) konkursstadgan är det inte något hinder för slutredovisningen att pantsatt egendom inte har sålts. Pantborgenärens fordran kan i så fall räknas ut på basis av boförvaltarens uppskattning av pantens sannolika realiseringsvärde.

I överensstämmelse med den gällande lagstiftningen kan slutredovisning enligt paragrafens 2 mom. i vissa fall upprättas även om boet delvis är utrett. Slutredovisningen kan upprättas när egendom som utgör pant eller annan egendom vars värde är obetydligt inte har sålts eller en konkursfordran eller en liten del av fordringarna är oklar. En konkursfordran är oklar t.ex. i det fall att en rättegång eller något annat förfarande gällande fordran pågår. Syftet med bestämmelsen är att påskynda utredningen och avslutandet av boet i en situation där egendomen till största delen är realiserad. Det ligger i borgenärernas intresse att boförvaltningen inte upprätthålls endast för fördelning av osäkra eller eventuellt mycket obetydliga tillgångar. De åtgärder som ännu skall vidtas i boet skall enligt 2 § 2 mom. 2 punkten antecknas i slutredovisningen och om så överenskomms kan de vidtas genom konkursombudsmannens försorg. Om någon överenskommelse om saken inte har ingåtts, kvarstår boförvaltarens rätt att med stöd av 14 kap. 6 § företräda boet i oavslutade ärenden.

Boförvaltaren har rätt att enligt prövning besluta om de förutsättningar för slutredovisning är för handen som avses i momentet.

I paragrafen finns en uttömmande förteckning över de situationer där en slutredovis-

ning kan upprättas även om boet inte ännu är helt utrett. Sålunda kan slutredovisning inte ges om boet ännu har obetalda skulder eller en rättegång om boets egna förpliktelser pågår. I så fall skall boförvaltaren med stöd av 18 kap. 4 § betala förskott på utdelningen till borgenärerna, men lämna tillräckligt mycket medel i konkursboet för att täcka boets ansvarsförbindelser.

2 §. *Slutredovisningens innehåll.* I paragrafen finns bestämmelser om slutredovisningens innehåll. Av paragrafens 1 mom. framgår att slutredovisningen är tudelad. Dels innehåller den en utredning om konkursboets förvaltning och dels uppgifter om utdelningen till borgenärerna. Slutredovisningen är på sätt och vis konkursboets bokslut. I slutredovisningen skall ingå de uppgifter om boets verksamhet som gäldenären eller borgenärerna behöver för att kunna bilda sig en uppfattning om det ekonomiska resultatet av konkursen samt hur boet har förvaltats. Slutredovisningen bör också ge möjlighet att kontrollera om utdelningen är rätt räknad.

I paragrafens 2 mom. ingår bestämmelser om vad som skall framgå av slutredovisningens avsnitt om konkursboets förvaltning. Enligt momentets 1 punkt skall därav framgå konkursboets inkomster och utgifter under tiden för förfarandet samt, separat, boförvaltarens arvode och kostnader samt uppgifter om betalningen av dessa. Av slutredovisningen skall således sammanfattningsvis framgå alla de uppgifter som enligt 14 kap. 11 § skall ingå i årsredogörelsema. I slutredovisningen skall således ingå uppgifter om realiseringen och vad denna har inbringat. Separat skall framgå t.ex. uppgifter om inrivningen av fordringar. Till slutredovisningen hör också en utredning bl.a. om fortsättning av gäldenärens rörelse. Slutredovisningen skall baseras på ett verifierkatmaterial som emellertid inte behöver tillställas borgenärerna och gäldenären. Det räcker att materialet finns till påseende.

Enligt momentets 2 punkt skall av den del av slutredovisningen som gäller förvaltningen framgå uppgifter om till vilken del boet ännu inte har utretts och om de åtgärder som av denna orsak skall vidtas i fråga om det. Bestämmelsen har samband med 1 § 2 mom., som föreskriver att slutredovisning skall ges

även om boet delvis ännu är outrett. Om det t.ex. finns orealiserad egendom i boet är det skäl att i slutredovisningen redogöra för orsakerna till att egendomen inte har sålts samt boförvaltarens åsikt om hur och när egendomen kan säljas. I slutredovisningen skall också utredas beloppet av de medel som inte har fördelats samt nämnas hur medlen depone-
 ras. Om boförvaltaren har ingått en sådan överenskommelse med konkursombudsmannen som avses i 3 §, skall också detta uppges i slutredovisningen.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs hur utdelningen skall behandlas i slutredovisningen. Den del av slutredovisningen som berör utdelningen är en kalkyl över det belopp som av boets medel betalas till borgenärerna, och den visar hur medlen har fördelats och fördelas mellan borgenärerna.

Enligt momentets 1 punkt skall den del av slutredovisningen som gäller utdelningen innehålla en förteckning över den utdelning och det förskott på utdelningen som har betalats till borgenärerna. Enligt momentets 2 punkt skall slutredovisningen innehålla en förteckning över utdelning som ännu skall betalas till borgenärerna och förskott på utdelningen.

Enligt paragrafens 4 mom. skall boförvaltaren bestyrka slutredovisningen med sin underskrift.

3 §. *Överenskommelse om avslutande av konkursboet.* Enligt paragrafen kan boförvaltaren och konkursombudsmannen komma överens om att de återstående åtgärder som avses i 2 § 2 mom. 2 punkten överförs på konkursombudsmannen eller på någon som denne bestämmer. Det förfarande som avses i paragrafen är inte liktydigt med en sådan offentlig utredning som avses i 11 kap., utan det är fråga om att boförvaltaren ingår ett särskilt avtal med konkursombudsmannen om de uppgifter som preciseras i avtalet.

Enligt bestämmelsen kan smärre avslutande åtgärder i boet överlåtas åt myndigheten att utföra när det är oändamålsenligt att fortsätta konkursboförvaltningen för dessa uppgifter. Enligt 1 kap. 2 § i detta kapitel kan konkursombudsmannen och boförvaltaren ingå ett avtal om saken alltid när slutredovisningen görs med stöd av 1 § 2 mom., även om boet delvis är outrett. Det kan vara ä-

damålsenligt att ingå en sådan överenskommelse som avses i paragrafen t.ex. på grund av att boförvaltaren avslutar sin sakförarverksamhet.

Konkursombudsmannen kan enligt prövning samtycka till en sådan överenskommelse som det här är frågan om. Om konkursombudsmannen anser att de föreslagna åtgärderna är av ett sådant slag att de snarare borde skötas av boförvaltaren eller om konkursombudsmannen inte har resurser att sköta uppgifterna, skall någon överenskommelse inte ingås. Också arvudet till staten skall anges i överenskommelsen. Konkursombudsmannen kan också anlita en utomstående person för uppgifterna. Detta förutsätter emellertid att boet kan betala de kostnader och arvoden som uppdraget orsakar.

Det är i allmänhet skäl att ingå överenskommelsen innan slutredovisningen behandlas vid borgenärssammanträdet. Av slutredovisningen skall också enligt 2 § framgå hur det är meningen att slutföra vissa oavslutade åtgärder. Det finns heller inget hinder för att ingå överenskommelsen efter att slutredovisningen har godkänts. Det hör till god boförvaltningssed att boförvaltaren underrättar gäldenären och borgenärerna om överenskommelsen, om detta är nödvändigt med hänsyn till arten av de åtgärder som skall vidtas.

4 §. *Godkännande av slutredovisningen.* I paragrafen föreskrivs om godkännande av slutredovisningen och om betalning av utdelning.

Enligt paragrafens 1 mom. skall slutredovisningen såsom enligt konkursstadgan läggas fram vid borgenärssammanträdet för godkännande. Den godkända slutredovisningen skall alltid tillställas konkursombudsmannen. En bestämmelse om detta föreslås fogas till förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon. Slutredovisningen har en central betydelse för övervakningen av konkursbon.

Enligt paragrafens 2 mom. skall boförvaltaren informera rättsregistercentralen om att slutredovisningen har godkänts. Uppgiften om att slutredovisningen har godkänts skall på åtgärd av rättsregistercentralen antecknas i konkurs- och företagssaneringsregistret. Avsikten är att en bestämmelse om detta skall

tas in i den lag om konkurs- och företagssaneringsregistret som är under beredning.

5 §. *Rättelse av den godkända slutredovisningen.* Paragrafen innehåller bestämmelser för det fall att slutredovisningen innehåller ett sådant skriv- eller räknepel eller annat därmed jämförbart klart fel som det är nödvändigt att rätta för att utdelningen skall kunna korrigeras. I konkursstadgan finns ingen motsvarande bestämmelse. Enligt bestämmelsen skall klara fel följaktligen få rättas utan att slutredovisningen behöver klandras i domstol. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om rättelse av motsvarande fel i en fastställd utdelningsförteckning (13 kap. 16 § 1 mom.).

Enligt paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren rätta fel på eget initiativ eller på yrkande av en borgenär eller av gäldenären. I praktiken är det i allmänhet fråga om uppenbara fel. De kan bero på räknepel eller skrivfel eller andra klara fel, t.ex. då i utdelningskalkylen av misstag har tagits med en borgenär som har bevakat sin fordran till maximibelopp och vars yrkande har förkastats i en separat rättegång. Ett fel är uppenbart också i det fall att för en borgensman och en borgenär av misstag har fastställts utdelning på basis av en och samma fordran.

Boförvaltaren skall överlämna den korrigerade slutredovisningen till gäldenären och till de borgenärer för vilkas utdelning rättelsen av felet har betydelse. Om felet är väsentligt och verkningarna av korrigeringen relevanta, kan boförvaltaren överföra rättelsen av slutredovisningen till borgenärerna för godkännande. Det är i allmänhet inte nödvändigt att sammankalla borgenärssammanträdet, utan beslutet kan fattas i ett annat beslutsförfarande (15 kap. 2 § 2 mom.). Sådan kan situationen vara t.ex. då andelarna blir väsentlig ändrade eller då andra än smärre massaskulder av misstag har fallit bort ur slutredovisningen.

När den slutliga utdelningen har redovisats till en borgenär och verkställighetsförfarandet har avslutats, har borgenären rätt att lita på att betalningen inte ändras. Av denna anledning har i paragrafens 2 mom. tagits in en bestämmelse enligt vilken slutredovisningen inte längre kan rättas och inte heller borgenärssammanträdet sammankallas efter att ut-

delning enligt slutredovisningen har betalats till borgenärerna.

Enligt paragrafens 3 mom. får ändring inte sökas i boförvaltarens beslut om rättelse av fel enligt 1 mom. Har felet däremot varit så väsentligt att det har varit nödvändigt att behandla slutredovisningen på nytt vid borgenärssammanträdet, får ändring i sammanträdet beslut sökas på det sätt som föreskrivs i 6 §.

6 §. *Klander av slutredovisningen.* I denna paragraf finns bestämmelser om klander av slutredovisningen. Klander kan riktas mot den del av slutredovisningen som gäller förvaltningen och utdelningen.

Bestämmelser om klander av slutredovisningen finns nu i 107 § konkursstadgan. Klander av slutredovisningen har å ena sidan samband med sådant klander av borgenärssammanträdet som avses i 83 och 84 § konkursstadgan, eftersom slutredovisningen skall godkännas vid borgenärssammanträdet. Å andra sidan har klander av slutredovisningen ett klart samband med skadeståndsbestämmelserna, eftersom klander av slutredovisningen oftast gäller boförvaltarens åtgärder och den som söker ändring oftast samtidigt kräver att boförvaltaren skall betala skadestånd.

Enligt paragrafens 1 mom. skall på klander av borgenärssammanträdet beslut i ett ärende som gäller godkännande av slutredovisningen tillämpas vad som bestäms i 15 kap. 10 och 11 §. Slutredovisningen och borgenärssammanträdet beslut att godkänna slutredovisningen skall således oberoende av klandergrunden klandras inom en månad. Enligt gällande lag förutsätter klander av slutredovisningen att talan väcks, men enligt förslaget skall ärendet behandlas i den ordning som föreskrivs för ansökningsärenden. En tvist som gäller klander av ett borgenärssammanträdes beslut är visserligen till sin natur ofta rätt lik ett vanligt tvistemål, varför den i förarbetena till en ändring av rättegångsbalken (RP 32/2001 rd) nämns som exempel på ett ärende som enligt 8 kap. 4 § rättegångsbalken kan behandlas i den ordning som föreskrivs för tvistemål. Avgörandet i klanderärendet gäller frågan om slutredovisningen kunde godkännas. Om borgenärens klandertalan bifalls, är borgenärssammanträ-

dets felaktiga beslut till denna del inte bindande för borgenären. En eventuell skadeståndstalan kan behandlas i gemensam handläggning med en talan genom vilken slutredovisningen klandras. I så fall behandlas ärendet i den ordning som föreskrivs för behandlingen av tvistemål.

Enligt paragrafens 2 mom. kan domstolen bevilja boförvaltaren tillstånd att betala utdelning trots att en klandertalan är anhängig. Tillstånd kan beviljas när om ändringsansökan inte kan leda till att utdelningarna ändras.

7 §. *Avslutande av konkursen.* Enligt 98 § (110/1995) konkursstadgan anses konkursen avslutad när underrätten meddelar sin dom. Konkursen avslutas då som rättegång, men fortsätter som verkställighetsförfarande. Att konkursen avslutas har framförallt den betydelsen att gäldenären blir fri från de begränsningar som konkursen har inneburit. Detta har betydelse närmast för fysiska personer.

Enligt paragrafen avslutas konkursen när slutredovisningen har godkänts. Beslutet behöver inte ha vunnit laga kraft. Om det i konkursboet behövs utredningsåtgärder efter att slutredovisningen har godkänts, gäller vad som i 9 § föreskrivs om utredning i efterhand. På detta sätt skall förfaras också då utredningsåtgärderna föranleds av fullföljdsdomstolens avgörande i ett ärende som gäller klander av slutredovisningen.

Det finns inget behov av en särskild bestämmelse om tidpunkten när rättegångsförfarandet upphör, eftersom det finns särskilda bestämmelser om vissa rättsverkningar som för närvarande är förknippade med tidpunkten när konkursdomen avkunnas. En sådan är bestämmelsen om hur länge konkursgäldenärens behörighet är begränsad till följd av konkursen (lagförslagets 4 kap. 13 §).

8 §. *Förvaring av handlingarna.* Enligt paragrafen skall boförvaltaren bevara konkursboets viktigaste handlingar. I konkursstadgan finns inga bestämmelser om förvaring av skriftliga handlingar. Om konkursboet är bokföringsskyldigt skall bokföringsmaterialet förvaras i enlighet med 2 kap. 10 § i bokföringslagen.

Enligt förslaget skall boförvaltaren bevara boets viktigaste handlingar i tio år. Tiden räknas från godkännandet av slutredovisningen. När det gäller gäldenärens och kon-

kursboets bokföring hänvisas i paragrafen till bokföringslagen. Enligt den kan verifikat förstöras sex år och övrig bokföring tio år efter räkenskapsperiodens slut (2 kap. 10 §).

I paragrafen finns inga detaljerade bestämmelser om vilka handlingar som skall bevaras utan närmare bestämmelser om detta utfärdas genom förordning av justitieministern. Till de viktigaste handlingarna hör åtminstone boförteckningen, gäldenärsutredningen, årsredogörelserna, protokollet från borgenärssammanträdena och slutredovisningen.

9 §. *Utredning i efterhand.* I paragrafen föreslås bestämmelser för den situationen att det efter konkursen yppar sig nya tillgångar eller annars behövs utredningsåtgärder.

I konkursstadgan finns inga bestämmelser om utredning i efterhand. I den juridiska litteraturen har ansetts att konkursförfarandet fortsätter om det yppar sig nya tillgångar samt att den förra boförvaltningen är berättigad och skyldig att fortsätta sin verksamhet. I 13 kap. 19 § 4 mom. (1094/2000) i lagen om aktiebolag finns en uttrycklig bestämmelse om aktiebolags konkurs. Enligt bestämmelsen skall konkursförfarandet fortsättas om bolagets konkurs har avslutats och nya tillgångar för bolaget yppas.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. har boförvaltaren utan något särskilt förordnande rätt att vidta nödvändiga åtgärder om nya tillgångar yppar sig eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, t.ex. att en rättegång anhängiggörs mot boet efter att konkursen har avslutats.

Enligt momentet har boförvaltaren rätt att av boets medel ta ut ett skäligt arvode och ersättning för de behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren skall lägga fram en utredning om sina åtgärder. Utredningen skall tillställas de borgenärer som saken gäller, om inte detta är uppenbart onödigt på grund av att saken är av liten betydelse.

Enligt paragrafens 2 mom. kan domstolen på yrkande av konkursombudsmannen bestämma att utredning skall göras i efterhand, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om offentlig utredning. Konkursombudsmannen kan enligt egen prövning

framställa ett sådant yrkande. I praktiken kan en offentlig utredning komma i fråga t.ex. då de nya tillgångarna är så obetydliga att boets tillgångar inte räcker till för en utredning i efterhand. Konkursombudsmannen utser då en person att i egenskap av offentlig utredare sköta utredningen i efterhand. Den offentliga utredaren bör fullgöra sin redogörelseskyldighet angående utredningen i efterhand på det sätt som konkursombudsmannen bestämmer.

På ansökan av konkursombudsmannen kan domstolen skilja en boförvaltare från uppdraget om boförvaltaren t.ex. är förhindrad att sköta utredningen i efterhand. I så fall kan en ny boförvaltare förordnas för utredningen i efterhand. På detta sätt kan man förfara då den förre boförvaltaren är förhindrad att sköta uppdraget, men det inte heller är motiverat att bestämma att en offentlig utredning skall göras. Bestämmelserna om skiljande av en boförvaltare från hans uppdrag och förordnande av en ny boförvaltare finns i 7 § 2 mom. lagen om övervakningen av förvaltningen av konkursbon, i vilken föreslås en ändring enligt ett lagförslag i denna proposition.

De tillgångar som skall utdelas vid utredningen i efterhand kan vara så obetydliga att det kan vara oändamålsenligt att dela ut dem. Enligt 3 mom. kan boet i dessa fall under samma förutsättningar som enligt 18 kap. 10 § avstå från att dela ut tillgångarna till borgenärerna. Medlen skall då redovisas till staten. Även när medlen redovisas till borgenärerna iaktas bestämmelserna i 18 kap. 2 §, som föreskriver att boet vid utdelningen kan sådana skulder lämnas utan avseende för vilka utdelningen inte skulle överstiga 50 euro.

20 kap. Skadeståndsskyldighet

I kapitlet finns bestämmelser om boförvaltarens, konkursborgenärernas och gäldenärens skadeståndsskyldighet. Bestämmelserna gäller ansvar för skada som boförvaltaren eller ett av denne anlitat biträde har orsakat konkursboet (1 §) en konkursborgenärs ansvar för skada som han eller hon har orsakat konkursboet, en annan borgenär, gäldenären eller tredje person (2 §), samt konkursgäldenärens ansvar för skada som gäldenären har

orsakat konkursboet eller konkursborgenärerna. Utöver materiella ersättningsbestämmelser (1—4 §) innehåller kapitlet bestämmelser om skadeståndsyrkanden. Skadeståndsbestämmelserna reglerar inte tillnärmelsevis alla typer av ersättningsfrågor som aktualiseras i samband med en konkurs, såsom konkursboets ansvar gentemot tredje man.

1 §. *Boförvaltarens skadeståndsskyldighet.* I paragrafens 1 mom., första meningen, finns bestämmelser om boförvaltarens skadeståndsskyldighet gentemot konkursboet. Enligt bestämmelsen är boförvaltaren skyldig att ersätta en skada som han själv eller ett av honom anlitat, i 14 kap. 7 § avsett biträde har orsakat konkursboet uppsåtligt eller av vållande. Paragrafen överensstämmer med det gällande rättsläget, även om det i 70 § konkursstadgan inte finns någon uttrycklig bestämmelse om boförvaltarens skyldighet att ersätta skada som har orsakats av ett biträde som boförvaltaren har anlitat.

Boförvaltarens ansvar förutsätter vållande. Detta innebär att boförvaltaren för det första svarar för skada som han eller hon själv orsakar konkursboet genom felaktigt förfarande eller av vållande. Boförvaltaren ansvarar således inte bara för skada som han eller hon har orsakat uppsåtligt, utan också för skada som han har orsakat av vårdslöshet eller oaktsamhet. Till denna del motsvarar förslaget den gällande lagen.

Boförvaltaren förutsätts iaktta en hög grad av omsorg när han eller hon handlar för boets räkning och i dess angelägenheter. Detta framgår bl.a. av de allmänna bestämmelserna om utredning i 14 kap. 1 § och bestämmelserna om vård av egendomen i 17 kap. 1 §. Ersättningsskyldighet gentemot konkursboet kan uppkomma genom åtgärder som strider mot konkurslagen eller någon annan lag eller mot borgenärssammanträdets beslut. Boförvaltaren kan bli ersättningsskyldig gentemot konkursboet t.ex. av den anledningen att han eller hon har handlat i strid med sin allmänna omsorgsplikt. Ersättningsansvar kan uppkomma också till följd av att konkursboet har blivit tvunget att till tredje man betala ersättning för skada som denne har orsakats genom boförvaltarens fel eller försummelse. Det bör observeras att uppkomsten av ersätt-

ningsskyldighet för s.k. ren förmögenhets-skada inte förutsätter något sådant synnerligen vägande skäl som avses i 5 kap. 1 § skadeståndslagen.

Enligt lagrummet svarar boförvaltaren också för skada som har orsakats av ett sådant osjälvständigt biträde som avses i 14 kap. 7 §. Boförvaltaren kan anlita ett sådant biträde för att utföra uppgifter som ankommer på honom. Biträdet kan vara t.ex. en vid samma advokatbyrå anställd annan jurist eller annan anställd, eller någon annan som boförvaltaren har anställt och som biträder boförvaltaren eller handlar för hans räkning. Ger boförvaltaren däremot någon utomstående, t.ex. en bokföringsbyrå eller revisionsbyrå, i uppdrag att sköta något uppdrag för boets räkning, är det inte fråga om ett sådant biträde att boförvaltaren på nämnda grunder skulle ansvara för skada som han eller hon kan förorsaka. Boförvaltaren kan emellertid bli ansvarig om han eller hon har handlat vårdslöst vid valet eller övervakningen av en sådan uppdragsgämare. Om konkursboet fortsätter gäldenärens rörelse, betraktas inte heller konkursboets anställda som sådana biträden till boförvaltaren som avses i bestämmelsen.

Boförvaltaren är skyldig att ersätta en skada som boförvaltarens biträde har vållat uppsåtligt eller av vållande även om boförvaltaren själv inte kan tillräknas ens lindrigt vållande. Också av denna anledning är det viktigt att boförvaltaren iakttar särskild omsorg vid valet av biträden samt övervakar deras verksamhet. Paragrafen gäller inte bitrådets eget ersättningsansvar, som bestäms enligt 4 kap. 1 § i skadeståndslagen, om biträdet befinner sig i en sådan ställning som avses i nämnda lagrum.

Enligt vedertagen tolkningen av konkursstadgans bestämmelser om skadeståndsskyldighet är boförvaltaren inte ansvarig för skada som orsakas av borgenärssammanträdet beslut. Bristfällig förberedelse av ärenden kan emellertid aktualisera ansvarsfrågan. Till denna del innebär lagförslaget inte någon ändring av rättsläget och boförvaltaren skall alltså inte i allmänhet bli skadeståndsskyldig för skada som orsakas av borgenärernas beslut. Boförvaltaren kan emellertid bli skadeståndsskyldig om han verkställer ett sådant lagstridigt beslut som avses i 14 kap. 10 § el-

ler om boförvaltaren för borgenärssammanträdet har lagt fram bristfälliga eller felaktiga uppgifter som har påverkat beslutsfattandet.

Enligt lagförslagets 8 kap. 1 § kan flera än en boförvaltare förordnas om detta är nödvändigt på grund av uppdragets omfattning eller av någon annan orsak. Förvaltningen kan delas mellan boförvaltarna enligt vad domstolen bestämmer. Enligt 70 § 2 mom. konkursstadgan svarar boförvaltarna på lika grunder för hela förvaltningen, om den inte har delats genom beslut av en domstol. En boförvaltare ansvarar inte för sådan av en annan boförvaltare orsakad skada som boförvaltaren inte har kunnat förhindra.

I förslaget finns ingen bestämmelse om ansvarsfördelningen när boförvaltarna är två eller flera. Även om förvaltningen i praktiken delas mellan flera boförvaltare, utplånar denna delning av förvaltningen inte ensam boförvaltarens ansvar för varandras fel och försummelser. Boförvaltarens ansvar är odelat och boförvaltarna skall i tillräcklig utsträckning försäkra sig om att förvaltningen i dess helhet är korrekt ordnad och i synnerhet se till hur boets penningmedel används. Situationen är dock en annan om en domstol har fastställt uppgiftsfördelningen mellan boförvaltarna. I så fall är utgångspunkten den att varje boförvaltare svarar endast för sitt eget uppgiftsområde. En boförvaltares omsorgsplikt kan emellertid förutsätta att boförvaltaren när situationen så kräver även i dessa fall övervakar en annan boförvaltares verksamhet och vidtar åtgärder om försummelser uppdragas. I dessa fall har boförvaltaren alltså ingen allmän övervakningsskyldighet i fråga om den andra boförvaltarens åtgärder, utan för att skadeståndsansvar skall uppkomma förutsätts det att det t.ex. finns någon särskild anledning att misstänka att en annan boförvaltare har gjort sig skyldig till försummelser eller missbruk. Enligt 4 § bestäms det inbördes ansvaret mellan boförvaltarna enligt vad som förskrivs i skadeståndslagen.

I det föreslagna momentets andra mening föreskrivs om boförvaltarens skyldighet att ersätta skada som har orsakats av en borgenär, gäldenären eller någon annan. Med uttrycket någon annan avses t.ex. konkursboets borgenärer (massaborgenärer), boets anställda eller övriga avtalsparter. Skadeståndsansvaret är

också till denna del beroende av vållande och omfattar utöver person- och sakskador också rena egendomsskador. Skadeståndsansvaret är mera begränsat än när det gäller skada som har orsakats konkursboet, eftersom en förutsättning för att ansvar skall uppstå är att skadan har orsakats genom överträdelse av konkurslagen. Något skadeståndsansvar mot gäldenären, en borgenär eller någon annan person uppstår inte om skadan har orsakats den andra parten t.ex. genom avtalsbrott. Detta mera begränsade skadeståndsansvar utgår främst från den omständigheten att boförvaltaren enligt 14 kap. 6 § verkar som konkursboets företrädare och att något personligt ansvar inte är förknippat med denna roll. Ett så omfattande personligt ansvar kunde t.ex. leda till att boförvaltaren till följd av sitt personliga skadeståndsansvar inte skulle förbinda sig att iakttä gäldenärens avtal, även om detta vore fördelaktigast från boets synpunkt. Detta står i sin tur i konflikt med den omständigheten att boförvaltaren skall sträva efter ett så fördelaktigt realiseringsresultat som möjligt. Enligt förslaget skall således endast konkursboet ansvara t.ex. för skada som en avtalspart har orsakats av konkursboets avtalsbrott. En boförvaltare som har handlat i strid med sin omsorgsplikt kan bli tvungen att ersätta skada som har förorsakats konkursboet.

Boförvaltaren kan bli skadeståndsskyldig gentemot en avtalspart t.ex. om boförvaltaren inte utan obefogat dröjsmål ansöker om att konkursen skall förfalla, fastän det finns en grund för detta enligt lagförslagets 10 § 1 mom. Skadeståndsansvaret kan också basera sig på en försummelse att överlåta egendom som tillhör en utomstående till dess ägare (5 kap. 6 och 7 §) eller att beakta en konkursbevakning i förslaget till utdelningsförteckning (13 kap. 1 §), eller att sammankalla borgenärssammanträdet (15 kap. 6 §).

Bestämmelsen begränsar inte det skadeståndsansvar som boförvaltaren kan ha med stöd av någon annan lag. Boförvaltaren kan alltså bli skadeståndsansvarig enligt skadeståndslagen om han orsakar skada t.ex. genom en brottslig gärning.

Enligt paragrafens 2 mom. är en sammanslutning för vars räkning boförvaltaren utför sådana uppgifter som hör till förvaltningen av boet solidariskt ansvarig för skada

som boförvaltaren eller ett av denne anlitat biträde har orsakat i skötseln av sitt uppdrag. I konkursstadgan finns inga bestämmelser om en sådan sammanslutnings ansvar. Även om boförvaltaren förordnas av en domstol, anses boförvaltaruppdraget inte på denna grund skilja sig från övriga uppdrag som sköts för ett sakförarbolags räkning (HD 2001:70). Lagförslaget innebär till denna del inte någon förändring i rättsläget, utan utgångspunkten är fortfarande den att bolaget eller den andra sammanslutning som det är frågan om svarar för skada som har förorsakats i verksamhet som har bedrivits för dess räkning, och den omständigheten att boförvaltaruppdraget är personligt saknar betydelse för sammanslutningens ansvar. Lagrummet begränsar inte ansvaret enbart till bolag som bedriver sakförarverksamhet. Därför är det inte avgörande om sakförarverksamhet överhuvudtaget hör till sammanslutningens verksamhetsområde. Däremot har det avgörande betydelse om uppdraget sköts för boförvaltarens egen räkning eller t.ex. för ett arbetsgivarbolags eller någon annan sådan sammanslutnings räkning, i vilket boförvaltaren är delägare eller medlem. Följaktligen svarar t.ex. en bokförings- eller konsultbyrå på det sätt som avses i bestämmelsen för skada som har orsakats av en person som utför boförvaltaruppdrag för byråns räkning, även om byråns verksamhetsområde inte skulle innefatta sakförarverksamhet. Sköter däremot t.ex. en privatanställd jurist sköter boförvaltaruppdraget helt självständigt för sin egen och inte för sin arbetsgivares räkning, är juristens arbetsgivare inte ansvarig för eventuell skada. Numera uppkommer sådana situationer i praktiken sällan. I allmänhet torde bestämmelsen inte orsaka några tolkningsproblem, eftersom t.ex. sakförarbolags delägare och anställda vanligen förbinder sig att bedriva sakförarverksamhet endast för bolagets räkning.

Av bestämmelsen i 5 § 2 mom. lagen om advokater (496/1958), dvs. bestämmelsen om advokatverksamhet i aktiebolagsform, kan följa att en aktieägare blir ansvarig också för förpliktelser som orsakas av andra sakföraruppdrag än sådana som aktieägaren själv har skött. Den föreslagna bestämmelsen minskar inte detta ansvar.

2 §. *En borgenärs skadeståndsskyldighet.* I denna paragraf finns bestämmelser om konkursborgenärernas skadeståndsskyldighet. Enligt 69 § 3 mom. konkursstadgan är borgenärerna skyldiga att ersätta skada som orsakas av beslut som strider mot de bestämmelser som uttryckligen nämns i paragrafen (konkursstadgan 59, 71, 72 och 73 §).

Enligt den föreslagna paragrafen är en konkursborgenär skyldig att ersätta skada som han uppsåtligt eller av grovt vållande har orsakat konkursboet, en borgenär, gäldenären, eller någon annan genom att medverka i ett förfarande som strider mot denna lag. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll vad som i 15 kap. 3 § i lagen om aktiebolag förskrivs om aktieägares skyldighet att ersätta skada som de har orsakat bolaget.

En borgenärs skadeståndsansvar är betydligt mera begränsat än boförvaltarens. Detta stämmer överens med uppgiftsfördelningen mellan borgenärerna och boförvaltaren. Borgenärerna har inte någon skyldighet att delta i skötseln av konkursboets angelägenheter eller i konkursboets beslutsfattande, utan de kan i detta avseende förhålla sig helt passiva. Borgenärerna har inte heller någon särskild skyldighet att utreda om de uppgifter som boförvaltaren lägger fram som underlag för borgenärssammanträdets beslut är korrekta eller tillräckliga. I vissa grova fall är det emellertid motiverat att borgenärerna är skyldiga att ersätta skada som de har orsakat. För att ansvar skall uppstå förutsätts uppsåt eller grovt vållande. Eftersom en borgenär inte har någon skyldighet att delta i boförvaltningen eller beslutsfattandet, förutsätter skadeståndsansvaret ett aktivt handlande från borgenärens sida. Enbart en försummelse räcker sålunda inte. Paragrafen begränsar inte ansvaret enbart till sådana beslut av borgenärerna som strider mot konkurslagen, även om borgenärerna i allmänhet kan orsaka skada genom sina beslut.

En förutsättning för att ansvar skall uppstå är att borgenären har orsakat skadan i egenskap av konkursborgenär. Om borgenären har handlat som en avtalspart eller i någon annan egenskap, bestäms skadeståndsansvaret utgående från avtalsrättsliga bestämmelser, skadeståndslagen eller någon annan lags bestämmelser om skadeståndsansvar. Be-

stämmelsen minskar inte heller annars ett skadeståndsansvar som kan följa av ett avtalsbrott eller någon annan lag. En pantborgenärs skadeståndsansvar kan t.ex. bestämmas enligt konkurslagen eller på någon annan grund, såsom en avtalsrättslig grund. En pantborgenär blir skadeståndsskyldig t.ex. om borgenären säljer panten i strid med lagförslagets 17 kap. 11 § 1 eller 2 mom. Missköter pantborgenären emellertid en pant som han har i sin besittning, bestäms skadeståndsskyldigheten med stöd av 10 kap. 3 § handelsbalken.

I princip kan skadeståndsansvar uppkomma genom överträdelse av vilken som helst bestämmelse i konkurslagen. Som exempel på åtgärder som leder till skadeståndsansvar kan nämnas förvaring av penningtillgångar i strid med lagförslagets 17 kap. 2 § eller försäljning av egendom till underpris (17 kap. 3 §).

Enligt 69 § konkursstadgan bestäms borgenärernas skadeståndsansvar enligt storleken av deras fordran. I lagförslaget finns ingen sådan ansvarsbegränsande bestämmelse, utan de som har orsakat en skada svarar solidariskt för den. Angående jämkning av skadestånd och fördelning av ansvaret mellan flera skadeståndsskyldiga gäller enligt lagförslagets 4 § vad som föreskrivs i skadeståndslagen.

I vissa situationer kan boförvaltaren och borgenärerna tillsammans vara skadeståndsskyldiga, t.ex. då boförvaltaren i strid med 14 kap. 10 § verkställer ett sådant beslut av borgenärerna som är lagstridigt eller som borgenärerna inte har varit behöriga att fatta. I 4 § föreskrivs om fördelningen av skadeståndsansvaret också i denna situation.

3 §. *Gäldenärens skadeståndsskyldighet.* I paragrafen bestäms om konkursgäldenärens skyldighet att ersätta en skada som gäldenären har vållat konkursboet eller en borgenär.

I konkursstadgan finns inga bestämmelser om gäldenärens skadeståndsansvar, utan detta ansvar bestäms enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer.

Enligt förslaget förutsätter gäldenärens skadeståndsansvar att gäldenären väsentligt har försummat sin skyldighet att medverka så som föreskrivs i konkurslagen. Med gäldenärens skyldighet att medverka avses framför allt gäldenärens skyldighet att lämna uppgif-

ter och medverka enligt så som bestäms i lagförslaget 4 kap. 5 §. Enligt nämnda lagrum skall gäldenären medverka till att boförvaltaren kan sköta de uppgifter som ankommer på boförvaltaren och att konkursförfarandet kan slutföras på behörigt sätt. Skada kan vållas t.ex. för att gäldenären inte ger boförvaltaren nycklarna till verksamhetslokalerna eller uppger informationssystemens användarsignum och lösenord. Skadeståndsansvar kan uppkomma såväl genom försummelse av de skyldigheter som särskilt nämns i bestämmelsen som genom andra direkta gärningar eller försummelser.

Med gäldenär avses varje person som har en sådan skyldighet att medverka som förskrivs i lagförslaget 4 kap 5 §. Skadeståndsansvar har i enlighet härmed de personer som avses i 4 kap. 12 §. Ansvar kan alltså basera sig på en persons ställning i en sammanslutning eller på domstolens förordnande.

Även gäldenärens skadeståndsansvar är enligt lagförslaget beroende av vållande. Enligt paragrafen skall gäldenärens försummelse dessutom vara väsentlig. Detta innebär att en försummelse som är ringa med tanke på konkursförfarandet inte kan medföra ersättningskyldighet. Vid en bedömning av om försummelsen är väsentlig bör man också fästa uppmärksamhet vid frågan om huruvida det varit entydigt att en viss handling varit sådan att gäldenären bort medverka.

Gäldenärens försummelse att medverka kan straffas som gäldenärsbedrägeri (39 kap. 2 § strafflagen) eller som grovt gäldenärsbedrägeri (39 kap. 3 § strafflagen), t.ex. om gäldenären hemlighåller tillgångar. Bestämmelsen begränsar inte gäldenärens skadeståndsansvar enligt skadeståndslagen. En gäldenär som bryter mot den tystnadsplikt som föreskrivs i lagförslaget 14 kap. 13 § 2 mom. kan bli skadeståndsskyldig enligt skadeståndslagen.

4 §. *Jämkning och fördelning av skadeståndsansvaret.* Om jämkning och fördelning av skadeståndsansvaret mellan flera skadeståndsskyldiga gäller enligt denna paragraf vad som bestäms i skadeståndslagen. Förslaget ändrar inte det gällande rättsläget i något annat avseende, men innebär att borgenärerna i motsats till vad som bestäms i 69 §

3 mom. konkursstadgan blir skyldiga att solidariskt ersätta skada som de har orsakat.

Om skadan har orsakats av två eller flera, eller om flera personer annars är skyldiga att ersätta en och samma skada, är de solidariskt ansvariga gentemot den skadelidande (skadeståndslagens 6 kap. 2 §). Mellan de skadeståndsskyldiga skall skadeståndsbeloppet fördelas enligt vad som prövas skäligt med hänsyn till den större eller mindre skuld som ligger envar skadeståndsskyldig till last, den fördel skadefallet måhända medfört och övriga omständigheter (6 kap. 3 § skadeståndslagen). Enligt 2 kap. 1 § 2 mom. skadeståndslagen skall vid jämkning av skadestånd beaktas parternas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. Om boförvaltarna är flera, kan den faktiska uppgiftsfördelningen ha betydelse för jämkningen och fördelningen av skadeståndsansvaret. När det gäller fördelningen av skadeståndsansvaret, skall mellan boförvaltaren och borgenärerna beaktas att boförvaltarens ställning kan vara sådan att hans förfarande anses vara mera klandervärt än borgenärernas.

5 §. *Yrkande på skadestånd.* I paragrafen bestäms tiden inom vilken ett skadeståndsyrkande som avses i kapitlet 1—3 § skall framställas. Konkursstadgan har inga bestämmelser om preskription av skadestånd, varför de allmänna bestämmelserna om preskription av skuld blir tillämpliga. Lagen om preskription av skulder förkortar i allmänhet preskriptionstiderna för skadestånd som avses i 7 § nämnda lag, eftersom den allmänna preskriptionstiden kommer att vara tio år i stället för tre år.

Enligt bestämmelsen preskriberas rätten till skadestånd enligt vad som bestäms i lagen om preskription av skulder. Preskriptionstiden är alltså i allmänhet tre år. Preskriptionen kan avbrytas enligt vad som bestäms i 10 och 11 § lagen om preskription av skulder. Preskriptionen skall i allmänhet avbrytas innan tio år har gått efter den händelse som förorsakade skadan (7 § 2 mom. lagen om preskription av skulder).

När preskriptionstiden börjar kan beroende på fallet avgöras antingen enligt bestämmelserna i 7 § 1 mom. 2 punkten eller 3 punkten lagen om preskription av skulder. I 2 punkten bestäms om när preskriptionstiden börjar för

ett skadestånd som grundar sig på ett ombuds, en företrädares eller någon annan uppdragstagares fel eller försummelse. I 3 punkten bestäms när preskriptionstiden börjar för ett skadestånd som grundar sig på något annat än ett avtalsförhållande.

Enligt 7 § 1 mom. 2 punkten lämnar om preskription av skulder börjar preskriptionstiden löpa när uppdragstagaren lämnar sin redovisning, eller, om skadeståndsgrunden inte framgår av de redovisade uppgifterna, då huvudmannen har eller borde ha upptäckt felet eller försummelsen. Bestämmelsen tillämpas också på boförvaltaren i ett konkursbo (RP 187/2002 rd). Den blir dock inte tillämplig om det är frågan om en skada som har förorsakats någon annan än ett konkursbo, en borgenär eller gäldenären. I dessa fall börjar preskriptionstiden löpa från den tidpunkt som anges i 3 punkten., dvs. när den skadelidande fick kännedom om eller borde ha känt till skadan och den som ansvarar för skadan. Bestämmelsen i 3 punkten tillämpas inte bara när det är frågan om en skada som boförvaltaren förorsakar någon annan än konkursboet, en borgenär eller gäldenär, utan också när det är frågan om en skada som har vållats av konkursgäldenären eller konkursborgenären.

I förhållande till boförvaltaren börjar preskriptionstiden alltså i allmänhet löpa från den tidpunkt när boförvaltaren redovisade. Med redovisning avses här inte bara slutredovisning, utan också t.ex. årsredogörelse.

Lagförslaget 14 kap. 11 § och 19 kap. 2 § förutsätter att årsredogörelsen och slutredovisningen omfattar samtliga de uppgifter som gäldenären eller borgenärerna behöver för att kunna bilda sig en uppfattning om huruvida boförvaltarna har skött boets administration enligt lag och den omsorgsplikt som åligger dem. Trots detta framgår fel i boförvaltarnas åtgärder eller försummelser av åligganden inte alltid av redovisningen eller årsredogörelsen. För att preskriptionstiden skall börja löpa krävs kännedom om samtliga nödvändiga fakta som ligger till grund för talan, dvs. kännedom både om gärningen, den skada som har vållats och orsakssambandet mellan dessa, även det vållande eller uppsåt som ligger till grund för ansvaret. Om väsentligen riktiga och tillräckliga uppgifter inte har givits i samband med redovisningen, börjar

preskriptionstiden löpa först när gäldenären eller borgenären får kännedom om det förfarande som medför skadeståndsansvar. Om borgenärssammanträdet har beslutat väcka talan mot boförvaltaren, avgörs preskriptionstidens begynnelse tidpunkt av tidpunkten när de borgenärer som har deltagit i beslutet har fått kännedom om de omständigheter som ligger till grund för talan. Blir talan då anhängig först när tiden för att väcka talan har gått ut för någon av de borgenärer som har röstat för beslutet, beaktas den borgenären inte när domstolen tar ställning till om talan har väckts i tid.

Har skadan vållats genom brott, kan preskriptionstiden kan vara längre än tre år. En sådan skuld är nämligen inte preskriberad så länge som åtal kan väckas i brottmålet eller handläggningen av brottmålet är anhängig i en domstol (9 § 2 mom. lagen om preskription av skulder).

Har någon sådan redovisning som avses ovan inte lämnats, preskriberas skadeståndsyrkandet dock alltid inom 10 år från den gärning eller försummelse som förorsakade skadan, om preskriptionen inte har avbrutits innan denna tioårstid har gått till ända.

Gäldenären eller borgenärerna förlorar inte sin rätt att väcka talan även om de inte söker ändring i det beslut av borgenärssammanträdet som ligger till grund för skadeståndsyrkandet. En enskild borgenärs rätt att yrka skadestånd av andra borgenärer är inte heller beroende av att om borgenären har röstat mot de andra borgenärernas beslut. En borgenär kan naturligtvis inte yrka skadestånd med stöd av ett beslut som borgenären har understött och följaktligen bidragit till. Även i dessa fall kan borgenären dock ha möjlighet att yrka skadestånd av boförvaltaren, om boförvaltaren har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter till grund för beslutsfattandet.

21 kap. Förlikning

Enligt förslaget kan en konkurs avslutas med förlikning innan slutredovisningen har godkänts. I detta kapitel föreskrivs om förutläggningarna för förlikning (1 §), om domstolsbehandlingen av förlikningsärenden (2 och 3 §) samt om rättsverkningarna av att förlikning fastställs (4 §).

1 §. *Förutsättningar för förlikning.* I lagen föreslås bestämmelser om att konkursförfarande kan avslutas med att förlikning fastställs.

I 93 § 1 mom. i konkursstadgan föreskrivs om förlikning som alternativ till en konkursdom. Förlikning kan ingås efter bevakningsdagen, likväl senast innan konkursdom meddelas. Eftersom förlikning förutsätter enighet hos alla de borgenärer som har bevakat sina fordringar, är förfarande i praktiken synnerligen sällsynt. Över förlikningen skall upprättas en handling som undertecknas av gäldenären och borgenärerna. I paragrafen föreskrivs inte närmare om förlikningens innehåll. Domstolen skall granska och fastställa förlikningshandlingen. En fastställd förlikning är bindande för parterna men inte för en borgenär som inte har bevakat sin fordran.

I lagförslaget föreslås att möjligheten att ingå förlikning skall utvidgas så, att samtliga borgenärs samtycke till förlikningen inte längre skall behövas. En förlikning kan bli aktuell t.ex. då det under konkursen framgår att det finns förutsättningar för att gäldenären skall kunna fortsätta sin affärsverksamhet. Det är ligger då också i borgenärernas intresse att med gäldenären ingå ett frivilligt avtal om skuldsanering i stället för att fortsätta konkursförfarande.

I lagförslaget anses att det fortfarande inte är behövligt att reglera förlikningens innehåll. I praktiken innehåller förlikningshandlingen åtminstone ett avtal om vilken andel av sina skulder gäldenären skall betala och inom vilken tidtabell detta skall ske.

Enligt 97 § lagen om företagssanering får en offentligrättslig fordringsägare utan hinder av någon annan lag samtycka till skuldreglering enligt nämnda lag eller till frivilliga skuldarrangemang som till sitt innehåll motsvarar principerna i nämnda lag. Motsvarande bestämmelse finns i lagen om skuldsanering för privatpersoner (78 §). Som motivering kan anföras att en offentlig fordringsägare på motsvarande grunder har rätt att samtycka också till en sådan förlikning som avses i lagförslaget.

När en konkurs avslutas med förlikning tillämpas inte lagförslagets 1 kap. 6 § om gäldenärens skuldansvar efter konkursen. Gäldenären svarar endast för avtalsenliga be-

talningar till borgenärerna och dessa kan inte i övrigt kräva betalning för sina fordringar av egendom som gäldenären får senare.

Förlikningen kan fastställas om den gäller samtliga borgenärer som har bevakat sina fordringar eller som annars skall beaktas i utdelningsförteckningen, antingen så att borgenären har samtyckt till förlikningen eller så att förlikningen tryggar samma utdelning för borgenären som denne skulle ha fått vid en konkurs.

Enligt paragrafens 1 mom. kan förlikning fastställas i vilket skede som helst innan slutredovisningen har godkänts. I allmänhet kan förlikning inte fastställas före bevakningsdagen, eftersom förutsättningarna för förlikning då inte ännu kan undersökas. Förlikningen fastställs av konkursdomstolen. I momentet anges tre förutsättningar som skall vara uppfyllda för att förlikningen skall kunna fastställas.

För förlikning skall inte längre krävas samtliga borgenärs samtycke, utan enligt lagförslaget förutsätts det att förlikningen understöds av en majoritet av borgenärerna (1 punkten). Majoriteten skall bestå av borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 80 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal. Dessutom förutsätts att samtliga större borgenärer understöder förlikningen. Enligt bestämmelsen förutsätts nämligen att förlikningen understöds av varje borgenär vars röstetal är minst fem procent av det sammanlagda röstetalet. Röstetalet utgörs av beloppet av borgenärens fordran (15 kap. 3 § 1 mom.). T.ex. i ett konkursbo där borgenärernas sammanlagda röstetal är en miljon, krävs att förlikningen understöds av borgenärer vilkas sammanlagda röstetal är 800 000 och att samtliga borgenärer vilkas röstetal uppgår till 50 000 eller mera är inkluderade i det sammanlagda röstetalet. Om någon av dessa borgenärer motsätter sig förlikningen kan den inte fastställas.

Lagförslaget förutsätter att en borgenär som inte har samtyckt till förlikningen får minst samma utdelning på basis av förlikningen som borgenären skulle ha fått om konkursförfarande hade fortgått (2 punkten). För detta måste boförvaltaren göra en bedömning av utdelningens storlek. Det är möjligt att en del av nämnda fordringar betalas.

Enligt paragrafen krävs det inte att dessa borgenärer redan har fått betalning och inte heller bestäms det i paragrafen hur gäldenären skall visa att borgenärerna med säkerhet får betalning. Konkursgäldenärens tillgångar är i boets besittning och därför kan någon förskottsbetalning inte krävas före ansökan. Av samma orsak kan det inte heller krävas att gäldenären ställer säkerhet. Det är emellertid klart att gäldenären måste kunna visa att borgenärens rätt till betalning är tryggad. I praktiken kan gäldenären t.ex. avtala med boförvaltaren om att utdelningen till de borgenärer som har tvingats till förlikning betalas på boförvaltarens försorg.

Ingen bestämmelse föreslås om när betalningar som motsvarar utdelning skall göras. Man kan i allmänhet utgå ifrån att utdelningsandelarna till de borgenärer som tvingats till förlikning skall betalas så snart förlikningen har blivit fastställd. Betalningarna skall ske senast när de slutliga utdelningarna skulle ha betalats om konkursen hade fortsatt. Boförvaltaren kan i sin utredning också lägga fram en uppskattning av den sannolika tidpunkten när konkursen avslutas, åtminstone i det fall att betalningarna enligt gäldenärens förslag fullgörs först efter en längre tid.

Den tredje förutsättningen för fastställande av förlikning är att konkursboets skulder har betalats eller att betryggande säkerhet har ställts för betalningen av dem (3 punkten). För att visa detta måste gäldenären i allmänhet lägga fram en utredning av boförvaltaren. Om skulderna inte har betalats, måste säkerhet ställas. Boförvaltaren skall se till att förlikningen inte blir utan fastställelse på grund av att denna förutsättning inte uppfylls, i det fall att boets tillgångar räcker till betalning av skulderna eller kan användas som säkerhet. Det kan anses att boförvaltaren måste tillvarata gäldenärens intresse i detta avseende (4 kap. 1 §).

Av paragrafens 2 mom. framgår att en förlikning inte på något sätt kan begränsa en pantborgenärs rättigheter, om inte pantborgenären har samtyckt till detta.

Enligt paragrafens 3 mom. skall boförvaltaren ge gäldenären sin uppskattning av hur stor utdelning de borgenärer skulle ha fått som har motsatt sig förlikningen. Uppskattningen skall fogas till förlikningshandlingen.

2 §. *Domstolens avgörande i fråga om utdelningen.* En förutsättning för fastställande av förlikningen är sålunda inte att samtliga borgenärer ger sitt samtycke. De borgenärer som inte samtycker till förlikning skall få minst samma utdelning som de skulle ha fått genom konkursen. I paragrafen bestäms hur en sådan borgenär kan kräva ett domstolsavgörande av frågan om den utdelning som skall betalas till borgenären på basis av förlikningen motsvarar det i lagen angivna minimibeloppet.

Det förfarande som föreskrivs i paragrafen gäller såväl de borgenärer som uttryckligen har motsatt sig förlikningen som de borgenärer som inte har svarat på gäldenärens förlikningsförslag. Dessa borgenärer har enligt 1 mom. rätt att kräva ett domstolsavgörande av frågan om den utdelning som skall betalas till borgenären på basis av förlikningen motsvarar det riktiga beloppet. I detta syfte skall gäldenären sända sitt förslag för kännedom och godkännande till de borgenärer som inte tidigare har gett sitt samtycke. Borgenärerna skall framställa sitt yrkande inom en månad efter att ha fått kännedom om förlikningen. För att förlikningen skall kunna fastställas skall gäldenären vid behov kunna visa när borgenärerna har fått det besked från vilket tidsfristen börjar löpa. Gäldenären skall själv se till att borgenärerna får beskedet, men det finns naturligtvis inget hinder för att boförvaltaren hjälper till att framföra förslaget till borgenärerna.

Domstolen skall ge gäldenären tillfälle att bli hörd med anledning av en borgenärs yrkande. Eftersom boförvaltarens uppskattning av utdelningens storlek har behövts redan vid uppgörandet av förlikningsförslaget, står uppskattningen till domstolens förfogande. Borgenären måste kunna påvisa att boförvaltarens uppskattning är felaktig i något avseende. Vid behov kan gäldenären eller borgenären kalla boförvaltaren för att bli hörd i ärendet.

Enligt paragrafens 2 mom. får ändring i ett sådant beslut som avses i denna paragraf sökas separat.

3 §. *Fastställande av förlikning.* Domstolen skall enligt paragrafen undersöka om förlikningen uppfyller de förutsättningar som avses i 1 § och att ingen borgenären med stöd

av 2 § har framställt ett yrkande om att utdelningen skall avgöras genom domstolens beslut. Om något sådant yrkande inte har framställts, kan förlikningen fastställas om förlikningshandlingen och de till denna föga utredningarna visar att de förutsättningar är uppfyllda som avses i 1 §.

Om borgenären har yrkat att domstolen skall avgöra frågan om utdelningens storlek, kan förlikningen fastställas först när avgörandet har vunnit laga kraft.

I beslutet om fastställandet av förlikningen får ändring sökas utan begränsning. I praktiken föreligger i allmänhet inget intresse att söka ändring. De som har samtyckt till förlikningen har inget behov av rättsskydd genom ändringssökande. De borgenärer som inte har samtyckt till förlikningen har till domstolen för separat avgörande kunna hänskjuta frågan om förlikningen är laglig för deras vidkommande. Ändringssökande kommer i fråga närmast i sådana fall då gäldenärens ansökan om fastställande av förlikningen har förkastats. I så fall kan gäldenären söka ändring i beslutet.

4 §. *Rättsverkningarna av att förlikning fastställs.* Enligt paragrafen avslutas konkursförfarandet när förlikningen fastställs. Detta innebär att boförvaltarens förordnande och borgenärernas beslutanderätt i konkursen upphör. Den egendom som har tillhört boet återgår i gäldenärens besittning om inte något annat avtalas. Rättsverkningarna träder i kraft så snart förlikningen har fastställts. Om en borgenär söker ändring i beslutet om fastställande av förlikningen, kan borgenären vid behov kräva att säkringsåtgärder skall riktas mot den egendom som gäldenären återfår från konkursboet.

En fastställd förlikning binder gäldenären och borgenärerna. Även om gäldenären inte fullgör sina skyldigheter enligt förlikningen, förfaller den inte. Borgenärerna kan börja driva in sina fordringar i enlighet med vad som fastställts i förlikningen. Enligt 3 kap. 1 § 1 mom. 5 punkten utsökningslagen är en av domstol fastställd förlikning en utsökningsgrund. Om gäldenären senare försätts i konkurs, beaktas borgenärernas fordringar enligt den storlek som de fastställts till i förlikningen, självfallet med avdrag för gäldenärens betalningar.

En borgenär kan utan hinder av konkurs driva in skulder av borgensmän och medgäldenärer. En av domstolen fastställd förlikning påverkar inte heller borgensmäns och medgäldenärers ställning. I detta avseende jämföras en förlikning med ett saneringsprogram som fastställts i ett företags saneringsförfarande och ett betalningsprogram som fastställts i en privatpersons skuldsanering. Med tanke på borgensmannens ställning är det inte av någon betydelse om borgenären har talat för programmet. I 17 § 2 mom. lagen om borgen och tredjemanspant hänvisas till lagen om företagssanering och lagen om skuldsanering för privatpersoner. Det föreslås här att bestämmelsen justeras så att där konstateras att en ändring av villkoren för en skuld vid en förlikning i samband med konkurs inte inverkar på borgenärens rätt att driva in skulden av borgensmannen.

Domstolen skall enligt lagförslaget 22 kap. 4 § se till att en kungörelse publiceras om att förlikningen har fastställts samt att det också i övrigt informeras om saken i den utsträckning som paragrafen förutsätter. Boförvaltaren är skyldig att underrätta myndigheterna och de andra parterna vilka underrättades om att konkursen började om att den nu har avslutats. Avsikten är att en bestämmelse om detta skall tas in i 1 § 2 mom. i förordningen om anmälningar som skall göras i konkursärenden (959/1994). De bolagsrättsliga verkningarna av att en konkurs slutar med förlikning bestäms av den bolagsrättsliga lagstiftningen.

22 kap. **Kungörelser och meddelanden samt konkursregistret**

I detta kapitel finns bestämmelser om kungörelser och meddelanden om konkursen (1—4 §) samt om informationsgången mellan boförvaltaren, borgenärerna och gäldenären (5—6 §). Om konkurs- och företagssaneringsregistret bestäms särskilt. Till detta hänvisas i kapitlets 7 §.

1 §. *Kungörelse om att konkursen börjar.* Enligt paragrafens 1 mom. skall domstolen när den fattar beslut om att försätta en gäldenär i konkurs se till att en kungörelse publiceras om konkursens början.

Enligt 19 § (1027/1993) konkursstadgan

skall domstolen publicera en kungörelse om offentlig stämning först efter att borgenärsförhåret har hållits. Enligt förslaget skall kungörelsen publiceras utan dröjsmål efter att konkursen har börjat. Avsikten är att snabbt och även på annat sätt än genom konkurs- och företagssaneringsregistret underrätta också andra än dem som är parter i konkursen om att gäldenären har försatts i konkurs.

Enligt förslaget är publiceringen av kungörelsen förenad med vissa rättsverkningar. När konkursen börjar förlorar gäldenären rätten att förfoga över sin egendom till den del som denna hör till konkursboet. I fråga om rättshandlingars bindande verkan kan det emellertid enligt lagförslaget 3 kap. 2 § vara av avgörande betydelse om en rättshandling har företagits före kungörelsen om att konkursens börjar har utfärdats. T.ex. en part som är ovetande om konkursens början kan få godtrosskydd om rättshandlingen har företagits före kungörelsen.

Enligt paragrafens 2 mom. skall kungörelsen utan dröjsmål publiceras i officiella tidningen. Eftersom publiceringen av kungörelsen har avgörande betydelse, skall domstolen låta publicera kungörelsen i officiella tidningen samma dag som beslutet om att försätta gäldenären i konkurs har tagits. Domstolen kan dessutom bestämma att boförvaltaren skall publicera kungörelsen i en eller flera dagstidningar samt, om det finns särskild anledning, på något ändamålsenligt sätt också utomlands. Till denna del motsvarar bestämmelsen 19 § 4 mom. i konkursstadgan.

Enligt artikel 2 i den nordiska konkurskonventionen skall kungörelsen om att en gäldenär har försatts i konkurs publiceras också i en annan fördragsslutande stat där det finns tillgångar som hör till konkursboet. Domstolen skall se till att kungörelsen publiceras och att de registeranteckningar som skall göras i den främmande staten tillkännages (2 § lagen om godkännande och verkställighet av konventionen). Enligt EG:s insolvensförordning skall på begäran av boförvaltaren innehålllet i beslutet om att inleda insolvensförfarandet och, när så är lämpligt, även beslutet att utse honom till förvaltare offentliggöras i en annan medlemsstat i enlighet med de regler för offentliggörande som gäller i den staten (ar-

tikel 21). Rättsregistercentralen ser till att kungörelsen publiceras (lagen om offentliggörande och registrering av insolvensförfarande som inletts i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, 581/2002).

Kungörelsens innehåll regleras för närvarande i 19 § konkursstadgan. Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. utfärdas närmare föreskrifter om kungörelsens innehåll genom förordning av justitieministeriet. Avsikten är att av kungörelsen såsom hittills skall framgå uppgifter åtminstone om gäldenären, konkursens begynnelsestidpunkt, konkursdomstolen och boförvaltaren och att vid företagssanering skall meddelas de uppgifter som föreskrivs i 19 § 3 mom. konkursstadgan. Om eventuell konkursbevakning bestäms enligt lagförslaget först i ett senare skede av konkursförfarandet (12 kap. 5 §). I kungörelsen skall ingå en uppgift om detta samt om att en borgenär som har lämnat boförvaltaren sina kontaktuppgifter kommer att få ett särskilt meddelande om konkursbevakningen (3 § 2 mom.).

2 §. *Meddelande om beslutet på konkursansökan.* I paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om vilka domstolen skall underrätta om sitt beslut om att försätta gäldenären i konkurs. Motsvarande bestämmelser finns i 9 § 3 mom. (1027/1993) i konkursstadgan.

Gäldenären och en borgenär som har gjort konkursansökan skall alltid underrättas. Dessutom skall alla de borgenärer underrättas om beslutet som har hörts i saken. Underrättelseskyldigheten gäller såväl beslut om godkännande av ansökan som beslut genom vilket ansökan har avslagits eller lämnats utan prövning. Bestämmelsen åsidosätter de för ansökningsärenden utfärdade bestämmelserna om att parterna skall underrättas om dagen när beslutet meddelas.

Enligt den föreslagna paragrafen skall underrättelsen ske på ett ändamålsenligt sätt. Därmed avses att informationen med beaktande av ärendets natur skall lämnas på snabast möjliga sätt. Det kan i allmänhet inte anses ändamålsenligt att meddelandet sänds per post. Åtminstone gäldenären bör omedelbart underrättas per telefon om konkursens början. Det är emellertid i så fall skäl att utan dröjsmål sända beslutet också per post eller fax. I praktiken lämnar borgenärerna ofta så-

dana kontaktuppgifter att de kan underrättas per e-post eller telefax om att gäldenären har försatts i konkurs.

I annan lagstiftning finns det dessutom flera bestämmelser om domstolens informationsskyldighet. Domstolen skall underrätta registermyndigheten om en sådan näringsidkares konkurs som är införd i handelsregistret (19 § handelsregisterlagen 129/1979) samt patent- och registerstyrelsen om en förenings konkurs (60 § föreningslagen 503/1989) och om en stiftelses konkurs (22 § 2 mom. lagen om stiftelser 109/1930). Vidare skall domstolen underrätta social- och hälsovårdsministeriet om försäkringsbolags och försäkringsföreningars konkurs (13 kap. 21 § 2 mom. lagen om försäkringsföreningar 1250/1987, 15 kap. 21 § 2 mom. lagen om försäkringsbolag 1062/1979, 32 § lagen om utländska försäkringsbolags verksamhet i Finland 635/1989, och 8 kap. 52 § 4 mom. lagen om utländska försäkringsbolag 398/1995, samt försäkringsinspektionen om en arbetslöshetskassas konkurs (41 § 2 mom. lagen om arbetslöshetskassor 603/1984).

Om en gäldenär försätts i konkurs, skall enligt 2 mom. den boförvaltare som domstolen har förordnat underrättas om saken. Eftersom ärendet är brådskande, bör underrättelsen ske per telefon. I allmänhet skall boförvaltaren utöver telefonmeddelandet dessutom omedelbart per telefax tillställas ett skriftligt förordnande. Förordnandet kan undertecknas elektroniskt (16 § lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet) och kan sändas som bilaga till elektronisk post. I momentet bestäms också om boförvaltarens skyldighet att meddela att konkursen har börjat. Boförvaltaren skall sända kungörelsen om att konkursen har börjat till borgenärerna för kännedom. I synnerhet när det är fråga om en borgenärsinitierad konkurs finns det till en början inte fullständiga uppgifter om gäldenärens skulder. Därför kan endast en del av borgenärerna underrättas genast efter att konkursen börjat. När boförteckningen har blivit klar skall också de övriga borgenärerna underrättas om konkursen. I 5 § finns bestämmelser om delgivningssättet.

I momentet hänvisas till att genom förordning av justitieministeriet bestäms om andra

meddelanden som boförvaltaren skall göra med anledning av att en konkurs börjar. Bestämmelser om boförvaltarens skyldighet i detta avseende finns i förordningen om anmälningar som skall göras i konkursärenden (959/1994), som är avsedd att justeras i samband med att den nya lagen träder i kraft.

I artikel 40 i EG:s insolvensförordning finns bestämmelser om vilka upplysningar om att konkursen har börjat som skall ges de borgenärer med hemvist eller säte i andra medlemsstater.

De meddelanden som avses i paragrafen skall göras också när beslutet att försätta gäldenären i konkurs har fattats av en fullföljdsdomstol.

3 §. *Kungörelse och meddelanden om konkursbevakning.* Enligt 1 mom. är det boförvaltarens uppgift att se till att en kungörelse om konkursbevakningen publiceras i officiella tidningen. Kungörelsen skall enligt 2 mom. publiceras utan dröjsmål och av den skall framgå bevakningsdagen. Till övriga delar bestäms innehållet i kungörelsen genom förordning av justitieministeriet.

Boförvaltaren skall underrätta gäldenären och de kända borgenärerna om bevakningsdagen. En bestämmelse om detta finns i 3 mom. Borgenären kan försäkra sig om att han eller hon får denna information genom att lämna boförvaltaren sina kontaktuppgifter. I så fall är det inte nödvändigt att följa med kungörelserna i officiella tidningen. I 12 kap. 5 § 2 mom. bestäms att boförvaltaren även skall underrätta domstolen om att bevakningsdagen har bestämts. Domstolen antecknar uppgiften om bevakningsdagen i konkurs- och företagssaneringsregistret.

4 §. *Kungörelse och meddelande om offentlig utredning samt om att konkursen avslutas i vissa fall.* I paragrafen finns bestämmelser om kungörelser och meddelanden till följd av förändringar i konkursförfarandet. Det har ansetts behövligt att ge borgenärerna möjlighet att få besked på samma sätt som om att konkursen börjar om beslutet om försättande i konkurs upphävs eller konkursen läggs ner. I dessa fall skall kungörelsen enligt 1 mom. alltid publiceras. På gäldenärens begäran och bekostnad skall kungörelsen publiceras också då konkursen förfaller eller förlikning fastställs.

Publiceringen av kungörelsen hör i de i paragrafen avsedda fallen till domstolens uppgifter. Kungörelsen skall enligt 2 mom. utan dröjsmåls publiceras i den offentliga tidningen. Avsikten är att närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Enligt 3 mom. skall domstolen underrätta samma parter om konkursens nedläggning som om konkursens början enligt 2 § 1 mom. Meddelande skall således tillställas gäldenären, boförvaltaren, den borgenär som gjort konkursansökan och de borgenärer som hörts i saken.

När konkursen avslutas av någon annan orsak än att den läggs ned, är det boförvaltaren eller den offentliga utredaren som skall sköta informationen. Domstolen bestämmer vilka som skall underrättas. Det hör till den offentliga utredarens uppgifter att informera om den offentliga utredningen och om att konkursboets förvaltning återgår till borgenärerna. Det gäller att i det enskilda fallet överväga vilka som behöver ett särskilt meddelande om saken. Gäldenären skall emellertid alltid underrättas om beslutet. Det är t.ex. i allmänhet skäl att sända ett särskilt meddelande till borgenärerna om att konkursboets förvaltning återgår till borgenärerna. Åtminstone de största borgenärerna skall också redan före domstolsbehandlingen underrättas om att det finns ett förslag om att konkursen skall förfalla. I så fall är det i allmänhet inte nödvändigt att särskilt informera om beslutet.

Om de domstolsbeslut som avses i paragrafen skall boförvaltaren eller den offentliga utredaren informera de myndigheter och sammanslutningar vilka har underrättats om att konkursen börjat. Till denna del hänvisas i paragrafen till justitieministeriets förordning.

5 §. *Delgivningssätt.* I paragrafen finns bestämmelser om de delgivningssätt som står till boförvaltarens samt till gäldenärens och borgenärernas förfogande.

Enligt paragrafens 1 mom. skall boförvaltaren sända i lagen föreskrivna meddelanden till gäldenären och borgenärerna på något ändamålsenligt sätt. Boförvaltaren kan alltid sända handlingar per post, med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod, såsom elektronisk post, eller per telefax. Till god boförvaltningssed hör dock att boförvaltaren

i mån av möjlighet använder det delgivningssätt som gäldenären eller borgenären har bett att boförvaltaren skall använda.

Enligt lagförslagets 4 kap. 5 § 3 mom. skall gäldenären lämna boförvaltaren sina kontaktuppgifter. Borgenären skall lämna sina kontaktuppgifter i bevakningsskriften. Boförvaltaren kan alltid använda den adress som gäldenären eller borgenären har meddelat boförvaltaren. Enligt paragrafen får boförvaltaren dock använda den adress som gäldenären eller borgenären senare har meddelat magistraten. Denna bestämmelse innebär inte att boförvaltaren utan särskild anledning behöver kontrollera om de adressuppgifter som boförvaltaren har fått fortfarande gäller, utan borgenärerna och gäldenären skall underrätta boförvaltaren om eventuella ändringar. Om boförvaltaren emellertid känner till att gäldenären eller en borgenär har flyttat utan att meddela sin nya adress till boförvaltaren, borde i allmänhet den adress användas som gäldenären eller borgenären har lämnat till magistraten.

Boförvaltaren kan informera också per telefon, om ärendet är av sådan natur att skriftligt förfarande inte behövs. Har t.ex. ett beslut av borgenärerna kommit till genom att borgenärerna har meddelat sin ståndpunkt, kan boförvaltaren per telefon underrätta de borgenärer som har understött beslutet. De borgenärer som har motsatt sig beslutet är det skäl att informera på något av de delgivningssätt som nämns i första meningen, eftersom tidsfristen till dess att beslutet klandras räknas från boförvaltarens meddelande och boförvaltaren vid behov måste kunna utreda tidpunkten för delgivningen.

Paragrafens 2 mom. gäller tillvägagångssättet när boförvaltaren tillställs yttranden och meddelanden. Gäldenären och borgenärerna kan använda samma delgivningssätt som boförvaltaren. Har emellertid boförvaltaren förutsatt att ett visst delgivningssätt skall användas, skall gäldenären och borgenären använda detta. Användning av elektroniska dataöverföringsmetoder kan boförvaltaren dock naturligtvis inte fordra att den som inte förfogar över elektronisk apparatur.

Om boförvaltaren ber t.ex. en borgenär översända ett per telefon meddelat yttrande i skriftlig form, måste borgenären förfara på

detta sätt för att boförvaltaren skall vara skyldig att beakta yttrandet. Konkursbevakning skall alltid ske skriftligen (12 kap. 6 §). Bevakningsskriften kan också alltid tillställas boförvaltaren i form av ett elektroniskt meddelande. Avsikten är att i kungörelsen om konkursbevakningen skall meddelas på vilket sätt bevakningsskriften kan sändas.

6 §. *Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har anlänt med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod.* I lagförslaget ingår bestämmelser om när en handling eller meddelande från borgenären till boförvaltaren skall anlända inom utsatt tid för att kunna beaktas. Den i praktiken viktigaste bestämmelsen är bestämmelsen om hur konkursbevakning skall ske. Även en ståndpunkt som meddelas i ett annat beslutsförfarande (15 kap. 2 § 2 mom.) och anmälan av missnöje med ett beslut (15 kap. 11 § 3 mom.) skall göras inom utsatt tid. I vissa fall räknas den tid inom vilken en ansökan om upphävande eller ändring av borgenärernas beslut får göras inom tidpunkten när boförvaltaren har informerat om beslutet (15 kap. 12 § 1 mom.). Dessa tidsfrister gör det nödvändigt att i konkurslagen ha en bestämmelse om när ett meddelande som har sänts med en elektronisk dataöverföringsmetod skall anses ha anlänt till mottagaren.

I paragrafen hänvisas till 10 och 11 § lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Utgångspunkten är att meddelandet anses ha kommit in till mottagaren när det finns tillgängligt för mottagaren i en mottagaranordning eller ett datasystem på ett sådant sätt att meddelandet kan behandlas. Har anordningen varit i olag, men utredning kan läggas fram om avsändningstidpunkten, anses meddelandet ha anlänt vid avsändningstidpunkten (10 §). I 11 §, som denna paragraf hänvisar till, finns en bestämmelse om att en handling som har sänts med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha kommit in inom utsatt tid om den kommer in senast under den sista dagen av den utsatta tiden.

7 §. *Registret över konkursärenden.* I paragrafen hänvisas till det register över konkursärenden, om vilket bestäms särskilt.

Rättsregistercentralen för ett register över konkurs- och företagssaneringsärenden. Om

detta register bestäms i 115 § konkursstadgan och 110 a § lagen om företagssanering. I lagen bestäms om registrets användningsändamål och uppgifternas offentlighet. Närmare bestämmelser om registerföringen finns i förordningen om konkurs- och företagssaneringsregistret (958/1994).

Justitieministeriet bereder ett lagförslag om registret. Inga väsentliga förändringar föreslås i registrets datainnehåll. Regeringen kommer att avlåta en särskild proposition om saken och avsikten är att lagen skall träda i kraft samtidigt som den nya konkurslagen.

23 kap. Särskilda bestämmelser

1 §. *Omfattande konkursbon.* I lagen finns vissa bestämmelser om stora konkursbon. Dessa specialbestämmelser skall tillämpas framförallt på konkursbon som förutsätter ett stort antal boutrednings- och förvaltningsåtgärder. Bestämmelserna gäller tidsfristen för förslaget till utdelningsförteckning (13 kap. 2 § 1 mom.), tillsättandet av en borgenärsdelegation (14 kap. 12 § 1 och 2 mom.) och revision i ett konkursbo (16 kap. 1 § 2 mom.).

I paragrafen finns en definition av begreppet stort konkursbo. Det är inte ändamålsenligt att definiera begreppet enbart utgående från t.ex. boets tillgångar, eftersom dessa kan bestå av en enda värdefull fastighet, medan gäldenärens affärsverksamhet kan ha varit anspråkslös. Inte heller antalet borgenärer är ett ändamålsenligt kriterium, eftersom boet kan ha ett stort antal borgenärer med små fordringsbelopp. Till sitt innehåll motsvarar den föreslagna paragrafen 11 § 2 mom. revisionslagen, i vilken föreskrivs om de förutsättningar som skall vara uppfyllda när endast en godkänd revisor behöver utses. Den omständigheten att de i lagrummet angivna förutsättningarna är uppfyllda visar att gäldenären allmänt taget har bedrivit så omfattande affärsverksamhet att det t.ex. är motiverat att tillsätta en borgenärsdelegation.

Ett konkursbo anses vara stort om två av de i paragrafen nämnda tre förutsättningarna är uppfyllda då konkursen börjar. Förutsättningarna gäller för det första balansomslutningen enligt bokslutet för den senaste räkenskapsperioden. Förutsättningen är uppfylld om balansomslutningen överstiger 2 100 000

euro. Den andra förutsättningen är uppfylld då sammanslutningens eller stiftelsens omsättning eller motsvarande avkastning för den senaste räkenskapsperioden överstiger 4 200 000 euro. Den tredje förutsättningen är att sammanslutningen eller stiftelsen under den senaste räkenskapsperioden i medeltal har haft flera än 50 anställda.

2 §. *Avgift för översändande av handlingar.* I paragrafen föreskrivs när boförvaltaren kan ta betalt av borgenärerna eller gäldenären för översändande av handlingar.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs om boförvaltarens rätt att debitera gäldenären och borgenärerna för översändande av handlingar. Betalning kan inte krävas för handlingar som skall översändas till gäldenären eller borgenärerna med stöd av lag. Gäldenären och borgenärerna har i allmänhet också anrars rätt att avgiftsfritt få handlingar som gäller boförvaltningen. Boförvaltaren skall emellertid få ta betalt för kopiering och översändande av en handling, om kostnaderna för detta inte kan betraktas som sedvanliga. Kostnaderna skall betraktas som sedvanliga alltid när borgenärerna eller gäldenären på begäran skall få en viss handling med stöd av en uttrycklig bestämmelse i lag. Boförteckningen är t.ex. en handling som på begäran skall tillställas andra än de största borgenärerna. Däremot kan boförvaltaren ta betalt t.ex. för kopior av bevakningsskrifter som en borgenär eller gäldenär har bett att få eller för konkursboets bokföringsmaterial, om begäran inte kan tillgodoses utan mera omfattande utredning och kopiering.

Enligt 24 § 2 mom. (1027/1993) konkursstadgan kan kostnaderna för översättning av en bevakningsskrift dras av från den utdelning som tillfaller borgenären, om inte något annat följer av en överenskommelse med en främmande stat. Enligt den nordiska språkonventionen kan avgifter inte uppbäras för översättning av norska, danska eller isländska handlingar. I praktiken förekommer det sällan att bevakningsskrifter översätts, såvida det inte råder oklarhet om deras innehåll. Enligt artikel 42.2 i EG:s insolvensförordning har varje borgenär med hemvist eller säte i en annan medlemsstat än den stat där förfarandet har inletts rätt att anmäla sin fordran på det officiella eller något av de officiella språ-

ken i den staten. I detta fall skall dock på anmälan anges "Anmälan av fordran" på det officiella språket eller något av de officiella språken i inledningsstaten. Dessutom kan det krävas att borgenären tillhandahåller en översättning till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den stat där förfarandet har inletts. I Finland behöver någon sådan översättning inte krävas eftersom anmälningarna oftast görs på ett språk som används i affärsförhållandena, dvs. i den internationella handeln. Överhuvudtaget får någon avgift inte uppbäras för översättningar till finska från ett officiellt språk i en EU-medlemsstat. I paragrafens 2 mom. föreslås därför en bestämmelse om att kostnaderna för översättning av en bevakningsskrift kan dras av från den utdelning som tillfaller borgenären, om skriften har tillhandahållits på ett språk som inte är ett officiellt språk i någon av Europeiska unionens medlemsstater och kostnaderna för översättningen inte kan betraktas som obetydliga. Bestämmelsen torde överensstämma med allmän boförvaltningspraxis.

24 kap. **Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser**

1 §. *Ikraftträdande.* I paragrafens 1 mom. ingår lagens ikraftträdelsebestämmelse. Avsikten är att lagen skall träda i kraft ca tre månader efter att den har fastställts.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. upphävs konkursstadgan jämte ändringar.

2 §. *Övergångsbestämmelser.* Den föreslagna lagen kan i sin helhet tillämpas på konkurser som börjar efter att lagen har trätt i kraft. Detta framgår av 1 mom.

Det är i praktiken besvärligt att parallellt tillämpa två lagar, särskilt av den anledningen att utredningen av konkursbon ibland kan ta flera år i anspråk. För en boförvaltare är det problematiskt att tillämpa olika förfaranden på konkurser som utreds samtidigt. Den gällande lagen är också i flera avseenden bristfällig och tolkbar. Det är sålunda motiverat att den nya lagens bestämmelser börjar tillämpas i så stor utsträckning som möjligt också när det gäller konkurser som har börjat före lagens ikraftträdande. Övergångsbestämmelserna är uppgjorda med denna utgångspunkt.

Enligt paragrafens 2 *mom.* skall förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs dock bedömas i enlighet med den lagstiftning som var i kraft då ansökan gjordes. En gäldenär kan alltså försättas i konkurs på en ansökan som har gjorts innan lagen har trätt i kraft, om förutsättningarna enligt konkursstadgan är uppfyllda. Övergångstiden blir kort eftersom konkursansökningar skall behandlas i brådskanie ordning. Med stöd av den föreslagna lagens 2 kap. 2 § 2 *mom.* eller 4 § kan det emellertid finnas hinder för att försätta en gäldenär i konkurs när konkursansökan har gjorts innan den nya lagen har trätt i kraft. Gäldenären kan visserligen redan nu avvärja konkurs genom att ställa godtagbar säkerhet, men tillämpningsområdet för lagförslagets 2 kap. 4 § är något vidare än tillämpningsområdet för bestämmelserna i konkursstadgan. Det kan inte anses vara godtagbart att en gäldenär efter att den nya lagen har trätt i kraft kan försättas i konkurs på grund av sådan obetydlig fordran som avses i 2 kap. 2 § 2 *mom.*, eller trots att borgenären har fått en sådan säkerhet för sin fordran som avses i 2 kap. 4 §.

Bestämmelserna om gäldenärens ställning i lagförslagets 4 kap. 1—5, 7 samt 9—12 § skall enligt 3 *mom.* tillämpas oberoende av när konkursen har börjat. Bestämmelsen i 6 § om fastställande av boförteckningen kan inte bli tillämplig, eftersom i de konkurser som har börjat innan lagen har trätt i kraft skall tillämpas den tidigare lagens procedurbestämmelser. Följaktligen skall gäldenären i dessa konkurser alltid med ed bestyrka boförteckningen. Kapitlets 8 § gäller säkringsåtgärder som domstolen kan fatta beslut om före konkursens början och kan således inte tillämpas om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Kapitlets 13 § gäller begränsningar i gäldenärens behörighet. Om konkursen har börjat innan lagen trätt i kraft skall den tidigare lagen tillämpas till denna del. Detta innebär att de begränsningar som avses i bestämmelsen i allmänhet upphör att gälla då konkursdomen meddelas, om inte något annat bestäms.

Enligt 4 *mom.* skall bestämmelserna om boförvaltare i den nya lagens 8 kap. tillämpas även om konkursen har börjat innan lagen har trätt i kraft. I fråga om boförvaltarens

arvode skall emellertid de nya bestämmelserna inte iakttas om boförvaltaren har förordnats innan lagen har trätt i kraft. Enligt den nya lagen förordnas inte längre någon interimistisk boförvaltare. Har en sådan förordnats i en konkurs innan den nya lagen har trätt i kraft, skall på honom eller henne tillämpas bestämmelserna i den tidigare lagen. Dessa skall alltså bestämma den interimistiska boförvaltarens behörighet och skyldigheter samt rätt till arvode.

För försummelse av bokföringen kan med stöd lagförslagets 10 kap. 6 § yrkas att de som är ansvariga för bokföringen skall betala ersättning till konkursboet. Denna bestämmelse skall enligt 5 *mom.* inte tillämpas om försummelsen har skett före lagens ikraftträdande.

Med stöd av 6 *mom.* kan det bestämmas att konkursen skall fortsätta som en offentlig utredning fast konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Detta har ansetts nödvändigt för att en konkurs som annars förfaller eller ett bo som kräver särskild granskning skall kunna utredas genom konkursombudsmanens försorg.

Enligt 7 *mom.* skall bestämmelserna i 14 kap. om borgenärernas och boförvaltarens beslutanderätt och överföringen av denna tillämpas även om konkursen har börjat innan lagen har trätt i kraft. Om borgenärerna innan den nya lagen har trätt i kraft har givit boförvaltaren rätt att besluta om någon åtgärd, skall detta bemyndigande gälla högst ett år efter att den nya lagen har trätt i kraft. Om en sådan åtgärd som avses i beslutet inte har vidtagits under denna tid, skall boförvaltaren se till att ärendet på nytt tas upp vid borgenärssammanträdet eller i annat beslutsförfarande. I så fall skall på överföringen av beslutanderätten tillämpas bestämmelserna i konkurslagen.

Enligt 8 *mom.* skall bestämmelserna i 15 kap. om utövningen av borgenärernas beslutanderätt tillämpas även om konkursen har börjat efter att lagen har trätt i kraft. Bestämmelserna skall dock inte tillämpas på ett borgenärssammanträde som har sammankallats innan lagen har trätt i kraft. Om konkursen har börjat efter att lagen har trätt i kraft, skall borgenärernas rösträtt bestämmas enligt den tidigare lagen.

Enligt 9 mom. skall största delen av bestämmelserna i 17 kap. om vård och försäljning av konkursboets egendom och om pantborgenärer tillämpas så snart lagen träder i kraft även om konkursen har börjat tidigare. I momentet anges undantagen till denna huvudregel. Bestämmelsen i 6 § om avkastning på pantegendom och bestämmelsen i 7 § om de kostnader som pantegendomen orsakar tillämpas endast till den del som avkastningen influtit eller kostnaderna har uppstått efter lagens ikraftträdande. Inte heller bestämmelsen i 9 § om övergång av företräde till betalning blir tillämplig om boet har betalat pantkulden före lagens ikraftträdande. Bestämmelsen i 10 § blir inte tillämplig eftersom 3 kap. 9 § som där hänvisas till tillämpas endast på konkurser som börjat efter lagens ikraftträdande. Eftersom 11—15 § leder till ändringar i bestämmelserna om pantborgenärs rättigheter och skyldigheter, behövs det en skälig övergångstid för deras ikraftträdande. Utgångspunkten är att dessa bestämmelser tillämpas när det förlöpt sex månader från lagens ikraftträdande. En pantborgenär skall dock inte heller då ha en i 11 § 1 mom. avsedd skyldighet att anmäla sin fordran till boförvaltaren och konkursboet får inte med stöd av 12 § ansöka om interimistiskt förbud att sälja pantegendom.

Enligt 10 mom. tillämpas bestämmelserna i 18 kap. 3—5 § även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Bestämmelserna gäller betalning av utdelning med stöd av boförvaltarens beslut (3 §) och förskott på utdelning (4 och 5 §).

Oberoende av när konkursen har börjat skall enligt 11 mom. bestämmelserna i 19 kap. om slutredovisning iakttas när en konkurs avslutas. Bestämmelserna i samma kapitel om utredning i efterhand skall likaså iakttas i alla sådana konkurser som avslutas med att slutredovisningen godkänns.

Bestämmelserna i 20 kap. om skadeståndsskyldighet skall enligt 2 mom. inte tillämpas på skador som har förorsakats innan lagen har trätt i kraft.

Enligt 13 mom. skall en konkurs få avslutas med att förlikning fastställs enligt 21 kap. även om konkursen har börjat innan den nya lagen har trätt i kraft. En förutsättning för att förlikning skall kunna fastställas är att majoriteten av borgenärerna ger sitt samtycke.

Förlikningen skall ge de borgenärer som har motsatt sig den samma utdelning som de skulle ha fått vid en konkurs. Förfarandet försvagar sålunda inte borgenärernas ställning.

3 §. *Hänvisningar.* I lagstiftningen finns flera hänvisningar till konkursstadgan eller överhuvudtaget till begreppet konkurs. Det är i detta sammanhang inte ändamålsenligt att ändra alla dessa lagrum.

När det i någon annan författning hänvisas till konkursstadgan eller till någon annan bestämmelse som upphävs genom denna lag, skall enligt paragrafens 1 mom. tillämpas motsvarande bestämmelse i denna lag i stället för den bestämmelse till vilken hänvisas.

Vad som i någon annan författning bestäms om en god man eller en syssloman i ett konkursbo gäller enligt 2 mom. den boförvaltare som avses i den föreslagna konkurslagen.

Vad som i någon annan författning bestäms om inställelседag vid konkurs gäller enligt 3 mom. den fristdag för bevakningen som avses i denna lag.

1.2. Lagen om återvinning till konkursbo

23 §. *Talan om återvinning.* Paragrafens 1 mom. föreslås bli så justerad att i den nämns att återvinning får yrkas av boförvaltaren i stället för av en god man och en syssloman.

I lagförslaget föreslås att 1 mom. skall justeras också så, att med en borgenär som har bevakat sin fordran jämställs en borgenär vars fordran annars har beaktats i utdelningsförteckningen.

Domstolens behörighet bestäms enligt rättegångsbalkens allmänna forumbestämmelser. Redan kommittén för utveckling av konkursrätten (kommittébetänkande 37/1978) förordade i sitt betänkande att konkursdomstolen skulle vara behörig domstol för återvinningsärenden. Detta motiverades med processekonomiska skäl och ansågs vara ägnat att underlätta konkursdomarens arbete när det gällde helhetsbedömningen av konkursförfarandet. Forumfrågan var aktuell också i samband med beredningen av en revidering av återvinningslagstiftningen. I det sammanhanget ansågs det att frågan om fo-

rum för återvinningstalan borde avgöras med beaktande av också andra konkursrelaterade mål. Ärendet ansågs inte vara så brådskande att lagstiftningen om det skulle gå före revideringen av andra delar av konkurslagstiftningen (RP 102/1990 rd, s.26).

Under beredningen av propositionen har man kommit fram till att konkursdomstolen skall vara ett alternativt forum till svarandens allmänna forum när talan gäller återvinning. Detta förslag tillkom närmast av ändamålsenslighetsskäl. Genom att koncentrera återvinningsärendena till konkursdomstolen är det möjligt att främja en enhetlig avgörandepraxis och åstadkomma kostnadsinbesparingar t.ex. i sådana fall då konkursboet driver flera mål av samma typ, dvs. mål som gäller samma rättsliga frågor och där också bevisningen är densamma. Ärenden kan avgöras samtidigt och ändring i avgörandena kan också sökas hos samma hovrätt. När ärendena behandlas vid samma domstol är det också möjligt att spara kostnader, eftersom vittnesmålen och den övriga bevisningen inte behöver upprepas flera gånger. Vittnena bor också ofta på samma ort som gäldenären. För svarandena är konkursdomstolen inte heller något överraskande forum, eftersom denna domstol i allmänhet är den där de skulle få lov att väcka talan mot gäldenären om betalning av fordran. Med tanke på konkursboets kostnader har det naturligtvis betydelse att boförvaltaren inte behöver resa till flera domstolar. Det är visserligen i allmänhet svaranden som måste stå för resekostnaderna.

Enligt lagförslaget är konkursdomstolen emellertid inte exklusivt forum utan enligt 2 mom. är forumbestämmelserna i 10 kap. rättegångsbalken alltför tillämpliga och käranden, vanligen konkursboet, kan sålunda välja forum.

Som alternativ till konkursdomstolen hänvisas i bestämmelsen till det forum som avses i 10 kap. rättegångsbalken. Alternativt forum för t.ex. en återvinningstalan som gäller en fastighet är följaktligen fastighetsforum.

Paragrafens 3 mom. har justerats på motsvarande sätt som 1 mom., dvs. så att uttrycket gode man eller syssloman har ersatts med ordet boförvaltare.

24 §. *Väckande av talan.* I paragrafens 2 mom. ersätts orden gode man och sysslo-

man med ordet boförvaltare.

25 §. *Efterbevakning.* I paragrafen föreskrivs om återvinningssvarandens rätt att bevaka sin genom återvinning uppkomna fordran vid konkurs samt om svarandens rätt att dra av sin utdelning från det belopp som skall återbetalas. I lagförslaget föreslås att paragrafen skall ändras så, att den hänvisar till konkurslagen, som har bestämmelser om återvinningssvarandens ställning. Bestämmelserna gäller bevakning av fordran och om hur utdelning till återvinningssvaranden kan dras av från det som svaranden skall återbära (12 kap. 16 § 2 mom., 13 kap. 16 § 2 mom. och 18 kap. 8 §).

Ikraftträdelsebestämmelse. I bestämmelsen föreskrivs på sedvanligt sätt om tidpunkten då lagen träder i kraft. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.3. Lagen om den ordning i vilken bo- genärer skall få betalning

4 §. *Förmånsrätt för underhållsbidrag.* Till skillnad från gällande lagstiftning skall enligt 5 kap. 1 § konkurslagen inkomster som gäldenären har förvärvat eller annan egendom som gäldenären har fått efter konkursens början inte höra till konkursboet och sådana tillgångar kan sålunda utmätas också efter att konkursen har börjat. Av denna anledning har paragrafen justerats så, att i den inte längre sägs något om förmånsrätt för underhållsbidragsfordringar eller kommunens regressfordringar som förfaller till betalning efter att konkursen har börjat.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen. Om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

1.4. Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

1 §. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om konkursombudsmannens uppgifter. I momentets 5 punkt föreslås tillägget att konkursombudsmannen skall ha hand om den offentliga utredningen av konkursbon. Den nuvarande 5 punkten blir därmed en ny 6 punkt.

Hänvisningsbestämmelsen i paragrafens

4 mom. har justerats. I stället för till konkursstadgan hänvisas i den till bestämmelsen om gäldenärsutredning i konkurslagen.

3 §. Paragrafens 1 mom. har justerats så att uttrycket interimistisk boförvaltare, god man och syssloman har ersatts med ordet boförvaltare.

I paragrafen skall inte längre nämnas någon särskild övervakare, eftersom någon sådan övervakare inte enligt konkurslagen längre kan förordnas för konkursbon.

5 §. Enligt paragrafens 2 mom. skall kostnaderna för särskild granskning betalas av statens medel och konkursboet kan åläggas att till staten betala kostnaderna för granskningen. Med tanke på återbetalningen föreslås i momentet en bestämmelse enligt vilken boförvaltaren förpliktas att tillstålla konkursombudsmannen en utredning över de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen samt över de tillgångar som har flutit in till konkursboet med anledning av åtgärderna. Det är förenligt med god boförvaltningssed att utredningen ges utan dröjsmål efter att det blivit känt vilka belopp som har influtit till boet på grund av granskningen. Utredningen skall ges innan slutredovisningen behandlas vid borgenärssammanträdet. Om det visar sig att granskningen varit behövlig för konkursboet kan konkursombudsmannen ålägga konkursboet att betala granskningskostnaderna till staten.

Konkursboets tillgångar räcker inte alltid till för att betala alla granskningskostnader eller också kan granskningen ha varit endast delvis behövlig för konkursboet. Då är det motiverat att konkursboet kan åläggas att betala granskningskostnaderna endast delvis. För tydlighetens skull föreslås i lagen en bestämmelse om detta alternativ.

6 §. I förslaget till konkurslag finns bestämmelser om borgenärssammanträdet (14 kap. 12 §) som är ett nytt rådgivande organ som bistår boförvaltaren, övervakar boförvaltarens verksamhet och utför de uppgifter som borgenärssammanträdet har gett den. Borgenärssammanträdet har beslutanderätt i de situationer som uttryckligen nämns i förslaget (14 kap. 9 §). Enligt den gällande lagstiftningen har konkursombudsmannen rätt att delta i borgenärssammanträdena. Den föreslagna paragrafens 1 mom. föreslås kom-

pletteras så, att konkursombudsmannen har motsvarande rätt att delta också i borgenärssammanträdet delegationens sammanträden.

Enligt förslaget till konkurslag har borgenärssammanträdet och borgenärerna rätt att under vissa förutsättningar få borgenärssammanträdet sammankallat (15 kap 6 §). Boförvaltaren kunde i vissa fall motsätta sig sammankallande av sammanträdet, om detta skulle behandla något ärende som är negativt ur boförvaltarens synvinkel. Av denna anledning är det motiverat att i lagen ta in en bestämmelse om att konkursombudsmannen kan ålägga boförvaltaren att sammankalla borgenärssammanträdet. T.ex. om ett ärende är brådskande, måste sammanträdet kunna sammankallas utan boförvaltarens medverkan. Därför kan konkursombudsmannen enligt den föreslagna bestämmelsen också själv sammankalla sammanträdet om det finns särskilda skäl till detta. En bestämmelse om detta föreslås i 2 mom. Med anledning av ändringen blir nuvarande 2 mom. 3 mom.

7 §. Hänvisningarna i 2 mom. har ändrats att gälla konkurslagen.

Enligt gällande 3 mom. kan domstolen på ansökan av konkursombudsmannen nedsätta det arvode som borgenärerna har fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån har försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen skall framställa ett sådant yrkande inom 30 dagar från det att borgenärerna har beslutat om arvodet. Denna tidsfrist har visat sig vara problematisk. Konkursombudsmannen får i regel vetskap om borgenärssammanträdes beslut genom att sammanträdesprotokollet tillställs konkursombudsmannen. Att färdigställa protokollet och sända det till konkursombudsmannen kan ta en så lång tid i anspråk att tidsfristen 30 dagar för ansökan har hunnit löpa ut innan konkursombudsmannen får vetskap om borgenärernas beslut. Av denna anledning föreslås att tidsfristen räknas från det att protokollet eller den handling som innehåller beslutet har inkommit till konkursombudsmannens byrå.

8 §. Enligt paragrafens 1 mom. har konkursombudsmannen rätt att granska konkursboets handlingar också när konkursen har förfallit på grund av brist på medel. Enligt

10 kap. 1 § i konkurslagen kan det under vissa förutsättningar bestämmas att en konkurs skall förfalla trots att det finns medel i boet. För att ingen oklarhet skall råda om detta har paragrafens ordalydelse justerats.

13 §. I denna paragraf föreskrivs vilka uppgifter konkursombudsmannen kan tilldela underlydande tjänstemän eller andra. I paragrafens 1 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket konkursombudsmannen kan förordna en underlydande tjänsteman till offentlig utredare.

15 a §. Enligt förslaget till konkurslag bestämmes konkursombudsmannen till vilken del de kostnader för konkursförfarandet som föranleds av offentlig utredning skall betalas av statens medel. I denna paragraf, som föreslås bli fogad till lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon, föreskrivs att en offentlig utredare skall ha rätt att söka ändring i konkursombudsmannens beslut. Bestämmelsen gäller en offentlig utredare som inte är anställd vid konkursombudsmannens byrå. Om den offentliga utredningen görs av en tjänsteman vid konkursombudsmannens byrå betraktas det arbete som han utför som arbete utfört i tjänsten.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Enligt paragrafens 1 mom. skall denna lag träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

När lagen träder i kraft kan det fortfarande finnas konkursbon för vilka med stöd av 52 § 2 mom. konkursstadgan har förordnats övervakare. Av denna anledning är det nödvändigt att i 2 mom. föreskriva att den tidigare lagens bestämmelser om övervakare skall tillämpas i sådana fall.

Enligt paragrafens 3 mom. skall 5 § 2 mom. tillämpas om den särskilda granskningen inte är klar när lagen har trätt i kraft.

Enligt 4 mom. skall 7 § 2 mom. inte tillämpas om borgenärerna har beslutat om boförvaltarens arvode innan lagen har trätt i kraft. I sådana fall skall konkursombudsmannen fortfarande till domstolen framföra sitt yrkande om nedsättning av arvodet inom den tidsfrist som räknas från det att beslutet fattats.

1.5. Lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn 7.11.1933 mellan Finland, Danmark, Island,

Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs

3 §. I paragrafen hänvisas till vad som 96 § konkursstadgan, sådan den lydde i lagen 31/1968, föreskrevs om behandling av anmärkning mot någon borgenärs anspråk. Bestämmelser om bestridande och behandlingen av bestridande har tagits in i den föreslagna konkurslagens 12 kap. Om bestridandet behandlas vid en separat rättegång underrättar domstolen borgenären om saken. Av denna anledning föreslås att paragrafen upphävs.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.6. Utsökningslagen

96 a §. *Konkursens inverkan på ett utsökningsärendes anhängighet.* I lagförslaget föreslås att till 3 kap. utsökningslagen skall fogas en ny 96 a § om hur konkurs påverkar ett utsökningsärendes anhängighet, när utsökningen gäller en betalningsförpliktelse. Bestämmelsen anknyter till 3 kap. 11 § förslaget till konkurslag, som föreskriver att när rättsverkningarna av konkurs upphör, skall utmätningssmannen ges tillfälle att mäta ut gäldenärens egendom. Enligt lagförslaget skall utsökningsärenden som är anhängiga när konkursen börjar och som gäller betalningsförpliktelser förbli anhängiga under högst sex månader. Om konkursen läggs ned, förfaller eller annars upphör tidigare, skall verkställigheten få fortsätta. Bestämmelsen tryggar borgenärernas ställning i en situation där gäldenären har utmättningsbar egendom när konkursen upphör. Egendomen omfattas utan avbrott av rådighetsbegränsningar och borgenären behöver inte göra någon ny ansökan om utmätning. Utan hinder av bestämmelsen kan verkställigheten på begäran av pantborgenären fortsättas, om konkurslagen inte ställer några hinder för detta.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.7. Passlagen

9 §. *Hinder för utfärdande av pass.* I lagförslaget föreslås att denna paragraf skall justeras så, att i fråga om reseförbud hänvisas

till bestämmelserna i konkurslagen (4 kap. 8 och 9 §).

16 §. *Förutsättningar för omhändertagande av pass.* Paragrafens hänvisningsbestämmelse skall enligt lagförslaget justeras så, att i den hänvisas till vederbörande bestämmelse konkurslagen (4 kap. 8 §).

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.8. Handelsbalken

10 kap. Om pant

2 §. Hänvisningen till konkursstadgan i paragrafens 4 mom. ändras till en hänvisning till konkurslagen.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.9. Lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

23 §. Enligt den gällande lagen är en sådan rättshandling inte bindande för konkursboet som vidtas av fullmäktigen efter att fullmaktsgivarens egendom har avträtts till konkurs. Samma princip tillämpas för närvarande också på rättshandlingar som företas av gäldenären själv. För gäldenärens vidkommande föreslås ändrade bestämmelser om detta i 3 kap. 2 § förslaget till konkurslag. Av denna anledning föreslås att paragrafen justeras så att den bindande verkan som fullmaktsgivarens rättshandling har i förhållande till konkursboet bestäms enligt samma grunder som om rättshandlingen hade företagits av gäldenären själv.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

Lagen skall inte tillämpas om konkursen har börjat innan lagen trätt i kraft. På motsvarande sätt bestäms ikraftträdandet av 3 kap. 2 § konkurslagen, som den här avsedda ändringen följer av.

1.10. Lagen om borgen och tredjemanspant

17 §. *Befrielse av gäldenären från ansvar.*

Enligt 21 kap. förslaget till konkurslag är förlikning möjlig i konkurs. Förlikning kan jämföras med skuldsanering, som är möjlig vid sanering av ett företag eller skuldsanering för privatpersoner. En minskning av gäldenärens betalningsskyldighet eller en annan ändring av villkoren för huvudförpliktelsen påverkar inte borgenärens rätt att driva in skulden hos borgensmannen. En förtydligande bestämmelse om detta har tagits in i 17 §, till vilken nu föreslås fogas en bestämmelse om förlikning som har fastställts i konkurs.

Ikraftträdelsebestämmelse. I bestämmelsen föreslås att lagen skall träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.11. Lagen om inteckning i bil

15 §. I propositionen föreslås att paragrafens 2 mom. skall ändras så, att det liksom i övriga motsvarande fall är boförvaltaren som i stället för domstolen skall meddela att konkursen börjar.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda ikraft samtidigt som konkurslagen.

1.12. Lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har avhämtats

1 §. Hänvisningen till konkursstadgan i paragrafens 2 mom. ändras till en hänvisning till konkurslagen.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.13. Handelsregisterlagen

19 §. Paragrafen gäller bl.a. handelsregisteranmälningar om konkurs. Paragrafen har justerats så att i den används de uttryck som ingår i den nya konkurslagen.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.14. Lagen om hypoteksbanker

17 §. *Ställningen för masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter och med säker-*

heter i offentliga samfund vid en hypoteks-banks likvidation eller konkurs. Hänvisningen till konkursstadgan ersätts med en hänvisning till motsvarande bestämmelse i konkurslagen (11 kap. 16 §).

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.15. Lagen om företagssanering

8 §. *Utredare.* Enligt 8 kap. 1 § 4 mom. förslaget till konkurslag skall domstolen ge boförvaltaren ett intyg över förordnandet till uppdraget. Det är ändamålsenligt att ge ett motsvarande intyg också i samband med företagssanering. Därför föreslås att till paragrafen fogas ett 4 mom., enligt vilket domstolen skall ge utredaren ett intyg över förordnandet till uppdraget. Detta är nödvändigt framförallt för att utredaren skall kunna visa sin behörighet i andra EU-stater. Avsikten är ett justitieministeriet, liksom enligt konkurslagen, fastställer ett formulär för intyget. Avsikten är att formuläret skall uppgöras på de vanligaste språk som används i den internationella handeln. I formuläret kan tas in också allmänna uppgifter om företagssaneringen och om utredarens behörighet.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.16. Lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem

3 §. *Nettning vid konkurs.* Till paragrafen föreslås fogas ett nytt 3 mom. enligt vilket säkerheter som har ställts i samband med betalningssystem eller i samband med avveckling av värdepappers- eller valutahandel alltid skall få realiseras också i konkurssituationer. Bestämmelserna i konkurslagförslagets 17 kap. begränsar inte längre pantborgenärens rättigheter i det fall att säkerheten har ställts i enlighet med ett avvecklingsavtal som inbegriper säkerhet.

Europaparlamentets och rådets direktiv om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (98/26/EG) förutsätter att insolvensförfaranden inte förhindrar realisering av säkerheter som har samband med systemen. Enligt den gällande

lagen kan säkerheter omedelbart realiseras t.ex. utan hinder av sådana indrivningsförbud som har samband med företagssanering. Säkerheter som ställs i samband med centralbanksfunktioner kan likaså realiseras i samband med att den som har ställt säkerheten är föremål för insolvensförfarande. Det är klart att inte heller sådana realiseringsbegränsningar som eventuellt uppställs i samband med en konkurs får förhindra eller bromsa upp användningen av säkerheterna.

Med ett avvecklingsavtal som inbegriper säkerhet avses sådana regler för betalningssystemet eller för clearingsystemet för värdepapper enligt vilka clearingorganisationen skall ställa säkerhet för uppfyllandet av sina avvecklingsrelaterade förpliktelser. Ett avvecklingsavtal som inbegriper säkerhet kan ha samband också med något annat nettningförfarande inom värdepappershandeln. Säkerhetens art bestäms inte fastställd i lagen, men i praktiken används i allmänhet värdepapper eller pengar som säkerhet.

Enligt lagförslaget omfattas en säkerhetsborgenär i ovan nämnda fall inte av den skyldighet att informera om fordringen eller försäljningen som föreskrivs i 17 kap. 11 § förslaget till konkurslag och konkursboet kan inte förbjuda försäljningen t.ex. med stöd av 17 kap 13 §.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.17. Lönegarantilagen

7 §. *Bevakningsskyldighet.* Hänvisningen till konkursstadgan i paragrafens 1 mom. ersätts med en hänvisning till konkurslagen.

11 §. *Behörig myndighet.* Hänvisningen till konkursstadgan i paragrafens 1 mom. ersätts med en hänvisning till konkurslagen.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda i kraft samtidigt som konkurslagen.

1.18. Lagen om lönegaranti för sjömän

6 §. I paragrafens 1 mom. hänvisas i fråga om konkursbevakning till konkursstadgan. Hänvisningen justeras så att den avser konkurslagen.

Ikraftträdelsebestämmelse. Lagen föreslås träda ikraft samtidigt som konkurslagen.

2. Närmare bestämmelser

Flera bestämmelser i förslaget till konkurslag ger bemyndigande att utfärda förordningar om olika saker. Justitieministeriet kan genom förordning utfärda närmare bestämmelser om hur handlingar som gäller en häktad person skall sändas vidare (4 kap. 11 § 6 mom.), om förvaring av handlingar (19 kap. 8 §) samt om innehållet i kungörelser som skall publiceras i konkursärenden (22 kap. 1 § 3 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom.) samt om olika meddelanden (22 kap. 2 § 2 mom. och 4 § 3 mom.).

Till följd av konkurslagens ikraftträdande måste förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon justeras bland annat genom bestämmelser om de handlingar som skall tillställas konkursombudsmannen.

3. Ikraftträdande

Propositionen har anknytning till statsbudgetförslaget för år 2004. Lagarna föreslås träda i kraft ca sex månader efter att de har antagits och stadfästs.

4. Lagstiftningsordning

Enligt ikraftträdelse- och övergångsbestämmelserna i det första lagförslaget i propositionen (konkurslagen) skall lagen till sin huvudsakliga del tillämpas endast om konkursen har börjat efter att lagen trätt i kraft. Vissa av lagens bestämmelser är det från statsförfattningsrättslig synpunkt skäl att bedöma mot bakgrund av grundlagens bestämmelser om personlig frihet (7 § 3 mom.), rörelsefrihet (9 §), skydd för förtroliga meddelanden (10 §), egendomsskydd (15 §) och näringsfrihet (18 § 1 mom.). Dessa bestämmelser har delvis också retroaktiva verkningar.

Personlig frihet. I en konkurs förlorar gäldenären bestämmanderätten över sin egendom, som övergår i konkursboets besittning. Egendomen realiserar och medlen används till att betala gäldenärens skulder. För detta ändamål måste konkursboet få tillräckliga uppgifter om all egendom som hör till boet. Det är i allmänhet nödvändigt att gäldenären

medverkar till att boet blir utrett och borgenärernas intressen tryggas. I lagförslaget 4 kap. 5 § bestäms om innehållet i gäldenärens skyldighet att medverka.

I konkursen görs en boförteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (9 kap. 1 §). Gäldenären skall bestryka boförteckningen antingen med sin underskrift eller med ed eller försäkran inför domstolen (4 kap. 6 §). Enligt gällande lag skall boförteckningen alltid bestyrkas inför domstol.

Gäldenärerna handlar inte alltid i samförstånd med boförvaltaren. En gäldenär som inte fullgör sin skyldighet att medverka kan förorsaka sina borgenärer t.o.m. avsevärd skada genom att undanhålla egendom eller göra så att det tar länge innan egendomen blir föremål för konkursexekution. Med tanke på borgenärerna är det mycket viktigt att konkursförfarandet tar så kort tid som möjligt i anspråk och att borgenärerna inte behöver vänta länge på sin utdelning. Även strävandena att bekämpa den ekonomiska gråzonen och ekonomiska brottsligheten förutsätter att effektiva tvångsmedel vid behov kan användas mot en konkursgäldenär. Bestämmelserna om dessa tvångsmedel ingår i lagförslaget 4 kap. 11 §. Enligt gällande lag (18 § 1 mom. konkursstadgan) skall en tredskande gäldenär förordnas att hållas häkta tills han fullgör sina skyldigheter. Om gäldenären fortsätter sin tredska efter att ha hållits häktad för den i två månader, skall han för konkursgäldenärs tredska dömas till fängelse i högst två år.

Enligt lagförslaget skall en gäldenär som har försatts i konkurs eller en företrädare för ett gäldenärsföretag som har försatts i konkurs såsom hittills få hållas häktad i påtryckningssyfte, om han eller hon inte fullgör sin lagstadgade skyldighet att medverka och lämna uppgifter eller vägrar styrka boförteckningen eller lämna uppgifter för den. Beslut om sådan häktning fattas av domstolen på yrkande av boförvaltaren. Föreläggande och utdömande av vite skall dock vara primära tvångsmedel i förhållande till påtryckningshäkte. Utan att vite föreläggs eller utdöms skall gäldenären få förordnas att hållas häktad om det är uppenbart att gäldenären kommer att tredskas trots vitet. En sådan situation kan föreligga t.ex. när gäldenären ef-

ter att ha fått del av konkursansökan lämnar landet eller annars håller sig undan.

Tvångsmedel kan tillgripas för att en tredskande gäldenär skall fullgöra sina skyldigheter. Vilken som helst försummelse av en skyldighet är dock inte tillräcklig. I lagförslaget hänvisas för det första till skyldigheten att medverka och lämna uppgifter så som föreskrivs i 4 kap. 5 §. Enligt detta lagrum skall gäldenärens särskilt se till att konkursboets egendom och gäldenärens verksamhetslokaler övergår i boförvaltarens besittning samt att boförvaltaren får tillgång till gäldenärens informationssystem. Dessutom skall gäldenären lämna boförvaltaren sådana uppgifter om konkursboets egendom och konkursfordringarna som behövs för uppgörandet av boförteckningen, och lämna boförvaltaren andra uppgifter som är nödvändiga för att denne skall kunna sköta sitt uppdrag. Gäldenären skall också lämna boförvaltaren sina kontaktuppgifter och vid behov vara anträffbar för denne. På boförvaltarens begäran skall gäldenären infinna sig i boförvaltarens eller gäldenärens verksamhetslokaler för att fullgöra sin skyldighet. För att försummelse av dessa skyldigheter att medverka och lämna uppgifter skall leda till påtryckningsmedel, skall försummelsen vara sådan att boförvaltaren inte förmår sköta sina uppgifter. Tvångsmedel skall också tillgripas om gäldenären vägrar att med ed bestyrka boförteckningen eller lämna uppgifter för den. I sitt beslut skall domstolen alltid individualisera vad försummelsen går ut på, så att gäldenären vet vad han eller hon skall göra för att friges ur påtryckningshäktet.

Gäldenären får hållas häktad i högst sex månader, men ärendet skall tas till behandling utan dröjsmål och senast 4 dygn efter att gäldenären har meddelat att han slutar tredskas. Ärendet kan behandlas av jourhavande tingsrätt om detta är nödvändigt till följd av en helg (7 kap. 3 § 3 mom.). Finns det inte förutsättningar för häktning, skall gäldenären omedelbart friges.

I ett beslut om häktning får ändring inte sökas genom besvär. Klagan över beslutet får dock anföras utan tidsbegränsning. Gäldenären kan således medan påtryckningshäktningen pågår få tingsrättens beslut prövat av högre instans. Till denna del motsvarar lag-

förslaget gällande lag.

Även i många andra länder kan en gäldenär förordnas att hållas i påtryckningshäkte. Bestämmelser om detta finns i bl.a. Sverige, Norge, Danmark, Tyskland och Österrike.

I artikel 5 i Europarådets människorättskonvention finns bestämmelser om rätt till frihet och säkerhet. Enligt denna artikel får ingen berövas sin frihet utom i de fall som anges i artikeln och i den ordning som lagen föreskriver. En tillåten grund för frihetsberövande är enligt artikeln att någon är lagligen arresterad eller på något annat sätt berövad sin frihet till följd av att han har underlåtit att underordna sig en domstols lagligen givna beslut eller för att en i lag föreskriven skyldighet skall fullgöras (punkt b). Dessutom föreskrivs i artikeln om vilken ställning en person som har berövats sin frihet har i förfarandet samt om denna persons rätt att få lagligheten av sitt frihetsberövande prövad samt att få skadestånd om frihetsberövandet har skett i strid med bestämmelserna i konventionen. Bestämmelserna om påtryckningshäkte kan anses uppfylla de villkor som föreskrivs i artikel 5 i människorättskonventionen. Påtryckningshäkte är en i lag föreskriven påtryckningsmetod som en domstol beslutar om. De förutsättningar under vilka påtryckningshäkte kan tillgripas har anknytning till sådana för gäldenären föreskrivna skyldigheter som nödvändigtvis måste fullgöras för att konkursens syfte skall uppnås. I artikeln förutsätts också att den som har blivit föremål för frihetsberövande utan dröjsmål underrättas om grunderna för frihetsberövandet. En gäldenär som har varit närvarande vid handläggningen av ärendet får omedelbart kännedom om grunderna för att han förordnas att hållas i påtryckningshäkte. Har en frånvarande gäldenär bestämts att häktas, skall den polisman som griper personen i fråga enligt en uttrycklig bestämmelse i lagen underrätta gäldenären om att handläggningen av ärendet fortsätter om gäldenären upphör med sin tredska.

Enligt 7 § 1 mom. grundlagen får den personliga integriteten inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Straff som innefattar frihetsberövande får dömas ut endast av domstol. Lagligheten av andra frihetsberövanden skall

kunna underkastas domstolsprövning. Den föreslagna regleringen stämmer överens med dessa principer. Det är särskilt skäl att observera att gäldenären friges sedan han eller hon har fullgjort sina lagstadgade skyldigheter.

Rörelsefrihet. Konkursen kan innebära begränsningar av gäldenärens rörelsefrihet, eftersom domstolen kan bestämma att gäldenären inte får lämna landet (4 kap. 8–10 §). Den som har meddelats utreseförbud kan förvägras pass och han är skyldig att under tiden för förbudet överlämna passet till polisen (9 och 16 § passlagen). Begränsningarna kan enligt de föreslagna bestämmelserna vara i kraft högst till dess att gäldenären med sin underskrift har bestyrkt riktigheten av boförteckningen. I stället för undertecknande av boförteckningen kan boförvaltaren yrka att gäldenären med ed eller försäkran skall bestyrka boförteckningens riktighet i domstolen. Om en sådan framställning görs, kan domstolen samtidigt utfärda ett utreseförbud för gäldenären. De föreslagna bestämmelserna om utreseförbud, förvägrande av pass och skyldigheten att överlämna passet motsvarar gällande lag. När gäldenären är ett företag kan begränsningar i rörelsefriheten utfärdas bl.a. för gäldenärsföretagets verkställande direktör eller för en annan i lag bestämd företrädare (4 kap. 12 §).

Enligt 9 § grundlagen har var och en rätt att lämna landet. Denna rätt kan begränsas genom lag om det är nödvändigt för att säkerställa en rättegång. Med ordet rättegång avses inte enbart behandling av brottsåtal, även om detta har varit utgångspunkten för de begränsningar om vilka skall bestämmas i lag (RP 309/1993 rd, s. 51). Konkursförfarandet är en rättegång som i domstolen avslutas med att utdelningsförteckningen fastställs (13 kap. 14 §). Före denna tidpunkt kan konkursen upphöra om domstolen bestämmer att den skall förfalla (10 kap. 1 §). Om konkursen fortsätter som offentlig utredning (11 kap.), fortsätter domstolsförfarandet endast om en utdelningsförteckning görs under den offentliga utredningen. I samtliga dessa fall förutsätts att en boförteckning har gjorts upp i konkursen. Konkursgäldenären är skyldig att medverka till utredningen av boet och uppgörandet av boförteckningen (4 kap. 5 §). Boförteckningen behövs för utredningen av om

konkursen kan fortsättas och konkursfordringarna godkännas. Med hjälp av boförteckningen är det också möjligt att utreda eventuella återvinningsgrunder samt oegentligheter. Avsikten med att begränsa rörelsefriheten för gäldenären eller gäldenärsföretagets företrädare är att säkerställa rättegångsföresättningar på ett sådant sätt att domstolen kan besluta bl.a. om att fortsätta konkursen och fastställa utdelningsförteckningen. De uppgifter om gäldenärens tillgångar och skulder som skall antecknas i boförteckningen är nödvändiga för att konkursens syfte skall nås.

Utfärdandet av reseförbud har samband med rättegången och är en nödvändig metod för att garantera att syftet med konkursen nås. Bestämmelserna kan därför anses motsvara de grunder som bestäms i 9 § grundlagen.

Skydd för förtroliga meddelanden. I 4 kap. 4 § förslaget till konkurslag finns bestämmelser om meddelanden och andra försändelser till gäldenären. Boförvaltaren föreslås ha rätt att omhänderta och öppna brev försändelser, andra meddelanden samt paket till gäldenären. Gäldenärens samtycke behövs inte för sådant omhändertagande och öppnande. På boförvaltarens begäran skall ett postföretag vara skyldigt att till boförvaltaren överlämna försändelser som är adresserade till gäldenären. Den föreslagna bestämmelsen tryggar också avsändarens intressen; denne önskar att försändelsen tillställs den som idkar rörelsen eller annars administrerar företaget. Boförvaltaren skall inte ha rätt att öppna försändelser om avsändarens namn, en anvisning på försändelsen eller någon annan omständighet som är förknippad med försändelsen ger anledning att förmoda att försändelsen inte hänför sig till gäldenärens ekonomiska verksamhet eller till utredningen av konkursboet. Boförvaltaren skall alltså inte ha rätt att omhänderta och öppna gäldenärens personliga brev och andra försändelser. Utgångspunkten är att försändelsernas anknytning till gäldenärens rörelse skall bedömas på basis av försändelsens yttre kännetecken.

Utgångspunkten för bestämmelserna är den att gäldenären efter konkursens början inte längre har rätt att förfoga över egendom som hör till konkursboet. Alla gäldenärens rättig-

heter med förmögenhetsvärde ingår i konkursboet. Som egendom betraktas t.ex. fordringar och immateriella rättigheter, dokument samt olika typer av register och filer. Avsikten med att överföra gäldenärens bestämmanderätt till konkursboet är att säkerställa att gäldenären inte efter konkursen kan vidta åtgärder som skadar borgenärernas intressen. Det är nödvändigt att omhänderta bokföringsmaterial och andra handlingar som har samband med gäldenärens affärsrörelse också med tanke på utredningen av boets tillgångar och ansvarsförbindelser. Med tanke på utredningen av boet, värden av egendom och förvaltningen av boet är det sålunda nödvändigt att boförvaltaren får ta del av också sådana handlingar och meddelanden som inkommer efter att konkursen har börjat. På så sätt tryggas syftet med konkursen, dvs. att gäldenärens egendom används till betalning av gäldenärens skulder.

Grundlagen tryggar också rätten att sända och ta emot förtroliga meddelanden (10 § 2 mom.). Detta innebär att utomstående inte orättmätigt får ta reda på innehållet i sådana meddelanden som någon sänder eller tar emot. Den som obehörigen öppnar ett brev eller ett annat meddelande gör sig skyldig till en straffbar gärning, dvs. kränkning av kommunikationshemlighet (strafflagen 38 kap. 3 §). Bestämmelserna innebär bl.a. skydd mot att brev och andra avslutna meddelanden öppnas och förstörs. Av dessa orsaker föreslås i lagen bestämmelser som tryggar skyddet för gäldenärens och utomstående personers personliga meddelanden och andra försändelser. Dessa har boförvaltaren inte rätt att omhänderta eller öppna.

Egendomsskydd. I konkurslagförslaget 3 kap. 8 § och 5 kap. 7–10 § finns bestämmelser om avtalsförhållanden. Enligt 1 mom. i övergångsbestämmelsen skall den föreslagna lagen tillämpas också på avtal som har ingåtts innan lagen trätt i kraft, om konkursen börjat efter att lagen trätt i kraft. Bestämmelserna i 17 kap. om pantborgenärer skall tillämpas också då pantsättningsavtalet har ingåtts innan lagen har trätt i kraft (övergångsbestämmelsens 10 mom.). De bestämmelser med stöd av vilka pantborgenärens rätt att realisera den pantsatta egendomen kan begränsas (17 kap. 11 och 13–15 §) skall dock inte

tillämpas förrän sex månader efter att lagen har trätt i kraft.

Grundlagens bestämmelser om egendomsskydd har av hävd ansetts skydda också avtalsförhållandens bestånd och följaktligen sådana intressen hos vardera avtalsparten vilka har förmögenhetsvärde. Ingrepp i gällande avtalsförhållanden kan inte utan särskilda grunder göras genom en vanlig lag. Av skäl som har härletts ur regeringsformens bestämmelse om egendomsskydd har grundlagsutskottet förhållit sig negativt till sådana ingrepp, som anses retroaktiva, även om det inte är en absolut regel att avtalsförhållanden inte får röras (exempel finns i GrUU 28/1994 rd och GrUU 27/1996 rd samt GrUU 29/1998 rd, GrUU 33/1998 rd och GrUU 34/1998 rd). I sin nyaste praxis har grundlagsutskottet bedömt bestämmelser som innebär ingrepp i egendomsskyddet mot bakgrund av de allmänna begränsningarna av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 5/2002 rd, 45/2002 rd, 63/2002 rd och 1/2003 rd). Det är således inte någon undantagslös regel att avtalsförhållanden skyddas av förbudet mot retroaktiva bestämmelser.

Enligt grundlagsutskottets senare utlåtan-depraxis skall en reglering som begränsar eller ingriper i grundläggande fri- eller rättigheter vara godtagbar till sina grunder och dikterad av ett vägande samhälleligt skäl samt nödvändig för att uppnå ett godtagbart syfte. Dessutom skall proportionalitetsprincipen beaktas så, att ett ingripande i en grundläggande fri- eller rättighet inte får leda till ett slutresultat som är oskäligt från individens synpunkt.

Bestämmelsen i lagförslaget 3 kap. 8 § om konkursboets rätt att tillträda gäldenärens avtal förtydligar det rådande oklara rättsläget. Om konkursboet förbinder sig att iaktta ett ännu inte fullgjort avtal som gäldenären har ingått och ställer säkerhet för att avtalet fullgörs, får detta inte hävas. Avtalets personliga karaktär eller något annat särskilt skäl skall dock ge konkursboets motpart rätt att häva avtalet. I grundlagsutskottets tidigare tolkningspraxis har det ansetts möjligt att genom lag förtydliga och komplettera rättsförhållanden, förutsatt att den materiella rätten inte i något väsentligt avseende ges ett nytt innehåll (GrUU 28/1994 rd och GrUU 37/1998

rd). Det nuvarande rättsläget behandlas i detaljmotiveringen. Förslaget innebär inte att avtalsbaserade rättigheter och skyldigheter ändras, åtminstone inte i något väsentligt avseende. Den föreslagna bestämmelsen om konkursens verkningar på avtal som inte fullgjorts överensstämmer med 63 § i köplagen, som har använts som rättsnorm också när det gäller andra avtal.

Bestämmelserna i lagförslagets 5 kap. 6–9 § gäller egendom som har sålts till konkursgäldenären med ägarförbehåll eller återtagningsrätt, då gäldenären inte har fullgjort avtalet före konkursens början. I rättspraxis har det ansetts att ett till köp av lös egendom fogat återtagningsvillkor om att en äganderätt som redan har övergått på köpare återgår till överlåtarens är bindande för avtalsparterna, men inte för köparens konkursborgenärer. Enligt lagförslagets 5 kap. 6 § skall ett återtagningsvillkor vara bindande för konkursborgenärerna på samma sätt som ett ägarförbehåll. Avsikten med ändringen är att förtydliga rättsläget, eftersom det ofta är oklart vilka villkoren har samma syfte. Lagändringen kan medföra att vissa villkor i avtal som har ingåtts innan lagen har trätt i kraft och som skulle ha varit utan verkan gentemot konkursboet nu blir bindande för boet. Lagens ikraftträdande påverkar därför inte avtalens bindande verkan i förhållandet mellan avtalsparterna. Däremot kan ikraftträdandet ha betydelse för hur avtalet binder tredje man och således om egendom som har sålts med återtagningsförbehåll hör till konkursboet eller inte. Eftersom bestämmelsen blir tillämplig endast i konkurser som börjar efter att lagen har trätt i kraft, kan den inte anses ha retroaktiv verkan.

Lagförslagets 5 kap. 9 § innebär en utvidgning av konkursboets rätt att yrka på återtagande och uppgörelse. Bestämmelsen är exekutionsrättslig på ett sådant sätt att den enligt grundlagsutskottets praxis i regel kan sättas i kraft genom en vanlig lag, även om den berör egendom (GrUU 9/1998 rd). Bestämmelsen försvagar inte heller märkbart ställningen för konkursgäldenärens motpart, utan tjänar konkursens syfte, dvs. slutlig utredning av förmögenhetsförhållandena inom en skälig tid.

Enligt förslaget har en pantborgenär i allmänhet samma rätt att realisera sin pant som enligt gällande lag. I fråga om en fastighet betyder detta att en borgenär som har panträtt till en fastighet separat har rätt att ansöka om exekution, trots konkursen och medan konkursen pågår. Även en pantborgenär som har lös egendom som pant får sälja panten utan hinder av konkursen. Enligt lagförslaget kan en pantborgenärens rätt att realisera sin pant dock begränsas under de förutsättningar som noggrant bestäms i lagen. Syftet med bestämmelserna är att egendomens skall säljas på det från konkursboets synpunkt fördelaktigaste sättet och att konkursboet skall kunna göra sig av med kostnadskrävande pantsatt egendom också när pantborgenären förhåller sig passivt. Den föreslagna bestämmelsen är ägnad att främja en snabb utredning av konkursboet och att förbättra de borgenärens möjligheter att få utdelning som inte har någon förmånsrätt.

Enligt lagförslagets 17 kap. 12 § kan konkursboet tillfälligt förbjuda försäljning av pantsatt egendom. Ett sådant förbud kan utfärdas för högst två månader och endast en gång. Genom förbudet kan konkursboet räknas sig till godo en viss fredningstid. En förutsättning för att förbudet skall få utfärdas är att konkursboet har behov att reda ut eventuella oklarheter i anslutning till en pantborgenärs fordran eller panträtt eller överväga vilka åtgärder boet har till sitt förfogande för att kunna realisera pantsatt egendom eller hålla kvar den i boet.

Enligt de nya bestämmelserna i kapitlet kan domstolen dessutom bevilja konkursboet tillstånd att utan pantborgenärens samtycke genom frivilligt köp sälja pantsatt egendom. Då förutsätts det att boet har fått ett anbud om att köpa egendomen och att anbudet överstiger egendomens gängse auktionsvärde. Syftet med detta förfarande är att trygga konkursboets intressen i en situation där ett utövande av pantborgenärens rättigheter inte leder till det från boets synpunkt bästa försäljningsresultatet. Detta kan vara fallet t.ex. då säkerheten utgörs av en fastighet som det är ändamålsenligt att sälja tillsammans med annan egendom som tillhör konkursboet. Före beslutet skall pantborgenären höras och försäljningen kan genomföras endast med stöd av

en dom som har vunnit laga kraft. Tillstånd till försäljningen kan inte ges om pantborgenären gör sannolikt att egendomen kan realiseras på något annat sätt som ger ett bättre försäljningsresultat.

Som realiseringsmetod kan i sista hand användas försäljning av pantsatt egendom i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen, även utan pantborgenärernas samtycke. Enligt förslaget kan konkursboet ansöka om sådan försäljning av pantsatta egendom först när tre år har gått efter att konkursen började. Syftet med bestämmelsen är att ge konkursboet möjlighet att göra sig av med också sådan egendom som inte nödvändigtvis representerar något värde för boet men hela tiden förorsakar kostnader och som inte har blivit såld genom pantborgenärernas försorg. Det är inte föruftigt att upprätthålla en konkursboförvaltning huvudsakligen eller uteslutande för att förvalta sådan egendom, även om det inte finns något hinder för att avsluta boet till övriga delar.

De föreslagna bestämmelserna har närmast betydelse för tidpunkten när panten realiserar och hur den säljs. De har ingen betydelse för panträttens egentliga innebörd, för principen att den pantsatta egendomen häftar för gäldenärens skuld och att pantborgenären får betalning ur försäljningspriset för den pantsatta egendomen. Pantborgenären skall som hittills enligt sin förmånsrätt få betalning av de medel som realiseringen inbringar. Avsikten med bestämmelserna är att försäljningspriset skall bli så högt som möjligt och i varje fall minst lika högt som det pris som egendomen vid ifrågavarande tidpunkt inbringar om den säljs i den ordning som föreskrivs i. När borgenären värderar säkerheten, har han eller hon i allmänhet inte motiverad anledning att vänta sig ett högre pris. Med tanke på borgenärens rättssäkerhet föreslås i lagförslaget att försäljning av pantsatt egendom genom boets försorg antingen skall förutsätta domstolens tillstånd eller också skall pantborgenären ha möjlighet att ansöka om att domstolen skall förbjuda försäljningen.

Med beaktande av ovan nämnda omständigheter finns det en godtagbar grund för bestämmelserna och å andra sidan innebär de endast ett obetydligt ingrepp i pantborgenärens realisationsrätt. Det är ändamålsenligt

att realiseringen av pantsatt egendom följer samma bestämmelser oberoende av om pantsättningsavtalen har ingåtts vid olika tidpunkter. Då blir man inte tvungen att i flera års tid parallellt tillämpa två system. De föreslagna bestämmelserna kan sålunda motiveras även med rättsäkerhetssynpunkter samt med att de förtydligar rättsläget. Med övergångsbestämmelser tryggas att en pantborgenär i samtliga de fall där konkursen har börjat innan lagen har trätt i kraft får sex månader på sig att sköta försäljningen av den pantsatta egendomen. I praktiken är försäljningstiden ännu längre, eftersom tiden börjar löpa innan det är möjligt att sälja egendomen med stöd av domstolens stillstånd eller i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen.

Enligt förslaget kan en konkurs avslutas med förlikning. Till skillnad från vad som föreskrivs i konkursstadgan förutsätter lagförslaget inte att samtliga borgenärer samtycker till förlikningen. Detta innebär inte något ingrepp i den enskilde borgenärens förmögensintressen, eftersom borgenären inte mot sin vilja behöver nöja sig med en lägre utdelning än han eller hon skulle ha fått om konkursförfarandet hade fortsatt. Utan pantborgenärens samtycke kan förlikningen inte minska hans eller hennes rättigheter. Enligt lagförslaget förutsätter förlikning att förlikningsförslaget understöds av en större majoritet än vad som förutsatts för att saneringsprogrammet skall godkännas vid företagssanering. Beloppet av den minimiutdelning som betalas till en borgenär som har motsatt sig förlikningen bestäms enligt en jämförelse med konkursalternativet.

Näringsfrihet. I vår lagstiftning finns många bestämmelser som begränsar en konkursgäldenärs behörighet att handha vissa uppgifter som bestäms i lagen. Begränsningarna gäller främst en fysisk person som är gäldenär. Ett aktiebolags stiftare, styrelsens medlem eller verkställande direktör kan t.ex. inte vara en person som är försatt i konkurs. För den som är försatt i konkurs är rätten att bedriva näringsverksamhet begränsad bl.a. så, att denne i allmänhet inte är behörig att bedriva vare sig tillståndspliktig näring eller näring som får bedrivas efter anmälan. Dessa begränsningar följer inte av den konkurslag som föreslås i propositionen, utan av annan

lagstiftning.

Enligt 4 kap. 13 § skall gäldenärens behörighet till följd av konkursen vara begränsad från det att konkursen börjar till dess att gäldenären har bestyrkt boförteckningen. Det kan ibland dröja innan boförteckningen blir färdig, varför i paragrafen föreslås att denna begränsning skall få vara högst en bestämd tid, dvs. fyra månader. Om en gäldenärs behörighet att sköta en viss befattning eller uppgift begränsas någon annanstans i lagen, är dessa begränsningar följaktligen i kraft högst fyra månader från konkursens början, om inte något annat föreskrivs någon annanstans. Vid bedömningen av hur länge dessa begränsningar får vara i kraft har hänsyn tagits till den omständigheten att man genom de grundläggande rättigheterna har försökt förstärka vars och ens rätt att skaffa sig utkomst genom arbete, yrke eller näring. Även av denna anledning har det ansetts motiverat att behörighetsbegränsningarna skall vara i kraft en sådan, relativt kort tid som i allmänhet kan anses tillräcklig för utredningen av konkursboet.

I lagförslagets 14 kap. 13 § 2 mom. bestäms om gäldenärens tystnadsplikt. Utom att gäldenären inte olovligen får röja eller för enskild vinning utnyttja konkursboets affärs- och yrkeshemligheter, gäller bestämmelsen också affärs- och yrkeshemligheter som är förknippade med den verksamhet som har slutat med konkursen. Sekretessbelagda är dock bara de uppgifter som har ekonomisk betydelse för konkursboet och som konkurs-

boet kan omsätta i samband med konkursen. Bestämmelsen begränsar följaktligen inte gäldenären att utnyttja sin yrkeskunskap och de uppgifter som gäldenären har förvärvat i sin näringsverksamhet. Konkursboet kan inte omsätta gäldenärens yrkeskunskap i pengar. Om gäldenären senare fortsätter sin näringsverksamhet i samma bransch, kan han eller hon också utnyttja tidigare affärskontakter. Efter konkursens slut begränsar tystnadsplikten inte längre på något sätt gäldenärens verksamhet. Begränsningarna kan också upphöra tidigare. Om boets egendom har realiserats, finns det inte längre några sekretessbelagda uppgifter, även om konkursen fortsätter t.ex. för att en rättegång är anhängig.

Enligt 18 § 1 mom. grundlagen har var och en rätt enligt lag att skaffa sig utkomst genom arbete, yrke eller näring som han fritt valt. De föreslagna bestämmelserna tryggar konkursens syfte och de begränsningar som de innebär för gäldenären kan anses vara små.

Med stöd av det som anförs ovan anser regeringen att också det första lagförslaget i propositionen till alla delar kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Med beaktande av de grundrättighetsaspekter som kan anläggas på ärendet anser regeringen det emellertid vara skäl att också grundlagsutskottets utlåtande inhämtas under riksdagsbehandlingen av propositionen.

Med stöd av det som anförs ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Konkurslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Konkurs

En gäldenär som inte kan svara för sina skulder kan försättas i konkurs så som bestäms i denna lag. Domstolen beslutar på ansökan av gäldenären eller en borgenär om huruvida gäldenären skall försättas i konkurs.

Konkurs är ett insolvensförfarande som omfattar gäldenärens samtliga skulder och som innebär att gäldenärens egendom används till att betala konkursfordringarna. För att syftet med konkursen skall nås, övergår bestämmanderätten över gäldenärens egendom på borgenärens när konkursen börjar. För vården och försäljningen av gäldenärens egendom samt för övrig förvaltning av konkursboet finns en boförvaltare, som domstolen utser.

2 §

Lagens tillämpning

Bestämmelserna i denna lag tillämpas, om inte något annat bestäms någon annanstans i lag eller har överenskommit med en främmande stat.

Om ett ärende har sådan anknytning till en annan medlemsstat inom Europeiska unionen som avses i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 om insolvensförfaranden och förordningen tillämpas på nämnda medlemsstat, iaktas förordningens bestämmelser i stället

för bestämmelserna i denna lag.

Om den ordning i vilken borgenärerna skall få betalning och om återvinning till konkursbo samt om tillsynen över förvaltningen av konkursbon bestäms särskilt.

3 §

Vem som kan försättas i konkurs

Fysiska personer samt sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer kan försättas i konkurs. En juridisk person kan försättas i konkurs också när den juridiska personen har avregistrerats eller upplösts. Också dödsbon och konkursbon kan försättas i konkurs.

Staten, landskapet Åland, kommuner, samkommuner eller andra offentligrättsliga samskapsorgan för kommuner, statliga affärsverk, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfälligheter inom den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan kan inte försättas i konkurs.

4 §

När konkursen börjar

En konkurs börjar när gäldenären försätts i konkurs genom domstolens beslut.

5 §

Konkursfordringar

Med en konkursfordran avses en sådan

fordran på gäldenären i fråga om vilken förbindelsen har ingåtts eller rättsgrunden för fordran har uppstått före konkursen. Konkursfordringar är också pantfordringar samt fordringar vilkas grund eller belopp är för- enade med villkor eller tvistiga eller oklara av någon annan orsak. I ett fortlöpande skuldförhållande anses som konkursfordran den del av fordran som hänför sig till tiden före konkursens början.

6 §

Skuldansvaret efter konkurs

Gäldenären blir inte fri från ansvar för de konkursfordringar för vilka det inte inflyter full betalning vid konkursen.

2 kap.

Förutsättningarna för att försätta en gäl- denär i konkurs

1 §

Insolvens som konkursförutsättning

En gäldenär som är insolvent kan försättas i konkurs, om inte något annat bestäms i denna lag eller någon annanstans.

Med insolvens avses i denna lag att gäl- denären inte kan betala sina skulder när de för- faller till betalning och att denna oförmåga inte är endast tillfällig.

2 §

En borgenärs rätt att yrka att gäldenären försätts i konkurs

En borgenär kan yrka att en gäldenär skall försättas i konkurs om borgenärens fordran på gäldenären

1) grundar sig på en lagakraftvunnen dom eller en dom, ett avgörande eller någon annan verkställighetsgrund som kan verkställas på samma sätt som en lagakraftvunnen dom,

2) grundar sig på en förbindelse som gäl- denären har undertecknat och inte på uppen- bart goda grunder bestrider, eller

3) annars är så klar att det inte finns grund att betvivla dess riktighet.

Om borgenärens fordran är obetydlig och det med hänsyn till kostnaderna för och nyt- tan av ett konkursförfarande måste anses up- penbart oändamålsenligt eller klart stå i strid med god indrivningssed att försätta gälde- nären i konkurs, skall borgenärens konkursan- sökan avvisas.

En borgenär kan dock inte yrka att gälde- nären försätts i konkurs om utsökningsgrunden för borgenärens fordran inte längre är ver- kställbar enligt 2 kap. 24—26 § utsökningsla- gen (37/1895).

3 §

Presumption om insolvens

En gäldenär skall anses vara insolvent om han uppger sig vara insolvent och det inte vi- sar sig finnas särskilda skäl att inte godta denna upplysning.

Om inte annat visas, skall en gäldenär ock- så anses vara insolvent särskilt när

1) gäldenären har ställt in sina betalningar,
2) en utsökning under de senaste sex må- naderna före konkursansökan har visat att gäldenären saknar medel till full betalning av en fordran, eller

3) gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökan har varit bokförings- skyldig för sin rörelse och har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom en vecka efter att ha fått borgenärens uppma- ning att betala denna fordran.

En gäldenär kan försättas i konkurs med stöd av 2 mom. 3 punkten endast om borge- nären ansöker om detta inom tre månader ef- ter att den tidsfrist som nämns i punkten har gått ut och skulden ännu är obetald. Borgenä- ren skall delge gäldenären den betalnings- uppmaning som avses i punkten bevisligen eller, om det finns förutsättningar enligt 11 kap. 7 § rättegångsbalken, med iakttagan- de av det förfarande som föreskrivs i nämnda paragraf. I betalningsuppmaningen skall fordrans grund och belopp anges. Dessutom skall gäldenären i betalningsuppmaningen upplysas om att borgenären kan yrka att gäl- denären försätts i konkurs om skulden inte betalas inom den utsatta tiden efter att gälde-

nären har fått betalningsuppsmaningen.

4 §

Säkerhet som hinder för att försätta en gäldenär i konkurs

En gäldenär kan inte försättas i konkurs på ansökan av en borgenär, om

1) borgenären har betryggande panträtt eller annan därmed jämförbar säkerhet i egendom som tillhör gäldenären,

2) borgenären som säkerhet för en förfallen fordran har en betryggande säkerhet som har ställts av en tredje man, och att ansöka om konkurs strider mot de villkor som borgenären skall anses ha godkänt när säkerheten ställdes, eller om

3) borgenärens fordran inte har förfallit till betalning och betryggande säkerhet för fordran har ställts eller erbjuds av tredje man.

Med säkerhet avses också borgen.

5 §

Överskudsättning som förutsättning för konkurs

En gäldenär som är försatt i likvidation samt ett dödsbo och ett konkursbo kan försättas i konkurs också när tillgångarna inte täcker skulderna.

3 kap.

Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

1 §

Gäldenären förlorar sin bestämmanderätt

När konkursen har börjat förlorar gäldenären rätten att råda över den egendom som ingår i konkursboet.

2 §

Godtrosskydd

En rättshandling som gäldenären företar beträffande egendom som ingår i konkursboet är inte bindande för konkursboet. Rätts-

handlingen binder dock konkursboet om gäldenären har företagit rättshandlingen innan konkursen har kungjorts och den andra parten inte visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att råda över sin egendom. I sådana fall har konkursboet dock rätt att vägra lämna ut egendomen eller att yrka att egendomen skall återlämnas mot att boet ersätter den andra parten för det vederlag som denne har betalat och de behövliga kostnader som slutförandet av rättshandlingen har förorsakat denna andra part.

En uppsägning eller någon annan motsvarande handling som företas av eller mot gäldenären efter kungörelsen är bindande för konkursboet, om inte den andra parten visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att företa handlingen eller att den inte fick riktas mot gäldenären och det måste anses uppenbart oskäligt att handlingen inte vore bindande för konkursboet.

En betalning till gäldenären efter att konkursen har börjat är giltig, utom när betalaren visste eller borde ha vetat att gäldenären inte hade rätt att ta emot betalningen. Om betalningen har skett före kungörelsen om att konkursen har börjat, anses betalaren inte ha varit medveten om konkursen, om inte något annat visas. Om betalningen har skett efter kungörelsen, anses betalaren ha varit medveten om konkursen, om inte något annat visas.

3 §

Rättegångar som gäller egendom som ingår i konkursboet

Om en rättegång som gäller egendom som ingår i konkursboet är anhängig mellan gäldenären och tredje man när konkursen börjar, skall konkursboet ges tillfälle att fortsätta rättegången. Om konkursboet inte använder sig av tillfället kan gäldenären fortsätta rättegången. Konkursboet kan förpliktas att ersätta endast de rättegångskostnader som den andra parten har förorsakats genom att konkursboet har fört talan.

Efter att konkursen har börjat har gäldenären rätt att väcka talan som gäller den egendom som ingår i konkursboet, om boet har beslutat att inte väcka talan. Gäldenärens rätt att väcka talan gäller dock inte en talan om

återgång av en rättshandling eller någon annan talan som kan väckas endast av konkursboet eller en borgenär.

Om konkursboet önskar ingå förlikning med tredje man i ett mål eller ärende som avses i 1 eller 2 mom., har gäldenären rätt att väcka talan eller fortsätta rättegången om gäldenären ställer säkerhet för vad tredje man erbjudit konkursboet som förlikning.

Den vinst eller nytta som gäldenären får genom en rättegång som avses i 1—3 mom. ingår i konkursboet. Gäldenären har dock rätt att få den ersättning för rättegångskostnader som den andra parten eventuellt åläggs att betala.

4 §

Rättegång eller annat förfarande som gäller en konkursfordran

En talan som syftar till att ge en borgenär en verkställighetsgrund mot konkursboet för sin konkursfordran får inte väckas efter att konkursen har börjat. En pantborgenär får dock väcka talan för att driva in en fordran ur pantsatt egendom.

Om en rättegång som gäller en konkursfordran är anhängig mot gäldenären när konkursen börjar, skall konkursboet ges tillfälle att fortsätta rättegången. Om boet inte svarar på käromålet, kan käranden yrka på avgörande i saken, om inte gäldenären fortsätter rättegången. Konkursboet kan förpliktas att ersätta endast de rättegångskostnader som den andra parten har förorsakats genom att konkursboet har fört talan.

Skatter och offentliga avgifter samt andra med dem jämförbara fordringar påförs trots att en konkurs har börjat, så som särskilt bestäms därom.

5 §

Inledande av separat verkställighet

Efter att konkursen har börjat får utsökningsåtgärder som syftar till att driva in en konkursfordran inte riktas mot den egendom som ingår i konkursboet. Om realisering av pantsatt egendom gäller vad som bestäms i 17 kap.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller på motsvarande sätt säkringsåtgärder som syftar till indrivning av en fordran.

6 §

Rätt att fortsätta separat verkställighet

Om egendom som ingår i konkursboet har mätts ut innan konkursen började, skall verkställigheten avbrytas samt den utmäta egendomen och de penningmedel som eventuellt har inlutit överlämnas till konkursboet, om inte konkursboet yrkar att verkställigheten skall fortsättas för konkursboets räkning. Om försäljningen av den utmäta egendomen har kungjorts innan konkursen har börjat, kan verkställigheten avbrytas endast om konkursboet begär det. Om verkställigheten fortsätter på konkursboets begäran eller om en redan kungjord försäljning återkallas, svarar konkursboet för verkställighetskostnaderna.

Om realisering av pantsatt egendom gäller vad som bestäms i 17 kap. Har dock pantsatt egendom före konkursens början mätts ut för betalning av någon annan än pantborgenärens fordran, iakttas vad som bestäms i 1 mom. Är egendomen redan såld, skall penningmedlen fördelas mellan pantborgenärerna enligt vad som bestäms i utsökningslagen. I fråga om realisering av egendom som är föremål för företagsinteckning tillämpas dock vad som bestäms i 1 mom.

Utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. skall till sökanden redovisas de medel som för betalningen av underhållsbidrag till ett barn har mätts ut av lön, pension eller näringsinkomst.

7 §

Konkursboets ställning vid utsökningsbesvär och tvist om verkställighet

Om konkursboet anser att egendom som är föremål för anhängiga utsökningsbesvär eller en anhängig tvist om verkställighet ingår i konkursboet, kan konkursboet träda in som part i stället för borgenären. Domstolen skall ge konkursboet tillfälle att höras och behandlingen av saken kan fortsätta om konkursboet använder sig av sin rätt att träda in som part i

stället för borgenären.

8 §

Konkursboets rätt att tillträda gäldenärens avtal

Om gäldenären när konkursen börjar inte har fullgjort ett avtal i vilket gäldenären är part, skall motparten uppmåna konkursboet att meddela om konkursboet vill tillträda avtalet. Om konkursboet inom en skälig tid meddelar att boet vill tillträda avtalet och ställer godtagbar säkerhet för fullgörelsen av avtalet, får avtalet inte hävas.

Konkursboets motpart har utan hinder av 1 mom. rätt att häva avtalet, om det på grund av avtalets personliga karaktär eller av något annat särskilt skäl inte kan förutsättas att avtalsparten fortsätter avtalet med boet.

9 §

När en fordran anses förfallen till betalning

En konkursfordran som inte har förfallit till betalning anses i konkursen ha förfallit till betalning i förhållandet mellan borgenären och gäldenären när konkursen börjar. Detta gäller dock inte en villkorlig fordran eller ett skadestånd eller en sådan motsvarande skuld vars belopp och grund inte kan konstateras utan en särskild utredning, eller en fordran som förutsätter prestation av borgenären.

Bestämmelsen i 1 mom. om att en fordran anses vara förfallen till betalning tillämpas inte om konkursen läggs ned eller en högre domstol upphäver beslutet om att försätta gäldenären i konkurs.

10 §

Preskription

Om hur en konkurs inverkar på preskriptionen av en konkursfordran bestäms särskilt.

11 §

Rättsverkningarnas giltighetstid

Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

förblir i kraft även om ändring söks i beslutet att försätta gäldenären i konkurs. Rättsverkningarna upphör, om beslutet att försätta gäldenären i konkurs upphävs. Domstolen kan dock när den upphäver beslutet, av något särskilt skäl bestämma att rättsverkningarna skall gälla tills beslutet vinner laga kraft eller något annat bestäms i saken.

Om konkursen läggs ned, förfaller eller annars upphör, upphör rättsverkningarna av att konkursen börjar när domstolen ger sitt beslut, om inte domstolen av något särskilt skäl bestämmer att rättsverkningarna skall gälla tills beslutet vinner laga kraft eller något annat bestäms i saken.

12 §

Skyldighet att ge tillfälle till utmätning

När rättsverkningarna av en konkurs upphör, skall boförvaltaren underrätta utmätningssmannen om saken och ge utmätningssmannen tillfälle att inom skälig tid mäta ut sådan gäldenären tillhörig egendom som inte behövs för betalning av konkurskostnaderna eller konkursboets övriga skulder. Boförvaltaren behöver dock inte underrätta utmätningssmannen ifall det är uppenbart obehövt därför att tillgångarna är obetydliga eller av någon annan orsak. Egendom som inte mäts ut skall återlämnas till gäldenären.

4 kap.

Gäldenärens ställning i konkursen

1 §

Hur gäldenären skall bemötas

En gäldenär skall bemötas sakligt vid utredningen och vården av boet, och gäldenärens intressen skall därvid beaktas på behövt sätt.

2 §

Gäldenärens rätt att få uppgifter samt hur gäldenären skall höras

En gäldenär har en likadan rätt som bor-

genärerna att av boförvaltaren få uppgifter om konkursboet och dess vård samt om frågor som behandlas vid borgenärssammanträdet och i annat beslutsförfarande för borgenärer. Gälldenären har också rätt att delta i borgenärssammanträdena samt att där och i ett annat beslutsförfarande framföra sin åsikt.

Boförvaltaren kan begränsa gälldenärens rätt att få uppgifter och att delta i borgenärssammanträden eller annat beslutsförfarande, om begränsningen kan anses nödvändig för att trygga boets eller en utomståendes rättigheter eller av något annat särskilt skäl. Uppgifterna skall dock lämnas när det inte längre finns något hinder att göra det.

3 §

Gälldenärens rätt till bidrag

Om gälldenären är en fysisk person, skall gälldenären och de som för sin försörjning är beroende av gälldenären beviljas bidrag av konkursboets medel, om deras utkomst inte annars är tryggad. När bidrag beviljas, skall hänsyn också tas till gälldenärens förvärvsmöjligheter och verksamhet för utredningen av boet samt konkursboets möjligheter att betala bidrag. Bidrag kan beviljas högst under de sex månader som följer omedelbart efter att konkursen har börjat. Meningsskiljaktigheter gällande bidrag avgörs av domstolen.

När konkursgälldenären är ett bolag, tillämpas vad som bestäms i 1 mom. också på en bolagsman i ett öppet bolag, ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag och aktieägare i ledningen för ett aktiebolag då dessa har fått sin huvudsakliga försörjning av bolaget.

4 §

Meddelanden och andra försändelser till gälldenären

Boförvaltaren har rätt att utan gälldenärens samtycke omhänderta och öppna brevförsändelser och andra meddelanden samt paket till gälldenären. Denna rätt har boförvaltaren dock inte om avsändarens namn, en anvisning på försändelsen eller någon annan omständighet som är förknippad med försändelsen ger anledning att förmoda att försän-

delsen inte hänför sig till gälldenärens ekonomiska verksamhet eller till utredningen av konkursboet.

På begäran av boförvaltaren skall ett postföretag till boförvaltaren överlämna i 3 § lagen om postjänster (313/2001) avsedda brev, försändelser och postpaket som är adresserade till gälldenären eller sända dem till den adress som boförvaltaren anvisar.

5 §

Gälldenärens skyldighet att medverka och att lämna uppgifter

Gälldenären skall medverka till att boförvaltaren kan utföra sina uppgifter och att konkursförfarandet kan slutföras på behörigt sätt.

Gälldenären skall särskilt

1) se till att den egendom som ingår i konkursboet och gälldenärens verksamhetslokaler övergår i boförvaltarens besittning samt att boförvaltaren får tillgång till gälldenärens informationssystem,

2) lämna boförvaltaren sådana uppgifter om den egendom som ingår i konkursboet och om konkursfordringarna som behövs för uppgörandet av boförteckningen, och

3) lämna boförvaltaren andra uppgifter som är nödvändiga för att denne skall kunna sköta sitt uppdrag.

Gälldenären skall lämna boförvaltaren sina kontaktuppgifter och vid behov vara anträffbar för denne. På boförvaltarens begäran skall gälldenären infinna sig i boförvaltarens eller gälldenärens verksamhetslokaler för att fullgöra sin skyldighet enligt 1 mom.

6 §

Skyldighet att bestyrka boförteckningen och att lämna uppgifter

Gälldenären skall med sin underskrift styrka att boförteckningen är riktig. En gälldenär som inte kan bestyrka boförteckningen i oförändrad form skall framföra eller till boförteckningen foga de kompletteringar, rättelser och andra anmärkningar som gälldenären anser nödvändiga.

På yrkande av boförvaltaren kan domstolen bestämma att gälldenären i stället för att underteckna boförteckningen skall inställa sig i

domstolen och där med ed eller försäkran styrka att boförteckningen är riktig. På motsvarande sätt kan gäldenären åläggas att lämna uppgifter för boförteckningen. Om gäldenären inte med sin underskrift har styrkt att boförteckningen är riktig, kan gäldenären också efter att konkursen har avslutats åläggas att på ovan föreskrivet sätt med ed eller försäkran bes styrka boförteckningen. Vad som i detta moment bestäms om boförteckningen gäller i ett dödsbos konkurs boupp-teckningsinstrumentet och skyldigheten att lämna uppgifter för det.

Konkursen fortsätter även om gäldenären till följd av utevaro eller någon annan orsak inte har styrkt att boförteckningen är riktig.

7 §

Gäldenärens rätt till kostnadsersättning

Om gäldenären är skyldig att inställa sig vid domstolen eller någon annanstans för att lämna upplysningar om konkursboet skall gäldenären av boets medel få skälig ersättning för sådana nödvändiga kostnader för resa och uppehälle som han har förorsakats när han har fullgjort skyldigheter som föreskrivs i 5 eller 6 §. Meningsskiljaktigheter som gäller sådan ersättning avgörs av domstolen.

8 §

Säkringsåtgärder innan en gäldenär försätts i konkurs

Om det uppenbarligen finns grunder för att godkänna en konkursansökan, kan domstolen innan den beslutar att gäldenären skall försättas i konkurs

1) bestämma att egendom som tillhör gäldenären skall beläggas med kvarstad eller bestämma att någon annan i 7 kap. 3 § rättegångsbalken avsedd säkringsåtgärd skall vidtas för att säkerställa att borgenärerna får utdelning av gäldenärens egendom, om det finns risk för att gäldenären till skada för borgenärerna gömmer, förskingrar eller överlåter egendom eller gör något annat som kan äventyra borgenärernas rätt,

2) bestämma att gäldenärens bokföringsböcker, verifikat och övriga bokföringsmaterial samt handlingar som berör gäldenärens förvaltning liksom även andra handlingar och upptagningar som hänför sig till gäldenärens rörelse i nödvändig utsträckning skall beläggas med kvarstad, eller bestämma att någon annan i 7 kap. 3 § rättegångsbalken avsedd säkringsåtgärd skall vidtas, om det finns risk för att gäldenären gömmer, förstör eller skadar detta material eller gör något annat som kan äventyra borgenärernas rätt och därigenom försvårar utredningen av boet, samt

3) meddela gäldenären utreseförbud, om det finns sannolika skäl att misstänka att gäldenären lämnar landet och försummar den skyldighet att medverka och lämna uppgifter som avses i 5 och 6 §.

I fråga om de säkringsåtgärder som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten gäller dessutom i tillämpliga delar 7 kap. 5 § 1 mom. och 10—13 § rättegångsbalken.

Ett utreseförbud som avses i 1 mom. 3 punkten kan gälla högst till dess att gäldenären har bestyrkt boförteckningen. Under förbudets giltighetstid kan dock ett nytt förbud meddelas med stöd av 9 § 2 mom. Pass får inte utfärdas för en person med utreseförbud. Om ett pass redan har utfärdats för gäldenären, skall passet överlämnas till polisen för den tid förbudet gäller.

9 §

Utreseförbud efter att konkursen har börjat

Domstolen kan efter att konkursen har börjat bestämma att gäldenären inte får lämna landet, om det finns sådana förutsättningar för ett förbud som anges i 8 § 1 mom. 3 punkten. Utreseförbudet kan gälla högst till dess att gäldenären har bestyrkt boförteckningen.

Om det hos domstolen har framställts ett yrkande enligt 6 § om att gäldenären skall bestyrka boförteckningen inför domstol, kan domstolen samtidigt besluta om utreseförbud för gäldenären. Förbudet gäller högst till dess att gäldenären har fullgjort sina skyldigheter.

10 §

Behandlingen av ärenden som gäller säkringsåtgärder

Beslut om de säkringsåtgärder som avses i 8 och 9 § kan fattas på yrkande av en borgenär eller boförvaltaren. Om saken är brådiskande, kan beslutet meddelas utan att gäldenären ges tillfälle att bli hörd. Domstolen skall på eget initiativ eller på yrkande av gäldenären eller en borgenär omgående häva beslutet när det inte längre finns orsak att hålla det i kraft. Om konkursansökan förkastas, avvisas eller avskrivs eller om konkursen läggs ned förfaller beslutet. När domstolen beslutar försätta gäldenären i konkurs skall den samtidigt bestämma om huruvida ett utreseförbud som har utfärdats med stöd av 8 § skall förbli i kraft.

Domstolen skall se till att gäldenären omedelbart på ett lämpligt sätt underrättas om utreseförbudet och skyldigheten att överlämna passet till polisen samt om att förbudet har hävts eller förfallit. Domstolen skall utan dröjsmål göra motsvarande anmälan till polisen så att uppgiften kan registreras i polisens informationssystem. Uppgifterna skall utplånas omedelbart när förbudet har upphävts eller förfallit.

Ändring i ett beslut om en säkringsåtgärd eller ett utreseförbud får inte sökas genom besvär. Gäldenären får dock utan utsatt tid anföra klagan över beslutet. Klagan skall behandlas i brådiskande ordning.

11 §

Tvångsmedel mot gäldenären

Om gäldenären försummar sin skyldighet att enligt 5 § medverka och lämna uppgifter så att boförvaltaren inte kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt, eller om gäldenären vägrar att bestyrka boförteckningen eller att enligt 6 § lämna uppgifter för boförteckningen, skall domstolen på yrkande av boförvaltaren vid vite ålägga gäldenären att fullgöra sin skyldighet. Fullgör gäldenären inte utan dröjsmål sin skyldighet, skall vitet dömas ut.

Om gäldenären fortsätter sin tredska trots att ett vite har dömts ut med stöd av 1 mom.,

kan domstolen på yrkande av boförvaltaren bestämma att gäldenären skall hållas häktad tills skyldigheten har fullgjorts. Domstolen kan bestämma om häktning av gäldenären också utan att vite föreläggs eller ett förelagt vite döms ut, om det är uppenbart att gäldenären kommer att tredska trots vitet. En gäldenär får inte hållas häktad längre än sex månader. Om gäldenären upphör med sin tredska tidigare, skall domstolen underrättas om detta, och domstolen skall fortsätta behandlingen av saken utan dröjsmål och senast inom fyra dygn efter att gäldenären har meddelat att han eller hon upphör med sin tredska. Domstolen skall bestämma att gäldenären skall friges genast när det inte längre finns förutsättningar för häktning. Gäldenären skall underrättas om att behandlingen av saken fortsätter när tredskan har upphört.

Gäldenären skall ges tillfälle att bli hörd med anledning av att boförvaltaren har framställt ett yrkande enligt 1 eller 2 mom. Om saken är brådiskande och gäldenären inte kan nås, kan ett vite föreläggas och ett häktningsyrkande behandlas även om gäldenären inte har givits tillfälle att bli hörd. Domstolen skall se till att gäldenären genast informeras om vitet på ett ändamålsenligt sätt. En gäldenär som utan laga hinder har uteblivit från handläggningen av ett häktningsyrkande kan förordnas att häktas trots sin utevaro.

En polisman som griper en gäldenär som har förordnats att häktas med stöd av denna paragraf skall underrätta gäldenären om att behandlingen av saken fortsätter när tredskan har upphört.

Besvär får inte anföras över ett beslut om tvångsmedel. Klagan över beslutet får dock anföras utan utsatt tid. Klagan skall behandlas i brådiskande ordning.

Genom förordning av justitieministeriet bestäms hur handlingar som gäller en häktad persons ärende skall tillställas polisen för att den fortsatta behandlingen av ärendet skall tryggas.

12 §

Gäldenären

Om en sammanslutning eller stiftelse har försatts i konkurs, tillämpas bestämmelserna

om gäldenären i 5—7 § och om utreseförbud i 8—10 §, samt bestämmelserna i 11 § på den som är personligen ansvarig för sammanslutningens förpliktelser, på sammanslutningens, stiftelsens eller någon annan juridisk persons verkställande direktör eller styrelsemedlem, likvidator eller någon annan person i motsvarande ställning, samt på den som under det år som närmast föregått konkursansökan har haft en ovan avsedd ställning i sammanslutningen, stiftelsen eller den juridiska personen.

Om gäldenären är ett konkursbo, skall vid tillämpningen av de lagrum som nämns i 1 mom. också boförvaltaren i det konkursbo som försatts i konkurs betraktas som gäldenär.

Om gäldenären är ett dödsbo, skall vid tillämpningen av de lagrum som nämns i 1 mom. den delägare i dödsboet som haft dödsboet i sin vård betraktas som gäldenär.

Om domstolen så beslutar, skall vid tillämpningen av de lagrum som nämns i 1 mom. som gäldenär även betraktas

1) den som tidigare befunnit sig i en sådan ställning som avses i 1 mom. eller som faktiskt har lett sammanslutningens, stiftelsens eller den juridiska personens verksamhet eller haft hand om dess förvaltning eller egendom,

2) den som, om gäldenären är en fysisk person, faktiskt har lett gäldenärens näringsverksamhet eller haft hand om gäldenärens egendom,

3) andra än i 3 mom. avsedda delägare i ett dödsbo och andra personer som haft dödsboets egendom i sin vård eller besittning.

Domstolen kan fatta ett beslut som avses i 4 mom. på yrkande av boförvaltaren eller en borgenär. Domstolen skall ge den som beslutet gäller tillfälle att bli hörd. Ändring i beslutet får inte sökas genom besvär. Klagan får dock anföras över beslutet utan utsatt tid. Klagan skall behandlas i brådsakande ordning.

13 §

Begränsningar av gäldenärens behörighet

Om en konkursgäldenärs behörighet att sköta befattningar eller uppdrag har begränsats någon annanstans i lagstiftningen, gäller

begränsningen från det att konkursen har börjat till dess att boförteckningen har bestyrkts. Om inte något annat föreskrivs, är begränsningarna dock i kraft högst fyra månader från det att konkursen har börjat.

5 kap.

Egendom som ingår i konkursboet

1 §

Allmänna bestämmelser om egendom som ingår i konkursboet

I konkursboet ingår med de undantag som föreskrivs i detta kapitel den egendom som gäldenären har när konkursen börjar och får före konkursens slut. I en fysisk persons konkursbo ingår dock inte egendom eller inkomster som denne förvärvar efter att konkursen har börjat.

I konkursboet ingår också egendom som återvinns till boet med stöd av lagen om återvinning till konkursbo (758/1991) eller på någon annan grund.

Egendom som har kommit i stället för egendom som ingår i konkursboet samt egendomens avkastning ingår i konkursboet.

2 §

Utländsk egendom som del av konkursboet i vissa fall

När domstolens behörighet i ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs har grundat sig på 7 kap. 1 § 2 mom., omfattar konkursboet endast den egendom som gäldenären har i Finland.

3 §

Egendom som omfattas av en utmätnings- eller överlåtelsebegränsning

Egendom som inte kan utmätas ingår inte i konkursboet.

I konkursboet ingår dock

1) egendom som avses i 4 kap. 5 § 1 mom. 5 punkten utsökningslagen,

2) annan egendom som enligt i lag ingår i konkursboet.

Ett villkor som begränsar gäldenärens rätt att överlåta lös egendom vidare är inte bindande för konkursboet, om inte något annat följer av 7 §.

4 §

Bokföringsmaterialet

Bokföringsmaterial som gäller gäldenärens rörelse eller yrke ingår i konkursboet.

5 §

Rätten till arv eller testamente

Gäldenärens rätt till arv eller testamente ingår inte i konkursboet, om gäldenären efter arvlåtarens död men före konkursens början har avstått från denna rätt eller senast tre månader efter att ha fått kännedom om arvlåtarens död och om sin rätt till arv eller testamente avstår från denna rätt enligt vad som bestäms i 17 kap. 2 a § ärvdabalken.

6 §

Egendom som tillhör en utomstående

Egendom som tillhör en utomstående och som gäldenären har i sin besittning ingår inte i konkursboet, om den kan avskiljas från gäldenärens egendom. Egendom som tillhör en utomstående skall överlämnas till ägaren eller till någon som denne har bestämt på villkor som konkursboet har rätt att kräva att uppfylls.

7 §

Ägarförbehåll och återtagningsrätt

Om inte något annat föreskrivs nedan i detta kapitel, gäller vad som bestäms i 6 § också lös egendom till vilken överlåtare (säljaren) har en rätt som baserar sig på ett ägar- eller återtagningsförbehåll.

Har överenskommelsen om ägar- eller återtagningsförbehållet ingåtts efter att gäldenären med stöd av överlåtelseavtalet har fått

egendomen i sin besittning, är förbehållet utan verkan gentemot konkursboet. Likaså är ett ägar- eller återtagningsförbehåll utan verkan gentemot konkursboet om gäldenären trots förbehållet har rätt att överlåta egendomen vidare, foga den till annan egendom eller annars bestämma om egendomen på samma sätt som en ägare.

8 §

När konkursboet i någon annans ställe tillträder ett villkorligt överlåtelseavtal

Om ett ägar- eller återtagningsförbehåll enligt ett överlåtelseavtal som gäller lös egendom upphör att gälla när köpesumman har betalats, har konkursboet rätt att tillträda avtalet genom att underrätta säljaren om genom detta och att i enlighet med de tidigare villkoren betala den obetalda köpesumma som har förfallit till betalning jämte dröjsmålsränta. Säljaren skall underrättas och skulden betalas inom en skälig tid efter att säljaren har framställt en begäran om saken eller yrkat på att återfå egendomen.

Konkursboet har också rätt att genast lösa in egendomen genom att betala säljarens fordran med anledning av överlåtelsen, minskad med de räntor och övriga kreditkostnader som hänför sig till den återstående kredittiden.

I de fall som avses i 1 och 2 mom. ansvarar konkursboet inte för skadestånd eller avtalsvite eller för andra motsvarande påföljder som beror på ett avtalsbrott från gäldenärens sida.

9 §

Särskilda bestämmelser om återtagande och uppgörelse

Säljaren har rätt att yrka på att återfå egendom på basis av ett ägar- eller återtagningsförbehåll och att yrka på uppgörelse, även om villkoren för återtagande eller uppgörelse inte är uppfyllda enligt lagen om avbetalningsköp (91/1966) eller 7 kap. konsumentskyddslagen (38/1978). Också konkursboet har rätt att yrka på uppgörelse.

10 §

Finansbolags och andra förvärvares ställning

Vad som i 7—9 § bestäms om säljare gäller också finansbolag och andra sammanslutningar eller personer till vilka säljarens på ett överlåtelseavtal baserade rättigheter och skyldigheter har överförts.

11 §

Åsidosättande av ett konstgjort förmögensarrangemang

Egendom som påstås tillhöra en utomstående ingår i konkursboet, om den utomståendes ställning grundar sig på ett förmögensarrangemang eller annat arrangemang vars rättsliga form inte motsvarar arrangemangets verkliga innehåll eller syftemål och den rättsliga formen uppenbart används för att undvika verkställighet eller undanhålla borgenärerna egendomen. Vad som ovan bestäms om egendom gäller också inkomst som gäldenären dirigerar till ovan nämnda arrangemang.

Vid bedömningen av det verkliga innehållet i och syftet med ett i 1 mom. avsett arrangemang skall beaktas om gäldenären har en bestämmanderätt som är jämförbar med en ägares eller kan vidta åtgärder som är jämförbara med dem som en ägare kan vidta samt de fördelar gäldenären har fått av arrangemanget och andra motsvarande omständigheter.

6 kap.

Kvittning i konkurs

1 §

Allmänna bestämmelser om en borgenärs rätt till kvittning

En borgenär har rätt att med de undantag som föreskrivs i 2 och 5 § använda sin konkursfordran till kvittning mot en skuld som borgenären har till gäldenären när konkursen börjar. Borgenären har rätt till kvittning även

om borgenärens skuld eller fordran inte har förfallit till betalning när kvittningsmeddelandet lämnas.

Bestämmelser om borgenärens skyldighet att lämna uppgifter om den fordran som används till kvittning finns i 12 kap. 12 §.

2 §

Begränsningar i borgenärens rätt till kvittning

En borgenär får inte till kvittning använda en fordran som inte medför rätt till betalning ur konkursboet eller en fordran som är efterställd enligt 6 § 1 mom. 3—5 punkten lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/1992).

En sådan fordran på gäldenären som borgenären har förvärvat genom överlåtelse från tredje man senare än tre månader före den fristdag som avses i 2 § lagen om återvinning till konkursbo, får inte användas till kvittning mot en fordran som gäldenären hade på borgenären när överlåtelsen skedde. Detsamma gäller en fordran som på nämnda sätt har förvärvats tidigare, om borgenären när överlåtelsen skedde hade grundad anledning att anta att gäldenären var insolvent.

En borgenär som har åtagit sig en betalningsförpliktelse gentemot gäldenären under sådana omständigheter att förfarandet kan jämföras med att gäldenären betalar en skuld har inte kvittningsrätt till den del som betalningen hade kunnat återvinnas till konkursboet.

3 §

Uppkomsten av en regressfordran

En regressrätt som grundar sig på en borgenärsförbindelse, en tredjemanspantsättning eller ett solidariskt skuldförhållande anses vid tillämpningen av 1 och 2 § ha förvärvats när förpliktelsen uppkom.

4 §

Ersättning för överlåtelse av en fordran

Om konkursboet överlåter en fordran så att

en borgenär förlorar sin möjlighet till kvittning, skall boet ersätta sen skada som därigenom orsakats borgenären.

5 §

Särskild bestämmelse om kreditinstitut

Ett kreditinstitut får inte kvitta sin fordran mot medel som gäldenären har på ett konto i kreditinstitutet när konkursen börjar eller som vid denna tidpunkt finns i kreditinstitutet för överföring till gäldenärens konto, om kontot enligt kontovillkoren kan användas för skötsel av betalningsrörelsen.

7 kap.

Förfarandet i domstol

1 §

Internationell behörighet

I rådets förordning (EG) Nr 1346/2000 om insolvensförfaranden bestäms om finska domstolars behörighet i frågor som gäller försättande av en gäldenär i konkurs, när platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns är belägen i Finland eller i någon annan sådan medlemsstat i Europeiska unionen, på vilken nämnda förordning tillämpas.

Om platsen där konkursgäldenärens huvudsakliga intressen finns, är belägen i en annan stat än en stat som avses i 1 mom., är en finsk domstol behörig, om gäldenären har ett verksamhetsställe eller sådan egendom i Finland att det kan anses ändamålsenligt att konkursen inleds i Finland. En finsk domstol är dock inte behörig om gäldenären har försatts i konkurs i Island, Norge eller Danmark och gäldenären har haft sin hemort i den staten.

2 §

Behörig domstol i ett ärende som gäller försättande i konkurs

Ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs behandlas av den domstol inom vars domkrets gäldenärens allmänna

forum finns. Ett ärende som gäller en sammanslutning, en stiftelse eller någon annan juridisk person behandlas dock av den domstol inom vars domkrets förvaltningen av sammanslutningen, stiftelsen eller den juridiska personen i huvudsak handhas i Finland. Är ingen domstol behörig på dessa grunder, behandlas ärendet av den domstol inom vars domkrets gäldenären huvudsakligen har bedrivit sin verksamhet eller har egendom eller där det med beaktande av omständigheterna annars är ändamålsenligt att behandla ärendet.

Om gäldenären ingår i en koncern, kan ett ärende som gäller försättande av gäldenären i konkurs, utan hinder av 1 mom. behandlas i någon annan domstol som är behörig att behandla ett ärende som gäller försättande av en gäldenär inom samma koncern i konkurs, om det är ändamålsenligt att behandlingen sker i denna domstol.

I lagen om företagssanering (47/1993) föreskrivs vilken domstol som är behörig att behandla en konkursansökan som görs under saneringsförfarandet.

Ett ärende som gäller försättande av ett dödsbo i konkurs behandlas av den domstol inom vars domkrets den avlidnes allmänna forum fanns. Ärendet kan också behandlas av den domstol inom vars domkrets dödsboet har egendom, om det är ändamålsenligt att ärendet behandlas i den domstolen.

3 §

Behörig domstol i andra ärenden som gäller konkursen

Den domstol som har beslutat försätta gäldenären i konkurs eller till vilken ärendet har överförs är behörig att behandla även sådana i denna lag avsedda ärenden som gäller

1) bidrag och ersättningar till gäldenären, bestyrkande av boförteckningen och lämnande av uppgifter, säkringsåtgärder som riktar sig mot gäldenärens egendom samt utresförbud för och tvångsmedel mot gäldenären,

2) förordnande av en boförvaltare, boförvaltarens uppgifter och skiljande av boförvaltaren från uppdraget samt boförvaltarens arvode,

3) beloppet av samt grunden och förmånsrätten för en fordran som har bestridits i konkursen,

4) fastställande, rättelse och ändring av utdelningsförteckningen,

5) tillsättande av en borgenärsdelegation,

6) upphävande och ändring av borgenärer-nas beslut,

7) realisering av konkursboets egendom, fördelning av medlen samt slutredovisning,

8) nedläggning av konkursen eller att konkursen förfaller samt offentlig utredning och fastställande av förlikning.

Om gäldenären ingår i en koncern, kan behandlingen av de ärenden som avses i 1 mom. också efter att konkursen har börjat överföras till en domstol som är behörig att behandla konkursärenden för gäldenärer inom samma koncern. I det beslut genom vilket ärendet har överförts får ändring inte sökas genom besvär.

Om en gäldenär har förordnats att häktas till följd av tredska och en helg infaller när gäldenärens ärende senast skall behandlas, kan ärendet utan hinder av vad som föreskrivs ovan behandlas av den jourhavande tingsrätt som avses i 1 kap. 9 § 1 mom. tvångsmedelslagen (450/1987).

4 §

Behandlingsordningen

Vid behandlingen av ett konkursärende iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms om behandlingen av ansökningsärenden.

Ett ärende som gäller konkurs skall behandlas så snabbt som saken kräver.

5 §

Konkursansökan

Ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs anhängiggörs genom en skriftlig ansökan. Av ansökan skall framgå

1) sökandens yrkande och skälen till yrkandet,

2) gäldenärens namn och hemort samt personbeteckning eller företags- och organisationsnummer,

3) sökandens samt dennes lagliga företrädare eller ombuds telefonnummer och den adress till vilken meddelanden i ärendet kan sändas,

4) på vilken grund domstolen är behörig att behandla ärendet.

Ansökan skall undertecknas av sökanden eller den som har avfattet ansökan. Till ansökan skall fogas den handling eller någon annan skriftlig utredning som sökanden åberopar och, om sökanden är en sammanslutning, stiftelse eller någon annan juridisk person, ett utdrag ur registret i fråga. Till en gäldenärs ansökan skall dessutom fogas ett beslut om eller samtycke till att egendomen överlämnas till konkurs. Gäldenären skall till sin ansökan också foga uppgifter om sin egendom och dess värde samt om skuldernas sammanlagda belopp och en förteckning över de största borgenärerna och borgenärernas kontaktinformation.

Till en ansökan om att ett dödsbo skall försättas i konkurs skall fogas bouppteckningen, eller om en sådan inte finns att tillgå, någon annan utredning om att dödsboet är överkuldsatt.

Domstolen kan yrka på att få annan utredning om gäldenärens ekonomiska ställning, om detta av särskilda skäl är nödvändigt för att ärendet skall kunna avgöras.

6 §

Överföring av en ansökan

Om domstolen finner att den inte är behörig i ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs, skall den på sökandens begäran överföra ärendet till en behörig domstol.

Om den domstol till vilken ett ärende har överförts med stöd av 1 mom. finner att den inte är behörig i ärendet, skall den avvisa ärendet.

I ett beslut genom vilket ett ärende har överförts med stöd av 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

7 §

Verkningarna av att en ansökan överförs

Om domstolen överför ett ärende som gäller försättande i konkurs till en annan domstol, förblir beslut som fattats av den förstnämnde domstolen i kraft tills något annat beslutas vid den fortsatta behandlingen av saken. Detsamma gäller när en högre domstol överför saken till en behörig domstol med stöd av 10 kap. 29 § rättegångsbalken.

8 §

Behandlingen av en borgenärs ansökan

Domstolen skall delge gäldenären borgenärens konkursansökan samt ge gäldenären tillfälle att före utsatt dag ge ett skriftligt yttrande.

Om gäldenären motsätter sig konkursansökan behandlas saken i sammanträde, om inte gäldenären har samtyckt till att behandlingen sker i kansliet. Till sammanträdet kallas gäldenären och den borgenär som har gjort ansökan. Borgenärens ansökan kan avgöras även om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte ger något yttrande.

Behandlingen av en borgenärs konkursansökan kan skjutas upp om det finns ett godtagbart skäl att göra det. Behandlingen av ärendet kan utan borgenärens samtycke på yrkande av gäldenären skjutas upp högst en vecka.

Om ansökan gäller ett dödsbo, skall enligt domstolens prövning dödsboet och den avlidnes största borgenärer samt boutredningsmannen, om en boutredningsman har utsetts, ges tillfälle att ge ett skriftligt yttrande.

9 §

Flera ansökningar

Om en konkursansökan har anhängiggjorts före den ansökan på vilken gäldenären har försatts i konkurs, skall domstolen pröva om gäldenären kan försättas i konkurs med anledning av denna tidigare ansökan.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller också en ansökan som anhängiggörs efter den ansökan

på vilken gäldenären har försatts i konkurs. Om beslutet att försätta gäldenären i konkurs vinner laga kraft, förfaller den ansökan som har anhängiggjorts senare.

10 §

Åklagarens ställning vid behandlingen av ett ärende

Åklagaren har rätt att på tjänstens vägnar ta del av rättegångsmaterialet i ett konkursärende samt att närvara vid behandlingen av ärendet vid domstolens sammanträde och ställa frågor där.

11 §

Domstolens utredningsskyldighet

Domstolen skall undersöka om det finns förutsättningar att försätta gäldenären i konkurs.

12 §

Beslutet att försätta gäldenären i konkurs

I beslutet att försätta gäldenären i konkurs skall antecknas klockslaget när beslutet meddelades eller avkunnades samt dagen när konkursansökan anhängiggjordes.

Om rättsverkningarna av att en konkurs börjar bestäms i 3 kap. och om förordnande av boförvaltare i 8 kap.

Om kungörelse av att konkursen börjar samt meddelanden om konkursen bestäms i 22 kap.

13 §

Nedläggning av en konkurs

Beslut om att en konkurs skall läggas ned kan fattas om gäldenären och den borgenär som har gjort konkursansökan ansöker om detta gemensamt eller, när gäldenären har försatts i konkurs på egen ansökan, på ansökan av gäldenären. En förutsättning för att konkursen skall få läggas ned är att nedläggningsansökan görs inom åtta dagar efter att gäldenären har försatts i konkurs och att gil-

tiga skäl för nedläggningen anför. Domstolen skall ge boförvaltaren och, enligt prövning, borgenärerna tillfälle att bli hörda i saken.

Meddelande om att konkursen läggs ned lämnas så som bestäms i 22 kap.

14 §

Kostnaderna för deltagande i förfarandet

Angående ersättande av rättegångskostnaderna i ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs och i andra konkursärenden iakttas 21 kap. rättegångsbalken.

15 §

Brådskanie behandling av ändringsansökan

En domstol som har avgjort ett ärende som gäller försättande av en gäldenär i konkurs skall utan dröjsmål vidarebefordra en ändringsansökan till den domstol som skall behandla den. Besvaren skall behandlas i brådskanie ordning.

8 kap.

Boförvaltare

1 §

Förordnande av boförvaltare

Boförvaltaren förordnas av domstolen när konkursen börjar. Flera än en boförvaltare kan förordnas, om detta är nödvändigt på grund av uppdragets omfattning eller av någon annan orsak. Förvaltningen kan delas mellan boförvaltarna så som domstolen bestämmer.

Innan en boförvaltare förordnas skall domstolen ge de största borgenärerna och den som föreslås bli förordnad till boförvaltare samt, enligt prövning, gäldenären, de övriga borgenärerna och lönegarantimyndigheten tillfälle att bli hörda. På begäran av en borgenär kan domstolen uppmana den som har föreslagits till boförvaltare att utreda grunderna för sitt arvodesyrkande.

Domstolen skall ge boförvaltaren ett intyg

över att boförvaltaren har förordnats till uppdraget.

2 §

Tillfällig boförvaltare

Om en boförvaltare inte kan förordnas genast när konkursen börjar, skall domstolen förordna en boförvaltare. En boförvaltare skall förordnas inom två veckor efter att den tillfälliga boförvaltaren har förordnats.

3 §

Förordnande av boförvaltare inom en koncern

Den som har förordnats eller skall förordnas till boförvaltare kan förordnas till boförvaltare också för en annan konkursgäldenär inom samma koncern eller samma ekonomiska helhet, om detta kan anses ändamålsenligt med hänsyn till förvaltningen av konkursbona och det inte finns skäl att anta att det uppstår några sådana intressekonflikter som väsentligt skulle försvåra skötseln av uppdraget.

4 §

Särskilt förordnande av boförvaltare

Domstolen kan förordna en boförvaltare utöver de boförvaltare som har förordnats tidigare. Domstolen kan av särskilda skäl förordna en boförvaltare för en bestämd uppgift eller för en viss tid. I saken iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms om förordnande av boförvaltare.

5 §

Boförvaltarens behörighet

Till boförvaltare kan förordnas en person som samtycker till uppdraget och som har den skicklighet, förmåga och erfarenhet som uppdraget kräver och som också annars är lämplig för uppdraget. En boförvaltare får inte stå i ett sådant förhållande till gäldenären eller någon borgenär att detta kan vara ägnat

att äventyra boförvaltarens oberoende i förhållande till gäldenären eller opartiskhet gentemot borgenärerna eller annars äventyra personens förmåga att sköta uppdraget på behörigt sätt.

Den som har samtyckt till uppdraget som boförvaltare skall underrätta domstolen om alla de omständigheter som kan vara ägnade att äventyra eller väcka befogade misstankar om hans eller hennes opartiskhet eller oberoende som boförvaltare.

6 §

Skiljande av en boförvaltare från uppdraget

En boförvaltare kan skiljas från sitt uppdrag, om

1) boförvaltaren inte är behörig för uppdraget eller är jävig,

2) boförvaltaren försummar sina uppgifter eller handlar i strid med lag eller god boförvaltningssed och därför inte kan anses lämplig för uppdraget, eller om

3) det finns något annat vägande skäl att skilja honom eller henne från uppdraget.

En boförvaltare kan på egen begäran skiljas från uppdraget, om det finns giltig orsak till detta.

En ny boförvaltare skall förordnas i stället för en boförvaltare som har skilts från uppdraget, om inte detta är onödigt.

Ett yrkande om att en boförvaltare skall skiljas från uppdraget kan framställas av gäldenären eller av en borgenär. Domstolen skall ge boförvaltaren och, enligt prövning, gäldenären och borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av ansökan om att boförvaltaren skall skiljas från uppdraget.

Ett beslut om att skilja en boförvaltare från uppdraget skall iakttas trots att det har överklagats, om inte den domstol där ärendet är anhängigt bestämmer något annat på den grunden att ändring har sökts.

7 §

Boförvaltarens arvode

En boförvaltare har rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har varit nödvändiga för förvaltningen av boet. Utöver detta arvode får boförvaltaren inte ta ut någon förmån för sig själv eller för någon som står i ett nära förhållande till boförvaltaren.

När boförvaltaren har förordnats till uppdraget beslutar borgenärerna utan dröjsmål och vid behov även senare och efter att ha hört boförvaltaren om de närmare grunderna för boförvaltarens arvode och ersättningar. Arvodet och kostnadsersättningen betalas med skäliga mellanrum under uppdragets gång. Borgenärerna kan besluta att en del av arvodet skall betalas när boförvaltaruppdraget upphör. Borgenärerna beslutar om betalningen av arvodet och ersättningen efter att boförvaltaren lämnat en utredning över de åtgärder som utgör grunden för betalningen.

Twister som gäller arvoden och ersättningar avgörs av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan skall göras inom en månad från borgenärernas beslut om arvodet och ersättningen.

8 §

Boförvaltarens arvode när konkursen upphör

När en konkurs läggs ned eller förfarandet annars upphör innan borgenärerna har beslutat om arvodet, bestämmer domstolen beloppet av boförvaltarens arvode. Boförvaltaren har rätt att få ersättning också för de nödvändiga kostnader som boförvaltaren har haft för uppdraget. Domstolen beslutar om ersättningen och om vem som är skyldig att betala arvodet och kostnadsersättningen.

Gäldenären är skyldig att betala boförvaltarens arvode och kostnadsersättning. En borgenär kan dock åläggas att helt eller delvis betala det belopp som skall betalas till boförvaltaren, om borgenärens försummelse eller bristfälliga eller vilseledande uppgifter från borgenären har varit orsaken till att gäldenären har försatts i konkurs eller att ett beslut om att konkursen skall upphöra har fördröjts. Om gäldenären är betalningsskyldig, har boförvaltaren rätt att innehålla en tillräcklig del av den egendom som ingår i konkursboet för

betalningen av arvodet och kostnadsersättningen samt att sälja egendomen och ta ut sin fordran ur försäljningspriset.

I 10 och 11 kap. bestäms om boförvaltarens arvode när konkursen förfaller eller fortsätter som en offentlig utredning.

9 §

Boförvaltarens rätt att få uppgifter

Boförvaltaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna samma rätt som gäldenären att för utredningen och vården av konkursboet få behövliga uppgifter om gäldenärens bankkonton, betalningsrörelse, finansieringsavtal och finansieringsförbindelser samt om gäldenärens förmögenhet och beskattning och om andra omständigheter som gäller gäldenärens ekonomiska ställning eller den ekonomiska verksamhet som gäldenären har bedrivit.

I ett dödsbos konkurs har boförvaltaren en motsvarande rätt att få uppgifter om den avlidne och om dödsboet som boförvaltaren enligt 1 mom. har rätt att få om gäldenären.

10 §

Tvångsmedel

Om boförvaltaren försummar någon av sina uppgifter eller skyldigheter enligt denna lag, kan domstolen på yrkande av en borgenär eller gäldenären och efter att ha gett boförvaltaren tillfälle att bli hörd, vid vite förplikta boförvaltaren att fullgöra uppgiften eller skyldigheten inom en utsatt tid.

11 §

Boförvaltarens redovisningsskyldighet när uppdraget upphör

Om boförvaltarens uppdrag upphör innan konkursen avslutas därför att boförvaltaren skiljs från uppdraget eller av någon annan orsak, skall boförvaltaren ge borgenärerna en redovisning, av vilken tillräckligt väl framgår hur konkursboets egendom har förvalts, boets penningmedel har använts och vilka

andra åtgärder som har vidtagits. Om det finns flera boförvaltare, skall redovisning dock ges endast om en boförvaltare som fortsätter sitt uppdrag eller en borgenär yrkar det. Om konkursen läggs ned eller beslutet att försätta gäldenären i konkurs upphävs, skall redovisningen ges till gäldenären.

Om boförvaltarens uppdrag upphör innan konkursen avslutas, skall boförvaltaren utan dröjsmål till sin efterträdare överlämna den egendom som ingår i konkursboet och boförvaltaren har i sin besittning.

9 kap.

Utredningen av konkursboet och gäldenärens bokföring

1 §

Boförteckningen

Boförvaltaren skall göra en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (*boförteckning*). Av boförteckningen skall tillräckligt specificerat framgå åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började, vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta samt gäldenärens skulder och övriga förbindelser. Boförvaltaren skall till boförteckningen foga ett sammandrag över gäldenärens ekonomiska situation, om förteckningen är lång eller om det annars är ändamålsenligt med ett sammandrag.

Boförteckningen skall göras inom två månader från konkursens början. Om det finns betydande brister eller fel i gäldenärens bokföring eller om boförteckningen inte kan färdigställas inom den utsatta tiden därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, kan domstolen förlänga tiden på eget initiativ eller på boförvaltarens begäran. I ett beslut genom vilket den utsatta tiden har förlängts får ändring inte sökas genom besvär.

I ett dödsbos konkurs ersätts boförteckningen av bouppteckningsinstrumentet, om ett bouppteckningsinstrument har satts upp före konkursen.

Boförvaltaren skall sända boförteckningen eller sammandraget till gäldenären, de största

borgenärerna samt också till övriga borgenärer som begär att få dem.

2 §

Gäldenärsutredningen

Boförvaltaren skall göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen (*gäldenärsutredning*). Av utredningen skall framgå åtminstone följande:

- 1) om gäldenären är en sammanslutning, dess ägar- och koncernförhållanden,
- 2) de huvudsakliga orsakerna till konkursen,
- 3) hur gäldenärens bokföring har skötts,
- 4) om gäldenären i ledningen av sin verksamhet har använt sig av mellanhänder,
- 5) löner och arvoden som har betalats till gäldenärens närstående samt gäldenärens privatuttag, till den del som detta är befogat med hänsyn till beloppet, betalningstidpunkten eller av något annat särskilt skäl, samt vilka fordringar gäldenärens närstående har på gäldenären och grunderna för dessa fordringar, om beloppen är betydande,
- 6) iakttagelser av sådant som kan vara av betydelse för fortsättandet av konkursen,
- 7) iakttagelser som kan vara av betydelse för meddelande av näringsförbud,
- 8) granskningar av gäldenärens verksamhet och räkenskaper samt behovet av sådana granskningar.

Gäldenärsutredningen skall göras inom två månader från konkursens början. Om gäldenärsutredningen inte kan färdigställas inom den utsatta tiden på grund av boets omfattning eller av något annat särskilt skäl, kan domstolen förlänga tiden på boförvaltarens begäran. I ett beslut genom vilket den utsatta tiden har förlängts får ändring inte sökas genom besvär.

Boförvaltaren skall sända gäldenärsutredningen till åklagaren och gäldenären samt till de borgenärer som begär att få den. Även förundersökningsmyndigheten skall på begäran få gäldenärsutredningen.

Om det senare framgår sådant som kan vara av väsentlig betydelse för bedömningen av om gäldenären eller dennes företrädare bör meddelas näringsförbud, skall boförvaltaren utan dröjsmål underrätta åklagaren och

konkursombudsmannen om detta. För granskning av huruvida förutsättningarna för meddelande av näringsförbud föreligger skall boförvaltaren lämna åklagaren de upplysningar och handlingar som denne begär.

3 §

Skyldighet att slutföra gäldenärens bokföring

Boförvaltaren skall se till att gäldenärens bokföring fullgörs fram till den tidpunkt när konkursen började och att ett bokslut görs för den räkenskapsperiod som avslutades när konkursen började. Detta är boförvaltaren dock inte skyldig att göra om bokföringen när konkursen börjar är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för ett tillförlitligt bokslut eller det inte kan anses motiverat att slutföra bokföringen och göra upp bokslut därför att boets tillgångar är obetydliga eller av någon annan orsak.

Om gäldenärens bokföringsmaterial är i någon annans än gäldenärens besittning, skall bokföringsmaterialet överlämnas till konkursboet utan ersättning. Konkursboet skall ersätta endast de kostnader som leveransen av materialet förorsakar.

4 §

Särskild granskning

Borgenärerna kan besluta om särskild granskning av gäldenärens räkenskaper och verksamhet, om gäldenärens bokföring eller andra omständigheter ger anledning till detta.

5 §

Ersättning för försummelse av bokföringen

Om gäldenärens bokföring har försummats så att konkursboet inte utan oskäligen svårigheter kan klarlägga den bokföringsskyldiges ekonomiska resultat och ställning eller viktiga affärshändelser i den bokföringsskyldiges rörelse, skall de som ansvarar för försummelsen betala en ersättning till boet för skäligen

kostnader för att slutföra bokföringen.

10 kap.

När en konkurs förfaller

1 §

Förutsättningarna för att en konkurs skall förfalla

Domstolen skall besluta att en konkurs skall förfalla, om konkursboets medel inte räcker till för att betala kostnaderna för konkursförfarandet och ingen av borgenärerna åtar sig att svara för dessa, eller om den utdelning som borgenärerna skulle få av de medel som ingår i konkursboet skulle bli så obetydlig att det av denna orsak inte kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen. Domstolen kan dock inte bestämma att konkursen skall förfalla om konkursen fortsätter som en sådan offentlig utredning som avses i 11 kap.

2 §

Framställning om att konkursen skall förfalla

Boförvaltaren skall utan ogrundat dröjsmål göra en framställning om att konkursen skall förfalla sedan det har framgått att det finns grund för detta. Framställningen kan också göras av en borgenär eller av gäldenären eller konkursombudsmannen. Framställningen kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Boförvaltaren skall till framställningen om att konkursen skall förfalla föga boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalningen av kostnaderna. Om framställningen har gjorts av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen, skall boförvaltaren på domstolens begäran för behandlingen av ärendet översända boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalningen av kostnaderna.

Innan boförvaltaren gör sin framställning

till domstolen, skall boförvaltaren sända framställningen med bilagor till de största borgenärerna och, om det finns anledning till detta, fråga dem om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Framställningen med bilagor skall också tillställas konkursombudsmannen. Boförvaltaren skall underrätta gäldenären om att framställningen har gjorts.

3 §

Behandlingen av en framställning om att konkursen skall förfalla

Om det finns orsak till det, skall domstolen ge gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda med anledning av boförvaltarens framställning om att konkursen skall förfalla. Om framställningen har gjorts av någon annan än boförvaltaren, skall boförvaltaren, gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen ges tillfälle att bli hörda med anledning av den.

4 §

Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller

När konkursen förfaller har boförvaltaren rätt till ett skäligt arvode och en skälig ersättning för de nödvändiga kostnader som boförvaltaren har haft för uppdraget. Arvodet och ersättningen tas av konkursboets medel. Boförvaltaren har rätt att innehålla egendom som ingår i konkursboet för betalningen av arvodet och ersättningen samt att sälja denna egendom och ta ut sin fordran ur försäljningspriset.

Domstolen beslutar om arvodets och ersättningens storlek samt till vilken del ersättning skall betalas av statens medel. Boförvaltaren skall ge domstolen en specificerad räkning över sina åtgärder och, om ersättning yrkas av statens medel, en utredning om i vilken mån gäldenären har medel som kan användas till betalning av ersättningen. Domstolen skall ge gäldenären och, enligt domstolens prövning, borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda i saken.

Konkursombudsmannen har rätt att även på eget initiativ yttra sig om boförvaltarens arvodesanspråk och söka ändring i beslutet.

5 §

Ersättning som betalas till boförvaltaren av statens medel

Av statens medel betalas till boförvaltaren i arvode och ersättning för kostnaderna för uppgörandet av boförteckningen och gäldenärsutredningen ett belopp om högst 500 euro och endast till den del som konkursboets medel inte räcker till för att betala arvodet och ersättningen.

Om konkursen fortsätter som en offentlig utredning, kan konkursombudsmannen besluta att den ersättning till boförvaltaren som skall tas av boets medel skall betalas av statens medel, om detta är ändamålsenligt med tanke på den offentliga utredningen. Boförvaltaren skall då till den offentliga utredaren överlämna den i konkursboet ingående egen- dom som boförvaltaren har innehållit.

6 §

Åtagande att svara för kostnader

En borgenär kan åta sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet genom att underrätta boförvaltaren om detta. Borgenären kan meddela att ansvaret gäller endast till dess att de åtgärder har vidtagits som specificeras i den förbindelse som borgenären ger. Ansvarsbegränsningen får dock inte kränka borgenärernas jämställdhet och skall vara ändamålsenlig med tanke på det fortsatta förfarandet.

Som kostnader för konkursförfarandet betraktas rättegångsavgifterna för domstolsförfarandet, boförvaltarens arvode samt övriga kostnader för utredning och vård av boet.

Om boförvaltaren anser att en borgenärs meddelande om att borgenären åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet inte kan godkännas i den lydelse som meddelandet har givits eller om borgenären inte ställer en sådan säkerhet som har yrkats, eller om det inte kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen, kan boförvaltaren eller bor-

genären föra frågan om och på vilka villkor borgenärens förbindelse kan godkännas till domstol för avgörande. Yrkandet skall framställas innan domstolen beslutar om huruvida konkursen skall förfalla.

7 §

Meddelanden och sökande av ändring

Meddelanden om att konkursen förfaller skall ges så som bestäms i 22 kap.

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut genom vilket en framställning om att konkursen skall förfalla har förkastats.

11 kap.

Offentlig utredning

1 §

Övergång till offentlig utredning

Domstolen kan på framställning av konkursombudsmannen besluta att konkursen skall fortsätta som offentlig utredning, om detta kan anses befogat därför att boets tillgångar är obetydliga, det finns ett utredningsbehov som gäller gäldenären eller konkursboet eller av något annat särskilt skäl. Det att en eller flera borgenär åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet utgör inget hinder för domstolen att fatta ett sådant beslut.

Domstolen skall ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av konkursombudsmannens framställning. Boförvaltarens arvode fastställs enligt vad som bestäms i 10 kap. 4 och 5 §.

2 §

Verkningarna av övergång till offentlig utredning

När domstolen har bestämt att konkursen skall fortsätta som offentlig utredning, upphör boförvaltarens förordnande och borgenärernas beslutanderätt i konkursen. Förvaltningen av ett konkursbo som är föremål för

offentlig utredning sköts av en person som har förordnats av konkursombudsmannen, är behörig som boförvaltare (*offentlig utredare*) och i vars besittning konkursboets egendom skall överlämnas.

I fråga om den offentliga utredaren gäller i tillämpliga delar vad som i denna eller i någon annan lag bestäms om boförvaltare. Om de medel som ingår i konkursboet uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna enligt vad som bestäms i denna lag. Den offentliga utredaren skall fullgöra boförvaltarens skyldighet att lämna en redogörelse så som konkursombudsmannen bestämmer.

Konkursombudsmannen kan återkalla sitt förordnande till den offentliga utredaren, om det finns orsak till detta.

3 §

Kostnaderna för en offentlig utredning

De kostnader för konkursförfarandet som föranleds av den offentliga utredningen betalas av statens medel till den del konkursboets medel inte räcker till för att betala dem. Konkursombudsmannen beslutar ombetalning av kostnaderna.

4 §

Hur en offentlig utredning avslutas

Den offentliga utredaren skall göra en slutredovisning för konkursboet så som bestäms i 19 kap. Konkursombudsmannen skall granska och godkänna slutredovisningen.

Slutredovisningen skall tillställas gäldenären. Borgenärerna skall tillställas slutredovisningen endast när konkursboets tillgångar räcker till betalning av utdelning.

5 §

När konkursboets förvaltning skall återföras på borgenärerna

Om det vid den offentliga utredningen framgår att konkursboets tillgångar räcker till för att täcka kostnaderna för konkursförfarandet och det annars är befogat att återföra förvaltningen av konkursboet på borgenärerna, skall domstolen på framställning av konkursombudsmannen eller en borgenär förordna en boförvaltare för konkursboet och besluta att konkursboets förvaltning återförs på borgenärerna.

Konkursombudsmannen skall sända sin framställning om att en boförvaltare skall förordnas och att förvaltningen av konkursboet skall återföras på borgenärerna till gäldenären och de största borgenärerna. Domstolen kan enligt prövning höra gäldenären och borgenärerna med anledning av framställningen. Om framställningen gjorts av en borgenär, skall domstolen ge konkursombudsmannen och den offentliga utredaren samt, enligt prövning, gäldenären och de övriga borgenärerna möjlighet att bli hörda.

6 §

Meddelanden och sökande av ändring

Meddelanden om att konkursen fortsätter som offentlig utredning eller att förvaltningen av konkursboet återförs på borgenärerna skall ges så som bestäms i 22 kap.

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut genom vilket det har bestämts att konkursen skall fortsätta som en offentlig utredning eller genom vilket konkursboets förvaltning har återförts på borgenärerna.

12 kap.

Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

1 §

Allmänna bestämmelser om konkursborgenärrens ställning

En borgenär har oberoende av nationalitet, boningsort eller hemort rätt att bevaka sin fordran och få betalning för den i en konkurs samt att utöva de övriga rättigheter som en borgenär har enligt denna lag.

En borgenär kan för sin konkursfordran få utdelning av gäldenärens realiserade egendom eller av sådan gäldenären tillhörig egen-

dom som utgör säkerhet för betalningen av borgenärens fordran eller använda sin fordran till kvittning av en skuld som borgenären har till gäldenären, så som bestäms i denna eller i någon annan lag.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller dock inte när utsökningsgrunden för borgenärens fordran redan före konkursens början har upphört att vara verkställbar enligt 2 kap. 24—26 § utsökningslagen. En borgenär har dock rätt att få betalning ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör säkerhet för betalningen av borgenärens fordran eller använda sin fordran till kvittning av en skuld som borgenären har till gäldenären.

2 §

Fordringar i främmande valuta

Värdet av en fordran i främmande valuta bestäms i finskt mynt enligt kursen den dag då konkursen började.

3 §

Gemensamt skuldansvar

En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat huvudförpliktelsen i dess helhet före den i 5 § avsedda bevakningsdagen.

Vad som i 1 mom. bestäms om en borgensman gäller också den som har ställt tredjemanspant och en medgäldenär som tillsammans med gäldenären är solidariskt ansvarig för skulden.

4 §

Begränsningar i borgenärens rätt att få betalning

En borgenär har inte rätt att få betalning för lön eller arvode eller för en konkursfordran som gäller någon annan därmed jämställbar förmån till den del som borgenärens fordran står i ett uppenbart missförhållande till vad

som kan anses skäligt med hänsyn till det arbete som har utförts och omständigheterna i övrigt, om fordran bestrids på denna grund.

Skatt till en främmande stat och andra därmed jämförbara offentliga avgifter som har påförts i en främmande stat kan inte beaktas i konkursen, om fordran inte kan anses vara förenlig med grunderna för Finlands rättsordning eller om en skatt eller offentlig avgift som har bestämts i Finland inte godkänns i ett insolvensförfarande i den främmande staten.

5 §

Utsättande av bevakningsdag

Har någon ansökan om att konkursen skall förfalla inte gjorts när boförteckningen är klar, skall boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna senast skall bevaka sina fordringar (*bevakningsdag*). Bevakningsdagen skall infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes.

Boförvaltaren skall utan dröjsmål meddela domstolen att bevakningsdagen har bestämts. Angående kungörelse om bevakning av fordringar i konkurs (*konkursbevakning*) och meddelanden i anslutning till bevakningen bestäms i 22 kap.

Oberoende av att bevakningsdagen har bestämts kan en konkurs förordnas att förfalla så som föreskrivs i 10 kap.

Boförvaltaren kan bestämma en ny bevakningsdag, om det är nödvändigt på grund av att ett fel har begåtts när bevakningsdagen bestämdes eller av någon annan orsak.

6 §

Bevakningen av en fordran

För att få utdelning skall en borgenär skriftligen bevaka sin konkursfordran (*bevakningsskrift*) genom att anmäla den till boförvaltaren senast på bevakningsdagen, om inte fordran beaktas utan att den bevakas.

En fordran som har anmälts till domstolen senast på bevakningsdagen anses ha bevakats i tid. En fordran som en borgenär har anmält efter bevakningsdagen kan beaktas endast på

de villkor som bestäms om efterbevakning.

Bestämmelser om konkursbevakning i en emittents konkurs finns i 17 §.

7 §

Bevakningsskriften

I bevakningsskriften skall uppges

1) fordrans kapital jämte ränta som har belöpt sig på kapitalet fram till dagen när konkursen började, ränta som yrkas för tiden efter konkursens början samt dröjsmålsränta och andra dröjsmålspåföljder eller, om fordrans belopp eller högsta belopp inte kan uppges, orsaken till detta,

2) grunden för fordran, tillräckligt specificerad,

3) grunden för räntan, tillräckligt specificerad, samt den tid för vilken ränta yrkas,

4) huruvida förmånsrätt yrkas för fordran och vad detta yrkande grundar sig på,

5) uppgifter om hur panträtten stiftades och vad den innehåller, om borgenären har egendom som tillhör gäldenären som pant för sin fordran,

6) borgenärens namn och kontaktinformation samt den person eller enhet till vilken förfrågningar som gäller konkursbevakning kan riktas.

Borgenären skall för boförvaltaren noggrant precisera det avtal, den förbindelse eller något annat skriftligt bevis som borgenären åberopar samt meddela var handlingarna kan fås, om de inte tillställs boförvaltaren.

8 §

När en fordran beaktas utan bevakning

Boförvaltaren kan i förslaget till utdelningsförteckning beakta en obevakad konkursfordran, om det inte råder någon oklarhet om grunden för fordran och dess belopp. Boförvaltaren skall då i god tid före bevakningsdagen till borgenären sända ett meddelande om till vilket belopp fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Om ett stort antal fordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag kan anses ostridiga så som nämns ovan, kan boförvaltaren i stället för att sända ett

särskilt meddelande på ett ändamålsenligt sätt informera borgenärerna om att det inte är nödvändigt att bevaka fordringarna.

En fordran som följer av ett anställningsförhållande skall anses vara bevakad om boförvaltaren har antecknat fordran i den förteckning som avses i 13 § lönegarantilagen (866/1998) eller 11 § lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000).

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. hindrar inte en borgenär från att bevaka sin fordran.

9 §

Utredning om pantfordringar

En borgenär som önskar få betalning ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör pant för borgenärens fordran skall lämna boförvaltaren de uppgifter om fordran och pant-rätten som skall tas in i bevakningsskriften. Uppgifterna skall lämnas senast på bevakningsdagen eller, om borgenären före det vidtar åtgärder för att realisera panten, i god tid innan åtgärderna vidtas. Om åtgärder för att realisera panten har vidtagits innan konkursen har börjat, skall fordran anmälas och uppgifterna om panträtten ges utan dröjsmål efter att konkursen har börjat. Om en borgenär utan godtagbart skäl anmäler sin fordran först efter bevakningsdagen, skall borgenären till konkursboet betala ett belopp som motsvarar den avgift som anges i 16 § 1 mom.

Vid utredningen av en fordran som avses i 1 mom. iakttas vad som i denna lag bestäms om utredning av fordringar som har bevakats i konkurs och av andra fordringar som skall beaktas i förslaget till utdelningsförteckning.

10 §

Utredning om tredjemanspant

En borgenär som har sådan egendom som tillhör gäldenären som säkerhet för en fordran någon annan än gäldenären skall på boförvaltarens begäran och inom den tid som denne bestämmer lämna boförvaltaren de uppgifter om sin fordran och panträtt som skall tas in i bevakningsskriften. Uppgifter skall dock alltid ges innan borgenären vidtar åtgärder för att realisera panten. Om en bor-

genär utan godtagbart skäl försummar sin anmälningsskyldighet, skall borgenären till konkursboet betala ett belopp som motsvarar den avgift som anges i 16 § 1 mom.

11 §

Bevakning av rättigheter som grundar sig på företagsinteckning

När en borgenär som säkerhet för sin fordran på konkursgäldenären eller någon annan gäldenär har en sådan företagsinteckning i gäldenärens egendom som avses i företagsinteckningslagen (634/1984), skall borgenären bevaka sin fordran så som bestäms i denna lag.

Vid utredningen av en sådan fordran på konkursgäldenären som avses i 1 mom. iaktas vad som i denna lag bestäms om utredning av fordringar som har bevakats i konkurs och av andra fordringar som skall beaktas i förslaget till utdelningsförteckning.

12 §

Utredning om en fordran som används till kvittning

En borgenär som önskar använda sin fordran till kvittning av en skuld som borgenären har till gäldenären skall i samband med kvittningsmeddelandet ge boförvaltaren de uppgifter om sin fordran som skall tas in i bevakningsskriften. Om en borgenär utan godtagbart skäl anmäler sin fordran först efter bevakningsdagen, skall borgenären till konkursboet betala ett belopp som motsvarar den avgift som anges i 16 § 1 mom.

Vid utredningen av en fordran som avses i 1 mom. iaktas vad som i denna lag bestäms om utredning av fordringar som har bevakats i konkurs och om andra fordringar som skall beaktas i förslaget till utdelningsförteckning.

13 §

Beaktande av förmånsrätt

Boförvaltaren skall i förslaget till utdelningsförteckning beakta den förmånsrätt för

fordringar som föreskrivs i lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning, om förmånsrätt har yrkats eller om grunden för förmånsrätten framgår tillräckligt klart av bevakningsskriften eller om boförvaltaren annars känner till den.

14 §

Granskning av bevakningen

Boförvaltaren skall i den omfattning som god boförvaltningssed förutsätter kontrollera om de bevakade fordringarna är befogade och om någon fordran eventuellt har förmånsrätt. Om boförvaltaren upptäcker att bevakningen innehåller ett räkne- eller skrivfel eller något annat klart fel som motsvarar dessa, kan boförvaltaren rätta bevakningen på eget initiativ. Borgenären skall informeras om rättelsen, om det inte är uppenbart obehövligt.

Om en bevakningsskrift inte är avfattad på finska eller svenska, skall boförvaltaren se till att skriftens innehåll till behövliga delar översätts till någotdera av dessa språk.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller också fordringar som avses i 9, 10 och 12 §.

15 §

Komplettering av bevakningen

Boförvaltaren skall uppmana en borgenär att komplettera eller rätta sin bevakning, om boförvaltaren upptäcker att bevakningen innehåller en sådan brist eller ett sådant fel som är av betydelse för utredningen av fordran. Borgenären skall på boförvaltarens begäran också tillställa denne de handlingar som behövs för att utreda borgenärens fordran.

Om borgenären upptäcker en sådan brist eller ett sådant fel som avses i 1 mom., kan borgenären komplettera eller rätta sin bevakning också efter bevakningsdagen. Efter bevakningsdagen kan borgenären anmäla en ny fordran eller framställa tilläggsyrkanden endast genom en sådan efterbevakning som avses i 16 §.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. gäller

också fordringar som avses i 9, 10 och 12 §.

16 §

Efterbevakning

En borgenär kan bevaka sin fordran och framställa tilläggsyrkanden ännu efter bevakningsdagen (*efterbevakning*), om borgenären till konkursboet betalar en avgift vars storlek är en procent av beloppet av den fordran som bevakas eller av tilläggsyrkandet. Avgiften är dock alltid minst 600 och högst 6 000 euro. Om borgenären inte har informerats om bevakningen eller fordran på grund av laga förfall lämnats obevakad, får avgiften inte tas ut.

Om en borgenär på grund av återvinning har fått behov av att bevaka en fordran eller om en borgenär av någon annan orsak inte har varit medveten om och inte heller borde ha varit medveten om en fordran före bevakningsdagen, skall boförvaltaren ge borgenären en skälig tid att bevaka sin fordran. För efterbevakningen får då inte tas ut någon avgift enligt 1 mom. Boförvaltaren kan befria borgenären från skyldigheten att bevaka sin fordran vid efterbevakning, om det inte finns något behov av att bevaka fordran.

Efterbevakning beaktas inte efter att utdelningsförteckningen har fastställts. I fråga om att ta in en fordran i en fastställd utdelningsförteckning gäller dock vad som bestäms i 13 kap. 16 §.

17 §

Bevakning i en emittents konkurs

När en borgenärs fordran grundar sig på ett i 1 kap. 2 § värdepappersmarknadslagen (495/1989) avsett värdepapper som gäldenären har emitterat, beaktas fordran i förslaget till utdelningsförteckning utan att den bevakas, om uppgifter om rättsinnehavarna finns i värdeandelsregistret eller annars kan utredas på ett tillförlitligt sätt med hjälp av ett register över rättsinnehavare eller ett konto. I annat fall skall rättsinnehavaren inom två år från konkursens början tillstålla boförvaltaren värdepappret eller, om inget skriftligt bevis har utfärdats över värdepappret, de upp-

gifter om fordran som skall uppges i bevakningsskriften.

Boförvaltaren skall nämna de omständigheter som avses i 1 mom. i kungörelsen om att konkursen har börjat eller i en kungörelse som publiceras senare. Boförvaltaren skall dessutom publicera kungörelsen på samma sätt som en emittent skall fullgöra sin på lag grundade informationsskyldighet, samt på något annat sätt som domstolen bestämmer.

Bestämmelser om förordnande av ett ombud för att övervaka realiseringen av konkursboet finns i 15 § lagen om finansinspektionen (503/1993).

13 kap.

Utdelningsförteckningen och fastställande av förteckningen

1 §

Förslaget till utdelningsförteckning

Boförvaltaren skall göra upp ett förslag till fördelning av de medel som ingår i boet mellan borgenärerna (*förslag till utdelningsförteckning*), om det inte är uppenbart att borgenärerna inte kommer att få utdelning av de medel som ingår i konkursboet. I förslaget skall antecknas

1) de fordringar som berättigar till utdelning och deras förmånsrätt,

2) de pantfordringar som har bevakats i konkursen eller som har anmälts till boförvaltaren, uppgifter om panträtten samt uppgifter om de fordringar som används till kvittning,

3) uppgifter om till vilken del boförvaltaren inte godkänner en fordran som en borgenär har uppgett eller förmånsrätt för denna fordran (*bestridande*) och skälen till bestridandet,

4) andra anmärkningar som gäller fordringarna och konkursbevakningen, till exempel efterbevakningar och avgifter som har betalats för sådana, samt uppgifter om rättelser och kompletteringar av bevakningar,

5) rättegångar och andra förfaranden som är anhängiga beträffande fordringarna, samt

6) vilken dag förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart.

Efterställda fordringar enligt 6 § lagen om

den ordning i vilken borgenärer skall få betalning behöver inte antecknas i förslaget.

2 §

Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget

Boförvaltaren skall ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom två månader efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom fyra månader efter bevakningsdagen (*fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning*). Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tidsfrist av särskilda skäl.

Boförvaltaren skall sända förslaget eller uppgiften om att det har blivit klart till gäldenären och till de borgenärer som har begärt det. Förslaget skall utan begäran tillställas de borgenärer vilkas bevakningar boförvaltaren har bestridit eller mot vilkas bevakningar boförvaltaren framställer någon annan anmärkning.

Till förslaget till utdelningsförteckning skall fogas en redogörelse för borgenärernas och gäldenärens rätt att bestrida fordringarna.

3 §

Yttrande om boförvaltarens bestridanden

En borgenär vars fordran har bestridits av boförvaltaren får yttra sig om bestridandet. Yttrandet skall tillställas boförvaltaren inom en av denne utsatt frist som inte får vara längre än en månad efter den dag då förslaget till utdelningsförteckning blev klart.

4 §

Borgenärernas och gäldenärens bestridanden

En borgenär kan bestrida en annan borgenärs fordran som har antecknats i förslaget till utdelningsförteckning eller dess förmånsrätt. Bestridandet kan också gälla en fordran som har bestridits av boförvaltaren. Också gäldenären kan bestrida en fordran. Bestridandet skall individualiseras och motiveras.

En borgenär eller gäldenär som gör ett be-

stridande skall sända ett skriftligt yttrande om detta till boförvaltaren senast en månad efter den dag då förslaget till utdelningsförteckning blev klart.

5 §

Hörande av borgenärerna

Boförvaltaren skall ge en borgenär vars fordran har bestridits av en annan borgenär eller av gäldenären tillfälle att yttra sig om bestridandet och komma med utredning till stöd för sitt yrkande. Om borgenären yttrar sig, skall boförvaltaren, om det finns orsak till detta, ge den som har bestridit fordran tillfälle att ytterligare inkomma med ett yttrande i saken. Boförvaltaren kan också redogöra för sin uppfattning om bestridandet och om borgenärens yttrande samt informera parterna om denna uppfattning.

Utredningen och yttrandet om bestridandet skall begäras på ett för ändamålet lämpligt sätt. En utredning eller ett yttrande som har inkommit efter den tid som boförvaltaren har satt ut kan lämnas utan avseende.

6 §

Nya bestridanden

Boförvaltaren kan ännu efter att förslaget till utdelningsförteckning har blivit klart bestrida en fordran som i förslaget har antecknats som godkänd. Den borgenär vars fordran bestridits skall ges tillfälle att yttra sig om bestridandet så som bestäms i 5 §. Boförvaltaren kan göra nya bestridanden tills han eller hon överlämnar utdelningsförteckningen till domstolen.

7 §

Beaktande av efterbevakning

Om det efter att förslaget till utdelningsförteckning har överlämnats visar sig finnas en fordran som på basis av efterbevakning skall beaktas i förslaget, skall boförvaltaren rätta förslaget. Före rättelsen skall boförvaltaren ge de borgenärer som avses i 2 § 2 mom. och gäldenären tillfälle att bestrida fordran, om

inte detta skall anses uppenbart onödigt därför att fordran är obetydlig eller av någon annan orsak. Också boförvaltaren kan bestrida fordran. I fråga om bestridandet och behandlingen av det gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 3—6 och 8 §.

8 §

Förlikning

Parterna kan under de olika faserna av behandlingen av ärendet ingå förlikning i tvister som gäller fordringar. Boförvaltaren skall i den omfattning som god boförvaltningssed förutsätter främja en förlikning av tvisterna.

9 §

Godkännande av en fordran

En fordran eller dess förmånsrätt anses ha godkänts om den inte har bestridits inom den utsatta tiden eller om bestridandet har återkallats.

När en borgenärs fordran har bestridits, bestäms borgenärens rätt till utdelning enligt hur bestridandet har avgjorts. Om en rättgång eller något annat förfarande som gäller fordran har anhängiggjorts, fastställs utdelningen för denna fordran på basis av det belopp som bestäms i rättegången eller förfarandet.

10 §

Boförvaltarens utdelningsförteckning

Boförvaltaren skall efter att ha hört borgenärerna och gäldenären göra upp en utdelningsförteckning (*boförvaltarens utdelningsförteckning*), genom att i förslaget till utdelningsförteckning göra de ändringar som boförvaltaren anser nödvändiga till följd av bestridanden och yttranden. Boförvaltaren skall också rätta skriv- och räknepel samt andra klara fel i förslaget till utdelningsförteckning.

Boförvaltaren skall överlämna utdelningsförteckningen till domstolen för fastställelse senast tre månader efter fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning. Om en fordran har bestridits, skall boförvaltaren sända de

handlingar som gäller bestridandet till domstolen tillsammans med utdelningsförteckningen. Om parterna fortfarande hörs eller förlikningsförhandlingar pågår, skall boförvaltaren informera domstolen om detta.

Boförvaltarens utdelningsförteckning skall sändas till gäldenären och till de borgenärer som har begärt att få den. Förteckningen skall utan begäran tillställas de borgenärer som har bestridit en fordran eller vilkas fordran har bestridits.

11 §

Prövning av bestridanden

När boförvaltaren har överlämnat utdelningsförteckningen till domstolen, skall domstolen pröva de bestridanden som framförts och andra meningsskiljaktigheter som gäller bevakningarna.

Ett bestridande skall godkännas till den del det är uppenbart befogat eller till den del den borgenär vars fordran bestridits har medgivit att bestridandet är riktigt. Ett bestridande som är uppenbart ogrundat skall förkastas. Om saken redan är avgjord genom ett avgörande som har vunnit laga kraft eller om en allmän domstol inte är behörig i saken, avvisas bestridandet utan prövning.

12 §

Behandlingen av ett bestridande

Om ett bestridande inte kan avgöras på basis av den utredning som har lagts fram, skall behandlingen av bestridandet fortsätta med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om behandlingen av tvistemål.

Om den som har bestridit en fordran har uteblivit från domstolssammanträdet, anses bestridandet ha återkallats. Om en borgenär vars fordran har bestridits har uteblivit, kan fordran inte godkännas i utdelningsförteckningen till den del som den inte är uppenbart befogad eller den som har bestridit fordran inte avstår från sitt bestridande. Saken avgörs då genom dom.

Om en part inte har inkommit med ett begärt skriftligt yttrande av vilket framgår hur parten förhåller sig till de frågor som har

ställts i begäran, har detta samma verkan som om parten hade uteblivit från sammanträdet.

13 §

Rättelse på grund av efterbevakning

Om en borgenär anmäler en fordran först efter att boförvaltarens utdelningsförteckning lämnats till domstolen, skall boförvaltaren underrätta domstolen om saken och med iakttagande av vad som bestäms i 7 § lämna den rättade utdelningsförteckningen till domstolen. För efterbevakningen uppbärs hos borgenären en avgift enligt vad som bestäms i 12 kap. 16 §.

14 §

Fastställande av utdelningsförteckningen

Domstolen skall kontrollera att boförvaltarens utdelningsförteckning uppfyller kraven enligt 1 § och att bestämmelserna om förfarandet vid behandlingen av ett förslag till utdelningsförteckning har iakttagits. Domstolen skall också meddela ett avgörande om en fordran som har bestridits, om inte bestridandet avgörs särskilt.

Om boförvaltarens utdelningsförteckning har gjorts upp så som avses i 1 mom., skall domstolen fastställa förteckningen och bestämma vilka borgenärer som har rätt att få utdelning för sina fordringar i konkursen (*fastställd utdelningsförteckning*).

Om boförvaltarens utdelningsförteckning innehåller ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel, kan domstolen på eget initiativ uppmäna boförvaltaren att rätta felet.

15 §

Sökande av ändring och underrättelse om beslut

Ändring i domstolens beslut genom vilket utdelningsförteckningen har fastställts får sökas av en borgenär eller gäldenär i strid med vars bestridande eller yttrande saken har avgjorts. Också boförvaltaren har rätt att söka ändring i beslutet, om utdelningsförteckningen har fastställts i strid med boförvaltarens

förslag.

Domstolen skall underrätta boförvaltaren samt den borgenär eller gäldenär som har gjort bestridandet eller yttrandet om vilken dag utdelningsförteckningen har fastställts.

Om utdelningsförteckningen ändres genom ett beslut av en högre domstol, gäller ändringen samtliga borgenärer.

16 §

Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning

Om rättelse av ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel i en fastställd utdelningsförteckning gäller vad som i 24 kap. 10 § rättegångsbalken bestäms om rättelse av dom.

På yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan domstolen i utdelningsförteckningen beakta en fordran som av en orsak som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan sådan orsak. Utdelningsförteckningen kan ändras på motsvarande sätt om borgenären till följd av återvinning har fått behov av att bevaka sin fordran, eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordran innan utdelningsförteckningen fastställdes.

Om det finns anledning, kan domstolen ge boförvaltaren i uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och de borgenärer som domstolen anser att behöver höras. En fordran som yrkats bli fogad till förteckningen kan också bestridas. I fråga om bestridande och behandlingen av ett bestridande gäller vad som bestäms ovan i 3—6 och 8 §.

17 §

Betydelsen av ett avgörande som gäller en borgenärs fordran

Det avgörande som i konkursen fattas om en borgenärs fordran bestämmer vilken rätt borgenären har att få betalning för sin fordran ur den egendom som ingår i konkursboet.

14 kap.

Konkursboets förvaltning

1 §

Allmän bestämmelse om utredningen av ett konkursbo

Ett konkursbo skall utredas effektivt, ekonomiskt och snabbt samt så att ingens rättigheter kränks.

2 §

Borgenärernas beslutanderätt

Beslutanderätten i konkursboet utövas av borgenärerna till den del saken inte enligt lag skall avgöras eller skötas av boförvaltaren.

3 §

Boförvaltaren som förvaltare av konkursboet

Boförvaltaren skall sköta sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god boförvaltningssed. Boförvaltaren skall verka för borgenärernas gemensamma bästa.

Boförvaltaren skall i sitt uppdrag iakttä borgenärernas anvisningar och vad de bestämmer i frågor som borgenärerna har rätt att besluta om.

4 §

Tillsynen över konkursboets förvaltning

Bestämmelser om tillsynen över ett konkursbos förvaltning finns i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995).

5 §

Boförvaltarens uppgifter

Boförvaltaren skall

1) i sin besittning ta den egendom som ingår i konkursboet, inklusive bokföringsmaterial och dokument, samt se till att denna egendom vårdas och bevaras,

2) vidta de åtgärder som behövs för att driva in gäldenärens fordringar och trygga boets rättigheter och för säga upp avtal som inte är nödvändiga med tanke på förvaltningen av boet,

3) fullgöra de lönegarantiuppgifter som hör till boförvaltaren,

4) utreda boets omfattning samt möjligheterna att låta rättshandlingar återgå och att återvinna egendom till boet,

5) göra upp boförteckningen och gäldenärsutredningen,

6) bestämma bevakningsdagen, ta emot bevakningar och utreda fordringar som på basis av bevakning eller annars kan beaktas i utdelningsförteckningen samt göra upp utdelningsförteckningen,

7) sköta försäljningen av boets egendom,

8) redovisa medlen till borgenärerna enligt utdelningsförteckningen och göra upp en slutredovisning över konkursen,

9) handha den löpande förvaltningen av boet och utföra de övriga uppgifter som föreskrivs för boförvaltaren i denna eller någon annan lag eller som annars hör till förvaltningen av boet.

En tillfällig boförvaltare skall vidta de åtgärder som är absolut nödvändiga för att boförvaltaren skall få egendom som ingår i konkursboet i sin besittning eller som är nödvändiga för vården av egendomen eller för att trygga konkursboets rättigheter och undvika ekonomiska förluster.

6 §

Konkursboets företrädare

Boförvaltaren företräder konkursboet. Om det finns flera boförvaltare, företräder var och en av dem konkursboet. Om domstolen har fördelat uppgifterna mellan boförvaltarna eller förordnat en boförvaltare för en viss uppgift, företräder boförvaltaren konkursboet endast i sådana angelägenheter som hör till hans eller hennes uppgifter.

Konkursboet kan inte åberopa bristande behörighet eller befogenhet hos boförvaltaren mot en andra part som har varit i god tro.

Den andra parten eller en utomstående kan inte åberopa bristande behörighet eller befogenhet hos boförvaltaren.

Vad som bestäms i 2 och 3 mom. hindrar inte att bristande behörighet eller befogenhet hos boförvaltaren åberopas till stöd för ett skadeståndsanspråk.

7 §

Boförvaltarens biträden

En boförvaltare kan i sitt uppdrag anlita sakkunniga och biträden i den omfattning detta är ändamålsenligt med hänsyn till utredningen av boet.

8 §

Boförvaltarens beslutanderätt

Boförvaltaren behandlar och avgör ärenden som gäller uppgörande av boförteckningen och gäldenärsutredningen, utredning av fordringar och uppgörande av utdelningsförteckningen, lönegaranti samt övriga ärenden som enligt lag eller på grund av sakens natur hör till boförvaltaren.

Boförvaltaren har rätt att fatta beslut i ärenden som hör till konkursboets löpande förvaltning, om inte borgenärerna särskilt har bestämt annorlunda beträffande någon viss sak.

Boförvaltaren kan fatta beslut om åtgärder som det hör till borgenärerna att besluta om, när åtgärderna inte kan skjutas upp utan olägenheter för konkursboet. Innan åtgärden vidtas skall boförvaltaren i mån av möjlighet höra den borgenärsdelegation som avses i 12 § eller de största borgenärerna.

9 §

Överföring av beslutanderätt

Borgenärerna kan ge boförvaltaren i uppdrag att besluta om frågor som det hör till borgenärerna att besluta om. Beslutanderätt får dock inte överföras i frågor som gäller hur tillsynen över konkursförvaltningen allmänt ordnas, boförvaltarens arvode eller överlämnande av konkursboet till konkurs. I borgenärernas beslut skall specificeras till vilken del och för hur lång tid beslutanderätten överförs samt hur boförvaltaren skall in-

formera borgenärerna om sina beslut. Borgenärerna kan också besluta att boförvaltaren för sina beslut i frågor som avses i denna paragraf skall inhämta godkännande av borgenärsdelegationen. Borgenärerna kan när som helst helt eller delvis återkalla överföringen av beslutanderätten.

10 §

Förbud mot att verkställa ett lagstridigt beslut

Boförvaltaren får inte verkställa ett sådant beslut av borgenärerna som är lagstridigt eller inte faller inom ramen för borgenärernas beslutanderätt.

11 §

Boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet

Boförvaltaren skall årligen utarbeta en redogörelse för konkursboets förvaltning (*årsredogörelse*), om inte borgenärssammanträdet beslutar att redogörelsen skall ges oftare. Årsredogörelsen skall utarbetas före utgången av den månad som motsvarar den månad när konkursen började.

Av årsredogörelsen skall framgå särskilt

- 1) uppgifter om värden och realiseringen av den egendom som ingår i konkursboet,
- 2) uppgifter om anhängiga rättegångar i vilka konkursboet är part och om andra rättsgångar som är av betydelse för konkursboet,
- 3) uppgifter om konkursboets kostnader och ansvar,
- 4) uppgifter om utbetald utdelning och utbetalda förskott på utdelning,
- 5) en uppskattning av den sannolika tidpunkten när konkursen kommer att avslutas och vad denna uppskattning grundar sig på,
- 6) andra sådana uppgifter i anslutning till utredningen och förvaltningen av boet som är av betydelse för borgenärerna.

Årsredogörelsen skall sändas till de största borgenärerna och gäldenären samt på begäran till de övriga borgenärerna och gäldenären.

Boförvaltaren skall på begäran ge borgenärerna också andra uppgifter om konkursboet

och förvaltningen av det än de som avses i 2 mom.

12 §

Borgenärsdelegationen

Borgenärerna kan tillsätta en borgenärsdelegation, som är ett rådgivande organ som bistår boförvaltaren, övervakar boförvaltarens verksamhet och utför de uppgifter som borgenärssammanträdet har gett den. En borgenärsdelegation skall tillsättas för ett omfattande konkursbo om det inte finns särskilda skäl att inte tillsätta en sådan.

Om en borgenärsdelegation inte har tillsatts för ett omfattande konkursbo, kan domstolen tillsätta en sådan på yrkande av boförvaltaren eller en borgenär. Domstolen skall ge de största borgenärerna och enligt prövning också andra borgenärer möjlighet att bli hörda i saken, så att de olika borgenärsgruppernas åsikter beaktas. Domstolen kan meddela sådana föreskrifter om delegationens sammansättning, uppgifter och mandattid som domstolen anser nödvändiga.

Borgenärsdelegationen skall vara sammansatt så att de viktigaste borgenärsgrupperna är företrädade. Delegationen skall ha minst tre medlemmar. Delegationen väljer en ordförande inom sig. Delegationen sammankallas av boförvaltaren eller ordföranden. Delegationen fattar sina beslut med enkel majoritet.

Borgenärsdelegationen och dess medlemmar har rätt att i behövlig omfattning få uppgifter av boförvaltaren för fullgörandet av sina uppgifter.

13 §

Tystnadsplikt

Boförvaltaren, en borgenär eller en medlem av borgenärsdelegationen eller den som är anställd hos dem eller ett biträde eller en sakkunnig som anlitas av dem får inte för en utomstående röja eller för enskild vinning utnyttja vad han eller hon i samband med förarbetet har fått veta om gäldenärens ekonomiska ställning, hälsotillstånd eller andra personliga omständigheter eller om gäldenärens eller konkursboets affärsförhållanden el-

ler företagshemligheter, om inte den i vars intresse tystnadsplikten har föreskrivits ger sitt samtycke till att uppgifterna röjs eller något annat föreskrivs i lag. Tystnadsplikten hindrar inte konkursboets förvaltning från att använda sig av uppgifterna till den del detta är nödvändigt för förvaltningen och utredningen av boet eller för realisering av egendomen.

Gäldenären får inte för en utomstående röja eller för egen vinning utnyttja vad han eller hon i samband med förarbetet har fått veta och som berör en affärs- eller yrkeshemlighet i konkursboet, om inte den i vars intresse tystnadsplikten har föreskrivits ger sitt samtycke till att uppgifterna röjs eller något annat föreskrivs i lag. Gäldenären får inte heller röja eller utnyttja en affärs- och yrkeshemlighet som ansluter sig till verksamhet som har bedrivits före konkursens början, om det är uppenbart att röjandet eller utnyttjandet kan sänka värdet på den egendom som ingår i boet eller försvåra dess realisering.

14 §

Straff för brott mot tystnadsplikten

Straff för brott mot den tystnadsplikt som anges i 13 § döms ut enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen (39/1889), om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag.

15 kap.

Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

1 §

Rätten att utöva borgenärernas beslutanderätt

Borgenärernas beslutanderätt får utövas av de borgenärer som har en konkursfordran på gäldenären. Denna rätt har efter bevakningsdagen endast de borgenärer som har bevakat sin fordran och de borgenärer vilkas fordran annars kan beaktas i utdelningsförteckningen samt en pantborgenär som har lagt fram en utredning om sin fordran på gäldenären. Om en borgenär är skyldig att betala en avgift en-

ligt 12 kap. 16 § 1 mom., har borgenären den rätt som avses här först efter att avgiften har betalats.

I ett ärende som gäller egendom i vilken företagsinteckning har fastställts kan beslutanderätten under de förutsättningar som föreskrivs i 1 mom. utövas också av de borgenärer vilka som säkerhet för en fordran på någon annan än gäldenären har sådan gäldenären tillhörig egendom som omfattas av företagsinteckningen.

2 §

Sätten att fatta beslut

Borgenärerna utövar sin beslutanderätt vid borgenärssammanträden. Sammanträdena kan också hållas så att deltagarna har kontakt med varandra per telefon, video eller med hjälp av någon annan teknisk anordning.

I ett ärende som annars skall behandlas vid ett borgenärssammanträde kan boförvaltaren uppmana borgenärerna att meddela sin ståndpunkt skriftligen, med ett elektroniskt meddelande eller på något annat ändamålsenligt sätt (*annat beslutsförfarande*). Tidsfristen för meddelandet får inte vara kortare än två veckor, om inte detta är nödvändigt därför att saken är brådskande. Även gäldenären skall ges möjlighet att meddela sin ståndpunkt i ärendet. Ett beslut som har fattats i ett sådant annat beslutsförfarande samt tidpunkten för beslutet skall meddelas åtminstone de borgenärer som har meddelat sin ståndpunkt, samt gäldenären.

3 §

Borgenärernas röstetal

En borgenärs röstetal utgörs av beloppet av borgenärens konkursfordran vid respektive tidpunkt. En efterställd fordran medför ingen rösträtt om det är uppenbart att fordran inte kommer att få någon utdelning i konkursen. En villkorlig, stridig eller annars oklar fordran värderas till sitt sannolika belopp. En villkorlig regressfordran medför dock rösträtt, om inte borgenären utövar sin rösträtt med stöd av samma fordran.

När en borgenär såsom säkerhet för sin

fordran på någon annan än gäldenären har sådan gäldenären tillhörig egendom i vilken företagsinteckning har fastställts, är borgenärens röstetal högst det belopp av fordran som täcks av den del av den företagsintecknade egendomen till vilken borgenären har förmånsrätt.

Meningsskiljaktigheter om det belopp till vilket en borgenärs fordran skall beaktas vid en omröstning avgörs av boförvaltaren, eller, om saken kommer upp vid ett borgenärssammanträde, av ordföranden.

4 §

Borgenärernas beslut

Som borgenärssammanträdet beslut gäller den mening som har omfattats av de borgenärer vilkas röstetal utgör mer än hälften av röstetalet för de borgenärer som har deltagit i omröstningen. Om beslutet har fattats genom ett annat beslutsförfarande, räknas borgenärernas röstetal på basis av röstetalet för de borgenärer som har meddelat sin ståndpunkt. Vid lika röstetal eller om ingen av borgenärerna deltar i sammanträdet eller meddelar sin ståndpunkt, avgörs saken vid borgenärssammanträdet enligt ordförandens åsikt och i annat beslutsförfarande enligt boförvaltarens åsikt. Boförvaltaren och gäldenären har alltid rätt att framföra sin åsikt om den fråga i vilken beslut skall fattas.

Om avsikten är att överlåta gäldenärsföretagets affärsverksamhet eller förmögenhet eller en del av den som en funktionell helhet till en sådan mottagare som själv eller vars ägare står i ett sådant i 3 mom. avsett nära förhållande till gäldenären, den som äger gäldenärsföretaget eller en borgenär, förutsätter ett beslut om överlåtelse att beslutet understöds av såväl de borgenärer vilkas fordringar uppgår till mer än hälften av de fordringar som har förmånsrätt med stöd av panträtt eller på någon annan grund som av de borgenärer vilkas fordringar uppgår till mer än hälften av de övriga fordringarna. En fordran som säkras av en pant- eller förmånsrättsgrundande retentionsrätt eller företagsinteckning i gäldenärens egendom betraktas som en fordran med förmånsrätt till den del som den pantsatta egendomens värde enligt

boförvaltarens bedömning täcker fordran.

Vad som bestäms i 2 mom. tillämpas då mottagaren eller, om mottagaren är en sammanslutning, den som äger minst en femtedel av sammanslutningen står i ett sådant nära förhållande som avses i 3 § lagen om återvinning till konkursbo till

1) gäldenären eller till en person eller ett företag som äger eller under det år som föregick konkursen ägde minst en femtedel av gäldenärssammanslutningen, eller

2) en borgenär vars fordran representerar minst en femtedel av gäldenärens samtliga skulder.

5 §

Jäv

En borgenär får inte rösta i en fråga

1) som gäller ett avtal mellan borgenären och gäldenären eller mellan borgenären och konkursboet,

2) som gäller borgenärens ansvar gentemot gäldenären eller konkursboet,

3) i vilken borgenären företräder ett särskilt personligt eller ekonomiskt intresse.

Vad som i 1 mom. bestäms om en borgenär gäller också den som företräder eller är ombud för en borgenär.

Meningsskiljaktigheter om huruvida borgenären är jävig, avgörs av boförvaltaren, eller, om saken kommer upp vid ett sammanträde, av ordföranden.

6 §

Hur borgenärssammanträdet sammankallas

Boförvaltaren sammankallar borgenärssammanträdet. Det första sammanträdet skall hållas inom två månader efter att boförteckningen blev klar och senast sex månader efter att konkursen började, om det inte av särskilda skäl är onödigt att hålla ett sammanträde. I övrigt skall borgenärssammanträde hållas vid behov.

Borgenärsdelegationen och de borgenärer som företräder minst en tiondedel av de konkursfordringar som har bevakats eller som annars tas upp i utdelningsförteckningen har alltid rätt att yrka att ett borgenärssamman-

träde skall sammankallas för att behandla ett uppgivet ärende.

Om boförvaltaren trots ett yrkande som avses i 2 mom. underlåter att sammankalla borgenärssammanträdet, kan domstolen på yrkande av en borgenär och med iakttagande av vad som bestäms i 8 kap. 10 § ålägga boförvaltaren att sammankalla borgenärssammanträdet. Om en borgenär har begärt att ett sammanträde skall sammankallas för att behandla ett uppgivet ärende, men boförvaltaren inte har ansett det behövligt att sammankalla borgenärssammanträdet, kan borgenären föra sin begäran till domstolen för prövning.

7 §

Kallelse till borgenärer med små fordringar

En borgenär vars fordran understiger 3 000 euro får efter bevakningsdagen kallelse till ett borgenärssammanträde eller uppmaning att meddela sin ståndpunkt endast om borgenären på förhand har meddelat boförvaltaren att borgenären deltar i beslutsfattandet. Även om borgenären inte har lämnat ett sådant meddelande, har borgenären rätt att delta i utövningen av beslutanderätten.

8 §

Kallelse till borgenärssammanträde

När en kallelse till ett borgenärssammanträde utfärdas före bevakningsdagen skall kallelsen tillställas de kända borgenärerna samt gäldenären. Kallelsen skall dessutom publiceras i officiella tidningen samt i en eller flera för ändamålet lämpliga dagstidningar senast två veckor före sammanträdet. Om kallelsen utfärdas efter bevakningsdagen skall den tillställas de borgenärer som har rätt att utöva borgenärernas beslutanderätt samt gäldenären. Kallelsen skall tillställas mottagarna i tillräckligt god tid.

9 §

Borgenärssammanträdet

Boförvaltaren är ordförande vid borgenärss-

sammanträdet. Om boförvaltaren är jävig eller annars förhindrad, utser borgenärerna ordföranden.

Vid sammanträdet kan beslut fattas endast i de frågor som nämns i kallelsen samt i andra frågor som skall avgöras i brådskanie ordning. Viktiga frågor kan dock avgöras endast om borgenärerna och gäldenären har informerats om saken senast en vecka före sammanträdesdagen. Sammanträdet kan alltid avgöra en fråga om alla de borgenärer som har kallats till sammanträdet ger sitt samtycke till det. Samtycke av en frånvarande borgenär kan inhämtas också i efterhand.

Ordföranden skall se till att ett protokoll förs över sammanträdet i den omfattning som god boförvaltningssed förutsätter. Protokollet skall justeras, och det skall på begäran tillställas gäldenären och borgenärerna. Om vid sammanträdet har fattats beslut i någon fråga som inte har nämnts i kallelsen, skall protokollet alltid tillställas gäldenären.

10 §

Förbud mot oskäliga beslut

Borgenärerna får inte fatta beslut som är ägnade att ge en borgenär eller någon annan otillbörlig fördel på konkursboets eller någon annan borgenärs bekostnad eller som är uppenbart oskäliga mot en borgenär eller gäldenären.

11 §

Upphävande eller ändring av borgenärernas beslut

Domstolen kan på begäran av gäldenären eller en borgenär upphäva eller, om det är möjligt på grund av sakens natur, ändra borgenärernas beslut, om beslutet inte har tillkommit i riktig ordning och bristen eller felet har kunnat inverka på beslutet eller om felet annars kan anses vara betydande eller om beslutet strider mot 9 §.

Den som har varit närvarande vid borge-

närssammanträdet och som vill ansöka om att beslutet skall upphävas skall utan dröjsmål anmäla missnöje hos sammanträdets ordförande, vid äventyr att personen förlorar sin talan. Om beslutet har fattats i något annat beslutsförfarande, skall missnöje anmälas hos boförvaltaren senast en vecka efter att boförvaltaren har informerat om beslutet. Om den sista dagen av denna tid inte är en vardag kan anmälan göras följande vardag. En borgenär som har deltagit i beslutet kan yrka att beslutet skall upphävas endast om beslutet har fattats i strid med borgenärens ståndpunkt. En borgenär som inte varit närvarande vid borgenärssammanträdet, men som på ett behörigt sätt kallats till sammanträdet, kan inte åberopa att beslutet inte har tillkommit i riktig ordning. Detsamma gäller en borgenär som inte vid ett annat beslutsförfarande har uttryckt sin mening fast boförvaltaren har gett borgenären tillfälle till det.

12 §

Ansökan om att borgenärernas beslut skall upphävas eller ändras

En ansökan om att borgenärernas beslut skall upphävas eller ändras skall göras inom en månad från borgenärssammanträdet eller, om beslutet har fattats i något annat beslutsförfarande, inom en månad efter att boförvaltaren har informerat om beslutet. Framställs ett yrkande om att beslutet skall upphävas av någon som inte har informerats om borgenärssammanträdet och som inte har varit närvarande vid det eller har boförvaltaren nekat gäldenären rätt att vara närvarande vid det sammanträde som har behandlat saken, räknas tiden från det att boförvaltaren informerade sökanden om beslutet eller sökanden annars fick del av det. Ansökan skall alltid göras inom tre månader från beslutet.

Boförvaltaren för konkursboets talan, om inte de borgenärer som har understött beslutet beslutar att själva föra talan. Boförvaltaren skall se till att dessa borgenärer underrättas om ansökan.

16 kap.

Konkursboets bokföring och skulder

1 §

Konkursboets bokföring

Ett konkursbo skall ha en sådan bokföring som boets omfattning och natur förutsätter. Boförvaltaren skall se till att konkursboets bokföring är ordnad på ett ändamålsenligt sätt.

Borgenärerna beslutar om revision skall verkställas. I ett omfattande konkursbo skall revision dock verkställas.

2 §

Konkursboets skulder

Konkursboet ansvarar för skulder som beror på konkursförfarandet eller som grundar sig på ett avtal eller en förbindelse som boet har ingått samt skulder för vilka boet ansvarar enligt denna eller någon annan lag (*massaskulder*).

Konkursboet ansvarar också för en skälig fordran som grundar sig på att gäldenärens bokföring slutförs och som hänför sig till de senaste två månaderna före konkursens början. Detta ansvar gäller dock inte sådana personers fordringar som har varit anställda hos gäldenären.

3 §

Konkursgäldenärens ansvar

Konkursgäldenären ansvarar för konkursboets skulder endast med den del av sin egendom som ingår i boet.

17 kap.

Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer

1 §

Vård av egendomen

Den egendom som ingår i konkursboet skall vårdas omsorgsfullt och på ett ändamålsenligt sätt.

2 §

Förvaringen av penningmedel

Konkursboets penningmedel skall förvaras på ett tillförlitligt sätt och hållas åtskilda från andra tillgångar.

Till den del som konkursboets penningmedel inte behövs för boets utgifter skall de placeras på ett ändamålsenligt och betryggande sätt, om de inte genast kan delas ut till borgenärerna.

3 §

Allmänna bestämmelser om försäljning av egendom

Konkursboet skall realisera den egendom som ingår i boet på det sätt som är fördelaktigast för boet så, att ett så gott försäljningsresultat som möjligt nås.

På ansökan av konkursboet kan egendom som ingår i konkursboet också säljas i den ordning som bestäms i utsökningslagen, om utmätningsmannen samtycker till det. Samtycke behövs dock inte om försäljningen gäller en fastighet eller ett fartyg eller luftfartyg som kan intecknas. I 14 § finns bestämmelser om försäljning av pantsatt egendom i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen.

4 §

Överlåtelsebegränsning som gäller boförvaltaren och den närmaste kretsen kring boförvaltaren

Boförvaltaren får inte för egen räkning förvärva egendom som ingår i konkursboet. Boförvaltaren skall se till att egendom inte säljs eller annars överläts till ett biträde som boförvaltaren anlitar eller till boförvaltarens eller bitrådets närstående.

5 §

Hur sökande av ändring inverkar på försäljningen

Om gäldenären har överklagat beslutet om att försätta gäldenären i konkurs, kan fullföljdsdomstolen på yrkande av gäldenären förbjuda konkursboet att sälja egendom i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att undvika förluster eller för att betala kostnaderna för förvaltningen av konkursboet och vården av konkursboets egendom eller i övrigt besluta så att försäljningen begränsas, tills något annat bestäms.

6 §

Avkastningen på pantsatt egendom

Den avkastning som pantsatt egendom ger under konkursen räknas pantborgenären till godo och delas ut senast när köpesumman för egendomen fördelas.

7 §

Kostnaderna för pantsatt egendom

Konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet, till vilka också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen.

Om konkursboet har givit en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären

samma rätt som konkursboet att få ersättning för de nödvändiga kostnader som vården har förorsakat.

8 §

Konkursboets rätt att sälja pantsatt egendom

Konkursboet får sälja pantsatt egendom som ingår i boet endast med pantborgenärens samtycke eller om domstolen beviljar tillstånd med stöd av 13 §.

Om konkursboet säljer pantsatt egendom och pantskulden inte betalas, förblir panträtten i kraft, om inte rättsinnehavaren samtycker till något annat eller om inte något annat bestäms nedan. Detsamma gäller också andra rättigheter för vilka egendomen svarar.

9 §

Övergång av företräde till betalning

Om konkursboet betalar en pantskuld, övergår pantborgenärens företräde till betalning på konkursboet.

10 §

Ersättning för att en pantskuld förfaller till betalning i förtid

När en pantskuld enligt 3 kap. 9 § har förfallit till betalning vid konkursens början, har borgenären rätt att av pantens värde få det belopp som gäldenären hade varit skyldig att betala, om borgenären hade sagt upp skulden till följd av ett avtalsbrott från gäldenärens sida.

11 §

En pantborgenärs rätt att realisera pantsatt egendom

En pantborgenär får utöva sina på panträtten grundade rättigheter att realisera egendomen och ta ut sin fordran ur köpesumman utan hinder av konkursen, om inte något annat följer av 12—14 §. Pantborgenären skall dock först anmäla sin fordran till boförvaltaren så som bestäms i 12 kap. När panten säljs

skall också konkursboets intressen beaktas.

Borgenären skall i god tid före försäljningen informera boförvaltaren om hur egendomen kommer att säljas samt om tiden och platsen för försäljningen. Borgenären skall utan dröjsmål ge konkursboet en redovisning över försäljningen av panten och hur köpeskillingen har använts samt överlämna ett eventuellt överskott till boet.

Om en borgenär i strid med 1 eller 2 mom. har vidtagit åtgärder för att realisera en pant, kan domstolen på yrkande av konkursboet förbjuda eller avbryta åtgärderna eller, om det är nödvändigt för att trygga boets rättigheter, bestämma om en säkringsåtgärd.

Om den pantsatta egendomen har sålts i strid med 1 eller 2 mom., skall borgenären till konkursboet betala ett belopp som motsvarar den avgift som avses i 12 kap. 16 § 1 mom.

12 §

Förbud att sälja pantsatt egendom

För att klarlägga en pantborgenärs rättigheter eller trygga konkursboets intressen har konkursboet rätt att för högst två månader förbjuda en pantborgenär att vidta åtgärder för att realisera en pant eller fortsätta realiseringsåtgärderna. Förbudet träder i kraft när boet bevisligen har delgivit borgenären förbudet. När konkursboet av en borgenär har fått ett meddelande som avses i 11 § 2 mom., skall boet delge borgenären förbudet inom två veckor efter att boet fick del av meddelandet. Förbud kan utfärdas endast en gång.

Ett konkursbo kan på förhand avstå från att utöva sin rätt enligt 1 mom.

Om en pantborgenär i strid med 1 mom., har vidtagit åtgärder för att realisera en pant, iakttas bestämmelserna i 11 § 3 mom.

När konkursboet har tillställt utmätningsmannen ett meddelande om ett sådant förbud som avses i 1 mom., skall utmätningsmannen avbryta verkställigheten. Om en kungörelse har utfärdats om försäljning av den pantsatta egendom som förbudet avser, svarar konkursboet för de kostnader som förorsakas av att försäljningen återkallas.

13 §

Försäljning av pantsatt egendom med domstolens tillstånd

På ansökan av konkursboet kan domstolen bevilja boet tillstånd att sälja pantsatt egendom som ingår i boet, om boet har fått ett köpanbud på egendomen som överstiger det gängse auktionsvärdet för egendomen och pantborgenären inte gör sannolikt att ett bättre försäljningsresultat för egendomen kan fås på något annat sätt. Domstolen skall ge pantborgenärerna tillfälle att höras. Av tillståndsbeslutet skall framgå de väsentliga villkoren för köpet. I tillståndet skall domstolen förplikta pantborgenären att överlämna egendomen och pantbrevet eller motsvarande in-teckningshandlingar till konkursboet, som skall överlåta dem till köparen mot betalning av köpeskillingen.

När en sådan ansökan av konkursboet som avses i 1 mom. har blivit anhängig, kan domstolen på yrkande av boet förbjuda pantborgenären att vidta åtgärder för att realisera den pantsatta egendomen eller bestämma att redan vidtagna åtgärder skall avbrytas.

Konkursboet kan sälja egendomen när beslutet att bevilja tillstånd har vunnit laga kraft. Egendomen säljs utan bibehållande av panträttigheterna. Köpesumman fördelas på samma sätt som medel som inflyter vid utmätning. Till den del pantbrevet eller motsvarande in-teckningshandlingar inte har kunnat överlåtas till köparen, skall boförvaltaren för dödande anmäla de in-teckningar som riktar sig mot den sålda egendomen.

Om ett köp som avses i 1 mom. går åter, återfår pantborgenären rätten att realisera egendomen och boet kan inte längre beviljas tillstånd att sälja egendomen.

14 §

Försäljning av pantsatt egendom i den ordning som bestäms i utsökningslagen

Ett konkursbo får också ansöka om att pantsatt egendom skall säljas i den ordning som bestäms i utsökningslagen, men utan pantborgenärens samtycke får en sådan ansökan göras först när tre år har förflutit sedan

konkursen började. Till ansökan skall fogas en utredning om att pantborgenären har underrättats om försäljningen senast tre månader innan ansökan om utsökning gjordes och att borgenären inte inom de följande två månaderna efter underrättelsen har anhängiggjort någon ansökan om att försäljningen skall förbjudas.

På ansökan av pantborgenären kan domstolen förbjuda konkursboet att ansöka om försäljning enligt 1 mom., om det finns särskilda skäl till detta på grund av att egendomen väntas stiga i värde eller någon annan därmed jämförbar grund, eller om en försäljning inte kan anses motiverad med hänsyn till det skede i vilket utredningen av boet befinner sig och de kostnader värden av egendomen förorsakar boet. Förbudet kan utfärdas för högst ett år åt gången. Domstolen skall ge de övriga pantborgenärer som har panträtt i samma egendom tillfälle att höras. Om borgenärens ansökan förkastas, kan boet ansöka om försäljning när beslutet har vunnit laga kraft.

När pantsatt egendom säljs med stöd av 1 mom., bestäms inget lägsta belopp för godtagbara anbud för den fastighet som skall säljas, och lös egendom kan säljas utan att pantborgenärens rätt bibehålls.

15 §

Redovisning av medel från försäljning av utmätt egendom

Utmätningssmannen skall för konkursboet redovisa det överskott som återstår sedan av medlen från försäljningen av utmätt egendom har betalats realiseringskostnaderna och de fordringar för vilka egendomen svarar med stöd av något annat än företagsinteckning.

16 §

När utmätning förfaller

Utmätning av egendom som ingår i konkursboet förfaller när egendomen säljs. Boförvaltaren skall se till att utmätningssmannen informeras om försäljningen. Utmätningssmannen skall underrätta inskrivningsmyndigheten om att utmätningen har förfallit, så

som bestäms i utsökningslagen.

17 §

Företagsinteckning eller värdepapper som säkerhet

Vad som i detta kapitel bestäms om en pantborgenär gäller inte en borgenär vars panträtt i egendom som ingår i konkursboet grundar sig på fastighetsinteckning. Om egendom som är föremål för fastighetsinteckning med stöd av 3 § 2 mom. säljs i den ordning som föreskrivs i utsökningslagen, bestäms den ordning i vilken borgenärerna får betalning av dessa medel enligt bestämmelserna om konkurs.

De bestämmelser i detta kapitel som begränsar en pantborgenärs rätt att realisera en pant gäller inte en borgenär vars pant utgörs av värdepapper som är föremål för offentlig handel och som ingår i konkursboet.

18 kap.

Betalning av utdelning

1 §

Allmänna bestämmelser om betalning av utdelning

Till borgenärerna betalas utdelning i konkursen i enlighet med den fastställda utdelningsförteckningen. Innan utdelningsförteckningen har fastställts kan till borgenärerna betalas utdelning med stöd av 3 § och förskott på utdelningen med stöd av 4 §.

När konkursboet har blivit utrett och den egendom som ingår i boet har realiserats skall de återstående tillgångarna utan dröjsmål delas ut till borgenärerna.

2 §

Obetydlig utdelning

Om en borgenär inte skulle få större utdelning än 50 euro av de medel som ingår i

konkursboet, kan borgenärens fordran lämnas obeaktad vid fördelningen av medlen.

3 §

Betalning av utdelning på grundval av boförvaltarens beslut

Till borgenärer med obetydliga fordringar kan boförvaltaren betala utdelning till ett belopp som motsvarar den sannolika utdelningen, om detta är ändamålsenligt med tanke på förfarandet och borgenären inte inom en tid som boförvaltaren bestämmer meddelar att han motsätter sig betalningen. Utdelningen kan beräknas utan att ränta, dröjsmålsränta eller annan påföljd för betalningsdröjsmål som har belöpt sig på fordran behöver beaktas.

Konkursboet eller borgenären kan inte senare framställa yrkanden på den grunden att utdelningens slutliga belopp har varit större eller mindre än vad som har betalats med stöd av 1 mom.

4 §

Förskott på utdelningen

Förskott på utdelningen skall betalas när boet har tillräckliga penningmedel och det kan anses ändamålsenligt att förskott betalas, med hänsyn till det skede som utredningen av fordringarna befinner sig i, det belopp som skall fördelas samt kostnaderna för fördelningen. Konkursboets förmåga att svara för sina egna förpliktelser får inte äventyras genom utbetalningen av förskottet.

Vid utbetalningen av förskott iakttas lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning, om inte någon annan ordning är fördelaktigare för konkursboet och denna ordning inte äventyrar borgenärernas rätt att få utdelning till korrekt belopp.

Av den som uppbär förskott kan krävas säkerhet. Säkerhet krävs dock inte av offentliga samfund, offentligrättsliga inrättningar eller föreningar eller av en borgenär vars betalningsförmåga i en återbetalningssituation annars kan anses obestridlig.

5 §

Förskott på utdelningen för en pantfordran eller en oklar fordran

Om pantens värde inte täcker en pantborgenärs fordran, betalas förskott på utdelningen till den del av pantfordran som pantens värde sannolikt inte täcker. Om borgenärens fordran är villkorlig, stridig eller annars oklar, betalas förskott på den del av fordran som boförvaltaren anser sannolik vid den tidpunkt när bedömningen görs.

6 §

Betalning av utdelning vid gemensamt skuldansvar

Om en borgensman efter konkursens början har erlagt en betalning till borgenären, får borgensmannen utdelning för den regressfordran som har uppstått genom betalningen först när borgenären har fått betalning för hela den huvudförpliktelse som borgensmannen svarar för. Detsamma gäller den som har ställt tredjemanspant och en medgäldenär som tillsammans med konkursgäldenären är solidariskt ansvarig för skulden och som efter att konkursen börjat har erlagt en betalning till borgenären.

7 §

Betalning av utdelning på basis av slutredovisningen

Boförvaltaren skall betala utdelning till borgenärerna när slutredovisningen har godkänts, om det inte till följd av att ändring söks är skäl att skjuta upp betalningen tills beslutet har vunnit laga kraft.

8 §

Utdelning genom avdrag från ett belopp som skall återbäras

Utdelningen till en borgenär kan dras av från det som borgenären på grund av återvinning eller av någon annan orsak skall återbära till konkursboet. På motsvarande sätt kan

borgenären från det belopp som skall återbäras dra av den utdelning som hör till borgenären.

9 §

Uppskov med betalningen av utdelning

Utbetalningen av en utdelning eller ett förskott på utdelningen kan skjutas upp om borgenärens fordran inte är slutlig eller borgenären inte har kunnat nås eller det finns något annat hinder för utbetalningen.

Räntan på en utdelning eller ett förskott på utdelning som avses i 1 mom. ingår i konkursboet. Ränta för tiden efter att slutredovisningen har godkänts tillfaller dock borgenären.

10 §

Förlust av utdelningen i vissa fall

En borgenär förlorar sin rätt till utdelning om borgenärens fordran är villkorlig, stridig eller annars oklar och borgenären inte inom tre år efter att slutredovisningen godkändes har underrättat boförvaltaren om fordrans slutliga belopp eller orsakerna till att fordran inte har blivit slutlig. En ny tidsfrist börjar löpa när underrättelsen lämnas. Den utdelning som borgenären på detta sätt förlorar fördelas mellan de övriga borgenärer som har rätt till utdelning. Om det inte är ändamålsenligt att fördela dessa medel på grund av deras obetydliga belopp, antalet borgenärer eller kostnaderna för fördelningen, skall medlen redovisas till staten.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller på motsvarande sätt en borgenär som inte har kunnat nås eller till vilken utdelning inte har kunnat betalas av någon annan orsak.

11 §

Återbetalningsskyldighet

En borgenär som har mottagit ett överstort förskott på utdelningen är skyldig att till boet återbetala det överskjutande beloppet, om det förskott som har betalats är större än den slutliga utdelningen och det belopp som skall

återbetalas inte kan tas ur en säkerhet som borgenären har ställt. På det belopp som återbetalas skall ränta betalas för tiden mellan betalningsdagen och dagen för återbetalningen enligt vad som bestäms i 3 § 2 mom. räntelagen (633/1982). Boförvaltaren kan besluta att förskottet inte skall återkrävas, om det överskjutande beloppet är obetydligt eller om ett återkrav annars är ändamålsenligt.

19 kap.

Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

1 §

Allmänna bestämmelser om uppgörande av slutredovisning

Boförvaltaren skall göra upp en slutredovisning när konkursboet har blivit utrett och den egendom som ingår i boet har realiserats.

Slutredovisning kan göras upp även om boet delvis är outrett av den anledningen att egendom som utgör pant för en fordran eller annan egendom vars värde är obetydligt inte har sålts eller en konkursfordran eller en liten del av fordringarna är oklar.

2 §

Slutredovisningens innehåll

Slutredovisningen skall innehålla uppgifter om konkursboets förvaltning och utdelningen till borgenärerna.

Av den del av slutredovisningen som gäller förvaltningen skall framgå

1) konkursboets inkomster och utgifter under tiden för förfarandet samt särskilt boförvaltarens arvode och kostnader och uppgifter om betalningen av dessa,

2) uppgifter om till vilken del boet ännu inte har utretts och om de åtgärder som av denna anledning skall vidtas i boet.

Den del av slutredovisningen som gäller utdelningen skall innehålla

1) en förteckning över den utdelning och det förskott på utdelningen som har betalats till borgenärerna,

2) en förteckning över ytterligare utdelning som skall betalas till borgenärerna och uppgifter om tidpunkten för betalningen.

Boförvaltaren skall bestyrka slutredovisningen med sin underskrift.

3 §

Överenskommelse om avslutande av konkursboet

Boförvaltaren och konkursombudsmannen kan komma överens om att de i 2 § 2 mom. 2 punkten avsedda åtgärderna som är nödvändiga för att konkursboet skall kunna utredas överförs till att skötas av konkursombudsmannen eller någon som denne förordnar.

4 §

Godkännande av slutredovisningen

Slutredovisningen skall godkännas vid borgenärssammanträdet. Boförvaltaren skall underätta Rättsregistercentralen om att slutredovisningen har godkänts.

5 §

Rättelse av den godkända slutredovisningen

Om slutredovisningen innehåller ett skriv- eller räknefel eller något annat därmed jämförbart klart fel som det är nödvändigt att rätta för att utdelningen skall kunna korrigeras eller av någon annan orsak, skall boförvaltaren rätta felet på eget initiativ eller på yrkande av en borgenär eller gäldenären. Boförvaltaren kan överföra rättelsen till borgenärerna för godkännande, om detta är nödvändigt på grund av dess betydelse.

Slutredovisningen kan inte rättas efter att utdelningen har redovisats till borgenärerna.

I ett sådant beslut av boförvaltaren som avses i 1 mom. och som gäller rättelse av ett fel får ändring inte sökas genom besvär. I fråga om klander av borgenärernas beslut gäller vad som bestäms i 6 §.

6 §

Klander av slutredovisningen

I fråga om klander av borgenärssammanträdets beslut i ett ärende som gäller godkännande av slutredovisning tillämpas vad som bestäms i 15 kap. 11 och 12 §.

När en ansökan som avses i 1 mom. har anhängiggjorts, kan domstolen på yrkande av boförvaltaren bevilja denne tillstånd att betala utdelningen till borgenärerna innan saken har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

7 §

Avslutande av konkursen

Konkursen avslutas när slutredovisningen har godkänts.

8 §

Förvaring av handlingarna

Boförvaltaren skall i minst tio år efter godkännandet av slutredovisningen bevara de handlingar som är viktiga med tanke på konkursboets utredning och vård samt egendomens realisering och konkursboets bokföring. Gäldenärens och konkursboets bokföring skall dock bevaras i enlighet med vad som föreskrivs i bokföringslagen (1336/1997). Närmare bestämmelser om de handlingar som skall bevaras utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

9 §

Utredning i efterhand

Om det yppar sig nya tillgångar eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, har boförvaltaren rätt att utan något särskilt förordnande vidta nödvändiga åtgärder i saken. Boförvaltaren har rätt att av boets medel ta ut ett skäligen arvode och ersättning för behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren skall sammanställa en redogörelse över sina åtgärder. Utredningen skall tillställas de bor-

genärer som saken gäller, om inte detta är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse.

Om boförvaltaren är förhindrad att vidta de åtgärder som avses i 1 mom. eller om det är nödvändigt därför att boets tillgångar är obetydliga, kan domstolen på yrkande av konkursombudsmannen bestämma att utredning i efterhand skall göras med iakttagande i tillämpliga delar av vad som bestäms om ofentlig utredning.

Vid utdelning av nya tillgångar ur ett konkursbo kan en obetydlig utdelning lämnas utan avseende under de förutsättningar som bestäms i 18 kap. 2 §. Om en utdelning av medlen inte är ändamålsenlig på grund av deras obetydliga belopp, antalet borgenärer eller kostnaderna för utdelningen, skall medlen redovisas till staten.

20 kap.

Skadeståndsskyldighet

1 §

Boförvaltarens skadeståndsskyldighet

Boförvaltaren är skyldig att ersätta en skada som boförvaltaren själv eller dennes i 14 kap. 7 § avsedda biträde uppsåtligen eller av oaktsamhet har orsakat konkursboet i sitt uppdrag. Detsamma gäller en skada som ett brott mot denna lag har orsakat en borgenär, gäldenären eller någon annan.

En sammanslutning för vars räkning boförvaltaren utför uppgifter som hör till förvaltningen av boet svarar solidariskt för en skada som boförvaltaren eller dennes biträde har orsakat i skötseln av sitt uppdrag.

2 §

En borgenärs skadeståndsskyldighet

En konkursborgenär är skyldig att ersätta en skada som konkursborgenären uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har orsakat konkursboet, en borgenär, gäldenären eller någon annan genom att medverka i ett förfarande som strider mot denna lag.

3 §

Gäldenärens skadeståndsskyldighet

En gäldenär är skyldig att ersätta en skada som gäldenären har orsakat konkursboet eller en borgenär genom att väsentligt försumma sin skyldighet att medverka enligt denna lag.

4 §

Jämkning och fördelning av skadeståndsansvaret

I fråga om jämkning av skadestånd och fördelning av ansvaret mellan flera skadeståndsskyldiga gäller vad som bestäms i skadeståndslagen (412/1974).

5 §

Yrkande på skadestånd

Rätten till ett skadestånd som avses i 1 och 2 § preskriberas enligt vad som bestäms i lagen om preskription av skulder (/2003).

21 kap.

Förlikning

1 §

Förutsättningar för förlikning

I en konkurs kan en förlikning som avslutar konkursförfarandet fastställas. En förutsättning för att förlikning skall kunna fastställas är att

1) förlikningen understöds av såväl gäldenären som de borgenärer vilkas röstetal sammanlagt utgör minst 80 procent av borgenärernas sammanlagda röstetal och av varje borgenär vars röstetal är minst 5 procent av det sammanlagda röstetalet för borgenärerna,

2) de borgenärer som inte har gått med på förlikningen får minst samma utdelning på basis av denna som de skulle ha fått om konkursförfarandet hade fortsatt, samt

3) konkursboets skulder har betalats eller betryggande säkerhet har ställts för betalningen av dem.

En förlikning begränsar inte en sådan pantborgenärs rätt som har motsatt sig förlikningen.

Till den handling som gäller förlikningen skall fogas boförvaltarens uppskattning av den utdelning som avses i 1 mom. 2 punkten.

2 §

Domstolens avgörande i fråga om utdelningen

På yrkande av en borgenär som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten skall domstolen avgöra om den utdelning som skall betalas till borgenären på basis av förlikningen motsvarar den slutliga utdelningen. Borgenären skall framställa sitt yrkande inom en månad efter att borgenären har fått kännedom om förlikningen. Gälldenären skall ges tillfälle att bli hörd med anledning av yrkandet.

I ett beslut genom vilket ett yrkande som gäller utdelning har avgjorts får ändring sökas särskilt genom besvär.

3 §

Fastställande av förlikning

På ansökan av gälldenären skall domstolen fastställa en förlikning, om det finns förutsättningar för fastställande av förlikningen enligt 1 § och ett sådant yrkande som avses i 2 § inte har framställts inom den utsatta tiden. Om ett yrkande har framställts, tas frågan om förlikning upp till behandling efter att yrkandet om utdelning har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

4 §

Rättsverkningarna av att förlikning fastställs

En fastställd förlikning avslutar konkursförfarandet. Boförvaltarens förordnande och borgenärernas beslutanderätt i konkursen upphör.

22 kap.

Kungörelser och meddelanden samt konkursregistret

1 §

Kungörelse om att konkursen börjar

När domstolen fattar beslut om att försätta en gälldenär i konkurs skall domstolen se till att en kungörelse publiceras om att konkursen har börjat.

Kungörelsen skall utan dröjsmål publiceras i officiella tidningen. Domstolen kan dessutom bestämma att boförvaltaren skall publicera kungörelsen i en eller flera dagstidningar. Om det finns särskild anledning, kan domstolen också bestämma att boförvaltaren skall publicera kungörelsen utomlands på ett ändamålsenligt sätt.

I kungörelsen skall meddelas att ett särskilt meddelande lämnas om konkursbevakningen, om inte bevakning är överflödig därför att tillgångarna i boet är obetydliga eller av någon annan orsak. Närmare bestämmelser om kungörelsens innehåll utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

2 §

Meddelande om beslutet på konkursansökan

Domstolen skall på ett ändamålsenligt sätt underrätta gälldenären och den borgenär som har gjort konkursansökan eller som har hörts i saken om sitt beslut i ett ärende som gäller försättande av en gälldenär i konkurs.

Om gälldenären försätts i konkurs, skall domstolen utan dröjsmål underrätta boförvaltaren. Boförvaltaren skall underrätta borgenärerna om den kungörelse som avses i 1 §. Om övriga meddelanden som boförvaltaren skall göra med anledning av att en konkurs börjar bestäms genom förordning av justitieministeriet.

3 §

Kungörelse och meddelanden om konkursbevakning

Boförvaltaren skall se till att en kungörelse publiceras om konkursbevakningen.

Kungörelsen skall publiceras utan dröjsmål i officiella tidningen. Av kungörelsen skall bevakningsdagen framgå. Närmare bestämmelser om kungörelsens innehåll utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Boförvaltaren skall om den kungörelse som avses i 1 mom. underrätta gäldenären samt de borgenärer som har lämnat boförvaltaren sina kontaktuppgifter eller som boförvaltaren annars känner till.

4 §

Kungörelse och meddelande om offentlig utredning samt om att konkursen avslutas i vissa fall

När domstolen beslutar att upphäva ett beslut om att en gäldenär försätts i konkurs eller beslutar att konkursen skall läggas ned skall domstolen se till att en kungörelse publiceras om saken. På gäldenärens begäran skall kungörelse på motsvarande sätt publiceras när konkursen förfaller eller förlikning fastställs. I dessa fall svarar gäldenären för de kostnader som kungörelsen orsakar.

Kungörelsen skall utan dröjsmål publiceras i officiella tidningen. Närmare bestämmelser om kungörelsens innehåll utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Om en konkurs läggs ned, skall domstolen underrätta gäldenären, de borgenär som har gjort konkursansökan eller som har hörts i saken samt boförvaltaren om nedläggningen. Boförvaltaren eller den offentliga utredaren skall informera gäldenären och borgenärerna om andra beslut som avses i 1 mom., enligt vad domstolen bestämmer. Bestämmelser om övriga meddelanden som har samband med den offentliga utredningen eller avslutande av konkursen och som boförvaltaren eller den offentliga utredaren skall göra utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

5 §

Delgivningssätt

Boförvaltaren kan sända sådana meddelanden och kallelser samt andra delgivningar och handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt per post eller med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som borgenären eller gäldenären senare har meddelat magistraten. Delgivning kan också ske per telefon, om inte ett skriftligt förfarande är nödvändigt på grund av sakens natur.

Om inte något annat följer av en begäran av boförvaltaren, kan borgenärerna och gäldenären tillställa boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag på det sätt som anges i 1 mom.

6 §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har anlänt med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Ett meddelande som har avsänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om det har anlänt så som bestäms i 10 och 11 § lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

7 §

Registret över konkursärenden

Om registret över konkursärenden bestäms särskilt.

23 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Omfattande konkursbon

Med *omfattande konkursbon* avses i denna lag konkursbon där konkursgäldenären är en

sammanslutning eller stiftelse som har uppfyllt minst två av följande tre villkor när konkursen börjar:

1) balansomslutningen enligt bokslutet för den senaste räkenskapsperioden överstiger 2 100 000 euro,

2) omsättningen eller motsvarande avkastning enligt bokslutet för den senaste räkenskapsperioden överstiger 4 200 000 euro,

3) sammanslutningen eller stiftelsen har i medeltal haft flera än 50 anställda under den senaste räkenskapsperioden.

2 §

Avgift för översändande av handlingar

Boförvaltaren kan ta ut en avgift för kopiering och översändande av en handling, om handlingen har översänts på gäldenärens eller en borgenärs begäran och kostnaderna för detta inte kan betraktas som sedvanliga.

Kostnaderna för översättning av en bevakningsskrift kan dras av från den utdelning som tillfaller borgenären, om skriften har tillhandahållits på ett språk som inte är officiellt språk i någon av Europeiska unionens medlemsstater och kostnaderna inte kan betraktas som obetydliga.

24 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

1 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs konkursstadgan av den 9 november 1868 (31/1868) jämte ändringar, nedan *den tidigare lagen*.

2 §

Övergångsbestämmelser

1. Om inte något annat bestäms i 1—13 mom., tillämpas denna lag på konkurser som börjar efter lagens ikraftträdande.

2. Om en konkursansökan är anhängig när denna lag träder i kraft, bestäms förutsätt-

ningarna för att en konkurs skall börja enligt den tidigare lagen. Gäldenären kan dock inte försättas i konkurs om ett hinder för detta finns enligt 2 kap. 2 § 2 mom. eller 4 § i denna lag.

3. Bestämmelserna i 4 kap. 1—5, 7 samt 9—12 § om gäldenärens ställning i konkursen tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande.

4. Bestämmelserna om boförvaltare i 8 kap. tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Bestämmelserna om boförvaltarens arvode tillämpas dock endast om boförvaltaren har förordnats efter lagens ikraftträdande. Har i konkursen förordnats en interimistisk boförvaltare före lagens ikraftträdande, tillämpas den tidigare lagen på den interimistiska boförvaltaren.

5. Bestämmelserna om den ersättning som skall betalas på grund av försummelse av bokföringen i 9 kap. 5 § tillämpas inte på försummelser som har skett före lagens ikraftträdande.

6. Bestämmelserna i denna lag om offentlig utredning tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande.

7. Bestämmelserna i 14 kap. om borgenärernas och boförvaltarens beslutanderätt och överföring av beslutanderätt tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Om borgenärerna under den tid som den tidigare lagen har varit i kraft har gett boförvaltaren rätt att besluta om någon åtgärd, gäller detta bemyndigande högst ett år efter att denna lag träder i kraft.

8. Bestämmelserna i 15 kap. om utövning av borgenärernas beslutanderätt tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. De skall dock inte tillämpas på ett borgenärssammanträde som har samman kallats före lagens ikraftträdande. Om konkursen har börjat innan denna lag träder i kraft, bestäms borgenärernas rösträtt enligt den tidigare lagen.

9. Med undantag för 10 och 12 §, tillämpas bestämmelserna i 17 kap. om vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet och om pantborgenärer även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande. Bestämmelserna tillämpas dock på så sätt att

a) 6 § inte tillämpas på avkastning som flutit in före lagens ikraftträdande,

b) 7 § 2 mom. inte tillämpas på kostnader som egendomens vård orsakat före lagens ikraftträdande,

c) 9 § inte tillämpas om pantskulden betalats före lagens ikraftträdande,

d) 11 och 13—15 § tillämpas först då det gått sex månader från lagens ikraftträdande och så att pantborgenären inte heller efter det har den anmälningsskyldighet som avses i 11 § 1 mom.

10. Vad som i 18 kap. 3—5 § föreskrivs om betalning av utdelning med stöd av boförvaltarens beslut och om förskott på utdelning tillämpas även om konkursen börjat före lagens ikraftträdande.

11. Bestämmelserna i 19 kap. om slutredovisning och utredning i efterhand tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande.

12. Bestämmelserna i 20 kap. om skädeståndsskyldighet tillämpas inte på skador

som har orsakats före lagens ikraftträdande.

13. Bestämmelserna i 21 kap. om förlikning tillämpas även om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande.

3 §

Hänvisningar

Om det i någon annan författning hänvisas till konkursstadgan eller till någon annan författning som upphävts genom denna lag, tillämpas motsvarande bestämmelse i denna lag.

Vad som i någon annan författning bestäms om en god man eller syssloman i ett konkursbo gäller den boförvaltare som avses i denna lag.

Vad som i någon annan författning bestäms om inställedag vid konkurs gäller den bevakningsdag som avses i 12 kap. 5 §.

2.

Lag**om ändring av lagen om återvinning till konkursbo**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 april 1991 om återvinning till konkursbo (758/1991) 23 §, 24 § 2 mom. och 25 §, av dessa lagrum 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 797/1998, som följer:

23 §

Talan om återvinning

Återvinning får yrkas av boförvaltaren och av en borgenär som har bevakat sin fordran i konkursen eller vars fordran annars har beaktats i utdelningsförteckningen. Detsamma gäller övriga yrkanden på konkursboets vägnar enligt denna lag.

Återvinning yrkas genom talan vid domstol eller genom anmärkning mot en bevakning. I stället för vid det forum som avses i 10 kap. rättegångsbalken kan talan väckas vid den domstol som har behandlat frågan om försätande i konkurs. Boförvaltaren kan även yrka återvinning genom att göra en invändning mot något annat yrkande som har framställts mot konkursboet.

Om gäldenären försätts i konkurs under ett företagssaneringsförfarande eller medan ett saneringsprogram gäller, kan boförvaltaren i utredarens ställe fortsätta att på konkursboets vägnar föra en återvinningstalan som är anhängig vid denna tidpunkt. Om talan har väckts av en borgenär, kan denne fortsätta att föra talan på konkursboets vägnar. På mot-

svarande sätt kan en borgenär fortsätta att föra en återvinningstalan som borgenären har väckt i anslutning till en privatpersons skuld-sanering. Talan får fortsättas under förutsättning att en anmälan om att talan fortsätts görs inom tre månader från den bevakningsdag som avses i 12 kap. 5 § konkurslagen (/20) till den domstol som behandlar återvinningstalan.

24 §

Väckande av talan

Har en borgenär väckt talan, skall domstolen ge boförvaltaren tillfälle att bli hörd i saken. Meddelande om sakens behandling får sändas till boförvaltaren med posten.

25 §

Efterbevakning

Väcks talan om återvinning så sent att en svarande som på grund av käromålet vill bevaka en fordran i konkursen inte kan göra

detta på bevakningsdagen, får han eller hon bevaka sin fordran efter bevakningsdagen, enligt vad som bestäms i 12 kap. 16 § konkurslagen. En likadan rätt har den som på grund av en invändning som nämns i 23 §

2 mom. får behov av att bevaka sin fordran i konkursen efter bevakningsdagen.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1992 om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning (1578/1992) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1098/1998, som följer:

4 §

Förmånsrätt för underhållsbidrag

Om gäldenären genom dom har ålagts eller genom avtal som fastställts av ett i 6 § soc i-
alvårdslagen (710/1982) avsett, av kommunen utsett kollegialt organ förbundet sig att periodvis betala underhållsbidrag till sitt barn, skall en sådan underhållsbidragsfordran som förfallit till betalning när konkursen inleds och en regressfordran som kommunen har med stöd av lagen om underhållstrygghet (671/1998) betalas efter de fordringar som

avses i 3 och 3 a §. Vid utmätning har fordringar som grundar sig på underhållsbidrag som förfallit till betalning innan utmätningen verkställs samma förmånsrätt. Angående fördelningen av de influtna medlen mellan det underhållsberättigade barnets fordran och kommunens regressfordran gäller lagen om underhållstrygghet.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

4.

Lag**om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 januari 1995 om övervakning av förvaltningen av konkursbon
 (109/1995) 1 § 2 mom., 3 §, 5 § 2 mom., 6 §, 7 § 2 och 3 mom., 8 § 1 mom. och 13 §, av
 dessa lagrum 1 § 4 mom. sådant det lyder i lag 897/2002 och 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag
 1219/1997, samt
fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

1 §

Konkursombudsmannen skall

1) följa verksamheten i konkursbon samt genom initiativ, råd och anvisningar främja och utveckla god boförvaltningssed,

2) övervaka att ett konkursbo sköts enligt lag och god boförvaltningssed och att boförvaltarna sköter sitt uppdrag,

3) vid behov sörja för att gäldenärens räkenskaper och verksamhet granskas,

4) vidta nödvändiga åtgärder då konkursombudsmannen har fått kännedom om försummelser eller missbruk eller andra omständigheter som kräver rättelse,

5) ha hand om den offentliga utredningen av konkursbon,

6) utföra andra uppgifter som i lag eller med stöd av lag på förts konkursombudsmannen.

Konkursombudsmannen kan av särskilda skäl besluta att staten påtar sig ansvaret för ett aktiebolags, ett andelslags och en stiftelses likvidationskostnader. Konkursombudsmannen kan då bestämma att likvidatorn på det sätt som konkursombudsmannen närmare föreskriver skall göra en sådan utredning om bolagets, andelslagets eller stiftelsens verksamhet som motsvarar gäldenärsutredningen enligt 9 kap. 2 § konkurslagen (/20).

3 §

En boförvaltare skall utan dröjsmål tillstå l-

la konkursombudsmannen de uppgifter och utredningar som konkursombudsmannen begärt och som behövs för övervakningen. Boförvaltare skall även i övrigt medverka till att konkursombudsmannen kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt. En boförvaltare har dessa skyldigheter också efter att hans eller hennes mandatperiod har upphört.

5 §

Kostnaderna för särskild granskning betalas av statens medel. Boförvaltare skall tillstå konkursombudsmannen en utredning över de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen och över de tillgångar som har inlutit till konkursboet på grund av åtgärderna. Om granskningen har varit behövlig för konkursboet, är boet på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten helt eller delvis betala kostnaderna för granskningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i konkursboet har samlats tillräckliga medel för betalningen av avgifterna. I fråga om avgifterna gäller i övrigt i tillämpliga delar lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

6 §

Konkursombudsmannen har rätt att delta i borgenärssammanträden och i borgenärsdelegationens sammanträden och att yttra sig

vid dem samt att i protokollet få antecknat de anmärkningar som konkursombudsmannen finner anledning till.

Konkursombudsmannen kan bestämma att boförvaltaren skall sammankalla borgenärs-sammanträdet. Också konkursombudsman-nen kan sammankalla sammanträdet, om det finns särskilda skäl till detta.

Konkursombudsmannen kan bistå en kon-kursgäldenär, borgenär eller boförvaltare i ett konkursärende eller en rättegång som har an-knytning till ett konkursärende, om ärendet är av allmän betydelse.

7 §

Domstolen kan på konkursombudsmannens ansökan skilja boförvaltaren från uppdraget på den grund som föreskrivs i 8 kap. 6 § konkurslagen. En ny boförvaltare skall vid behov förordnas med iakttagande av vad som bestäms i konkurslagen.

Domstolen kan på yrkande av konkursom-budsmannen nedsätta det arvode som borge-närerna har fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån har försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen skall främ-ställa sitt yrkande inom 30 dagar från den dag då det dokument som innehåller borge-närernas beslut har anlänt till konkursom-budsmannens byrå.

8 §

Konkursombudsmannen har enligt 4 § 1 mom. rätt att granska handlingar och andra upptagningar som tillhört konkursboet samt rätt att få de uppgifter som avses i 4 § 2 mom. och rätt att förordna att särskild

granskning skall förrättas också när konkur-sen har förfallit på grund av att medel saknas eller medlen är obetydliga.

13 §

Konkursombudsmannen kan förordna en av sina tjänstemän att föra konkursombuds-mannens talan vid domstol eller att bistå vid en rättegång. Konkursombudsmannen kan förordna en av sina tjänstemän eller någon annan person att utföra en bestämd uppgift som hänför sig till genomförandet av över-vakningen. Konkursombudsmannen kan för-ordna någon av tjänstemännen vid sin byrå till offentlig utredare.

Konkursombudsmannen kan anlita sak-kunniga.

15 a §

Annan offentlig utredare än den som avses i 13 § 1 mom. har rätt att söka ändring i ett beslut av konkursombudsmannen som gäller ersättning för kostnaderna för en offentlig ut-redning. Besvären skall anföras hos domsto-len inom 30 dagar efter att den offentliga ut-redaren har fått kännedom om konkursom-budsmannens beslut. Om den behöriga dom-stolen bestäms i konkurslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det 3 § 2 mom. som gäller när lagen träder i kraft skall tillämpas på en övervakare som har förordnats med stöd av 52 § 2 mom. kon-kursstadgan (31/1868).

På en särskild granskning som inte har slut-förts när lagen träder i kraft tillämpas 5 § 2 mom. i denna lag.

Om borgenärerna har beslutat om boförval-tarens arvode innan denna lag träder i kraft, tillämpas på arvodet vad som bestäms i det 7 § 2 mom. som gäller när lagen träder i kraft.

5.

Lag

om upphävande av 3 § lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn den 7 november 1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 § Genom denna lag upphävs 3 § lagen den 18 maj 1934 om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn den 7 november 1933 mellan Finland, Danmark, Island, Nor-	ge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs (333/1934). 2 § Denna lag träder i kraft den 20 .
---	--

6.

Lag

om ändring av utsökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 kap. utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895), sådant det lyder i lag /2003, en ny 96 a § som följer:

96 a § <i>Hur en konkurs inverkar på ett utsökningsärendes anhängighet</i> Ett utsökningsärende som är anhängigt när en konkurs börjar och som gäller en betalningsförpliktelse, vars verkställighet till följd	av konkursen inte kan fortsättas, förblir anhängigt under högst sex månader efter att konkursen har börjat. Om konkursen läggs ned, förfaller eller annars upphör tidigare, fortsätter verkställigheten av utsökningsärendet. Denna lag träder i kraft den 20 .
---	--

7.

Lag**om ändring av 9 och 16 § passlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i passlagen av den 22 augusti 1986 (642/1986) 9 § 2 mom. och 16 § 3 mom., sådana
de lyder i lag 14/1998, som följer:

9 §

Hinder för utfärdande av pass

Pass utfärdas inte för den som har meddelats reseförbud enligt 2 kap. 1 § tvångsmedelslagen (450/1987) eller 4 kap. 8 eller 9 § konkurslagen (/20).

16 §

Förutsättningar för omhändertagande av pass

Bestämmelser om överlämnande av pass till polisen utan beslut om indragning finns i 2 kap. 2 § 3 mom. tvångsmedelslagen och i 4 kap. 8 § 3 mom. konkurslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 10 kap. 2 § handelsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i handelsbalken 10 kap. 2 § 4 mom., sådant det lyder i lag 687/1988, som följer:

10 kap.

Om pant

2 §

Vid försäljning av en pant skall i övrigt i tillämpliga delar iakttas 4 och 8—10 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som

inte har hämtats (688/1988). Vid tillämpningen av nämnda lagrum gäller i fråga om panthavaren vad som i nämnda lag föreskrivs om näringsidkare och i fråga om pantägaren vad som i nämnda lag föreskrivs om beställare. Om pantägaren har försatts i konkurs skall 17 kap. konkurslagen (/20) tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 13 juni 1929 om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
(228/1929) 23 § som följer:

23 §

Om fullmaktsgivarens egendom överlämnas till konkurs, har en rättshandling som fullmäktigen därefter företar samma verkan som om fullmaktsgivaren hade företagit den.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före denna lags ikraftträdande, tillämpas i stället för denna lag den bestämmelse som gäller när denna lag träder i kraft.

10.

Lag**om ändring av 17 § lagen om borgen och tredjemanspant**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 mars 1999 om borgen och tredjemanspant (361/1999) 17 § 2 mom.
som följer:

17 §

Befrielse av gäldenären från ansvar

Borgenären får hos borgensmannen driva in fordran enligt huvudförpliktelsen på de tidigare villkoren, fastän villkoren för huvud-

förpliktelsen för gäldenärens vidkommande har ändrats i saneringsförfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) eller lagen om företagssanering (47/1993) eller genom förlikning som avses i 21 kap. konkurslagen (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 15 § lagen om inteckning i bil**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 15 december 1972 om inteckning i bil (810/1972) 15 § 2 mom. som följer:

15 §	de anteckningar som avses i 1 mom. skall kunna göras i registret.
_____	_____
Den som verkställer utmätning och beslag, den som meddelar skingringsförbud eller bo- förvaltaren skall utan dröjsmål till fordons- förvaltningscentralen sända uppgifter för att	_____
_____	Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag**om ändring av 1 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 15 juli 1988 om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats
(688/1988) 1 § 2 mom. som följer:

1 §	kurslagen (/20).
_____	_____
Om ägaren till saken har försatts i konkurs, tillämpas bestämmelserna i 17 kap. kon-	_____
_____	Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag**om ändring av 19 § handelsregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i handelsregisterlagen av den 2 februari 1979 (129/1979) 19 § som följer:

19 §

Om en i handelsregistret antecknad näringsidkares borgenärer har meddelats offentlig stämning, näringsidkaren har försatts i konkurs eller en domstol har bestämt att konkursen skall läggas ned eller förfalla eller om konkursbeslutet har upphävts, skall domstolen utan dröjsmål tillställa registermyndigheten meddelande om detta för anteck-

ning i registret.

Då boförvaltaren avgivit slutredovisning, skall den utan dröjsmål göra anmälan om slutredovisningen till registermyndigheten för anteckning i registret. Anmälan skall undertecknas av minst en medlem i konkursförvaltningen.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 17 § lagen om hypoteksbanker**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 23 december 1999 om hypoteksbanker (1240/1999) 17 § 1 mom., sådant det förstnämnda lyder i lag 1244/2000, som följer:

17 §

Ställningen för masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter och med säkerheter i offentliga samfund vid en hypoteksbanks likvidation eller konkurs

Innehavaren av ett masskuldebrev med sä-

kerheter i fastigheter har utan hinder av en hypoteksbanks likvidation eller konkurs rätt att enligt avtalsvillkoren och före andra fordringar för masskuldebrevslånets hela lånetid få prestationer ur de tillgångar som enligt 10 § har antecknats som säkerhet för masskuldebrevslånet. De medel som efter likvidationens eller konkursens början inflyter av

säkerheterna för masskuldebrevslånen skall antecknas i registret över masskuldebrevslån. I fråga om säkerheterna för masskuldebrevslånen gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 11 och 16 §, i 2 och 3 mom. i denna paragraf samt i 17 a § bestäms om de tillgångar som står som säkerhet för masskuldebrevslån. Vid en hypoteksbanks konkurs till-

lämpas 12 kap. 17 § konkurslagen (/20) på bevakningen av de fordringar som baserar sig på ett masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 8 § lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 8 § lagen den 25 januari 1993 om företagssanering (47/1993), sådant detta lagrum lyder delvis ändrat i lag 794/1998 och 461/1999, ett nytt 5 mom. som följer:

8 §

förordnandet till uppdraget.

Utredare

Domstolen skall ge utredaren ett intyg över _____

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag**om ändring av 3 § lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 § lagen den 26 november 1999 om vissa villkor vid värdepappers- och valuta-
 handel samt avvecklingssystem (1084/1999) ett nytt 3 mom. som följer:

3 §

Nettning vid konkurs

kan göras gällande utan hinder av de be-
 gränsningar gällande realiseringen av pant-
 satt egendom som anges i 17 kap. konkursla-
 gen (/20).

 Säkerheter som har ställts i enlighet med
 ett avvecklingsavtal som inbegriper säkerhet

 Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag**om ändring av 7 och 11 § lönegarantilagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lönegarantilagen av den 27 november 1998 (866/1998) 7 § 1 mom. och 11 §
 1 mom. som följer:

7 §

Bevakningsskyldighet

gjord förteckning enligt 13 § i denna lag över
 fordringar som grundar sig på arbetsförhåll-
 lande.

 Om arbetsgivaren har försatts i konkurs,
 skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till
 betalning enligt lönegarantin anmäla sin
 fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt
 som bestäms i 12 kap. 6 § konkurslagen (/20). Anmälningsskyldighet föreligger dock
 inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren

11 §

Behörig myndighet

 Lönegarantiansökan behandlas och beslut i

ärendet fattas av Arbetskrafts- och näringscentralen på arbetsgivarens hemort, om inte något annat har bestämts med stöd av 2 § 3 mom. lagen om Arbetskrafts- och näringscentraler (23/1997). Om det råder oklarhet i fråga om hemorten, behandlas ärendet av den Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område det arbete som avses i ansökan huvudsakligen har utförts. När arbetsgivaren är försatt i konkurs fattas beslutet av den æ-

Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område den domstol finns som enligt 7 kap. konkurslagen (/20) behandlar ett ärende som gäller arbetsgivarens konkurs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag**om ändring av 6 § lagen om lönegaranti för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 15 december 2000 om lönegaranti för sjömän (1108/2000) 6 § 1 mom.
som följer:

6 §

Bevakningsskyldighet

Om arbetsgivaren har försatts i konkurs,
skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till
betalning enligt lönegarantin anmäla sin
fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt
som bestäms i 12 kap. 6 § konkurslagen (/20). Anmälningsskyldighet föreligger dock
inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren

gjord förteckning enligt 11 § i denna lag över
fordringar som grundar sig på arbetsförhållande. För att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin skall arbetstagaren dessutom anmäla sin fordran och med denna för-
enad sjöpanträtt även vid en exekutiv auktion
på fartyget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 13 juni 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

2.

Lag**om ändring av lagen om återvinning till konkursbo**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 26 april 1991 om återvinning till konkursbo (758/1991) 23 §, 24 §
2 mom. och 25 §, av dessa lagrum 23 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 797/1998, som
följer:

Gällande lydelse

23 §

Talan om återvinning

Återvinning får yrkas av gode männen, sysslomännen och en borgenär som har bevakat sin fordran i konkursen. Detsamma gäller övriga yrkanden på konkursboets vägnar enligt denna lag.

Återvinning yrkas genom talan vid domstol eller genom anmärkning mot en bevakning. Gode männen och sysslomännen kan även yrka återvinning genom invändning mot något annat yrkande som har framställts mot konkursboet.

Om gäldenären försätts i konkurs under ett företagssaneringsförfarande eller medan ett saneringsprogram gäller, kan gode männen eller sysslomännen i utredarens ställe fortsätta att på konkursboets vägnar föra en återvinningstalan som är anhängig vid denna tidpunkt. Om talan har väckts av en borgenär, kan denne fortsätta att föra talan på konkursboets vägnar. På motsvarande sätt kan borgenären fortsätta att föra en återvin-

Föreslagen lydelse

23 §

Talan om återvinning

Återvinning får yrkas av *boförvaltaren och av* en borgenär som har bevakat sin fordran i konkursen *eller vars fordran an- nars har beaktats i utdelningsförteckningen.* Detsamma gäller övriga yrkanden på konkursboets vägnar enligt denna lag.

Återvinning yrkas genom talan vid domstol eller genom anmärkning mot en bevakning. *I stället för vid det forum som avses i 10 kap. rättegångsbalken kan talan väckas vid den domstol som har behandlat frågan om försättande i konkurs. Boförvaltaren kan även yrka återvinning genom att göra en in- vändning mot något annat yrkande som har framställts mot konkursboet.*

Om gäldenären försätts i konkurs under ett företagssaneringsförfarande eller medan ett saneringsprogram gäller, kan *boförvaltaren* i utredarens ställe fortsätta att på konkursboets vägnar föra en återvinningstalan som är anhängig vid denna tidpunkt. Om talan har väckts av en borgenär, kan denne fortsätta att föra talan på konkursboets vägnar. På motsvarande sätt kan *en borgenär* fortsätta att föra en återvinningstalan som *borgenä-*

ningstalan som han har väckt i anslutning till skuldsanering för en privatperson. Talan får fortsättas under förutsättning att anmälan därom inom tre månader från inställelsedagen görs till den domstol som behandlar återvinningstalan.

ren har väckt i anslutning till en privatpersons skuldsanering. Talan får fortsättas under förutsättning att en anmälan om att talan fortsätts görs inom tre månader från den bevakningsdag som avses i 12 kap. 5 § konkurslagen (/20) till den domstol som behandlar återvinningstalan.

24 §

Väckande av talan

Har en borgenär väckt talan, skall domstolen ge gode männen eller sysslomännen tillfälle att bli hörda i saken. Meddelande om sakens behandling får sändas till gode männen och sysslomännen med posten.

Har en borgenär väckt talan, skall domstolen ge *boförvaltaren* tillfälle att bli *hörd* i saken. Meddelande om sakens behandling får sändas till *boförvaltaren* med posten.

25 §

Efterbevakning

Väcks talan om återvinning så sent att en svarande som med anledning av käromålet vill bevaka en fordran i konkursen inte kan göra detta på inställelsedagen, får han bevaka sin fordran efter nämnda dag. Fastställs fordringen till betalning och har till borgenärerna redan utdelats tillgångar ur boet, får han från vad han skall återbära till boet räkna av vad han skulle ha fått som utdelning, om han hade bevakat sin fordran på inställelsedagen. Samma rätt har den som med anledning av en invändning som nämns i 23 § 2 mom. får behov av att bevaka sin fordran i konkursen efter inställelsedagen.

25 §

Efterbevakning

Väcks talan om återvinning så sent att en svarande som *på grund* av käromålet vill bevaka en fordran i konkursen inte kan göra detta på *bevakningsdagen*, får han *eller hon* bevaka sin fordran efter *bevakningsdagen*, enligt vad som bestäms i 12 kap. 16 § konkurslagen. En likadan rätt har den som *på grund* av en invändning som nämns i 23 § 2 mom. får behov av att bevaka sin fordran i konkursen efter *bevakningsdagen*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 4 § lagen om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 december 1992 om den ordning i vilken borgenärer skall få betalning
(1578/1992) 4 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1098/1998, som följer:

Gällande lydelse

4 §

Förmånsrätt för underhållsbidrag

Om gäldenären genom dom har ålagts deler genom avtal som fastställts av ett i 6 § socialvårdslagen (710/1982) avsett, av kommunen utsett kollegialt organ förbundit sig att periodvis betala underhållsbidrag till sitt barn, skall en sådan underhållsbidragsfordran som förfallit till betalning när konkursen inleds *eller som förfaller till betalning efter att konkursen inletts och innan konkursdomen avkunnats* och en regressfordran som kommunen har med stöd av lagen om underhållstrygghet (671/1998) betalas efter de fordringar som avses i 3 och 3 a §. Vid utmätning har fordringar som grundar sig på underhållsbidrag som förfallit till betalning innan utmätningen verkställs motsvarande förmånsrätt. Angående fördelningen av de inlutna medlen mellan det underhållsberättigade barnets fordran och kommunens regressfordran gäller lagen om underhållstrygghet.

Föreslagen lydelse

4 §

Förmånsrätt för underhållsbidrag

Om gäldenären genom dom har ålagts deler genom avtal som fastställts av ett i 6 § socialvårdslagen (710/1982) avsett, av kommunen utsett kollegialt organ förbundit sig att periodvis betala underhållsbidrag till sitt barn, skall en sådan underhållsbidragsfordran som förfallit till betalning när konkursen inleds och en regressfordran som kommunen har med stöd av lagen om underhållstrygghet (671/1998) betalas efter de fordringar som avses i 3 och 3 a §. Vid utmätning har fordringar som grundar sig på underhållsbidrag som förfallit till betalning innan utmätningen verkställs *samma* förmånsrätt. Angående fördelningen av de inlutna medlen mellan det underhållsberättigade barnets fordran och kommunens regressfordran gäller lagen om underhållstrygghet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före lagens ikraftträdande, tillämpas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet.

4.

Lag**om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 januari 1995 om övervakning av förvaltningen av konkursbon
 (109/1995) 1 § 2 mom., 3 §, 5 § 2 mom., 6 §, 7 § 2 och 3 mom., 8 § 1 mom. och 13 §, av
 dessa lagrum 1 § 4 mom. sådant det lyder i lag 897/2002 och 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag
 1219/1997, samt
fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Konkursombudsmannen skall

- 1) följa verksamheten i konkursbon samt genom initiativ, råd och anvisningar främja och utveckla god boförvaltningssed,
- 2) övervaka att ett konkursbo sköts enligt lag och god boförvaltningssed och att boförvaltarna sköter sitt uppdrag *på behörigt sätt*,
- 3) vid behov sörja för att gäldenärens räkenskaper och verksamhet granskas,
- 4) vidta nödvändiga åtgärder då han fått kännedom om försummelser och missbruk eller andra omständigheter som kräver rättelse *samt*
- 5) utföra andra uppgifter som i lag eller förordning tilldelats honom.

Konkursombudsmannen kan av särskilda skäl besluta att staten påtar sig ansvaret för ett aktiebolags, ett andelslags och en stiftelses likvidationskostnader. Konkursombudsmannen kan då bestämma att likvidatorn på det sätt som konkursombudsmannen närmare föreskriver skall göra en sådan *utredning* om bolagets, andelslagets eller stiftelsens verksamhet som motsvarar *utredningen enligt 50 b § 1 mom. konkursstadgan (31/1868)*.

Konkursombudsmannen skall

- 1) följa verksamheten i konkursbon samt genom initiativ, råd och anvisningar främja och utveckla god boförvaltningssed,
- 2) övervaka att ett konkursbo sköts enligt lag och god boförvaltningssed och att boförvaltarna sköter sitt uppdrag,
- 3) vid behov sörja för att gäldenärens räkenskaper och verksamhet granskas,
- 4) vidta nödvändiga åtgärder då *konkursombudsmannen har* fått kännedom om försummelser *eller* missbruk eller andra omständigheter som kräver rättelse,
- 5) *ha hand om den offentliga utredningen av konkursbon*,
- 6) utföra andra uppgifter som i lag eller *med stöd av lag på förts konkursombudsmannen*.

Konkursombudsmannen kan av särskilda skäl besluta att staten påtar sig ansvaret för ett aktiebolags, ett andelslags och en stiftelses likvidationskostnader. Konkursombudsmannen kan då bestämma att likvidatorn på det sätt som konkursombudsmannen närmare föreskriver skall göra en sådan *utredning* om bolagets, andelslagets eller stiftelsens verksamhet som motsvarar *gäldenärsutredningen enligt 9 kap. 2 § konkurslagen (/20)*.

3 §

En *interimistisk* boförvaltare, *god man och syssloman (boförvaltare)* skall utan dröjsmål på konkursombudsmannens begäran tillställa honom uppgifter och utredningar som behövs för övervakningen. De skall även i övrigt medverka till att konkursombudsmannen kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt. En boförvaltare har dessa skyldigheter även efter att hans mandatperiod har upphört.

Vad 1 mom. stadgar om boförvaltare gäller också övervakare som förordnas enligt 52 § 2 mom. konkursstadgan.

3 §

En boförvaltare skall utan dröjsmål *tillställa konkursombudsmannen de uppgifter och utredningar som konkursombudsmannen begärt och* som behövs för övervakningen. *Boförvaltaren* skall även i övrigt medverka till att konkursombudsmannen kan sköta sitt uppdrag på behörigt sätt. En boförvaltare har dessa skyldigheter *också* efter att hans *eller hennes* mandatperiod har upphört.

5 §

Kostnaderna för särskild granskning betalas av statens medel. Om granskningen har varit behövlig för konkursboet är det skyldigt att till staten betala *de totala* kostnaderna för granskningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet *också* först efter det att i konkursboet har samlats tillräckliga medel för betalningen av avgifterna. Beträffande avgifterna iakttas i övrigt i tillämpliga delar lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

Kostnaderna för särskild granskning betalas av statens medel. *Boförvaltaren skall tillställa konkursombudsmannen en utredning över de åtgärder som konkursboet har vidtagit på grund av granskningen och över de tillgångar som har influtit till konkursboet på grund av åtgärder.* Om granskningen har varit behövlig för konkursboet, är boet på yrkande av konkursombudsmannen skyldigt att till staten *helt eller delvis* betala kostnaderna för granskningen. Konkursboet kan påföras betalningsskyldighet först efter att det i konkursboet har samlats tillräckliga medel för betalningen av avgifterna. *I fråga om avgifterna gäller i övrigt i tillämpliga delar lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).*

6 §

Konkursombudsmannen har rätt att delta i borgenärssammanträden och att yttra sig vid dem samt att i protokollet få antecknat de anmärkningar som han finner anledning till.

Konkursombudsmannen kan bistå en kon-

6 §

Konkursombudsmannen har rätt att delta i borgenärssammanträden och *i borgenärssdelegationens sammanträden* och att yttra sig vid dem samt att i protokollet få antecknat de anmärkningar som *konkursombudsmannen* finner anledning till.

Konkursombudsmannen kan bestämma att boförvaltaren skall sammankalla borgenärssammanträdet. Också konkursombudsmannen kan sammankalla sammanträdet, om det finns särskilda skäl till detta.

Konkursombudsmannen kan bistå en kon-

kursgäldenär, borgenär eller boförvaltare i ett konkursärende eller *vid* en rättegång som anknyter till ett konkursärende, om ärendet är av allmän betydelse.

kursgäldenär, borgenär eller boförvaltare i ett konkursärende eller en rättegång som *har anknytning* till ett konkursärende, om ärendet är av allmän betydelse.

7 §

Domstolen kan på konkursombudsmannens ansökan skilja boförvaltaren från hans uppdrag på de grunder som anges i 61 § konkursstadgan. En ny boförvaltare skall vid behov förordnas med iakttagande av 50 eller 51 § konkursstadgan.

Domstolen kan på konkursombudsmannens *ansökan* nedsätta det arvode som borgenärerna fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som skall anses skäligt. Yrkandet skall framföras inom 30 dagar från den dag då borgenärerna fattade beslut om boförvaltarens arvode.

Domstolen kan på konkursombudsmannens ansökan skilja boförvaltaren från *uppdraget* på den grund som *föreskrivs* i 8 kap. 6 § *konkurslagen*. En ny boförvaltare skall vid behov förordnas med iakttagande av *vad som bestäms i konkurslagen*.

Domstolen kan på *yrkande av konkursombudsmannen* nedsätta det arvode som borgenärerna har fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån *har* försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som *kan* anses skäligt. *Konkursombudsmannen* skall *framställa sitt yrkande* inom 30 dagar från den dag då *det dokument som innehåller borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå*.

8 §

Konkursombudsmannen har enligt 4 § 1 mom. rätt att granska handlingar och andra upptagningar som tillhört konkursboet samt rätt att få de uppgifter som avses i 4 § 2 mom. och rätt att förordna att särskild granskning skall förrättas också när konkursen har förfallit *på grund av brist på medel*.

8 §

Konkursombudsmannen har enligt 4 § 1 mom. rätt att granska handlingar och andra upptagningar som tillhört konkursboet samt rätt att få de uppgifter som avses i 4 § 2 mom. och rätt att förordna att särskild granskning skall förrättas också när konkursen har förfallit *på grund av att medel saknas eller medlen är obetydliga*.

13 §

Konkursombudsmannen kan förordna en tjänsteman *som lyder under honom* att föra konkursombudsmannens talan vid domstol eller att bistå vid en rättegång. Konkursombudsmannen kan förordna en tjänsteman *som lyder under honom* eller någon annan person att utföra en bestämd uppgift som hänför sig till genomförandet av övervakningen.

13 §

Konkursombudsmannen kan förordna en *av sina tjänstemän* att föra konkursombudsmannens talan vid domstol eller att *bistå* vid en rättegång. Konkursombudsmannen kan förordna en *av sina tjänstemän* eller någon annan person att utföra en bestämd uppgift som hänför sig till genomförandet av övervakningen. *Konkursombudsmannen kan förordna någon av tjänstemännen vid sin byrå till offentlig utredare.*

Konkursombudsmannen kan anlita sak-

kunniga.

15 a §

Annan offentlig utredare än den som avses i 13 § 1 mom. har rätt att söka ändring i ett beslut av konkursombudsmannen som gäller ersättning för kostnaderna för en offentlig utredning. Besvären skall anföras hos domstolen inom 30 dagar efter att den offentliga utredaren har fått kännedom om konkursombudsmannens beslut. Om den behöriga domstolen bestäms i konkurslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Det 3 § 2 mom. som gäller när lagen träder i kraft skall tillämpas på en övervakare som har förordnats med stöd av 52 § 2 mom. konkursstadgan (31/1868).

På en särskild granskning som inte har slutförts när lagen träder i kraft tillämpas 5 § 2 mom. i denna lag.

Om borgenärerna har beslutat om boförvaltarens arvode innan denna lag träder i kraft, tillämpas på arvodet vad som bestäms i det 7 § 2 mom. som gäller när lagen träder i kraft.

5.

Lag

om upphävande av 3 § lagen om godkännande och verkställighet av den i Köpenhamn den 7 november 1933 mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen angående konkurs

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Gällande lydelse

3 §

Göres vid konkursdomstol i Finland jäv mot fordran, som bevakats av borgenär i annan fördragsslutande stat, och är borgenären ej, själv eller genom ombud, närvarande vid upprop i konkursen, skall så förfaras som i 96 § konkursstadgan sägs och borgenären av rättens ordförande underrättas, att saken lämnats beroende på särskild rättegång.

Föreslagen lydelse

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av utsökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 3 kap. utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895), sådant det lyder i lag
 /2003, en ny 96 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

96 a §

*Hur en konkurs inverkar på ett utsökningss-
 ärendes anhängighet*

*Ett utsökningsärende som är anhängigt
 när en konkurs börjar och som gäller en be-
 talningsförpliktelse, vars verkställighet till
 följd av konkursen inte kan fortsättas, för-
 blir anhängigt under högst sex månader ef-
 ter att konkursen har börjat. Om konkursen
 läggs ned, förfaller eller annars upphör i-
 digare, fortsätter verkställigheten av utsök-
 ningsärendet.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av 9 och 16 § passlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i passlagen av den 22 augusti 1986 (642/1986) 9 § 2 mom. och 16 § 3 mom., sådana
de lyder i lag 14/1998, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Hinder för utfärdande av pass

Pass utfärdas inte för den som meddelats
reseförbud enligt 2 kap. 1 § tvångsmedelsla-
gen (450/1987) eller för den som meddelats
utreseförbud eller förbud mot utfärdande av
pass enligt 6 a § 1 mom. 1 punkten eller
38 § konkursstadgan (31/1868).

Pass utfärdas inte för den som *har* medde-
lats reseförbud enligt 2 kap. 1 § tvångsme-
delslagen (450/1987) eller 4 kap. 8 eller 9 §
konkurslagen (/20).

16 §

Förutsättningar för omhändertagande av pass

Bestämmelser om överlämnande av pass
till polisen utan beslut om indragning finns i
2 kap. 2 § 3 mom. tvångsmedelslagen och i
38 § konkursstadgan.

Bestämmelser om överlämnande av pass
till polisen utan beslut om indragning finns i
2 kap. 2 § 3 mom. tvångsmedelslagen och i
4 kap. 8 § 3 mom. *konkurslagen*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 10 kap. 2 § handelsbalken**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i handelsbalken 10 kap. 2 § 4 mom., sådant det lyder i lag 687/1988, som följer:

Gällande lydelse

10 kap.

Om pant och borgen

2 §

Vid försäljning av en pant skall i övrigt i tillämpliga delar iakttas 4 och 8—10 §§ lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats (688/88). Därvid tillämpas på panthavaren vad nämnda lag stadgar om näringsidkare och på pantägaren vad den stadgar om beställare. Har pantägaren försatts i konkurs, skall 76 § konkursstadgan tillämpas.

Föreslagen lydelse

10 kap.

Om pant

2 §

Vid försäljning av en pant skall i övrigt i tillämpliga delar iakttas 4 och 8—10 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats (688/1988). *Vid tillämpningen av nämnda lagrum gäller i fråga om panthavaren vad som i nämnda lag föreskrivs om näringsidkare och i fråga om pantägaren vad som i nämnda lag föreskrivs om beställare. Om pantägaren har försatts i konkurs skall 17 kap. konkurslagen (/20) tillämpas.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 23 § lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 13 juni 1929 om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område
(228/1929) 23 § som följer:

Gällande lydelse

23 §

Varder fullmaktsgivarens egendom avträdd till konkurs, vare rättshandling, som fullmäktigen därefter företager, icke bindande för konkursboet.

Föreslagen lydelse

23 §

Om fullmaktsgivarens egendom överlämnas till konkurs, har en rättshandling som fullmäktigen därefter företar samma verkan som om fullmaktsgivaren hade företagit den

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före denna lags ikraftträdande, tillämpas i stället för denna lag den bestämmelse som gäller när denna lag träder i kraft.

10.

Lag**om ändring av 17 § lagen om borgen och tredjemanspant**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 mars 1999 om borgen och tredjemanspant (361/1999) 17 § 2 mom.
som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Befrielse av gäldenären från ansvar

Borgenären får hos borgensmannen driva in fordran enligt huvudförpliktelsen på de tidigare villkoren, fastän villkoren för huvudförpliktelsen för gäldenärens vidkommande har ändrats i saneringsförfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) eller lagen om företagssanering (47/1993).

Borgenären får hos borgensmannen driva in fordran enligt huvudförpliktelsen på de tidigare villkoren, fastän villkoren för huvudförpliktelsen för gäldenärens vidkommande har ändrats i saneringsförfarande enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) eller lagen om företagssanering (47/1993) *eller genom förlikning som avses i 21 kap. konkurslagen (/20)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag**om ändring av 15 § lagen om inteckning i bil**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 15 december 1972 om inteckning i bil (810/1972) 15 § 2 mom. som föl-
jer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

15 §

Den som verkställer utmätning och beslag
eller meddelar skingringsförbud, eller ock
konkursdomstolen skall ofördröjligen till
bilregistercentralen insända uppgifter för in-
förande i registret av ovan i 1 mom. nämnda
anteckningar.

Den som verkställer utmätning och beslag,
den som meddelar skingringsförbud eller
boförvaltaren skall utan dröjsmål till for-
donsförvaltningscentralen sända uppgifter
för att de anteckningar som avses i 1 mom.
skall kunna göras i registret.

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag**om ändring av 1 § lagen om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats**

I enlighet med riksdagens beslut
 ändras i lagen den 15 juli 1988 om näringsidkares rätt att sälja saker som inte har hämtats
 (688/1988) 1 § 2 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Om ägaren till saken har försatts i konkurs, tillämpas 76 § konkursstadgan.

Om ägaren till saken har försatts i konkurs, tillämpas *bestämmelserna i 17 kap. konkurslagen (/20)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

13.

Lag**om ändring av 19 § handelsregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i handelsregisterlagen av den 2 februari 1979 (129/1979) 19 § som följer:

Gällande lydelse

19 §

Har i handelsregistret antecknad näringsidkares gäldenärer meddelats offentlig stämning eller har näringsidkaren avträtt sin egendom till konkurs eller har beslut fattats om att näringsidkarens egendom skall avträdas till konkurs eller har domstol förordnat, att konkurs skall avskrivas på grund av gäldenärens ringa tillgångar, eller har konkursbeslutet upphävts, skall domstolen eller dess ordförande utan dröjsmål tillställa registermyndigheten meddelande härom för anteckning i registret.

Då konkursförvaltningen avgivit slutredovisning, skall den utan dröjsmål göra anmälan om slutredovisningen till registermyndigheten för anteckning i registret. Anmälan skall undertecknas av minst en medlem i konkursförvaltningen.

Föreslagen lydelse

19 §

Om en i handelsregistret antecknad näringsidkares borgenärer har meddelats offentlig stämning, näringsidkaren har försatts i konkurs eller en domstol har bestämt att konkursen skall läggas ned eller förfalla deler om konkursbeslutet har upphävts, skall domstolen utan dröjsmål tillställa registermyndigheten meddelande om detta för anteckning i registret.

Då boförvaltaren avgivit slutredovisning, skall den utan dröjsmål göra anmälan om slutredovisningen till registermyndigheten för anteckning i registret. Anmälan skall undertecknas av minst en medlem i konkursförvaltningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 17 § lagen om hypoteksbanker**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 23 december 1999 om hypoteksbanker (1240/1999) 17 § 1 mom., sådant
det förstnämnda lyder i lag 1244/2000, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Ställningen för masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter och med säkerheter i offentliga samfund vid en hypoteksbanks likvidation eller konkurs

Innehavaren av ett masskuldebrev med säkerheter i fastigheter har utan hinder av en hypoteksbanks likvidation eller konkurs rätt att enligt avtalsvillkoren och före andra fordringar för masskuldebrevslånets hela lånetid få prestationer ur de tillgångar som enligt 10 § har antecknats som säkerhet för masskuldebrevslånet. De medel som efter likvidationens eller konkursens början inflyter av säkerheterna för masskuldebrevslånen skall antecknas i registret över masskuldebrevslån, och i fråga om dem iakttas dessutom i tillämpliga delar vad som i 11 och 16 §, nedan i denna paragraf och i 17 a § bestäms om de tillgångar som står som säkerhet för masskuldebrevslån. Vid en hypoteksbanks konkurs tillämpas 110 a § konkursstadgan (31/1868) på bevakningen av de fordringar som baserar sig på ett masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter.

Föreslagen lydelse

17 §

Ställningen för masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter och med säkerheter i offentliga samfund vid en hypoteksbanks likvidation eller konkurs

Innehavaren av ett masskuldebrev med säkerheter i fastigheter har utan hinder av en hypoteksbanks likvidation eller konkurs rätt att enligt avtalsvillkoren och före andra fordringar för masskuldebrevslånets hela lånetid få prestationer ur de tillgångar som enligt 10 § har antecknats som säkerhet för masskuldebrevslånet. De medel som efter likvidationens eller konkursens början inflyter av säkerheterna för masskuldebrevslånen skall antecknas i registret över masskuldebrevslån. I fråga om säkerheterna för masskuldebrevslånen gäller dessutom i tillämpliga delar vad som i 11 och 16 §, i 2 och 3 mom. i denna paragraf samt i 17 a § bestäms om de tillgångar som står som säkerhet för masskuldebrevslån. Vid en hypoteksbanks konkurs tillämpas 12 kap. 17 § konkurslagen (/20) på bevakningen av de fordringar som baserar sig på ett masskuldebrevslån med säkerheter i fastigheter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag**om ändring av 8 § lagen om företagssanering**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 8 § lagen den 25 januari 1993 om företagssanering (47/1993), sådant detta lagrum
lyder delvis ändrat i lag 794/1998 och 461/1999, ett nytt 5 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Uttredare

Domstolen skall ge utredaren ett intyg
över förordnandet till uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

16.

Lag

om ändring av 3 § lagen om vissa villkor vid värdepappers- och valutahandel samt avvecklingssystem

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 3 § lagen den 26 november 1999 om vissa villkor vid värdepappers- och valuta-
handel samt avvecklingssystem (1084/1999) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Nettning vid konkurs

Säkerheter som har ställts i enlighet med
ett avvecklingsavtal som inbegriper säkerhet
kan göras gällande utan hinder av de be-
gränsningar gällande realiseringen av pant-
satt egendom som anges i 17 kap. kon-
kurslagen (/20).

Denna lag träder i kraft den 20 .

17.

Lag**om ändring av 7 och 11 § lönegarantilagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lönegarantilagen av den 27 november 1998 (866/1998) 7 § 1 mom. och 11 §
1 mom. som följer:

Gällande lydelse

7 §

Bevakningsskyldighet

Om arbetsgivaren har försatts i konkurs, skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin anmäla sin fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt som bestäms i 19 § konkursstadgan (31/1868). Anmälningsskyldighet föreligger dock inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren gjord förteckning enligt 13 § över fordringar som grundar sig på arbetsförhållande.

11 §

Behörig myndighet

Lönegarantiansökan behandlas och beslut i ärendet fattas av Arbetskrafts- och näringscentralen på arbetsgivarens hemort, om inte något annat har bestämts med stöd av 2 § 3 mom. lagen om Arbetskrafts- och näringscentraler (23/1997). Om det råder oklarhet i fråga om hemorten, behandlas ärendet av den Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område det arbete som avses i ansökan huvudsakligen har utförts. När arbetsgivaren är försatt i konkurs fattas beslutet av den Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område den domstol finns som med stöd av

Föreslagen lydelse

7 §

Bevakningsskyldighet

Om arbetsgivaren har försatts i konkurs, skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin anmäla sin fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt som bestäms i 12 kap. 6 § konkurslagen (20). Anmälningsskyldighet föreligger dock inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren gjord förteckning enligt 13 § i denna lag över fordringar som grundar sig på arbetsförhållande.

11 §

Behörig myndighet

Lönegarantiansökan behandlas och beslut i ärendet fattas av Arbetskrafts- och näringscentralen på arbetsgivarens hemort, om inte något annat har bestämts med stöd av 2 § 3 mom. lagen om Arbetskrafts- och näringscentraler (23/1997). Om det råder oklarhet i fråga om hemorten, behandlas ärendet av den Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område det arbete som avses i ansökan huvudsakligen har utförts. När arbetsgivaren är försatt i konkurs fattas beslutet av den Arbetskrafts- och näringscentral inom vars område den domstol finns som enligt 7 kap.

Gällande lydelse

1 a § konkursstadgan behandlar ett ärende
som gäller arbetsgivarens konkurs.

Föreslagen lydelse

konkurslagen (/20) behandlar ett ärende
som gäller arbetsgivarens konkurs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

18.

Lag**om ändring av 6 § lagen om lönegaranti för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 15 december 2000 om lönegaranti för sjömän (1108/2000) 6 § 1 mom.
 som följer:

Gällande lydelse

6 §

Bevakningsskyldighet

Om arbetsgivaren har försatts i konkurs, skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin anmäla sin fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt som bestäms i 19 § konkursstadgan (31/1868). Anmälningsskyldighet föreligger dock inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren gjord förteckning enligt 11 § över fordringar som grundar sig på arbetsförhållande. För att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin skall arbetstagaren dessutom anmäla sin fordran och med denna förenad sjöpanträtt även vid en exekutiv auktion på fartyget.

Föreslagen lydelse

6 §

Bevakningsskyldighet

Om arbetsgivaren har försatts i konkurs, skall arbetstagaren för att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin anmäla sin fordran i arbetsgivarens konkurs på det sätt som bestäms i 12 kap. 6 § konkurslagen (/20). Anmälningsskyldighet föreligger dock inte, om fordran ingår i en av boförvaltaren gjord förteckning enligt 11 § i denna lag över fordringar som grundar sig på arbetsförhållande. För att bevara sin rätt till betalning enligt lönegarantin skall arbetstagaren dessutom anmäla sin fordran och med denna förenad sjöpanträtt även vid en exekutiv auktion på fartyget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Bilaga 2***INNEHÅLLET I FÖRSLAGET TILL KONKURSLAG****1 kap. Allmänna bestämmelser**

- 1 §. Konkurs
- 2 §. Lagens tillämpning
- 3 §. Vem som kan försättas i konkurs
- 4 §. När konkursen börjar
- 5 §. Konkursfordringar
- 6 §. Skuldansvaret efter konkurs

2 kap. Föresättningar för att försätta en gäldenär i konkurs

- 1 §. Insolvens som konkursföresättning
- 2 §. En borgenärs rätt att yrka att gäldenären försätts i konkurs
- 3 §. Presumtion om insolvens
- 4 §. Säkerhet som hinder för att försätta en gäldenär i konkurs
- 5 §. Överskudsättning som föresättning för konkurs

3 kap. Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

- 1 §. Gäldenären förlorar sin bestämmanderätt
- 2 §. Godtrosskydd
- 3 §. Rättegångar som gäller egendom som ingår i konkursboet
- 4 §. Rättegång eller annat förfarande som gäller en konkursfordran
- 5 §. Inledande av separat verkställighet
- 6 §. Rätt att fortsätta separat verkställighet
- 7 §. Konkursboets ställning vid utökningsbesvär och tvist om verkställighet
- 8 §. Konkursboets rätt att tillträda gäldenärens avtal
- 9 §. När en fordran anses förfallen till betalning
- 10 §. Preskription
- 11 §. Rättsverkningarnas giltighetstid
- 12 §. Skyldighet att ge tillfälle till utmätning

4 kap. Gäldenärens ställning i konkursen

- 1 §. Hur gäldenären skall bemötas
- 2 §. Gäldenärens rätt att få uppgifter samt hur gäldenären skall höras
- 3 §. Gäldenärens rätt till bidrag
- 4 §. Meddelanden och andra försändelser till gäldenären
- 5 §. Gäldenärens skyldighet att medverka och att lämna uppgifter
- 6 §. Skyldighet att bestyrka boförteckningen och att lämna uppgifter
- 7 §. Gäldenärens rätt till kostnadsersättning
- 8 §. Säkringsåtgärder innan en gäldenär försätts i konkurs
- 9 §. Utreseförbud efter att konkursen har börjat
- 10 §. Behandlingen av ärenden som gäller säkringsåtgärder
- 11 §. Tvångsmedel mot gäldenären
- 12 §. Gäldenären
- 13 §. Begränsningar av gäldenärens behörighet

5 kap. Egendom som ingår i konkursboet

- 1 §. Allmänna bestämmelser om egendom som ingår i konkursboet
- 2 §. Utländsk egendom som del av konkursboet i vissa fall
- 3 §. Egendom som omfattas av en utmätnings- eller överlåtelsebegränsning
- 4 §. Bokföringsmaterialet
- 5 §. Rätten till arv eller testamente
- 6 §. Egendom som tillhör en utomstående
- 7 §. Ägarförbehåll och återtagningsrätt
- 8 §. När konkursboet i någon annans ställe tillträder ett villkorligt överlåtelseavtal
- 9 §. Särskilda bestämmelser om återtagande och uppgörelse
- 10 §. Finansbolags och andra förvärvares ställning
- 11 §. Åsidosättande av ett konstgjort förmögenhetsarrangemang

6 kap. Kvittning i konkurs

- 1 §. Allmänna bestämmelser om en borgenärs rätt till kvittning
- 2 §. Begränsningar i borgenärens rätt till kvittning
- 3 §. Uppkomsten av en regressfordran
- 4 §. Ersättning för överlåtelse av en fordran
- 5 §. Särskild bestämmelse om kreditinstitut

7 kap. Förfarandet i domstol

- 1 §. Internationell behörighet
- 2 §. Behörig domstol i ett ärende som gäller försättande i konkurs
- 3 §. Behörig domstol i andra ärenden som gäller konkursen
- 4 §. Behandlingsordningen
- 5 §. Konkursansökan
- 6 §. Överföring av en ansökan
- 7 §. Verkningsarna av att en ansökan överförs
- 8 §. Behandlingen av en borgenärs ansökan
- 9 §. Flera ansökningar
- 10 §. Åklagarens ställning vid behandlingen av ett ärende
- 11 §. Domstolens utredningsskyldighet
- 12 §. Beslutet att försätta gäldenären i konkurs
- 13 §. Nedläggning av en konkurs
- 14 §. Kostnaderna för deltagande i förfarandet
- 15 §. Brådskanie behandling av ändringsansökan

8 kap. Boförvaltare

- 1 §. Förordnande av boförvaltare
- 2 §. Tillfällig boförvaltare
- 3 §. Förordnande av boförvaltare inom en koncern
- 4 §. Särskilt förordnande av boförvaltare
- 5 §. Boförvaltarens behörighet
- 6 §. Skiljande av en boförvaltare från uppdraget
- 7 §. Boförvaltarens arvode
- 8 §. Boförvaltarens arvode när konkursen upphör
- 9 §. Boförvaltarens rätt att få uppgifter
- 10 §. Tvångsmedel
- 11 §. Boförvaltarens redovisningsskyldighet när uppdraget upphör

9 kap. Utredningen av konkursboet och gäldenärens bokföring

- 1 §. Boförteckningen
- 2 §. Gäldenärsutredningen
- 3 §. Skyldighet att slutföra gäldenärens bokföring
- 4 §. Särskild granskning
- 5 §. Ersättning för försummelse av bokföringen

10 kap. När en konkurs förfaller

- 1 §. Föresättningar för att en konkurs skall förfalla
- 2 §. Framställning om att konkursen skall förfalla
- 3 §. Behandlingen av en framställning om att konkursen skall förfalla
- 4 §. Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller
- 5 §. Ersättning som betalas till boförvaltaren av statens medel
- 6 §. Åtagande att svara för kostnader
- 7 §. Meddelanden och sökande av ändring

11 kap. Offentlig utredning

- 1 §. Övergång till offentlig utredning
- 2 §. Verkningsarna av övergång till offentlig utredning
- 3 §. Kostnaderna för en offentlig utredning
- 4 §. Hur en offentlig utredning avslutas
- 5 §. När konkursboets förvaltning skall återföras på borgenärerna
- 6 §. Meddelanden och sökande av ändring

12 kap. Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

- 1 §. Allmänna bestämmelser om konkursborgenärens ställning
- 2 §. Fordringar i främmande valuta
- 3 §. Gemensamt skuldansvar
- 4 §. Begränsningar i borgenärens rätt att få betalning
- 5 §. Utsättande av bevakningsdag
- 6 §. Bevakningen av en fordran
- 7 §. Bevakningsskriften
- 8 §. När en fordran beaktas utan bevakning
- 9 §. Utredning om pantfordringar
- 10 §. Utredning om tredjemanspant
- 11 §. Bevakning av rättigheter som grundar sig på företagsinteckning
- 12 §. Utredning om en fordran som används till kvittning
- 13 §. Beaktande av förmånsrätt
- 14 §. Granskning av bevakningen
- 15 §. Komplettering av bevakningen
- 16 §. Efterbevakning
- 17 §. Bevakning i en emittents konkurs

13 kap. Utdelningsförteckningen och fastställande av förteckningen

- 1 §. Förslaget till utdelningsförteckning
- 2 §. Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget
- 3 §. Yttrande om boförvaltarens bestridanden
- 4 §. Borgenärernas och gäldenärens bestridanden
- 5 §. Hörande av borgenärerna
- 6 §. Nya bestridanden
- 7 §. Beaktande av efterbevakning
- 8 §. Förlikning

- 9 §. Godkännande av en fordran
- 10 §. Boförvaltarens utdelningsförteckning
- 11 §. Prövning av bestridanden
- 12 §. Behandlingen av ett bestridande
- 13 §. Rättelse på grund av efterbevakning
- 14 §. Fastställande av utdelningsförteckningen
- 15 §. Sökande av ändring och underrättelse om beslut
- 16 §. Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning
- 17 §. Betydelsen av ett avgörande som gäller en borgenärs fordran

14 kap. Konkursboets förvaltning

- 1 §. Allmän bestämmelse om utredningen av ett konkursbo
- 2 §. Borgenärernas beslutanderätt
- 3 §. Boförvaltaren som förvaltare av konkursboet
- 4 §. Tillsynen över konkursboets förvaltning
- 5 §. Boförvaltarens uppgifter
- 6 §. Konkursboets företrädare
- 7 §. Boförvaltarens biträden
- 8 §. Boförvaltarens beslutanderätt
- 9 §. Överföring av beslutanderätt
- 10 §. Förbud mot att verkställa ett lagstridigt beslut
- 11 §. Boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet
- 12 §. Borgenärsdelegationen
- 13 §. Tystnadsplikt
- 14 §. Straff för brott mot tystnadsplikten

15 kap. Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

- 1 §. Rätten att utöva borgenärernas beslutanderätt
- 2 §. Sätten att fatta beslut
- 3 §. Borgenärernas röstetal
- 4 §. Borgenärernas beslut
- 5 §. Jäv
- 6 §. Hur borgenärssammanträdet sammankallas
- 7 §. Kallelse till borgenärer med små fordringar
- 8 §. Kallelse till borgenärssammanträde
- 9 §. Borgenärssammanträdet
- 10 §. Förbud mot oskäligen beslut
- 11 §. Upphävande eller ändring av borgenärernas beslut
- 12 §. Ansökan om att borgenärernas beslut skall upphävas eller ändras

16 kap. Konkursboets bokföring och skulder

- 1 §. Konkursboets bokföring
- 2 §. Konkursboets skulder
- 3 §. Konkursgäldenärens ansvar

17 kap. Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer

- 1 §. Vård av egendomen
- 2 §. Förvaringen av penningmedel
- 3 §. Allmänna bestämmelser om försäljning av egendom
- 4 §. Överlåtelsebegränsning som gäller boförvaltaren och den närmaste kretsen kring boförvaltaren

- 5 §. Hur sökande av ändring inverkar på försäljningen
- 6 §. Avkastningen på pantsatt egendom
- 7 §. Kostnaderna för pantsatt egendom
- 8 §. Konkursboets rätt att sälja pantsatt egendom
- 9 §. Övergång av företräde till betalning
- 10 §. Ersättning för att en pantsskuld förfaller till betalning i förtid
- 11 §. En pantborgenärs rätt att realisera pantsatt egendom
- 12 §. Förbud att sälja pantsatt egendom
- 13 §. Försäljning av pantsatt egendom med domstolens tillstånd
- 14 §. Försäljning av pantsatt egendom i den ordning som bestäms i utökningslagen
- 15 §. Redovisning av medel från försäljning av utmätt egendom
- 16 §. När utmätning förfaller
- 17 §. Företagsinteckning eller värdepapper som säkerhet

18 kap. Betalning av utdelning

- 1 §. Allmänna bestämmelser om betalning av utdelning
- 2 §. Obetydlig utdelning
- 3 §. Betalning av utdelning på grundval av boförvaltarens beslut
- 4 §. Förskott på utdelningen
- 5 §. Förskott på utdelningen för en pantfordran eller en oklar fordran
- 6 §. Betalning av utdelning vid gemensamt skuldansvar
- 7 §. Betalning av utdelning på basis av slutredovisningen
- 8 §. Utdelning genom avdrag från ett belopp som skall återbäras
- 9 §. Uppskov med betalningen av utdelning
- 10 §. Förlust av utdelningen i vissa fall
- 11 §. Återbetalningsskyldighet

19 kap. Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

- 1 §. Allmänna bestämmelser om uppgörande av slutredovisning
- 2 §. Slutredovisningens innehåll
- 3 §. Överenskommelse om avslutande av konkursboet
- 4 §. Godkännande av slutredovisningen
- 5 §. Rättelse av den godkända slutredovisningen
- 6 §. Klander av slutredovisningen
- 7 §. Avslutande av konkursen
- 8 §. Förvaring av handlingarna
- 9 §. Utredning i efterhand

20 kap. Skadeståndsskyldighet

- 1 §. Boförvaltarens skadeståndsskyldighet
- 2 §. En borgenärs skadeståndsskyldighet
- 3 §. Gälldenärens skadeståndsskyldighet
- 4 §. Jämkning och fördelning av skadeståndsansvaret
- 5 §. Yrkande på skadestånd

21 kap. Förlikning

- 1 §. Förutsättningar för förlikning
- 2 §. Domstolens avgörande i fråga om utdelningen
- 3 §. Fastställande av förlikning
- 4 §. Rättsverkningarna av att förlikning fastställs

22 kap. Kungörelser och meddelanden samt konkursregistret

- 1 §. Kungörelse om att konkursen börjar
- 2 §. Meddelande om beslutet på konkursansökan
- 3 §. Kungörelse och meddelanden om konkursbevakning
- 4 §. Kungörelse och meddelande om offentlig utredning samt om att konkursen avslutas i vissa fall
- 5 §. Delgivningssätt
- 6 §. Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har anlänt med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod
- 7 §. Registret över konkursärenden

23 kap. Särskilda bestämmelser

- 1 §. Omfattande konkursbon
- 2 §. Avgift för översändande av handlingar

24 kap. Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

- 1 §. Ikraftträdande
- 2 §. Övergångsbestämmelser
- 3 §. Hänvisningar